

Doctor of Philosophy in Social Sciences Association
Ramkhamhaeng University

ISSN 2229-1148
E-ISSN 2651-1029
DOI: 10.14456/phdssj

วารสาร

ดุขฎิบัณทิตทางสังคคศาสตร

Ph.D. in Social Sciences Journal

ปีที 11 ฉบับที 1 มกราคม - เมษายน 2564

เจ้าของวารสาร

สมาคมปรัชญาดุขฎิบัณทิตทางสังคคศาสตร มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Doctor of Philosophy in Social Sciences Association Ramkhamhaeng University

Website : www.tci-thaijo.org/index.php/phdssj E-mail : phd-ru@hotmail.com

**Doctor of Philosophy in Social Sciences Association
Ramkhamhaeng University**

วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ Ph.D. in Social Sciences Journal

วัตถุประสงค์

วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริม เผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย และบทความทางหนังสือด้านสังคมศาสตร์

ชื่อวารสาร

ภาษาไทย : วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
ภาษาอังกฤษ : Ph.D. in Social Sciences Journal
Website : <https://www.tci-thaijo.org/index.php/phdssj>

ขอบเขต

วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ จะตีพิมพ์บทความในสาขาวิชาสังคมวิทยา รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ การบริหารการศึกษา วิทยาการศึกษา เทคโนโลยีการศึกษา จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ จิตวิทยาให้คำปรึกษา บริหารธุรกิจ และเศรษฐศาสตร์

กำหนด

1. ตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม)
2. การสมัครสมาชิก สามารถสมัครได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/phdssj>

เจ้าของ : สมาคมปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

หมายเหตุ

บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความหนังสือในวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน มิใช่ของคณะผู้จัดทำ และมีข้อความรับผิดชอบของสมาคมปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในกรณีการทำวิจัยในมนุษย์ ผู้วิจัยต้องผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และนำหลักฐานมาแสดง

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วุฒิสักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์
รองศาสตราจารย์ คิม ไชยแสนสุข
ศาสตราจารย์ ดร.ปิยะฉัตร จารุธีรสานต์
ดร.สมศักดิ์ ไตรรักษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง
อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้อำนวยการโครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
นายกสมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยฤทธิ์ ทองรอด

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

รองบรรณาธิการ

ดร.ดารافر คงจา

สมาคมศิษย์เก่าพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข

กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล รัตนไพจิตร

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลักขมี งามมีศรี
นาวาอากาศเอก ดร.อัมพร เพ็ชรราช

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
วิทยาลัยการทัพอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
กองทัพอากาศไทย

ดร.จำเนียร ชุมทโสภาค
ดร.รุจิกาญจน์ สานนท์
ดร.สิทธิชัย จันทรานนท์
ดร.ฐานรินทร์ หาญเกียรติวงศ์

อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)

ดร.กัญจนรัตน์ วิทยาเกียรติเลิศ

สมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นายปัญญา ศรีเพชรสุพรรณ

สมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นายวรวิธ ลีลานภาคักดิ์

สมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
สมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สถานที่พิมพ์

สำนักพิมพ์ บัดดี้ ครีเอชั่น

40/315 หมู่ 11 ต.บางแม่นาง อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี 11140

บทบรรณาธิการ

สวัสดีครับเพื่อนสมาชิก วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 ออกมาท่ามกลางไวรัสโคโรนา (โควิด-19) กำลังระบาด ทำให้กองบรรณาธิการ ทำงานด้วยความลำบาก การประชุมกองบรรณาธิการต้องใช้ประชุมทางไกล หรือการติดต่อเจ้าของบทความด้วยความยากขึ้นกว่าก่อน การแก้ไขบทความจากเจ้าของบทความมีความล่าช้าอยู่บ้าง แต่ก็อยู่ในเวลาพอเพียงที่จะดำเนินการตามระบบของวารสารดุสิตบัณฑิตฯ ได้ทัน

หลังจากเดือน เมษายน 2564 ที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสมาคมดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ เนื่องจากคณะกรรมการชุดเก่าหมดวาระการบริหารงาน และมีคณะกรรมการชุดใหม่เข้ามาบริหารสมาคมฯ ต่อจากชุดเดิม อย่างไรก็ตาม นโยบายของสมาคมในการจัดทำวารสารไม่เปลี่ยนแปลง ยังคงให้ความสำคัญ สมาชิก นักวิจัย และผู้สนใจในงานวิจัย เพื่อนำบทความมาตีพิมพ์ประกอบการสำเร็จการศึกษา หรือขอตำแหน่งทางวิชาการตามข้อกำหนด ทางกองบรรณาธิการเพียงขอให้บทความนั้นมีคุณภาพ และตรงตามรูปแบบของวารสารเท่านั้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยฤทธิ์ ทองรอด
บรรณาธิการวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

สารบัญ

บทความวิชาการ

แนวทางการบริหารสถานศึกษาในบริบทของสังคมไทย	1
ชนมณีนี ศีลานุกิจ	

ประเด็นปัญหาคุณสมบัตินี้ที่เหมาะสมของผู้ประนีประนอมในศาลยุติธรรม.....	13
สมบัติ อรรถพิมล, สุขสมัย สุทธิบัติ	

Getting to Know More on Fishing Activities: Analysis of Illegal Fishing and Forced Labor in 4.0 Era	28
Nutchra Sukhawattanakun, Panupong Chalermson	

บทความวิจัย

อิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร.....	40
ชัชวาล คงผึ้ง, บุญมี พันธุ์ไทย, ศักดิ์สิทธิ์ ชัดติยาสุวรรณ, ฉัตรแก้ว เกาวิเศษ	

อิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุลของธุรกิจผลิตกาแฟควบคู่ในประเทศไทย.....	52
ณัฏฐ์ ธีรณัฐจิระโชติ, พงษ์เทพ ศรีโสภาค, ณัฏฐา กริมใจ, ชนิตาภา ดีสุขอนันต์	

แบบจำลองสมการโครงสร้างของประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุราของประเทศไทย	66
จิรวีวัฒน์ นิคม, ประสาร บุญเสริม, บุญชร ส่งสัมพันธ์, ศรพล ตูละเสถียร	

หลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอัยการ.....	80
จิตติมา ราชรักษ์, สุขสมัย สุทธิบัติ, อุทัย อาทิวา, ศุภกิตต์ จรุงโรจน์	

รูปแบบการสร้างทีมของผู้บริหารเพื่อใช้บริหารทีมปฏิบัติการในโรงพยาบาล	95
เชมญา คินิมา, นุจรี ภาคาลัย	

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจกับความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง.....	107
ณัฐพงษ์ ฉ่ำศิริ, พัทธนี ประสิทธิ์ชัยกิจ	

รูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานกลุ่มธุรกิจธนาคาร	118
ภาวิทย์ ชินะโชติ, ชมสุภาภรณ์ ศรีทงคะ, ดวงเดือน จันทร์เจริญ	

การริเริ่มธุรกิจ กลยุทธ์การปฏิบัติงานนำไปสู่ความยั่งยืนของธุรกิจขนาดย่อมด้านการแพทย์แผนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร.....	133
พรรณภา สอนรัตนชัย, ศุภสิทธิ์ จารุพัฒน์ศิริ, แก้วตา ผู้พัฒนพงศ์	

สารบัญ

ตัวแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างผลการดำเนินงาน เพื่อการแข่งขันสำหรับธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทย	146
พงศ์พนัส สุธิตพงศ์, พงษ์เทพ ศรีโสภากิจ, ณิชชา กริมใจ, ชลกรณ ไขจิตคณิน	
ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านการแข่งขัน ของผู้ประกอบการธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย	161
ไพรัตน์ ลำเนียง, พงษ์เทพ ศรีโสภากิจ, ณิชชา กริมใจ, ชนิตาภา ดีสุขอนันต์	
ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการในการดำเนินงานโครงการโลจิสติกส์ย้อนกลับ จากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย	175
ศฤงคาร คล้ายแขก, ธัญปวีณ์ รัตน์พงศ์พร, เดช วัฒนชัยยิ่งเจริญ, วลัยลักษณ์ อัครธีรวงศ์	
มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะ	187
วศิน สุวรรณรัตน์, อรัชมน พิเชฐวรกุล, ณิชชา สุขะวัธนกุล, ภาณุพงศ์ เฉลิมสิน, สุรินทร์ แก้วทอง, พรพล เทศทอง	
แนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอน วิชายูโด มวยและต่อสู้ป้องกันตัว: กรณีศึกษานักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ	203
สันต์ดี มีถาวร, นฤตลภัสสร จักษุเดโชวิชย์	
การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสมรรถนะของพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุ ประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์	218
สุวลักษณ์ กุศลเพิ่มพูล, เอกสิทธิ์ สนามทอง, อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล, วันชัย ปานจันทร์	
ระบบการบริหารจัดการสาธารณภัยด้านอัคคีภัยเชิงบูรณาการ	230
ทองใบ เพ็งธรรม, พงศ์สัมพันธ์ ศรีสมทรัพย์, เฉลิมชัย ปัญญาดี, เมธี พยอมยงค์	
ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน ผ่านคะแนนการกำกับดูแลกิจการที่ดี ผลการดำเนินงานและมูลค่ากิจการ ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	243
นรินทร์ สมทอง, พูนศักดิ์ แสงสันต์, กาญจนาท เรืองวราร	
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน: ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะ และประสิทธิภาพการทำงานของที่ปรึกษาการเงินในอุตสาหกรรมประกันชีวิต	257
วิรัตน์ ตรงพิทักษ์กุล, ณัฐสพันธ์ เผ่าพันธุ์	

แนวทางการบริหารสถานศึกษาในบริบทของสังคมไทย

ชนมณี ศิลาณุกิจ¹

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารยุคดิจิทัลที่ต้องบริหารจัดการสถานศึกษาภายใต้การเปลี่ยนแปลงของปัจจัยแวดล้อมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง กฎหมาย เทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำรูปแบบ MEPLoVE Model ไปประยุกต์ใช้ปรับกระบวนการทัศน์ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิเคราะห์ พบว่า MEPLoVE Model เป็นรูปแบบการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาภายใต้การบริหารงานองค์กรแบบพลวัต ประกอบด้วย (1) Mapping เป็นแนวทางการวางแผนและเชื่อมโยงแผนงาน (2) Execution เป็นการนำแผนงานที่ได้วางไว้มาทำการปฏิบัติทั้งในและนอกสถานศึกษาภายใต้กรอบการทำงานที่ชัดเจน (3) Participation คือการมีส่วนร่วมจากทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง (4) Learning organization เน้นการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ทำการเชื่อมโยงความรู้ระหว่างสถานศึกษาเข้ากับสังคม (5) Verification เป็นการติดตามตรวจสอบโดยพิสูจน์ความสามารถและแนวทางการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน และ (6) Explication เป็นการพัฒนาปรับปรุงและชี้แจงหรืออธิบายแนวทางการปรับปรุงที่มีเพื่อให้เกิดการบูรณาการในสถานศึกษาต่อไป ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาทักษะของตนเองและบุคลากรทั้งในด้านเทคนิควิธี (technical skills) ทักษะด้านมนุษย (human skills) และทักษะด้านความคิดรวบยอด (conceptual skills) เพื่อให้เกิดขึ้นในภายในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการองค์กรอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา; การบริหารองค์กร; สถาบันการศึกษา

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

การอ้างอิง:

ชนมณี ศิลาณุกิจ. (2564). แนวทางการบริหารสถานศึกษาในบริบทของสังคมไทย. *วารสารดุซุญบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(1), 1-12.

¹ ภาควิชาบริหารการศึกษาและอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
อีเมล: silanookit.oud@gmail.com

Guidelines for Education Institution Administration in Thailand

Chonmanee Silanookit¹

Abstract

This academic article aims to present the educational management guidelines for digital age administrators who have to manage the schools under the changing environments in terms of economy, society, politics, law, technology and especially for the school administrators to apply the MEPLoVE model to adapt the management paradigm efficiently.

Finding are as follow: MEPLoVE model ,the pattern for school administrators under the dynamic organizational administration, includes the followings; (1) Mapping, the planning and connecting plans (2) Execution, the process of implementing the plans (3) Participation, the contribution from all stakeholders (4) Learning organization, emphasizing the connection of educational organization to the society and (5) Verification, the follow up process by proving the capability and process under the plan and 6) Explication, the improvement and clarification the existing guidelines for integrated educational institutions . Therefore, school administrators must develop their own and their personnel's skills in terms of technical, human and conceptual skills in order to achieve concrete organization management.

Keywords: School administrators; Organization management; Educational institution

Type of Article: Academic Article

Cite this article as:

Silanookit, C. (2021). Guidelines for education institution administration in Thailand. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(1), 1-12.

---

¹ Department of Educational Administration and Higher Education, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok 10240, Thailand
E-mail: silanookit.oud@gmail.com

บทนำ

ปัจจุบันการเผชิญหน้ากับสภาพแวดล้อมแบบพลวัตส่งผลต่อการปรับตัวของสถานศึกษาต่างๆ อย่างต่อเนื่องดังนั้นเพื่อให้สถานศึกษาสามารถก้าวทันตามการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง กฎหมาย และเทคโนโลยี ผู้บริหารต้องมีแนวทางการทำงานที่ถูกต้อง ชัดเจน และสามารถปรับการวางแผน ปรับกลยุทธ์ เปลี่ยนวิธีการทำงาน และลดขั้นตอนเพื่อให้เกิดความเหมาะสม อีกทั้งการบริหารงานดังกล่าว ต้องมีความสอดคล้องกับปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อสถานศึกษาทั้งสิ่งเร้าภายนอกและแรงกระตุ้นจากภายใน ปัจจัยเหล่านี้ เป็นความท้าทายอย่างยิ่งต่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

ความท้าทายของการบริหารการศึกษาที่เกิดจากสิ่งเร้าภายนอกคือ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และเทคโนโลยี ความสามารถในการปรับตัวตามนโยบายรัฐ ซึ่งปัจจุบันเน้นการกระจายอำนาจ โดยการแปลงสถานศึกษาให้เป็นองค์กรนิติบุคคลเพื่อความคล่องแคล่วในการบริหารงาน ขณะที่สภาพการดำเนินงานจริงกลับพบว่า ไม่มีการกระจายอำนาจที่แท้จริง เนื่องจากส่วนกลางยังคงเป็นผู้กำหนดหลักสูตรการเรียนการสอน รวมทั้งเป็นผู้การจัดสรรงบประมาณ ตามโครงการต่างๆ มาสู่สถานศึกษา

ในส่วนของแรงกระตุ้นจากภายในที่ชัดเจนคือ ปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอ ผลที่ตามคือทำให้ครูต้องการสอนในวิชาที่ไม่มีความเชี่ยวชาญ รวมทั้งข้าราชการครูจะถูกเปลี่ยนแปลงเป็นพนักงานของรัฐหรือครูอัตราจ้าง ทำให้เกิดความกังวลต่อความมั่นคงในอาชีพ จึงทำให้ผู้บริหารไม่สามารถนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จสูงสุดตามเป้าหมายโดยเฉพาะทางวิชาการได้

ผู้เขียนได้สรุปปัญหาในการบริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน จากงานวิจัยต่างๆ มีดังนี้ (1) การสรรหาบุคลากรยังไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของสถานศึกษา (Office of the Education Council, 2014, p. 4) เนื่องจากถูกกำหนดคุณสมบัติมาจากระดับกลาง (2) สอดคล้องกับปัญหาในข้อแรกคือ เมื่อครูหรือบุคลากรต่างๆ ไม่สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา จึงส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทำให้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายของการบริหารสถานศึกษา (Budsarakul, Chanjarain, & Siririth, 2015) (3) บริหารจัดการแบบศูนย์รวมอำนาจ โดยการผูกขาดภาครัฐ ขาดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม ในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษาเองไม่มีโอกาสในการพัฒนาตามศักยภาพของหน่วยงานตนเอง (Office of the Education Council, 2016, pp. 47-52)

การวิเคราะห์ครั้งนี้เป็นนำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารยุคใหม่ที่ต้องบริหารจัดการสถานศึกษาภายใต้การเปลี่ยนแปลงแบบพลวัตของปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการทั้งในแง่ของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง กฎหมาย และเทคโนโลยี โดยเฉพาะในปัจจุบันการนำเทคโนโลยีมาช่วยให้เกิดแนวทางการบริหารงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้นำเสนอรูปแบบ MEPLoVE เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับกระบวนการตัดสินใจในการบริหารงานได้อย่างเหมาะสมต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดทั่วไปเกี่ยวกับการบริหาร “การบริหาร” คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น หรือเป็นการทำงานต่างๆ ให้ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำโดยทรัพยากรด้านบุคคลจะเป็นทรัพยากรหลัก ซึ่งเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัสดุ เครื่องจักรอุปกรณ์ วัตถุดิบ เงินทุน รวมทั้งข้อมูล

สารสนเทศเพื่อผลิตสินค้าหรือบริการจำหน่ายเพื่อตอบสนองความพอใจให้แก่สังคม (Drucker, 1997) ทั้งนี้การบริหารเป็นกิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปร่วมกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยต้องดำเนินการอย่างรอบคอบภายใต้หลักเกณฑ์และแนวทางที่ดีที่สุดเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

สำหรับคำว่า การบริหาร (administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “Administatrae” หมายถึงช่วยเหลือ (assist) หรืออำนวยการ (direct) ส่วนคำว่า การจัดการ (management) นิยมใช้ในภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง เพื่อมุ่งแสวงหากำไร (profits) หรือกำไรสูงสุด (maximum profits) แต่อย่างไรก็ตามทั้งสองคำนี้ก็อาจใช้แทนกันได้ ซึ่งหมายถึงการบริหาร นอกจากนี้การบริหารยังหมายรวมไปถึงแนวทางในการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (efficient) หมายถึง การใช้ทรัพยากรได้อย่างเฉลียวฉลาดและคุ้มค่า (cost-effective) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (effective) หมายถึง การตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง (right decision) และมีการปฏิบัติตามความสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนั้นผลสำเร็จของการบริหารจึงจำเป็นต้องมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลควบคู่กัน (Griffin, 1997)

สำหรับแนวความคิดเกี่ยวกับการบริหาร Fayol (1937) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารที่มีสาระสำคัญไว้ 3 ประเด็น คือ (1) หน้าที่ทางการบริหาร (management function) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร 5 ประการ คือ การวางแผน (planning) การจัดองค์การ (organizing) การบังคับบัญชาสั่งการ (commanding) การประสานงาน (coordination) และการควบคุม (controlling) (2) ผู้บริหารจะต้องมีลักษณะพร้อมด้วยความสามารถทางร่างกายจิตใจไหวพริบ การศึกษา หาความรู้ เทคนิคการทำงาน และ

ประสบการณ์ต่างๆ และ (3) หลักการบริหาร ซึ่งมีหลักทั่วไปที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้บริหาร 14 ข้อ คือ ได้แก่ หลักการเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ (authority and responsibility) หลักของการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว (unity of command) หลักการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน (unity of direction) หลักการอ้างไว้ซึ่งสายงาน (scalar of chain) หลักการแบ่งงานกันทำ (division of work, or specialization) หลักเกี่ยวกับระเบียบวินัย (discipline) หลักของการถือประโยชน์ส่วนบุคคลรองจากประโยชน์ส่วนรวม (subordination of individual to general interest) หลักของการให้ผลประโยชน์ตอบแทน (remuneration) หลักของการรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง (centralization) หลักของการมีระเบียบเรียบร้อย (order) หลักของความเสมอภาค (equity) หลักของการมีเสถียรภาพของการว่าจ้างทำงาน (stability of tenure) หลักของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (initiative) และหลักของความสามัคคี (esprit de corps)

แนวทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในต่างประเทศ การบริหารสถานศึกษาของต่างประเทศใช้หลักการต่างๆ ดังนี้

1. POSDCORB Model โดย Gulick and Urwick (1937) อธิบายกระบวนการบริหารได้อย่างน่าสนใจว่า กระบวนการบริการต้องประกอบด้วย ขั้นตอนที่สำคัญ หรือที่เรียกกันย่อว่า “POSDCORB Model” อธิบายตามความหมายได้ ดังนี้

(1) การวางแผน (P=Planning) หมายถึง การจัดวางโครงการและแผนปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าว่าจะต้องทำอะไรบ้างและทำอย่างไร

(2) การจัดการองค์การ (O=Organizing) หมายถึง การจัดหน่วยงาน กำหนดโครงสร้างของหน่วยงาน การจัดสายงานตำแหน่งต่างๆ กำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน

(3) การจัดหามวลบุคคล (S=Staffing) หมายถึง การจัดหามวลบุคคล เป็นการบริหารงานทางด้านมวลบุคคล อันได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนา มวลบุคลากร การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี การ ประเมินผลการทำงาน และการให้พ้นจากงาน

(4) การอำนวยการ (D=Directing) หมายถึง การ ตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการหน่วยงานให้เกิดความร่วม มือเพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

(5) การประสานงาน (Co=Coordinating) หมายถึง การประสานงานกิจการด้านต่างๆ ของ หน่วยงานให้เกิดความร่วมมือเพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมาย เดียวกัน

(6) การรายงาน (R=Reporting) หมายถึง การ รายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงานให้แก่ผู้บริหารและ สมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวของการ ดำเนินงานว่าก้าวหน้าเพียงใด

2. PDCA สำหรับ PDCA คือ การนำเอาวงล้อ Deming ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการอย่างมี ประสิทธิภาพมาใช้ ซึ่ง Deming (1986) ได้ให้แนวคิด ตามทฤษฎี การจัดการอย่างมีคุณภาพ ที่รู้จักกันว่า “วงจรคุณภาพ (PDCA)” ไว้ว่าแบบวงจรคุณภาพ คือ กระบวนการที่ดำเนินการต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลผลิต และบริการที่มีคุณภาพขึ้น โดยหลักการที่เรียกว่า วงจร คุณภาพ (PDCA) หรือวงจรเดมมิง ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจ สอบ และการปรับปรุงแก้ไข รายละเอียดดังนี้

2.1 Plan คือ กำหนดสาเหตุของปัญหา วางแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลง หรือทดสอบเพื่อการ ปรับปรุงให้ดีขึ้น

2.2 Do คือ การปฏิบัติตามแผนหรือทดลอง ปฏิบัติเป็นการนำร่องในส่วนย่อย

2.3 Check คือ ตรวจสอบเพื่อทราบว่าบรรลุ ผลตามแผน มีสิ่งใดที่ทำผิดพลาดและได้เรียนรู้อะไรมา

2.4 Act คือ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง หาก

บรรลุผลเป็นที่น่าพอใจหรือหากผลการปฏิบัติไม่เป็น ไปตามแผน ให้ทำซ้ำวงจรโดยใช้การเรียนรู้จากการ กระทำในวงจรที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว

แม้ว่าวงจรคุณภาพจะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง เพื่อให้การบริหารจัดการสามารถพัฒนาอย่างเป็น ระบบและยั่งยืน หากแต่สามารถเริ่มต้นจากขั้นตอน ใดก็ได้ขึ้นอยู่กับปัญหาและขั้นตอนการทำงาน รวมถึง องค์ประกอบขององค์กรในขณะนั้น ซึ่งอาจจะเริ่มจาก การตรวจสอบสภาพความต้องการเปรียบเทียบกับ สภาพที่เป็นจริง จะทำให้ได้ข้อสรุปว่าจะต้องดำเนิน การอย่างไรในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดการปรับ เปลี่ยนไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น PDCA จึงเป็น แนวทางการจัดการที่เหมาะสมอย่างมากกับองค์กรที่ มีความพลวัตสูง

บริบทของสังคมไทยและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ สภาพแวดล้อม จากการนำทฤษฎีการบริหารของผู้ บริหารสถานศึกษาในต่างประเทศทั้ง POSDCORB Model และ PDCA มาใช้ในประเทศไทยต้องมีการ ปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภายในและสภาพ แวดล้อมภายนอกของสถานศึกษา เนื่องจากสังคมไทย มีรูปแบบที่แตกต่างจากสังคมต่างประเทศจึงทำให้การ บริหารในบริบทของสังคมไทยย่อมเกิดความแตกต่าง ดังนั้นการนำ POSDCORB Model และ PDCA มา ใช้ จึงต้องปรับให้เหมาะสม โดยสามารถวิเคราะห์ได้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. วิเคราะห์ประเด็นสิ่งแวดล้อมภายในที่มีความ เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ได้แก่ (1) ทรัพยากรบุคคล ภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ ลูกจ้างสถานศึกษา และผู้ฝึกงาน (2) ระบบการทำงาน ของสถานศึกษา อันประกอบด้วย ขั้นตอนการทำงาน อำนาจหน้าที่ในการทำงาน รวมถึงรูปแบบเอกสารและ รายละเอียดของการเข้าถึงข้อมูลภายในสถานศึกษา (3) การจัดการองค์กรสถานศึกษา (4) ระเบียบปฏิบัติ ของสถานศึกษาซึ่งต้องสอดคล้องกับระเบียบปฏิบัติ

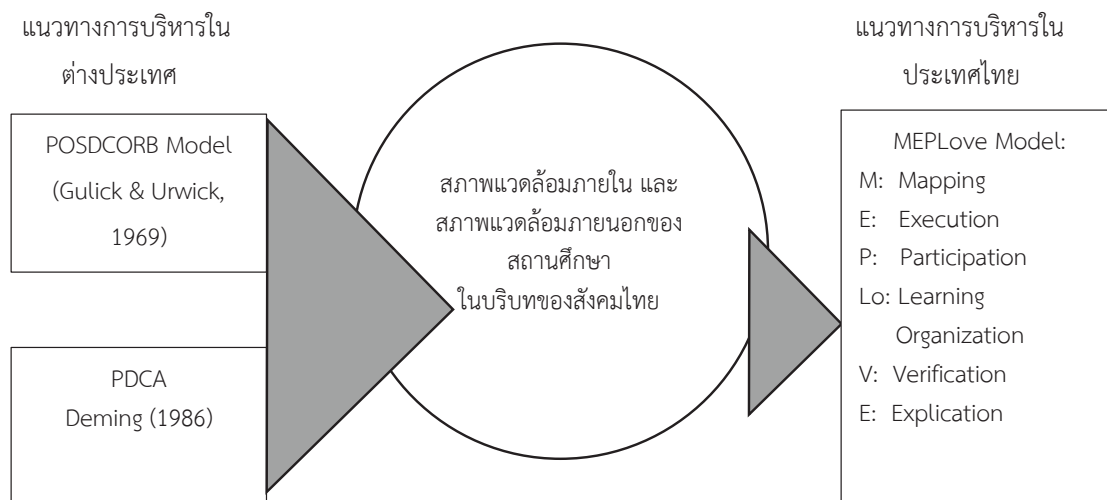
และกฎหมายข้อบังคับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (5) โครงสร้างสถานศึกษา และ (6) งบประมาณในการบริหารจัดการสถานศึกษา ทั้งนี้สำหรับสิ่งแวดล้อมภายในที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสามารถช่วยให้การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี หากแต่ต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อแนวทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาด้วย เพื่อเป็นแนวทางหรือเป็นตัวกำกับในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

2. วิเคราะห์ประเด็นสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาซึ่ง Spire, Rich, and Stanton (2008, pp. 38-41) ได้ระบุว่า สิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อองค์กร ประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจหรือเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ (economic conditions) สิ่งแวดล้อมด้านเทคโนโลยี (technology) สิ่งแวดล้อมด้านการเมืองการปกครอง และกฎหมาย (political-legal factors) สิ่งแวดล้อมทางด้านสังคม (sociocultural factors) สิ่งแวดล้อมทางด้านประชากรศาสตร์ (demography) สิ่งแวดล้อมทางการแข่งขัน (competition) และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (physical environment) ซึ่งสิ่งแวดล้อมต่างๆ เหล่านี้มีผลต่อสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งแวดล้อมทางด้านสังคม เศรษฐกิจ กฎหมาย

และเทคโนโลยี เนื่องจากการบริหารงานทางด้านการศึกษาในประเทศไทยหลักหนีไม่ได้ที่จะต้องทำงานอยู่ภายใต้กฎหมายของประเทศการบริหารงานจึงเป็นไปอย่างมีข้อจำกัด หากแต่ปัจจุบันรูปแบบของสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ผู้ปกครอง นักเรียน สมาคม หรือผู้แทนของผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และผู้ที่เกี่ยวข้องต่างๆ ล้วนมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารจัดการของสถานศึกษา การบริหารต้องดำเนินไปอย่างเข้าใจ โปร่งใส จริงใจ และมีประสิทธิภาพ และโครงสร้างการทำงานและระบบการบริหารจัดการต้องดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำ และตรวจสอบได้แบบพลวัต

การนำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาในบริบทของสังคมไทยยุคดิจิทัล แนวทางการบริหารสถานศึกษาในบริบทของสังคมไทยยุคดิจิทัล หรือแนวทางในการพัฒนา MEPLoVE สืบเนื่องมาจากตระหนักถึงรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้วงจรคุณภาพที่สร้างจากการมีส่วนร่วม ความเข้าใจ และความรักที่จะทำให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย ทั้ง นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ชุมชน และสังคม อันจะส่งผลถึงการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาประเทศในที่สุด

กรอบในการวิเคราะห์

ภาพ 1 แนวทางการบริหารสถานศึกษาในบริบทของสังคมไทยยุคดิจิทัล

จากภาพแนวทางการบริหารสถานศึกษาในบริบทของสังคมไทยยุคดิจิทัลนั้น ได้นำแนวทางการบริหารในต่างประเทศ ซึ่งประกอบด้วย POSDCORB Model และ PDCA มาทำการประยุกต์ใช้ภายในเงื่อนไขการบริหารงานสถานศึกษาภายในประเทศไทย ซึ่งประกอบไปด้วย สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีส่วนสำคัญที่ส่งผลให้เป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาในประเทศไทย คือ MEPLoVe โดยผู้บริหารศึกษาในรูปแบบการบริหารแบบ MEPLoVe ไม่เพียงแต่มีความสามารถในการบริหารงาน มีความเป็นผู้นำ และสามารถวางกลยุทธ์การทำงานภายใต้เงื่อนไขต่างๆ ได้เพียงเท่านั้น หากแต่ผู้บริหารแบบ MEPLoVe ต้องทำงานด้วยความรัก ความเข้าใจ ใส่ใจ และจริงใจต่อผู้ร่วมงาน และงานที่ทำในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ผลการวิเคราะห์

หลักการและการวิเคราะห์แนวทางการบริหารสถานศึกษาในบริบทของสังคมไทยยุคดิจิทัล MEPLoVe ได้ถูกพัฒนามาจาก การรวมกันระหว่างการวางแผน (planning) การปฏิบัติ (doing) การมีส่วนร่วม (participation) การเป็นสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้ (learning organization) การติดตามตรวจสอบ (checking) และการพัฒนาปรับปรุง (acting) ภายใต้สภาพแวดล้อมภายในที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ได้แก่ ทรัพยากรบุคคลภายในสถานศึกษา ระบบการทำงานของสถานศึกษา การจัดการองค์กรสถานศึกษา ระเบียบปฏิบัติของสถานศึกษาซึ่งต้องสอดคล้องกับระเบียบปฏิบัติและกฎหมายข้อบังคับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โครงสร้างสถานศึกษา และ งบประมาณในการบริหารจัดการสถานศึกษา ภายใต้สภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบพลวัตอันประกอบด้วย

1. M: Mapping
2. E: Execution
3. P: Participation
4. Lo: Learning Organization
5. V: Verification
6. E: Explication

คำอธิบาย MEPLoVE นั้นเกิดจากการรวบรวมแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้วงจรคุณภาพ อันประกอบด้วย การบริหารคุณภาพโดยใช้กระบวนการบริการ (Gulick & Urwick, 1937) ร่วมกับการบริหารคุณภาพโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA (Deming, 1986) นำมาพิจารณาร่วมกับการบริหารคุณภาพโดยใช้แนวทางของ School-Based Management (SEM) โดยการนำแนวทางการบริหารของผู้บริหารทางการศึกษาในบริบทของสังคมไทย หรือ MEPLoVE มาปรับใช้พัฒนาคุณภาพการบริหารโดยใช้ Good Governance (ธรรมาภิบาล) “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542” ให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษา “กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553” การบริหารคุณภาพโดยใช้แนวทางของ TQM (Feigenbaum, 1991) โดยการบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพนั้นยังไม่สามารถครอบคลุมบริหารของผู้บริหารการศึกษาในบริบทของสังคมไทย จึงการปรับปรุงรูปแบบของการบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพของสถานศึกษา ที่มีความสอดคล้องกับ บริบทของสังคมการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม ความเข้าใจ และความรักที่จะทำให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย ทั้ง นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ชุมชน และสังคม อันจะส่งผลถึงการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาประเทศในที่สุด ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารสถาน

ศึกษาในสถานการณ์ปัจจุบันในรูปแบบใหม่ภายใต้ชื่อ MEPLoVE Model ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

การวางแผน (mapping) โดยใช้คำว่า Mapping คือเป็นมากกว่าการวางแผน เป็นการเชื่อมโยงแผนการความเป็นไปได้ และเป็นการวางแผนที่นำข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงข่ายต่างๆ ผ่านการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ส่วนงาน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยแผนงานดังกล่าวมีเป้าประสงค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาโดยเป็นการประสานประโยชน์ไม่เพียงเฉพาะเพื่อสถานศึกษาและเด็กนักเรียนเท่านั้น ต้องทำให้เกิดจุดร่วมประโยชน์ของการวางแผนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

การปฏิบัติ (execution) โดยใช้คำว่า Execution คือ เป็นการปฏิบัติหรือการกระทำตามแผนงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จ โดยการปฏิบัติโดยทั่วไปจะเป็นการปฏิบัติเพียงแต่เฉพาะในหน่วยงาน แต่การบริหารจัดการภายในสถานศึกษานั้นไม่เป็นเช่นนั้น การบริหารจัดการสถานศึกษาจากผลการวิจัยพบว่า เป็นการปฏิบัติร่วมกันระหว่าง นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ชุมชน และสังคม และการปฏิบัติดังกล่าวต้องดำเนินการโดยมีกรอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมเป็นจำนวนมาก การปฏิบัติ จึงไม่ใช่เพียงแค่ Do แต่เป็นการ Execution เพื่อให้แผนงานที่ได้วางกรอบไว้ร่วมกันโดยเชื่อมโยงแนวทางความเป็นไปได้และประสานประโยชน์ของทุกภาคส่วนไว้ให้เป็นไปตามแนวทางนั้น

การมีส่วนร่วม (participation) โดยใช้คำเดิมว่า Participation คือ การบริหารสถานศึกษาโดยใช้วงจรคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานครนั้น เป็นการดำเนินงานแบบร่วมกัน โดยต้องได้รับความร่วมมือ ร่วมใจ และผนึกกำลังอย่างเข้มข้นระหว่าง นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ชุมชน และสังคม รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการทำงานบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม

นั้นมีหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องคือ หลักการนิติบัญญัติ ซึ่งหมายถึง การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการต้องมีกฎหมายรองรับเพื่อเป็นหลักประกันในทางปฏิบัติให้บรรลุผล และหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษาในรูปคณะกรรมการการศึกษา นอกจากนี้ยังต้องสอดคล้องกับหลักความเป็นกลางทางการเมือง หลักความเป็นมืออาชีพของบุคลากร หลักความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ และหลักการประกันคุณภาพการศึกษา

อีกทั้งการมีส่วนร่วมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการกระจายอำนาจอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมเพื่อให้ทุกภาคส่วนผนึกกำลังอย่างแข็งขันระหว่าง นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ชุมชน และสังคม รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังเช่น Brown (1991, p. 243) ได้เสนอแนวคิดการบริหารแบบกระจายอำนาจไว้ว่า “การกระจายอำนาจการศึกษาต้องมีการมอบอำนาจการตัดสินใจในการปฏิบัติงานแก่บุคคลที่มีความรับผิดชอบและมีการเพิ่มอำนาจในการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา ปัญหาของการกระจายอำนาจทางการศึกษา ได้แก่ กระบวนการเตรียมความพร้อม ทรัพยากรขาดแคลน การขาดความร่วมมือจากผู้บริหารอาวุโส แรงจูงใจไม่เพียงพอ และการต่อต้านการมอบอำนาจ”

การเป็นสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้ (Learning organization) โดยใช้คำเต็มว่า Learning Organization คือ สถานศึกษาต้องเป็นสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้ จึงจะสามารถทำให้ผู้ที่อยู่และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง แต่การที่สถานศึกษาทำอย่างเดียวนั้นไม่ก่อให้เกิดแรงขับเคลื่อนทางการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ดังนั้นการทำให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์นั้นต้องประกอบด้วยความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยสถานศึกษา

แห่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมต้องให้ทุกส่วนสามารถเรียนรู้ในรูปแบบ หลักเกณฑ์ และแนวทางส่วนที่เหมาะสมกับบทบาทของตน

ทั้งนี้การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญของการอบรม บ่มนิสัย อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญทางสังคมในการกล่อมเกล่าและเตรียมความพร้อมของบุคคลให้มีทักษะความรู้ ความสามารถในการดำรงชีวิต รวมถึงสามารถประกอบอาชีพได้ในอนาคต เพื่อประโยชน์สู่สังคมในภาพรวม คือ การนำไปสู่สังคมที่เข้มแข็ง มีเอกภาพ อันเนื่องมาจากสมาชิกของสังคมมีคุณภาพและร่วมสร้างประโยชน์ให้กับสังคมที่ตนอยู่อาศัย จึงถือได้ว่าครูเป็น คนสำคัญในการสร้างเยาวชนที่ดีและสร้างอนาคตของประเทศ และหากผลผลิตทางการศึกษาไม่มีคุณภาพ ครูก็ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบด้วย เพราะว่าผู้ที่มีการศึกษา คือผู้ที่ประสบผลสำเร็จ สังคมให้ความยอมรับ และเป็นกระบวนการทางสังคมที่ทำให้บุคคลได้รับ อิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นตัวควบคุมให้บุคคลได้รับความรู้ ความสามารถและพัฒนาการตนเองอย่างดีที่สุด

การติดตามตรวจสอบ (verification) โดยใช้คำว่า Verification คือ เป็นการติดตามตรวจสอบ หากแต่ในกระบวนการบริหารสถานศึกษานั้นเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุดต้องเป็นการติดตามตรวจสอบเพื่อพิสูจน์ให้ได้ว่า แนวทางการวางแผน การปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จนถึงเป็น สถานศึกษาแห่งการเรียนรู้ นั้น ได้ทำให้การบริหารจัดการของสถานศึกษาดำเนินงานตามแผนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรค และ แนวทางการแก้ไขระหว่างดำเนินการโครงการให้เป็นไปตามแผนงานมากน้อยเพียงใด verification จึงเป็น บททดสอบเพื่อเป็นการตรวจสอบและพิสูจน์ทราบได้ว่าแผนงานที่เราได้วางเอาไว้แล้วนั้นมีประสิทธิภาพ และสามารถดำเนินงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้จริง ซึ่ง บทบาทที่สำคัญของการควบคุม คือความเป็นมาตรฐาน (standard) สามารถวัดผลได้ (measurement)

สามารถนำไปเปรียบเทียบได้ (comparisons) และสามารถปฏิบัติได้จริง (take action)

การควบคุมจะครอบคลุมการบริหารบุคคลในสถานศึกษาทั้งทางด้านการเงิน การปฏิบัติการและข้อมูลข่าวสารทรัพยากรประกอบด้วยทุนมนุษย์ (human resources) ทรัพยากรสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (physical resources) ทรัพยากรการเงิน (financial resource) ตลอดจนทรัพยากรข้อมูลของสถานศึกษา (information resource) ซึ่งผู้บริหารจะเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่ในกระบวนการบริหารทรัพยากรของสถานศึกษาต้องอาศัยหน้าที่ทั้งการบริหารงาน 4 ประการนี้อย่างประสานสอดคล้องกันเพื่อให้การติดตามตรวจสอบสามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐาน สามารถวัดผล เปรียบเทียบอดีต ปัจจุบัน อนาคต และเปรียบเทียบระหว่างส่วนงานต่างๆ รวมถึงนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาปรับปรุง (explication) โดยใช้คำว่า Explication คือ เป็นการพัฒนาปรับปรุงโดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องสามารถชี้แจงและอธิบายได้ว่า เหตุใดจึงต้องปรับเปลี่ยนแผนการทำงานเพื่อให้การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างการบริหารสถานศึกษาเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่ใช่เป็นเพียงการพัฒนาปรับปรุงตามความคิดของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น Explication จึงเป็นการชี้แจงและอธิบายแนวทางการปรับปรุงที่เป็นการบูรณาการความต้องการทุกส่วนที่มีส่วนสำคัญที่จะทำให้การบริหารสถานศึกษาโดยใช้วงจรคุณภาพจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความจำเป็น ความต้องการ และความพอใจในทุกฝ่าย ตามที่ได้ระบุไว้ว่ารูปแบบของการพัฒนาปรับปรุงนั้นต้องปรับเปลี่ยนได้ต้องทำการพัฒนาและปรับปรุงโดยทั้งทักษะด้านเทคนิควิธีการวางแผน ทักษะด้านมนุษยอันเป็นความสามารถในการติดต่อประสานงาน และทักษะด้านการคิดรวบยอด ดังเช่น Katz (1955, pp. 33-42) ที่เสนอแนวคิดไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามี

ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะการจัดการศึกษาของผู้บริการสถานศึกษา จะประสบผลสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ความเข้าใจในหลักการบริหารหรือการจัดการ ตลอดจนมีทักษะในการบริหารหรือการจัดการ ดังนั้นในประเด็นนี้จึงต้องอาศัยทักษะด้านการบริหารจัดการของผู้บริหารเป็นหลัก

บทสรุป

แนวทางการบริหารสถานศึกษาในบริบทของสังคมไทยยุคดิจิทัล หรือ แนวทางในการพัฒนา MEPLoVE สืบเนื่องมาจากตระหนักถึงรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้วงจรคุณภาพที่สร้างจากการมีส่วนร่วม ความเข้าใจ และความรักที่จะทำให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย ทั้ง นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ชุมชน และสังคม อันจะส่งผลถึงการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาประเทศในที่สุด ซึ่ง MEPLoVE ย่อมาจาก (1) Mapping เป็นแนวทางการวางแผนและเชื่อมโยงแผนงานตามความเป็นไปได้และโครงสร้างของงานต่างๆ อย่างเป็นระบบ (2) Execution เป็นการปฏิบัติงานหรือการดำเนินงานตามแผนไม่ใช่เพียงการปฏิบัติงานในหน่วยงานเท่านั้นแต่เป็นการนำแผนงานที่ได้วางไว้มาทำการปฏิบัติทั้งในและนอกสถานศึกษาภายใต้กรอบการทำงานที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงงานในทุกส่วนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) Participation คือการมีส่วนร่วมโดยต้องได้รับความร่วมมือ ร่วมใจ และผนึกกำลังอย่างเข้มแข็งระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ชุมชน และสังคมทุกส่วนงานที่เกี่ยวข้องภายใต้หลักนิติบัญญัติและหลักความมีส่วนร่วม หลักความเป็นมืออาชีพ หลักความเป็นอิสระ และหลักการประกันคุณภาพการศึกษา (4) Learning organization เน้นการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ทำการเชื่อมโยงความรู้ระหว่างสถาน

ศึกษา เข้ากับสังคมที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่เพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันเชิงสร้างสรรค์ ทำให้เกิดการยอมรับมากกว่าเดิม จนทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ (5) Verification เป็นการติดตามตรวจสอบโดยพิสูจน์ความสามารถและแนวทางการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน ทั้งนี้หากมีปัญหาอุปสรรคต้องทำการปรับปรุงแก้ไขและหาแนวทางป้องกันร่วมกันซึ่งการควบคุมดังกล่าวต้องมีมาตรฐาน สามารถวัดได้ สามารถนำไปเปรียบเทียบได้และสามารถปฏิบัติได้จริง ภายใต้กรอบของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และ (6) Explication เป็นการพัฒนาปรับปรุงและชี้แจงหรืออธิบายแนวทางการปรับปรุงที่มีเพื่อให้เกิดการบูรณาการความต้องการทุกส่วน การพัฒนาใดๆ ต้องทำให้เกิดการสอดคล้องกับความจำเป็น ความต้องการ และความพอใจของทุกส่วน

ที่เกี่ยวข้อง โดยการพัฒนาต้องเน้นทักษะด้านเทคนิค วิธี ด้านมนุษย์ ด้านความคิดรวบยอด และการพัฒนาดังกล่าวต้องสอดคล้องกับสมรรถนะความสามารถที่สังเกตได้และความสามารถที่ซ่อนเร้นของบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. แนวทางการบริหารสถานศึกษาในบริบทของสังคมไทย สามารถนำรูปแบบ MEPLoVE Model ไปประยุกต์ใช้ปรับกระบวนการทัศน์ในการบริหารงานได้
2. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาทักษะของตนเองและบุคลากรทั้งในด้านเทคนิควิธี ทักษะด้านมนุษย์ และทักษะด้านความคิดรวบยอด เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการองค์กรอย่างเป็นรูปธรรม

References

- Office of the Education Council. (2014). *Basic educational institution management model*. Author. [In Thai]
- Office of the Education Council. (2016). *(Draft) directional framework of the national education plan B. E. 2017-2031*. Author. [In Thai]
- Brown, D. J. (1991). *Decentralization: The administrator's guidebook to school district change*. Corwin.
- Budsarakul, U., Chanjarain, J., & Siririrth, W. (2015). Administration in accordance with the second decade of education reform guidelines under Chiang-Rai Primary Education Service Area Office 1. *Veridian E-Journal, Silpakorn University Humanities, Social Science, and Arts*, 8(1), 1340-1349. [In Thai]
- Deming, W. E. (1986). *Out of crisis*. Centre for Advanced Engineering Study.
- Drucker, P. F. (1997). The global economy and the nation-state. *Foreign Affairs*, 76(5), 159-171.
- Fayol, H. (1937). The administrative theory in the state (translated by S. Greer), in L. Gulick & L. Urwick (Eds), *Papers on the science of administration* (pp. 99-114). Columbia University Press.
- Feigenbaum, A. (1991). *Total quality control*. McGraw-Hill.
- Griffin, A. (1997). PDMA research on new product development practices. *Journal of Product Innovation Management*, 14(6), 429-458.
- Gulick, L., & Urwick, L. (1937). *Papers on the science of administration* (pp. 99-114). Columbia University Press.
- Katz, R. (1955). Skills of an effective administrator. *Harvard Business Review*, 33(1), 33-42.
- Spire, R. L., Rich, G. A., & Stanton, W. J. (2008). *Management of a sales force* (12th ed.). McGraw-Hill.

ประเด็นปัญหาคุณสมบัติที่เหมาะสมของผู้ประนีประนอมในศาลยุติธรรม

สมบัติ อรรถพิมล¹ สุขสมัย สุทธิบัติ²

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประเด็นเรื่องคุณสมบัติที่เหมาะสมของผู้ประนีประนอมด้านการศึกษาและด้านประสบการณ์การทำงานเนื่องจากผู้ประนีประนอมเป็นบุคคลภายนอกที่ศาลตั้งให้ช่วยเหลือผู้พิพากษาไกล่เกลี่ยคดีพิพาทในศาลยุติธรรม ก่อนปฏิบัติหน้าที่ต้องอ่านสำนวนคดีเพื่อทราบประเด็นข้อกล่าวอ้างของคู่ความ ประเด็นข้อพิพาทแห่งคดี ตลอดจนบทกฎหมายที่มีการฟ้องร้องดำเนินคดี ขณะปฏิบัติหน้าที่ต้องนำแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยระงับคดีพิพาทและประสบการณ์ผสมผสานกับข้อเท็จจริงที่ได้จากการไกล่เกลี่ย เสนอเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาคู่พิพาทพิจารณาตัดสินใจ และเมื่อคู่พิพาทตกลงกันได้ ต้องทำบันทึกข้อตกลงหรือสัญญาให้ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อให้คดีพิพาทระงับสิ้นไปโดยสมบูรณ์ โดยใช้หลักแนวคิดทฤษฎีความขัดแย้ง ทฤษฎีการเจรจา เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT หลักธรรมทางพุทธศาสนา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยและข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ. 2554 ข้อ 51 มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ พบว่า คุณสมบัติที่เหมาะสมของผู้ประนีประนอมด้านการศึกษาและด้านประสบการณ์การทำงานควรเป็นผู้จบการศึกษากฎหมายและมีประสบการณ์การทำงานด้านกฎหมาย ด้านปกครอง หรือด้านไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การไกล่เกลี่ย; ผู้ประนีประนอม; ข้อตกลง; วุฒิการศึกษา; ประสบการณ์ทำงาน

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

การอ้างอิง:

สมบัติ อรรถพิมล และสุขสมัย สุทธิบัติ. (2564). ประเด็นปัญหาคุณสมบัติที่เหมาะสมของผู้ประนีประนอมในศาลยุติธรรม. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(1), 13-27.

¹ หลักสูตรนิติศาสตร์ดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย

อีเมล: sb.attapimon@gmail.com

² คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

The Appropriate Qualifications of Mediators in the Courts of Justice

Sombut Attapimon¹ Suksamai Sutthibodee²

Abstract

The purpose of this academic article is to analyze appropriate qualifications of mediators in term of educational background as well as work experience. This is because mediators are external persons appointed by the judges to assist themselves by means of mediation in the courts of justice. Mediators are required to read cases to understand the claims of the parties as well as the relevant legal provisions before attending the disputes. While performing duties, mediators are required to apply mediation theories, concepts as well as experience to facts obtained. Subsequently, mediators shall propose solutions for parties' decision. Once the parties decide to settle the disputes, mediators are the persons who must correctly record reached solutions or agreements in order to ensure that disputes are duly settled according to law. In this study, the conflict theory, negotiation theory, SWOT technique, Buddhist theory Civil and Commercial Code, Criminal Code, Civil Procedure Code, Criminal Procedure Code as well as Section 51 of the Regulation of the President of Supreme Court on Mediation B.E. 2554 are applied as an analytical framework.

The result of the study indicates that the educational qualifications and work experiences of mediators should be a law degree graduate and with real experience in legal works, public administration or mediation.

Keywords: Mediation; Mediators; Agreement; Qualifications; Work Experience

Type of Article: Academic Article

Cite this article as:

Attapimon, S., & Sutthibodee, S. (2021). The appropriate qualifications of mediators in the courts of justice. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(1), 13-27.

---

¹ Doctor of Laws Program, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Huamak, Bangkok, 10240, Thailand
E-mail: Sb.attapimon@gmail.com

² Faculty of Law, Ramkhamhaeng University

บทนำ

ความเป็นรัฐ ประกอบด้วย ดินแดน ประชากร การปกครอง และอำนาจอธิปไตย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 3 รับรองว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทยซึ่งเป็นไปตามปรัชญาแนวคิดของ Rousseau ที่ว่าอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดนั้นเป็นของประชาชน ไม่ใช่ของผู้ปกครอง และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน Montesquieu เสนอแนวคิดให้แยกอำนาจอธิปไตยออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ศาลยุติธรรมของไทยเป็นสถาบันของรัฐใช้อำนาจตุลาการในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทของประชาชน ไม่ให้ประชาชนใช้กำลังแก้ไขข้อพิพาทกันเอง เป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง การระงับข้อพิพาทของศาลยุติธรรมในปัจจุบันดำเนินการโดย 2 วิธี คือ วิธีพิจารณาพิพากษาคดีโดยอาศัยพยานหลักฐาน (trial by evidences) และวิธีการไกล่เกลี่ย (mediation) การไกล่เกลี่ยนั้นนอกจากผู้พิพากษาทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยแล้ว มีการแต่งตั้งบุคคลภายนอกเข้ามาเป็นผู้ประนีประนอมช่วยผู้พิพากษาทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยด้วย คุณสมบัติของผู้ประนีประนอมจึงเป็นสาระสำคัญในเบื้องต้นที่ทำให้คู่ความยอมรับเข้ามาไกล่เกลี่ยและนำไปสู่ความสำเร็จในการเจรจาไกล่เกลี่ย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การไกล่เกลี่ย (mediation) เป็นกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก (alternative dispute resolution) ที่ศาลเปิดโอกาสให้คู่ความได้พบกันและเจรจาหาข้อยุติระงับข้อพิพาทของตนเองโดยมีผู้พิพากษาหรือผู้ประนีประนอมเป็นคนกลางดำเนินการไกล่เกลี่ย การไกล่เกลี่ยมีกระบวนการ หลักการ และวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. กระบวนการไกล่เกลี่ย เดิมศาลยุติธรรมไกล่เกลี่ยระดับคดีพิพาทในกรณีที่คู่ความฟ้องร้องเป็นคดีพิพาทกันในศาลแล้ว หรือคดีที่บุคคลจำเป็นต้องใช้สิทธิทางศาลร้องขอต่อศาลเป็นคดีฝ่ายเดียว เช่น ร้องขอให้ศาลมีคำสั่งว่าผู้ร้องได้กรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์โดยการครอบครอง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1382 แล้วเจ้าของเดิมหรือทายาทคัดค้านเข้ามาในคดีกลายเป็นคดีมีข้อพิพาท ปัจจุบันมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 32) พ.ศ. 2563 เพิ่มมาตรา 20 ตี มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 7 พฤศจิกายน 2563 เป็นต้นไปความว่า “ก่อนฟ้องคดีแพ่ง ให้สิทธิแก่บุคคลที่จะเป็นคู่ความยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีได้โดยไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาล หากคู่กรณียินยอมเข้าไกล่เกลี่ยและผลการไกล่เกลี่ยตกลงกันได้ ข้อพิพาทที่กระงับสิ้นไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความ” ทำให้ศาลมีบทบาทไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทให้แก่ประชาชนทั้งก่อนฟ้องคดีและภายหลังฟ้องคดี คดีความที่ศาลดำเนินการไกล่เกลี่ยมี 3 ประเภท คือ

(1) คดีแพ่ง ซึ่งเป็นคดีที่ประชาชนพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลตามกฎหมายส่วนแพ่ง เมื่อไกล่เกลี่ยตกลงกันได้จะมีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความ แล้วศาลมีคำพิพากษาให้คดีเสร็จเด็ดขาดไม่ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 138) หรือโจทก์ถอนฟ้องยุติคดี (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 175) คดีแพ่งนั้นรวมถึงคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ และผู้เสียหายในคดีซึ่งได้รับความเสียหายมีสิทธิที่จะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกาย ชื่อเสียง หรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สิน อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย ยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาขอให้บังคับจำเลยชดเชย

ค่าสินไหมทดแทนคือให้จำเลยคืนทรัพย์หรือใช้ราคาทรัพย์หรือให้ใช้ค่าเสียหายเป็นเงินตามจำนวนที่กำหนดในคำร้อง คำร้องของผู้เสียหายนี้ถือเป็นคำฟ้องคดีส่วนแพ่ง (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1) คดีส่วนแพ่ง โกล่เกลี่ยแล้วตกลงกันได้ก็ทำสัญญาประนีประนอมยอมความแล้วศาลมีคำพิพากษาให้คดีส่วนแพ่งเสร็จเด็ดขาดไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความ หรือผู้เสียหายถอนคำร้องส่วนแพ่ง เช่นเดียวกับคดีแพ่งทั่วไป สำหรับคำฟ้องส่วนอาญา หากคดีอาญาเป็นคดีความผิดอันยอมความได้ ผู้เสียหายและจำเลยอาจยอมความกันในคดีอาญาด้วย หรือผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ ทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของพนักงานอัยการระงับสิ้นไป (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (2)) ศาลสั่งจำหน่ายคดีจากสารบบความจำเลยพ้นข้อกล่าวหาไป หากคดีอาญาเป็นคดีความผิดต่อแผ่นดินยอมความกันไม่ได้ การตกลงชดเชยค่าเสียหายกันในทางแพ่งเป็นการบรรเทาผลร้ายในคดีอาญาเป็นเหตุบรรเทาโทษอย่างหนึ่งทำให้ศาลใช้ดุลพินิจลงโทษจำเลยสถานเบาได้ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78)

(2) คดีอาญาความผิดอันยอมความได้ คดีประเภทนี้ เป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อโกล่เกลี่ยตกลงกันได้ ผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความกับจำเลย สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ย่อมระงับไป ศาลสั่งจำหน่ายคดีจากสารบบความจำเลยพ้นข้อกล่าวหาไป คดีประเภทนี้ จะมีการถอนฟ้องหรือยอมความกันในเวลาใดก่อนคดีถึงที่สุดก็ได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 35 วรรคสอง)

(3) คดีที่นำเข้าโกล่เกลี่ยประเภทที่สาม คือ คดีอาญาที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีต่อศาลเอง คดีประเภทนี้ เมื่อโกล่เกลี่ยแล้วโจทก์กับจำเลยตกลงกันได้โจทก์ถอนฟ้องคดีก็ระงับสิ้นไป (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 35)

การโกล่เกลี่ยคดีทั้งสามประเภทดังกล่าว (1) เป็นอำนาจพื้นฐานของผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20 ซึ่งเป็นแนวคิดดั้งเดิม เพื่อให้คู่ความได้ตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกัน และมาตรา 20 ทวิ ให้ศาลมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลอื่นซึ่งเป็นบุคคลภายนอกเข้ามาช่วยเหลือผู้พิพากษาทำการโกล่เกลี่ย รวมทั้งให้มีอำนาจแต่งตั้งผู้พิพากษาอื่นในศาลที่ไม่ได้เป็นองค์คณะนั่งพิจารณาคดีช่วยทำหน้าที่โกล่เกลี่ย (2) การโกล่เกลี่ยเป็นกระบวนการที่อาศัยความสมัครใจของคู่พิพาทเป็นหลัก ไม่ใช่กระบวนการภาคบังคับ เหมือนการพิจารณาคดีโดยการสืบพยานหลักฐาน และ (3) การโกล่เกลี่ยเป็นกระบวนการที่ทำให้คู่พิพาทพึงพอใจและตกลงระงับข้อพิพาทที่มีต่อกัน โดยพึงพอใจในวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่คู่พิพาทเสนอต่อกัน หรือผู้ทำหน้าที่โกล่เกลี่ยเสนอ

2. หลักการสำคัญของการโกล่เกลี่ย มี 3 ประการ ดังนี้

(1) หลักความเป็นกลาง ผู้ทำหน้าที่โกล่เกลี่ยต้องเป็นผู้ปราศจากอคติ 4 คือ ฉันทาคติ โทสาคติ ภยาคติ และโมหาคติ ต้องวางตนเป็นกลาง ต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงส่วนตัวอันอาจเป็นเหตุให้คู่ความเกิดสงสัยในความเป็นกลางหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้อง (ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการโกล่เกลี่ย พ.ศ. 2554 ข้อ 5-8)

(2) หลักฟังความทุกฝ่าย การพิจารณาคดีศาลต้องฟังความจากคู่ความทุกฝ่าย การโกล่เกลี่ยก็เช่นกันผู้ทำหน้าที่โกล่เกลี่ยต้องฟังความจากคู่ความทุกฝ่าย ต้องให้คู่พิพาททุกฝ่ายได้แถลงชี้แจงข้อเท็จจริงข้อเรียกร้อง ข้อเสนอทางแก้ปัญหาข้อพิพาทโดยครบถ้วน การพูดของคู่พิพาทต้องให้พูดที่ละเอียด ชะมัด ชะลอ หนึ่งพูดจะต้องคอยควบคุมไม่ให้อีกฝ่ายเถียงโต้แย้งในขณะนั้น เพราะจะทำให้เกิดอารมณ์โทสะและทะเลาะวิวาทกัน ทำให้การโกล่เกลี่ยล้มเหลวตกลงกันไม่ได้

(3) หลักการใกล้เคียงถือเป็นความลับ ต่างจากการพิจารณาคดีของศาลโดยทั่วไป ซึ่งพิจารณาโดยเปิดเผยต่อหน้าคู่ความ ประชาชนทั่วไปไม่เกี่ยวข้อง กับคดีความนั้นก็เข้าฟังการพิจารณาคดีของศาลได้ แต่การใกล้เคียงเป็นการประชุมร่วมกันของคู่ความ คู่กรณี ผู้เข้าร่วมประชุมใกล้เคียง ได้แก่ คู่ความ คู่กรณี ทนายความหรือที่ปรึกษาของคู่ความ คู่กรณี ผู้รับมอบ อำนาจถ้าหากมี และผู้ทำหน้าที่ใกล้เคียง ผู้ไม่มีส่วน เกี่ยวข้องไม่ได้รับอนุญาตให้เข้ารับฟังหรือเข้าประชุม กระบวนการใกล้เคียงดำเนินการเป็นการลับ ข้อเสนอและคำแถลงชี้แจงข้อเท็จจริงในชั้นใกล้เคียงเก็บ เป็นความลับ คู่ความไม่มีสิทธินำไปใช้อ้างอิงในการ พิจารณาคดีของศาล เว้นแต่ข้อเท็จจริงที่ตกลงกันได้ นำเสนอศาลเพื่อให้มีคำพิพากษา หรือมีคำสั่งให้เป็นไป ตามข้อตกลง (ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วย การใกล้เคียง พ.ศ. 2554 ข้อ 26 ข้อ 29 ข้อ 31 ข้อ 37 และข้อ 38) และเพื่อให้การดำเนินการใกล้เคียงเป็น ความลับ มีการแยกกระบวนการออกจากการพิจารณา พิพากษาของศาลโดยปกติ ดังนี้

(1) แยกคน หากผู้พิพากษาเป็นผู้ใกล้เคียงก็ใช้ ผู้พิพากษาอื่นในศาลนั้นที่ไม่เกี่ยวข้องคั่งคณะนั่งพิจารณาคดี นั้น หรือใช้ผู้ประนีประนอมซึ่งเป็นบุคคลภายนอกทำ หน้าที่ใกล้เคียง

(2) แยกสำนวน ตั้งสำนวนขึ้นมาใหม่เป็น สำนวนใกล้เคียง เอกสารที่เกิดขึ้นจากการใกล้เคียงรวม ไว้ในสำนวนใกล้เคียงต่างหากไม่นำเข้าสำนวนหลัก ผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะนั่งพิจารณาคดีจะรู้ความ เคลื่อนไหวของการใกล้เคียงแต่ละนัดจากรายงานเจ้า หน้าที่เท่านั้น

(3) แยกห้อง ใช้ห้องประชุมหรือห้องธรรมดา ที่มีติดชิดเรียบร้อยสะอาดตาเป็นห้องใกล้เคียง ผู้ทำ หน้าที่ใกล้เคียง และคู่ความ ทนายความ นั่งเสมอกัน ผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ใกล้เคียงและทนายความไม่สวม ครุยแสดงสถานะ ไม่ใช้ห้องบัลลังก์พิจารณาคดี เพื่อให้

บรรยากาศของการประชุมใกล้เคียงมีความเป็นกันเอง ไม่ตึงเครียดอย่างพิจารณาคดี (The Office of the Judiciary, 2012, pp. 118-120)

3. ผู้ประนีประนอม เป็นบุคคลภายนอกที่ศาล แต่งตั้งให้เป็นผู้ใกล้เคียงคดีพิพาทในศาล ผู้ประนี ประนอมต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้

(1) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์

(2) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญา ตรีและมีประสบการณ์ทำงานมาไม่น้อยกว่าห้าปี หรือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานสาขาต่างๆ อันจะ เป็นประโยชน์แก่การใกล้เคียงไม่น้อยกว่าสิบปี

(3) เป็นผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรเทคนิคหรือ วิธีการใกล้เคียงที่สำนักงานศาลยุติธรรมจัดหรือรับรอง

(4) หากจะขอขึ้นทะเบียนต่อทางสำนักงาน ศาลยุติธรรม ต้องมีประสบการณ์ปฏิบัติงานด้านการ ใกล้เคียงในศาลหรือในสำนักกระบวนพิจารณา สำนักงาน ศาลยุติธรรมไม่น้อยกว่า 10 คดี

(5) เป็นผู้มีความพร้อมที่จะอุทิศเวลาปฏิบัติ หน้าที่ผู้ประนีประนอมประจำศาล

(6) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือ บกพร่องในศีลธรรมอันดี

(7) ไม่เป็นผู้ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพหรือ กระทำกิจการใดอันอาจกระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติ หน้าที่ผู้ประนีประนอมประจำศาลหรืออาจเสื่อมเสียถึง เกียรติศักดิ์แห่งสถาบันศาลยุติธรรม

(8) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

(9) ไม่เป็นผู้ที่ศาลมีคำสั่งให้เป็นคนไร้ ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือจิต พั่นเพี้ยนไม่สมประกอบ

(10) ไม่เป็นผู้เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษา ถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดย ประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(11) ไม่เป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการศาล ยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่าย

ตุลาการศาลยุติธรรม

(12) ไม่เป็นผู้พิพากษาสมทบตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 (ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไต่ถามคดี พ.ศ. 2554 ข้อ 51)

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการไต่ถามคดี

ทฤษฎีเป็นองค์ความรู้ทางวิชาการที่ผ่านการคิดค้นและเป็นที่ยอมรับ ผู้ทำหน้าที่ไต่ถามคดีควรมีความรู้ในแนวคิดทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีความขัดแย้ง Karl Marx (ค.ศ.1818-1883) เป็นนักกฎหมาย นักเศรษฐศาสตร์ และนักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน เสนอแนวคิดเชิงปรัชญาว่า มนุษย์มีคุณสมบัติพิเศษสองประการที่ไม่เหมือนกับสิ่งมีชีวิตอื่นๆ คือ

ประการแรก มนุษย์มีจิตสำนึก (consciousness) สามารถมองการกระทำของตนเองและรู้ว่าตนเองกำลังทำอะไรอยู่ ทำให้สามารถเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะหยุดกระทำหรือเลือกที่จะกระทำเฉพาะสิ่งที่ตนต้องการได้

ประการที่สอง มนุษย์มีความสามารถในการใช้ความคิด (mental capacity) หรือมีปัญญาในเชิงสร้างสรรค์ (creative intelligence) คือ สามารถสร้างโครงสร้างขึ้นมาในความคำนึงและสามารถถ่ายทอดโครงสร้างนั้นลงสู่การปฏิบัติที่เป็นจริง

ดังนั้น ความสามารถพิเศษทั้งสองประการจึงทำให้วิถีการดำรงชีวิตมนุษย์ไม่เหมือนกับสิ่งมีชีวิตอื่นๆ กิจกรรมที่เป็นรูปธรรม คือ กระบวนการของการผลิตวัตถุดิบมาใช้ในการดำรงชีวิต การดำรงชีวิต

ที่สมบูรณ์ คือ การดำรงชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการผลิตอย่างสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์อย่างเื้อออาทรกับมนุษย์คนอื่นๆ ในสังคม เป็นสภาวะการดำรงอยู่ของสฤลมนุษย์ (species being) ประวัติศาสตร์ของสังคมมนุษย์เป็นประวัติศาสตร์สังคมแห่งชนชั้น คือ เป็นกลุ่มทางสังคมที่แตกต่างกัน เช่น ในสมัยโบราณ มีชนชั้นเจ้านาย (Masters) กับชนชั้นทาส (Slaves) ชนชั้นขุนนาง (Aristocrats) กับชนชั้นไพร่ (Serfs) ในสมัยพัฒนาอุตสาหกรรมเกิดชนชั้นนายทุน (Capitalist Class) กับชนชั้นผู้ใช้แรงงาน (labor class) ชนชั้นเป็นเครื่องบ่งบอกถึงความไม่เป็นธรรมในกระบวนการผลิต ซึ่งเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตมนุษย์ โดยเฉพาะความไม่เป็นธรรมในการถือครองปัจจัยการผลิต และการแบ่งผลประโยชน์จากผลผลิต ผู้ใช้แรงงานได้ผลประโยชน์เป็นค่าแรงรายวันหรือค่าจ้างการทำงาน เป็นค่าดำรงชีวิตและสวัสดิการทางสังคม นายทุนได้ผลประโยชน์จากมูลค่าผลผลิตทั้งหมด แม้หักค่าแรงงานและวัตถุดิบปัจจัยการผลิตออกแล้ว ก็ยังเหลือมูลค่าผลผลิตมากกว่าค่าแรงงานจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลผลิตจากแรงงานส่วนเกิน เป็นความไม่เป็นธรรมในสังคม ไม่ก่อให้เกิดสภาวะการดำรงอยู่ของสฤลมนุษย์ (species being) เกิดการรวมตัวของผู้ใช้แรงงานเป็นปัญหนำไปสู่ความขัดแย้ง เสนอให้ผลผลิตจากแรงงานส่วนเกินเป็นของส่วนรวม เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจของสังคม

แนวคิดเชิงปรัชญาของ Karl Marx จากความขัดแย้งของชนชั้นต้องจัดผลประโยชน์ให้ลงตัวเพื่อแก้ไขความขัดแย้ง เกิดทฤษฎีแรงงานส่วนเกิน (Surplus Labor Theory) พัฒนาเป็นทฤษฎีระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม กิจกรรมรัฐวิสาหกิจ ระบบสหกรณ์ และบริษัทมหาชน จำกัดในปัจจุบัน (Woraseangsuk, 2013, pp. 83-122)

Georg Simmel (ค.ศ.1858-1918) เป็นนักประวัติศาสตร์ นักปรัชญา และนักสังคมวิทยา ชาวเยอรมัน มองสังคมในมิติของความเป็นจริงในระดับ

จุลภาค เสนอแนวคิดเชิงปรัชญาว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมมีหลายองค์กรหลายกลุ่ม มนุษย์แต่ละคนมีจิตสำนึกเชิงสร้างสรรค์ (creative consciousness) มีการกระทำระหว่างกันโดยมีแรงจูงใจวัตถุประสงค์ และผลประโยชน์ที่ต้องการต่างๆ กัน สิ่งเร้าต่างๆ จากภายนอกทำให้เกิดการตัดสินใจและมนุษย์มีความรู้สึกเข้าข้างตนเองมากกว่าเข้าข้างผู้อื่น จิตสำนึกเชิงสร้างสรรค์ทำให้เกิดแบบฟอร์ม (forms) ของการกระทำระหว่างกันที่หลากหลาย ทั้งส่วนที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน และสร้างความแตกต่างหรือความขัดแย้ง Simmel ศึกษาพฤติกรรมความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคลหลายประเภท พบพฤติกรรมความสัมพันธ์ทางสังคมที่ต่างๆ กัน ความยากจนเป็นความไม่มีเชิงปริมาณ เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้ต้องให้ (giver) กับผู้ต้องการ (needy) ความยากจนเป็นสภาพพิเศษของกลุ่มบุคคลในสังคม จะต้องได้รับความช่วยเหลือเพื่อสังคมโดยรวมจะได้อยู่รอด คนจนจะได้ไม่ลุกขึ้นมาทำอันตรายต่อสังคม ภูมิคติของสังคมการกระทำของมนุษย์มีทั้งสร้างความสัมพันธ์และสร้างความขัดแย้งและความขัดแย้งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเชิงพัฒนาได้ (Woraseangsuk, 2013, pp. 159-182)

Lewis A. Coser (ค.ศ. 1913-2003) เป็นนักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน เสนอแนวคิดเชิงปรัชญาขยายแนวคิดของ George Simmel ความขัดแย้งเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมรูปแบบหนึ่งเกิดขึ้นได้เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กัน ความขัดแย้งมีผลทั้งในมิติด้านบวกและมิติด้านลบ ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเป็นกระบวนการทางสังคม นำไปสู่กระบวนการรวมตัวกันสร้างเอกลักษณ์ ความเข้มแข็งของกลุ่ม และแสวงหาพันธมิตร รักษาความเป็นกลุ่มไว้ไม่ให้ถูกกลืนไปกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม ความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดก็อาจมีความขัดแย้งที่รุนแรงเกิดขึ้นได้ สืบเนื่องจากความสัมพันธ์มีมากพฤติกรรมจะมีมากตามไปด้วย

ความขัดแย้งในบางครั้งช่วยรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มได้ โดยยอมให้ระบายนัดเหตุของความขัดแย้งออกไปลดความเครียดสร้างบรรยากาศที่สมดุล ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มทำให้เกิดการรวมตัวกัน และบางครั้งเป็นการกระทำที่ปรารถนาให้อีกกลุ่มรวมตัวกัน เป็นการทดสอบอำนาจ สร้างบรรทัดฐานใหม่หรือยืนยันบรรทัดฐานเดิมเพิ่มการมีส่วนร่วมของสมาชิก ความต้องการมีความสามัคคีภายในกลุ่มอาจนำไปสู่ความขัดแย้ง กับกลุ่มอื่น เกิดความขัดแย้งกับกลุ่มอื่นเพิ่มมากขึ้น

Coser จำแนกความขัดแย้งเป็น 2 แบบ คือ ความขัดแย้งแบบ Realistic คือ ความขัดแย้งที่เกิดจากความเครียดเนื่องจากการเรียกร้องของความสัมพันธ์บางอย่างและความคาดหวังถึงผลที่จะได้รับของผู้ร่วมแสดงและมุ่งไปสู่วัตถุประสงค์ที่เป็นเป้าหมาย และความขัดแย้งแบบ Nonrealistic คือ ความขัดแย้งที่ไม่ได้เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มผู้ขัดผลประโยชน์ แต่เป็นผลที่เกิดจากการแสดงออกของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแก่บุคคลอื่นหรือฝ่ายที่สามและเกิดเป็นความขัดแย้งขึ้น (Sukhum, 1988)

2. ทฤษฎีการเจรจา Roger Fisher and William Ury (1991) กล่าวว่า การเจรจาและการตัดสินใจต้องประกอบด้วยหลักแนวคิดสำคัญ 2 แนวคิด คือ

(1) แนวคิดทฤษฎีการแข่งขัน (competitive theory) ที่ว่าทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด ฝ่ายหนึ่งได้อีกฝ่ายหนึ่งต้องเสีย นักกฎหมายต้องการให้ลูกความของตนได้ผลประโยชน์มากที่สุดบนพื้นฐานของความยุติธรรมและจริยธรรม

(2) แนวคิดทฤษฎีการแก้ปัญหา (problem-solving theory) ถือหลักว่าผู้เข้าร่วมการเจรจาทุกคนมีผลประโยชน์ร่วมกันบางประการ โดยการแก้ปัญหาตามแนวคิดทฤษฎีนี้จะต้องยึดหลักการสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

(1) แยกปัญหาความสัมพันธ์ส่วนตัวออกจากข้อขัดแย้ง และแก้ไขในแต่ละปัญหาแยกต่างหากจาก

กัน อย่างรวมปัญหาทั้งสองเข้าด้วยกัน

(2) เน้นความสำคัญ ประโยชน์ได้เสีย และความต้องการของคู่ความไม่ใช่ฐานะของคู่ความ การเน้นถึงฐานะที่แตกต่างกันของคู่ความจะทำให้มีการประนีประนอมยอมความยากขึ้น คู่ความจะต้องหาทางประสานผลประโยชน์ของแต่ละฝ่ายและเน้นถึงผลประโยชน์ร่วมกัน

(3) คิดหาทางเลือกหลายวิธี ซึ่งคู่ความจะได้ประโยชน์ร่วมกัน

(4) ยืนยันการใช้ข้อบังคับประกอบต่างๆ ที่ต้องนำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อประเมินทางเลือก

(5) เข้าใจและปรับปรุงทางเลือกที่ดีที่สุดในการเจรจาตกลงทำสัญญา ซึ่งเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการประเมินข้อเสนอเพื่อจะตกลงกัน

3. แนวคิดเทคนิคการวิเคราะห์ SWOT Albert Humphrey (2005) เป็นผู้ริเริ่มโดยการนำเทคนิคการวิเคราะห์ SWOT มาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์สำหรับองค์กร หรือโครงการ ซึ่งช่วยผู้บริหารในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม (รู้เขา) ชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งที่เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มีต่อตนเอง องค์กร ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินตามกลยุทธ์

องค์ประกอบของ SWOT เป็นอักษรย่อที่นำมา รวมกัน โดยเป็นตัวย่อที่ย่อมาจากคำต่างๆ ต่อไปนี้

S มาจากคำว่า Strengths หมายถึง จุดเด่นหรือจุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ เป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายใน ที่ใช้ประโยชน์ในการกำหนดกลยุทธ์ต่างๆ

W มาจากคำว่า Weaknesses หมายถึง จุดด้อยหรือจุดอ่อน หรือข้อเสียเปรียบที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในต่างๆ ที่ใช้สำหรับการหาวิธีแก้ไข

ปัญหานั้นๆ

O มาจากคำว่า Opportunities หมายถึง โอกาส เป็นสภาพการณ์ที่เอื้อประโยชน์โอกาสแตกต่างจากจุดแข็งตรงที่โอกาสนั้นเป็นผลจากสภาพแวดล้อมภายนอก แต่จุดแข็งเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายใน

T มาจากคำว่า Threats หมายถึง อุปสรรค ข้อจำกัด ซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก บางครั้งการจำแนกโอกาสและอุปสรรคเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เพราะทั้งสองสิ่งนี้สามารถเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอาจทำให้สถานการณ์ที่เคยเป็นโอกาสกลับกลายเป็นอุปสรรคได้

4. แนวคิดทฤษฎีหลักธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แนวคิดทฤษฎีหลักธรรมทางศาสนาทั้งศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ต่างมีหลักธรรมที่ตรงกัน ให้มวลมนุษย์อยู่ด้วยกันด้วยความเมตตา กรุณา และให้อภัยแก่กันเป็นทาน ผู้เขียนขอนำเสนอแต่เฉพาะแนวคิดหลักธรรมทางศาสนาพุทธ

เจ้าชายสิทธัตถะ เสด็จออกบรรพชาเมื่อพระชนมายุ 29 ปี ทรงบำเพ็ญเพียรอยู่ 6 ปี ตรัสรู้หลักธรรมอริยสัจ 4 คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค สำเร็จเป็นพระอรหันต์เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในเช้าวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ก่อนพุทธศักราช 45 ปี

อริยสัจ หมายถึง ความจริงอันประเสริฐ ความจริงที่ทำให้เป็นพระอริยบุคคล

ทุกข์ หมายถึง สภาพที่ทนได้ยาก เป็นความไม่สบายกายไม่สบายใจ

สมุทัย หมายถึง เหตุทำให้เกิดทุกข์ คือ ต้นหาความอยากทั้งปวง

นิโรธ หมายถึง ความดับทุกข์ ดับต้นหาความอยากทั้งปวง

มรรค หมายถึง ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ 8 ประการ คือ สัมมาทิฐิ (เห็นชอบ) สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ) สัมมาวาจา (เจรจาชอบ) สัมมากัมมันตะ (ทำการทำงานชอบ) สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ) สัมมาวายามะ

(เพียรพยายามชอบ) สัมมาสติ (ระลึกชอบ) และสัมมาสมาธิ (ตั้งใจชอบ)

นอกจากหลักธรรมอริยสัจ 4 แล้ว มีหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปตามมรรค 8 ซึ่งเกี่ยวกับการไถ่เกลี่ยข้อพิพาท 3 ประการ คือ

1) หลักอคติ 4 เป็นหลักเดียวกันกับหลักอินทภาษ ในหลักความยุติธรรมในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์

อคติ หมายถึง ความลำเอียง ไม่เที่ยงตรง ขาดความเป็นกลาง เกิดจากสาเหตุ 4 ประการ คือ (1) ฉันทาคติ ความลำเอียงเพราะความรักใคร่ชอบพอ (2) โทสาคติ ความลำเอียงเพราะความโกรธเกลียดชัง (3) ภยาคติ ความลำเอียงเพราะความขลาดกลัว และ (4) โมหาคติ ความลำเอียง เพราะความโง่เขลาเบาปัญญา

2) สังคหัตถ์ 4 หมายถึง หลักธรรมของการอยู่ร่วมกันในสังคม ประกอบด้วย (1) ทาน หมายถึง การแบ่งปัน การให้อภัย เพื่อแสดงน้ำใจไมตรีต่อกัน (2) ปิยวาจา หมายถึง พูดจาไพเราะ อ่อนหวาน มีเหตุมีผล น่าฟัง ทำให้ผู้ฟังรู้สึกสบายใจ นิยมชมชอบในผู้พูด (3) อตถจริยา หมายถึง ทำสิ่งที่ประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม และ (4) สมานัตตตา หมายถึง วางตนเหมาะสมไม่ถือตัว เหมาะสมกับฐานะที่ตนเป็น ไม่ว่างตนข่มท่าน

3) พรหมวิหาร 4 เป็นธรรมของผู้ใหญ่พึงประพฤติปฏิบัติ ประกอบด้วย (1) เมตตา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข (2) กรุณา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ (3) มุทิตา หมายถึง ความชื่นชมยินดี พลอยอนุโมทนา เมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี และ (4) อุเบกขา หมายถึง ความรู้สึกวางเฉย เป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใด (Faculty of Liang Chiang for Buddhism Publishing, 2003, pp. 52-53, 77-79, 256-269)

กรอบในการวิเคราะห์

จากการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นปัญหาคุณสมบัติที่เหมาะสมของผู้ประนีประนอมในศาลยุติธรรม ผู้เขียนได้นำเอาแนวคิดทฤษฎีและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง นำมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการไถ่เกลี่ย ได้แก่ ทฤษฎีความขัดแย้ง ทฤษฎีการเจรจา และเทคนิคการวิเคราะห์ SWOT และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

2. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา ที่เกี่ยวข้องกับการไถ่เกลี่ย

3. ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไถ่เกลี่ย พ.ศ. 2554 ข้อ 51

ผลการวิเคราะห์

ผู้ประนีประนอม ซึ่งทำหน้าที่ไถ่เกลี่ยต้องอาศัยแนวคิดทฤษฎีทั้งสามทฤษฎีดังกล่าวผสมผสานกับข้อเท็จจริงเสนอเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาให้คู่พิพาทพิจารณาตัดสินใจเมื่อไถ่เกลี่ยสำเร็จ คือคู่พิพาทตกลงกันได้ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญาต้องมีการทำบันทึกข้อตกลงไว้ให้เป็นไปตามหลักกฎหมายและคู่พิพาทลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน

การระงับข้อพิพาทคดีแพ่ง พื้นฐานการตกลงกันในคดีแพ่งมาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่องประนีประนอมยอมความ

ประนีประนอมยอมความ คือ สัญญาซึ่งผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นนั้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน สัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ จะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่ ผลของสัญญา

ประนีประนอมยอมความทำให้การเรียกร้องซึ่งแต่ละฝ่ายได้ยอมสละนั้นระงับสิ้นไป และทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิตามที่แสดงในสัญญานั้นว่าเป็นของตน (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850-852)

เมื่อตกลงระงับข้อพิพาทที่มีต่อกัน ข้อตกลงเป็นสัญญาซึ่งเรียกว่าสัญญาประนีประนอมยอมความ ผลของสัญญาทำให้ข้อพิพาทเดิมที่มีการเรียกร้องตอกันนั้นระงับสิ้นไป และทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิขึ้นใหม่ตามที่แสดงในสัญญานั้นว่าเป็นของตนและเพื่อเป็นหลักฐานในการฟ้องร้องบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลงต้องบันทึกข้อตกลงไว้เป็นหนังสือ และมีการลงชื่อกันไว้เป็นหลักฐานจึงจะฟ้องร้องบังคับฝ่ายที่ลงชื่อนั้นได้ หากตกลงกันชำระหนี้ตามจำนวนที่ตกลงกันในเวลาที่กำหนดไม่นานและโจทก์รับว่าเมื่อได้รับชำระหนี้แล้วโจทก์จะถอนฟ้อง ก็ไม่ต้องทำบันทึกข้อตกลงในแบบฟอร์มสัญญาประนีประนอมยอมความของศาล เพียงบันทึกในรายงานไกล่เกลี่ยและคู่พิพาทลงชื่อไว้ เมื่อฝ่ายจำเลยชำระหนี้ครบถ้วนตามข้อตกลงโจทก์ยื่นคำร้องขอถอนฟ้อง ศาลจะพิจารณามีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้องและส่งจำหน่ายคดีจากสารบบความ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 175 (2)) หากฝ่ายจำเลยตกลงชำระหนี้ให้แก่โจทก์โดยวิธีผ่อนชำระหรือกำหนดเวลาชำระหนี้ขึ้น ต้องจดบันทึกข้อตกลงในรูปแบบสัญญาประนีประนอมยอมความของศาลและเสนอให้ผู้พิพากษาองค์คณะในคดีพิจารณามีคำพิพากษาให้คดีเสร็จเด็ดขาดไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 138) ศาลจะมีคำพิพากษาให้คดีเสร็จเด็ดขาดไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความได้นั้น ต้องพิจารณาก่อนว่าข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความนั้นไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย หากสัญญาประนีประนอมยอมความฝ่าฝืนต่อกฎหมายศาลจะมีคำพิพากษาไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นไม่ได้ เช่น

ตัวอย่าง 1 โจทก์ฟ้องว่า จำเลยกู้ยืมเงินไปจากโจทก์จำนวน 500,000 บาท อัตราดอกเบี้ยตามกฎหมาย หนี้ถึงกำหนดชำระแล้วจำเลยไม่ชำระหนี้ คืบ ขอให้บังคับจำเลยชำระเงินจำนวน 500,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันกู้ยืมแก่โจทก์ จำเลยให้การต่อสู้คดีว่า ไม่ได้กู้ยืมเงินและไม่ได้ รับเงินจากโจทก์ หนี้ที่โจทก์นำมาฟ้องเป็นหนี้ที่เกิดจากการเล่นพนันไพ่โป๊กเกอร์ ที่จำเลยร่วมเล่นกับโจทก์ และจำเลยเล่นแพ้เสียพนันโจทก์จำนวน 500,000 บาท ไม่มีเงินชำระจึงกรอกข้อความในแบบพิมพ์สัญญากู้ยืมเงินให้แก่โจทก์ไว้เป็นหลักฐาน ขอให้ยกฟ้อง ไกล่เกลี่ยตกลงกันได้โจทก์ จำเลย ทำสัญญาประนีประนอมยอมความ จำเลยยอมชำระเงินจำนวน 500,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันทำสัญญากู้ยืมเป็นต้นไปให้แก่โจทก์ โดยวิธีผ่อนชำระเป็นงวดรายเดือนทุกภายในวันที่ 5 ของเดือน เดือนละ 25,000 ทั้งที่ต่อสู้ไว้ว่าเป็นหนี้ที่เกิดจากการพนัน โดยไม่ได้สละข้อต่อสู้และยอมรับว่ากู้ยืมเงินและรับเงินไปจากโจทก์ตามฟ้อง มีลักษณะเป็นสัญญาที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่อง การพนันและขั้นตอนบัญญัติไว้ว่า อันการพนันหรือขั้นตอนนั้น ท่านว่าหากก่อให้เกิดหนี้ไม่ สิ่งที่ได้ให้กันไปในการพนันหรือขั้นตอนก็จะทวงคืนไม่ได้ เพราะเหตุเหตุผลหนึ่งอย่างหนึ่งอย่างใดมิได้ ข้อบัญญัติที่กล่าวนี้ ท่านให้ใช้ตลอดถึงข้อตกลงเป็นมูลหนี้หนึ่งอย่างใดอันฝ่ายข้างเสียพนันขั้นตอนหากทำให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งเพื่อจะใช้หนี้เงินพนันหรือขั้นตอนนั้นด้วย (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 853) สัญญาประนีประนอมยอมความต้องตกลงกันให้ถูกต้องโดยไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 853 ดังกล่าว โดยต้องมีข้อความในสัญญาความว่า “จำเลยสละข้อต่อสู้ตามคำให้การและรับว่าได้กู้ยืมเงินและรับเงินไปจากโจทก์ตามฟ้องจริง” จึงเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความที่ไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย

ตัวอย่าง 2 จำเลยเป็นหนี้ค่าซื้อสินค้าจากโจทก์ 500,000 บาท จำเลยส่งจ่ายเช็คชำระหนี้ให้แก่โจทก์ แต่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน โจทก์ฟ้องจำเลยเป็นคดีอาญาขอหาความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4 ต่อศาลแขวงและฟ้องจำเลยเป็นคดีแพ่งต่อศาลจังหวัดเรียกให้ชำระเงินจำนวน 500,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยและโจทก์กับจำเลยตกลงประนีประนอมยอมความกันในคดีแพ่ง จำเลยตกลงชำระเงินจำนวน 500,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันฟ้องให้แก่โจทก์ด้วยวิธีผ่อนชำระเป็นงวดรายเดือน เดือนละ 25,000 การตกลงประนีประนอมยอมความนี้เป็นการยอมความกันเฉพาะคดีแพ่ง ไม่ถือเป็นการยอมความคดีอาญาขอหาความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเนื่องมาจากการใช้เช็คที่โจทก์ฟ้องจำเลยไว้ต่อศาลแขวง คดีอาญาดังกล่าวให้โจทก์ดำเนินคดีแก่จำเลยได้ต่อไป เมื่อจำเลยผิดนัดไม่ชำระเงินตามสัญญาประนีประนอมยอมความศาลจังหวัดพิจารณาสัญญาประนีประนอมยอมความแล้วมีคำพิพากษาให้คดีเสร็จเด็ดขาดไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ต่อมาจำเลยผิดนัดไม่ชำระหนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ โจทก์จึงดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดมาจากการใช้เช็คแก่จำเลยที่ศาลแขวงต่อไป ศาลแขวงพิพากษาลงโทษจำเลย ศาลฎีกามีคำวินิจฉัยในข้อกฎหมายว่า เมื่อโจทก์กับจำเลยตกลงประนีประนอมยอมความกัน ผลของการประนีประนอมยอมความดังกล่าวย่อมทำให้การเรียกร้องซึ่งแต่ละฝ่ายได้ยอมสละนั้นระงับสิ้นไป และทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิที่แสดงในสัญญานั้นว่าเป็นของตน ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 852 เมื่อหนึ่งตามที่โจทก์ฟ้องและเป็นหนี้ที่จำเลยส่งจ่ายเช็คชำระหนี้ระงับสิ้นผลผูกพันก่อน ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด มีผลทำให้คดีอาญาลีกกันตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 7 โจทก์

กับจำเลยตกลงกันตามสัญญาประนีประนอมยอมความไม่ให้คดีอาญาระงับ เป็นข้อตกลงที่ขัดต่อกฎหมายขัดแย้ง และเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนข้อตกลงตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 ไม่มีผลบังคับ สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้อง ของโจทก์ระงับ สิ้นไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 พินักขา กลับให้ยกฟ้อง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1949/2543)

ตัวอย่าง 3 ผู้ร้องขอให้ศาลตั้งผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกของบิดาซึ่งถึงแก่กรรม ผู้คัดค้านเป็นบุตรอีกคนหนึ่งของผู้ตายคัดค้านว่า ผู้ร้องมีความประพฤติไม่ดีด้านการเงินไม่สมควรเป็นผู้จัดการมรดก และขอให้ศาลตั้งผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย คดีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย ผู้ร้องและผู้คัดค้านตกลงกันได้ ทำสัญญาประนีประนอมยอมความ โดยผู้ร้องและผู้คัดค้านตกลงเป็นผู้จัดการมรดกร่วมกัน เสนอศาลให้มีคำ พิพากษาให้คดีเสร็จเด็ดขาดไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความครั้งนี้ทำไม่ได้ ตกลงกันได้เพียงไม่คัดค้านกันและแสดงเจตนาขอเป็นผู้จัดการมรดกร่วมกันเท่านั้น เสนอให้ศาลได้สวนคุณสมบัติผู้ร้องและผู้คัดค้านว่า มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่แล้วมีคำสั่งไปตามที่พิจารณาได้ความจริง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6391-6392/2550) เป็นต้น

การระงับข้อพิพาทในคดีอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีบทบัญญัติเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทในคดีอาญา คือเรื่องการถอนฟ้อง ผลของการถอนฟ้อง สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ การถอนคำร้องทุกข์ และการยอมความ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 35 มาตรา 36 มาตรา 39 และมาตรา 126) เมื่อไกล่เกลี่ยคดีอาญา คู่พิพาทตกลงกันได้ ผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยต้องจัดบันทึกข้อตกลงให้ชัดเจนว่าตกลงยุติคดีโดยโจทก์ถอนฟ้องหรือผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ หรือยอมความกันและให้คู่พิพาทลงชื่อไว้ ดังนี้

1. การถอนฟ้อง หากเป็นคดีอาญาที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้อง โจทก์ยื่นคำร้องขอถอนฟ้องได้ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 35 วรรคหนึ่ง) หากเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว ขอถอนฟ้องได้ก่อนคดีถึงที่สุด (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 35 วรรค 2) คำร้องขอถอนฟ้องเมื่อศาลสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้องแล้วยื่นฟ้องใหม่ไม่ได้เว้นแต่ ผู้เสียหายถอนฟ้องคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดิน ไม่ตัดสิทธิพนักงานอัยการฟ้องคดีนั้นใหม่ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 36 (3)) คดีอาญาความผิดต่อแผ่นดิน หมายถึงคดีอาญาที่ยอมความกันไม่ได้

2. การถอนคำร้องทุกข์ การยอมความ พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง เมื่อฟ้องคดีแล้วจะขอถอนฟ้องไม่ได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากอัยการสูงสุด หากเป็นคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัว เมื่อไกล่เกลี่ยแล้วผู้เสียหายกับจำเลยตกลงกันได้ การจะยุติคดีต้องทำในรูปแบบการขอให้ผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ หรือตกลงยอมความกัน (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (2)) ทำให้สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องขอพนักงานอัยการโจทก์ระงับสิ้นไป ศาลจะมีคำสั่งจำหน่ายคดีจากสารบบความ การถอนคำร้องทุกข์จะขอถอนเมื่อใดก็ได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 126 วรรคหนึ่ง) และการถอนคำร้องทุกข์ผู้เสียหายจะแสดงเจตนาถอนต่อเจ้าพนักงานที่รับร้องทุกข์ไว้ หรือแสดงเจตนาถอนต่อศาลที่พิจารณาคดีนั้นก็ได้ ส่วนการตกลงยอมความเลิกคดีต่อกันนั้นยอมความกันได้ก่อนคดีถึงที่สุด (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 35 วรรคสอง)

3. การตกลงกันในคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัว โดยเฉพาะความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค หากโจทก์จำเลยตกลงเพื่อเลิกคดีต่อกันโดยจำเลยยอมชำระเงินตามเช็คที่โจทก์ฟ้องด้วยวิธีผ่อนชำระเป็นงวดรายเดือนและจำเลยให้การ

รับสารภาพ โจทก์จำเลยไม่สืบพยาน จำเลยขอให้ศาลเลื่อนการพิพากษาคดีออกไปก่อน หากจำเลยผิดนัดยอมให้ศาลมีคำพิพากษาไปตามรูปคดี เมื่อจำเลยชำระครบโจทก์จะถอนฟ้องหรือตกลงให้คดีเลิกกันไปตามกฎหมาย เป็นข้อตกลงที่บังคับได้ แต่โจทก์บางรายขอนำหนี้จำนวนอื่นมารวมให้จำเลยผ่อนชำระไปด้วย กรณีอย่างนี้นำมารวมตกลงในคดีไม่ได้ เพราะหากจำเลยผิดนัดไม่ชำระเงินศาลก็ต้องมีคำพิพากษามีประเด็นปัญหาว่าวงเงินที่จำเลยผิดนัดนั้น เป็นการผิดนัดชำระเงินตามเช็คที่โจทก์ฟ้องหรือนอกฟ้อง คดีอาญาเป็นคดีว่าด้วยความผิดและโทษ เป็นคดีเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน คู่ความตกลงกันนำเรื่องนอกฟ้องเป็นเงื่อนไขให้จำเลยรับผิดชอบในทางอาญาเป็นข้อตกลงที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ตกเป็นโมฆะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150

4. กรณีโจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดกฎหมายหลายกระทง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 ซึ่งเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ศาลต้องลงโทษจำเลยทุกกระทงความผิด เช่น โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดกฎหมายสั่งจ่ายเช็คลงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2561 จำนวนเงิน 100,000 บาท และสั่งจ่ายเช็คลงวันที่ 1 มีนาคม 2561 จำนวนเงิน 100,000 บาท ชำระหนี้ค่าสินค้าให้แก่โจทก์ ซึ่งเป็นหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย ธนาคารตามเช็ค ปฏิเสธการจ่ายเงิน จำเลยให้การรับสารภาพโจทก์จำเลยตกลงกันให้จำเลยชำระเงินตามเช็ครวมจำนวน 200,000 บาท แก่โจทก์ด้วยวิธีผ่อนชำระเดือนละ 10,000 บาท 20 เดือน จำเลยผิดนัดยอมให้ศาลมีคำพิพากษาไปตามรูปคดี ต้องบันทึกข้อตกลงให้ชัดเจนว่าเงินที่ผ่อนชำระ จัดเป็นการชำระตามเช็คฉบับใดก่อนหลัง มิฉะนั้นเมื่อผิดนัดงวดเดือนที่ 11 จะเกิดปัญหาว່วนนี้ตามเช็คฉบับแรกระงับไปแล้วหรือยัง ศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำเลยว่ากระทำความผิดตามเช็คฉบับที่สองได้เพียงฉบับเดียว หรือลงโทษได้ทั้งสองฉบับ

เป็นความผิดสองกระทง เป็นปัญหาข้อกฎหมายนำไปสู่การอุทธรณ์ฎีกา เรื่องที่ควรยุติกลับไม่ยุติ

5. การขอให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินและการเรียกค่าเสียหายทางแพ่ง คดีอาญาที่พนักงาน อัยการเป็นโจทก์ฟ้อง และมีคำขอท้ายฟ้องให้จำเลย คืนทรัพย์สินหรือใช้ราคาทรัพย์สินที่เสียไปให้แก่ผู้เสียหายด้วย (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43) หรือผู้เสียหายยื่นคำร้องเข้ามาในคดีเรียกค่าเสียหายทางแพ่ง (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1) เมื่อคดีเข้าสู่ระบบการไกล่เกลี่ยในส่วนของความรับผิดชอบทางแพ่ง กรณีตามมาตรา 43 หากคู่กรณีตกลงกันได้จำเลยยอมคืนทรัพย์สินหรือใช้ราคาทรัพย์สินตามคำขอท้ายฟ้องผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยจัดทำบันทึกข้อตกลงให้ชัดเจนว่า จะคืนทรัพย์สินหรือใช้ราคาทรัพย์สินวันเวลาใด และเมื่อผู้เสียหายได้คืนทรัพย์สินหรือได้รับชดเชยราคาแล้วยังประสงค์ดำเนินคดีอาญาต่อไปหรือไม่ หากไม่ประสงค์ดำเนินคดีอีกต่อไปและเป็นคดีขอหาความผิดอันยอมความได้ ก็ต้องถอนคำร้องทุกข์ หรือบันทึกว่าคู่พิพาทตกลงยอมความเลิกคดีต่อกัน เพื่อศาลได้มีคำสั่งจำหน่ายคดีจากสารบบความ

กรณีผู้เสียหายยื่นคำร้องเรียกค่าเสียหายเข้ามาในคดีตาม มาตรา 44/1 เมื่อคดีเข้าสู่ระบบการไกล่เกลี่ยและคู่พิพาทตกลงกันได้ ผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยต้องจัดทำบันทึกข้อตกลงเสนอองค์คณะผู้พิพากษาในคดีพิจารณา หากตกลงผ่อนชำระหนี้เป็นงวดหรือชำระหนี้ภายในเวลาที่กำหนด ต้องจัดให้คู่พิพาททำสัญญาประนีประนอมยอมความตามแบบพิมพ์ของศาล เสนอองค์คณะผู้พิพากษาในคดีพิจารณามีคำพิพากษาในคดีส่วนแพ่งให้เสร็จเด็ดขาดไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความ เพราะการร้องขอค่าเสียหายตาม มาตรา 44/1 ดังกล่าว ถือเป็นการฟ้องคดีส่วนแพ่ง ศาลต้องพิจารณาและมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดีในส่วนแพ่งด้วย ส่วนคดีส่วนอาญานั้นหากเป็นคดีขอหาความผิดอันยอมความได้ และคู่พิพาทตกลงค่าเสียหาย

ส่วนแพ่งแล้ว ผู้เสียหายพอใจไม่ติดใจดำเนินคดีอาญาอีกต่อไปก็ต้องถอนคำร้องทุกข์ หรือบันทึกว่าคู่พิพาทตกลงยอมความเลิกคดีต่อกันเพื่อศาลได้มีคำสั่งจำหน่ายคดีจากสารบบความ

บทสรุป

ตามกระบวนการขั้นตอนและบทบาทของคู่ประนีประนอมในการปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ยก่อนดำเนินการไกล่เกลี่ยคู่ประนีประนอมต้องอ่านสำนวนคดีอันประกอบด้วย คำฟ้อง คำขอท้ายฟ้อง คำให้การ หากเป็นคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์และผู้เสียหายยื่นคำร้องเรียกค่าเสียหายในทางแพ่ง ก็ต้องอ่านคำร้องดังกล่าวและคำให้การต่อสู้คดีในทางแพ่งของจำเลยด้วย เพื่อทราบฐานสัทธิตามกฎหมายของโจทก์ในการฟ้องคดีหรือการร้องขอว่าฟ้องคดีหรือร้องขอตามกฎหมายเรื่องอะไรและกฎหมายนั้นมีว่าอย่างไรเพื่อทราบประเด็นข้อกล่าวอ้างของคู่ความ และเพื่อทราบประเด็นข้อพิพาทแห่งคดี คู่ประนีประนอมที่ไม่มีพื้นฐานความรู้กฎหมายคงอ่านและทำความเข้าใจสำนวนคดีได้ยาก หากเป็นคดีอื่นนอกจากคดีแพ่ง คดีอาญาทั่วไป เช่น คดีทรัพย์สินทางปัญญาเรื่อง ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้าหรือคดีแรงงาน คู่ประนีประนอมก็จะต้องมีความรู้กฎหมายในเรื่องนั้นๆ ด้วย ซึ่งเป็นกฎหมายในส่วนสารบัญญัติ เมื่อลงมือปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ย คู่ประนีประนอมต้องมีแนวคิดทฤษฎีทางวิชาการนำมาผสมผสานกับข้อเท็จจริงของคดี เสนอเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาให้คู่พิพาทได้พิจารณาการตัดสินใจ ขั้นตอนนี้ขึ้นอยู่กับองค์ความรู้ทางวิชาการและประสบการณ์ของคู่ประนีประนอมแต่ละคน และสุดท้ายเมื่อไกล่เกลี่ยตกลงกันได้ต้องจัดทำบันทึกข้อตกลงบนพื้นฐานของกฎหมายคดีแพ่งคือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เรื่อง นิติกรรมสัญญา เรื่องประนีประนอมยอมความ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเรื่องการพิพากษาคดี

ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ เรื่องการถอนฟ้อง คดีอาญาคือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเรื่อง ผู้เสียหาย การร้องทุกข์ ผู้มีอำนาจฟ้องคดี การถอนฟ้อง ถอนคำร้องทุกข์ คดีความผิดต่อส่วนตัว คดีอาญาแผ่นดิน การยอมความคดีอาญา สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไป การขอให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สิน การเรียกร้องให้จำเลยใช้ค่าเสียหายทางแพ่งในคดี พนักงานอัยการเป็นโจทก์ และประมวลกฎหมายอาญาเรื่องความผิดหลายกรรมต่างกัน ความผิดอื่นๆ ที่โจทก์ฟ้อง และความผิดโดยยอมความได้ ยอมความไม่ได้ ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไต่ถามผู้ประนีประนอม เป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีโดยไม่กำหนดว่าเป็นสาขานิติศาสตร์ ย่อมไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งต้องอาศัยองค์ความรู้ทางด้านกฎหมายอยู่จำนวนมาก จะอาศัยหลักกฎหมายธรรมดาและสามัญสำนึกว่า ชาวผู้อื่น ลูกทรัพย์ผู้อื่น ผิดกฎหมายคงไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ และตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 51 (2) ดังกล่าวกำหนดให้ผู้ที่จะมาเป็นผู้ประนีประนอมต้องมีประสบการณ์ในการทำงานเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยไม่ระบุลักษณะประเภทของงาน

และความต่อเนื่องของงาน กรณีอาจทำงานอย่างละ 1 ปี หรือ 2 ปี รวมกันแล้วได้ 5 ปี และลักษณะประเภทของงานไม่เกี่ยวข้องกับการไต่ถามผู้พิพากษาเลย ก็เป็นผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้ประนีประนอมตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาดังกล่าวได้นั้น ไม่สอดคล้องกับภาระหน้าที่ในการช่วยเหลือผู้พิพากษาในการไต่ถามผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม

ข้อเสนอแนะ

ในการยกระดับคุณสมบัติของผู้ประนีประนอมให้เหมาะสมกับลักษณะงานไต่ถามผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม ผู้เขียนขอเสนอให้แก้ไขข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไต่ถามผู้ประนีประนอม ข้อ 51 (2) เป็นว่า “เป็นผู้สำเร็จการศึกษากฎหมายไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี มีความรู้แนวคิดทฤษฎีที่ช่วยให้การไต่ถามผู้พิพากษามีประสิทธิภาพ และมีประสบการณ์ในการทำงาน ไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยทำงานด้านกฎหมาย ด้านปกครอง หรือด้านไต่ถามผู้พิพากษา มีความต่อเนื่องของงานไม่น้อยกว่า 3 ปี” ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของคู่ความ ทนายความ นำคดีเข้าไต่ถามผู้พิพากษา นำไปสู่ความสำเร็จในการเจรจาไกล่เกลี่ยมากยิ่งขึ้น

References

- Faculty of Liang Chiang for Buddhism Publishing. (2003). *New integrated plan book, third class Dharma, all subjects*. Liang Chiang for Buddhism. [In Thai]
- Fisher, R., Ury, W., & Patton, B. (1991). *Getting to yes: Negotiating agreement without giving* (2nd ed.). Houghton Mifflin.
- Humphrey, A. (2005). *SWOT Analysis for management consulting*. Retrieve from <https://studylib.net/doc/8679881/swot-analysis-for-management-consulting>
- Sukhum, P. (1988). *Conflict theory*. n.p. [In Thai]
- The Office of the Judiciary. (2012). *Conflict management and dispute resolution*. Tanapress. [In Thai]
- Woraseangsuk, J. (2013). *Classical sociological theory*. M & M Laser Print. [In Thai]

Getting to Know More on Fishing Activities: Analysis of Illegal Fishing and Forced Labor in 4.0 Era

Nutcha Sukhawattanakun¹ Panupong Chalermisin²

Abstract

The objective of this academic paper is to analyze the situation of illegal fishing and the employment of illegal workers in the fishing industry. The analysis method is by introducing relevant laws and policies on both domestic and international issues during the year of 2015-2020.

The results of the analysis show that the fishing industry is of great importance to the global community as it is the source of one of the four factors from the past to the 4.0 era. It also significantly creates jobs into the labor market. However, under the growth of this industry especially in the ASEAN region, one of the underlying problems are illegal fishing and illegal labor. Illegal smuggling of foreign workers is hard to avoid in the fishing industry. Currently, Thailand has adopted legal measures for the purpose of mitigating the issue, but there are still legal gaps in the interpretation of these provisions toward the real situation. Although Thailand has ratified the International Labor Organization Convention. (ILO) on forced labor in 2007 (No. 188) and although forced labor is an offense under the international law, there is still no separate legal regulation which focus mainly on Forced Labor. It is a great challenge for each country which has differences society, culture and economic to effectively apply such legal measures to the provisions of their respective countries.

Keywords: Fishing Industry; Illegal Fishing; Illegal Labor; Forced Labor

Type of Article: Academic Article

Cite this article as:

Sukhawattanakun S., & Chalermisin P. (0000). Getting to know more on fishing activities: Analysis of illegal fishing and forced labor in 4.0 era. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(1), 28-39.

^{1,2} Faculty of Law, Prince of Songkla University

Kho Hong Sub-district, Hat Yai, Songkhla, 90110, Thailand,

Email: nutcha_1990@hotmail.com

ทำความเข้าใจกิจกรรมการทำประมง: วิเคราะห์สถานการณ์ประมง และแรงงานผิดกฎหมายในยุค 4.0

ณัชชา สุขะวันกุล¹ ภาณุพงศ์ เถลิณสิน²

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การทำประมงผิดกฎหมายและการจ้างงานแรงงานผิดกฎหมายในอุตสาหกรรมประมง โดยการนำกฎหมายรวมถึงแนวนโยบายที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าวทั้งภายในและระหว่างประเทศ ในระหว่างปี 2015-2020 มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ พบว่า อุตสาหกรรมประมงนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประชาคมโลกเพราะเป็นแหล่งที่มาของหนึ่งในปัจจัยสี่นับตั้งแต่อดีตกาลจนถึงยุค 4.0 อีกทั้งยังสร้างงานให้กับตลาดแรงงานอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามได้ความเติบโตของอุตสาหกรรมนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคอาเซียน ปัญหาหนึ่งซึ่งแฝงเร้นอยู่คือการทำประมงผิดกฎหมายและแรงงานผิดกฎหมาย แรงงานต่างชาติที่ลักลอบเข้ามาอย่างผิดกฎหมายเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยากในอุตสาหกรรมประมง ในปัจจุบันประเทศไทยได้ปรับใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อวัตถุประสงค์ในการบรรเทาปัญหาดังกล่าวลงแต่ยังคงมีช่องว่างทางกฎหมายในเรื่องการตีความบทบัญญัติดังกล่าวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงอยู่บ่อยครั้ง แม้ว่าประเทศไทยจะได้ให้สัตยาบันรับรองอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization-ILO) ว่าด้วยแรงงานบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2550 (ฉบับที่ 188) และแม้มีการกำหนดให้แรงงานบังคับเป็นความผิดตามกฎหมายแต่ยังคงไม่มีกฎหมายแยกออกมาเป็นการเฉพาะแต่อย่างใด จึงเป็นความท้าทายอย่างยิ่งยวดของแต่ละประเทศซึ่งมีความแตกต่างของสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจในการปรับใช้มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวเข้ากับบทบัญญัติในประเทศของตนอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: อุตสาหกรรมประมง; การทำประมงผิดกฎหมาย; แรงงานผิดกฎหมาย; แรงงานบังคับ

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

การอ้างอิง:

ณัชชา สุขะวันกุล และภาณุพงศ์ เถลิณสิน. (2563). ทำความรู้จักกิจกรรมการทำประมง: วิเคราะห์สถานการณ์ประมงและแรงงานผิดกฎหมายในยุค 4.0. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(1), 28-39.

^{1,2} คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตำบลคลองหอยโข่ง อำเภอบางขัน จังหวัดสงขลา 90110, ประเทศไทย

อีเมล: nutcha_1990@hotmail.com

Introduction

“If you say that your national law allows you to do something, it is fine as long as you do this inside your own territory. As long as you go international, you really have to be sure that there is an international law which you respect and which you follow” (Lavrov, n.d.).

Since 1970, Antarctic toothfish and Patagonian toothfish was mass caught up by trawler. These fish are popular in restaurant as a tasty dish and are highly demand in United State and Japan market, this reason had aroused the illegal fishing to expand rapidly

(Christensen, 2016). Until the year of 1980, Illegal fishing was observed in south ocean and continued to 1990's as a blooming period of time for illegal fishing. The same type of fish was approximately over six times of catching informed by authorized fishing vessels.

From being aware of potential impact to marine fish stock, some of the conservation measures such as “Driftnet fishing in convention area” was arisen 1990 (The Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources, 2018). That is the tale of the root cause of illegal fishing, in the past, before the time of industrialization, each nation had already competed each other and fought for the natural resources such as land, maritime boundaries and people. Over the sea, fish stocks are one of the resources which being needed in high demand in order to serve people consumption. Conflicts over fish stocks have become more frequent in terms of

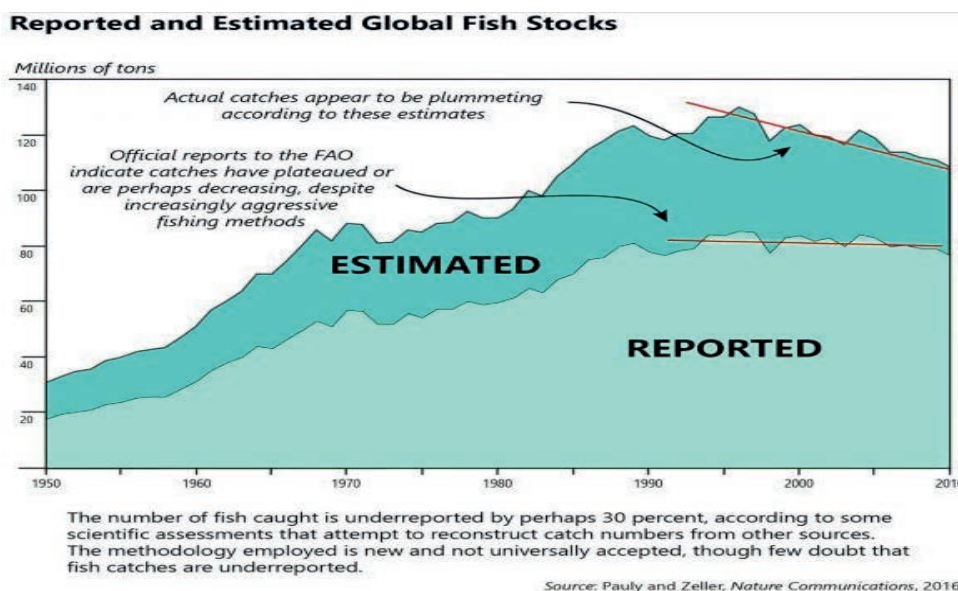
smuggling and invading into the sea territory of neighbor countries globally.

Among the 4.0 era, disputes generally occur in Illegal, unreported and unregulated fishing (IUU) platform which deplete conservation efforts, decrease fish stocks, avoid the legal regulations, take an unfair disadvantage and steal the benefits from coastal states especially in developing country. The aim of Food and Agriculture Organization (FAO) of the United Nation, one of the departments who had tried to prevent this crisis, is to eliminate illegal fishing that might occur in the future. The highly demand of fish in market chain magnetize illegal fishing to spread in recent years from all over the world for instance in Russia, South Korea, China, Philippines and Taiwan (Falaju, 2016).

According to the Asian statistic, IUU fishing has been increasing especially in developing coastal state for example due to illegal fishing Malaysia loses up to RM6 billion every year (Abdullah, 2019). Since 2006, 748 vessels and 7, 203 fishermen from Vietnam who worked for illegal fishing in Malaysian (Hamzah, 2019). Waters had been investigated, until 2019 Malaysia had arrested 25 Vietnamese vessels which fishing illegally in their waters (Hamzah, 2019). Besides, Unreported fishing from small vessel which operated in provincial water had caught tuna in Philippines's Exclusive Economic Zone around 10000 tons each year. (Pramod, Nakamura, Pitcher, & Delagran, 2014).

Almost 25% of tuna was illegally caught by Vietnamese vessels where originate in Indonesian EEZ without permission. Even though international cooperation is already existed but fish stocks with higher demand would easily stimulate acts of IUU fishing. However, the regional cooperation is yet

not enough to prevent IUU fishing efficiency because IUU fishing has not respected either national territories or international attempts to systemize fishing on the high seas. To be concluded, it is not easy to estimate number of lost caused from acts of IUU fishing.

Figure 1 Reported and Estimated Global Fish Stocks

Note. From, “Catch reconstructions reveal that global marine fisheries catches are higher than reported and declining.” (Pauly, & Zeller, 2016)

Concept and Theory

As mentioned previously, each region including Asean gains the benefits from resources like fisheries which we try to protect, the IUU fishing then becomes global problem. The concept of this article can be described that, if all nations aren't interested in number of fish caught and ignore illegal fishing control

measure, those situations would lead to the failure of species conservation and protection. Moreover, IUU Fishing is potentially affected the decrease of ecosystem restoration effort in fish species and immature fish. To be negligent toward the regulation such as avoid coastal state internal law could initiate conflict which generates the discrepancy over the rights and

duties between Private Sector and International Sector globally.

Recently, combating IUU fishing is being kept moving forward from national level to regional and international level. To be said, Thailand had tried hard to solve illegal fishing because of yellow card from EU. In the international level, in order to address IUU fishing, cooperation is needed to be done through information exchange among neighbor's countries also international organization such as FAO and PSMA. (Agreement on Port State Measures)

Seeing that illegal fishing is universal crime which occur in fishery industry, it's mean that illegal fishing carries another issue so called human trafficking. Forced labor is part of illegal labor problem which the ILO has tried to unlock through the new legal instrument that result from binding the regulation such as Forced Labor Convention 1930 and other related law together. In 2020, we probably have the efficiency legal instrument to fight the IUU fishing namely adjusted UNCLOS 1982, Gap fish and PSMA which could be called out as the theory for these issues and will be addressed in the article.

Result: Illegal fishing and Forced Labor

When the fishery itself become illegal, that is impossible to completely manage the industry without illegal employment. As for "working with low wage" are the important reason that make the producer jumped into the cycle of human trafficking under forced labor condition. According to the ILO's Force

Labor Convention, 1930 (No 29), ILO provides the Global Action Program against forced labor and trafficking of fishers at sea (GAPfish) which aim to get rid of forced labor in fisheries sector (International Labour Organization, 2015).

Now a day, not only illegal fishing is universal jurisdiction issue, but modern slavery is also the international problem that inevitably related to it. Picture of the crews working like robot seem like their lives are hanging on uncertain mortality. Fishes have been illegal caught around 26 million tons and illegal fishing has generated income approximately US\$23 billion a year (Lomas, 2019). The 10-20% of global catch certainly cause the same scale of illegal hiring in this industry (Abdullah, 2019).

Moreover, about 25 millions of world population including men, women and children are categorized as forced labor which work like a slave under harsh conditions (Ryder, n.d.). In general, area of works in fishing industry are divided into two parts namely sea farer and worker in the factory. Victims of illegal labor are often forced to work in the place of nowhere hidden from public view and are hard to be found. To identify and investigate the acts of forced labor are quite risk and complicated. Besides, around US\$150 billion are being put in illicit profits which causes unfairness toward industries and businesses competition therefore each state is able to lose billions in tax income and social security contributions (Ryder, n.d.).

Force Labor Issue (Britannica Editors, 2018) as part modern slavery and human trafficking concept always relate to illegal fishing, the best historical illustration which can describe force labor are Nazi Germany and Soviet under dictatorship administration. Back into those time, forced labor was highly demanded in Germany and Soviet, they took hostage, political prisoner and people who didn't agree with the regime to labor supply. Those labors had been put to work such as in arms/ weapon factories, chemical plants, mines, livestock, etc. They worked not only in harsh condition but also under menace. Most of them had died from starving, overworking and poor welfare.

"Fisheries Crime" refer to illegal activities in fishing manufacturing, (United Nations Office on Drugs and Crime, n.d.) migrant worker then was brought into illegal fishing chain by broker or private agencies which deceived the large percentage from doing so. The victim may be forced to work onboard almost year with lots of working hours but get paid in low wage. Most of the crews come from developing countries because of the lack of knowledge, language skill, and poverty. Those reasons lead them into the darkness of working life.

Definitions and Regulations Framework

According to Food and Agriculture Organization's guideline and policy, acts of IUU Fishing has been defined (Lehmköster, 2013) as

"Illegal Fishing" refers to fishing activities without permission or contravene a regulation

such as RFMO (Regional Fishery Management Organizations) conservation measure (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2017) of both coastal states and foreign vessel (including to RFMO's member countries vessel) working in the area of the sea that coastal states pertain sovereignty. Those area including the Exclusive Economic Zone which coastal states hold sovereignty right.

"Unreported Fishing" refers to fishing activities without report or misconduct to state or relevant agencies (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2017) (The report must be informed which specified in fisheries regulation) such as Thailand fishery regulation. The report such as Royal Ordinance on Fisheries (Thailand Regulations) section 81 sub-section 2-3 (Royal Ordinance on Fisheries, 2017) "fishing logbook" must comprise on types and quantity of caught, point of anchored, transshipment, port in-port out, etc.

"Unregulated Fishing" refers to fishing activities by both stateless vessel or ship without nationality over the area that international organization take responsibility. Further, the acts are included violation of the RFMO conservation and management measure (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2017). For instance, the Ghana flag fishing vessel, Lu Rong Yuan Yu 988, had been put under the charges of illegal fishing, fishing in restricted areas, crew without documentation and in unhealthy living conditions (Schvatzman, 2018).

Forced Labor Convention, 1930 (No. 29) article 1 are defined the essential of force labor as “work without voluntarily” or “work under menace of any penalty” (Article 1, Forced Labour Convention, 1930 (No. 29)).

This definition consists of three elements. (International Labour Organization, 2020): Work, Menace of Penalty, and Involuntariness.

(1) “Work” refers to both work and service in every sector of economic system which hire workers to do their task.

(2) “Menace of Penalty” refers to the acts of forcing someone to work by threaten them to face with penalty if he/she doesn’t follow those unlawful orders.

(3) “Involuntariness” In general, “Voluntarily” refers to working with consent. So, Involuntariness in the other hand means to worker who unwilling to take the job offer because they can’t negotiate for freedom or salary and so on.

For the example: Myanmar labor with poor working conditions, they had been forced to work 15-20 hours a day. Moreover, they sailing over the sea for many years without a chance to leave or take a break. The employer would endanger the labor if they have tried to escape (Manager Online, 2014).

Analysis Framework

Analysis the framework of Legal enforcement

In present, international cooperation have put so much efforts on fighting with illegal

fishing which related to forced labor through convention, ratification of the protocol to national regulations, activated international measures and international organization’s regulation such as RFMOS and GAPfish. Moreover, they have shared the illegal fishing’s information to address these problems. For instance, Flag state control principle by UNCLOS imposes that sailing in high sea, each ship required ship’s nationality now that high sea is the heritage of mankind that no one can claim sovereignty over it. Rights and obligations follow by nationality of ships so call “Flag of Convenience” (the flags they fly, the rights and obligation of those countries they need to follow) are blooming among the fishing business since it is a lot easier if the ship get investigate randomly.

Further, Article 94.1 of UNCLOS imposes the principle that every state shall effectively exercise its jurisdiction and control in administrative, technical and social matters over ships flying its flag also in 94.2 (a) state that in particular, every state shall maintain a register of ships containing the names and particulars of ships flying its flag. (Manager Online, 2014) The reason is to attach the law over ships flying its flag, moreover, the vessel must have genuine link with the flag they fly. In case that each ship is accused with illegal fishing or forced labor on board, the law enforcer would know how to cope with it.

The Agreement on Port State Measures (Thailand is the 58th member, 6 of 10 ASEAN

countries who are currently join the parties). Thailand, Cambodia, Myanmar, Indonesia, Philippines and Vietnam (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2016a) are the first binding regional agreement to specifically target illegal fishing and illegal labor. The purpose of the agreement is to eliminate and prevent the illegal exploitation also labor hiring in our home port state. The agreement toward these issues is abided by the international rules of law which provides authority to port state to investigate any vessel that come into their sovereignty.

Illegal fishing and forced labor might not be able to take advantage from port state. If port states suspect or found the acts of illegal fishing, they can refuse the vessel to use the port then report other states plus RFMO immediately. Due to those agreement, PSMA (Agreement on Port State Measures) has encouraged another project which related especially to ASEAN region such as TCP/INT 3603 (National Strategies for Compliance with Port State Measures Agreement) (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2016a) and TCP/RAS 3621 (Inception workshop support countries with this problem to address illegal, unreported and unregulated (IUU) fishing) (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2018).

The mentioned projects and guidelines brought about the concerning countries to the significant contribution in order to improve fisheries and labors management also legal

governance to fight the chaos. Those countries have known better how to apply PSMA and what they need to do in national and regional level to reach efficient standard. This goal seems like a basis's actions to manage a successful and sustainable foundation to encounter these problems in the future. (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2016b)

Besides, the aim of this cooperation is to support internal government agencies and conducting workshop in each country also build international and regional framework for the country decided to implement it. The maritime activities including fishing are supposed to be supported by policies and legislation institutional arrangements, monitoring, control surveillance systems and operations, identified national strategy and action plan for PMSA. TCP /RAS 3621 (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2018) activities support the involved countries like Bangladesh, Cambodia, Myanmar, Thailand and Viet Nam to address illegal, unreported and unregulated (IUU) fishing issue by information exchange activities about illegal fishing. Therefore, the purpose of this project is to develop the work plan in regional and national perspective.

According to FAO's assistance toward illegal fishing that Thailand once request for guidance, the duty of the state is to develop the work plan, strategy and policy such as monitoring, control and surveillance, and

vessel inspection as mentioned above. This plan might lead our state to the success of national work plan enforcement (Thailand National Plan of Action to Prevent, Deter and Eliminate Illegal, Unreported and Unregulated Fishing 2015-2019 or NPOA-IUU) and (Marine Fisheries Management Plan of Thailand or FMP). The aim of NPOA-IUU followed by IPOA-IUU consecutively is to get rid of illegal fishing by any effective measure, in Thailand, we address the illegal fishing information occur in Thailand's internal water without permission, illegal landing catches, expired license, vessel without VMS settle and so on (Department of Fisheries Announcement, 2018).

In the midst of the illegal labor issue, Work in Fishing Convention 2007 C.188 ensures that labor working in all type of fishing industries would have good working condition while onboard such as safety and health care or written agreement with social security. Thailand, to be said, is the first of ASEAN's community who had ratified the convention and enforced the law (International Labour Organization, 2019) that led Thailand the enactment of the Royal Ordinance on Fisheries B.E. 2560.

Gapfish (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2015) Principle (ILO action program) has been set forth to combat forced labor and human trafficking inside the illegal fishing. Enhancement of ability for flag states to assure compatibility with international and national laws on board ships flying their flag to control the amount of forced labor

is also necessary. Increased capacity of port states to manage and encounter situations of forced labor in fishing and establishment of a more knowledgeable consumer base of forced labor in fisheries process are the pathway to achieve the legal standard to manage fishing labor.

Result

This article had urged the acknowledgment to respect principle of International Law for instance United Nation Convention of the Law of the Sea 1982 (UNCLOS), Labor Convention 1930, work in Fishing convention 2007 and member countries of international organization such as FAO. RFMOs to consider legislative amendments to comply with the rulings of guidance from International Maritime Organization (IMO) to support the security acts of Private Company are recognized as the instrument to solve this problem.

After examining legal practices and reviewing the ratification also amendment of both domestic law and international rule of law in Asean region especially Thailand, these ongoing actions can help avoiding discrepancy in these disputes between nation overall effectively. However, by working on the whole approaches, the legal measures had been applied by many involving departments on their own consideration so standard of legal enforcement fairness could not be completely reached. The acts of IUU Fishing together with forced labor then still develop over the marine surface even if these

are the universal jurisdiction issue which are supposed to resolve by all nation under the stable legal measures.

Conclusion

In 4.0 era, fish stock is the significant part of living factor as source of food which leads to the industrial process all around the world. Every state shall have the rights on those resources as the “treasure of mankind” but still need to concern on the neighborhood state’ benefit. Whilst the modern era, the modern technology has accelerated the fishing rate and that causes the amount of fish unbalance with consumer demand. Due to this reason, illegal fishing and illegal labor hiring has bursted out.

Since illegal fishing is involved forced labor and human trafficking, illegal foreign worker that hard to avoid. The hiring of forced labor both on shore and on board has violated the human rights which still preserved in fisheries industrial, especially in developing coastal countries in ASEAN region. Even though, those countries had put so much efforts to applied the different measure to combat illegal fishing such as ratified the treaty, enacted the legal regulations, set the national plan but there

are still legal misinterpretation and many legal loop hole which yet can’t be solved.

Recommendation

To protect the nations itself also the victims affected from this issue, government should set the clear strategy and apply the strict proactive legal policy in order to prevent the acts of illegal fishing and protect worker’s rights. To eradicate this crime, the regulator must effectively enforce those existing laws, legitimate efficient punishment, and provide the fundamental right such as compensation for forced labor. For instance, Thailand is supposed to reorganize the department involved in illegal fishing and forced labor to work cooperatively by apply the set of standard rules of law which abided by the Thai royal ordinance on fisheries B.E 2560. Further, clarifying the concerning definition and legal measures are necessary. From all above, the national efforts have to be processed under the understanding of problem and combat illegal fishing also forced labor through related legal tools with the cooperation of private and public sector

References

- Abdullah, W. M. A. (2019). *Fisheries Dept: Malaysia loses RM6b a year to illegal fishing*. Retrieved from <https://www.malaymail.com/news/malaysia/2019/09/04/fisheries-dept-malaysia-loses-rm6b-a-year-to-illegal-fishing/1787016>
- Britannica Editors. (2018). *Forced labor*. Retrieved from <https://www.britannica.com/topic/forced-labour>
- Christensen, J. (2016). *Illegal, Unreported and Unregulated fishing in Historical Perspective*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/303514931_Illegal_Unreported_and_Unregulated_Fishing_in_Historical_Perspective
- Department of Fisheries Announcement 2018. (2018). *Department of Fisheries*. Retrieved from <http://extwprlegs1.fao.org/docs/pdf/tha169693.pdf> [In Thai]
- Falaju, J. (2016). *West Africa: Fishing turns pawn on African waters*. Retrieved from <https://www.icsf.net/en/samudra-news-alert/articledetail/54149-West-Africa--Fi.html?language=EN>
- Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2015). *GAPfish: Global Action Programme against forced labour and trafficking of fishers at sea*. Retrieved from https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---declaration/documents/publication/wcms_429359.pdf
- Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2016b). *National Strategies for Compliance with Port State Measures Agreement*. Retrieved from <http://www.fao.org/3/ca4953en/CA4953EN.pdf>
- Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2016a). *Agreement on Port State Measures (PSMA)*. Retrieved from <http://www.fao.org/port-state-measures/background/parties-psma/en/>
- Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2017). *International Plan of Action to Prevent, Deter and Eliminate Illegal, Unreported and Unregulated Fishing*. Retrieved from <http://www.fao.org/3/a-y1224e.pdf>
- Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2018). *Support to countries to address illegal, unreported and unregulated (IUU) fishing TCP/RAS/3621*. Retrieved From <http://www.fao.org/3/CA2195EN/ca2195en.pdf>
- Hamzah, B. A. (2019). *Asean resolve crucial to tackle illegal fishing woes*. Retrieved from <https://www.nst.com.my/opinion/columnists/2019/07/504907/asean-resolve-crucial-tackle-illegal-fishing-woes>

- International Labor Organization. (2020). *What is forced labor, modern slavery and human trafficking*. Retrieved from <http://www.ilo.ch/global/topics/forced-labour/definition/lang--en/index.htm>
- International Labour Organization. (2015). *A global action program against forced labor and trafficking of fishers at sea*. Retrieved from https://www.ilo.org/global/topics/forced-labour/publications/WCMS_429359/lang--en/index.htm
- International Labour Organization. (2019). *Fishing Convention-C188: Thailand ratifies the Working in Fisheries Convention*. Retrieved from https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_667145/lang--en/index.htm
- Lavrov, S. (n.d.). *Quote master*. Retrieved from <https://www.quotemaster.org/qa9416bcaf2d362fd62126a06b4c3fd3f>
- Lehmköster, J. (2013). *Illegal Fishing*. Retrieved from <https://worldoceanreview.com/en/wor-2/fisheries/illegal-fishing/>
- Lomas, C. (2019). *How do you tackle illegal fishing?*. Retrieved from <http://www.fao.org/port-state-measures/resources/detail/en/c/1196475/>
- Manager Online. (2014). *The violation of fishery labor “work as slave, menace, dead.”* Retrieved from <https://mgronline.com/qol/detail/9540000053716> [In Thai]
- Pauly, D., & Zeller, D. (2019). *Catch reconstructions reveal that global marine fisheries catches are higher than reported and declining*. Retrieved from <https://www.nature.com/articles/ncomms10244>
- Pramod, G., Nakamura, K., Pitcher, J. T., & Delagran, L. (2014). *Estimates of illegal and unreported fish in seafood imports to the USA*. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/journal/marine-policy/vol/48/suppl/C>
- Ryder, G. (n.d.). *Strengthening the global fight against all forms of forced labor*. Retrieved from https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---declaration/documents/publication/wcms_321414.pdf
- Schvatzman, M. (2018). *Illegal, unreported and unregulated fishing in the South Atlantic*. Retrieved from <http://oceanosanos.org/wp-content/uploads/2018/11/OS-Report-0002-.pdf>
- The Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources. (2018). *Illegal, unreported and unregulated (IUU) fishing*. Retrieved from <https://www.ccamlr.org/en/compliance/illegal-unreported-and-unregulated-iuu-fishing>
- United Nations Office on Drugs and Crime. (n.d.). *Fisheries Crime*. Retrieved from https://www.unodc.org/documents/about-unodc/Campaigns/Fisheries/focus_sheet_PRINT.pdf

อิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร

ชัชวาล คงผึ่ง¹ บุญมี พันธุ์ไทย²

ศักดิ์สิทธิ์ ชัตติยาสุวรรณ³ ฉัตรแก้ว เภาวิเศษ⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแต่ละปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร และ (3) เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง ทางอ้อมและอิทธิพลรวมของปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1000 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบและแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าสถิติพื้นฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และทดสอบองค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ในบทความไม่กล่าวถึง และโมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัย พบว่า (1) ปัจจัยทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (2) ปัจจัยทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกค่า โดยปัจจัยด้านความถนัดและความสามารถทางวิชาการ กับผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ที่ 0.98 และ (3) รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุดคือ ปัจจัยด้านความถนัดและความสามารถทางการเรียน (0.98) ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุดคือ ปัจจัยด้านทัศนคติ (0.41)

คำสำคัญ: การอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์; อภิปัญญา; กลวิธีอภิปัญญา

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

ชัชวาล คงผึ่ง, บุญมี พันธุ์ไทย, ศักดิ์สิทธิ์ ชัตติยาสุวรรณ และฉัตรแก้ว เภาวิเศษ. (2564). อิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารดุชนิพนธ์จิตทางสังคมศาสตร์*, 11(1), 40-51.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
อีเมล: buddhatao88@gmail.com

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันรัชต์ภาคย์

⁴ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Critical Factors influencing the English reading achievement of Matthayom Sueksa six students at schools in Bangkok Metropolis

Chatchawan Kongphueng¹ Boonmee Punthai²

Saksit Khattiyasuwan³ Chatkaew Bhaowises⁴

Abstract

This research article examines (1) the levels at which critical factors influencing English reading achievement of Matthayom Sueksa six students of schools in Bangkok Metropolis are; (2) correlations between these critical factors; and (3) the direct, indirect, and total influence of these factors. Utilizing the multi-stage sampling method, the researcher selected a sample population consisting of 1,000 Matthayom Sueksa six students. The research instruments for test and a questionnaire. Data analysis was carried out by means of successive applications of the SPSS computer software program for determining basic statistical relationships in addition to the employment of Pearson's product moment correlation coefficient (PPMCC) method. (CFA) and structural equation modeling (SEM) were used .

Findings are as follows: (1) All factors exhibited means and percentages at a high level. (2) All factors exhibited positive relationships with the critical factors governing English reading achievement at the statistically significant level of .01. The correlation coefficient (CC) fell at the highest level at between 0.63 and 0.98. And (3) The correlation coefficient model had congruency with the empirical data with factor showing the highest level of direct influence was the factor of aptitudes and learning capabilities (0.98). The factor exhibiting the highest level of indirect influence was the factor of attitudes (0.41).

Keywords: Critical English Reading; Metacognition; Metacognitive Strategy

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Kongphueng, C., Punthai, B., Khattiyasuwan, S., & Bhaowises, C. (2021). Critical factors influencing the English reading achievement of Matthayom Sueksa six students at schools in Bangkok Metropolis. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(1), 40-51.

¹ Doctor of Philosophy Program in Social Sciences, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand
E-mail: buddhatao88@gmail.com

² Faculty of Education Ramkhamhaeng University

³ Graduate School, Rajapark Institute

⁴ The Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Dusit University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาอังกฤษในปัจจุบัน มีความสำคัญ ทั้งในฐานะภาษาทำงานที่ใช้ในกลุ่มประเทศประชาคมอาเซียน และในฐานะภาษาโลก หรือภาษากลาง ที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันระหว่างชาติในหลากหลายสาขาวิชาชีพ (Association of Southeast Asian Nations, 2012; Crystal, 2003) สำหรับประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษ ได้ประกาศนโยบายปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษขึ้น (English Language Institute, 2014) โดยมีเหตุผลสำคัญสองประการคือ (1) ผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนและนักศึกษาไทยอยู่ในระดับต่ำ โดยพิจารณาจากคะแนนทดสอบระดับชาติ ที่จัดสอบโดยสำนักทดสอบทางการศึกษา (องค์การมหาชน) และการทดสอบด้านภาษาของหน่วยงานเอกชนต่างประเทศพบว่า สมรรถนะทางภาษาอังกฤษ (Proficiency Index) ของนักเรียนและนักศึกษาไทย จากการทดสอบ TOEFL (Test of English as Foreign Language) โดยเปรียบเทียบกับคะแนนกับประเทศต่างๆ ทั่วโลก ประเทศไทยอยู่ในอันดับต่ำในทุกประเภทของการทดสอบ (2) เร่งพัฒนาสมรรถนะผลวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนให้สูงขึ้น โดยการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษทั้งในและนอกชั้นเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศเข้าสู่ Thailand ยุค 4.0 ภายใต้การเป็นโลกาภิวัตน์ของศตวรรษที่ 21 นอกจากนั้นยังพบอีกว่า ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ยังเป็นจุดอ่อนอีกจุดหนึ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศภายใต้การเปลี่ยนแปลงอย่างเข้มข้นในศตวรรษที่ 21 Groves (2012) ได้เสนอปัญหานี้ว่า ความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษ และศักยภาพในการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาของเยาวชนไทย อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ซึ่งทั้งสองปัจจัยจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนหรือ

การเป็นโลกาภิวัตน์ ซึ่งประเด็นดังกล่าวเป็นปัญหาทางการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตั้งเป้าหมายพัฒนาการศึกษาไทย สรุปลงสาระสำคัญได้ว่า การศึกษาในยุค Thailand 4.0 มีความหมายมากกว่าการเตรียมความพร้อมของคน หรือให้ความรู้กับคนเท่านั้น แต่เป็นการเตรียมมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ นอกจากให้ ความรู้แล้ว ต้องทำให้เป็นคนที่รักที่จะเรียน มีคุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ นั่นคือการสร้างคนให้ มีทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นหลัก ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงเร่งดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ให้กับเด็กไทยให้ก้าวเข้าสู่ Thailand 4.0 อย่างเป็นรูปธรรมในหลายด้าน อาทิ การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ และการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

การปฏิรูปการเรียนรู้ที่มีจุดเน้นอยู่ที่ทักษะการคิดวิเคราะห์และทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ ถือว่าเป็นแนวคิด ที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของพลโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เรียกว่า 3R 7C ซึ่งเน้นการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาและการคิดเชิงสร้างสรรค์ กล่าวได้ว่า ทักษะทั้ง 3 คือ ทักษะการอ่าน ทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ เป็นทักษะสำคัญและจำเป็นในโลกปัจจุบัน ที่ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับเยาวชน การขาดทักษะการอ่านของเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถือว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่มีผลต่อการทำงานและคุณภาพชีวิตของเยาวชนในอนาคต เนื่องจากเศรษฐกิจในศตวรรษที่ 21 ต้องการแรงงานคนที่มีทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ และการคิดเชิงวิเคราะห์ซึ่งเครื่องมือที่ทำให้เยาวชนเกิดทักษะการคิดในระดับสูงได้ คือ การอ่านเชิงวิเคราะห์ ที่ใช้ความคิดวิเคราะห์เนื้อหา มากกว่าการอ่านเพื่อท่องจำ ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์มามากกว่า 2 ทศวรรษโดยกำหนดให้การ

อ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์เป็นวิชาเรียนในหลักสูตรภาษาอังกฤษ มัธยมศึกษาตอนปลาย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยเน้นการเรียนการสอนที่อยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ บทอ่านมากกว่าการท่องจำข้อมูล (English Language Institute, 2014) แต่ทว่าผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ยังคงอยู่ในระดับต่ำมาโดยตลอด พิจารณาได้จาก คะแนนทดสอบระดับชาติวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า อยู่ในระดับต่ำมาตลอดกว่าทศวรรษ บ่งบอกถึงข้อผิดพลาดบางประการที่เกิดขึ้นต่อกระบวนการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งโดยธรรมชาติของการเรียนรู้มี 3 ปัจจัยเป็นพื้นฐานหลัก ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านตัวผู้เรียน (2) ปัจจัยด้านครูผู้สอนและกระบวนการจัดการเรียนการสอน และ (3) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมเชิงสังคมจิตวิทยา (Lincharoen, 2009)

ดังนั้น ผู้วิจัยศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวแปรหลักทั้ง 3 กลุ่มปัจจัย และสังเคราะห์ตัวแปรที่ทำการศึกษา ได้กลุ่มตัวแปร ดังนี้ (1) ตัวแปรด้านตัวผู้เรียน ที่ถือว่าเป็นปัจจัยภายในตัวนักเรียน คือ ความถนัดและความสามารถทางการเรียนและทัศนคติ (2) ตัวแปรด้านคุณภาพการสอนของครู มีองค์ประกอบด้าน ความรู้ในเนื้อหา และความรู้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน และ (3) ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมอื่นๆ อาทิ ครอบครัว และเพื่อน เป็นต้น ที่สำคัญ จากการศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประเด็นสำคัญ คือ ผู้วิจัยค้นพบตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงต่อการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ คือ ตัวแปรด้านกลวิธีที่ใช้ในการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลวิธีอภิปัญญา (metacognition) ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา 10 ปี มีผลการวิจัยได้บ่งบอกถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการใช้อภิปัญญา (metacognition) กับการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ สารสำคัญของกลวิธีอภิปัญญา (metacognitive strategy) คือ เป็นกลวิธีการเรียนรู้

ที่สามารถช่วยให้นักเรียน เรียนรู้วิธีการเรียน (learn how to learn) และเรียนรู้วิธีการคิด (learn how to think) ของตนเอง เป็นการตระหนักรู้ความคิดหรือการตระหนักรู้เกี่ยวกับกิจกรรมทางปัญญาของตนเอง หากผู้เรียนได้รับการปลูกฝังและสร้างเสริมให้มีกระบวนการคิดอภิปัญญา จะทำให้คิดเป็นและใช้กระบวนการคิดนั้นในการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยิ่งไปกว่านั้นแนวคิดอภิปัญญาเมื่อพัฒนาเป็นเทคนิควิธี หรือกลวิธีอภิปัญญา จะส่งผลต่อความสามารถในการทำงานให้ประสบความสำเร็จและทำให้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพ โดยสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพไปจนตลอดชีวิต (Chularut, 2016; Papatsaranon, 2015) จากการค้นพบกลวิธีอภิปัญญาในการอ่านภาษาอังกฤษทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่า กลวิธีอภิปัญญา เป็นตัวแปรที่สำคัญและสมควรนำมาศึกษาร่วมกับตัวแปรสำคัญอื่นๆ ซึ่งถือว่าเป็นการต่อยอดเพื่อพัฒนากลวิธีดังกล่าว ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแต่ละปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน ด้านคุณภาพการสอนของครู ทักษะคิด ความถนัดและความสามารถทางการเรียน และผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์

2. ตัวแปรพยากรณ์ (predictor variables) ประกอบด้วย (1) ด้านการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (2) ด้านคุณภาพการสอนของครู (3) ด้านทักษะคิด (4) ด้านความถนัดและความสามารถทางการเรียน และ (5) ด้านผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นองค์ความรู้และข้อมูลพื้นฐานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ นำไปกำหนดนโยบาย และยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำไปกำหนดกลยุทธ์ เขตพื้นที่การศึกษาขับเคลื่อนกลยุทธ์และนโยบายในการส่งเสริมพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์

2. เป็นองค์ความรู้และข้อมูลพื้นฐานให้กับผู้บริหาร ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการแก้ปัญหาและพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์

3. เป็นส่วนหนึ่งของการยกระดับคุณภาพการศึกษา เป็นการพัฒนาศักยภาพประชากรสู่ระดับสากล และพัฒนาศักยภาพในการแสวงหาความรู้ เพื่อเตรียมพร้อมในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (globalization) โดยลักษณะของสังคมเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (learning society) และสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (society-based economy) โดยความรู้เปรียบเสมือนอำนาจในการต่อรองในทุกมิติของแต่ละประเทศ

4. แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้มีการวิจัยต่อยอดในหลากหลายมิติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะและผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีปัจจัยมากกว่าหนึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ ซึ่งลักษณะดังกล่าวถือว่าเป็นธรรมชาติของการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ในสาขาวิชาใดก็ตาม (Lincharoen, 2009) นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้ คือ ความสามารถทางการเรียนของผู้เรียน เกิดจากการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามแบบแผนที่กำหนดไว้ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาสมรรถภาพทางสมอง จนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชานั้นๆ โดยมีปัจจัยมากกว่าหนึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ อาทิ ปัจจัยภายในตัวนักเรียน เช่น สติปัญญา ความถนัด ทักษะคิด และปัจจัยภายนอกตัวผู้เรียน เช่น คุณภาพการสอนของครู การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว เทคนิคหรือกลวิธีการเรียนรู้ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน โดยที่ปัจจัยภายในตัวนักเรียน เช่น เชื้อชาติของนักเรียนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนได้ประมาณร้อยละ 25- 50 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 25-50 ได้มาจากปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน ปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้เคยมีการศึกษาครั้งสำคัญ พบว่า มีปัจจัย 6 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังต่อไปนี้ (Lincharoen, 2009) (1) ความถนัดของนักเรียน (2) การเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน

(3) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (4) การออกแบบโปรแกรมการเรียนรู้ (5) การจัดองค์กรของโรงเรียน (6) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพของนักเรียน เช่นเมือง หรือแหล่งที่อยู่อาศัย

ปัจจัยด้านความถนัดและความสามารถทางการเรียนของนักเรียน หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้เฉพาะตัวบุคคล ที่ได้รับการสะสมมาตลอดชีวิตการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ความถนัดด้านภาษา ความถนัดด้านคณิตศาสตร์ ความถนัดด้านศิลปะ ความถนัดด้านการคิดวิเคราะห์ และความสามารถในการใช้เทคนิคหรือกลวิธีในการเรียนรู้บทเรียนใหม่ หรือภาษาต่างประเทศ ความถนัดที่กล่าวมามีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.70 ปัจจัยด้านการสอนของครู รวมถึงคุณภาพการสอน บรรยากาศในชั้นเรียน การจัดการห้องเรียน มีอิทธิพลส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเกือบเท่ากับความถนัดของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 53.30 ปัจจัยด้านครอบครัว คือพ่อแม่ผู้ปกครอง เช่น การอบรมเลี้ยงดู การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากเท่ากับ ความถนัด คิดเป็นร้อยละ 51.40 ปัจจัยด้านการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ มีค่าอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านบริหารจัดการองค์กร มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมแหล่งที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อยที่สุด

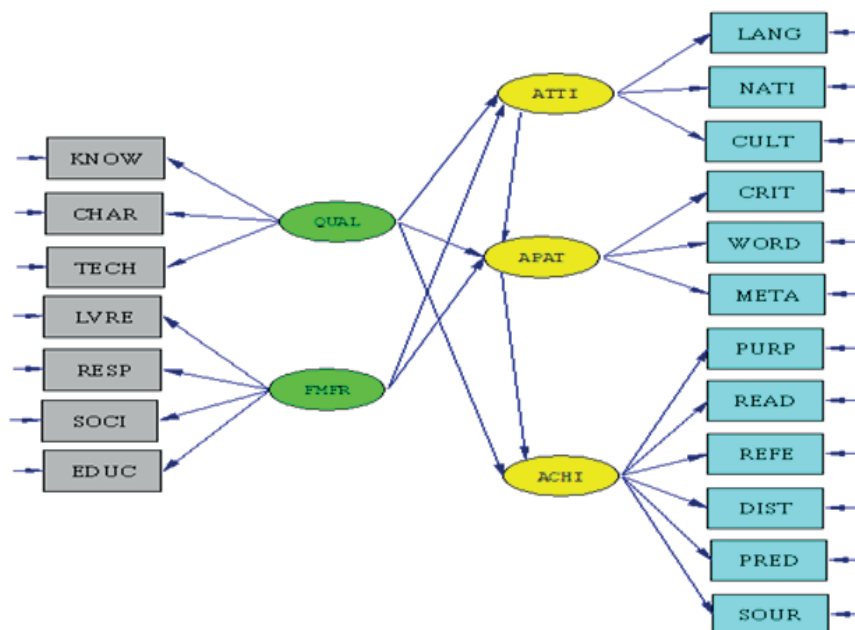
ผู้วิจัยสามารถประมวลความรู้จากข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้ามาได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประกอบด้วยปัจจัยหลัก 3 กลุ่มปัจจัย คือ (Bloom, 1976; Lincharoen, 2009) (1) ปัจจัยด้านครอบครัว มีองค์ประกอบย่อยๆ เช่น การอบรมเลี้ยงดู การส่งเสริมสนับสนุน ดูแลเอาใจใส่ด้านการศึกษาบุตรและความสัมพันธ์ภายในครอบครัว (Yoelao, 1992.) (2) ปัจจัยด้านตัวนักเรียนมี

องค์ประกอบ เช่น ความถนัดทางการเรียน ทักษะคิด แรงจูงใจ เทคนิควิธีหรือกลวิธีในการเรียนรู้ (3) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมเชิงสังคมจิตวิทยาการศึกษา คือ สิ่งแวดล้อมทางบ้าน สิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อน เช่น คุณภาพการสอนของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนหรือกลุ่มเพื่อน

จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กล่าวได้ว่า ปัจจัยที่กล่าวถึงถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน และจากการศึกษาเชิงลึกในรายละเอียดของปัจจัยหลักดังกล่าวยังสามารถค้นพบองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่สามารถจำแนกในเบื้องต้นได้ดังต่อไปนี้ (1) ปัจจัยภายในด้านตัวนักเรียน มีองค์ประกอบหลัก คือ ความถนัดและความสามารถทางวิชาการหรือทางการเรียนของผู้เรียน และทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อวิชาที่เรียน (2) ปัจจัยภายนอก คือ ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ได้แก่ ด้านครอบครัว มีองค์ประกอบคือ การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อน มีองค์ประกอบคือ การให้ความช่วยเหลือกันในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการดำเนินชีวิตในวัยรุ่น และการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน

จากการศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปประเด็นตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรแฝง (latent variables) จำนวน 5 ตัวแปร ซึ่งแบ่งเป็นตัวแปรแฝงภายนอกจำนวน 2 ตัวแปร ตัวแปรแฝงภายในจำนวน 3 ตัวแปร โดยในจำนวนตัวแปรแฝง 5 ตัวแปร แยกเป็นตัวแปรแฝงภายนอกสาเหตุ 2 ตัวแปร และตัวแปรแฝงภายในผลจำนวน 3 ตัวแปร ในตัวแปรแฝงแต่ละตัว มี ตัวแปรสังเกตได้ (observed variables) ที่เป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงแต่ละตัว รวม จำนวน 19 ตัว

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และความรู้พื้นฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ ผู้วิจัยกำหนดสมมุติฐานว่า

1. ตัวแปรด้านความถนัดและความสามารถในการเรียน (APAT) มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ (ACHI)
2. ตัวแปรด้านคุณภาพการสอนของครู (QUAL) มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ (ACHI)
3. ตัวแปรด้านการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (FMFR) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ (ACHI) โดยส่งผ่านตัวแปรความถนัดและความสามารถในการเรียน (APAT) และตัวแปร

ด้านการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (FMFR) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ (ACHI) โดยส่งผ่านตัวแปรทัศนคติ (ATTI) และตัวแปรความถนัดและความสามารถในการเรียน (APAT)

4. ตัวแปรด้านคุณภาพการสอนของครู (QUAL) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ (ACHI) โดยผ่านตัวแปรความถนัดและความสามารถในการเรียน (APAT) และตัวแปรด้านคุณภาพการสอน (QUAL) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ (ACHI) ส่งผ่านตัวแปรทัศนคติ (ATTI) และผ่านตัวแปรความถนัดและความสามารถในการเรียน (APAT)

5. ตัวแปรด้านทัศนคติ (ATTI) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์

(ACHI) ผ่านทางความถนัดและความสามารถทางการเรียน (APAT)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 40,929 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยพิจารณาจากข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model--SEM) ด้วยโปรแกรมลิสเรลที่ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ 10-20 คน ต่อ 1 เส้นพารามิเตอร์ โดยการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณในโมเดล จำนวน 50 พารามิเตอร์ ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างต่อเส้นพารามิเตอร์ในอัตราส่วนสูงสุดคือ 20: 1 ดังนั้นจึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจำนวน 1,000 คน วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stages random sampling)

2.1 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) ตามขนาดโรงเรียน คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ

2.2 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) เพื่อได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนตามขนาดโรงเรียนแล้ว

2.3 ทำการสุ่มตัวอย่างนักเรียน ซึ่งเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) เนื่องจากประชากรที่เป็นหน่วยวิเคราะห์ มีคุณสมบัติไม่แตกต่างกันมากนักตลอดจนมีขอบเขตจำนวนที่แน่นอน จึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) เพื่อให้ได้จำนวนนักเรียนตามที่ได้กำหนดไว้

3. เครื่องมือวิจัย เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยแบ่งชนิดของเครื่องมือเป็น 2 ประเภท ดังนี้

3.1 แบบทดสอบ ประกอบด้วย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ แบบทดสอบวัดความถนัดและความสามารถในการใช้คำศัพท์ ความเข้าใจภาษาและความคิดวิเคราะห์

3.2 แบบสอบถาม 1 ฉบับ จำแนกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) พฤติกรรมการใช้กลวิธีอภิปัญญาในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ (2) ทักษะคตินักเรียน (3) คุณภาพด้านการสอนของครู และ (4) การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ด้วยการใช้ค่าความถ่วงถ่วงค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์

4.3 การวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ด้วยการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structure Equation Model--SEM) โดยเลือกใช้วิธีการประมาณค่าแบบไลค์ลิฮูด (Maximum Likelihood--ML) เนื่องจากเป็นวิธีที่ใช้อย่างแพร่หลาย สามารถคำนวณหาค่าดัชนีความกลมกลืน (fit indexes) และมีความเชื่อมั่นสูง

4.4 การตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลตาม สมมุติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจาก

ค่าดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลกับเกณฑ์ที่กำหนดจากนั้นจึงปรับปรุงโมเดลเพื่อให้ได้ค่าดัชนีเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าปัจจัยที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุดและต่ำสุดเรียงตามลำดับดังนี้ (1) ปัจจัยด้านทัศนคติ (2) ปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (3) ปัจจัยด้านคุณภาพการสอนของครู (4) ปัจจัยด้านความถนัดและความสามารถในการเรียน

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแต่ละปัจจัยกับผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัย มีค่ารวมกันเป็นบวกทั้งหมด 10 ค่า และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีความสัมพันธ์กันทางบวกโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อยู่ระหว่าง 0.63- 0.98 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระที่มีค่าสูงสุด คือ ความถนัดและความสามารถในการเรียน กับผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.98 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระที่มีค่าต่ำสุด คือ คุณภาพการสอนของครู กับผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (QUAL กับ ACHI) เท่ากับ 0.63 จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยทุกตัวมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ ผลจากการปรับแบบจำลองสมการโครงสร้าง อิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปได้ว่า มีค่าไค-สแควร์ (χ^2) = 314.11 ค่าองศาอิสระ (df) = 117 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (p -value) เท่ากับ 0.000 ซึ่งหมายความว่าค่าไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานว่าแบบจำลองสมการโครงสร้าง เรื่องอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.97 มีค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.95 ดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 มีค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.02 มีค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.04 และมีขนาดตัวอย่างวิกฤติ (CN) เท่ากับ 489.17 จึงสรุปได้ว่าแบบจำลองสมการโครงสร้างของการวิจัยในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ได้ดังนี้

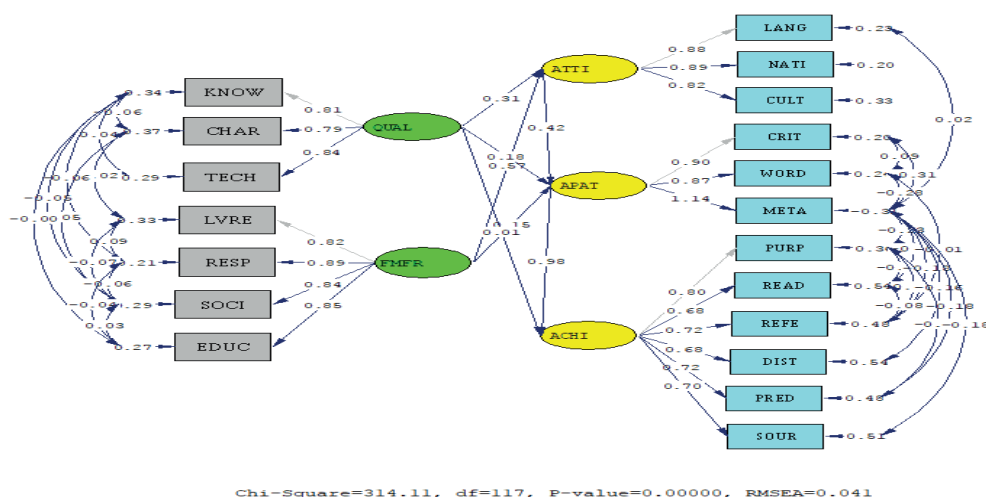
3.1 อิทธิพลทางตรง ปัจจัยด้านความถนัดและความสามารถในการเรียนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ โดยมีขนาดค่าอิทธิพล เท่ากับ 0.98 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัจจัยด้านคุณภาพการสอนของครู (QUAL) มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขต

กรุงเทพมหานคร (ACHI) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.01 ไม่นับนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 อิทธิพลทางอ้อม ปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (FMFR) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์โดยส่งผ่านมาทางปัจจัยด้านทัศนคติ (ATTI) ผ่านไปยัง ปัจจัยด้านความถนัดและความสามารถทางการเรียน มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.39 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัจจัยด้านคุณภาพการสอนของครู (QUAL) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์โดยส่งผ่านจากปัจจัยด้านทัศนคติ (ATTI) มายังปัจจัยด้านความถนัดและความสามารถทางการเรียน (APAT) มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.30 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัจจัยด้านทัศนคติ (ATTI) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ (ACHI) โดยส่งผ่านปัจจัยด้านความถนัดและความสามารถทางการเรียน (APAT) มี ค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.41 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.3 อิทธิพลรวม ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ (ACHI) มีค่าอิทธิพลรวมตามลำดับดังนี้ (1) ปัจจัยด้านความถนัดและความสามารถทางการเรียน (APAT) มีค่าอิทธิพลรวมสูงสุดเท่ากับ 0.98 (2) ปัจจัยด้านทัศนคติ (ATTI) มีค่าอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.41 (3) ปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (FMFR) มีค่าอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.39 (4) ปัจจัยด้านคุณภาพการสอน (QUAL) โดยมีค่าอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.31

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ (ACHI) ได้รับอิทธิพลทางตรงสูงที่สุดจากปัจจัยด้านความถนัดและความสามารถทางการเรียน (APAT) ได้รับอิทธิพลทางอ้อม สูงที่สุดจากปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (FMFR) และได้รับอิทธิพลรวม สูงที่สุดจาก ปัจจัยด้านความถนัดและความสามารถทางการเรียน (APAT) นั่นคือหากนักเรียนมีความถนัดและความสามารถทางการเรียนมากขึ้นจะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ (ACHI) มากขึ้นด้วย ดังแสดงในภาพ 2

ภาพ 2 โมเดลอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร

การอภิปรายผล

1. ปัจจัยด้านความถนัดและความสามารถในการเรียน (APAT) มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์สูงสุด มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.98 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ สมมุติฐานการวิจัยที่ความได้ว่า ความถนัดและความสามารถในการเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความถนัดและความสามารถในการใช้กลวิธีแก้ปัญหาในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด อธิบายได้ว่า ความถนัดและความสามารถของนักเรียนในการตระหนักรู้ถึงปัญหาการอ่านภาษาอังกฤษของตนเองและการตระหนักถึงความจำเป็นในการแสวงหาวิธีการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ที่หลากหลายเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหการอ่านและการพัฒนาการอ่านของตนเองเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ซึ่งตามหลักการใช้กลวิธีแก้ปัญหาผู้เรียนจะเกิดความตระหนักในกระบวนการอ่านของตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

2. ปัจจัยด้านคุณภาพการสอนของครู จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพการสอนของครู มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.01 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตาม สมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ แต่ถือว่าเป็นข้อค้นพบที่สำคัญ เพราะผลการวิจัยที่ไม่มีนัยสำคัญที่มีความสำคัญ ควรค่าแก่การอภิปรายเป็นอย่างยิ่ง เพราะการค้นพบที่ไม่มีนัยสำคัญ ไม่เป็นไปตามทฤษฎีเดิม แปลว่าอาจมีประเด็นใหม่ ๆ ที่ควรแก่การศึกษา อย่างไรก็ตาม ปัจจัยด้านคุณภาพการสอนของครูมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ มีขนาดอิทธิพล 0.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ซึ่งเป็นไปตาม สมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ สามารถตีความได้ว่า บทบาทด้านการสอนของครูในปัจจุบัน มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ด้าน

การอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ มากกว่าอิทธิพลทางตรงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากในยุคปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการเรียนรู้อย่างเข้มข้นในทุกมิติของสังคมทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับโลก จากเดิมที่ครูมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้หรือให้ความรู้เป็นตัวเนื้อหาวิชา ครูมีบทบาทเป็นจุดศูนย์กลางของชั้นเรียน แต่ในปัจจุบันบทบาทของครูต้องเปลี่ยนแปลงไปเกือบสิ้นเชิง โดยครูต้องแสดงบทบาทในฐานะผู้จัดการความรู้ภายในชั้นเรียน เป็นผู้จัดสภาพสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และสอดคล้องกับวิธีการแสวงหาความรู้ ในยุคปัจจุบัน ซึ่งความรู้ต่างๆที่มีอยู่เดิมและที่เป็นนวัตกรรมเกิดขึ้น

3. ปัจจัยด้านทัศนคติ (ATTI) ทั้งทัศนคติจะเป็นตัวกระตุ้นและชี้้นำให้เกิดความอยากเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เป็นตัวกำหนดความแน่วแน ความเอาใจใส่ที่มีต่อการเรียน ทัศนคติจะทำให้ผู้เรียนเกิดความพอใจเมื่อได้รับความสำเร็จในการเรียน ปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (FMFR) นอกจากนี้สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนยังเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งสำหรับนักเรียนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และสภาพจิตใจ เป็นช่วงวัยที่ใช้เวลาส่วนใหญ่กับเพื่อนมากพอๆกับเวลาที่อยู่กับครอบครัว เพราะเป็นช่วงที่ใช้เวลาในโรงเรียนมากกว่าช่วงวัยอื่นๆ และจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน พบว่า องค์ประกอบด้านเพื่อนให้การสนับสนุนช่วยเหลือด้านการเรียน มีค่าน้ำหนักสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับช่วงที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน กล่าวได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน นับว่าเป็นปัจจัยภายนอกตัวนักเรียนที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การที่นักเรียนในช่วงวัยรุ่นได้รับการอบรมเลี้ยงดูทางบวก ให้ความรักและเหตุผล มีความรับผิดชอบ กล้าคิดกล้าแสดงออก และมีเพื่อนที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทั้งด้านการดำเนินชีวิตในสังคมและการเรียน

ทั้งในและนอกชั้นเรียน ถือว่าเป็นปัจจัยที่สร้างโอกาสที่ดีต่อชีวิตในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ หลักการและแนวคิดอภิปัญญาและกลวิธี อภิปัญญา เข้าใจกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้กลวิธี อภิปัญญาเป็นฐาน เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์วิชาการอ่าน ภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์

2. ผู้บริหารโรงเรียนควรแสดงบทบาทในการ ให้ความสำคัญต่อกิจกรรมอภิปัญญา โดยการจัดอบรม สัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง แนวคิดอภิปัญญา สู่กลวิธี

อภิปัญญา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ ให้ครูผู้รับผิดชอบได้เข้าใจใน กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กลวิธีอภิปัญญาในชั้นเรียน

3. ผู้บริหารโรงเรียนควรให้การสนับสนุนส่งเสริม ให้ครูปฏิบัติการสอนดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน (class-room research) เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ระหว่างการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์โดยส่งเสริมให้นักเรียนใช้กลวิธีอภิปัญญา ในการเรียนรู้การอ่าน กับ การสอนด้วยวิธีปกติ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยเชิงประจักษ์ และนำผลการวิจัยเผยแพร่ ทั้งในระดับโรงเรียนและระดับเขตพื้นที่จนถึงระดับประเทศ

References

- Association of Southeast Asian Nations. (2012). *ASEAN declaration on environmental sustainability*. Retrieved from https://asean.org/?static_post=asean-declaration-on-environmental-sustainability
- Bloom, B. S. (1976). *Human characteristics and school learning*. New York: McGraw-Hill.
- Chularut, P. (2016). *Metacognition and Learning*. Srinakharinwirot University, Faculty of Education. [In Thai]
- Crystal, D. (2003). *English as a global language* (2nd ed.). Cambridge University Press.
- English Language Institute. (2014). *The Common European Framework of Reference for Language (CEFR)*. Author. [In Thai]
- Groves, G. D. (2012). *Creating sustainable change in education in Thailand: An inside-out look at nation building, regionalization, and globalization*. Chulalongkorn University Press.
- Lincharoen, E. (2009). *Causal factors affecting the low O-Net achievement of Pratom 6 students and Mattayomsaksa 6 students*. National Institute of Educational Service. [In Thai]
- Papatsaranon, N. (2015). *The development of DRU model to enhance metacognition for graduate diploma program in teaching profession students*. Silapakorn University, Graduate School. [In Thai]
- Yoelao, D.(1992). *Research reports on the synthesis of research related to Rearing children in Thailand Using meta analysis*. Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University. [In Thai]

อิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุล ของธุรกิจผลิตกาแฟคั่วบดในประเทศไทย

ฉัตรยงค์ ธนันต์จิระโชติ¹ พงษ์เทพ ศรีโสภกิจิต²

ณัชชา กริมใจ³ ชนิตาภา ดีสุขอนันต์⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาอิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อมของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุลของธุรกิจผลิตกาแฟคั่วบดในประเทศไทย และ 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,150 ตัวอย่างเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.889 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป Amos โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุลของธุรกิจผลิตกาแฟคั่วบดในประเทศไทยได้รับอิทธิพลรวมเชิงบวกสูงสุดจาก ทฤษฎีการพื้นฐานโดยมีขนาดอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.468 เป็นอิทธิพลทางตรง 0.327 และเป็นอิทธิพลทางอ้อมผ่านการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจเท่ากับ 0.141 รองลงมาคือได้รับอิทธิพลรวมเชิงบวกจากการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจโดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.402 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลทางตรงทั้งหมด และได้รับอิทธิพลรวมเชิงบวกจากระบบการทำงานโดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.391 เป็นอิทธิพลทางตรง 0.245 และเป็นอิทธิพลทางอ้อมผ่านการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจเท่ากับ 0.145 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และพบว่าหลังจากใช้โปรแกรมสำเร็จรูปตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างปรากฏว่าดัชนีทุกตัวผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ประกอบด้วย Chi-square = 52.814 p -value = 0.701 GFI = 0.980 AGFI = 0.970 CFI = 1.000 RMSEA = 0.000 และ RMR = 0.017 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าผลการวิเคราะห์ที่ได้ครั้งนี้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ: ธุรกิจกาแฟ; ความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุล; ธุรกิจผลิตกาแฟคั่วบด

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

ฉัตรยงค์ ธนันต์จิระโชติ, พงษ์เทพ ศรีโสภกิจิต, ณัชชา กริมใจ และชนิตาภา ดีสุขอนันต์. (2564). อิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุลของธุรกิจผลิตกาแฟคั่วบดในประเทศไทย. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(1), 52-65.

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

16/10 ถนนเลียบคลองทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10170, ประเทศไทย

อีเมล: popy.kanchana@gmail.com

^{2,3,4} คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

The Influence Factors Affecting of Balanced Competitive Advantage of Roasted Coffee Business in Thailand

Chatsayan Thanunjirachote¹ Phongthep Srisopachit²

Natcha krimjai³ Chanidapa Deesukanan⁴

Abstract

This research aimed to ; 1) study the overall influences, direct and indirect influences of causal factors affecting balanced competitive advantage of roasted coffee business in Thailand and 2) verify the consistency of the causal model with the empirical data by collecting 1,150 samples from the sample group. Data were collected by questionnaire with reliability of 0.889. The data was analyzed by technical analysis using Amos software and Structural Equation Model (SEM).

The results of the research showed that: The factor that had direct influence on balanced competitive advantage of roasted coffee business in Thailand was the basic resource with the total influence of 0.468, being direct influence of 0.327 and indirect influence of 0.141, followed by the business transformation factor with the influence of 0.402 which all was direct influence and working system factor with the influence of 0.391 where direct influence was 0.245 and indirect influence through business transformation of 0.145, statistically significant at 0.01 level. After software package processing performed, it was found that the consistency of the structural equation model was related. All criteria indicated above the benchmark, namely, Chi-square=52.814, p -value=0.701, GFI=0.980, AGFI=0.970, CFI=1.000, RMSEA=0.000 and RMR=0.017. It can be concluded that the results of this analysis are consistent with the empirical data.

Keywords: Coffee Business; Balanced Competitive Advantage; Roasted Coffee Business

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Thanunjirachote, C., Srisopachit, P., krimjai, N., & Deesukanan, C. (2021). The influence factors affecting of balanced competitive advantage of roasted coffee business in Thailand. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(1), 52-65.

¹ Doctor of Business Administration Program, Bangkok Thonburi University
16/10 Khlong Thawi Watthana Road, Thawi Watthana, Bangkok 10170, Thailand
Email: popy.kanchana@gmail.com

^{2,3,4} Faculty of Business Administration, Bangkok Thonburi University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กาแฟเป็นสินค้าที่มีมูลค่าการค้าขายสูงเป็นอันดับที่ 2 ของโลก รองจากปิโตรเลียม และมีการเติบโตของตลาดอย่างต่อเนื่อง โดยการบริโภคกาแฟของประชากรโลกเติบโตเฉลี่ยปีละร้อยละ 1.2 ซึ่งจากข้อมูลของ International Coffee Organization (ICO) ระบุว่าปีเพาะปลูก ค.ศ. 2015 ผลผลิตกาแฟของโลกสูงถึง 9 ล้านเมตริกตัน จากการเพาะปลูกใน 70 ประเทศ ส่งผลให้อุตสาหกรรมกาแฟสร้างเสริมอาชีพและรายได้ให้แก่ประชากรกว่า 25 ล้านคนทั่วโลก โดยเฉพาะเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟในทวีปแอฟริกา ลาตินอเมริกา อเมริกาใต้ และกลุ่มประเทศอาเซียน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงศักยภาพของอาเซียนในการพัฒนาธุรกิจกาแฟพบว่าแม้อาเซียนจะเป็นอนุภูมิภาคในทวีปเอเชียที่มีสมาชิกอยู่เพียง 10 ประเทศ แต่อาเซียนมีศักยภาพสูงทั้งในการผลิตและส่งออก รวมถึงบริโภคกาแฟมากที่สุดภูมิภาคหนึ่งของโลก (Department of Business Development, 2018)

จากการที่ปริมาณความต้องการใช้กาแฟของโลกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2561 มีอัตราการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 1.06 โดยประเทศที่มีความต้องการกาแฟ มากที่สุด ได้แก่ สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา บราซิล ญี่ปุ่น รวมคิดเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 64 ของความต้องการทั้งหมดในทางกลับกันผลผลิตกาแฟของโลกกลับมีอัตราการขยายตัวลดลงในปี 2561 อยู่ที่ร้อยละ 1.24 ซึ่งพื้นที่ปลูกกาแฟที่สำคัญของโลก ได้แก่ บราซิล เวียดนาม โคลัมเบีย อินโดนีเซีย ที่คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 66 ของผลผลิตทั้งหมด ซึ่งปัจจุบันไทยส่งออกเมล็ดกาแฟไปยังสหรัฐอเมริกาสูงสุด โดยปี พ.ศ. 2561 มีอัตราการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 74 ที่สำคัญแม้ประเทศไทยจะเป็นผู้ส่งออกกาแฟสำเร็จรูปเป็นลำดับ 6 ของโลก ขณะที่ความต้องการใช้เมล็ดกาแฟในประเทศปีพ.ศ. 2561 อยู่ที่ 95,000 ตันต่อปี แต่ผลิตได้เพียง 23,617 ตัน จึงต้องนำเข้าถึง 68,616 ตัน หรือคิดเป็น

ร้อยละ 72 เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศ (Department of Trade Negotiations, 2018) นอกเหนือจากนี้ ปริมาณการบริโภคกาแฟในประเทศที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องประมาณร้อยละ 5-6 โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปีพ.ศ. 2558-2560 รวมถึงปริมาณเมล็ดกาแฟชนิดที่ยังไม่ได้คั่วที่ถูกนำเข้ามาจากต่างประเทศ ในปีพ.ศ. 2560 ซึ่งมีปริมาณเพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ. 2555 ถึงร้อยละ 93 ในระยะเวลาเพียงแค่ 5 ปี โดยตัวเลขเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงปริมาณการบริโภคกาแฟของชาวไทยที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Kasikorn Research Center, 2018)

ในปี พ.ศ.2561 ธุรกิจร้านกาแฟในไทยพุ่งสูงกว่า 17,000 ล้านบาท หรือเติบโตต่อปีร้อยละ 15-20 โดยอัตราเฉลี่ยในการบริโภคกาแฟของคนไทยอยู่ที่ปีละ 300 แก้ว/คน/ปี และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นได้อีกมาก เมื่อเทียบกับปริมาณการบริโภคกาแฟจากหลายประเทศ อาทิ ญี่ปุ่นที่บริโภคกาแฟเฉลี่ยอยู่ที่ 400 แก้ว/คน/ปี ยุโรปบริโภคกาแฟเฉลี่ยอยู่ที่ 600 แก้ว/คน/ปี หรือฟินแลนด์บริโภคกาแฟเฉลี่ยอยู่ที่ 1,000 แก้ว/คน/ปี สอดคล้องกับตลาดกาแฟไทย ข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ระบุว่า ในช่วง 5 ปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555-2559 ตลาดกาแฟคั่วบดและสำเร็จรูปขยายตัวร้อยละ 7.3 โดยปีพ.ศ. 2559 มูลค่าตลาดประมาณ 3.9 หมื่นล้านบาท ปีพ.ศ. 2560 คาดว่ามูลค่าตลาดจะสูงขึ้นเป็น 4 หมื่นล้านบาท ตามแนวโน้มเศรษฐกิจ การบริโภคการลงทุนที่ปรับตัวดีขึ้น ขณะเดียวกันรัฐบาลไทยได้ให้การสนับสนุนธุรกิจกาแฟโดยได้จัดทำ “ยุทธศาสตร์กาแฟปี 2560-2564” กำหนดวิสัยทัศน์ให้ประเทศไทยเป็นผู้นำการผลิตและการค้ากาแฟคุณภาพในภูมิภาคอาเซียน สร้างให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการค้ากาแฟในอาเซียน ซึ่งยุทธศาสตร์กาแฟปี 2560-2564 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกอบด้วยพันธกิจ 5 ประการ คือ (1) เพิ่มปริมาณผลผลิตกาแฟในประเทศ (2) เพิ่มประสิทธิภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิตโดยไม่

ทำลายสิ่งแวดล้อม (3) สร้าง/พัฒนาเครือข่ายระหว่างกลุ่มเกษตรกรและผู้ประกอบการ (4) ยกระดับคุณภาพมาตรฐานสู่สากลและภาพลักษณ์กาแฟไทย และ (5) สร้างให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้ากาแฟในอาเซียน (Onsaat, 2019) ภายใต้แนวคิดความยั่งยืนทางธุรกิจของอุตสาหกรรมกาแฟ เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์กาแฟ ปี 2560-2564 และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐสมาชิกอาเซียนเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและการแปรรูปกาแฟและที่สำคัญเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจกาแฟของประเทศไทยตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำบนเวทีวิชาการระดับอาเซียน (Ministry of Agriculture and Cooperatives, 2018)

จากข้างต้น จะเห็นได้ว่า ธุรกิจผลิตกาแฟมีแนวโน้มเติบโตสูงขึ้น อีกทั้งผู้ผลิตเริ่มเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีการวิจัยทดลองรวมทั้งนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาพัฒนากระบวนการผลิตเพื่อให้ได้เมล็ดกาแฟที่มีคุณภาพและมีรสชาติเป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึง ปัจจัยที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุลของธุรกิจผลิตกาแฟคั่วบดในประเทศไทย ว่าปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันจากตลาดที่เติบโตและความต้องการของตลาดที่สูงในปัจจุบันและแนวโน้มที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง สามารถนำรูปแบบที่ได้จากการวิจัยเป็นแนวทางการพัฒนาการผลิตกาแฟคั่วบด ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำให้เป็นไปอย่างมีระบบ รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนาคุณภาพผลผลิตโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งกลยุทธ์ดังกล่าวจะช่วยเพิ่มคุณภาพและปริมาณผลผลิตให้แก่ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมกาแฟคั่วบดของไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อมของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความ

ได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุลของธุรกิจผลิตกาแฟคั่วบดในประเทศไทย

2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขอบเขตในการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสรุปเป็นตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัย ดังต่อไปนี้ ตัวแปรแฝงภายนอก ประกอบด้วย 2 ปัจจัย ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านทรัพยากรพื้นฐาน (RSB) และ (2) ปัจจัยด้านระบบการทำงาน (WKS) ตัวแปรแฝงภายใน ประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือ (1) ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจ (BNT) และ (2) ปัจจัยด้านความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุล (CBSC)

2. ขอบเขตด้านประชากร ที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยต้องการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุลของธุรกิจผลิตกาแฟคั่วบดในประเทศไทย ประชากรที่ศึกษาคือผู้บริหารธุรกิจการกาแฟคั่วบดจำนวนทั้งสิ้น 2,394 ราย (Department of Business Development, 2018)

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2561 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2562

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย/เชิงวิชาการ เกิดองค์ความรู้ใหม่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์เป็นฐานข้อมูลด้านการศึกษาวิจัย การกำหนดนโยบาย และการวางแผนงานในอนาคตต่อไป

2. ประโยชน์ต่อผู้ดำเนินธุรกิจกาแฟคั่วบด โดยสามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน นำข้อมูลไปประกอบการตัดสินใจ และ

สามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการบริหารการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาองค์การให้มีผลการดำเนินงานให้เพิ่มสูงขึ้นนำไปสู่การเพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุล และได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

3. ผู้ประกอบการใหม่ที่น่าสนใจในธุรกิจสามารถลงทุนหรือต่อยอดผลิตภัณฑ์กาแฟของตนให้สามารถสร้างตลาดได้ทั้งในและต่างประเทศ

4. ประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนา ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจผลิตกาแฟเพื่อเป็นการเชื่อมโยงธุรกิจและสร้างเครือข่ายธุรกิจให้มีความเข้มแข็งรองรับการเติบโตของการบริโภคกาแฟทั้งในประเทศและต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทรัพยากรพื้นฐาน (Resource Base--RSB) ความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีผลต่อความสามารถทางการแข่งขันดังผลงานวิจัยของ Sirmon, Hitt, Ireland, and Gilbert (2011) แสดงให้เห็นว่า การครอบครองทรัพยากรเพียงอย่างเดียวไม่ได้รับประกันว่าจะเป็นประโยชน์ในการแข่งขัน จะต้อง มีการสะสมทรัพยากรและยกระดับทรัพยากรให้เต็มมูลค่าของทรัพยากรสำหรับการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน คือ ต้องตระหนักว่าทรัพยากรจะต้องมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพความสามารถทางการแข่งขันหรือได้เปรียบทางการแข่งขัน ทำการศึกษาถึง ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรแหล่งเงินทุน และ ทรัพยากรความรู้

ระบบการทำงาน (Working System--WKS) ระบบการทำงานในองค์กร เกิดจากการจัดการ

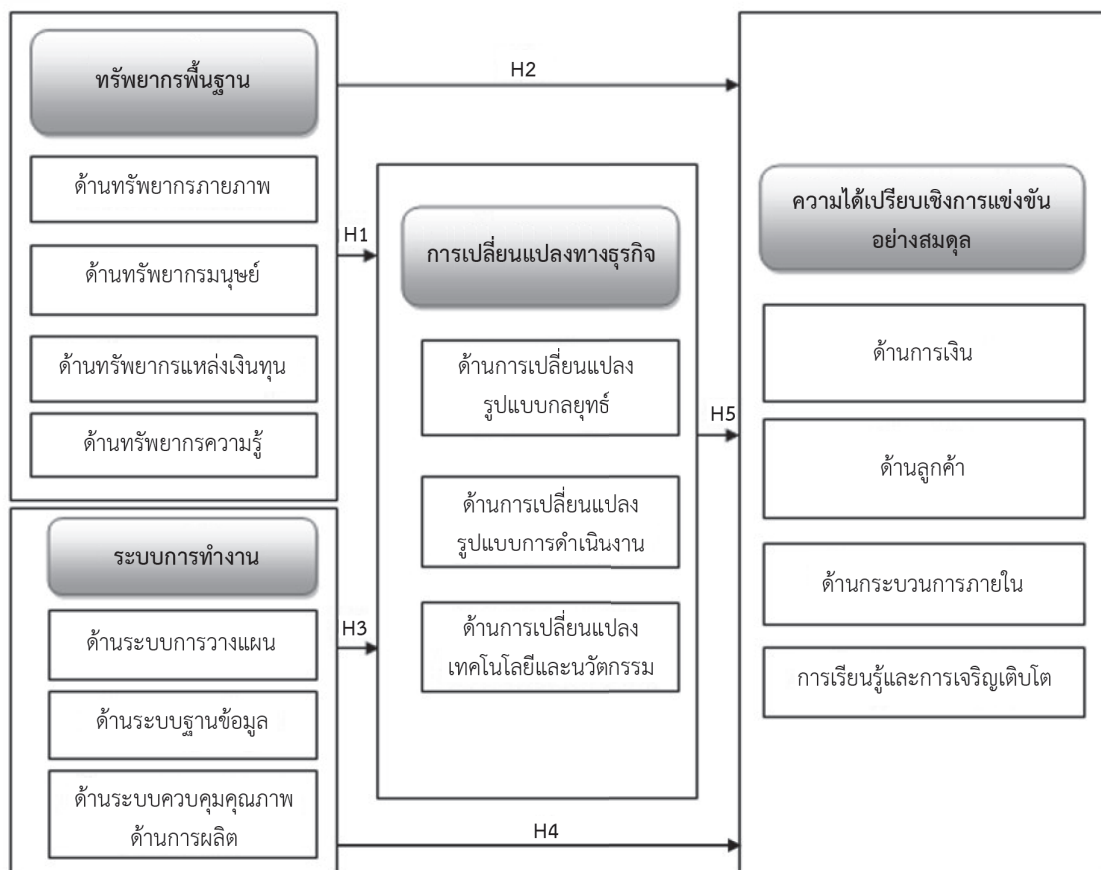
ทรัพยากร ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ของบุคลากรอย่างเหมาะสม เป็นกระบวนการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจ (Amit & Schoemaker, 1993; Quick MBA, 2010) ระบบการทำงานขององค์กรในด้านการจัดการทรัพยากร เป็นแหล่งของความได้เปรียบทางการแข่งขันได้เช่นกัน รวมทั้งประสิทธิภาพขององค์กรเป็นคุณลักษณะที่ทำให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน Postma and Zwart (2015); Barney (2012) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ ความสามารถขององค์กรเกี่ยวกับระบบการทำงานถึงการวางแผนทั้งอย่างเป็นแบบแผน และแบบไม่เป็นแผน ซึ่งจากการศึกษาของ Kohtamäki, Kraus, Mäkelä, and Rönkkö (2012) พบว่า การวางแผนที่ดีมีความสัมพันธ์กับการเติบโตของยอดขาย องค์กรที่ดีมีการวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพจะมีผลการดำเนินงานที่ดีกว่าองค์กรที่ไม่มีการวางแผน Ahmed, Julian, Mohamad, and Tooksoon (2012) ได้ศึกษาเกี่ยวกับระบบการทำงานในด้านของฐานข้อมูล โดยเฉพาะฐานข้อมูลด้านการตลาด เช่น พฤติกรรมและความต้องการของลูกค้า สภาพแวดล้อม ทางการตลาดทั่วไป Barney (2012) ยังได้ศึกษาถึงระบบการทำงานในด้าน การควบคุม และประสานงานอย่างเป็นระบบ การมีโครงสร้างขององค์กร หรือสายการบังคับบัญชา การควบคุมคุณภาพด้านการผลิต ตลอดกระบวนการผลิต ตั้งแต่ก่อนการผลิต กระบวนการผลิต และหลังการผลิต มีการตรวจสอบคุณภาพสินค้า เพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ได้แก่ การคัดสรร วัตถุดิบ การควบคุมกระบวนการผลิต การตรวจสอบคุณภาพสินค้า และการบริหารสินค้าคงคลัง (Almor & Hashai, 2004; Forsman, 2004)

การเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจ(Business Transformation--BNT) รูปแบบการดำเนินงานที่จะมีการจัดการในองค์กร และได้รับการจ้างจากแหล่งภายนอก ซึ่งเป็นพันธมิตรจะมีความสำคัญมากที่สุด

และวิธีการตัดสินใจที่จะทำและประสิทธิภาพที่วัดได้ การเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจสามารถกำหนดเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของกระบวนการขององค์กรทั้งภายในและภายนอกเพื่อที่จะยังคงอยู่ในการแข่งขัน ซึ่งมีแนวความคิดคล้ายกับการออกแบบกระบวนการทางธุรกิจใหม่ และกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่สามารถอยู่ภายใต้การสนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อการปรับปรุงกระบวนการทางธุรกิจอย่างต่อเนื่อง Johanssen and Fill (2014); Storbacka, Windahl, Nenonen, and Salonen (2013) กล่าวว่าในการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจ ควรมีการเพิ่มขึ้นของภาวะการปรับตัวผ่านโครงสร้าง การเสนอขายแบบแยกส่วนในการสั่งซื้อเพื่อให้แน่ใจว่าเป็นการทำซ้ำและหนทางที่จะเอาชนะ องค์กรของการขายและการผลิตจากงานวิจัยของ Davidson (2013) หากการทำธุรกิจในรูปแบบโครงสร้างเดิมอาจจะไม่ได้ผลหรือโดนรุกรานคู่แข่ง แนวความคิดและวิธีปฏิบัติแบบเดิมๆ ที่อาจจะไม่ประสบผลสำเร็จ ในการทำธุรกิจเท่าที่ควรออกไป และโอนอำนาจไปให้ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเข้ามาใหม่ ดำเนินการแทน โดยส่วนมากจะมาจากการคัดเลือกและพิจารณาคุณสมบัติพร้อมทั้งวิสัยทัศน์ที่คาดว่าจะมีประโยชน์ต่อการทำธุรกิจในอนาคต

ความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุล (Balanced Advantage Competitive--CBSC) วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการบริหารหรือสร้างความ

ได้เปรียบในการแข่งขัน (competitive advantage) ผลกระทบของการบริหารความได้เปรียบทางการแข่งขัน และปัจจัยสู่ความสำเร็จ ในการดำเนินงานตามกรอบของ Balanced Score Card โดย Chong (2013) มีดังนี้ (1) ด้านการเงิน ได้แก่ ผลกำไร กำไรระยะยาว ความสามารถในการทำกำไร ผลตอบแทนการลงทุน การวิเคราะห์มูลค่าของผู้ถือหุ้น (Hannula, 2002; Yang, Hong, & Modi, 2011) (2) ด้านลูกค้า ได้แก่ ความพึงพอใจของลูกค้า ลูกค้ากลับมาใช้ซ้ำ ความสามารถในการรักษาลูกค้าเก่าได้ การเพิ่มขึ้นของลูกค้าใหม่ ส่วนแบ่งทางการตลาดเพิ่มขึ้นความสามารถในการทำกำไรของลูกค้าเพิ่มขึ้น (Kim, Song, & Nerkar, 2012; Yang et al., 2011) (3) ด้านกระบวนการภายใน ได้แก่ การสื่อสารแลกเปลี่ยนระหว่างแผนงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ตรงและเพิ่มขึ้น พัฒนานวัตกรรมบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า (Yaemkong, 2012) (4) ด้านการเรียนรู้และการเจริญเติบโต ได้แก่ ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องรวดเร็ว พนักงานมีทักษะและความสามารถเพิ่มขึ้น พนักงานมีความมุ่งมั่นกระตือรือร้นเพิ่มขึ้น และพนักงานมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น (Kaplan & Norton, 2006; Delgado, Porter, & Stern, 2014; Kim et al., 2012)

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

สมมุติฐานข้อที่ 1 ทรัพยากรพื้นฐานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจผลิดกาแพคั่วบดในประเทศไทย

สมมุติฐานข้อที่ 2 ทรัพยากรพื้นฐานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุลของธุรกิจผลิดกาแพคั่วบดในประเทศไทย

สมมุติฐานข้อที่ 3 ระบบการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจผลิดกาแพคั่วบดในประเทศไทย

สมมุติฐานข้อที่ 4 ระบบการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุลของธุรกิจผลิดกาแพคั่วบดในประเทศไทย

สมมุติฐานข้อที่ 5 การเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุลของธุรกิจผลิดกาแพคั่วบดในประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามกฎแห่งความชัดเจน (Rule of Thumb) ในกรณีที่ดีที่สุด ก็คือ 20:1 (Jackson & Joshi, 2003) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีตัวแปรสังเกตได้ในแบบจำลองจำนวน 14 ตัวแปร ขนาดตัวอย่างที่มีความเหมาะสมและเพียงพอจึงควรมีอย่างน้อย 280 ตัวอย่าง ($20 \times 14 = 280$)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งข้อคำถามเป็นมาตรวัด 5 ระดับ จากนั้นทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Item-Objective Congruence--IOC) โดยผลการวิเคราะห์แต่ละข้อคำถามพบว่ามีความสอดคล้อง 0.6 ถึง 1.00 หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย แล้วนำมาวิเคราะห์ หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการตรวจสอบความสัมพันธ์ของแต่ละข้อคำถามกับคะแนนรวมของแบบสอบถาม (Item-total Correlation) และค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยเกณฑ์มาตรฐานกำหนดค่า Item-total Correlation ควรมากกว่า 0.3 (Field, 2005) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแต่ละข้อคำถามควรมีค่ามากกว่า 0.70 (Hair, Black, Babin, & Anderson, 2010) ซึ่งผลการทดสอบพบว่าทุกข้อคำถามล้วนมีค่าสัมประสิทธิ์ที่อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ทั้งสิ้น และค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาค แอลฟาของแบบสอบถามทั้งฉบับอยู่ที่ 0.889 แสดงว่าแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพและมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์สถิติพรรณนาขั้นพื้นฐาน (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ในการวัดคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ตรวจสอบแบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ (Structural Model) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โปรแกรม Amos

ผลการวิจัย

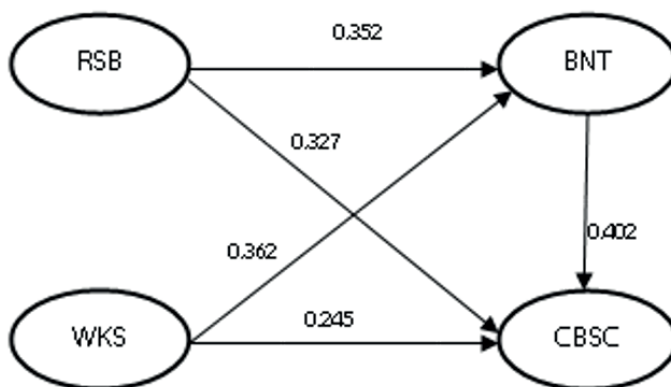
1. ผลการศึกษาอิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลทางอ้อมของปัจจัยที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุลของธุรกิจผลิตกาแฟคั่วบดในประเทศไทยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 พบว่า ความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุลของธุรกิจผลิตกาแฟคั่วบดในประเทศไทย ได้รับอิทธิพลรวมเชิงบวกสูงสุดจาก ทรัพยากรพื้นฐานโดยมีขนาดอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.468 เป็นอิทธิพลทางตรง 0.327 และเป็นอิทธิพลทางอ้อมผ่านการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจเท่ากับ 0.141 รองลงมาคือได้รับอิทธิพลรวมเชิงบวกจากการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจโดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.402 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลทางตรงทั้งหมด และได้รับอิทธิพลรวมเชิงบวกจากระบบการทำงานโดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.391 เป็นอิทธิพลทางตรง 0.245 และเป็นอิทธิพลทางอ้อมผ่านการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจเท่ากับ 0.145 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. จากการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุลของธุรกิจผลิตกาแฟคั่วบดในประเทศไทยที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุลของธุรกิจผลิตกาแฟคั่วบดในประเทศไทยด้วยวิธีการ Maximum Likelihood ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป Amos เพื่อทำการเปรียบเทียบถึงความกลมกลืนระหว่างโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ดังนี้ Chi-square = 52.814, p -value = 0.701, GFI = 0.980, AGFI = 0.970,

CFI=1.000 RMSEA=0.000 และRMR=0.017

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าโมเดลแบบจำลองสมการเชิง

โครงสร้างมีความเหมาะสมกลมกลืนกับข้อมูลเชิง
ประจักษ์

ภาพ 2 แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุมีผลกระทบต่อความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุลของธุรกิจผลิตกาแฟ
คั่วบดในประเทศไทย

การอภิปรายผล

1. ปัจจัยทรัพยากรพื้นฐาน

ทรัพยากรมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลง
ทางธุรกิจซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

ข้อที่ 1 แสดงว่าถ้ากิจการให้ความสำคัญกับ
ปัจจัยทรัพยากรพื้นฐานย่อมส่งผลให้การเปลี่ยนแปลง
ทางธุรกิจมีประสิทธิภาพที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งผลการวิจัย
ครั้งนี้สอดคล้องกับ Barney (2012) ทรัพยากรที่
เป็นสินทรัพย์ ความสามารถ กระบวนการทำงานใน
องค์กร เอกลักษณ์หรือคุณสมบัติของธุรกิจ ข้อมูล
สารสนเทศ ความรู้ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้องค์กรสามารถ
ใช้ประโยชน์และสามารถควบคุมได้ การเชื่อมโยงและ
การได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน สัตว์ชี้วัดเชิง
ประจักษ์นี้เป็นตัวแสดงถึงศักยภาพของแหล่งข้อมูล
ขององค์กรที่สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอย่าง
ยั่งยืนได้ สอดคล้องกับ Phasuk (2014) เป็นการศึกษา
ความสัมพันธ์ของทิศทางตลาดและการวางแผนทางการ
เรียนรู้และประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรขนาด
กลางในด้านนวัตกรรมและประสิทธิภาพของธุรกิจ

อุตสาหกรรมขนาดกลาง เพื่อพัฒนารูปแบบเชิงสาเหตุ
ของทิศทางตลาดและการวางแผนทางการเรียนรู้ที่มีผล
ต่อนวัตกรรมและประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร
ธุรกิจ ซึ่งข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับ
วรรณกรรมที่สนับสนุนว่า ทรัพยากรพื้นฐานมีอิทธิพล
ทางตรงต่อการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจ โดยมีงานวิจัย
ที่สนับสนุนผลการวิจัย ครั้งนี้ เช่น Kohtamäki et al.
(2012) จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการวางแผน
เชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วมในเชิงบวกส่งผลกระทบต่อ
ความมุ่งมั่นของบุคลากรในการดำเนินกลยุทธ์ซึ่งจะช่วย
เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร

ทรัพยากรพื้นฐานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความได้
เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุล ซึ่งสอดคล้องกับ
สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 แสดงว่าถ้ากิจการให้ความสำคัญกับปัจจัยทรัพยากรพื้นฐานย่อมส่งผลให้ธุรกิจมี
ความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุลเพิ่มสูงขึ้น ซึ่ง
ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับวรรณกรรม
ที่สนับสนุนว่า ทรัพยากรพื้นฐานมีอิทธิพลทางตรง
ต่อความสามารถทางการแข่งขัน โดยมีงานวิจัยที่

สนับสนุนผลการวิจัย ครั้งนี้ เช่น สอดคล้องกับงานของ Kraaijenbrink, Spender, and Groen (2010) และ López-Nicolás and Meroño-Cerdán (2011) กล่าวว่า ฐานทรัพยากร เริ่มมีความสำคัญและส่งผลต่อการดำเนินงานที่แตกต่างในแต่ละองค์กร และมีผลต่อการกำหนดหรือการบริหารกลยุทธ์ในปัจจุบัน Crook, Todd, Combs, Woehr, and Ketchen (2011) มุ่งเน้นองค์ประกอบของ RBV ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพที่ปรากฏภายในขององค์กร และการวิเคราะห์สภาพภายนอกของอุตสาหกรรมและสภาพแวดล้อมทางการแข่งขันที่มีอยู่

2. ปัจจัยระบบการทำงาน

ระบบการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 3 ถ้ากิจการมีการพัฒนาทางด้านระบบการทำงานให้ดีขึ้นย่อมส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจมีประสิทธิภาพที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับ Talib, Rahman, and Qureshi (2013) กล่าวว่า การปฏิบัติการควบคุมคุณภาพ พบว่ามีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานบางส่วนที่มีคุณภาพของการให้บริการ เช่น ระบบคุณภาพการฝึกอบรม และการศึกษาการทำงานเป็นทีม และการเปรียบเทียบพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการทำงานที่มีคุณภาพซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับวรรณกรรมที่สนับสนุนว่า ระบบการทำงานมีอิทธิพลทางตรงต่อการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจ โดยมีงานวิจัยที่สนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ เช่น Camisón and Villar-López (2014) ระบบการทำงานเป็นกระบวนการ และการปฏิบัติงานประจำขององค์กร ในด้านต่างๆ ได้แก่ การวางแผนที่ดี การมีระบบฐานข้อมูลที่ดี การมีระบบควบคุมคุณภาพด้านการผลิต การมีระบบการทำงานที่ดีจะทำให้เกิดผลผลิต คุณภาพ และนวัตกรรมที่ดี ซึ่งทำให้บรรลุถึงผลการดำเนินงานที่ยอดเยี่ยม Camisón and Villar-López (2014) ได้

รับพิจารณาให้เป็นลักษณะเฉพาะในการที่องค์กร ดำเนินการระบบทำงานตามโอกาสหรือเป็นกิจกรรมที่นำไปสู่รายการใหม่ สอดคล้องกับ Alter (2013) กล่าวว่า "ระบบงาน" เป็นหน่วยธรรมชาติของการวิเคราะห์สำหรับการคิดเกี่ยวกับระบบในองค์กร ในการจัดตั้งขององค์กรการทำงานเป็นโปรแกรมของมนุษย์ในการให้ข้อมูลทางกายภาพและทรัพยากรอื่นๆ ในการผลิตผลิตภัณฑ์และบริการ ระบบการทำงานเป็นระบบการทำงานร่วมกันของมนุษย์และ/หรือเครื่องทำงาน (กระบวนการและกิจกรรม) โดยใช้ข้อมูลเทคโนโลยีและทรัพยากรอื่นๆ ในการผลิตผลิตภัณฑ์ที่เฉพาะเจาะจง/ บริการสำหรับเฉพาะภายในและ/หรือลูกค้าภายนอก อาจจะกล่าวได้ว่า ควรมีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาดำเนินงานในระบบการทำงานขององค์กร สอดคล้องกับ Goetsch & Davis (2014)

ระบบการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุล ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 4 นั่นคือถ้ากิจการมีการพัฒนาทางด้านระบบการทำงาน ให้ดีขึ้นย่อมส่งผลให้ธุรกิจมีความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุลเพิ่มขึ้นตาม ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับ Goetsch & Davis (2014) กระบวนการที่มีคุณภาพเป็นแนวทางการทำธุรกิจที่พยายามเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันผ่านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องของคุณภาพของผลิตภัณฑ์ บริการ คน กระบวนการและสภาพแวดล้อม เช่นเดียวกับ Camisón and Villar-López (2014) ระบบการทำงานเป็นกระบวนการ และการปฏิบัติงานประจำขององค์กรในด้านต่างๆ ได้แก่ การวางแผนที่ดี การมีระบบฐานข้อมูลที่ดี การมีระบบควบคุมคุณภาพด้านการผลิต การมีระบบการทำงานที่ดีจะทำให้เกิดผลผลิต คุณภาพ และนวัตกรรมที่ดี ซึ่งทำให้บรรลุถึงผลการดำเนินงานที่ยอดเยี่ยม สอดคล้องกับ Barney (2012) ได้ศึกษาระบบการทำงานต่อความสามารถของ

องค์กรในด้านการควบคุม และประสานงานอย่างเป็นระบบ การมีโครงสร้างขององค์กร หรือมีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gomez, Semansky, and Isakov (2014) พบว่า ศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็ก การมีระบบการทำงานที่เป็นระบบการวางแผน และระบบควบคุมคุณภาพด้านการผลิตมีผลกระทบในเชิงบวกต่อความสามารถทางการแข่งขัน

3. ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจ

การเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุล ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 5 นั่นคือถ้ากิจการมีการบริหารด้านการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจให้ดีขึ้นย่อมส่งผลให้กิจการมีความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างสมดุลเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน สอดคล้องกับ Besson and Rowe (2012) กล่าวไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจเป็นแนวคิดที่ครอบคลุมช่วงของกลยุทธ์การแข่งขันที่

นำมาใช้ในองค์กร เพื่อที่จะนำไปปรับปรุงที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจ

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยองค์กร สามารถนำกลยุทธ์เหล่านี้ไปพัฒนาการดำเนินงานขององค์กร เพื่อให้เกิดความแตกต่างและสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง และเปิดโอกาสให้สินค้าและบริการได้ขยายตลาดไปสู่ระดับสากล

2. หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจผลิตกาแฟและอุตสาหกรรมกาแฟสามารถนำผลสรุปและโมเดลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมธุรกิจ โดยนำไปใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจและการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันที่ยั่งยืน

References

- Ahmed, Z. U., Julian, C. C., Mohamad, O., & Tooksoon, P. (2012). The empirical link between resources, networks and export marketing performance and the implications for developing countries. *Journal of Transnational Management*, 17(1), 63-88.
- Almor, T., & Hashai, N. (2004). The competitive advantage and strategic configuration of knowledge-intensive, small-and medium-sized multinationals: A modified resource based view. *Journal of International management*, 10(4), 479-500.
- Alter, S. (2013). Work system theory: Overview of core concepts, extensions, and challenges for the future. *Journal of the Association for Information Systems*, 14(2), 72-121.
- Amit, R., & Schoemaker, P. J. (1993). Strategic assets and organizational rent. *Strategic Management Journal*, 14(1), 33-46.
- Barney, J. B. (2012). Purchasing, supply chain management and sustained competitive advantage: The relevance of resource based theory. *Journal of Supply Chain Management*, 48(2), 3-6.
- Besson, P., & Rowe, F. (2012). Strategizing information systems-enabled organizational transformation: A transdisciplinary review and new directions. *Journal of Strategic Information Systems*, 21(2), 103-124.
- Camisón, C., & Villar-López, A. (2014). Organizational innovation as an enabler of technological innovation capabilities and firm performance. *Journal of Business Research*, 67(1), 2891-2902.
- Chong, A. Y. L. (2013). A two-staged SEM-neural network approach for understanding and predicting the determinants of m-commerce adoption. *Expert Systems with Applications*, 40(4), 1240-1247.
- Crook, T. R., Todd, S. Y., Combs, J. G., Woehr, D. J., & Ketchen Jr, D. J. (2011). Does human capital matter? A meta-analysis of the relationship between human capital and firm performance. *Journal of applied psychology*, 96(3), 443-456.
- Davidson, A. (2013). Business model for an era of innovation glut. *Ivey Business Journal*, 77(4), 1-4.
- Delgado, M., Porter, M. E., & Stern, S. (2014). *Clusters, convergence, and economic performance. Research Policy*, 43(10), 1785-1799.
- Department of Trade Negotiations. (2018). *Domestic coffee demand*. Retrieved from <https://mgronline.com/business/detail/9620000008859> [In Thai].
- Department of Business Development. (2018). *Wholesale business of coffee, tea, cocoa*. Retrieved from https://www.dbd.go.th/download/document_file/Statistic/2559/T26/T26_201612.pdf [In Thai]

- Field, A. (Ed.). (2005). *Discovering statistics using SPSS* (2nd ed.). Sage.
- Forsman, S. (2004). *How do small rural food-processing firms compete?: A resource-based approach to competitive strategies*. Doctoral dissertation, University of Helsinki, Helsinki, Finland.
- Goetsch, D. L., & Davis, S. B. (2014). *Quality management for organizational excellence*. Pearson.
- Gomez, R., Semansky, M., & Isakov, A. (2014). *Small Business and the City: Transformative Potential of Small-scale Entrepreneurship*. University of Toronto Press.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective*. Prentice Hall.
- Hannula, M. (2002). Total productivity measurement based on partial productivity ratios. *International Journal of Production Economics*, 78(1), 57-65.
- Jackson, S. E., & Joshi, A. (2003). Diversity in social context: A multi-attribute, multi-level analysis of team diversity and performance in a sales organization. *Journal of Organizational Behavior*, 25(6), 675-702.
- Johannsen, F., & Fill, H. G. (2014). *Codification of knowledge in business process improvement projects*. Retrieved from https://eprints.cs.univie.ac.at/4071/1/Johannsen_Fill_Codification_of_Knowledge_in_Business_Process_Improvement_Projects_ECIS_2014.pdf
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (2006). How to implement a new strategy without disrupting your organization. *Harvard Business Review*, 84(3), 100-109.
- Kasikorn Research Center. (2018). *Coffee shop business How to manage it to the next day*. Retrieved from <https://kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/KSMEAnalysis/Documents/Coffee-Shop-Management.pdf> [In Thai]
- Kim, C., Song, J., & Nerkar, A. (2012). Learning and innovation: Exploitation and exploration trade-offs. *Journal of Business Research*, 65(8), 1189-1194.
- Kohtamäki, M., Kraus, S., Mäkelä, M., & Rönkkö, M. (2012). The role of personnel commitment to strategy implementation and organisational learning within the relationship between strategic planning and company performance. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 18(2), 159-178.
- Kraaijenbrink, J., Spender J.-C., & Groen, A. J. (2010). The resource-based view: A review and assessment of its critiques. *Journal of Management*, 36(1), 349-372.
- López-Nicolás, C., & Meroño-Cerdán, Á. L. (2011). Strategic knowledge management, innovation and performance. *International Journal of Information Management*, 31(6), 502-509.
- Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2018). *Revenue generation for coffee growers. cocoa*. Retrieved from https://www.kehakaset.com/newsactivities_details.php?view_item=369 [In Thai]

- Onsaat, N. (2019). *Coffee strategy 2017-2021*. Retrieved from <https://www.moac.go.th/news-preview-411991791319> [In Thai]
- Phasuk, W. (2014). *Market orientation and learning orientation in improving innovativeness and organizational performance of medium sized industrial business*. Doctoral dissertation, National Institute of Development Administration.
- Postma, T. J., & Zwart, P. S. (2015). Strategic research and performance of SMEs. *Journal of small business strategy*, 12(2), 52-64.
- Quick MBA. (2010). *Competitive advantage: Strategic management*. Retrieved from <http://www.quickmba.com/strategy/competitive-advantage>
- Sirmon, D. G., Hitt, M. A., Ireland, R. D., & Gilbert, B. A. (2011). Resource orchestration to create competitive advantage breadth, depth, and life cycle effects. *Journal of Management*, 37(5), 1390-1412.
- Storbacka, K., Windahl, C., Nenonen, S., & Salonen, A. (2013). Solution business models: Transformation along four continua. *Industrial Marketing Management*, 42(5), 705-716.
- Talib, F., Rahman, Z., & Qureshi, M.N. (2013), An empirical investigation of relationship between total quality management practices and quality performance in Indian service companies. *International Journal of Quality & Reliability Management*, 30(3), 280-318.
- Yaemkong, S. (2012). *Antecedents and consequences of customer relationship management capability of hotels industry in Thailand*. Doctoral dissertation in business management, Sripatum University. [In Thai]
- Yang, M. G. M., Hong, P., & Modi, S. B. (2011). Impact of lean manufacturing and environmental management on business performance: An empirical study manufacturing firms. *International Journal of Production Economics*, 129(2), 251-261.

แบบจำลองสมการโครงสร้างของประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุราของประเทศไทย

จิรวัดณ์ นิคม¹ ประสาร บุญเสริม²
 บัญชร ส่งสัมพันธ์³ ศรพล ตุลยะเสถียร⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษา (1) ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุราของประเทศไทย (2) แบบจำลองสมการโครงสร้างที่สอดคล้องของข้อมูลเชิงประจักษ์ของประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุราของประเทศไทย และ (3) เพื่อศึกษาการมีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุราของประเทศไทย การวิจัยนี้ใช้แนวทางการวิจัยแนวทางวิจัยเชิงปริมาณ การสุ่มตัวอย่างใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ใช้แบบสอบถามให้ผู้ตอบตอบได้รับกลับคืนมาและมีความสมบูรณ์จำนวน 998 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเพื่อทดสอบโมเดลวิจัยและสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์พบว่า (1) นโยบายภาษีและกฎหมายสุรา เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีสุรา และเทคโนโลยีสารสนเทศภาษีสุราที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการบริหารงานจัดเก็บภาษีสุรา (2) สภาพแวดล้อมของการเก็บภาษีสุราที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการปรับโครงสร้างภาษีสุรา (3) การบริหารงานจัดเก็บภาษีสุรา การให้ความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีสุรา และการปรับโครงสร้างภาษีสุราที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี (4) นโยบายภาษีและกฎหมายสุรา เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีสุรา เทคโนโลยีสารสนเทศภาษีสุรา และสภาพแวดล้อมของการเก็บภาษีมีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี และ (5) รูปแบบเส้นทางการสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีค่าดัชนีชี้วัดความสอดคล้องมีระดับการยอมรับดี

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุรา; นโยบายภาษีและกฎหมายสุรา; เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีสุรา; เทคโนโลยีสารสนเทศภาษีสุรา; สภาพแวดล้อมของการเก็บภาษีสุรา

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

จิรวัดณ์ นิคม, ประสาร บุญเสริม, บัญชร ส่งสัมพันธ์ และศรพล ตุลยะเสถียร. (2564). แบบจำลองสมการโครงสร้างของประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุราของประเทศไทย. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(1), 66-79.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
 อีเมล: jeravevat@hotmail.com

² คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ กรมสรรพสามิต

⁴ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

A Structural Equation Model for the Alcohol Tax Collection Efficiency in Thailand

Jeravevat Nicom¹ Prasarn Boonserm²

Bunsorn Songsamphun³ Soraphol Tulayasathien⁴

Abstract

This research aimed to study (1) the causal factors that influence the efficiency of alcohol tax collection in Thailand, (2) a structural equation model to ensure the consistency of the empirical data of the efficiency of alcohol tax collection in Thailand, and (3) direct, indirect and overall influence of the factors that had an effect on the efficiency of alcohol tax collection in Thailand. The researcher employed an empirical research methodology emphasizing quantitative methods. The sampling was performed using stratified random sampling techniques. A total of 998 questionnaires were returned in complete, and the data were analyzed using structural equation modeling (SEM) to test research models and research hypotheses.

Findings are as follows: (1) policy and law of alcohol tax, alcohol tax collection officers, and information technology of alcohol tax has a direct influence on administration of alcohol tax collection. (2) environment of alcohol tax collection has a direct influence on adjustment of alcohol tax structure, (3) administration of alcohol tax collection, convenience of alcohol tax payers and adjustment of alcohol tax structure has a direct influence on alcohol tax collection efficiency of Thailand, (4) policy and law of alcohol tax, alcohol tax collection officers, information technology of alcohol tax, and environment of alcohol tax collection has an indirect influence on alcohol tax collection efficiency. and (5) The path pattern of the relationship that is constructed according to the hypothesis and empirical data, the good of fit index has a good level of acceptance.

Keywords: alcohol tax collection efficiency of Thailand; policy and law of alcohol tax; alcohol tax collection officers; information technology of alcohol tax; collection environment of alcohol tax

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Nicom, J., Boonserm, P., Songsamphun, B., & Tulayasathien, S. (2021). A structural equation model for the alcohol tax collection efficiency in Thailand. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(1), 66-79.

¹ Doctor of Philosophy Program in Economics, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkapi, Bangkok 10240, Thailand
E-mail: jeravevat@hotmail.com

² Faculty of Economics, Ramkhamhaeng University

³ Excise Department

⁴ The Stock Exchange of Thailand

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติ (National Health Committee, 2009) และยุทธศาสตร์กรมสรรพสามิตได้ถูกนำไปปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีสุราของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ การตรวจสอบและปราบปรามแบบบูรณาการ และการเป็นผู้นำในการจัดเก็บในประชาคมอาเซียนให้อยู่ในระดับสากล บริหารองค์กรแบบพลวัตตามระบบราชการ 4.0 มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและรายได้ของประเทศอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง อีกทั้งยังเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญซึ่งจะเห็นได้จากในปีงบประมาณ พุทธศักราช 2558 สามารถจัดเก็บภาษีสุราได้ จำนวน 142,602 ล้านบาท แต่การค้าเสรีอาเซียนจึงทำให้ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามข้อตกลงทางการค้าโดยต้องลดภาษีนำเข้าเป็นศูนย์ (The Excise Department, 2016, 2018; Cnossen, 2005) ส่งผลให้มีปัญหาด้านรายได้ภาษีสูรานำเข้าลดลง ประสิทธิภาพต่อเป้าหมายรายได้ และปัญหาอื่นๆ หลายด้านที่มีบทบาทสำคัญและเกี่ยวข้อง ได้แก่ ทั้งนโยบายและกฎหมายภาษีสุรา การบริหารงานจัดเก็บภาษีสุรา การป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีสุรา การปรับโครงสร้างภาษีสุรา เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีสุรา เทคโนโลยีสารสนเทศภาษีสุรา สภาพแวดล้อมของการจัดเก็บภาษีสุรา การให้ความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีสุรา (Frey, 2005; Hoontrakul & Songsamphant, 2009; Meksawan, 2000; Saffer & Dave, 2002) นอกจากนี้ยังพบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุราทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศยังมีน้อยมากจึงทำให้เป็นประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจในการศึกษารูปแบบสมการโครงสร้างของประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุราของประเทศไทย เพื่อใช้พัฒนาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลการวิจัยนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และการบริหารงานเก็บภาษีสุราของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุราของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาแบบจำลองสมการโครงสร้างที่สอดคล้องของข้อมูลเชิงประจักษ์ของประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุราของประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาการมีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุราของประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย ประกอบด้วย (1) ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ตัวแปรต้นที่เป็นตัวแปรแฝงภายนอก ประกอบด้วย นโยบายและกฎหมายภาษีสุรา เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีสุรา เทคโนโลยีสารสนเทศภาษีสุรา สภาพแวดล้อมของการจัดเก็บภาษีสุรา การให้บริการผู้เสียภาษี การบริหารงานจัดเก็บภาษีสุรา การป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีสุรา การปรับโครงสร้างภาษีสุรา และประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุราของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 (2) ขอบเขตด้านประชากร ในการวิจัยนี้จะทำการศึกษาเฉพาะประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุราที่เกิดจากการชำระภาษีตามปกติ ได้แก่ หน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดเก็บภาษีสุราของกรมสรรพสามิต หน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดเก็บภาษีสุราของกรมศุลกากร และผู้ประกอบการผู้เสียภาษีสุราทั้งผู้ผลิตสุราและผู้ค้าสุราในราชอาณาจักรทั้งหมดทั่วประเทศ และ (3) ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาที่เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน มกราคม-พฤษภาคม พ.ศ. 2560 รวมเวลา 5 เดือน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้เกิดมุมมองใหม่ และขยายองค์ความรู้ใหม่ทางวิชาการเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานจัดเก็บภาษีสุรา ได้แก่ นโยบาย

และกฎหมายภาษีสุรา เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีสุรา สารสนเทศภาษีสุรา และสภาพแวดล้อมของการจัดเก็บภาษีสุรา โดยมีปัจจัยการบริหารงานจัดเก็บภาษีสุรา การให้ความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีสุรา การป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีสุรา และการปรับโครงสร้างภาษีสุราเป็นตัวแปรส่งผ่าน

2. นำผลการศึกษาที่เป็นข้อค้นพบและเป็นแนวทางไปปรับใช้ในการพัฒนากับองค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์การ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดหลักการบริหาร (Saffer & Dave, 2002) การบริหารสู่ความเป็นเลิศที่นำไปสู่ความสำเร็จ และหลักการบริหารเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในเชิงธุรกิจ (Waterman, Peters, & Phillips, 1980) ตามแผนยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติ (National Health Committee, 2009) การจัดเก็บภาษีสุราของไทยในปัจจุบันที่ประกอบด้วย พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493, กฎกระทรวงกำหนดชนิดของสุราและอัตราภาษีสุรา พ.ศ. 2546 (Ministry of Finance, 2003) การพิจารณาศึกษากฎหมายว่าด้วยสุราและภาษีเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (Piriyarangsarn, 2007) การจัดเก็บภาษีและแนวคิดการบริหารบ้านเมืองที่ดีต้องมีความแน่นอนชัดเจนของอัตราภาษีและวิธีการปฏิบัติ ความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ ประหยัดคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร สะดวกรวดเร็ว สามารถในการจัดเก็บภาษีได้ตามเป้าหมาย และเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี (Smith, 1776) โดยมีนโยบายและกฎหมายภาษีที่ออกมาเป็นการประเมินภาษีก่อนชำระภาษีสุรา มาตรการทางบัญชีเพื่อควบคุมการผลิตและนำเข้าสุรา การใช้เครื่องหมายแสดงการเสียภาษีสุรา และนโยบายควบคุมการอนุญาต (Robbins, 2008, p. 4) ที่นำไป

สู่การบริหารจัดการจัดเก็บภาษี เช่น กรอบการทำงาน ภาวะผู้นำ ค่านิยมองค์กร ตลอดจนความยืดหยุ่นและการติดตามผลการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาความสะดวกสบายแก่ผู้ชำระภาษีทั้งด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ของให้บริการเพื่อเกิดความพึงพอใจด้วยคุณภาพบริการที่ดีเยี่ยม ทั้งนี้ควรพิจารณาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการจัดเก็บภาษี การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงาน อย่างไรก็ตามอาจมีความเป็นไปได้ถึงปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อชำระภาษีสุราไม่เกินไปในทิศทางเดียวปัจจัยดังกล่าว เช่น การหลีกเลี่ยงภาษี (Apostol & Pop, 2019; Arbex, 2013) ส่วนมาตรการการป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษี (Emerson, 1912) และสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศภาษีสุรา กระบวนการปฏิบัติงาน บุคลากร ข้อมูลและสารสนเทศ และระบบสารสนเทศ สำนักงานที่มีคุณภาพสามารถช่วยให้การปฏิบัติงานในสำนักงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Davis, 1989; DeLone & McLean, 1992)

ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุราที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นโยบายของภาครัฐเกี่ยวกับภาษีสุราและกฎหมายใช้บังคับจัดเก็บภาษีสุราที่ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกคนถือปฏิบัติ ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน มีบทบาทสำคัญในเชิงเศรษฐกิจ และการให้บริการแก่ผู้เสียภาษีสุรา ซึ่งส่งผลต่อผู้ชำระภาษีสุราเพื่อที่จะหลบเลี่ยงภาษี รวมทั้งการตรวจสอบและการบังคับใช้นโยบายภาษีให้เหมาะสม (Foldvary & Hammer, 2016; Procopiuck, 2018) นอกจากนี้ควรใช้มาตรการอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษีควบคู่ไปกับนโยบายภาษีไปพร้อมๆ กันทั้งการควบคุม และกำหนดกฎระเบียบ ในการกำหนดนโยบายของรัฐด้วยการเพิ่มภาษีนั่นต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การจ้างงาน และรายได้จากภาษี รวมถึงการสร้างควมหลากหลายทางเศรษฐกิจ และการใช้ภาษีเป็นเครื่องมือ

ในการดึงดูด การพัฒนา และถ่วงดุลรายได้ (Babor, Caetano, Casswell, Edwards, Giesbrecht, Graham, & Others, 2010)

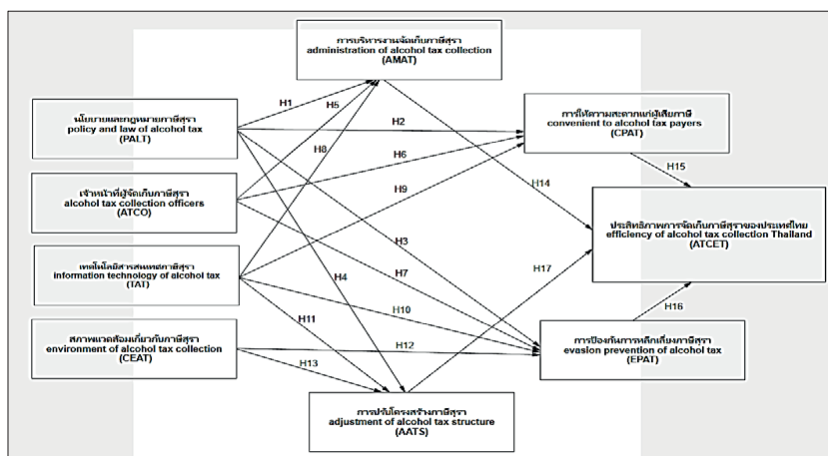
ความสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีสุราถ้าหากมีสมรรถนะสูงจะส่งผลต่อการบริหารงานจัดเก็บภาษีสุรา การปฏิบัติงานและส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุราที่เพิ่มขึ้นได้ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีสุรามีผลต่อการให้ความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีสุรา และเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กร องค์กรจะบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จจะขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของบุคลากรขององค์กร (Piriyarangsana, 2007; Waterman et al., 1980)

ความสัมพันธ์ของเทคโนโลยีสารสนเทศภาษีสุราพบว่า ถ้าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศภาษีสุราที่มีคุณภาพของระบบส่งผลต่อความสะดวกสบายในการชำระภาษีสามารถช่วยลดปัญหาและช่วยป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษี นอกจากนี้การให้ข้อมูลข่าวสารระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีสูรากับหน่วยงานที่ปฏิบัติงานทางด้านตรวจสอบและปราบปรามการหลบเลี่ยงภาษีสุรา และการปรับโครงสร้างภาษีสูราที่เหมาะสม ทัน

สมัยสอดคล้องกับเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมก็ยิ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเก็บภาษีสูราที่เพิ่มขึ้นด้วย (Hoontrakul & Songsamphant, 2009, p. 60; Foldvary & Hammer, 2016)

ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมในการจัดเก็บภาษีสูราส่งผลต่อการการปรับโครงสร้างภาษีสูราให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในแต่ละช่วงเวลาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวย่อมส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสูราของหน่วยจัดเก็บภาษี เนื่องจาก สภาพแวดล้อมทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองเป็นความสัมพันธ์แบบพึ่งพา (reciprocal) การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจก็ย่อมมีผลต่อการบริโภคสุราและจำนวนเงินภาษีสูรา การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมกรบริโภค การผลิต การจำหน่ายสุรา และการป้องกันการหลบเลี่ยงภาษีสูรา จึงต้องปรับเปลี่ยนทั้งกระบวนการวิธีการ และความเข้มข้นในการปฏิบัติงานให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ส่งผลให้การจัดเก็บภาษีสูราตามเป้าหมาย

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แนวทางการวิจัยแนวทางวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเป็นมาตรวัดแบบ Likert scale โดยประเมินค่าตัวแปร 5 ระดับ ประชากรที่ศึกษาจำนวน 16,082 คน (The Excise Department, 2017) แบ่งเป็น กรมสรรพสามิต จำนวน 6,026 คน กรมศุลกากร จำนวน 6,848 คน และผู้ประกอบการ (ผู้เสียภาษีสุรา) จำนวน 3,208 คน ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 1,080 คน แบ่งเก็บตามสัดส่วนออกเป็น กรมสรรพสามิต จำนวน 404 คน กรมศุลกากร จำนวน 460 คน และผู้ประกอบการ (ผู้เสียภาษีสุรา) จำนวน 216 คน ให้ผู้ตอบสอบได้รับกลับคืนมาและมีความสมบูรณ์รวมทั้งหมดจำนวน 998 ชุด คิดเป็นร้อยละ 92.41

เครื่องมือในการวิจัย ผลการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ พบว่า ตัวแปรข้างต้นมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อคำถามตั้งแต่ .483 - .840 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาขององค์ประกอบแต่ละตัวแปรแฝงมีค่าตั้งแต่ .684 - .907 สรุปได้ว่า เครื่องมือมีข้อคำถามอยู่ในระดับดี และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาขององค์ประกอบอยู่ในระดับดีถึงดีมาก

ผลการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น การตรวจสอบลักษณะการแจกแจงแบบปกติ ได้แก่ (1) การตรวจสอบแผนภาพ แบบ normal Q-Q Plot พบว่า ตัวแปรแต่ละตัวส่วนมากมีลักษณะแจกแจงแบบปกติ (2) การตรวจสอบความแปรปรวนที่สม่ำเสมอและค่าออกนอกกลุ่มด้วยผลการสร้างแผนภาพ Scatter Plot พบว่า มีความแปรปรวนค่อนข้างสม่ำเสมออยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ (3) ผลการทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของการกระจาย (homoscedasticity) พบว่า การกระจายตัวแบบสุ่มโดยไม่มีการเพิ่มขึ้น หรือลดลงอย่างมีแบบแผน (4) ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (linearity) พบว่า ภาพการจัดกระจายมีค่าเศษที่เหลือมีการ

กระจายอย่างไม่มีแบบแผนแสดงว่า ข้อมูลเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น (5) ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงรวมของตัวแปรแฝง (composite reliability--CR) พบว่า ตัวแปรแฝง PALT = .924, AMAT = .983, EPAT = .954, AAMT = .983, ATCO = .971, ITAT = .977, CEAT = .983, CPAT = .982 และ ATCET = .989 ส่วนค่าความตรงในการรวมตัว (convergent validity--CV) ของตัวแปรแฝง PALT = .983, AMAT = .919, EPAT = .869, AAMT = .946, ATCO = .874, ITAT = .897, CEAT = .983, CPAT = .950 และ ATCET = .924 และ (6) ผลการทดสอบการตรวจสอบภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (multicollinearity) พบว่า มีค่า Tolerance ระหว่าง .310 - .472 และค่า VIF (variance inflation factors) ระหว่าง 2.117 - 3.229 ผ่านเกณฑ์ค่า tolerance มีค่ามากกว่า 0.1 ส่วนค่า VIF มีค่าน้อยกว่า 10 สรุปว่า ตัวแปรแฝงทั้ง 9 ตัว สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยต่อไปได้

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล (1) ข้อมูลพื้นฐาน ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้มาตรฐาน ค่าความโด่งมาตรฐาน และ (2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลเชิงสถิติของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติหาความสัมพันธ์ของตัวแปรของสมการโครงสร้างการวัด (Structural Equation Model--SEM)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปทางประชากรศาสตร์และการวิเคราะห์ความคิดเห็น

ส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน 526 คน คิดเป็นร้อยละ 52.71 มีอายุ 40-49 ปี จำนวน 309 คน คิดเป็นร้อยละ 30.96 ตำแหน่งงานผู้จัดการ/ผู้ช่วยผู้จัดการ จำนวน 324 คน คิดเป็นร้อยละ 96.42 มีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 66.96

มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 464 คน คิดเป็นร้อยละ 46.49 เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษีของกรมสรรพสามิต จำนวน 401 คน คิดเป็นร้อยละ 40.18 ผู้ประกอบการที่เป็นผู้เสียภาษีสุรา จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 21.14 สังกัดตามภาคของกรมสรรพสามิตเป็นสังกัดพื้นที่ภาค 6 มากที่สุด จำนวน 164 คน คิด

เป็นร้อยละ 16.43 มีตำแหน่งงาน/หน้าที่ความรับผิดชอบเป็นผู้ปฏิบัติงานที่เป็นเจ้าหน้าที่สรรพสามิตหรือศุลกากรหรือผู้ติดต่อประสานงานเสียภาษี จำนวน 697 คน คิดเป็นร้อยละ 69.84 และผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามกับตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัยอยู่ในระดับสูง (ดูตาราง 1)

ตาราง 1

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามกับตัวแปรในกรอบแนวคิดการวิจัย ($n = 998$)

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	แปลความหมาย
นโยบายและกฎหมายภาษีสุรา (PALT)	4.689	.754	ระดับสูง
การบริหารงานจัดเก็บภาษีสุรา (AMAT)	4.505	.791	ระดับสูง
การป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีสุรา (EPAT)	4.619	.722	ระดับสูง
การปรับโครงสร้างภาษีสุรา (AATS)	4.495	.761	ระดับสูง
เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีสุรา (ATCO)	4.691	.742	ระดับสูง
เทคโนโลยีสารสนเทศภาษีสุรา (ITAT)	4.551	.805	ระดับสูง
สภาพแวดล้อมการจัดเก็บภาษีสุรา (CEAT)	4.203	.491	ระดับสูง
การให้ความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีสุรา (CPAT)	4.646	.751	ระดับสูง
ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุรา (ATCET)	4.615	.744	ระดับสูง

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า (1) โมเดลวัดนโยบายและกฎหมายภาษีสุรามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2 = 4.548$, $df = 101$, $\chi^2/df = 1.146$, $p = .333$, GFI = .997, AGFI = .988, CFI = .999, RMSEA = .016 (2) โมเดลวัดเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีสุรามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2 = 5.867$, $\chi^2/df = 1.956$, $p = .000$, GFI = .999, AGFI = .978, CFI = .999, RMSEA = .042 (3) โมเดลวัดเทคโนโลยีสารสนเทศภาษีสุรามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2 = .772$, $\chi^2/df = .386$, $p = .680$, GFI = .999, AGFI = .996, RMSEA = .000 (4) โมเดลวัดสภาพแวดล้อมการจัดเก็บ

ภาษีสุรามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2 = 6.501$, $\chi^2/df = 1.146$, $p = .090$, GFI = .995, AGFI = .976, CFI = .997, RMSEA = .032 (5) โมเดลวัดการบริหารงานจัดเก็บภาษีสุรามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2 = .894$, $\chi^2/df = .984$, $p = .334$, GFI = .999, AGFI = .990, CFI = 1.000, RMSEA = .000 (6) โมเดลวัดการให้ความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีสุรามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2 = 3.995$, $\chi^2/df = 1.332$, $p = .262$, GFI = .999, AGFI = .997, CFI = .999, RMSEA = .025 (7) โมเดลวัดการป้องกันการหลบเลี่ยงภาษีสุรามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2 = .111$, $\chi^2/df = .111$, $p = .610$, GFI = 1.000,

AGFI = .999, CFI = 1.000, RMSEA = .068 (8) โมเดล
วัดการปรับโครงสร้างภาษาสุรามีความสอดคล้องกับ
ข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่า $\chi^2 = .024$, $\chi^2/df = .024$,
 $p = .876$, GFI = 1.000, AGFI = 1.000, CFI = .999,
RMSEA = .000 และ (9) โมเดลวัดประสิทธิภาพการ
จัดเก็บภาษาสุราของไทยความสอดคล้องกับข้อมูลเชิง
ประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2 = 5.194$, $\chi^2/df = 1.039$,
 $p = .000$, GFI = 0.997, AGFI = .987, CFI = 1.000,

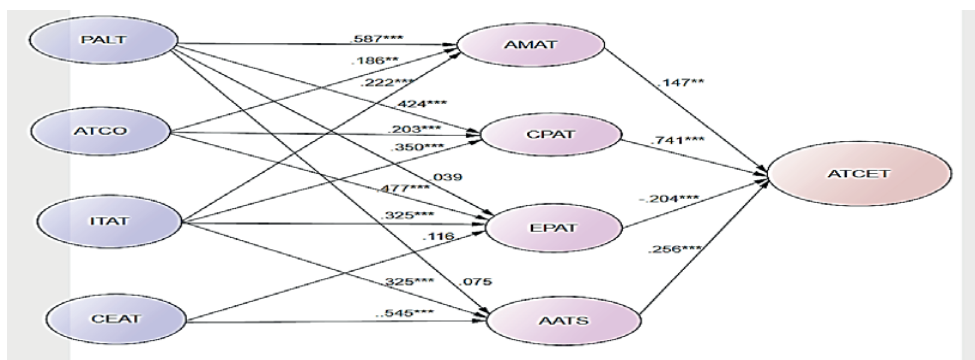
RMSEA = .008

วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์แบบ
จำลองสมการโครงสร้างประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษา
สุราของประเทศไทยที่ศึกษามีสอดคล้องของข้อมูลเชิง
ประจักษ์เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมของค่าดัชนีความ
สอดคล้องที่วิเคราะห์ได้ (ดูตาราง 2) และการวิเคราะห์
เส้นทาง (path analysis) ดังแสดงในภาพ 2

ตาราง 2

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษาสุราของประเทศไทยมีสอดคล้องของ
ข้อมูลเชิงประจักษ์ ($n = 998$)

สถิติทดสอบ	เกณฑ์การยอมรับ	อ้างอิง	ค่าสถิติวิเคราะห์	ผลการพิจารณา
CMIN	ค่า Chi-square	Hair, Anderson, Babin, & Black (2014, p. 579)	706.480	สอดคล้องดี
CMIN/df	< 3.00	Hair et al. (2014, p. 579)	1.197	สอดคล้องดี
p-value	> 0.05	Hair et al. (2014, p. 579)	.001	ไม่สอดคล้อง
GFI	≥ 0.9	Hair et al. (2014, p. 579)	.969	สอดคล้องดี
AGFI	≥ 0.9	Hair et al. (2014, p. 579)	.946	สอดคล้องดี
NFI	≥ 0.9	Hair et al. (2014, p. 579)	.980	สอดคล้องดี
TLI	≥ 0.9	Hair et al. (2014, p. 579)	.994	สอดคล้องดี
CFI	≥ 0.9	Hair et al. (2014, p. 579)	.997	สอดคล้องดี
RMSEA	≤ 0.06	Hair et al. (2014, p. 579)	.014	สอดคล้องดี
Hoelter (.05)	≥ 200	Byrne (2016, p. 101)	914	สอดคล้องดี

ภาพ 2 โมเดลสมการโครงสร้างในรูปแบบคะแนนมาตรฐานของประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษาสุราของประเทศไทย

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วัตถุประสงค์ที่ 3 และผลการวิเคราะห์ตาม สมมติฐานการวิจัย พบว่า ผลการวิเคราะห์ความ สอดคล้องของรูปแบบเส้นทางความสัมพันธ์ที่สร้างขึ้น ตามสมมติฐานกับการวิเคราะห์ เส้นทาง (path analysis) ได้ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยและอิทธิพล

เส้นทาง มีทั้งหมด 17 สมมติฐานหลัก และสมมติฐาน ทางอ้อม 4 สมมติฐาน รวมทั้งสิ้น 21 สมมติฐาน โดย ผลทดสอบที่สนับสนุนสมมติฐานการวิจัย 16 สมมติฐาน และไม่สนับสนุนสมมติฐานการวิจัย 5 สมมติฐาน (ดู ตาราง 3)

ตาราง 3

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยและค่าอิทธิพลเส้นทางในรูปคะแนนมาตรฐาน

สมมติฐาน	Path diagram	ค่าอิทธิพล เส้นทาง	ผลทดสอบ สมมติฐานการวิจัย
H1a	PALT → AMAT	.587***	สนับสนุน (p<.001)
H1b	PALT → AMAT → CPAT → EPAT → AATS → ATCET	.402***	สนับสนุน (p<.001)
H2	PALT → CPAT	.424***	สนับสนุน (p<.001)
H3	PALT → EPAT	.039	ไม่สนับสนุน (p>.05)
H4	PALT → AATS	.075	ไม่สนับสนุน (p>.05)
H5a	ATCO → AMAT	.186**	สนับสนุน (p<.01)
H5b	ATCO → AMAT → CPAT → EPAT → ATCET	.083	ไม่สนับสนุน (p>.05)
H6	ATCO → CPAT	.203***	สนับสนุน (p<.001)
H7	ATCO → EPAT	.477***	สนับสนุน (p<.001)
H8a	ITAT → AMAT	.222***	สนับสนุน (p<.001)
H8b	ITAT → AMAT → CPAT → EPAT → AATS → ATCET	.273***	สนับสนุน (p<.001)
H9	ITAT → CPAT	.350***	สนับสนุน (p<.001)
H10	ITAT → EPAT	.325***	สนับสนุน (p<.001)
H11	ITAT → ATTS	.325***	สนับสนุน (p<.001)
H12a	CEAT → EPAT	.116	ไม่สนับสนุน (p>.05)
H12b	CEATT → EPAT → AATS → ATCET	.116	ไม่สนับสนุน (p>.05)
H13	CEAT → AATS	.545***	สนับสนุน (p<.001)
H14	AMAT → ATCET	.147**	สนับสนุน (p<.01)
H15	CPAT → ATCET	.741***	สนับสนุน (p<.001)
H16	EPAT → ATCET	-.204***	สนับสนุน (p<.001)
H17	AATS → ATCET	.256***	สนับสนุน (p<.001)

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($1.960 \leq t\text{-value} < 2.576$)

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($2.576 \leq t\text{-value} < 3.290$)

***นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t\text{-value} \geq 3.290$)

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การอภิปรายผล

นโยบายภาษีและกฎหมายสุรา มีอิทธิพลโดยตรงต่อการบริหารงานจัดเก็บภาษีสุรา การให้ความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีสุราอย่างมีนัยสำคัญเป็นไปตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 (Alcohol Act B. E. 2493, 1950) และแนวคิดของ Smith (1776); Meier (1994) และ Musgrave (1989) ที่ว่าด้วยการบริหารบ้านเมืองที่ดี และสอดคล้องกับการศึกษาของ Arbex (2013); Apostol and Pop (2019) และ Procopiuck (2018) ที่ว่าการที่ภาครัฐมีการกำหนดนโยบายภาษีที่ชัดเจนและกฎหมายสุราที่มีความทันสมัย เช่น โครงสร้างการปฏิบัติงาน เครื่องมืออุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย และการจัดการงบประมาณที่เพียงพอที่สอดคล้องกับ (1) บริบททางเศรษฐกิจและสังคมก็จะยิ่งส่งผลให้สามารถบริหารจัดการการจัดเก็บภาษีได้มากยิ่งขึ้น (2) สามารถป้องกันการหลีกเลี่ยงการเก็บภาษีได้มากขึ้นด้วยการตรวจสอบเอกสาร การควบคุมการขนย้าย ตลอดจนการกระทำความผิดกฎหมายของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุราของประเทศไทยมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย โดยมีตัวแปรที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ได้แก่ การบริหารงานในการจัดเก็บภาษีที่ดี มาตรการป้องกันการหลีกเลี่ยงการเก็บภาษีอย่างเคร่งครัด การมีโครงสร้าง การควบคุมวิธีการปฏิบัติงานที่สะดวก รวดเร็ว เป็นสากล และมีการมีสมรรถนะสูงของบุคลากร เป็นต้น อย่างไรก็ตาม นโยบายภาษีและกฎหมายสุราที่ดีหรือไม่สอดคล้องกับบริบทเทคโนโลยี เศรษฐกิจและสังคมก็จะไม่ส่งผลต่อการจัดเก็บภาษีสุรา และโครงสร้างของภาษีสุราตามไปด้วย (Kaewpramkusol, Chenhall, Nanthamongkolchai, & Chaiyasong 2018; Meier, 1994; Whittaker, 1999)

เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีสุราที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการบริหารงานจัดเก็บภาษีสุรา การให้ความสะดวก

แก่ผู้เสียภาษีสุรา และการป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีสุรา อย่างมีนัยสำคัญเป็นไปตามแนวคิดของ Emerson (1912); Smith (1776) และ Waterman et al. (1980) สอดคล้องกับการศึกษาของ Foldvary and Hammer (2016) ที่ว่าหากประสิทธิภาพในการบริหารบ้านเมืองที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม สมรรถนะของบุคลากรสูงย่อมมีอิทธิพลต่อความเข้าใจและกำหนดแนวทางทำงานที่ถูกต้อง มีการปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรมและมีมาตรฐาน มีระเบียบวินัยเชื่อถือได้ ทำงานทันเวลา ได้ผลงานที่มีมาตรฐาน และให้บำเหน็จรางวัลกับผู้ที่ทำงานดีก็จะยิ่งเพิ่มพูนในการให้บริการผู้เสียภาษีอย่างมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิภาพ และช่วยส่งเสริมมาตรการป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีสุรามากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุราอย่างมีนัยสำคัญ เช่น มีความสอดคล้องกับบริบททางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายอีกด้วย ทั้งนี้ปัจจัยการบริหารงานจัดเก็บภาษีสุรา การให้ความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีสุรา และการป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีสุราเป็นตัวส่งผ่านที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเก็บภาษีมากขึ้นอีกด้วย

เทคโนโลยีสารสนเทศภาษีสุราที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการบริหารงานจัดเก็บภาษีสุรา การให้ความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีสุรา การป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีสุรา และการปรับโครงสร้างภาษีสุราอย่างมีนัยสำคัญเป็นไปตามแนวคิดของ Davis (1989); DeLone and McLean (1992); Emerson (1912); และ Smith (1776) สอดคล้องกับการศึกษาของ Foldvary and Hammer (2016) และ McKnight, Lankton, Nicolaou, and Price (2017) ที่ว่าหากกรมสรรพสามิตมีการนำเทคโนโลยีที่คุณภาพระบบสารสนเทศที่ดีเหมาะสม ทันสมัย ใช้งานง่ายให้การประมวลผลที่รวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำ เช่น บาร์โค้ดอิเล็กทรอนิกส์ และบาร์โค้ด 2 มิติ แสตนป์แบบดิจิทัล เป็นต้น ก็จะส่งผลให้การจัดการบริหารงานมีความคล่องตัวและ

ยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น อีกทั้งช่วยเพิ่มการควบคุมการหลีกเลี่ยงภาษีสุรา และยังสามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงโครงสร้างภาษีสุราได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ปัจจัยการบริหารงานจัดเก็บภาษีสุรา การให้ความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีสุรา การป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีสุรา และการปรับโครงสร้างภาษีสุรายังเป็นตัวแปรส่งผ่านที่สำคัญที่ทำให้เทคโนโลยีสารสนเทศภาษีสุราส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุรามากยิ่งขึ้นอีกด้วย

สภาพแวดล้อมการจัดเก็บภาษีสุราที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีสุรา และการปรับโครงสร้างภาษีสุราอย่างมีนัยสำคัญเป็นไปตามแนวคิดของ Robinson (1988) และ Saffer and Dave (2002) สอดคล้องกับการศึกษาของ Clarke and Wigan (2018); Emery (1993) และ Kulczycka, Wirth, and Hausner (2017) ที่ว่า หากสภาพแวดล้อมหรือสถานะเศรษฐกิจ การเมือง สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ย่อมส่งผลกระทบต่อความต้องการของการบริโภคสุรา รวมทั้งการนำเข้า ส่งออกสุราตามแนวชายแดน ย่อมส่งผลต่อการเก็บภาษีสุรา มีการซื้อขายสุราหรือมีการขนย้ายสุรามากขึ้นทำให้มีการหลีกเลี่ยงภาษีสุราที่มากขึ้นก็จะทำให้กรมสรรพสามิตและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มมาตรการ การป้องกันตลอดจนมีการปรับเปลี่ยนพัฒนาโครงสร้างภาษีให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้น

การบริหารงานจัดเก็บภาษีสุรา การให้ความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีสุรา และการปรับโครงสร้างภาษีสุราที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุราอย่างมีทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Emerson (1912) และ Saffer and Dave (2002) และสอดคล้องกับการศึกษาของ Foldvary and Hammer (2016) และ Raksrithong (2007) ที่ว่าผู้เสียภาษีได้รับบริการจากเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีที่มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่สูงเพื่อจูงใจ

ผู้เสียภาษีสนใจและเต็มใจชำระภาษี มีการให้บริการที่มีคุณภาพ มีสถานที่และอุปกรณ์ให้บริการเชื่อมโยงฐานข้อมูลและกระบวนการที่สำคัญต่างๆ ตลอดจนมีโครงสร้างของระบบกฎหมายและแนวทางการจัดเก็บภาษีเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม โปร่งใส เป็นสากลก็ยิ่งส่งเสริมทำให้เกิดประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุรามากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามการป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีมีอิทธิพลโดยตรงเชิงลบต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุราอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับการศึกษาของ Foldvary and Hammer (2016) ที่ว่า ผู้ชำระภาษีอาจได้รับผลกระทบจากสาเหตุมาตรการการป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษี การเพิ่มอัตราภาษีและการลงโทษการเลี่ยงภาษี และการตรวจสอบและการบังคับใช้นโยบายภาษีที่เหมาะสมทำให้มีการเสียภาษีสูรามากขึ้นทำให้มีรายได้จากภาษีมักขึ้นและยังมีอิทธิพลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสุรามากขึ้น ผลดังกล่าวยังทำให้ธุรกิจการค้าขายเข้มงวดไปด้วย ผู้ค้าขายและผู้ดื่มสุราก็เกรงกลัวกระทำผิดกฎหมายก็จะค้าขายน้อยลงจึงมีผลต่อการชำระเสียภาษีน้อยลงและคนดื่มสุราก็ลดลงตามไปด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ถ้าประสิทธิภาพการปราบปรามได้มากแสดงว่ามีสินค้าสุราหนีภาษี หลบเลี่ยงภาษีจำนวนมากขึ้นเมื่อมีสินค้าหลบเลี่ยงภาษีมักย่อมทำให้มีรายได้จากภาษีต่ำกว่าที่ควรจะต้องจัดเก็บภาษีได้ ย่อมทำให้ก็จะทำให้เกิดผลในทางตรงข้ามทำให้มีการหลีกเลี่ยงภาษีมักขึ้นผู้ดื่มสุราบางส่วนอาจหลบเลี่ยงไปดื่มสุราที่ไม่เสียภาษีแทนก็เป็นได้

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ประกอบการ (ผู้ชำระภาษี) หน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อค้นพบไปปรับใช้ในการชำระภาษีสุรา การให้บริการและรับบริการเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีสุราให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยให้ความสำคัญและมุ่งเน้นอันดับแรก ได้แก่

นโยบายและกฎหมายภาษีสรรพสามิต รongลงมาเป็น สมรรถนะในการปฏิบัติงาน การให้บริการของเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีสรรพสามิต การมีเทคโนโลยีสารสนเทศภาษีสรรพสามิตสำหรับปฏิบัติงานที่มีคุณภาพของระบบสารสนเทศ และสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับภาษีสรรพสามิต ตามลำดับ

2. ควรมุ่งเน้นและพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและกฎหมายภาษีสรรพสามิต โดยพิจารณาปัจจัยส่งผ่านควรมุ่งเน้นอันดับแรก คือ ด้านการให้บริการผู้ชำระภาษีในเรื่องความสะดวกแก่ผู้ชำระภาษี เช่น ความสอดคล้องกับความต้องการของ

ผู้ประกอบการ ช่องทางการติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย เข้าถึงได้สะดวก กระบวนการให้บริการรับชำระภาษีสรรพสามิต กระชับ สะดวก และรวดเร็ว มีความแน่นอน เชื่อถือได้ (credibility) และการมีอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพสูงและเพียงพอ เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในทุกขั้นตอนของทั้งผู้ประกอบการ และหน่วยงานจัดเก็บภาษี มีการพัฒนาองค์การทั้งบุคลากรและเทคโนโลยีที่ทันสมัย รongลงมาเป็นการปรับโครงสร้างภาษีสรรพสามิต ปัจจัยด้านการบริหารงานจัดเก็บภาษีสรรพสามิต และการป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีสรรพสามิต ตามลำดับ

References

- Alcohol Act B. E. 2493. (1950). *Ministry of Finance*. [In Thai]
- Apostol, O., & Pop, A. (2019). Paying taxes is losing money: A qualitative study on institutional logics in the tax consultancy field in Romania. *Critical Perspectives on Accounting*, 58, 1-23.
- Arbex, M. (2013). Tax enforcement policies, Tax evasion and Time allocation. *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 53(3), 285-293.
- Babor, T., Caetano, R., Casswell, S., Edwards, G., Giesbrecht, N., Graham, K., & Others. (2010). Alcohol: No ordinary commodity: Research and public policy. *Revista Brasileira de Psiquiatria*, 26(4), 280-283.
- Byrne, B. M. (2016). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming*. Routledge.
- Clarke, R., & Wigan, M. (2018). The information infrastructures of 1985 and 2018: The sociotechnical context of computer law & security. *Computer Law & Security Review*, 34(4), 677-700.
- Crossen, S. (2005). Economics and politics of excise taxation. In S. Sijbren Crossen (Ed.), *Theory and practice of excise taxation: Smoking, drinking, gambling, polluting, and driving* (pp. 1-19). Oxford University Press.
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *Management Information Systems Quarterly*, 13(3), 319-340.

- DeLone, W. H., & McLean, E. R. (1992). Information systems success: The quest for the dependent variable. *Information Systems Research*, 3(1), 60-95.
- Emerson, H. (1912). *The twelve principles of efficiency*. The Engineering Magazine.
- Emery, F. (1993). Characteristics of socio-technical systems. In E. Trist, H. Murray, & B. Trist (Eds.), *The social engagement of social science, volume 2: A Tavistock Anthology--The Socio-Technical perspective* (pp.157-186).University of Pennsylvania Press.
- Foldvary, F. E., & Hammer, E. J. (2016). How advances in technology keep reducing interventionist policy rationales. *Technology in Society*, 47, 16-24.
- Frey, B. S. (2005). Excise taxes: economics, politics, and psychology. In S. Sijbren Cnossen (Ed.), *Theory and practice of excise taxation: Smoking, drinking, gambling, polluting, and driving* (pp. 230-244). Oxford University Press.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Babin, B. J., & Black, C. (2014). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Prentice Hall.
- Hoontrakul, P., & Songsamphant, B. (2009). *Unusual Phokphand Liquor Tax policy guidelines for Thailand*. Sasin Institute of Business Administration of Chulalongkorn University. [In Thai]
- Kaewpramkusol, R., Senior, K., Chenhall, R., Nanthamongkolchai, S., & Chaiyasong, S. (2018). A qualitative exploration of Thai alcohol policy in regulating availability and access. *International Journal of Drug Policy*, 58, 1-8.
- Kulczycka, J., Wirth, H., & Hausner, J. (2017). Polish tax policy–its impact on the mineral sector. *Resources Policy*, 52, 72-80.
- McKnight, D. H., Lankton, N. K., Nicolaou, A., & Price, J. (2017). Distinguishing the effects of B2B information quality, system quality, and service outcome quality on trust and distrust. *The Journal of Strategic Information Systems*, 26(2), 118-141.
- Meier, K. J. (1994). *The politics of sin: Drugs, alcohol and public policy*. M. E. Sharpe.
- Meksawan, T. (2000). *Achievement management*. Government Reform Committee. [In Thai]
- Ministry of Finance. (2003). *Ministerial regulations prescribing the type of liquor and liquor tax rates. 2003*. Author. [In Thai]
- Musgrave, R. A. (1987). Short of Euphoria. *Journal of Economic Perspectives*, 1(1), 59-71.
- National Health Committee. (2009). *National alcohol policy strategic plan*. United Nations Conference Center, National Health Assembly Office. [In Thai]
- Piriyarangsang, S. (2007). *Consideration of the study of the law on alcohol and alcoholic beverages*. In the finance commission report banking and financial institutions. National Legislative Assembly. [In Thai]

- Procopiuck, M. (2018). Information technology and time of judgment in specialized courts: What is the impact of changing from physical to electronic processing?. *Government Information Quarterly*, 35(3), 491-501.
- Raksrithong, N. (2007). *Management of community distilled spirits. A case study of the overview of community distilled liquor policy management*. Bangkok: Sukhothai Thammathirat Open University Press. [In Thai]
- Robinson, P. M. (1988). Root-N-Consistent semiparametric regression. *Econometrica*, 56(4), 931-954.
- Saffer, H., & Dave, D. (2002). Alcohol consumption and alcohol advertising bans. *Applied Economics*, 34(11), 1325-1334.
- Smith, A. (1776). *An inquiry into the nature and causes of the wealth of nations: Volume one*. W. Strahan and T. Cadell.
- The Excise Department. (2016). *Annual report 2016*. Author. [In Thai]
- The Excise Department. (2017). *Annual report 2017*. Author. [In Thai]
- The Excise Department. (2018). *Annual report 2018*. Author. [In Thai]
- Waterman, R., Peters, T. J., & Phillips, J. R. (1980). Structure is not organization. *Business Horizons*, 23(3), 14-26.
- Whittaker, B. (1999). What went wrong? Unsuccessful information technology projects. *Information Management & Computer Security*, 7(1), 23-30.

หลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอัยการ

จิตติมา ราชรักษ์¹ สุขสมัย สุทธิบัติ²

อุทัย อาทิวะ³ ศุภกิตต์ จรุงโรจน์⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษา แนวความคิด ปรัชญา ทฤษฎี กฎหมาย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอัยการไทย อัยการต่างประเทศ บทบาทอัยการตามแนวทางองค์การสหประชาชาติ มาตรฐานความรับผิดชอบในวิชาชีพของสมาคมอัยการระหว่างประเทศ (2) ศึกษาหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ตลอดจนการจัดรูปแบบขององค์กรอัยการไทยเปรียบเทียบกับอัยการต่างประเทศ และองค์กรศาลไทย (3) ศึกษาสภาพปัญหาหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ตลอดจนการจัดรูปแบบขององค์กรอัยการ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เจาะลึก จำนวน 20 คน การสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและเปรียบเทียบ

ผลการวิจัย พบว่า องค์กรอัยการของไทย ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และอังกฤษ ต่างก็มีสถานะหรือรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามรัฐธรรมนูญที่กำหนดรับรองความเป็นอิสระขององค์กรอัยการในการสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ไว้ อีกทั้งจากการศึกษายังพบว่า กฎหมายองค์กรอัยการและกฎหมายที่เกี่ยวข้องของไทย ยังมีข้อบกพร่องและความไม่ชัดเจนในการคุ้มครองเกี่ยวกับหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอัยการได้อย่างแท้จริงที่จะต้องได้รับการแก้ไข เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามแนวทางว่าด้วยบทบาทของพนักงานอัยการของสหประชาชาติ มาตรฐานความรับผิดชอบในวิชาชีพและคำประกาศว่าด้วยสิทธิและหน้าที่อันสำคัญอย่างยิ่งของอัยการของสมาคมอัยการระหว่างประเทศ และข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของอัยการในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสภายุโรป

คำสำคัญ: หลักประกันความเป็นอิสระ; หลักประกันการปฏิบัติหน้าที่; องค์กรอัยการ

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

จิตติมา ราชรักษ์, สุขสมัย สุทธิบัติ, อุทัย อาทิวะ และศุภกิตต์ จรุงโรจน์. (2563). หลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอัยการ. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(1), 80-94.

¹ หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย

อีเมล: chittik224@gmail.com

² คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ สำนักงานการสอบสวน สำนักงานอัยการสูงสุด

⁴ สถาบันนิติวัชร์ สำนักงานอัยการสูงสุด

Independence and Performance Guarantees of the Public Prosecution Organ

Jittima Ratcharak¹ Suksmai Sutthibodee²

Uthai Arthivech³ Supakit Charoonrojn⁴

Abstract

The objectives of this research article were to examine (1) concepts, philosophy, theories, law, and literature related to the Thai Public Prosecution Organization, foreign prosecutors, the roles of prosecutors as recommended by the guidelines of the United Nations, the professional standards of the Association of Prosecutors Association. (2) the independence and performance guarantees, as well as the organization of the Thai public prosecution, as compared to foreign prosecutors, and the organization of the Thai courts. (3) the problems involving independence and performance guarantees and the organization of the Thai public prosecution. (4) The researchers used the qualitative research methodology by using 3 methods of data collection, namely document research, in-depth interviews of 20 people and focus group discussion of 10 people and analyzed the data by using content analysis techniques and comparison.

The results of the research were as follows: Prosecutor bodies of Thailand, France, Japan and England have different statuses or forms depending on the constitution recognizing the independence of the prosecutor body in the execution of the case and the performance of duties. In addition, the study also found that Thai prosecutors' and related laws are flawed and unclear in the protections of the guarantee of independence and the actual performance of the prosecutor's duties that need to be revised for the performance of duties will be in accordance with the roles of prosecutors as recommended by the guidelines of the United Nations, the professional standards of the International Association of Prosecutors Association, recommendations on the roles of prosecutors in criminal justice systems of the European Council.

Keywords: Guarantee of the Independence; Guarantee of the Performance; Public Prosecution Organ

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Jittima Ratcharak, J., Sutthibodee, S., Arthivech, U., & Charoonrojn, S. (2020). Independence and performance guarantees of the public prosecution organ. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(1), 80-94.

¹ Doctor of Laws Program, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand
E-mail: chittik224@gmail.com

² Faculty of Law, Ramkhamhaeng University

³ Department of Investigation, Office of the Attorney General

⁴ Nitivajra Institute, Office of the Attorney General

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์กรอัยการไทยเป็นหน่วยงานหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมที่มีภารกิจหลักในการอำนวยความยุติธรรม การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน การรักษาผลประโยชน์ของรัฐและหน้าที่อื่นๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติ (Vinijnaiyapak, 2021) โดยมีสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหน่วยธุรการ และมีอัยการสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการฝ่ายอัยการ การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการจึงต้องมีอิสระ ปราศจากอิทธิพลทั้งภายในและภายนอกทางการเมืองและภายในจากการใช้อำนาจไม่เป็นธรรมของผู้บังคับบัญชา อันเป็นการปกป้องคุ้มครองให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยอิสระ ปราศจากอิทธิพลครอบงำใดๆ เพื่อให้การอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนเป็นไปด้วยความเที่ยงธรรมและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1745/2540) จนกระทั่งได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความเป็นอิสระและการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอัยการไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศเป็นครั้งแรก โดยมีพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2553 อนุวัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ โดยมีรูปแบบการจัดองค์กรประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ (1) คณะกรรมการอัยการ (ก.อ.) (2) อัยการสูงสุด (3) พนักงานอัยการอื่น และ (4) สำนักงานอัยการสูงสุด โดยที่องค์กรอัยการมีการบริหารงานบุคคลโดยคณะกรรมการอัยการ (ก.อ.) และโดยอัยการสูงสุด

ปัจจุบัน แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ถูกยกเลิกไปแล้วก็ตาม ความเป็นอิสระและการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอัยการยังได้รับการบัญญัติรับรองในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 13 องค์กรอัยการ มาตรา 248 ซึ่งถือเป็นหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกัน

การปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอัยการ (Polwan, 2021)

“หลักประกันความเป็นอิสระขององค์กรอัยการ” คือ การที่องค์กรอัยการได้รับการบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุด พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดี และไม่ให้อัตราเป็นคำสั่งทางปกครอง การบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่นขององค์กรอัยการให้มีความเป็นอิสระ และมีพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 อนุวัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญว่า พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดี ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการพิจารณาสั่งคดีย่อมได้รับความคุ้มครอง ตลอดจนการมีสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นส่วนราชการที่มีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น

“หลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอัยการ” คือ การที่องค์กรอัยการได้รับการบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดรับรองการปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย พนักงานอัยการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เที่ยงธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง และมีพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 อนุวัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญว่า การปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอัยการต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและหลักนิติธรรม ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายโดยสุจริตและเที่ยงธรรมย่อมได้รับความคุ้มครอง

ดังนั้น หากองค์กรอัยการมีหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ที่ตลอดจนรูปแบบการจัดองค์กรขององค์กรอัยการที่เหมาะสมจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง แต่จากหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ที่ตลอดจนรูปแบบการจัดองค์กรขององค์กรอัยการยังมีสภาพปัญหากฎหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร

ไทย พุทธศักราช 2560 กฎหมายองค์การอัยการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายหรือมีบทบัญญัติของกฎหมายแต่ยังไม่ชัดเจนในการคุ้มครองหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ตลอดจนรูปแบบการจัดองค์กรขององค์การอัยการบางประการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวความคิด ปรัชญา ทฤษฎีกฎหมาย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์การอัยการไทย อัยการต่างประเทศ บทบาทอัยการตามแนวทางองค์การสหประชาชาติ มาตรฐานความรับผิดชอบในวิชาชีพของสมาคมอัยการระหว่างประเทศ ข้อเสนอแนะว่าด้วยบทบาทของอัยการในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสภายุโรป และองค์กรศาลไทย
2. เพื่อศึกษาหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ตลอดจนการจัดรูปแบบขององค์การอัยการไทย เปรียบเทียบกับอัยการต่างประเทศ และองค์กรศาลไทย
3. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ตลอดจนการจัดรูปแบบขององค์การอัยการ
4. เพื่อนำข้อค้นพบไปปรับปรุงเกี่ยวกับหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การอัยการต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักธรรมเนียมปฏิบัติหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ หลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนการจัดรูปแบบขององค์การอัยการไทยขององค์การอัยการของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ญี่ปุ่น อังกฤษ และองค์กรศาลยุติธรรมและศาลปกครองของไทย รวมทั้งแนวทางว่าด้วยบทบาทของพนักงาน

อัยการของสหประชาชาติ มาตรฐานความรับผิดชอบในวิชาชีพและคำประกาศว่าด้วยสิทธิและหน้าที่อันสำคัญอย่างยิ่งของอัยการของสมาคมอัยการระหว่างประเทศ ข้อเสนอแนะว่าด้วยบทบาทของอัยการในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสภายุโรป และศึกษาหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์การอัยการ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2553 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประกาศคณะกรรมการอัยการ เรื่อง การแบ่งหน่วยงาน และการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานภายในของสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. 2554 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ด้านประชากรและตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดประชากรและตัวอย่างในการศึกษา ประกอบด้วย พนักงานอัยการและผู้ที่เคยเป็นพนักงานอัยการ ผู้อำนวยการสำนักสำนักงานอัยการสูงสุด นิติกรชำนาญการพิเศษสำนักงานอัยการสูงสุด นักวิชาการหรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย ผู้พิพากษาศาลยุติธรรม และตุลาการศาลปกครอง รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คน

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบแนวความคิด ปรัชญา ทฤษฎีกฎหมาย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์การอัยการไทย อัยการต่างประเทศ บทบาทอัยการตามแนวทางองค์การสหประชาชาติ มาตรฐานความรับผิดชอบในวิชาชีพของสมาคมอัยการระหว่างประเทศ ข้อเสนอแนะว่าด้วยบทบาทของอัยการในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสภายุโรป และองค์กรศาลไทย
2. ทำให้ทราบหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ตลอดจนการจัดรูปแบบขององค์การอัยการไทย เปรียบเทียบอัยการต่างประเทศ

และองค์กรศาลไทย

3. ทำให้ทราบสภาพปัญหาหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ตลอดจนการจัดรูปแบบขององค์กรอัยการ

4. ทำให้ได้ข้อค้นพบไปปรับปรุงเกี่ยวกับหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอัยการต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อัยการ (procurators) เกิดขึ้นครั้งแรกของโลกในในสาธารณรัฐฝรั่งเศส และถือเป็นต้นแบบของอัยการในประเทศภาคพื้นยุโรปและประเทศอื่นๆ ได้แก่ อังกฤษ ญี่ปุ่น และไทยอีกด้วย อัยการของฝรั่งเศสจะมีสถานะเป็นตุลาการเช่นเดียวกับผู้พิพากษา คือ เป็นตัวแทนของฝ่ายบริหารซึ่งใช้อำนาจตุลาการและอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และในการดำเนินคดีอาญา อัยการจะมีอำนาจในการสอบสวนและฟ้องร้องคดีโดยเป็นกระบวนการเดียวกันเช่นเดียวกับญี่ปุ่น ซึ่งจะไม่มีการแบ่งแยกการสอบสวนออกจากการฟ้องร้องคดีเหมือนกับของไทย (Vorathanatchakul, 2021)

หากพิจารณาองค์กรอัยการในทุกประเทศล้วนเป็นองค์กรในกระบวนการยุติธรรมที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการอำนวยความยุติธรรมในการดำเนินคดีอาญาของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นกำหนดไว้ หากแต่มีสถานะขององค์กรอัยการแตกต่างกันไปตามระบบกฎหมาย แนวคิดทางการเมืองการปกครอง การจัดการองค์กรและโครงสร้างการใช้อำนาจทางปกครองของรัฐและอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการและองค์กรอัยการในแต่ละประเทศ โดยรูปแบบองค์กรอัยการในรัฐธรรมนูญต่างประเทศจะกำหนดรับรองความเป็นอิสระของพนักงานอัยการและองค์กรอัยการไว้ 3 รูปแบบ คือ (1) ในฐานะองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

(2) ในฐานะเป็นองค์กรฝ่ายบริหาร และ (3) ในฐานะที่เป็นองค์กรใช้อำนาจตุลาการ (Wongyai, 2009) ดังนั้น องค์กรอัยการและพนักงานอัยการจึงจำเป็นต้องได้รับความคุ้มครองและต้องด้วยหลักประกันความเป็นอิสระในการสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ (Polwan, 2016)

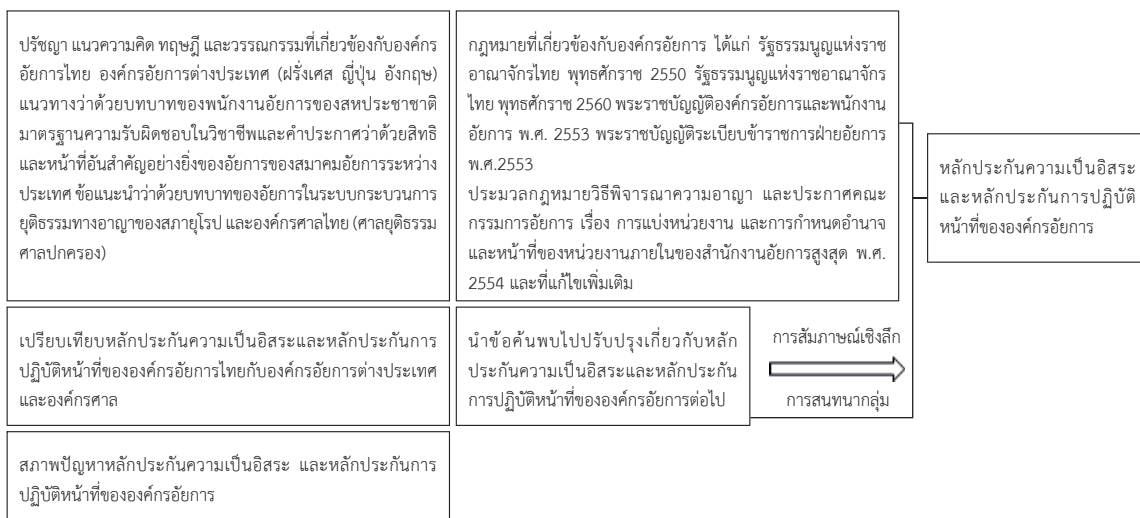
การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ องค์กรระหว่างประเทศได้กำหนดแนวทางว่าด้วยบทบาทของพนักงานอัยการของสหประชาชาติ (United Nations Human Rights, 2021) มาตรฐานความรับผิดชอบในวิชาชีพและคำประกาศว่าด้วยสิทธิและหน้าที่อันสำคัญอย่างยิ่งของอัยการของสมาคมอัยการระหว่างประเทศ (The International Association of Prosecutors, 2021) และข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของอัยการในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสภายุโรป (Council of Europe, 2021) ของพนักงานอัยการที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องชอบธรรม มีความเป็นกลาง และมีความอิสระในการสั่งคดีและปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากการคุกคาม อุปสรรค การละเมิด การแทรกแซงที่ไม่เหมาะสม อีกทั้งจะต้องปราศจากความหวั่นกลัว ความลำเอียง หรืออคติ กล่าวคือ ให้สอดคล้องตามหลักธรรมาภิบาล (Office of the Civil Service Commission Online, 2021) คือ การดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายโดยรวดเร็ว โปร่งใส และเป็นธรรมนั่นเอง นอกจากนี้ องค์กรอัยการจะต้องมีการจัดการให้สอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ที่เป็นแนวคิดพื้นฐานของการบริหารจัดการภาครัฐซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบบต่างๆ ของภาครัฐและยุทธศาสตร์ด้านต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม (Chotchaisathit, 2010)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง Khemthongkham (2017) ที่ได้ศึกษาเรื่อง Developing the Criminal Investigation System in Thailand พบว่า ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการเข้า

ร่วมทำการสอบสวนหรือเข้าควบคุมการสอบสวนคดีอาญาได้ตั้งแต่เริ่มต้นคดี ทำให้การสอบสวนของเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่นมีความบกพร่องหรือได้ข้อเท็จจริงไม่

ตรงต่อความเป็นจริงที่เกิดขึ้น จึงเป็นเหตุให้มีคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาลจำนวนมากและผลของการพิจารณาคดีมีการยกฟ้องเป็นจำนวนมากเช่นกัน

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในงานวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ถูกยกเลิกไปแล้ว แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กฎหมายองค์การอัยการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีการบัญญัติรับรองหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การอัยการไว้แต่ยังไม่มียกเว้นของกฎหมายดังกล่าว หรือมีบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว แต่ยังไม่ชัดเจนในการคุ้มครองเกี่ยวกับหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การอัยการได้อย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องศึกษาหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ตลอดจนการจัดรูปแบบขององค์การอัยการ เพื่อนำข้อค้นพบไปปรับปรุงเกี่ยวกับหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การอัยการให้เหมาะสมกับกระบวนการยุติธรรมไทยต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวม ดังนี้

การวิจัยเอกสาร โดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือกฎหมาย บทความ วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ วารสาร คำพิพากษาศาลฎีกา เอกสาร งานวิจัย รวมทั้งบันทึก เอกสารวิจัย และรายงานของหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

การวิจัยภาคสนาม โดยการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบคำถาม ระดมความคิดเห็น และเสนอแนะความคิดเห็นของปัญหา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีในการวิจัยภาคสนามไว้ 2 วิธี คือ (1) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ที่จะให้ข้อมูลสำคัญจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน และ (2) การสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน มีส่วนร่วมในการตรวจ

สอบข้อค้นพบเกี่ยวกับหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอัยการ

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและเปรียบเทียบ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1 และข้อ 2 พบว่าจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง บทบาทอัยการตามแนวทางว่าด้วยบทบาทของพนักงานอัยการขององค์การสหประชาชาติ มาตรฐานความรับผิดชอบในวิชาชีพและคำประกาศว่าด้วยสิทธิและหน้าที่อันสำคัญอย่างยิ่งของอัยการของสมาคมอัยการระหว่างประเทศ ของสมาคมอัยการระหว่างประเทศ รวมทั้งข้อแนะนำว่าด้วยบทบาทของอัยการในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสภายุโรป พบว่า ผู้ที่จะได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งเป็นอัยการจะต้องเป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ มีความสามารถ มีคุณสมบัติ และผ่านการฝึกอบรมที่เหมาะสม รวมทั้งจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องชอบธรรม มีความเป็นกลาง มีความอิสระในการสั่งคดีและปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากการคุกคาม อุปสรรค การละเมิด การแทรกแซงที่ไม่เหมาะสมหรือเสี่ยงต่อความรับผิดชอบทางแพ่งทางอาญาหรืออื่นๆ โดยไม่เป็นธรรม อีกทั้งต้องปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากความหวั่นกลัว ความลำเอียง หรืออคติอีกด้วย ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการตามกฎหมายในฐานะทนายแผ่นดินและมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าผู้พิพากษา จึงจำเป็นต้องมีหลักประกันความเป็นอิสระให้กับพนักงานอัยการและหลักประกันในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อธำรงรักษาให้อัยการเป็นองค์กรที่เป็นกลไกสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คุ่มครองสิทธิมนุษยชน และรักษาความสงบเรียบร้อยภายใต้หลักนิติรัฐ และจากการศึกษาหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนการจัดรูปแบบขององค์กร

อัยการไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ได้ผลการวิจัย ดังนี้

1. องค์กรอัยการสาธารณรัฐฝรั่งเศส เป็นตัวแทนของฝ่ายบริหารซึ่งใช้อำนาจตุลาการและอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ซึ่งจะต่างจากของไทยและอังกฤษที่มีสถานะอิสระ โครงสร้างขององค์กรอัยการฝรั่งเศสมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างของศาล เพราะถือว่าอัยการเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาของศาล การที่การทำงานของพนักงานอัยการอยู่ภายใต้หลักการบังคับบัญชาตามลำดับขั้นนั้น ถือเป็นหลักสากลในการทำงานของพนักงานอัยการซึ่งยังเป็นองค์กรทางฝ่ายบริหารอยู่ตามหลักที่มีแต่เดิมว่าองค์กรอัยการหรือการทำหน้าที่ของพนักงานอัยการนั้นมีลักษณะกึ่งฝ่ายบริหารและกึ่งฝ่ายตุลาการ

2. สำนักงานอัยการของญี่ปุ่น มีการจัดองค์กรเป็นระดับชาติและระดับท้องถิ่น โดยมีสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นหน่วยงานสูงสุด สำนักงานอัยการของญี่ปุ่นเป็นหน่วยงานอิสระ สังกัดกระทรวงยุติธรรม มีอัยการสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการบังคับบัญชาสั่งการพนักงานอัยการทั่วประเทศ ทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับนโยบาย และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ อัยการมีอำนาจหน้าที่ทั้งทางคดีอาญา คดีแพ่งและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ส่วนการบริหารงานบุคคลของอัยการญี่ปุ่น มีคณะกรรมการชื่อว่า “คณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของอัยการ” เป็นองค์กรกลางในการบริหารงานบุคคลอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบคุณสมบัติและถอดถอนอัยการทุกระดับชั้นออกจากตำแหน่งได้

3. องค์กรอัยการอังกฤษ มีอธิบดีอัยการเป็นผู้บังคับบัญชาและมีอำนาจจัดการที่เป็นอิสระและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของอัยการสูงสุดซึ่งมีสถานะเป็นรัฐมนตรี มีอำนาจในการควบคุมการดำเนินคดีอาญา และมีหัวหน้าฝ่ายบริหารจะรับผิดชอบในการบริหาร

จัดการองค์กรในกิจการซึ่งไม่เกี่ยวกับกฎหมายและงานคดี ขึ้นตรงต่ออธิบดีอัยการซึ่งถือเป็นการแบ่งแยกอำนาจการบริหารองค์กรอัยการอังกฤษ

4. องค์กรอัยการของไทย มีการบริหารงานบุคคลโดยคณะกรรมการบริหารองค์กรเพียงคณะกรรมการหนึ่งเดียว ได้แก่ คณะกรรมการอัยการ (ก.อ.) ซึ่งมีองค์ประกอบคณะกรรมการมาจากข้าราชการอัยการ อดีตข้าราชการอัยการ และบุคคลภายนอกองค์กร โดยไม่มีข้าราชการตุลาการหรือข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุดซึ่งปฏิบัติงานในส่วนธุรการของสำนักงานอัยการสูงสุดเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลของสำนักงานอัยการสูงสุด

สำนักงานอัยการสูงสุด มีสถานะอิสระ โดยมีอัยการสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดและเป็นผู้แทนนิติบุคคล และมีนิติกรในการเป็นผู้ช่วยเหลือดำเนินคดี ส่วนบทบาทอำนาจหน้าที่ของอัยการสูงสุดมีหลายฐานะทั้งอำนาจหน้าที่ในฝ่ายบริหารสำนักงานอัยการสูงสุดในการบริหารงานการดำเนินคดี การบริหารงานธุรการ และอำนาจหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกในฝ่ายบริหารที่ใช้อำนาจฝ่ายตุลาการ สำหรับการพิจารณาสั่งคดี และยังมีอำนาจหน้าที่ด้านอื่นๆ ด้วย เช่น ในการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของรัฐ ในการให้คำปรึกษากฎหมายแก่รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ และในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ฯลฯ ซึ่งอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการเหล่านี้จะมีการบัญญัติรับรองอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดเพื่อเป็นหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ และกฎหมายองค์กรอัยการที่อนุวัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะต่างจากของฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และอังกฤษที่ไม่มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ จากการศึกษาเปรียบเทียบหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ตลอดจนการจัดรูปแบบองค์กรศาลไทย ผลการวิจัย

พบว่า “ศาลยุติธรรม” ได้แยกเป็นอิสระจากกระทรวงยุติธรรม และมีการบัญญัติรับรองในรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรมมีพัฒนาการที่ต่อเนื่องในการเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกและการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งศาลยุติธรรมมีหลักประกันความเป็นอิสระและมีหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ให้ผู้พิพากษาหรือตุลาการโดยมีสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นหน่วยธุรการ เป็นหน่วยงานอิสระ มีฐานะเป็นนิติบุคคล และมีเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกา และโดยมีองค์กรกลางในการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตุลาการและองค์กรกลางในการบริหารงานบุคคลของข้าราชการสำนักงานศาลยุติธรรม อีกทั้งยังมีนิติกรและเจ้าพนักงานคดีเป็นผู้ช่วยเหลือดำเนินคดี ส่วนหลักประกันความเป็นอิสระของ “ศาลปกครอง” คือ การที่ศาลปกครองได้จัดตั้งขึ้นโดยรัฐธรรมนูญและมีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญรับรองความเป็นอิสระในการพิจารณาคดี และมีหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่โดยองค์กรบริหารงานบุคคลที่เรียกว่า คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง (ก.ตป.) ส่วนสำนักงานศาลปกครองมีคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง (ก.ขป.) และมีพนักงานคดีปกครองในการช่วยเหลืองานของตุลาการและที่ได้รับการมอบหมายจากเลขาธิการสำนักงานศาลปกครองให้ปฏิบัติหน้าที่อื่นของสำนักงานศาลปกครอง แต่จะไม่มีนิติกรในการช่วยเหลือเหมือนกับศาลยุติธรรมและสำนักงานอัยการสูงสุด

ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ข้อ 3 และข้อ 4 พบว่า หลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ตลอดจนการจัดรูปแบบขององค์กรอัยการมีสภาพปัญหาและข้อค้นพบ ดังนี้

1. ตัวแทนของข้าราชการอัยการยังไม่สมดุลไม่มีสัดส่วนตัวแทนผู้มีส่วนได้เสียของข้าราชการอัยการแต่ละชั้นที่ปฏิบัติราชการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 248 ให้ความสำคัญคุ้มครองอัยการสูงสุดในฐานะเป็นพนักงานอัยการในการอำนวยความสะดวกในฝ่ายบริหารที่ใช้อำนาจฝ่ายตุลาการในการพิจารณาสั่งคดี แต่เมื่ออัยการสูงสุดเป็นผู้แทนในฐานะฝ่ายบริหารของสำนักงานอัยการสูงสุดส่งผลให้ไม่ได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญเพราะไม่ได้เป็นการพิจารณาสั่งคดี และมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เที่ยงธรรม และปราศจากอคติทั้งปวงเนื่องจากปริมาณคดีที่อัยการสูงสุดต้องดำเนินการตามกฎหมายมีมากที่ต้องให้เป็นไปโดยรวดเร็ว และมีผลต่อธรรมาภิบาลในการบริหารความโปร่งใสตามหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ตลอดจนการมีหลายฐานะไม่สอดคล้องกับการแบ่งแยกอำนาจ

3. การที่พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 17 ไม่มีบทบัญญัติคุ้มครองการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานอัยการอื่นที่ร่วมสอบสวนหรือร่วมทำสำนวนสอบสวนกับพนักงานสอบสวน พบว่า พนักงานอัยการไม่สามารถมีอิสระในการร่วมสอบสวนได้อย่างแท้จริง หรืออาจตกเป็นเครื่องมือรองรับความชอบธรรมในการสอบสวน หรืออาจถูกฟ้องร้องเป็นคดีอาญาได้

4. การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 248 กำหนดให้การพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ ไม่ให้ถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครอง ซึ่งกฎหมายองค์กรอัยการยังไม่มีการบัญญัติรับรองไว้ พบว่า หากพนักงานอัยการมีคำสั่งอันเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา บุคคลที่เกี่ยวข้องไม่สามารถนำผลของการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการไปฟ้องต่อศาลปกครองได้ แต่องค์กรอัยการยังไม่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ

5. การที่ระยะเวลาฝากขังในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนรวมระยะเวลาการพิจารณาสั่งคดี

ของพนักงานอัยการ โดยไม่มีการแบ่งแยกระยะเวลาการดำเนินคดีในชั้นกระบวนการก่อนฟ้องให้ชัดเจน พบว่า ในการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการถูกกดดันจากระยะเวลาในการฝากขังในชั้นสอบสวน และในการปฏิบัติหน้าที่โดยรวดเร็ว เที่ยงธรรมและปราศจากอคติทั้งปวงในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายในคดีอาญา

6. หลักประกันอย่างอื่นในเรื่องการโยกย้ายของพนักงานอัยการอื่นตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 38 ไม่มีการกำหนดให้ต้องได้รับความยินยอมจากข้าราชการอัยการ หรือกรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งให้ข้าราชการอัยการไปช่วยราชการไม่มีการกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนและไม่จำเป็นต้องให้คณะกรรมการอัยการ (ก.อ.) มีความเห็นชอบ พบว่า การโยกย้ายของพนักงานอัยการอื่นไม่มีการกำหนดให้ต้องได้รับความยินยอมจากข้าราชการอัยการ หรือกรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งให้ข้าราชการอัยการไปช่วยราชการไม่มีการกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนและไม่จำเป็นต้องให้คณะกรรมการอัยการ (ก.อ.) มีความเห็นชอบ อาจเป็นการใช้อำนาจตามอำเภอใจได้

7. การที่พนักงานอัยการอื่นมีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดที่ได้รับมอบหมายจากอัยการสูงสุด พบว่า การที่พนักงานอัยการอื่นปฏิบัติหน้าที่ในส่วนอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดซึ่งเป็นหน่วยธุรการ ส่งผลให้พนักงานอัยการอื่นไม่ได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ และมีผลเกี่ยวเนื่องถึงอัตราค่าจ้างของพนักงานอัยการอื่นซึ่งปฏิบัติราชการในส่วนของสำนักงานอัยการจังหวัดในส่วนภูมิภาคขาดแคลนไม่เพียงพอต่อการดำเนินคดีอาญา

8. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 248 ไม่มีบทบัญญัติให้องค์กรอัยการมีหน่วยธุรการที่เป็นอิสระไว้ในรัฐธรรมนูญ พบว่า

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 255 บัญญัติให้องค์กรอัยการมีหน่วยธุรการที่เป็นอิสระ ซึ่งมีนัยว่าเป็นอิสระของสำนักงานอัยการสูงสุด แต่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 248 กลับไม่ได้บัญญัติให้องค์กรอัยการมีหน่วยธุรการที่เป็นอิสระไว้ในรัฐธรรมนูญ ทำให้ไม่ทราบว่าจะองค์กรอัยการมีหน่วยธุรการที่เป็นอิสระ

9. การที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2553 ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับตัวแทนของข้าราชการธุรการหรือไม่มีคณะกรรมการของข้าราชการธุรการในการบริหารงานบุคคลของข้าราชการธุรการให้มีความเป็นอิสระ พบว่า สำนักงานอัยการสูงสุดซึ่งเป็นหน่วยธุรการโดยมีข้าราชการธุรการปฏิบัติหน้าที่ทางธุรการและสนับสนุนการอำนวยความสะดวกแต่มีเพียงคณะกรรมการอัยการ (ก.อ.) ซึ่งเป็นตัวแทนของพนักงานอัยการและบุคคลภายนอกในการบริหารงานบุคคลของข้าราชการอัยการและข้าราชการธุรการทำให้ขาดการมีส่วนร่วมในการเข้าไปบริหารและตรวจสอบการบริหารงานบุคคลของข้าราชการธุรการ

10. การดำเนินคดีของสำนักงานอัยการสูงสุดและงานดำเนินคดีของพนักงานอัยการไม่มีผู้ช่วยเหลือตามกฎหมาย พบว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 101 กำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีในการช่วยเหลือพนักงานอัยการในการดำเนินคดี แต่ยังไม่มีการแต่งตั้งเจ้าพนักงานคดีในสำนักงานอัยการสูงสุด จึงศึกษาและพัฒนาวิธีการให้เป็นผู้มีประสิทธิภาพและมีศักยภาพสูงในการช่วยเหลือสนับสนุนพนักงานอัยการให้เป็นไป โดยรวดเร็ว เทียบธรรม และการดำเนินคดีของสำนักงานอัยการสูงสุดด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง เป็นธรรม และเพื่อมิให้เกิดการแทรกแซงการปฏิบัติงานจากฝ่ายบริหารงานธุรการ

การอภิปรายผล

จากการศึกษาหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอัยการ ผลการวิจัยพบว่า การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 248 ให้ความคุ้มครองอัยการสูงสุดในฐานะเป็นพนักงานอัยการในการอำนวยความสะดวกในฝ่ายบริหารที่ใช้อำนาจฝ่ายตุลาการในการพิจารณาสั่งคดี แต่เมื่ออัยการสูงสุดเป็นผู้แทนในฐานะฝ่ายบริหารของสำนักงานอัยการสูงสุด ส่งผลให้ไม่ได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ เพราะไม่ได้เป็นการพิจารณาสั่งคดีและมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เทียบธรรม และปราศจากอคติ ทั้งปวง เนื่องจากปริมาณคดีที่อัยการสูงสุดต้องดำเนินการตามกฎหมายมีมากที่ต้องให้เป็นไปโดยรวดเร็ว และมีผลกระทบต่อธรรมาภิบาลในการบริหารความโปร่งใสตามหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ตลอดจนการมีหลายฐานะไม่สอดคล้องกับหลักการแบ่งแยกอำนาจ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ไม่มีบทบัญญัติคุ้มครองการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานอัยการอื่นที่ร่วมสอบสวนหรือร่วมทำสำนวนสอบสวนกับพนักงานสอบสวน ซึ่งทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถมีอิสระในการร่วมสอบสวนได้อย่างแท้จริง หรืออาจตกเป็นเครื่องมือรองรับความชอบธรรมในการสอบสวน หรืออาจถูกฟ้องร้องเป็นคดีอาญาได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Khemthongkham (2017) ที่ได้ศึกษาเรื่อง Developing the Criminal Investigation System in Thailand ที่ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการเข้าร่วมทำการสอบสวนหรือเข้าควบคุมการสอบสวนคดีอาญาได้ตั้งแต่เริ่มต้นคดี ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานของการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ เนื่องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ถูกยกเลิกไปแล้ว แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กฎหมายองค์กรอัยการ และ

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีการบัญญัติรับรองหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอัยการไว้ แต่ยังไม่มียกเว้นของกฎหมายดังกล่าว หรือมีบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว แต่ยังไม่ชัดเจนในการคุ้มครองเกี่ยวกับหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอัยการได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการพัฒนาหลักประกันความเป็นอิสระและหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอัยการที่ยังบกพร่องอยู่ให้ดีขึ้น โดยเห็นควรให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2553 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประกาศคณะกรรมการอัยการ เรื่องการแบ่งหน่วยงาน และการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานภายในของสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. 2554 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

1. ควรกำหนดให้องค์กรอัยการมีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการที่มีความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยให้มีหัวหน้าหน่วยงานคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่ออัยการสูงสุด ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยควรให้ยกเลิกและเพิ่มความต่อไปนี้ เป็นวรรคสามของมาตรา 248 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ให้องค์กรอัยการมีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการที่มีความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่นโดยให้มีหัวหน้าคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่ออัยการสูงสุด โดยให้มีระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนเป็นการเฉพาะตามความเหมาะสมและการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับพนักงานอัยการต้องดำเนินการโดย

คณะกรรมการอัยการ ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยประธานกรรมการซึ่งต้องไม่เป็นพนักงานอัยการ และผู้ทรงคุณวุฒิบรรดาที่ได้รับเลือกจากพนักงานอัยการ ผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบุคคลซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นพนักงานอัยการมาก่อนสองคน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

2. ควรให้ยกเลิกความใน มาตรา 7 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นส่วนราชการที่มีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณและการดำเนินการอื่น และเป็นนิติบุคคล โดยมีเลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุดขึ้นตรงต่ออัยการสูงสุดและเป็นผู้แทนนิติบุคคล

3. ควรให้ยกเลิกความในมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน ให้เลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุดมีหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งราชการของสำนักงานอัยการสูงสุดให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการ รวมทั้งระเบียบ ประกาศ และมติของ ก.อ. และในกิจการของสำนักงานอัยการสูงสุดที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกให้เลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นผู้แทนของสำนักงานอัยการสูงสุดโดยมีรองเลขาธิการเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการ และให้มีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดนโยบายและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด ให้เกิดผลสัมฤทธิ์และเป็นไปตามเป้าหมาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด

(2) ควบคุมดูแล และรับผิดชอบในการบริหารราชการ ปฏิบัติราชการ และบริหารงานบุคคล ข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุด ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ แบบแผนและประเพณีปฏิบัติของทางราชการ

(3) บริหารจัดการงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สิน และการพัสดุของสำนักงานอัยการสูงสุด

ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการตามวรรคหนึ่ง เลขานุการสำนักงานอัยการสูงสุดอาจมอบอำนาจให้รองเลขานุการผู้หนึ่งผู้ใดปฏิบัติหน้าที่แทนได้

ให้เลขานุการสำนักงานอัยการสูงสุดโดยความเห็นชอบของ ก.อ. มีอำนาจออกระเบียบเกี่ยวกับการบริหารจัดการงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สิน และการพัสดุของสำนักงานอัยการสูงสุด

ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (1) และ (2) ให้เลขานุการสำนักงานอัยการสูงสุดมีอำนาจออกระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งอันจำเป็นต่อการปฏิบัติราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัด หรือแย้งกับระเบียบ หรือประกาศที่ ก.อ. กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้

4. ในการคุ้มครองหลักประกันของพนักงานอัยการที่ร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนหรือร่วมทำสำนวนสอบสวนกับพนักงานสอบสวน ควรให้ยกเลิกความในมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการในกรณีที่ถูกหมายกำหนดให้มีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญาซึ่งเป็นการร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนหรือร่วมทำสำนวนสอบสวนกับพนักงานสอบสวนให้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน ทั้งนี้ ให้พนักงานอัยการเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่และมีอำนาจและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยในการค้น การจับ และการคุมขังอาชกร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่น หรือแจ้งให้เจ้าพนักงานตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่นดำเนินการก็ได้

5. ในการคุ้มครองหลักประกันการพิจารณาสั่งคดี ควรให้ยกเลิกความใน มาตรา 21 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน พนักงานอัยการมี

อิสระในการพิจารณาสั่งคดีซึ่งการพิจารณาสั่งคดีไม่ให้ถือเป็นคำสั่งทางปกครอง และปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

6. หลักประกันในสัดส่วนของคณะกรรมการอัยการ (ก.อ.) ควรแก้ไขให้มีกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากความเป็นตัวแทนของข้าราชการอัยการชั้น 4 และชั้น 5 โดยควรให้ยกเลิกความในมาตรา 18 (3) (ข) และให้เพิ่มเติม (3) (ข) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2553 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน (3) กรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเจ็ดคน ซึ่งข้าราชการอัยการชั้น 2 ขึ้นไปเป็นผู้เลือกจาก (ข) ข้าราชการอัยการชั้น 5 และชั้น 4 จำนวนชั้นละหนึ่งคน รวมเป็นสองคน

7. ในการโยกย้ายข้าราชการอัยการต้องได้รับความยินยอมและมีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งที่ชัดเจน โดยควรให้เพิ่มเติม มาตรา 38/1 และ มาตรา 38/2 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2553 ดังนี้

มาตรา 38/1 ให้มีการโยกย้ายแต่งตั้งข้าราชการอัยการจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากข้าราชการอัยการผู้นั้น เว้นแต่เป็นการโยกย้ายแต่งตั้งตามวาระการเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น เป็นกรณีที่ผู้นั้นอยู่ในระหว่างถูกดำเนินการทางวินัยหรือตกเป็นจำเลยในคดีอาญา เป็นกรณีที่กระทบกระเทือนต่อความยุติธรรมในการพิจารณาสั่งคดี หรือมีเหตุสุดวิสัย หรือเหตุจำเป็นอื่นอันไม่อาจก้าวล่วงได้

มาตรา 38/2 ให้อัยการสูงสุดมีอำนาจสั่งให้ข้าราชการอัยการไปช่วยทำงานชั่วคราวในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ราชการในตำแหน่งข้าราชการอัยการที่ไม่ต่ำกว่าตำแหน่งที่ผู้นั้นดำรงอยู่ได้โดยมีกำหนดระยะเวลาไม่เกินหกเดือน หากกำหนดระยะเวลาดังกล่าวเกินกว่าหกเดือน อัยการสูงสุดต้องขอความเห็นชอบจาก ก.อ. ก่อน การสั่งให้ข้าราชการอัยการไปช่วยทำงาน

ชั่วคราว ต้องได้รับความยินยอมจากข้าราชการอัยการผู้นั้นด้วย เว้นแต่เป็นกรณีที่หากให้ผู้นั้นอยู่ปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานนั้นต่อไปจะกระทบกระเทือนต่อความยุติธรรมในการพิจารณาสิ่งคดีนั้น หรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ตามระเบียบที่ ก.อ. กำหนด และเมื่อมีการสั่งในกรณีเช่นนี้แล้ว ให้อัยการสูงสุดนำเรื่องเข้าขอความเห็นชอบจาก ก.อ. ในการประชุมนัดแรกนับแต่วันมีคำสั่ง

8. ควรเปลี่ยนการเรียกชื่อข้าราชการตุลาการ โดยมีชื่อเรียกว่า ข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุด โดยควรให้ยกเลิกความในมาตรา 6 (2) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2553 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน มาตรา 6 (2) ข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุด ได้แก่ ข้าราชการในสำนักงานอัยการสูงสุด นอกจาก (1)

9. ควรให้มีคณะกรรมการในการบริหารงานบุคคลเฉพาะข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุด เรียกว่า คณะกรรมการข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุด (ก.ขส.) และให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุด โดยควรให้เพิ่มเติม มาตรา 101/2 และมาตรา 101/3 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2553 ดังนี้

มาตรา 101/2 ให้มีคณะกรรมการข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุดคณะหนึ่งเรียกโดยย่อว่า ก.ขส. โดยมีอำนาจ และหน้าที่ในการบริหารงานบุคคลของข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งประกอบด้วย

- (1) อัยการสูงสุด หรือรองอัยการสูงสุดที่อัยการสูงสุดมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ
- (2) เลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุดและเลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนเป็นกรรมการ
- (3) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นข้าราชการอัยการชั้น 4 ขึ้นไปและมีได้เป็นกรรมการข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุดโดยตำแหน่ง ซึ่งได้รับเลือกจากข้าราชการ

อัยการชั้น 2 ขึ้นไปจำนวน 3 คน

(4) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุดผู้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับอาวุโสขึ้นไป ประเภทวิชาการ ระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไป ประเภทอำนวยการ หรือประเภทบริหาร ซึ่งได้รับเลือกจากข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุดที่ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงานขึ้นไป ประเภทวิชาการ ระดับชำนาญการขึ้นไป ประเภทอำนวยการ ระดับต้นขึ้นไป และประเภทบริหาร ระดับต้นขึ้นไปจำนวนห้าคน

(5) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาองค์กรหรือด้านการบริหารจัดการ ที่ไม่เป็นหรือไม่เคยเป็นข้าราชการอัยการและข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุดจำนวนหนึ่งคนซึ่งได้รับเลือกจากประธานกรรมการและกรรมการตาม (2) (3) และ (4)

ให้ ก.ขส. แต่งตั้งข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา 101/3 ให้ ก.ขส. มีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุดและการอื่นของสำนักงานอัยการสูงสุด ในเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) การกำหนดคุณสมบัติ การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง การทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ การพัฒนา การย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การเลื่อนขึ้นเงินเดือน การออกจากราชการ การสั่งพักราชการ การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน วินัย การสอบสวน และการลงโทษทางวินัย การร้องทุกข์ และการอุทธรณ์การลงโทษสำหรับข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุด
- (2) การรักษาราชการแทนและการปฏิบัติราชการแทนในตำแหน่งของข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุด
- (3) การกำหนดเครื่องแบบและการแต่งกายของข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุด
- (4) การจ้างและการแต่งตั้งบุคคลเพื่อเป็นผู้

เชี่ยวชาญหรือเป็นผู้ชำนาญการเฉพาะด้านอันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด รวมทั้งกำหนดอัตราค่าตอบแทนการจ้างด้วย

(5) การแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อดำเนินกิจการใดๆ ตามแต่จะมอบหมาย

(6) การจัดสวัสดิการหรือการสงเคราะห์อื่นแก่ข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุด

(7) การรักษาทะเบียนประวัติและควบคุมการเกษียณอายุของข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุด

(8) การกำหนดวิธีการและเงื่อนไขในการจ้างลูกจ้างของสำนักงานสำนักงานอัยการสูงสุด รวมทั้งการกำหนดรูปแบบ การแต่งกาย และการจัดสวัสดิการหรือการสงเคราะห์อื่นของลูกจ้างของสำนักงานสำนักงานอัยการสูงสุด

(9) การกำหนดกิจการอื่นอันจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานบุคคล

ระเบียบหรือประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานกรรมการข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นผู้ลงนาม และเมื่อได้รับความเห็นชอบจาก ก.อ และประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

10. ควรแก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2553 กำหนดความชัดเจนในลักษณะงานกฎหมาย หรืองานนิติกร หรืองานดำเนินคดี โดยควรให้เพิ่มเติม มาตรา 101/1 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2553 ดังนี้

มาตรา 101/1 ให้มีนิติกรทำหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานอัยการในการดำเนินคดีตามที่พนักงานอัยการ

มอบหมาย และปฏิบัติหน้าที่อื่นในสำนักงานอัยการสูงสุดตามที่เลขาธิการมอบหมาย

11. ควรแก้ไขประกาศคณะกรรมการอัยการ เรื่อง การแบ่งหน่วยงาน และการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานภายในของสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. 2554 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยการแยกการปฏิบัติงานนิติกรออกจากฝ่ายบริหารงานธุรการเป็นฝ่ายงานนิติกรในแต่ละสำนักงานคดี

12. ควรกำหนดหรือแยกระยะเวลาการสอบสวนของพนักงานสอบสวนกับระยะเวลาการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการให้ชัดเจน โดยควรให้เพิ่มเติม มาตรา 87/2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 87/2 ภายใต้มาตรา 87 ในกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำลงมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนให้เสร็จสิ้นพร้อมส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ ไม่เกินสามวัน ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนให้เสร็จสิ้นพร้อมส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการไม่เกินสามสิบหกวัน ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไปจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนให้เสร็จสิ้นพร้อมส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการไม่เกินหกสิบวัน

References

- Chotchaisathit, R. (2010). Concepts, Theories, and Principles of general administration.” *In the documentation of the academic series of advanced comparative justice administration*, page 1-23. Sukhothai Thammathirat Open University. [In Thai]
- Council of Europe. (2021). *The role of public prosecution in the criminal justice system*. Retrieve from <https://rm.coe.int/16804be55a>
- Khemthongkham, S. (2017). *Developing the criminal investigation system in Thailand*. Doctor of Laws, Ramkhamhaeng University. [In Thai]
- Office of the Civil Service Commission Online. (2021). *How is good governance important to the bureaucracy?*. Retrieve from <https://gorporonline.com/articles/how-important-is-good-governance-to-the-bureaucracy/> [In Thai]
- Polwan, K. (2016). *Protection of the independence of prosecutors according to the constitution*. Retrieve from <http://www.stat.go.th/บทความลงเว็บ/บทความที่%205.htm> [In Thai]
- Polwan, K. (2021). *Desirable roles of the prosecutor organization under the constitution 2017 (Part 1)*. Retrieve from https://www.matichon.co.th/article/news_2409382 [In Thai]
- The International Association of Prosecutors. (2021). *Standards of professional responsibility and statement of the essential duties and rights of prosecutors*. Retrieve from https://www.iap-association.org/getattachment/5f278b49-dd58-49ee-97d0-3d2d51a1af37/IAP_Standards.aspx
- United Nations Human Rights. (2021). *Guidelines on the Role of Prosecutors*. Retrieve from <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/roleofprosecutors.aspx>
- Vinijaiyapak, T. (2021). *The rule of law and the performance of the prosecutors*. Retrieve from https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1410 [In Thai]
- Vorathanatchakul, T. (2021). *The role of the French prosecutor, the master of the world prosecutor*. Retrieve from https://www.matichon.co.th/article/news_2496349 [In Thai]
- Wongyai, W. (2009). Independence of the prosecutor organization under Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2550. *Journal of Thai Justice System*, 2(2), 5-17. [In Thai]

รูปแบบการสร้างทีมของผู้บริหารเพื่อใช้บริหารทีมปฏิบัติการในโรงพยาบาล

เขมญา คินิมาน¹ นุจรี ภาคาสัตย์²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษารูปแบบการสร้างทีมของผู้บริหารเพื่อใช้บริหารทีมปฏิบัติการในโรงพยาบาล และ (2) เพื่อนำเสนอแนวทางการสร้างทีมที่มีประสิทธิภาพในโรงพยาบาล โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) กลุ่มตัวอย่าง คือ องค์กรธุรกิจโรงพยาบาลที่ได้รับรางวัลบริหารสู่ความเป็นเลิศ (TQC) เก็บข้อมูลผ่านบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างทีมของโรงพยาบาลที่ได้รับรางวัลบริหารสู่ความเป็นเลิศ (TQC) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ถึง ปี พ.ศ. 2559 ซึ่งมีทั้งสิ้น จำนวน 8 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก

ผลการวิจัย พบว่า (1) รูปแบบการสร้างทีมของผู้บริหารเพื่อใช้บริหารทีมปฏิบัติการในโรงพยาบาล พบว่าผู้บริหารของโรงพยาบาลมีความเห็นตรงกันในประเด็นที่ให้ความสำคัญ 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านทีมที่มีความหลากหลาย ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการเสริมสร้างพลังของทีม ด้านพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรมของทีม และด้านประสิทธิภาพของทีม (2) เสนอแนวทางการสร้างทีมที่มีประสิทธิภาพในโรงพยาบาล พบว่า แนวทางการเสริมสร้างพลังของทีมปฏิบัติงานภายในโรงพยาบาล มีองค์ประกอบภายในย่อยที่สนับสนุน ได้แก่ ทีมที่มีความหลากหลาย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการเสริมสร้างพลังของทีม และแนวทางการสร้างประสิทธิภาพของทีมของผู้บริหารในเชิงประจักษ์จำเป็นต้องขับเคลื่อนด้วยองค์ประกอบ ทีมที่มีความหลากหลาย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเสริมสร้างพลังของทีม และพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรมของทีม ทุกด้านล้วนมีความสำคัญต่อการสร้างและยกระดับความสามารถทางการแข่งขันแก่ธุรกิจโรงพยาบาลให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เช่นเดียวกับต้นแบบความสำเร็จของโรงพยาบาลที่ได้รับรางวัลบริหารสู่ความเป็นเลิศ เพื่อบูรณาการแนวคิดทางวิชาการสู่แนวทางการปฏิบัติสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งเน้นการให้ประชาชนสุขภาพดี เจ้าหน้าที่มีความสุข และระบบสุขภาพยั่งยืน

คำสำคัญ: การสร้างทีม; ประสิทธิภาพของทีม; โรงพยาบาล

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

เขมญา คินิมาน และนุจรี ภาคาสัตย์. (2564). รูปแบบการสร้างทีมของผู้บริหารเพื่อใช้บริหารทีมปฏิบัติการในโรงพยาบาล. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(1), 95-106.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาองค์การและการจัดการสมรรถนะของมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา
169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20131, ประเทศไทย
อีเมล: kiwasana@gmail.com

² วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Team Building Model for Executives to Manage Operation Teams in Hospitals

Khemmaya Kiniman¹ Nuchjaree Pakasat²

Abstract

This research article aimed at (1) studying the team building models for executives to manage operation teams in the hospitals and (2) providing a guideline for effective operation teams in the hospitals. This research was conducted with qualitative method. The sample group composed of hospital business organizations obtained Thai Quality Class Award (TQC). The data were collected from 8 key informants who were the executives in charge of team building in the hospitals which obtained Thai Quality Class Award (TQC) from 2007 to 2016 through an in-depth interview.

Findings are as follows: (1) the hospital executives had the same opinion on 5 important aspects consisting of the followings; Diverse Team, Transformational Leadership, Team Empowerment, Team Innovative Behavior, and Team Effectiveness. (2) proposing guidelines for effective operation teams in the hospitals consisting of the followings sub-components; Diverse Team and Transformational Leadership. The Team Innovative Behavior consisted of the following sub-components; Diverse Team, Transformational Leadership and Team Empowerment. And guidelines for empirical effectiveness of management team needed the following sub-components; Diverse Team, Transformational Leadership, Team Empowerment and Team Innovative Behavior. All aspects are important for improving and enhancing the competitiveness of hospital business, and could serve as guidelines to implement in the same way as those successful organizations which obtained Thai Quality Class Award and integrate the academic concept to their operation in order to support 20-year national strategic goal which aims at healthy people, happy staff and sustainable health system.

Keywords: Team Building; Team Effectiveness; Hospital

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Kiniman, K., & Pakasat, N. (2021). Team building model for executives to manage operation teams in hospitals. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(1), 95-106.

¹ Doctor of Philosophy Program in Organization Development and Human Capability Management, Burapha University
169 Bangsaen Beach Road, Saensuk, Mueang, Chon Buri, 20131, Thailand
E-mail: kiwasana@gmail.com

² Graduate School of Commerce, Burapha University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการดูแลสุขภาพของประเทศไทยมีความสำคัญและมีการขยายตัวขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนชนชั้นกลางที่มีความต้องการดูแลสุขภาพ จำนวนการขยายตัวของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น การเพิ่มขึ้นของชาวต่างชาติที่เข้ามาในรูปแบบของการรักษาและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รวมถึงการสนับสนุนจากภาครัฐผ่านทางแผนยุทธศาสตร์ฉบับต่างๆ ดังเช่น แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2559 - 2579 ด้านสาธารณสุข ซึ่งเชื่อมโยงมาจากแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มุ่งเน้นเป้าหมายสำคัญเกี่ยวกับการให้ประชาชนสุขภาพดี เจ้าหน้าที่มีความสุข และระบบสุขภาพยั่งยืน โดยกำหนดแผนการพัฒนาด้านสาธารณสุขของประเทศออกเป็น 4 ระยะ คือ การปฏิรูประบบ การสร้างความเข้มแข็ง การสร้างความยั่งยืน และการเป็นที่ 1 ใน 3 ของเอเชีย (Ministry of Public Health, 2018) และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (medical hub) ระยะเวลา 10 ปี (พ.ศ. 2559-2568) ซึ่งมีวิสัยทัศน์ว่า ประเทศไทยจะเป็นศูนย์กลางสุขภาพของโลกภายใน 10 ปี โดยมีเป้าประสงค์ใน 4 ด้าน คือ การเป็นศูนย์กลางบริการสุขภาพ ศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์กลางบริการวิชาการและงานวิจัย และศูนย์กลางยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพ

ในขณะเดียวกันจากการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับผลการดำเนินงานของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2556-2559 พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ โรงพยาบาลเอกชนมีการเติบโตของกำไรอย่างต่อเนื่อง แต่ลักษณะกำไรที่เพิ่มขึ้นกลับสะท้อนให้เห็นว่ามีอัตราการเติบโตแบบถดถอย โดยในช่วงปี พ.ศ. 2556 - 2557 มีอัตรา

การเพิ่มขึ้นของกำไร 14% ช่วงปี พ.ศ. 2557-2558 มีอัตราการเพิ่มขึ้นของกำไร 11% และช่วงปี 2558-2559 มีอัตราการเพิ่มขึ้นของกำไรเพียง 8% (SETTRADE, 2017) จากการขยายตัวของธุรกิจโรงพยาบาลที่เพิ่มขึ้นแต่ผลกำไรมีแนวโน้มลดลง คงปฏิเสธไม่ได้ว่าสภาวะการแข่งขันของโรงพยาบาลมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการพัฒนาระบบการวิจัย นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่แต่ละโรงพยาบาลได้ลงทุน ในการบ่งชี้ศักยภาพของความพร้อมต่อการรองรับการรักษาพยาบาลและการสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้เข้ารับบริการ ประกอบกับปัญหาของแต่ละโรงพยาบาลในด้านการบริหารจัดการภายในองค์กร บุคลากรที่มีจำนวนจำกัด รวมถึงความต้องการและความคาดหวังของผู้เข้ารับการรักษาที่ต้องการความเชื่อมั่นต่อทีมปฏิบัติการภายในโรงพยาบาลที่ทำงานประสานกันเพื่อสร้างการบรรลุเป้าหมายร่วมกันในความเป็นเลิศของคุณภาพการทำงาน ซึ่งต้องอาศัยพฤติกรรมของสมาชิกของทีมและทัศนคติหลอมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการที่จะทำให้ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมนี้เกิดขึ้น (Ministry of Public Health, 2018)

ผู้บริหารโรงพยาบาลจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการสร้างประสิทธิภาพของทีมภายในโรงพยาบาล ที่แสดงให้เห็นได้ว่าโรงพยาบาลนั้นสามารถอยู่รอดภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นสภาพอากาศ การแพร่กระจายของโรคที่เกิดขึ้น การพัฒนาการของโรคที่เกิดขึ้นใหม่ๆ ซึ่งล้วนแต่เป็นปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ที่ส่งผลต่อการรักษาผู้ป่วย สิ่งเหล่านี้ถือเป็นสิ่งที่ทุกโรงพยาบาลต้องตระหนักและเตรียมความพร้อมอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้สามารถอยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้านบริการสุขภาพ การพัฒนาด้านบริการรักษาพยาบาลซึ่งเป็นตัวชี้วัดตามแผนยุทธศาสตร์ของประเทศไทย ที่ว่า “การให้ประชาชนสุขภาพดี เจ้าหน้าที่มีความสุข และระบบสุขภาพยั่งยืน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา

เรื่องรูปแบบการสร้างทีมของผู้บริหารเพื่อใช้บริหารทีมปฏิบัติการในโรงพยาบาล โดยการศึกษาจากต้นแบบของความสำเร็จของโรงพยาบาลที่ได้รับรางวัลความเป็นเลิศซึ่งเป็นที่ยอมรับระดับสากลทั้งหมดจากอดีตสู่ปัจจุบัน เพื่อตอบคำถามในการวิจัยในครั้งนี้ว่า “รูปแบบการสร้างทีมของผู้บริหารเพื่อใช้บริหารทีมปฏิบัติการในโรงพยาบาล กรณีศึกษาขององค์กรธุรกิจโรงพยาบาลที่ได้รับรางวัลบริหารสู่ความเป็นเลิศ (TQC) เป็นอย่างไร” โดยผลการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยจะนำไปใช้ในการต่อยอดงานวิจัยในเชิงปริมาณในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการสร้างทีมของผู้บริหารเพื่อใช้บริหารทีมปฏิบัติการในโรงพยาบาล กรณีศึกษาองค์กรธุรกิจโรงพยาบาลที่ได้รับรางวัลบริหารสู่ความเป็นเลิศ (TQC)

2. เพื่อนำเสนอแนวทางการสร้างทีมที่มีประสิทธิภาพในโรงพยาบาล

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทีมที่มีความหลากหลาย และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างพลังของทีม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับทีมที่มีความหลากหลายกับการเสริมสร้างพลังของทีม พบว่า ความแตกต่างของสมาชิกทีมมีความสัมพันธ์ต่อการเสริมสร้างพลังของทีม (Kirkman, Tesluk, & Rosen, 2004) ซึ่งสอดคล้องกับ Wong (2018) ที่กล่าวว่า ทีมที่มีความหลากหลายจะมีประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อบริหารโดยการเสริมสร้างพลังให้กับสมาชิกแต่ละคนในทีม ในขณะที่การศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการเสริมสร้างพลังของทีม แสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างพลังของทีมเช่นกัน เพราะความสามารถ

ของผู้นำในการใช้กระบวนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะช่วยให้การเสริมสร้างพลังของพนักงานในการทำงาน ดังเช่น การศึกษาของ Jung, Chow, and Wu (2003) ที่ให้ความสำคัญต่อประสิทธิภาพของทีมที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อการเสริมสร้างพลังของทีม สอดคล้อง Ismail, Baizura, Abidin, and Tudin (2009) ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีผลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้ตามโดยส่งผ่านการเสริมสร้างพลัง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การเสริมสร้างพลังมีบทบาทสำคัญมากในการเป็นสื่อกลางสำหรับการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำในองค์กร

แนวคิดทีมที่มีความหลากหลาย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการเสริมสร้างพลังของทีม ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของทีม

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับทีมที่มีความหลากหลายกับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของทีม แสดงให้เห็นว่า ทีมที่มีความหลากหลายมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของทีม ดังที่ Steele and Derven (2015) กล่าวว่า ความหลากหลายของสมาชิกทีมทำให้เกิดมุมมองที่แตกต่างสามารถสร้างให้เกิดนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ บริการ และกระบวนการได้ และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของทีม แสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของทีม ดังที่ Tahsildari, Hashim, and Wan (2014) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม เพราะผู้นำมีบทบาทสำคัญในการสร้างความคิดและการนำความคิดไปปฏิบัติ ในขณะที่การศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังของทีมกับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของทีม พบว่า เมื่อพนักงานมีอำนาจในองค์กร พนักงานจะแสดงพฤติกรรมที่สร้างสรรค์เพราะเห็นคุณค่าในบทบาทการ

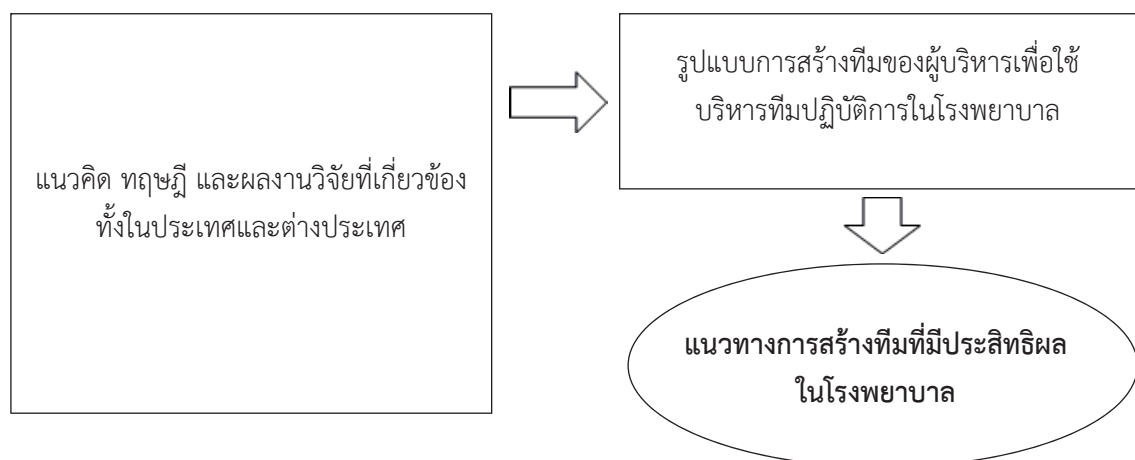
ทำงานของตัวเอง (Jung et al., 2003) ดังที่ Shalley, Zhou, and Oldham (2004) กล่าวว่า การเสริมสร้างพลังมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสรรค์ ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และแรงจูงใจภายใน

แนวคิดทีมที่มีความหลากหลาย ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง การเสริมสร้างพลังของทีม และ พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของทีม ที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของทีม

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทีมที่มีความหลากหลายและผลลัพธ์ของทีม พบว่า มีทั้งผลลัพธ์ทางบวกและทางลบ เช่น ผลการศึกษาของ Drach-Zahavy and Somech (2002) พบว่า ทีมที่มีความหลากหลายทางเพศและความเชี่ยวชาญสูง มีประสิทธิภาพมากกว่าทีมที่มีความหลากหลายในด้านดังกล่าวต่ำ สอดคล้องกับ Wong (2018) ที่ว่า ทีมงานที่มีความหลากหลายจะฉลาด (smart) กว่า ทีมงานที่สมาชิกทีมมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ในขณะที่ ผลการศึกษาของ Paoluccia, Dimasb, Zappalac, Lourenco, and Rebelo (2018) ที่พบว่า ภาวะ

ผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีผลต่อประสิทธิภาพของทีมโดยรวม ในขณะที่การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังกับประสิทธิภาพของทีม แสดงให้เห็นว่า การเสริมสร้างพลังของทีมส่งผลทางบวกต่อผลการดำเนินงานของทีม เนื่องจากทีมงานที่มีการเสริมสร้างพลังจะถูกจูงใจโดยความรู้สึกเป็นเจ้าของหรือความรับผิดชอบที่มากขึ้น ทำให้สมาชิกทีมมีความกระตือรือร้นในการทำงาน ปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง พยายามที่จะแสวงหาทางออกที่สร้างสรรค์สำหรับแก้ปัญหาในการทำงาน และมุ่งมั่นที่จะผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพสูงขึ้น ทำให้ทีมมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น (Seibert, Wang, & Courtright, 2011) และจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของทีมกับประสิทธิภาพของทีม ก็แสดงให้เห็นว่า หากพฤติกรรมของบุคคลสามารถกำหนดได้จากผลลัพธ์ที่คาดหวังของพฤติกรรม พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมก็สามารถถูกกำหนดด้วยผลลัพธ์ที่คาดหวัง เช่น ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ได้เช่นกัน (Yuan & Woodman, 2010)

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative method) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) โดยมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลของทีมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผ่านผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับสร้างทีมของโรงพยาบาลที่เคยได้รับรางวัลบริหารสู่ความเป็นเลิศ (TQC) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ถึงปัจจุบัน เป็นจำนวนทั้งสิ้น 6 โรงพยาบาล โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากทุกโรงพยาบาลที่เคยได้รับรางวัลบริหารสู่ความเป็นเลิศ (100%) และได้รับการตอบรับสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญจำนวนทั้งสิ้น 8 คน

2. ระยะเวลาในการศึกษาระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2560 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2560 รวม 3 เดือน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

4.1 ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เช่น หนังสือ บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อสังเคราะห์รูปแบบการสร้างทีมของผู้บริหาร

4.2 สร้างแบบสัมภาษณ์

4.3 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยนำแบบสัมภาษณ์เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน พิจารณานิยามของตัวแปรขอบเขต และองค์ประกอบของเนื้อหา โดยใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence–IOC)

4.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview)

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ (1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเทป (2) ทำการดึงข้อมูลและระบุรหัส coding (3) จัดหมวดหมู่ของข้อมูลทั้งหมด และ (4) ทำการตีความข้อมูลแยกตามประเด็นแล้วเขียนสรุป

ผลการวิจัย

1. แนวทางการเสริมสร้างพลังของทีมปฏิบัติงานภายในโรงพยาบาล ประกอบด้วย ทีมที่มีความหลากหลาย และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

1.1 ทีมที่มีความหลากหลายกับการเสริมสร้างพลังของทีม ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า ทีมที่สมาชิกมีความหลากหลายทางด้านอายุ เพศ การศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ ทักษะ และพื้นฐานครอบครัว จะทำให้ทีมเกิดความแตกต่างของความคิดอันจะนำไปสู่การคิดนอกกรอบ ช่วยให้ทีมสามารถมองปัญหาได้หลากหลายมุมมองยิ่งขึ้น รวมถึงช่วยเติมเต็มสิ่งที่ทีมงานขาด แต่ในการที่จะดึงเอาขีดความสามารถของสมาชิกทีมแต่ละคนออกมาเพื่อเสริมทีมให้มีความแข็งแกร่งนั้น ผู้นำจำเป็นต้องเสริมสร้างพลังให้กับสมาชิกในทีม ซึ่งจะทำให้ทีมเกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

1.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการเสริมสร้างพลังของทีม ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า การเสริมสร้างพลัง การกระจายอำนาจให้กับสมาชิกในทีมเป็นหน้าที่ของผู้นำ โดยเฉพาะผู้นำที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถในการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่งาน สู่สารให้พนักงานรับรู้ รับทราบวิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงพยาบาลเป็นแรงจูงใจให้พนักงานนำศักยภาพของตนเองมาใช้ในการพัฒนาโรงพยาบาล ช่วยกระตุ้นให้พนักงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถของพนักงาน เข้าใจชีวิตความเป็นอยู่ เข้าใจครอบครัวของพนักงานแต่ละคน

จึงมีผลโดยตรงต่อการเสริมสร้างพลังของทีม

2. แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรมของทีม ประกอบด้วย ทีมที่มีความหลากหลาย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการเสริมสร้างพลังของทีม

2.1 ทีมที่มีความหลากหลายกับพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรมของทีม ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า ความหลากหลายช่วยสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรมของทีม เพราะสมาชิกทีมที่หลากหลายจะทำให้ทีมเกิดการนำเสนอความคิดที่หลากหลาย นำไปสู่การปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น และนำไปสู่นวัตกรรมมากขึ้น

2.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรมของทีม ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า นวัตกรรมมาจากความนึกคิดของแต่ละคน คนเรามีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ทุกคนจึงมีความสำคัญต่อทีม ดังนั้นถ้าหัวหน้าทีมมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีทิศทางในการพัฒนาที่ชัดเจน เป็นคนที่เปิดรับฟังความคิดเห็น ให้ทุกคนในทีมได้มีส่วนร่วม กระตุ้น และสนับสนุนให้คิด ให้เสนอแนวทางใหม่ๆ เปิดโอกาสให้ลองทำ สร้างบรรยากาศให้เกิดนวัตกรรม เช่น การจัดประกวด การยกย่องชมเชย การให้รางวัล เป็นต้น พร้อมเป็นพี่เลี้ยง และสนับสนุนทำให้ความคิดของพนักงานเป็นความจริงได้ พนักงานก็กล้าที่จะคิด จะทำให้พนักงานมีโอกาสสร้างนวัตกรรมได้ เพราะพนักงานจะรู้สึกสบายใจในการคิด ทำไปแล้วไม่เสียของ ทำให้เกิดวงจร คือ พนักงานลงมือทำ ทำแล้วได้รับการยอมรับ ทำแล้วประสบความสำเร็จ ทำแล้วได้รางวัล หัวหน้าก็แสดงความยินดี ให้กำลังใจพนักงาน เกิดการทำอย่างต่อเนื่อง นวัตกรรมก็จะเกิดขึ้น เพราะนวัตกรรมจะเกิดเมื่อคนมีความสุข คิดแล้วได้รับการยอมรับ

2.3 การเสริมสร้างพลังของทีมกับพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรมของทีม ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็น

ว่า หากผู้นำมีการเสริมสร้างพลังให้สมาชิกทีมรู้สึก ว่าทีมมีความสามารถ มีการรับรู้คุณค่าของตนเอง มีอิสรภาพทางความคิด และรับรู้ว่าการทำงานที่มีความสำคัญกับองค์กร สมาชิกทีมย่อมมีพลังจิตพลังใจในการที่จะพัฒนางาน กล้านำเสนอความคิด เกิดการคิดริเริ่ม และการพัฒนา นำไปสู่พฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรมของทีม เมื่อพนักงานทำอะไรแล้วได้รับการยอมรับ พนักงานก็จะมีพลังและฮึกเหิม ทั้งนี้ผู้นำต้องไม่ใช่แค่ให้กำลังใจด้วยปาก แต่ต้องจัดสิ่งสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณ ความคิด รวมถึงด้านแรงงานโดยพิจารณาตามความเหมาะสมให้กับพนักงานด้วย

3. แนวทางการสร้างประสิทธิผลของทีม ผู้บริหารจำเป็นต้องขับเคลื่อนด้วยปัจจัยทุกตัวที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงต่อการวัดความสำเร็จของการบริหารจัดการของผู้บริหารในการปฏิบัติการในโรงพยาบาล ได้แก่ ทีมที่มีความหลากหลาย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเสริมสร้างพลังของทีม และพฤติกรรมกรรมการเสริมสร้างพลังของทีม

3.1 ทีมที่มีความหลากหลายกับประสิทธิผลของทีม ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าการนำเอาคนที่มีความหลากหลายมารวมกันคิด เช่น ในประเด็นที่จะทำอะไรให้คนไข้ได้รับบริการที่ดี จะทำให้เกิดประสิทธิผลในการบริการคนไข้ เป็นการมุ่งเน้นลูกค้าได้ดีขึ้น เพราะการให้บริการคนไข้ที่ดี ไม่ใช่แค่เรื่องยา ไม่ใช่แค่เรื่องการผ่าตัด แต่จะมีมิติของการเดินทาง ความเป็นอยู่ และมิติอื่นๆ รวมอยู่ด้วย ดังนั้นสมาชิกทีมที่หลากหลายจะทำให้เกิดความเข้าใจในภูมิหลังของคนไข้ เข้าใจในวัฒนธรรมของคนไข้ ความหลากหลายจึงก่อให้เกิดการบริการที่ตรงใจและนำไปสู่ประสิทธิผลของทีม

3.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของทีม ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าการนำหน้าหน้าที่นำวิสัยทัศน์มากระจายเป้าหมาย แล้วเอาเป้าหมายมาสร้างเป็นแผนปฏิบัติการ โดยสื่อสารให้พนักงาน

เข้าใจถึงวิธีการในการไปสู่เป้าหมายขององค์กร เมื่อมีทิศทางที่ชัดเจน พนักงานก็ทำงานง่ายและสามารถนำไปสู่ประสิทธิผล ผู้นำต้องสร้างแรงบันดาลใจให้พนักงาน ช่วยกระตุ้นให้ทีมบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร และมีการเสริมสร้างพลังอย่างถูกวิธี ให้พนักงานได้แสดงศักยภาพ ซึ่งทำให้พนักงานเกิดแรงจูงใจในการทำงาน นอกจากนี้แล้วผู้นำต้องเข้าใจพนักงานแต่ละคนว่ามีคุณลักษณะเป็นอย่างไร ทักษะคืออะไร ซึ่งทำให้ผู้นำสามารถเข้าถึงพนักงานแต่ละคน และสามารถบริหารทีมงานให้เกิดประสิทธิผลได้

3.3 การเสริมสร้างพลังของทีมและประสิทธิผลของทีม ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า ประสิทธิภาพของทีมขึ้นอยู่กับ การได้รับการเสริมสร้างพลังที่ถูกต้อง เพราะการเสริมสร้างพลังของทีมจะช่วยสร้างแรงจูงใจให้ทีมทำงานได้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ในการทำงานเป็นทีม ศักยภาพของคนแต่ละคนมีมากมาย การนำเอาคนที่หลากหลายมารวมกัน ต้องให้เค้าได้ปลดปล่อยศักยภาพ ต้องให้งบประมาณที่เพียงพอ ให้เวลาในการทำงานเพียงพอ มีบรรยากาศในการทำงานที่ดี หากทำแล้วสำเร็จก็มีการยอมรับ แต่หากทำแล้วผิดพลาดก็มีการแก้ไข โดยที่ผู้นำคอยสนับสนุน นั่นคือวัฒนธรรมการทำงานที่ผู้นำจะต้องกระตุ้น เป็นการเสริมสร้างพลังของทีม โดยพนักงานสามารถปล่อยพลังเต็มที่พูดได้ตามที่ใจคิด โดยที่ไม่มีใครโกรธ ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิผลของทีมขึ้น

3.4 พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของทีมกับประสิทธิผลของทีม ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า การที่พนักงานนำเสนอความคิดใหม่ๆ ในการทำงาน ถือเป็นประโยชน์ต่อประสิทธิผลของทีมและองค์กร แต่การที่จะทำให้อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมนำไปสู่ประสิทธิผลของทีมได้นั้น ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า จะต้องมีการบริหารจัดการนวัตกรรมที่เป็นรูปแบบของกระบวนการที่ถูกต้องและชัดเจน ทำซ้ำได้ มีผู้รับผิดชอบ มีรอบระยะเวลาที่ชัดเจน ซึ่งจะทำให้พนักงาน

ยังคงคิดสิ่งประดิษฐ์ หรือการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา โดยมีประสิทธิผลเป็นผลสุดท้ายปลายทางของการดำเนินงาน

3.5 รูปแบบการสร้างทีมของผู้บริหารเพื่อใช้บริหารทีมปฏิบัติการในโรงพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า ทีมที่มีความหลากหลายภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเสริมสร้างพลังของทีม พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของทีม และประสิทธิผลของทีม มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน โดยผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นตัวแปรที่สำคัญ เพราะผู้นำเป็นผู้คัดเลือกสมาชิกทีมที่มีความหลากหลาย และเป็นผู้ที่เสริมสร้างพลังของทีม ความคิดที่หลากหลายจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ ทีมมีผู้นำที่ให้โอกาส เปิดรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกภายในทีม และเสริมสร้างพลังให้กับสมาชิกทีม ซึ่งส่งผลไปสู่พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมและประสิทธิผลของทีม

การอภิปรายผล

โรงพยาบาลประกอบด้วยหน่วยงานมากมายและคนหลากหลายวิชาชีพทำงานร่วมกันเป็นทีม ทำให้ความหลากหลายของสมาชิกทีมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับการสร้างทีมในโรงพยาบาล ทั้งนี้จากผลการศึกษาพบว่า ทีมที่มีสมาชิกความหลากหลายทางด้านอายุ เพศ การศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ ทักษะ และพื้นฐานครอบครัว จะทำให้ทีมเกิดความแตกต่างของความคิดอันจะนำไปสู่การคิดที่หลากหลาย การปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น และช่วยสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของทีมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีฐานทรัพยากร ของ Barney (1991) ที่ว่า ทรัพยากรในองค์กร เช่น เงิน เทคโนโลยี ความรู้ และทรัพยากรบุคคล เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสามารถในการแข่งขันขององค์กร องค์กรจะต้องพยายามที่จะใช้ประโยชน์จากคุณค่า ความแตกต่าง ความหายาก และการเลียนแบบไม่ได้ของทรัพยากร

ท้องถิ่น เพื่อพัฒนาและรักษาข้อได้เปรียบในการแข่งขันขององค์กร ดังนั้นหากทีมมีความหลากหลายก็นำไปสู่การแลกเปลี่ยนภายในทีม เกิดการประมวลผล บูรณาการข้อมูล มุมมองที่หลากหลายเหล่านั้น ทีมงานที่มีความหลากหลายช่วยเพิ่มผลการดำเนินงานของทีม และอาจจะประสบความสำเร็จมากกว่าทีมงานที่มีความคล้ายคลึงกันเพราะทีมงานมีองค์ความรู้และมุมมองที่เกี่ยวข้องกับงานกว้างมากกว่า (Kearney & Gebert, 2009) สอดคล้องกับ Ismail et al. (2015) กล่าวว่า ความหลากหลายของสมาชิกทีม สามารถสร้างให้เกิดนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ บริการ และกระบวนการได้ โดยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมเกิดขึ้นจากการนำความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญที่หลากหลายมาทำงานร่วมกันและแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

ทั้งนี้ ในการที่จะดึงเอาขีดความสามารถของสมาชิกทีมแต่ละคนออกมาเพื่อเสริมทีมให้แข็งแกร่งนั้น ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ผู้นำจะต้องใช้การเสริมสร้างพลังให้กับสมาชิกในทีมโดยพิจารณาถึงความสำคัญ ขนาดของปัญหา และใช้วิธีการที่หลากหลายรูปแบบให้เหมาะสมตามความหลากหลายของสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับ Kirkman et al. (2004) ที่พบว่า ความแตกต่างของสมาชิกทีมมีความสัมพันธ์ต่อการเสริมสร้างพลังของทีม เมื่อพนักงานมีอำนาจมากขึ้นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พนักงานจะรู้สึกมีคุณค่าและมีความเชื่อมั่นในการเสี่ยงหรือลองทำสิ่งใหม่ๆ การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับพนักงานจึงช่วยให้พนักงานแสดงพฤติกรรมที่สร้างสรรค์ เกิดนวัตกรรม และนำองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางบวก (Jung et al., 2003; Alge, Ballinger, Tangirala, & Oakley, 2006) สอดคล้องกับ Gondal and Khan (2008) ที่กล่าวว่า การเสริมสร้างพลังเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทีม และมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของทีม ทั้งในด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความร่วมมือ การประสาน

งาน การเรียนรู้ ความพึงพอใจในงาน ความพยายาม ความสามัคคี และการสนับสนุนซึ่งกันและกันของทีม

การเสริมสร้างพลังให้กับสมาชิกในทีมเป็นหน้าที่ของผู้นำ โดยเฉพาะผู้นำที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำจำเป็นจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีทักษะในการบริหาร ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เป็นผู้ที่สามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม และเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อดึงความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชามาใช้ปรับปรุงพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับที่ Bartram and Casimir (2007) ที่พบว่า ความสามารถของผู้นำในการกระตุ้นทางปัญญา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ สามารถเพิ่มการเสริมสร้างพลังของพนักงานในการจัดการงานของตนเอง และเมื่อผู้นำมีทิศทางที่ชัดเจน เปิดรับฟังความคิดเห็น ให้ทุกคนในทีมได้มีส่วนร่วม กระตุ้น และสนับสนุนให้คิด ให้เสนอแนวทางใหม่ๆ เปิดโอกาสให้ลองทำ ก็จะทำให้พนักงานได้ใช้ความรู้ ความสามารถและศักยภาพของตนเองให้เป็นประโยชน์ มีพลังจิตพลังใจในการที่จะพัฒนางาน กล้านำเสนอความคิด เกิดการคิดริเริ่มและการพัฒนา นำไปสู่พฤติกรรม การสร้างนวัตกรรมของทีมและประสิทธิผลของทีม สอดคล้องกับ Reuvers, Van Engen, Vinkenburch, and Wilson-Evered (2008) ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อพฤติกรรม การสร้างนวัตกรรม โรงพยาบาลที่ต้องการใช้ประโยชน์จาก ความสามารถทางนวัตกรรมของพนักงาน ต้องมั่นใจว่า ผู้นำทีมหรือบุคคลที่เป็นผู้นำมีพฤติกรรม การเป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลง และ Paoluccia et al. (2018) ที่พบว่า ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีบทบาทสำคัญ ในทีม และส่งผลต่อประสิทธิผลของทีมโดยรวม

นอกจากนี้ การที่จะทำให้พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมนำไปสู่ประสิทธิผลของทีมได้นั้น ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ทีมจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์และรูปแบบการบริหารจัดการนวัตกรรมที่ชัดเจน ทำซ้ำได้ มีผู้รับผิดชอบ มีรอบระยะเวลาที่ชัดเจน ซึ่งจะทำให้พนักงานยังคงคิดสิ่งประดิษฐ์ หรือการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา โดยมีประสิทธิผลเป็นผลสุดท้ายปลายทางของการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับ Peralta, Lopes, Gilson, Lourenço, and Pais (2015) กล่าวว่า กระบวนการสร้างนวัตกรรมจะส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของทีมอย่างมาก เมื่อวัตถุประสงค์ของทีมมีความชัดเจนและสมาชิกทีมมีความมุ่งมั่นต่อเป้าหมายของทีม

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านความหลากหลายของสมาชิกในทีม ผู้บริหารโรงพยาบาลควรส่งเสริมให้ทีมงานแบบทีมข้ามสายงาน เช่น การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการต่างๆ ในการสรรหาและคัดเลือกสมาชิกทีม ผู้นำทีมควรส่งเสริมให้ทีมมีความหลากหลายของสมาชิก เช่น เพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ วัฒนธรรม เพื่อให้ทีมเกิดมุมมองที่หลากหลายในการทำงาน โดยให้ความสำคัญกับความรู้ความสามารถ การจัดคนให้ถูกกับงาน และจัดให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายให้กับทีมงาน

2. ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำทีมควรสื่อสารให้สมาชิกในทีมเข้าใจถึงวิธีการในการไปสู่เป้าหมายขององค์กรและทีม เป็นแรงจูงใจและกระตุ้นให้สมาชิกในทีมแต่ละคนนำศักยภาพของตนเองมาใช้

ในการพัฒนาองค์กรและทีม ประกอบกับเข้าใจสมาชิกในทีมแต่ละคนว่าแต่ละคนมีคุณลักษณะเป็นอย่างไร ทั้งนี้ในการสรรหาคัดเลือกผู้นำควรใช้วิธีการสรรหาคนที่มีความสามารถให้มาเรียนรู้งานเป็นผู้สืบทอดตำแหน่ง (successor) และส่งเสริมพัฒนาด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการสร้างทีมให้กับผู้นำทุกระดับทั้งระดับต้น กลาง และสูงขององค์กร

3. ด้านการเสริมสร้างพลังของทีม ควรเริ่มจากผู้นำทีมต้องเห็นถึงความสำคัญและเสริมสร้างพลังให้กับสมาชิกในทีม โดยพิจารณาถึงความสำคัญ ขนาดของปัญหา และใช้วิธีการที่หลากหลายรูปแบบให้เหมาะสมตามความหลากหลายของสมาชิก รวมถึงส่งเสริมพัฒนาสมาชิกทีมให้มีระดับความสามารถสูงขึ้น ใครโดดเด่นในด้านใดก็ส่งเสริมด้านนั้น ต้องรู้เขารู้เรา แล้วเสริมสร้างอย่างถูกคน ถูกจังหวะ นอกจากนี้แล้วอาจจัดให้มีคณะกรรมการในการควบคุมดูแลเพื่อให้การเสริมสร้างพลังเป็นไปอย่างเหมาะสมและโปร่งใส

4. ด้านพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรมของทีมผู้นำทีมควรมีการบริหารจัดการนวัตกรรมที่เป็นรูปแบบกระบวนการที่ถูกต้องชัดเจน ทำซ้ำได้ มีผู้รับผิดชอบ มีรอบระยะเวลาที่ชัดเจน และควรสื่อสารให้สมาชิกทีมทราบถึงประโยชน์ที่จะได้รับ มีสิ่งจูงใจในการกระตุ้นให้สมาชิกทีมเกิดพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรม เช่น เงิน การให้รางวัล การยกย่องยอมรับ โอกาสในการเติบโตก้าวหน้า เป็นต้น ในการปฏิบัติงานเมื่อสมาชิกทีมมีความคิดใหม่ๆ และอยากทดลองลงมือทำ ควรเปิดโอกาสให้ทำ โดยผู้นำเป็นผู้ให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น แรงงาน เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น

References

- Alge, B. J., Ballinger, G. A., Tangirala, S., & Oakley, J. L. (2006). Information privacy in organizations: Empowering creative and extrarole performance. *Journal of Applied Psychology, 91*(1), 221-234.
- Barney, J. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of Management, 17*(1), 99-120.
- Bartram, T., & Casimir, G. (2007). The relationship between leadership and follower in-role performance and satisfaction with the leaders: The mediating effects of empowerment and trust in the leader. *Leadership and Organization Development Journal, 28*(1), 4-19.
- Drach-Zahavy, A., & Somech, A. (2002). Team heterogeneity and its relationship with team support and team effectiveness. *Journal of Educational Administration, 40*(1), 44-66.
- Gondal, M., & Khan, A. (2008). Impact of team empowerment on team performance case of the telecommunications industry in Islamabad. *International Review of Business Research Papers, 4*(5), 138-146.
- Ismail, A., Baizura, N., Abidin, N., & Tudin, R. (2009). Relationship between transformational leadership, empowerment and followers' performance: An empirical study in Malaysia. *Scientific e-journal of Management Science, 13*(5), 5-22.
- Jung, D. I., Chow, C., & Wu, A. (2003). The role of transformational leadership in enhancing organizational innovation: Hypotheses and some preliminary findings. *Leadership Quarterly, 14*(4/5), 525-544.
- Kearney, E. & Gebert, D. (2009). Managing diversity and enhancing team outcomes: The promise of transformational leadership. *Journal of Applied Psychology, 94*(1), 77-89.
- Kirkman, B. L., Tesluk, P. E., & Rosen, B. (2004). The impact of demographic heterogeneity and team leader-team member demographic fit on team empowerment and effectiveness. *Group & Organization Management, 29*(3), 334-368.
- Ministry of Public Health. (2018). *Strategic plan 20 years of public health*. Author. [In Thai]
- Paoluccia, N., Dimasb, I. D., Zappalac, S., Lourencoa, P. R., & Rebelo, T. (2018). Transformational leadership and team effectiveness: The mediating role of affective team commitment. *Journal of Work and Organizational Psychology, 34*(3), 135-144.
- Peralta, C. F., Lopes, P. N., Gilson, L. L., Lourenço, P. R., & Pais, L. (2015). Innovation processes and team effectiveness: The role of goal clarity and commitment, and team affective tone. *Journal of Occupational and Organizational Psychology, 88*(1), 80-107.

- Reuvers, M., Van Engen, M. L., Vinkenburg, C. J., & Wilson-Evered, E. (2008). Transformational leadership and innovative work behavior: Exploring the relevance of gender difference. *Creativity and Innovation Management*, 17(3), 227-244.
- Seibert, S. E., Wang, G., & Courtright, S. H. (2011). Antecedents and consequences of psychological and team empowerment in organizations: A meta-analytic review. *Journal of Applied Psychology*, 96(5), 981-1003.
- SETTRADE. (2017). *Stock information*. Retrieved from <https://www.settrade.com/settrade/home#/home> [In Thai]
- Shalley, C. E., Zhou, J., & Oldham, G. R. (2004). The effects of personal and contextual characteristics on creativity: Where should we go from here? *Journal of Management*, 30(6), 933-958.
- Steele, R., & Derven, M. (2015). Diversity & inclusion and innovation: A virtuous cycle. *Industrial and Commercial Training*, 47(1), 1-7.
- Tahsildari, H., Hashim, M. T., & Wan, W. N. (2014). The influence of transformational leadership on organizational effectiveness through employees' innovative behavior. *Journal of Economics and Sustainable Development*, 5(24), 225-236.
- Wong, C. (2018). *Viewpoint: How to empower a diverse international team*. Retrieved from <https://www.shrm.org/resourcesandtools/hr-topics/behavioral-competencies/global-and-cultural-effectiveness/pages/viewpoint-how-to-empower-a-diverse-international-team.aspx>
- Yuan, F., & Woodman, R. W. (2010). Innovative behaviour in the workplace: The role of performance and image outcome expectations. *Academy of Management Journal*, 53(2), 323-342.

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจกับความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณัฐพงษ์ ฉ่ำศิริ¹ พัทณี ประสิทธิธัญกิจ²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจและความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจกับความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ และแบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าสถิติ t-test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และหาค่าความสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

ผลการวิจัย พบว่า (1) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความรู้ความเข้าใจ ภาพรวมอยู่ในระดับดี (2) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3) นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจและความสัมพันธ์ทางสังคม ต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (4) นักเรียนที่มีระดับชั้นที่กำลังศึกษาต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจและความสัมพันธ์ทางสังคมต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ (5) ความรู้ความเข้าใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสัมพันธ์ทางสังคมต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ทางสังคม; เด็กที่มีความต้องการพิเศษ; โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

ณัฐพงษ์ ฉ่ำศิริ และพัชนี ประสิทธิธัญกิจ. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจกับความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(1), 107-117.

^{1,2}โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
อีเมล: nut-ta-pong007@hotmail.com

Relationship between Understandings and Social Interactions Toward Children with Special Needs in an Inclusive Education at the Demonstration School of Ramkhamhaeng University

Nuttapong Chumsili¹ Patchanee Prasititanyakit²

Abstract

This research article aimed to study and compare the understandings and social interactions toward children with special needs in an inclusive education at the Demonstration School of Ramkhamhaeng University. The sample group was the junior high school students at the Demonstration School of Ramkhamhaeng University. The research instruments were the social interactions toward children with special needs in an inclusive education at the Demonstration School of Ramkhamhaeng University. The data were analyzed to find the percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and Pearson's Product Moment Correlation.

Findings are as follows: (1) The junior high school students at the Demonstration School of Ramkhamhaeng University had an overall understanding at a good level. (2) The junior high school student at the Demonstration School of Ramkhamhaeng University had the overall social interactions toward children with special needs in an inclusive education at the average level. (3) The students with different gender had the understanding and social interactions toward children with special needs in an inclusive education at the Demonstration School of Ramkhamhaeng University differently as statistical significance level at 0.05. (4). The students with different classes had the understanding and social interactions toward children with special needs in an inclusive education at the Demonstration School of Ramkhamhaeng University differently with no statistical significance level at 0.05., and (5) The understanding was determined to be positively correlated with social interactions toward children with special needs in an inclusive education at the Demonstration School of Ramkhamhaeng University as statistical significance level at 0.05.

Keywords: Social Interactions; Special Needs; The demonstration School of Ramkhamhaeng University

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Chumsili, N., & Prasititanyakit, P. (2021). Relationship between understandings and social interactions toward children with special needs in an inclusive education at the Demonstration School of Ramkhamhaeng University. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(1), 107-117.

^{1,2} The Demonstration School of Ramkhamhaeng University, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok 10240, Thailand
E-mail: nut-ta-pong007@hotmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพและความสามารถด้านต่างๆ ของคนทุกช่วงวัยเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ (learning society) เพื่อให้ทุกคนมีสิทธิและความเสมอภาคในการเรียนรู้เท่าเทียมกัน ดังที่ Uchuphap (2018) กล่าวสอดคล้องกันว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องให้สิทธิและโอกาสเสมอภาคกันโดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล รวมทั้งผู้บกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม หรือบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ

อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือ การจัดการศึกษาเรียนร่วม (Inclusive Education: IE) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนร่วมกันทั้งผู้เรียนปกติ ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาศักยภาพคนพิการให้มีความเข้มแข็ง (Empowerment) และมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 4 เน้นการสร้างโอกาสและการเท่าเทียมทางการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Office of the Education Council Secretariat Ministry of Education, 2019)

จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นให้ทุกเพศทุกวัย ทุกกลุ่มคนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาและเรียนร่วมกัน โรงเรียนสาธิตซึ่งเป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่ในการฝึกปฏิบัติทดลอง ค้นคว้าศาสตร์ทางการศึกษา ทั้งด้านทฤษฎีและการพัฒนานวัตกรรมวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในประเทศไทย ขณะเดียวกันก็ต้องพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ รู้ทัน รู้นำโลก มีความเชี่ยวชาญ ในศาสตร์ที่ตนเองศึกษา

(Pukiet, 2005) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้อาจไม่เป็นที่ยอมรับทางสังคมจากเพื่อนร่วมชั้นเรียนปกติ ซึ่งเป็นปัญหาหลักของโรงเรียนที่จะส่งผลต่อสุขภาพจิตและพฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียน จึงจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมทักษะต่างๆ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่ดี

จากการที่ได้ศึกษาและพิจารณาการจัดการศึกษาเรียนร่วมของกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติการในโครงการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นเลิศทางวิชาการ และมีความเชื่อว่าถ้าได้ศึกษาพฤติกรรม ความพร้อมของเด็กในด้านต่างๆ อาทิเช่น สัมพันธภาพระหว่างครูและเพื่อน รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรม เป็นต้น ย่อมส่งผลดีต่อการพัฒนาเด็กในอนาคต จึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจกับความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาศักยภาพนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจและความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจและความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำแนกตาม เพศ และระดับชั้น
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความ

เข้าใจกับความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจกับความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปกติ ที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง

2. ผลจากการวิจัยนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนจัดการศึกษาเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ กับเด็กปกติ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

3. ผลจากการวิจัยใช้เป็นข้อมูลในการเรียนการสอนวิชา การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของความรู้ Suanphleng (2009) กล่าวสรุปว่า ความรู้เป็นสารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิด ค้นคว้า ประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติ ทักษะที่สามารถสื่อสารและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการทำงาน ขณะที่ Phakdiwathanakun and Panichkul (2003) กล่าวสอดคล้องว่า ความรู้คือ สารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหา โดยอาศัยประสบการณ์ในการเรียนรู้ เกี่ยวกับการเลือกสารสนเทศมาใช้ในการแก้ปัญหาและผลที่ได้รับ และ Khiao (2007) กล่าวว่า ความรู้เกิดจากการค้นคว้าองค์ความรู้แต่ละเรื่อง หรือการเรียนรู้จากการปฏิบัติจนเกิดทักษะ ความสามารถในด้านต่างๆ

ความหมายของความเข้าใจ Jaidee (1999) กล่าวสรุปเกี่ยวกับความเข้าใจว่า เป็นการจับใจความหรือ

สื่อความหมายจากภาษาใดภาษาหนึ่งเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน รวมถึงการตีความหมายต่างๆ เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วน Ebsuksiri (2016) กล่าวว่า สรุปว่า ความเข้าใจเป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้โดยสัมผัสกับสิ่งเร้า แล้วใช้ประสบการณ์เดิมในการแปลความหมายของสิ่งที่สัมผัส และสามารถจัดหมวดหมู่ได้ ขณะที่ Upapai (2013) กล่าวสนับสนุนว่า ความแตกต่างของบุคคลแต่ละช่วงวัยและสติปัญญาที่แตกต่างกัน ทำให้มนุษย์เกิดความรู้ความเข้าใจที่แตกต่างกัน อันส่งผลให้พฤติกรรมการแสดงออกมีความแตกต่างกันเป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดความรู้ความเข้าใจ (cognitive theories of learning)

ความสัมพันธ์ทางสังคม ความสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดไว้ ดังนี้

Limtasiri (1999) กล่าวสรุปว่า นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่ได้เรียนร่วมกับกลุ่มปกติ มีโอกาสปรับตัวให้เข้ากับสังคมปกติได้ดีขึ้น มีเพื่อนเพิ่มมากขึ้น และมีสังคมที่กว้างขึ้น ขณะที่ McGregor and Vogelberg (1998) กล่าวสอดคล้องกันว่า นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเมื่อได้อยู่ร่วมกับเพื่อนในสังคมปกติย่อมมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม รวมถึงมีพัฒนาการตามวัยและความสามารถในการสื่อสารเป็นอย่างดี ขณะที่นักเรียนที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมมีเครือข่ายในการเรียนที่เข้มแข็งกว่าการเรียนแบบแยกเป็นสัดส่วน ขณะที่ Warnset (2009) กล่าวสรุปว่า การสร้างสัมพันธ์ภาพทางสังคม เป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมอารมณ์ และความรู้สึกต่อการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน และ Jainapa (2013) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นความสามารถของการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม รวมถึงการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและกลุ่มเพื่อนได้อย่างมีความสุข

การจัดการเรียนร่วม Chuensuan (2009) กล่าวสรุปว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการ

พิเศษ และเด็กปกติ แบ่งออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

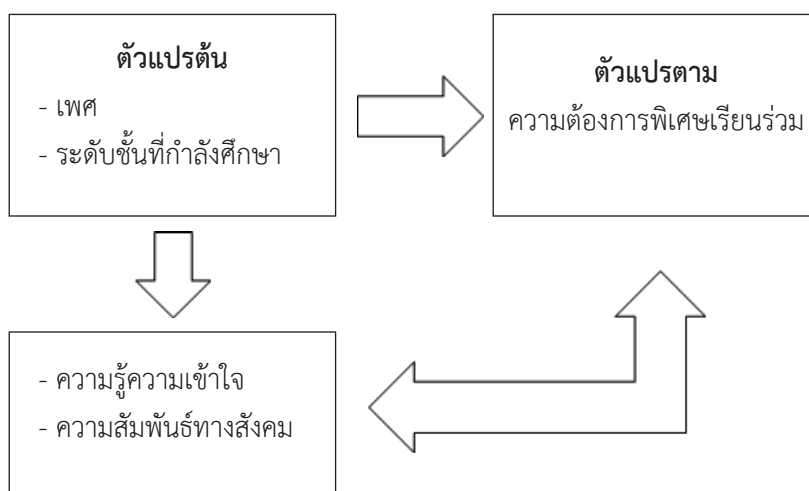
1. ด้านการเรียน เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเรียนในโรงเรียนปกติโดยไม่มีข้อยกเว้น โดยได้รับการฝึกปฏิบัติและเกิดทักษะในด้านต่างๆ อย่างครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน และมากกว่าที่เรียนร่วมกับเด็กพิเศษด้วยกัน

2. ด้านสังคมเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสปรับตัวให้เข้ากับสังคมปกติดีขึ้น มีเพื่อนเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งผู้ปกครองเด็กปกติมีความเข้าใจและยอมรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นผลให้ไม่เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างสังคม

3. ด้านเจตคติ เด็กปกติจะมีความคุ้นเคย และเข้าใจเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากขึ้น เด็กปกติได้เรียนรู้ถึงความต้องการความช่วยเหลือของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นผลให้เด็กปกติมีเจตคติที่ดีต่อเด็กพิเศษ

ขณะที่ Lewis And Doorlag (1982) กล่าวสรุปว่าการเรียนร่วมเด็กพิเศษทำให้เด็กได้มีโอกาสอยู่กับกลุ่มเพื่อน ไม่ถูกแยกตัวออกจากกิจกรรมปกติของโรงเรียน ส่วนเด็กปกติได้รู้จักเด็กที่แตกต่างไปจากตน และเรียนรู้ที่จะยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประชากรและตัวอย่าง คือ นักเรียนปกติระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

อย่างมีสัดส่วน (proportional stratified random sampling) โดยกำหนดตัวอย่างจำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษาจากตาราง Krejcie and Morgan (1970) ซึ่งกำหนดขนาดของตัวอย่าง 284 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจกับความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ จำนวน 15 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนน แต่ละข้อ คือ ตอบถูก ให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบ ให้ 0 คะแนน ใช้การประเมินแบบอิงกลุ่มโดยใช้วิธีการของ Dewey B. Stuit เพื่อเลือกระดับความสามารถของกลุ่ม แล้วกำหนดคะแนนเริ่มต้นของเกรด A โดยค่าเฉลี่ย (mean) เป็นค่ากลางของกลุ่ม ซึ่งขั้นต่ำของเกรด A คือ $\text{mean} + Z(\text{SD})$ เมื่อ Z คือ คะแนนมาตรฐาน, SD คือ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในกรณีที่ใช้ระบบ 5 เกรด ในระดับต่อไปก็ห่างจากเกรด A หนึ่งเท่าของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนั้นเกรดขั้นต่ำของ B คือ $A - \text{sd}$ เกรดขั้นต่ำของ C คือ $B - \text{sd}$ และเกรดขั้นต่ำของ D คือ $C - \text{SD}$

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง แบบสอบถามมีลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 15 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและวิธีการสร้างแบบสอบถาม เพื่อกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ วัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมถึงทราบแนวทางและขอบเขตในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาหลักเกณฑ์ และวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาปรับให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยสร้างข้อคำถามของแบบสอบถามและมาตรวัด รวมทั้งเกณฑ์การให้คะแนนของคำถามแต่ละข้อ

3. นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ (Item Objective Congruence index—IOC) ได้ค่า IOC ของข้อคำถามระหว่าง 0.6-1.0 ซึ่งแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจมีค่า IOC = 0.92 และแบบสอบถามความสัมพันธ์ทางสังคมมีค่า IOC = 0.87

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (Try - out) กับนักเรียนปกติระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ของ Saiyot (1996) ด้านความรู้ความเข้าใจได้ค่าความเชื่อมั่น = 0.92 และความสัมพันธ์ทางสังคมได้ค่าความเชื่อมั่น = 0.87

5. ผู้วิจัยดำเนินการแจกและเก็บแบบสอบถามกับนักเรียนที่เป็นตัวอย่าง จำนวน 285 ฉบับ ซึ่งได้รับคืนกลับมาเป็นฉบับสมบูรณ์ครบทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางด้านสังคมศาสตร์ ดังนี้

6.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (percentage)

6.2 วิเคราะห์ระดับความรู้ความเข้าใจที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ในโรงเรียนสาธิต

มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยหาค่าเฉลี่ย (mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

6.3 วิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ทางสังคม ที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียน สาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

6.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ความ เข้าใจและความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษเรียนร่วม ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย รามคำแหง จำแนกตามเพศ และระดับชั้น ใช้ (t-test) ทดสอบความแตกต่างของตัวแปรที่แบ่งเป็น 2 กลุ่ม และใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ทดสอบความแตกต่างของตัวแปร ที่แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มขึ้นไป หากพบความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย เป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' method)

6.5 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเข้าใจกับความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อเด็กที่มี ความต้องการพิเศษเรียนร่วมของนักเรียนในโรงเรียน สาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ใช้ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

1. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ใน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความรู้ความ เข้าใจต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ใน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ภาพรวมอยู่ใน ระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มี 2 ข้อที่อยู่ใน ระดับพอใช้และปานกลาง เรียงตามลำดับ คือ เด็กที่มี ความต้องการพิเศษเรียนร่วม หมายถึง เด็กที่บกพร่อง ทางสติปัญญา และเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีญาติ พี่น้องเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีโอกาสเป็นเด็ก ที่มีความต้องการพิเศษ นอกนั้นอยู่ในระดับดีมาก

2. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นใน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความสัมพันธ์ ทางสังคมต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมภาพ รวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$) เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อพบว่า มีสัมพันธ์ทางสังคม ไม่ดี คือ นักเรียน มักเลือกที่จะอยู่กลุ่มเดียวกับเพื่อนที่เป็นเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษเรียนร่วม ($\bar{X} = 4.21$) และนักเรียนรู้สึก ดีใจที่เพื่อนๆ ทุกคนยอมรับ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เรียนร่วมเป็นเพื่อน ($\bar{X} = 3.98$)

3. นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจ และความสัมพันธ์ทางสังคมต่อเด็กที่มีความต้องการ พิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. นักเรียนที่มีระดับชั้นที่กำลังศึกษาต่างกัน มี ความรู้ความเข้าใจและความสัมพันธ์ทางสังคมต่อเด็ก ที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ในโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ความรู้ความเข้าใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ความสัมพันธ์ทางสังคมต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เรียนร่วมในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r=0.765$)

การอภิปรายผล

1. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นใน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความรู้ ความเข้าใจต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงภาพรวม อยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีความพร้อมในการส่งเสริม การเรียนรู้ให้กับเด็กพิเศษแบบเต็มเวลา นอกจากทาง โรงเรียนได้จัดสรรครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือ ครูที่ปรึกษาและประจำวิชาในด้านการสอน และการ ปฏิบัติต่อนักเรียน เป็นผลให้นักเรียนที่มีความต้องการ

พิเศษเรียนร่วมได้รับการดูแลและพัฒนาศักยภาพเทียบเท่ากับเด็กปกติ สอดคล้องกับ Savagapun (2012) กล่าวสรุปว่า การเรียนร่วมของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนปกติแบบเต็มเวลา ตลอดจนให้ความช่วยเหลือและบริการพิเศษให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มี 2 ข้อที่อยู่ในระดับพอใช้และปานกลาง เรียงตามลำดับ คือ เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม หมายถึง เด็กที่บกพร่องทางสติปัญญา และเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีญาติพี่น้องเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีโอกาสเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ นอกนั้นอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนในชั้นเรียนปกติส่วนใหญ่อาจมีความเข้าใจที่แตกต่างกันเกี่ยวกับลักษณะของเด็กพิเศษ ทั้งนี้เด็กที่มีความต้องการพิเศษจัดอยู่ในกลุ่มที่ไม่อาจพัฒนาความสามารถได้เท่าที่ควร เช่น ความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Namrak (2007) พบว่า เพื่อนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในระดับชั้นเรียนที่มีโครงการเรียนร่วมของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน มีความรู้ความเข้าใจว่าเด็กพิเศษคือเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญา

2. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พฤติกรรมการแสดงออกของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นอาจเกิดความสับสน ไม่เข้าใจกฎเกณฑ์ทางสังคม ลักษณะธรรมชาติของเด็กพิเศษจะสร้างกำแพงมากระหว่างสังคมนอบข้าง มีขอบเขตจำกัดต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนร่วมชั้น เป็นผลให้นักเรียนปกติอาจไม่เข้าใจและเข้าถึงได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับ

Jewpattanakun (2006) พบว่า นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนอยู่ระดับมัธยมศึกษา มีปัญหาทักษะทางสังคม ทั้งด้านการสื่อความหมายและการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นซึ่งส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันกับนักเรียนปกติ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Namrak (2007) พบว่า เพื่อนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในระดับชั้นเรียนที่มีโครงการเรียนร่วมของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อเด็กออทิสติก อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีความสัมพันธ์ทางสังคมไม่ดีในเรื่องเกี่ยวกับนักเรียนมักเลือกที่จะอยู่กลุ่มเดียวกับเพื่อนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม และนักเรียนรู้สึกดีใจที่เพื่อนๆ ทุกคนยอมรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมเป็นเพื่อน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนปกติยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียน นักเรียนปกติที่เรียนร่วมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรได้รับการปรับทัศนคติที่เหมาะสม ดังนั้นการจัดโครงการเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความเชื่อและศรัทธาในเรื่องของการอยู่ร่วมกันและเท่าเทียมกันของกลุ่มคนในสังคม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Namrak (2007) พบว่า เพื่อนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในระดับชั้นเรียนที่มีโครงการเรียนร่วมของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ไม่ค่อยยอมรับเด็กออทิสติกเข้ากิจกรรมกลุ่ม

3. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีเพศต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจและความสัมพันธ์ทางสังคมต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อุปนิสัยส่วนตัวของเพศชายและเพศหญิง

ที่แตกต่างกัน ซึ่งเพศหญิงจะมีอุปนิสัยอ่อนโยน และมีความใส่ใจในรายละเอียดต่างๆ ให้ความสำคัญกับบุคคลรอบข้างมากกว่าเพศชาย เป็นผลให้นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความรู้ความเข้าใจและความสัมพันธ์ทางสังคมต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงแตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Limmanrang (2006) กล่าวว่า ภาพพจน์เพศหญิงจะมีความอ่อนโยน ความเข้าใจ การเข้าสังคมมากกว่า ขณะที่เพศชายจะมีความทะเยอทะยาน และความก้าวร้าว จากลักษณะดังกล่าว จึงส่งผลให้เพศหญิงมีความเข้าใจมากกว่าเพศชาย

4. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีระดับชั้นต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจและความสัมพันธ์ทางสังคมต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนที่เป็นตัวอย่างมีอายุใกล้เคียงกัน เป็นวัยเดียวกัน ซึ่งในวัยนี้ เป็น วัยที่ชอบพบปะพูดคุยกับเพื่อนๆ ในวัยเดียวกัน ไม่ค่อยคิดอะไร จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีระดับชั้นต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจและความสัมพันธ์ทางสังคมต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Dash (2006) กล่าวว่าสรุปว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนปกติกับนักเรียนปกติที่มีกลุ่มอายุเดียวกัน ย่อมส่งผลให้เด็กต่างเข้าใจความเหมือนและความไม่เหมือนในการอยู่ร่วมกัน นักเรียนปกติเรียนรู้ที่จะยอมรับการไร้ความบกพร่องในด้านต่างๆ ของเพื่อนซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ทำให้การจัดการศึกษาในกลุ่มอายุเดียวกันเป็นไปได้ในทิศทางที่ดี

5. ความรู้ความเข้าใจกับความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความสัมพันธ์กันทางบวก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความรู้ความเข้าใจกับความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกัน กล่าวคือ หากบุคคลมีความรู้ความเข้าใจกับสิ่งใดดี มักจะมีสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีต่อสิ่งนั้น เป็นผลให้ความรู้ความเข้าใจกับความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Namrak (2007) พบว่า ความรู้ความเข้าใจกับสัมพันธ์ทางสังคมของเพื่อนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในระดับชั้นเรียนที่มีโครงการเรียนร่วมของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน มีความสัมพันธ์กัน

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในชั้นเรียนปกติยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศักยภาพและความบกพร่องทางการเรียนรู้ของเด็กพิเศษ ดังนั้น โรงเรียนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กพิเศษ ให้กับนักเรียนปกติ
2. จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนควรสร้างสัมพันธ์ภาพทางสังคมระหว่างนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยจัดกิจกรรมทั้งด้านวิชาการ นันทนาการ กีฬา กิจกรรมเสริมทักษะทางด้านอาชีพ เป็นต้น แต่ละกิจกรรมควรเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนปกติเพื่อสร้างความคุ้นเคย และการปรับตัวให้เข้ากับสังคมปกติได้เป็นอย่างดี

References

- Chuensuan, W. (2009). *Factors affecting perception of learning with special needs in an inclusive education*. Master' thesis of education, Srinakharinwirot University. [In Thai]
- Dash, N. (2006). *Inclusive education for children special with need*. Atlantic.
- Ebsuksiri, A. (2016). *Psychology for teachers*. Chulalongkorn University Press.
- Jaidee, J. (1999). *Alternative: The comprehension of democracy of Kasetsart University students*. Master's thesis of Arts, Kasetsart University. [In Thai]
- Jainapa, W. (2013). *Social skills practice of autistic students through power cards accompanied with simulation situations*. Master' thesis of education, Silpakorn University. [In Thai]
- Jewpattanakun, P. (2006). *Development of social skills training for autistic children*. Doctoral dissertation (education), Srinakharinwirot University. [In Thai]
- Khieo, P. (2007). *Human resources development in organizations*. Sirabutr Printing. [In Thai]
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Education and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Lewis, R. B., & Doorlag, D. H. (1982). *Teaching special students in the mainstream*. Charles E. Merrill.
- Limmanrang, J. (2006). *Adolescent psychology*. Ramkhamhaeng University Press. [In Thai]
- Limtasiri, O. (1999). *Teaching special children*. Ramkhamhaeng University Press. [In Thai]
- McGregor, G., & Vogelsberg, R. T. (1998). *Inclusive schooling practices: Pedagogical and research foundation*. Paul H. Brookes.
- Namrak, P. (2007). *The knowledge, attitude and social relation to autistic children of secondary school students studying in inclusive education classroom of Kasetsart University laboratory school center for educational research and development, Bangkhen Campus*. Master's thesis of Science, Chulalongkorn University. [In Thai]
- Office of the Education Council Secretariat Ministry of Education. (2019). *Monitoring and Evaluation of Integrative Education for Children with Disabilities and Special Needs*. 21 Century. [In Thai]
- Phakdiwatthanakun, K., & Panichkul, P. (2003). *System analysts design*. KTP Com and Consult. [In Thai]
- Pukiet, L. (2005). *Learn like fun find focus*. 1st Academic Demonstration Conference Document. Ramkhamhaeng University Press. [In Thai]
- Uchuphap, P. (2018). *Education and teaching profession*. Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Upapai, N. (2013). *Educational psychology*. Chulalongkorn University Press. [In Thai]

- Saiyot, L. (1996). *Techniques for measuring learning results*. Suwiriyasan. [In Thai]
- Sewokphan, P. (2012). *Inclusive education management: Theory and practice*. Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Suanphleng, P. (2009). *Information technology and Innovation for Knowledge Management*. SE-Education. [In Thai]
- Warnset, S. (2009). *Development of potential of autistic persons using visual learning materials*. Klungnana Vitthaya. [In Thai]

รูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงาน กลุ่มธุรกิจธนาคาร

ภาวิทย์ ชินะโชติ¹ ชมสุภัค ครุฑกะ² ดวงเดือน จันทร์เจริญ³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลกลุ่มธุรกิจธนาคาร (2) สร้างรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงาน และ (3) ประเมินรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงาน สร้างรูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่ามัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัย พบว่า

1) สภาพการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลกลุ่มธุรกิจธนาคาร พบว่าข้อที่มีค่าความถี่สูงสุดในแต่ละด้านได้แก่ (1) ด้านการพัฒนานักทรัพยากรมนุษย์ใช้วิธีการเรียนรู้ในงาน (2) ด้านโครงสร้างงานทรัพยากรบุคคล (3) ด้านสมรรถนะการปฏิบัติงาน 2) รูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร ได้แก่ (1) องค์ประกอบของการสร้างกลุ่ม (2) องค์ประกอบการระดมความคิด (3) องค์ประกอบกำหนดบรรทัดฐาน (4) องค์ประกอบการปฏิบัติงาน และ (5) องค์ประกอบของการแยกกลุ่มหรือการสลายกลุ่ม และ 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร พบว่าทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมและเป็นไปได้

คำสำคัญ: การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์; ทีมข้ามสายงาน; กลุ่มธุรกิจธนาคาร; รูปแบบการพัฒนา; การประเมินผลเชิงพัฒนา

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

ภาวิทย์ ชินะโชติ, ชมสุภัค ครุฑกะ และดวงเดือน จันทร์เจริญ. (2564). รูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงาน กลุ่มธุรกิจธนาคาร. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(1), 118-132.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
อีเมล: pavitc@yahoo.com

^{2,3} คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

A Human Resource Officer Development Model for the Banking Business Employing a Cross Function Team

Pavit Chinachoti¹ Chomsupak Cruthaka² Duangduen Chancharon³

Abstract

The objectives of this research are to (1) study the conditions and problems of human resource development for business banking (2) create a model for human resource development for business banking by using cross-functional teams, and (3) evaluate development model for human resource development by using cross functional teams by Delphi method. Data were analyzed by means and median between quartiles.

Research results can be summarized as follows:

1) Conditions and problems of human resource development for business banking have the highest frequent rate in each area as follows: (1) Human resource development, using learning methods in the work (2) Structure of human resource work (3) the competency needed to perform the job. 2) A model for human resource development by using cross-functional teams for business banking consists of (1) the composition of the creation of the group (2) the brainstorming component (3) Criteria for determining norms (4) the operational components and (5) component of group separation or group breakdown and 3) Opinions about draft model for human resource development by using cross-functional teams for business banking were that every element is appropriate and feasible.

Keywords: Human Resource Development; Cross-Functional Team; Business Banking;
Development model; Development evaluations

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Chinachoti, P., Cruthaka, C, & Chancharon, D. (2021). A human resource officer development model for the banking business employing a cross function team. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(1), 118-132.

¹ Doctor of Philosophy Program in Human Resource Development, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok 10240, Thailand
E-mail: pavitc@yahoo.com

^{2,3} Faculty of Human Resource Development, Ramkhamhaeng University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันอยู่ในช่วงปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ที่มีการผสมเทคโนโลยีมาพอสมควรจนเกิดการนำสู่โลกการเปลี่ยนแปลง ยุคนี้มีหลากหลายงานที่ถูกทดแทนโดยโปรแกรมงาน หุ่นยนต์ และอื่นๆ รวมทั้งวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม ทั้งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบสิ่งใหม่และการพัฒนาต่อยอด นวัตกรรมจะช่วยให้ประสิทธิภาพและส่งเสริมขีดความสามารถของมนุษย์และรวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 (Office of the National Economic and Social Development Board, 2017) ทำให้พนักงานมีแนวโน้มถูกลดจำนวนลง ดังเช่น ธนาคารภาคการบริการ โรงงานต่างๆ มีจำนวนพนักงานถูกลดลงฝ่ายสนับสนุนเช่นงานบุคคลก็มีแนวโน้มที่ถูกจำกัดจำนวนพนักงาน และต้องการคนที่เข้าใจในองค์กรมากขึ้น ทำงานได้หลากหลายหน้าที่ ทำงานทดแทนกันได้ พร้อมโยกย้ายบทบาทหน้าที่การทำงานรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร

จากผลกระทบดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานกลุ่มธุรกิจธนาคาร รูปแบบที่สร้างขึ้นจะสามารถใช้เป็นต้นแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลให้สามารถทำงานได้อย่างหลากหลายหน้าที่ เพื่อให้งานด้านบุคคลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นภายใต้ภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลกลุ่มธุรกิจธนาคาร
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงาน
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงาน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ผู้จัดการงานบุคคล กลุ่มธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ขนาดกลางและใหญ่สังกัดธนาคารแห่งประเทศไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. ขอบเขตเนื้อหา ศึกษา สภาพและปัญหาการพัฒนานักทรัพยากรบุคคล รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงาน
3. ขอบเขตระยะเวลาในการวิจัย คือ ระยะเวลา 6 เดือน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้รูปแบบที่เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะบุคคลากรด้านทรัพยากรบุคคลให้ตรงกับความต้องการขององค์กร
2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการทำงานข้ามสายงาน ทำให้การทำงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยให้ดีขึ้น
3. ได้ต้นแบบการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้กับนักพัฒนาทรัพยากรบุคคลในองค์กรอื่นๆ ต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการพัฒนาสมรรถนะในการทำงาน

Shermon (2004, pp. 28-29) ได้ให้ความหมายสมรรถนะ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการปฏิบัติงานให้ได้มาตรฐานที่องค์กรต้องการ (พฤติกรรมของบุคคล) และผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

โดยทั่วไปสมรรถนะ(competency) สามารถจำแนกได้เป็นสองประเภทใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้ (Chinachoti, 2013)

1. ความสามารถเชิงสมรรถนะหลัก (core competency) คือ Competency ที่เป็นแกนหลักขององค์กรนั้นๆ ซึ่งทุกคนในองค์กรต้องมีคุณสมบัติที่เหมือนกัน

2. ความสามารถเชิงสมรรถนะด้านเทคนิค (technical competency) คือ สมรรถนะที่กำหนดไว้สำหรับงานในแต่ละด้านหรือตามลักษณะงาน ซึ่งจะมีขึ้นความสามารถแตกต่างกันไปตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

Cruthaka (2017, p. 76) สรุปความหมายสมรรถนะว่า หมายถึง การแสดงออกของบุคคลถึงความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติในการกระทำหรือการปฏิบัติงานในความรับผิดชอบของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพตามความคาดหวังของบุคคลอื่น

Clark (1999, p. 20) ได้ให้ความหมายสมรรถนะ หมายถึง สมรรถนะจะประกอบ ด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ (1) ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) และความสามารถ (abilities)

โครงสร้างองค์การของการบริหารทรัพยากรบุคคล

Siriwongse (2013, p. 3) การจัดการทรัพยากรบุคคลเป็นกระบวนการที่มีการใช้กลยุทธ์และศิลปะอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายดังนั้นการทรัพยากรบุคคลหมายถึงพนักงานที่ทำงานในองค์กรเกี่ยวกับการจัดหาพนักงาน กระบวนการสรรหาและคัดเลือกพนักงาน การพัฒนาพนักงาน การจูงใจ การรักษาพนักงานและการยุติการจ้างงานขององค์กรในการบริหารงานโดยคำนึงถึงการวิเคราะห์งาน การวางแผนด้านทรัพยากรบุคคลซึ่งเป็นกระบวนการการคัดเลือกคนเข้าทำงานการฝึกอบรมและค่าจ้างเงินเดือนและสวัสดิการการประเมินผล การปฏิบัติงานและแรงงานสัมพันธ์

แนวคิดการพัฒนาทรัพยากรบุคคล

Cruthaka (2017, pp. 203-204) การพัฒนาทรัพยากรบุคคลมีงาน 3 ด้านดังต่อไปนี้ (1) การพัฒนารายบุคคล (individual development) (2) การพัฒนาอาชีพ (career development) และ (3) การพัฒนาองค์กร (organization development)

Kirkpatrick, D. L., and Kirkpatrick, J. D. (2007) อธิบายการประเมินผลการฝึกอบรมที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ในการทำงาน ดังนี้ (1) การประเมินด้านการเรียนรู้ (learning) เพื่อวัดความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ (2) การประเมินพฤติกรรม (behavior) และ (3) การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อองค์กร (result)

แนวคิดบริหารทีมงานและการทำงานเป็นทีม

Tuckman (1965) ขั้นตอนการสร้างทีมงาน รวม 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ Forming คือ การก่อร่างสร้างทีมหรือการรวมตัวกันของสมาชิกทีม Storming คือการระดมความคิดเพื่อทำให้ทีมดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน Norming คือการกำหนดทิศทางเป้าหมาย บรรทัดฐานของทีม Performing คือการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ Adjourning คือการแยกย้ายกันเมื่อถึงเวลาหรือทีมบรรลุเป้าหมาย

Colquitt, LePine, and Wesson (2015, p. 360) กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนากลุ่มดังนี้ขั้นตอน (1) ขั้นตอนในการสร้างกลุ่ม (forming stage) (2) ขั้นตอนในการระดมความคิด (storming stage) (3) ขั้นตอนในการกำหนดบรรทัดฐาน (norming stage) (4) ขั้นตอนในการดำเนินงาน (performing stage) (5) ขั้นตอนในการแยกกลุ่มหรือการสลายกลุ่ม (adjourning stage)

แนวคิดรูปแบบทีมงานข้ามสายงาน

Robbins and Judge (2011, pp. 350-352) กล่าวถึง ทีมงานข้ามสายงาน (cross functional teams) มีความหลากหลายภายในองค์กรหรือแม้แต่

ระหว่างองค์การในการแลกเปลี่ยนข้อมูล การพัฒนาความคิดใหม่ การแก้ปัญหาและประสานงานโครงการที่มีความซับซ้อน ขั้นตอนแรกของการเริ่มต้น ทีมงานข้ามหน้าที่จะต้องการเวลามากเพื่อให้สมาชิกเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกันในงานที่แตกต่างและซับซ้อน ต้องใช้เวลาในการสร้างความไว้วางใจและการทำงานเป็นทีม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นักทรัพยากรบุคคลมีหลายบทบาทหน้าที่ ความหลากหลายขึ้นอยู่กับแต่ละโครงสร้างองค์กรสอดคล้องกับ Suthamanon (2008) ศึกษาพบว่า นักบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การธุรกิจในประเทศไทยมี 4 บทบาท (1) บทบาทการวางแผนงานและการนำการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (2) บทบาทการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ (3) บทบาทการให้คำปรึกษาแนะนำการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (4) บทบาทการอำนวยความสะดวกและให้บริการด้านทรัพยากรมนุษย์ เมื่อทราบถึงบทบาทหน้าที่โครงสร้างของฝ่ายทรัพยากรบุคคลแล้ว ศึกษาตัวแปรด้านสมรรถนะของนักทรัพยากรบุคคลซึ่งสอดคล้องกับ Cheeraka (2012) ศึกษาพบว่า สมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย มีองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ คือความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ และจะต้องมีความสามารถแต่ละองค์ประกอบดังนี้ (1) ด้านความรู้ (knowledge) ผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลจะต้องมี Technical Skill และ Focus on Customer องค์ประกอบที่ (2) ด้านทักษะ (skill) ผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลจะต้องมี Communication และ Team Work และองค์ประกอบที่ (3) คุณลักษณะ (attribute) ผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลจะต้องมี Innovation, Leader Ship, Flexibility, Motivation, Building Relationship เมื่อได้มาซึ่งสมรรถนะของนักทรัพยากรบุคคลแล้ว ด้านตัวแปรการสร้างทีมข้าม

สายงาน สอดคล้องกับ Akakuianan (2008) ศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกทีม และกระบวนการทีมร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลของทีมข้ามสายงานได้ร้อยละ 82 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำทีมส่งผลต่อประสิทธิผลของทีมข้ามสายงานมากที่สุด ความฉลาดทางอารมณ์ของทีม และความเหนียวแน่นในทีมส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลของทีมข้ามสายงาน และ Ali (2016) ศึกษาพบว่า แบ่งการค้นหาค้นออกเป็นสองส่วนหลักคือ ผลการสื่อสารในการทำงานของทีมข้ามสายงานและประสิทธิภาพของเครื่องมือสื่อสารที่เฉพาะเจาะจงที่สมาชิกในทีมและหัวหน้าทีมใช้ และด้านการสร้างทีม สอดคล้องกับ Wang, Chen, Lin, and Hsu (2010) ศึกษาพบว่า ทีมงานข้ามสายงานที่มีประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญและช่างเทคนิคเป็นประเด็นสำคัญ การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับ ทฤษฎีระบบสำรวจตัวแปรสำคัญบางอย่างของทีมในโรงพยาบาลรวมถึงลักษณะโครงสร้างของทีมกระบวนการทีมและประสิทธิผลพบว่า (1) สำหรับโครงสร้างของทีมลักษณะเฉพาะบรรทัดฐานของทีมมีผลต่อประสิทธิภาพของทีม (2) กระบวนการทีมมีผลต่อประสิทธิผล (3) บรรทัดฐานของทีมและความสามัคคีของทีมมีผลต่อกระบวนการของทีม และ (4) กระบวนการของทีม และ Cui (2016) ศึกษาพบว่า ระบบทำการตรวจสอบการตัดสินใจอย่างเป็นระบบทำในทีมข้ามสายงาน เป็น กระบวนการตัดสินใจขององค์การเฉพาะและสำหรับการจัดตำแหน่งของการตัดสินใจของหน่วยงานด้วยการตัดสินใจที่ “ดีที่สุด” ซึ่งจะช่วยให้ผลตอบแทนสูงสุดของบริษัท เมื่อสร้างทีมข้ามสายงานแล้วด้านการพัฒนาทีมข้ามสายงานสอดคล้องกับ สำหรับ Chancgaroen (2013) ศึกษาพบว่า การพัฒนาทรัพยากรบุคคลสอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ และพันธกิจองค์กร วิธีการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ดำเนินการโดยการฝึกอบรมพนักงาน การออกแบบหลักสูตร และโครงการกระบวนการพัฒนา

แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ทบทวนวิสัยทัศน์และพันธกิจ (2) วิเคราะห์ความจำเป็นและปัญหาของการพัฒนาทรัพยากรบุคคล และสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร (3) ออกแบบและพัฒนากการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้สอดคล้องกับพันธกิจและเป้าหมายองค์กร (4) ปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรบุคคล (5) การประเมินและควบคุมกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรบุคคล และ Anthony, Green, and McComb (2014) ศึกษาพบว่า ประการแรกคุณภาพของการประสานงานระหว่างแผนก และสำนักงานใหญ่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งด้านล่างของขอบเขตระหว่าง ทีมงานข้ามสายงาน โครงการและหัวหน้าแผนกและยังดีขึ้นประสิทธิภาพของโครงการ

จากการทบทวนวรรณกรรมจากผู้วิจัยหลายท่าน มีความสอดคล้องกับตัวแปรด้านสมรรถนะของนักทรัพยากรบุคคลคือ (1) ด้านความรู้ (knowledge) (2) ด้านทักษะ (skill) (3) คุณลักษณะ (attribute) รวมถึงรูปแบบสร้างทีมข้ามสายงาน โดยลักษณะการสร้างทีม กระบวนการสร้างทีมสร้างบรรทัดฐานของทีม และการพัฒนารูปแบบบริหารทีมงานข้ามสายงาน

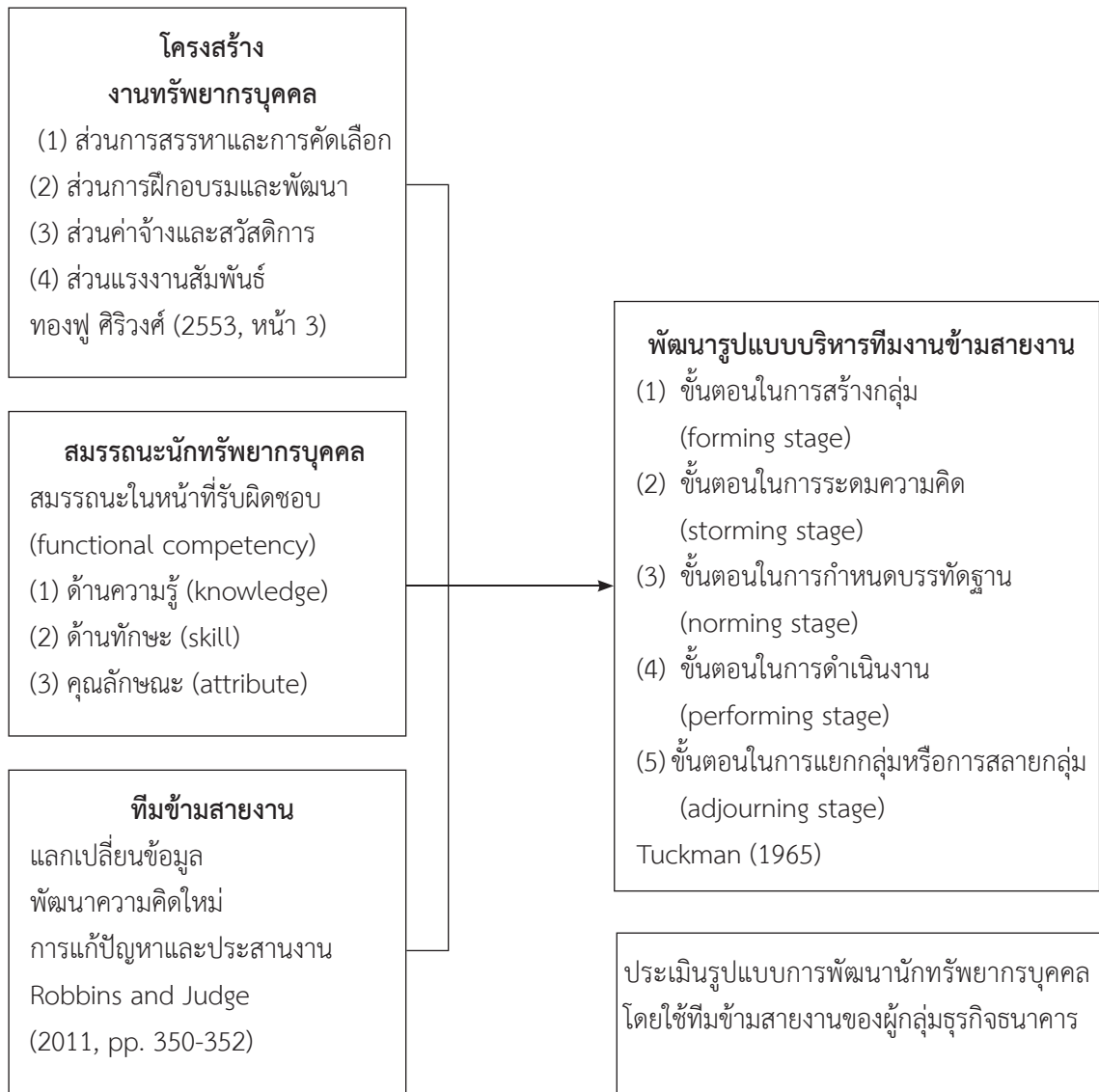
ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำนวนประชากรคือผู้เชี่ยวชาญด้านปฏิบัติงานทรัพยากรบุคคลหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการทางทรัพยากรบุคคล และผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้บริหารระดับผู้จัดการขึ้นไป กลุ่มตัวอย่าง 49 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

แบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้คือ สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การทำเดลฟายเทคนิค และการสนทนากลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ การศึกษาสภาพและปัญหา การพัฒนานักทรัพยากรบุคคลกลุ่มธุรกิจธนาคาร โดยการสัมภาษณ์ผู้จัดการงานบุคคลหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 22 คน สร้างรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานกลุ่มธุรกิจธนาคาร โดยการสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 18 คน การประเมินรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานกลุ่มธุรกิจธนาคาร โดยการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของรูปแบบจากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ของคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยนำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด ให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระเกี่ยวกับสภาพ และปัญหา มาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และจัดกลุ่ม (categorized) และสรุปแจกแจงด้วยตารางแสดงเป็นความถี่ คำตอบที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการตอบแบบสอบถามมาคำนวณหาค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของคำถามแต่ละข้อ ทั้งหมด 3 รอบ และหาระดับความจำเป็น และผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันมาและสรุปผล

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาผลการศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลกลุ่มธุรกิจธนาคาร

1. ผลการศึกษาสภาพ การพัฒนานักทรัพยากรบุคคลกลุ่มธุรกิจธนาคาร พบว่า สภาพทั่วไปสำหรับพัฒนานักทรัพยากรบุคคลของกลุ่มธุรกิจธนาคาร

ประกอบด้วย 8 ด้าน จำนวน 42 ข้อ สรุปเป็นรายด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนานักทรัพยากรมนุษย์ สภาพทั่วไปสำหรับพัฒนานักทรัพยากรบุคคลของกลุ่มธุรกิจธนาคาร จำนวน 14 ข้อ โดยมีค่าความถี่สูงสุด 3 อันดับ

แรกได้แก่ ใช้วิธีการเรียนรู้ในงาน วิเคราะห์จากบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และวิเคราะห์จากงานที่ได้รับมอบหมายพิเศษ

1.2 ด้านโครงสร้างงานทรัพยากรบุคคล จำนวน 10 ข้อ โดยมีค่าความถี่สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ มีโครงสร้างงานสรรหาบุคคลากร มีโครงสร้างงานสวัสดิการเงินเดือน และมีโครงสร้างงานอบรมการเรียนรู้

1.3 ด้านสมรรถนะการปฏิบัติงานที่จำเป็น จำแนกได้ 3 สมรรถนะ สรุปได้ดังนี้

1.3.1 สมรรถนะในงานด้านความรู้ (knowledge) มีจำนวน 6 ข้อ โดยมีค่าความถี่สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ความรู้ด้านงานทรัพยากรบุคคล เช่น งานสรรหา งานพัฒนาพนักงาน งานสวัสดิการ หรืองานด้านพัฒนาทรัพยากรบุคคลอื่นๆ การพัฒนาตามการเติบโตทางสายงาน ความรู้ด้านการบริหารจัดการ เช่น การบริหารแผนงาน การบริหารบุคคลากรการประเมินผล การพัฒนาองค์กรและอื่นๆ ความรู้ด้านเทคโนโลยี โปรแกรมต่างๆ งานทรัพยากรบุคคล และความรู้ด้านองค์กร และเกี่ยวกับธนาคาร

1.3.2 สมรรถนะในงานด้านทักษะ (skill) จำนวน 5 ข้อ โดยมีค่าความถี่สูงสุด 3 อันดับแรกได้แก่ ทักษะงานทรัพยากรบุคคล เช่นงานสรรหา งานพัฒนาพนักงาน หรืองานด้านอื่นๆ ทักษะด้านสื่อสาร และประสานงาน ระหว่างนักทรัพยากรบุคคลกับผู้เกี่ยวข้อง ทั้งภายในภายนอก และทักษะด้านด้านเทคโนโลยี การใช้งานโปรแกรมของงานทรัพยากรบุคคล

1.3.3 สมรรถนะในงานด้านคุณลักษณะอื่น จำนวน 8 ข้อ โดยมีค่าความถี่สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความยืดหยุ่นต้องปรับตัวในการทำงาน และมีความละเอียดรอบคอบ

2. ผลการศึกษาปัญหาการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลกลุ่มธุรกิจธนาคาร พบว่า

ปัญหาสำหรับการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลของ

กลุ่มธุรกิจธนาคาร ประกอบด้วย 4 ด้าน จำนวนทั้งสิ้น 23 ข้อ สรุปเป็นรายด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลของกลุ่มธุรกิจธนาคาร จำนวน 10 ข้อ โดยมีค่าความถี่สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ไม่มีการพัฒนาเกี่ยวกับสมรรถนะในกระบวนการทำงานไม่ให้ความสำคัญในการพัฒนาพนักงาน เน้นอบรมผู้บริหาร และฝ่ายที่หารายได้เป็นหลัก ฝ่ายทรัพยากรบุคคลไม่ได้รับการสนับสนุนและหลักสูตรอบรมของฝ่ายทรัพยากรบุคคลไม่มีหลากหลาย หรือเป็นหลักสูตรเฉพาะของฝ่ายทรัพยากรบุคคล

2.2 ด้านโครงสร้างงานทรัพยากรบุคคล จำนวน 3 ข้อ โดยมีค่าความถี่สูงสุด 3 อันดับแรกได้แก่ โครงสร้างมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างโยกย้ายบ่อยครั้ง บุคคลมีคุณสมบัติไม่ตรงกับโครงสร้างงาน เช่น จบบริหารงานบุคคล และมาอยู่ฝ่ายพัฒนาบุคคล และการกำหนดโครงสร้างงานไม่เป็นเอกภาพ

2.3 ด้านสมรรถนะการปฏิบัติงานที่จำเป็น จำนวน 4 ข้อ โดยมีค่าความถี่สูงสุด 3 อันดับแรกได้แก่ สมรรถนะในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคลมีจำนวนมากเนื่องจากบางคนทำงานด้านบุคคลมากกว่า 1 งาน เช่น งานสรรหาคัดเลือก และงานพัฒนาบุคคล ไม่มีเขียนสมรรถนะไว้อย่างชัดเจน และมีสมรรถนะด้านงานมากแต่ไม่ถูกให้ความสนใจในการพัฒนา

2.4 ด้านปัญหาที่ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร จำนวน 6 ข้อ โดยมีค่าความถี่สูงสุด 3 อันดับแรกได้แก่ ไม่มีการเตรียมการพัฒนาพนักงานทำงานข้ามสายอย่างจริงจังให้โอนย้ายและไปทำงานจริง ใช้การสั่งการจากเบื้องบน เป็นคำสั่ง และมีการทำทีมข้ามสายงานสำหรับผู้ที่มียศกษภาพที่จะเป็นผู้ที่ได้เป็นผู้บริหารต่อไปเท่านั้น

ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) องค์ประกอบการสร้างทีม

ข้ามสายงาน (forming stage) (2) องค์ประกอบการระดมความคิด (storming stage) (3) องค์ประกอบการกำหนดบรรทัดฐาน (norming stage) (4) องค์ประกอบการปฏิบัติงาน (performing stage) (5) องค์ประกอบการแยกกลุ่มหรือการสลายกลุ่ม (adjourning stage) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่ามีความจำเป็นสำหรับรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคารอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่ามัธยฐาน (Mdn) 4.00 ขึ้นไปสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQR) ตั้งแต่ 0.00 – 1.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในทุกองค์ประกอบ สามารถสรุปในแต่ละองค์ประกอบดังนี้

1. องค์ประกอบการสร้างทีมงาน(forming) ประกอบด้วย 7 ด้าน มีจำนวน 32 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความจำเป็นมากที่สุด 16 ข้อ และมีความจำเป็นระดับมาก 16 ข้อ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านสามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 องค์ประกอบความจำเป็นขององค์การ พบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 5 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและ ความรู้มุมมองการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์

1.2 วัตถุประสงค์ พบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 7 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ เพื่อพัฒนาความรู้ และความสามารถทำงานหลากหลายหน้าที่ สามารถทำงานข้ามสายงาน และเพื่อความเข้าใจในธุรกิจธนาคาร และเพื่อพัฒนาบุคลากรที่มีคุณสมบัติ

ไปสู่ระดับสูงขึ้น

1.3 การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 3 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 1 ข้อ ได้แก่ เป็นพนักงานที่มีความสนใจจริง

1.4 จำนวนกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 3 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ประมาณ 10% – 30% ของแต่ละหน่วยงาน จำนวนไม่ต้องมาก กลุ่มละ 5- 10 คน และจำนวนหน่วยงานละ 1-2 คน

1.5 ระยะเวลา พบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 2 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ระยะเวลาตลอดโครงการ 3-6 เดือน และระยะเวลาโครงการระยะสั้น 2-4 สัปดาห์ (กิจกรรมกลุ่มระยะสั้น)

1.6 วิธีการการเรียนรู้ พบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 6 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ กำหนดบุคคลโค้ชซึ่ง และกำหนดบุคคลที่เป็นบัดดี้ หรือ พี่เลี้ยงสอนงาน

1.7 วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 6 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุด

จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ วัดจากผลงานตามเป้าหมาย วัดพฤติกรรมมีส่วนร่วม และวัดจากความรู้เพิ่มเติม

2. องค์ประกอบการระดมความคิด (storming) ประกอบด้วย 3 ด้าน มีจำนวน 14 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความจำเป็นมากที่สุด 10 ข้อ และมีความจำเป็นระดับมาก 4 ข้อ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านสามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ข้อตกลงเบื้องต้นพบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 8 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ คนที่เป็นบัดดี้ หรือโค้ชต้องเต็มใจถ่ายทอด การเข้าทีมร่วมต้องไม่ยึดติดตำแหน่งทุกคนมีโอกาสเป็นผู้นำทีมตามวาระโอกาส และแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ

2.2 การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาสมรรถนะพบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 3 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ทำผลงานให้สำเร็จตามเป้าหมายและระยะเวลา เน้นการเรียนรู้ และเพิ่มทักษะ และความสามารถ

2.3 บทบาทของทีมข้ามสายงานพบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 3 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ผู้นำทีมแปรผันตามโครงการ

3. องค์ประกอบการกำหนดบรรทัดฐานของทีม (norming) ประกอบด้วย 3 ด้าน มีจำนวน 10 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความจำเป็นมากที่สุด 8 ข้อ และมีความจำเป็น

ระดับมาก 2 ข้อ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านสามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 การกำหนดข้อตกลงพบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 4 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ เคารพในข้อตกลงที่โครงการตั้งไว้ แจ้งวัตถุประสงค์และรายละเอียดให้ทราบและมีลายลักษณ์อักษร และวัดผลความสำเร็จของเป้าหมายแต่ละผลงาน

3.2 การกำหนดเป้าหมาย พบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 3 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ กำหนดการทำงานวางแผนงานร่วมกัน กำหนดตัวชี้วัดของแต่ละบทบาทหน้าที่ และทำงานเป็นทีมเกื้อกูลกันมุ่งสู่ความสำเร็จ

3.3 การกำหนดแผนงานพบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 3 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ ยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์และ มีการสื่อสารประชุมทีมในทุกวัน แจ้งถึงการดำเนินการ ปัญหา และแนวทางการแก้ไขร่วมกัน

3.4 องค์ประกอบการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (performing state) ประกอบด้วย 10 ด้าน มีจำนวน 37 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความจำเป็นมากที่สุด 28 ข้อ และมีความจำเป็นระดับมาก 9 ข้อ

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านสามารถสรุปได้ดังนี้

1. บรรยายการทำงานร่วมกันพบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 6 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ทำงานอย่างเป็นระบบ เปิดใจเรียนรู้ และรับฟังความคิดเห็น และมีบทบาทความเท่าเทียมกันไม่ยึดติดตำแหน่ง

2. วิธีการพัฒนาแบบ on the job training cross function พบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 4 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ทำงานจริงทำในตำแหน่งนั้นจริงๆ และมีพี่เลี้ยงสอน

3. วิธีการพัฒนาแบบบัดดี้พบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 3 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ การทำโปรเจกต์ร่วม และให้คนรู้ในงานเป็นพี่เลี้ยง

4. วิธีการพัฒนาแบบการอบรมพบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 3 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 1 ข้อ ได้แก่ เริ่มโครงการโดยอบรมให้ความรู้เบื้องต้น แบบปฐมนิเทศเกี่ยวกับการทำงาน กระบวนการ

5. วิธีการพัฒนาแบบพี่เลี้ยงพบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 2 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 2 ข้อ

ได้แก่ มีให้ทุกกลุ่มในการทำโครงการเพื่อให้คำปรึกษา และแนะนำการแก้ปัญหา และพี่เลี้ยงสามารถสลับสับเปลี่ยนตามงานที่นัดได้

6. วิธีการพัฒนาแบบปฏิบัติระบบเสมือนพบพบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 3 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ทดลองทำโปรแกรมจริง บอกวิธีการทำโปรแกรม และมีทดสอบหลังการสอน

7. วิธีการพัฒนาแบบการทำโครงการระยะสั้นพบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 3 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ กิจกรรม หรือโครงการในทุกหน้าที่งาน เช่น งานสรรหา งานสวัสดิการ งานฝึกอบรม และอื่นๆ เน้นการเรียนรู้ และประสบการณ์ และเป็นโครงการที่ต้องมีหลายบทบาทที่ช่วยกันทำ เช่นงานรับน้องฝึกงาน ตรวจสอบสุขภาพ หรือ ชุดสวัสดิการ

8. วิธีการพัฒนาแบบระบบเทคโนโลยี LMS หรือ On Line พบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 4 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำงาน เรียนรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการทำงาน และเรียนรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ

9. วิธีการพัฒนาแบบอื่นพบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 1 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 1 ข้อ ได้แก่ Agile & Scrum team

10. การประเมินพบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 8 ข้อ ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ KPI ตามขอบเขตตามบทบาทหน้าที่ สมรรถนะตามขอบเขตตามบทบาทหน้าที่ และสมรรถนะตามขอบเขตของโครงการ/กิจกรรม

(5) องค์ประกอบการแยกย้ายทีม (adjourning state) พบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร มีจำนวน 3 ข้อ

ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 1 ข้อ ได้แก่ ต้องมีโอกาสโอนย้ายงาน หลังกลับทำงานไม่เกิน 1-2 ปี

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคารทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้

การอภิปรายผล

รูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคล โดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. องค์ประกอบการสร้างทีมงาน (forming) พบว่า ประกอบด้วย ความจำเป็นขององค์การ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย จำนวนกลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลา วิธีการการเรียนรู้ และวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการสร้างทีมงานเป็นการเตรียมการเพื่อการอบรมและพัฒนา นับตั้งแต่การวิเคราะห์ความจำเป็นในการพัฒนา นำผลการวิเคราะห์มากำหนดวัตถุประสงค์เพื่อจะได้คัดเลือก

เนื้อหา เลือกวิธีการเรียนรู้ และวิธีการประเมินผลการเรียนรู้รวมทั้งการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้ารับการ พัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kirkpatrick, D. L., and Kirkpatrick, J. D. (2007) ที่อธิบายการประเมิน ผลการฝึกอบรมที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ในการทำงาน ดังนี้ (1) การประเมินด้านการเรียนรู้ (learning) เพื่อวัด ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ (2) การประเมินพฤติกรรม (behavior) และ (3) การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อ องค์การ (result)

2. องค์ประกอบการระดมความคิด (storming) พบว่า ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านข้อตกลงเบื้องต้นโดยคนที่ เป็นบัดดี้ หรือโค้ชต้องเต็มใจถ่ายทอด การ เข้าทีมร่วมต้องไม่ยึดติดตำแหน่งทุกคนมีโอกาสเป็นผู้นำ ทีมตามวาระโอกาส และแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ ของโครงการ ด้านการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา สมรรถนะโดยทำผลงานให้สำเร็จตามเป้าหมายและ ระยะเวลา เน้นการเรียนรู้ และ เพิ่มทักษะ และความ สามารถจากผลลัพธ์ที่บรรลุเป้าหมาย และ ด้านบทบาท ของทีมข้ามสายงาน ผู้นำทีมแปรผันตามโครงการ ทั้งนี้ เนื่องมาจากการพัฒนาบุคลากรโดยใช้ทีมข้ามสาย งาน จำเป็นต้องกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกทีม ชัดเจน และร่วมกันกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการ ทำงานเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ในการทำงาน ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของ Colquitt et al. (2015, p. 365) ได้ กล่าวถึง การรวมกลุ่มคนที่แตกต่างกันที่ และแตกต่าง ความรู้ความสามารถ ทักษะ และพฤติกรรม ต้องคำนึง ถึงองค์ประกอบดังนี้ (1) บทบาทหน้าที่ของคนที่ในทีม (2) ความสามารถของคนที่ในทีม (3) ลักษณะของคนที่ใน ทีม (4) ความหลากหลายของคนที่ในทีม (5) ขนาดของทีม

3. องค์ประกอบการกำหนดบรรทัดฐานของทีม (norming) พบว่า ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้าน การกำหนดข้อตกลง โดยเคารพในข้อตกลงที่โครงการ ตั้งไว้ ด้านการกำหนดเป้าหมายโดยกำหนดการทำงาน วางแผนงานร่วมกัน และด้านการกำหนดแผนงาน

เป็นการดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ ยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์และ มีการสื่อสารประชุมทีมในทุกวันแจ้งถึงการดำเนินการ ปัญหา และแนวทางการแก้ร่วมกัน ทั้งนี้เนื่องจาก การรวมกลุ่มการทำงานและเรียนรู้ร่วมกันของทีมได้อย่างราบรื่นจำเป็นต้องกำหนดข้อตกลงในการทำงานตามแผนงาน เป้าหมายในการทำงานรวมทั้งกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างบรรลุเป้าหมายในการทำงานได้อย่างราบรื่นซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแนวคิดของ Cui (2016) ศึกษาพบว่า ระบบทำการตรวจสอบการตัดสินใจอย่างเป็นระบบทำในทีมข้ามสายงาน เป็น กระบวนการตัดสินใจขององค์กรเฉพาะและสำหรับการจัดตำแหน่งของ การตัดสินใจของหน่วยงานด้วยการตัดสินใจที่ "ดีที่สุด" การค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนตำแหน่งผลิตภัณฑ์ในตลาดโครงสร้างกระบวนการทำการตัดสินใจของทีมข้ามสายงานมีส่วนสำคัญ

4. องค์ประกอบการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (performing) พบว่า ประกอบด้วยบรรยากาศการทำงานร่วมกัน วิธีการพัฒนาที่หลากหลาย และ การประเมิน ทั้งนี้เนื่องมาจากการทำงานเป็นทีมที่มีความหลากหลายความเชี่ยวชาญ จำเป็นต้องสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เป็นกัลยาณมิตร ออกแบบวิธีการพัฒนาโดยเอื้อต่อการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานทีมข้ามสายงาน (on the job training cross function) และพัฒนาแบบบัดดี้ และเมื่อการพัฒนาสิ้นสุดจะทำการประเมินผลการเรียนรู้ และผลลัพธ์ในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Ali (2016) ศึกษาพบว่า การสื่อสารแบบตัวต่อตัวจะมีประสิทธิภาพมากกว่าเครื่องมือสื่อสารอื่นๆ

5. องค์ประกอบการแยกย้ายทีม (adjourning) พบว่า ข้อที่เห็นสอดคล้องกันมากที่สุดได้แก่ ต้องมี

โอกาสโอนย้ายงาน หลังกลับทำงานไม่เกิน 1-2 ปี ทั้งนี้เนื่องมาจากแนวทางการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลของกลุ่มธุรกิจธนาคารสำหรับการดำเนินโครงการเมื่อเสร็จสิ้นการพัฒนาผู้ดำเนินโครงการต้องมีการวางแผนและแจ้งกับผู้เข้าร่วมพัฒนาว่าต้องดำเนินการอย่างไรต่อไป หรือจะมีการประสานงานต่อสำหรับการมีกิจกรรมต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติให้แนวคิด รูปแบบการทำงานของทีมงานข้ามสายงาน (cross function team) มี 2 ลักษณะ คือ (1) แบบชั่วคราว และ (2) แบบถาวร โดยองค์การจะเป็นผู้คัดเลือกรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง และถ้าองค์การมีระบบบริหารควบคุมคุณภาพ (quality control circle) อยู่แล้ว ทำให้เกิดความสะดวกมากขึ้น ดังนั้น องค์การสามารถ ตั้งทีมงานที่ประกอบด้วยสมาชิกข้ามสายงาน กล่าวโดยสรุป งานวิจัยนี้ได้ทราบสภาพ และ ปัญหาการพัฒนานักทรัพยากรบุคคล กลุ่มธุรกิจธนาคาร และได้สร้างรูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคาร เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปศึกษาหรือนำไปปรับใช้กับหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะ

1. รูปแบบการพัฒนานักทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทีมข้ามสายงานของกลุ่มธุรกิจธนาคารที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาทรัพยากรบุคคล
2. ก่อนการนำไปใช้ต้องดำเนินการตามขั้นตอนการขออนุมัติโครงการกับคณะกรรมการของธนาคาร
3. การนำรูปแบบไปใช้ควรต้องได้รับการเห็นชอบและสนับสนุนกับกรรมการผู้จัดการของธนาคาร และต้องดำเนินการตามโครงการมีผู้ควบคุมดูแลอย่างจริงจัง

References

- Ali, M. (2016). *Significant attributes and challenges related to cross-functional team communications*. Master's thesis in engineering management, Jönköping University.
- Anthony, E. L., Green, S. G., & McComb, S. A. (2014). Crossing functions above the cross-functional project team: The value of lateral coordination among functional department heads. *Journal Engineering and Technology Management*, 31(1), 141-158.
- Akakuianan, S. (2008). *Internal and external environments of team and team process affecting the cross-functional team effectiveness in autoparts manufacturing firms*. Warasan Phuettikammasat. [In Thai]
- Chinachoti, P. (2013). *Training and Human resource development*. Kasembundit University Press. [In Thai]
- Changaroen, D. (2013). *Strategic human resource development model in private organizations*. Ramkhamhaeng University. [In Thai]
- Cheeraka, K. (2012). *Current competencies of human resource managers*. Thai Commercial Banking Groups. [In Thai]
- Clark, D. (1999). *Instructional system design: The ADDIE model*. Retrieved from <http://www.nwlink.com/~donclark/hrd/sat.html>
- Colquitt, J., LePine, J. A., & Wesson, M. J. (2015). *Organizational behavior: Improving performance and commitment in the workplace*. McGraw-Hill.
- Cruthaka, C. (2017). *Strategic human resource development model in private organizations*. Ramkhamhaeng University Press. [In Thai]
- Cui, Z. (2016). Decision making in cross-functional teams: The role of decision power. *Decision Sciences*, 47(3), 492-523.
- Kirkpatrick, D. L., & Kirkpatrick, J. D. (2007). *Implementing the four levels: A practical guide for effective evaluation of training programs*. Berret-Koehler.
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2017). *12th National Economic and Social Development Plan (2017-2021)*. Author. [In Thai]
- Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2011). *Organizational behavior* (14th ed). Pearson.
- Shermon, G. (2004). *Competencies based HRM: A strategic resource for teacher in South Australia*. McGraw-Hill.
- Siriwongse, T. (2013). *Human resource Management*. Kasetsart University, Training Center. [In Thai]
- Suthamanon, L. (2008). *Competencies for human resource managers of the organization*. Ramkhamhaeng University Press. [In Thai]

- Tuckman, B. (1965). Developmental sequence in small groups. *Psychological Bulletin*, 63(6), 384-399.
- Wang, M.-L., Chen, W.-Y., Lin, Y.-Y., & Hsu, B.-F. (2010). Structural characteristics, process, and effectiveness of cross-functional teams in hospitals: Testing the I-P-O. *The Journal of High Technology Management Research*, 21(1), 14-23.

การริเริ่มธุรกิจ กลยุทธ์การปฏิบัติงานนำไปสู่ความยั่งยืนของธุรกิจขนาดย่อม ด้านการแพทย์แผนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร

พรรณภา สวนรัตนชัย¹ ศุภสิทธิ์ จารุพัฒน์หิรัญ² แก้วตา ผู้พัฒน์พงศ์³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยด้านการริเริ่มประกอบธุรกิจขนาดย่อม อุปสรรค และกลยุทธ์การปฏิบัติงานและความยั่งยืนของธุรกิจขนาดย่อมด้านการแพทย์แผนไทยในเขต กรุงเทพมหานคร โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมีผู้ให้ข้อมูลคือผู้ประกอบการ 17 คน พนักงานผู้ให้บริการ 19 คน ผู้รับบริการ 17 คน และสถานที่ประกอบธุรกิจ 17 แห่งที่ดำเนินธุรกิจสถานบริการ การแพทย์แผนไทยในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยที่ฝังอยู่ในวัฒนธรรมไทย การลงทุนต่ำ ไม่จำกัดระดับการศึกษาและหาความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยได้ง่ายเป็นปัจจัยส่งเสริมการริเริ่มธุรกิจ ทั้งผู้ประกอบการและพนักงานผู้ให้บริการภูมิใจในมรดกวัฒนธรรม อุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ คือ การขาดแคลนพนักงานที่มีฝีมือ ขาดทักษะในการบริหารจัดการธุรกิจ และขาดการสนับสนุนจากรัฐ ผู้ประกอบการใช้กลยุทธ์ส่วนผสมการตลาด นวัตกรรม การบริการ และสื่อสังคมสมัยใหม่ในการดำเนินธุรกิจ นอกจากนั้นการบริการนักท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้สำคัญ จากความภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือผู้เข้ารับบริการให้พ้นทุกข์ด้านสุขภาพ การบริการอย่างจริงใจ เอาใจใส่และหวังดี เป็นผลให้ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจ ผู้ประกอบการมุ่งบริการมากกว่าผลกำไร ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าธุรกิจ การแพทย์แผนไทยยังคงอยู่เพราะความต้องการของคนในการรักษาหรือผ่อนคลายปัญหาสุขภาพ และการกระจายของสถานประกอบการทำให้ผู้ใช้บริการเข้าถึงการบริการได้ง่าย

คำสำคัญ: การริเริ่มธุรกิจขนาดย่อม; การแพทย์แผนไทย; กลยุทธ์การปฏิบัติงาน; ความยั่งยืนของธุรกิจ

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

พรรณภา สวนรัตนชัย, ศุภสิทธิ์ จารุพัฒน์หิรัญ และแก้วตา ผู้พัฒน์พงศ์. (2564). การริเริ่มธุรกิจ กลยุทธ์การปฏิบัติงานนำไปสู่ความยั่งยืนของธุรกิจขนาดย่อมด้านการแพทย์แผนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(1), 133-145.

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
อีเมล: suanphan29@outlook.com

^{2,3} คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Business Initiation and Performance Strategies Leading to the Sustainability of Thai Traditional Medicine Small Businesses in Bangkok Metropolis

Phannapha Suanrattanachai¹ Supasit Jarupathirun² Kaewta Poopatanapong³

Abstract

This research aimed to examine the factors that determine small business initiation, obstacles, and operational strategies on small business sustainability of Thai traditional medicine in Bangkok Metropolis. The research based on qualitative method, in-depth interview of 17 business owners, 19 employees, 17 clients and 17 business places.

The result revealed that Thai traditional medicine knowledge embedded in Thai culture, low investment, provided prime opportunity for their investment as small firms, along with low investment, unrestricted educational levels, and easiness to acquire knowledge are supporting factors for initiating business. The owners and employees were proud of Thai cultural heritages. But their obstacles were inadequacy of skilled employees, lack of managerial skills and support from the government. The owners used mixed marketing, service innovation and social media as their performance strategies. Being allies with tourism industry became their additional source of revenue. Employees' pride of being helping hands led to their genuine services resulting in clients' satisfaction. Further, the owners perceived that profit was subservient to helping their clients. The result shows that the firms will be sustainable due to the increasing need of people to alleviate their health difficulties, and the wide-spread of the firms makes prospected clients easy to access the services.

Keywords: Small Business Initiation; Thai Traditional Medicine; Operational Strategies; Business Sustainability

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Suanrattanachai, P., Jarupathirun, S., & Poopatanapong, K. (2021). Business initiation and performance strategies leading to the sustainability of Thai traditional medicine small business in Bangkok Metropolis. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(1), 133-145.

¹ Doctor of Business Administration Program, Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand
E-mail: suanphan29@outlook.com

^{2,3} Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การแพทย์แผนไทยเป็นองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา ในอดีตเป็นความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติเพื่อการบำบัดรักษาและป้องกันโรคแบบองค์รวม เมื่อการแพทย์แผนปัจจุบันเป็นที่นิยมแพร่หลายในสังคมไทย บทบาทของการแพทย์แผนไทยจึงลดลง แต่การป้องกันบำบัดรักษาโดยแพทย์แผนปัจจุบันมีค่าใช้จ่ายสูง แนวคิดการรักษาต่างจากการแพทย์แผนไทย คือการรักษาตามอาการและตามโรคที่เกิดขึ้น การแพทย์แผนไทยได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นและแพร่หลายเป็นที่ยอมรับในเวลาเดียวกันธุรกิจขนาดย่อมด้านการให้บริการการแพทย์แผนไทยเกิดขึ้นทั่วประเทศ

การเปิดธุรกิจบริการสถานประกอบการการแพทย์แผนไทยกลับมามีบทบาทสำคัญในสังคมไทย เนื่องจากวิธีการรักษาต่างกันและค่าใช้จ่ายในการรักษาต่ำ ในปัจจุบันโรงพยาบาลหลายแห่งทั่วประเทศได้นำการแพทย์แผนไทยมารักษาและบำบัดผู้ป่วยร่วมกับแผนปัจจุบัน ธุรกิจการแพทย์แผนไทยที่เปิดบริการเชิงธุรกิจเป็นธุรกิจขนาดย่อมให้บริการผ่อนคลายเป็นและบำบัดรักษา นักวิชาการหลายคนให้ความสำคัญในการศึกษาปัญหาและอุปสรรค การดำเนินงานและการอยู่รอดของธุรกิจขนาดย่อม เริ่มจากความหมายของธุรกิจขนาดย่อมมีเงินลงทุนต่ำ พนักงานจำนวนน้อยและการจัดองค์การไม่ซับซ้อน และประเด็นที่สำคัญที่มักกล่าวถึงคือ เป็นแหล่งที่มาของรายได้ของประเทศและเป็นแหล่งงานขนาดใหญ่

การใช้ชีวิตประจำวันและสภาพแวดล้อมในสังคมเมืองของบุคคลมีความเสี่ยงในเรื่องสุขภาพเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความเจ็บป่วยเล็กๆ น้อยๆ จนถึงระดับอันตราย ทำให้คนเราสนใจในเรื่องสุขภาพส่วนบุคคลมากขึ้น ปัญหาเรื่อง ออฟฟิศซินโดรม (office syndromes) และความเครียด เป็นตัวอย่างของปัญหาสุขภาพของคนทำงานที่นับวันจะเพิ่มขึ้น ความต้องการด้านสุขภาพที่ดีดังกล่าวเป็นโอกาสของการเปิดธุรกิจให้

บริการบำบัดรักษาตามหลักการของการแพทย์แผนไทย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีสภาพแวดล้อมที่เคร่งเครียดทางเศรษฐกิจและสังคม โดยพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครมีลักษณะเฉพาะเชิงประชากรหนาแน่นก็เป็นโอกาสของธุรกิจการแพทย์แผนไทยเปิดบริการตามหลักความรู้การแพทย์ของไทย ในลักษณะธุรกิจสถานประกอบการ ที่ผู้ประกอบการเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลและมีพนักงานให้บริการ สถานประกอบการเกิดขึ้นในลักษณะที่มีการแข่งขันและมีปัญหาในเรื่องของมาตรฐานการบริการ ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเปิดฝึกอบรมอาชีพการแพทย์แผนไทยแก่ผู้สนใจในการประกอบอาชีพ

การบริหารการแพทย์แผนไทยในรูปแบบของธุรกิจขนาดย่อมบริการเกิดขึ้นจำนวนมากกระจายไปทั่วประเทศหลังจากสังคมไทยให้การยอมรับหลักการและวิธีการบำบัดรักษาและป้องกันโรคในลักษณะการแพทย์ทางเลือก ธุรกิจบริการดังกล่าวเกิดขึ้นจากผู้ประกอบการและพนักงานผู้ให้บริการจำนวนมากเป็นไปตามลักษณะของธุรกิจขนาดย่อม คือมีผู้ประกอบการและพนักงานผู้ให้บริการ การบริหารสถานประกอบการไม่ซับซ้อน การลงทุนต่ำ ซึ่งตามหลักการบริหารธุรกิจมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีคือการบริหารสถานประกอบการอาจปรับเปลี่ยนได้ง่ายและไวทันต่อสถานการณ์ ข้อเสียเปรียบคือ ความสามารถในการลงทุนเพิ่ม การวิเคราะห์ตลาดและลูกค้าเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการทำได้ยากและการตัดสินใจขึ้นอยู่กับคนคนเดียวหรือกลุ่มบุคคลทำให้มุมมองไม่มีความหลากหลาย

เมื่อพิจารณาปัญหาเป็นกระบวนการประกอบด้วย 3 ปัจจัยของการดำเนินธุรกิจ คือการริเริ่มธุรกิจ อุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ กลยุทธ์การปฏิบัติงานนำไปสู่ความคงอยู่หรือความยั่งยืนของธุรกิจ ปัญหาเรื่องการบริหารธุรกิจการแพทย์แผนไทยพิจารณาจากการริเริ่มธุรกิจการแพทย์แผนไทย ปัจจัยที่มีส่วนในการ

ริเริ่มธุรกิจขนาดย่อมเป็นประเด็นที่ควรศึกษาเพราะปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับอาจแตกต่างกันออกไปในแต่ละประเภทของธุรกิจและการริเริ่มธุรกิจการแพทย์แผนไทยเป็นประเด็นสำคัญที่อาจก่อให้เกิดความรู้ทางวิชาการและการปฏิบัติ

ในทำนองเดียวกันอุปสรรคและกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานอาจมีประเด็นที่น่าสนใจต่ออนาคตของธุรกิจการแพทย์แผนไทย ธุรกิจมีการแข่งขันการแก้ไขปัญหาค่าดำเนินงานและการใช้กลยุทธ์ในการปฏิบัติงานที่จำเป็น การตัดสินใจที่ดีและใช้กลยุทธ์อย่างเหมาะสมย่อมก่อให้เกิดการเติบโตของสถานประกอบการ การวิจัยในอดีตเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยยืนยันประโยชน์ของการนำความรู้มาใช้แต่ในเชิงธุรกิจการวิจัยยังต้องมีการวิจัยเพิ่มขึ้น สถานประกอบการการแพทย์แผนไทยมีปัญหาคล้ายกับธุรกิจขนาดย่อมที่ศึกษาและอาจมีประเด็นที่แตกต่างจากความรู้ที่เกิดจากการวิจัยในอดีต

การบริหารธุรกิจการแพทย์แผนไทยเกิดปัญหาในเรื่องของการขาดแคลนบุคลากร การพัฒนาบุคลากรนโยบายของรัฐและการลงทุนทำให้เกิดปัญหาด้านการบริหารเป็นที่สนใจของนักวิชาการด้านธุรกิจขนาดย่อมที่ยังมีปัญหาน่าสนใจต้องศึกษาอีกมาก และเมื่อพิจารณาธุรกิจด้านการแพทย์แผนไทยโดยเฉพาะปัญหาการดำเนินธุรกิจอาจมีประเด็นทางวิชาการและปฏิบัติที่ต่างจากธุรกิจขนาดย่อมแบบอื่น ดังนั้นการวิจัยนี้เป็นแนวทางการเสริมความรู้เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจขนาดย่อมที่มีอยู่ เนื่องจากบริบททางสังคม ธุรกิจ และสถานะของการแพทย์แผนไทยในปัจจุบันเกิดประเด็นที่น่าสนใจที่ต่างจากความรู้เดิมเกี่ยวกับธุรกิจขนาดย่อม การวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินธุรกิจการแพทย์แผนไทยจึงจำเป็นและมีคุณค่าทางวิชาการ ซึ่งผลการวิจัยย่อมก่อให้เกิดมุมมองใหม่จากความรู้เดิม และประเด็นเพิ่มเติมเพื่อการศึกษาในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยการตัดสินใจริเริ่มธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมด้านการแพทย์แผนไทย
2. ศึกษากลยุทธ์การปฏิบัติงานของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมด้านการแพทย์แผนไทย
3. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการทำดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมด้านการแพทย์แผนไทย
4. ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมความยั่งยืนของธุรกิจขนาดย่อมด้านการแพทย์แผนไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้พิจารณาสถานประกอบการที่เปิดให้บริการเชิงธุรกิจขนาดย่อม ขอบเขตประชากรศึกษาเฉพาะสถานประกอบการเชิงธุรกิจด้านการแพทย์แผนไทยที่มีพนักงาน 20-50 คน ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีส่วนได้เสีย 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 คือผู้ประกอบการสถานประกอบการธุรกิจด้านการแพทย์แผนไทยจำนวน 20 แห่ง ละ 1 คน กลุ่มที่ 2 คือพนักงานผู้ให้บริการที่ทำงานในสถานประกอบการธุรกิจด้านการแพทย์แผนไทยในสถานประกอบการกลุ่มที่ 1 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 3-5 ปีขึ้นไป แห่งละ 1 คน และกลุ่มที่ 3 คือผู้รับบริการสถานประกอบการธุรกิจด้านการแพทย์แผนไทยในสถานประกอบการกลุ่มที่ 1 แห่งละ 1 คน ซึ่งประชากรทั้งหมดเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ที่สามารถเป็นแหล่งข้อมูลของการวิจัยนี้โดยผู้วิจัยลงพื้นที่เข้าสัมภาษณ์ในระยะเวลา 3 เดือน ระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2561 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2562

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยนำมาซึ่งประโยชน์ คือ ผู้ประกอบการมีความเข้าใจในวิธีการริเริ่มธุรกิจ กลยุทธ์การปฏิบัติงานสามารถนำปัญหาและอุปสรรคที่ค้นพบไปเสริมความรู้

และปรับใช้เป็นแนวทางการดำเนินธุรกิจขนาดย่อมด้านการแพทย์แผนไทยหรือธุรกิจอื่นลักษณะคล้ายกันเพื่อการดำเนินธุรกิจประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีของการริเริ่มธุรกิจ ปัจจัยการตัดสินใจ จากโอกาสและความสนใจในทางธุรกิจสืบเนื่องจากความสนใจส่วนตัวของผู้ริเริ่มธุรกิจ (Wheelen and Hunger, 2010, p. 962) กล่าวว่า ธุรกิจขนาดย่อมเป็น “Lifestyle Company” ซึ่งเกิดจากความสนใจตามวิถีชีวิตของผู้เป็นเจ้าของ นอกจากนั้นรัฐบาลไทยยังให้ความสำคัญต่อดำเนินธุรกิจขนาดย่อมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ธุรกิจขนาดย่อมเป็นแหล่งที่มาของรายได้และเป็นตลาดแรงงาน ซึ่ง (Pongpitak, 2016, p. 7) ได้สรุป มาตรการภาษีของธุรกิจขนาดย่อมที่มีเงินในบัญชีไม่เกิน 5 ล้านบาทและมีรายได้จากการขายสินค้าและให้บริการไม่เกิน 30 ล้านบาท ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ได้รับการยกเว้นภาษี ตามประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2558 ตามนโยบายทางภาครัฐที่ให้การสนับสนุนเป็นโอกาสให้ผู้ประกอบการธุรกิจแพทย์แผนไทยได้ประโยชน์และพิจารณาในการริเริ่มธุรกิจ

การพัฒนาการแพทย์แผนไทยต้องสามารถปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2560 กล่าวไว้ว่า “...ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด” (Chokewiwattana, 2017, p. 281) ซึ่งเป็นนโยบายของภาครัฐที่ส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการด้านภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย และสมุนไพร เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาด้านการแพทย์แผนไทย

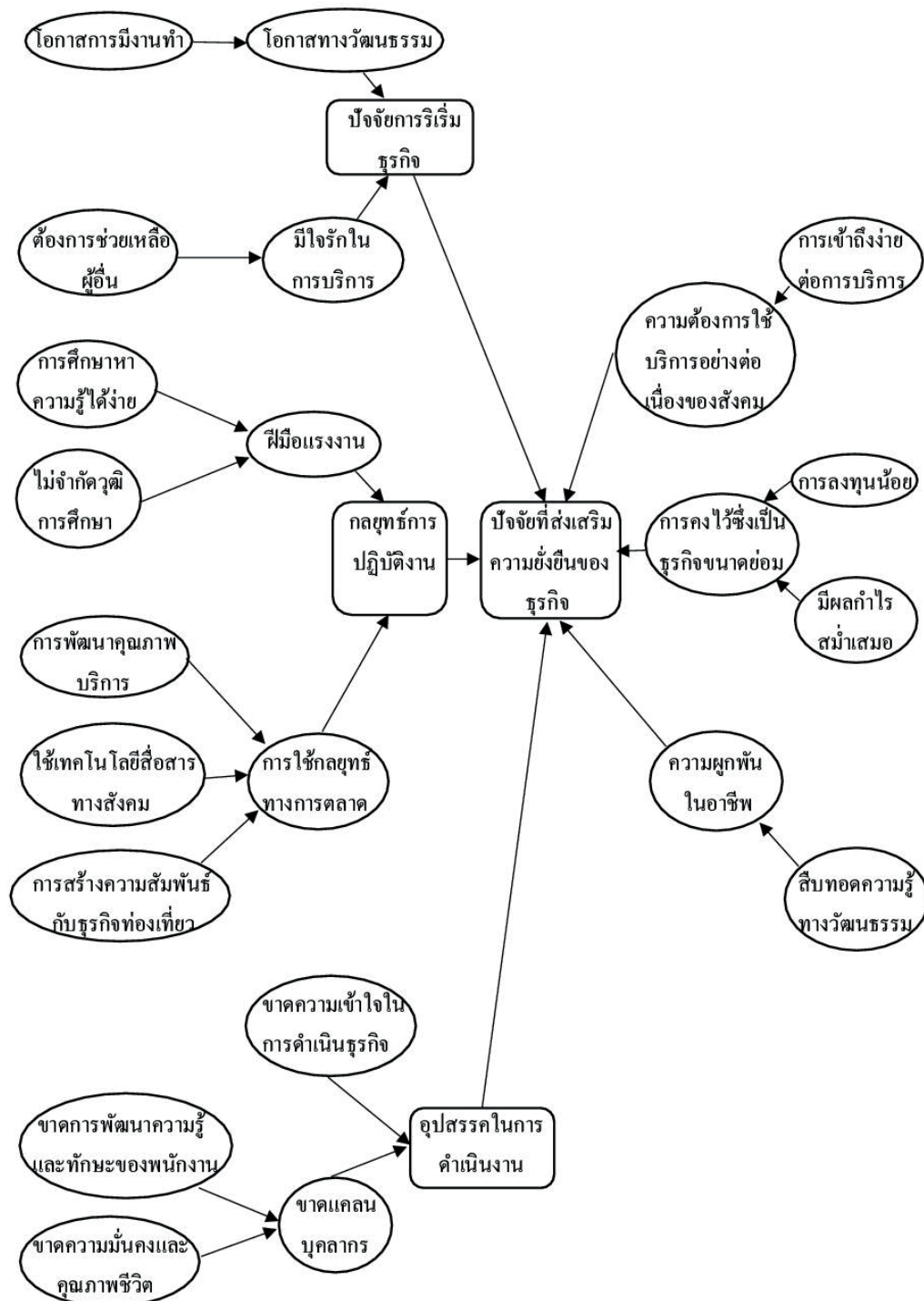
แนวคิดและทฤษฎีของกลยุทธ์การปฏิบัติงาน การคงอยู่อย่างได้เปรียบคู่แข่งคือเป้าหมายสำคัญ Hax and Majluf (1996, p. 141) ได้ให้ความหมายของ

กลยุทธ์ทางธุรกิจว่า กลยุทธ์ทางธุรกิจ คือ กิจกรรมที่ร่วมกันทำโดยมีเป้าหมายเพื่อให้ธุรกิจคงอยู่ท่ามกลางการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hitt, Hoskisson, and Ireland (2007, p. 4) ได้ให้ความหมายของกลยุทธ์หมายถึง การตัดสินใจว่าจะทำหรือไม่ทำอะไร เพื่อจะทำให้ธุรกิจได้เปรียบคู่แข่งในการแข่งขัน

แนวคิดและทฤษฎีของธุรกิจขนาดย่อม โดย Certo and Peter (1990, p. 126) ได้ให้ความหมายของธุรกิจขนาดย่อมประกอบด้วย การบังคับบัญชา จำนวนบุคลากร จำนวนผลิตภัณฑ์ และการบริหารการจัดการ ว่ามีโครงสร้างแบบง่ายคือ เจ้าของและพนักงานผลิตภัณฑ์ ใช้กลยุทธ์ที่ปรับเปลี่ยนง่าย ความสำเร็จขึ้นอยู่กับทักษะของเจ้าของ ซึ่งสอดคล้องกับ Sawangmanee Wonge (2016, p. 7) ได้แสดงแนวคิดว่าธุรกิจขนาดย่อมมีการบริหารงานอย่างอิสระ โดยลักษณะมีเจ้าของธุรกิจ มีพนักงานน้อย การลงทุนต่ำ และมีประสบการณ์การบริหารน้อย

แนวคิดและทฤษฎีของความยั่งยืนของธุรกิจขนาดย่อม ความยั่งยืนของธุรกิจมีลักษณะแบบการได้เปรียบคู่แข่ง ซึ่งมีนักวิชาการกล่าวถึงความยั่งยืนของธุรกิจ Salimzadeh, Courvisanos, and Nayak (2013, p. 12-13) แสดงแนวคิดว่าความยั่งยืนของธุรกิจขนาดย่อมขึ้นอยู่กับ วิธีการลดต้นทุน การจัดการความเสี่ยง และมีผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เสมอ ซึ่งก็สอดคล้องกับ Danciu (2013, p. 14) ที่เสนอแนวคิดเรื่องของความยั่งยืนของธุรกิจว่า เมื่อผู้ประกอบการจะเริ่มธุรกิจต้องตระหนักถึงความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์ งานบริการ ขนาดของกลุ่มของลูกค้า และพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างจากคู่แข่ง หรือนำเสนอสินค้าหรือบริการใหม่เสมอๆ

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

วิจัยนี้ดำเนินการโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยการใช้การอุปนัย (induction) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกที่ปรากฏการณ์เชิงกระบวนการของพฤติกรรมจากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เป็นผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholder) ในธุรกิจขนาดย่อมด้านการแพทย์แผนไทย จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ประกอบการ จำนวน 17 คน พนักงานผู้ให้บริการ จำนวน 19 คน ผู้รับบริการ จำนวน 17 คน รวมทั้งหมดจำนวน 53 คน และผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ตรวจสอบคำถามเบื้องต้นจำนวน 2 ท่าน

ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ประกอบการที่เปิดให้บริการและมีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี ผู้วิจัยติดต่อสถานประกอบการแบบไม่เจาะจงและใช้การเลือกตัวอย่างแบบ snowball ที่กระจายตัวในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครและผู้วิจัยติดต่อสถานประกอบการเพื่อขอความร่วมมือผู้ประกอบการในการให้ข้อมูล และขออนุญาตเก็บข้อมูลจากพนักงานผู้ให้บริการ และผู้รับบริการของสถานประกอบการเหล่านั้น

การเก็บข้อมูลการวิจัยนี้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ ได้ตั้งคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัยคำถามที่ใช้เป็นแนวทางการถามเพื่อนำเข้าสู่ประเด็นตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเอง เริ่มจากการสร้างความสัมพันธ์ (rapport) ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ ขอความเห็นชอบในการบันทึกข้อมูล และยืนยันความลับของข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล การวิจัยนี้ผ่านการเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลนำมาถอดความคำต่อคำ (verbatim) จากนั้นผู้วิจัยนำวิเคราะห์ประเด็นที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งเชื่อมโยงประเด็นที่เกิดขึ้นเสนอเป็นแบบจำลองตามหลักการ การสร้างความเป็นจริง (reality construction)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า การบริหารสถานประกอบการเป็นการบริหารแบบธุรกิจครอบครัวที่สามารถลงทุนเอง และมีความต้องการช่วยเหลือผู้อื่น การจัดสถานที่และอุปกรณ์สำหรับบริการเน้นความสะดวก ปลอดภัย การภายในตกแต่งสถานที่ตามลักษณะที่กองสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข กำหนดไว้ ลักษณะภายในสถานประกอบการมีม่านบังตาเฉพาะแต่ละเตียงปิดมิดชิดและเปิดออกง่ายมีความเป็นส่วนตัวและปลอดภัย การจัดแสงไฟแบบสลัว การใช้กลิ่นสมุนไพรและเสียงเพลงขับกล่อมเบาๆ เพื่อสร้างบรรยากาศในการผ่อนคลายสำหรับผู้รับบริการ ราคาค่าบริการคิดเป็นรายชั่วโมงหรือเป็นคอร์ส เริ่มต้นที่ราคา 100 บาทต่อชั่วโมง จนถึง 450 บาทต่อชั่วโมง ราคาขึ้นอยู่กับพื้นที่ตั้งของสถานประกอบการ ซึ่งการกำหนดราคาค่าบริการจะใกล้เคียงกันของแต่ละพื้นที่ โดยแต่ละสถานประกอบการมีพนักงานผู้ให้บริการตั้งแต่ 3 คนถึง 90 คนขึ้นอยู่กับสถานประกอบการจะรองรับผู้รับบริการในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการและพนักงานผู้ให้บริการใช้ระบบการปกครองแบบพี่แบบน้อง มีความเอื้อเฟื้อดูแลกัน ช่วยเหลือและแก้ปัญหาพร้อมกัน

ประเด็นที่ค้นพบและมีกล่าวถึงบ่อยครั้งจากผู้ให้ข้อมูลจำแนกออกเป็นกลุ่มตามวัตถุประสงค์ คือ

1. การริเริ่มธุรกิจ ผู้ประกอบการด้านธุรกิจแพทย์แผนไทยมีแนวคิดว่าเป็นอาชีพที่สามารถศึกษาหาความรู้ได้ง่าย โดยมีค่าใช้จ่ายในการศึกษาเริ่มต้นที่ 3,000 บาทจนถึงหลักแสน และค่าใบประกาศนียบัตร 600 บาทโดยรับรองจากสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทยหรือกระทรวงแรงงานหรือสถาบันการศึกษา ซึ่งใบรับรองได้รับอนุญาตจากกรมสนับสนุนบริการเพื่อสุขภาพ กรมการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข เป็นอาชีพที่ไม่จำกัดวุฒิการศึกษาแต่ต้องมีอายุเกิน 18 ปีบริบูรณ์ และการ

เปิดธุรกิจมีการลงทุนแบบธุรกิจขนาดย่อม มีความเป็นอิสระ ไม่ซับซ้อน เงินลงทุนตั้งแต่ 1 แสนจนถึง 30 ล้านบาท แหล่งเงินทุนมาจากเจ้าของเองหรือร่วมทุนกับผู้อื่น เช่น ญาติ พี่น้องหรือเพื่อนและแนวคิดการค้าเนินธุรกิจการแพทย์แผนไทยเกิดจากนำวัฒนธรรมภูมิปัญญาของไทยที่เป็นองค์ความรู้ด้านการบำบัดรักษาที่กำลังได้รับความสนใจในปัจจุบันทำให้เป็นโอกาสทางธุรกิจต่างจากเดิมที่เป็นหมอฟันบ้าน ผู้ประกอบการและพนักงานผู้ให้บริการมีความภูมิใจในมรดกวัฒนธรรมและมีความต้องการช่วยเหลือผู้อื่น

ประเด็นที่ค้นพบที่ 1 ปัจจัยการริเริ่มธุรกิจขนาดย่อมด้านการแพทย์แผนไทย

ปัจจัยการริเริ่มธุรกิจขนาดย่อมด้านการแพทย์แผนไทย เริ่มจากเห็นโอกาสทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาของไทยในเชิงธุรกิจ การลงทุนธุรกิจสามารถทำได้ง่ายและเปิดกว้างจึงเป็นโอกาสให้ผู้สนใจลงทุนหรือต้องการมีอาชีพโดยไม่มีข้อจำกัดด้านความรู้หรือประสบการณ์มาก่อน ซึ่งการลงทุนที่ทำได้ง่ายเกิดจากการเปิดโอกาสในการเรียนรู้ธุรกิจโดยการเข้าร่วมอบรมจากหน่วยงานของรัฐที่ส่งเสริมการเปิดธุรกิจที่สนับสนุนให้ความรู้แก่ผู้ต้องการเป็นเจ้าของสถานประกอบการ ในปัจจัยต่อมาต้องเป็นผู้ใจรักในการบริการมีความต้องการในการช่วยเหลือผู้อื่น การมีจิตใจช่วยเหลือและมีความสุขในการช่วยเหลือผู้อื่น ร่วมกับการมีค่านิยมร่วมกันในการช่วยเหลือผู้อื่นเป็นแรงผลักดันในการริเริ่มธุรกิจ

2. กลยุทธ์การปฏิบัติงาน การออกแบบกลยุทธ์ของธุรกิจย่อมมีความแตกต่างกันเพื่อสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์หรือเพื่อสร้างความพึงพอใจให้ผู้รับบริการกลับมาใช้บริการซ้ำอีก ผู้ประกอบการจะออกแบบสถานประกอบการที่มีขนาดพื้นที่ให้บริการเพื่อรองรับผู้รับบริการ การตกแต่ง การสร้างบรรยากาศภายในความสะอาดบริเวณพื้นที่ ฝ้าปูเตี้ย ปลูกหมอน ชุดสำหรับผู้รับบริการ กลิ่นสมุนไพรภายในสถานประกอบการ ที่จอดรถสะดวกสบาย และที่สำคัญต้องมีจิตใจ

บริการของผู้ประกอบการและพนักงานผู้ให้บริการที่เน้นสร้างความประทับใจกับผู้รับบริการ ใบหน้าที่ยิ้มแย้ม คำกล่าวทักทายและสอบถามความต้องการรับบริการ การนำเสนอผลิตภัณฑ์เพื่อตรงกับความต้องการรับบริการ กลยุทธ์ที่สำคัญคือฝีมือแรงงาน ทักษะของพนักงานผู้ให้บริการเพราะพนักงานผู้ให้บริการเปรียบเสมือนผลิตภัณฑ์ เมื่อผลิตภัณฑ์ดีลูกค้าย่อมพึงพอใจและการใช้กลยุทธ์พื้นฐานทางการตลาดเกี่ยวกับสถานที่ ราคา การบริการ และการใช้สื่อสังคมสร้างความผูกพันกับผู้รับบริการประชาสัมพันธ์และพึงพาธุรกิจท่องเที่ยว การปฏิบัติการดังกล่าวเป็นกลยุทธ์พื้นฐานที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจ

ประเด็นที่ค้นพบที่ 2 กลยุทธ์การปฏิบัติงานในการดำเนินธุรกิจขนาดย่อมด้านการแพทย์แผนไทย

งานบริการจากฝีมือแรงงานของพนักงานผู้ให้บริการคือ ผลิตภัณฑ์ของธุรกิจแพทย์แผนไทย ฝีมือแรงงานของพนักงานผู้ให้บริการที่มีประสบการณ์ ความรู้ ทักษะที่แตกต่างกันและการให้บริการก็แตกต่างกันของพนักงานผู้ให้บริการเป็นกลยุทธ์เพื่อดึงลูกค้าหรือผู้รับบริการกลับมาใช้บริการซ้ำ หากพนักงานผู้ให้บริการมีการเอาใจใส่การอบรมหรือพัฒนาตนเองอย่างตนเองก็จะส่งผลดีต่อตัวพนักงานผู้ให้บริการสถานประกอบการและผู้รับบริการ และการนำเสนอกลยุทธ์ทางการตลาดมาปรับใช้ ประกอบด้วย สถานที่ตั้ง ราคาที่ผู้รับบริการสามารถจ่ายได้ การจัดโปรโมชั่นเพื่อเสนอแก่ลูกค้า การสร้างคุณภาพการบริการที่ทำให้ผู้รับบริการประทับใจและพึงพอใจ

3. อุปสรรคในการดำเนินงาน ผู้ประกอบการกล่าวถึงการแข่งขันในธุรกิจแพทย์แผนไทยในระดับสูงเพราะเป็นธุรกิจที่เปิดง่ายตามกำลังทรัพย์และที่เป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดคือการขาดแคลนพนักงานผู้ให้บริการที่มีความรู้ มีทักษะและประสบการณ์ซึ่งพนักงานผู้ให้บริการต้องมีคุณสมบัติผ่านการฝึกอบรม 150 ชั่วโมง และมีใบประกาศนียบัตรถึงจะสามารถประกอบ

อาชีพนี้ได้ พนักงานผู้ให้บริการหรือเรียกอีกอย่างคือ เป็นผู้ใช้แรงงานจะได้รับค่าตอบแทนวันละ 300-500 บาทต่อวันซึ่งโดยเฉลี่ยพนักงานผู้ให้บริการจะมีรายได้ ต่อเดือนเฉลี่ย 9,000-30,000 บาทถ้าเทียบกับวุฒิก การศึกษาถือว่าเป็นรายได้ค่อนข้างสูง แต่ค่าตอบแทนของ แต่ละคนไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับฝีมือและประสบการณ์ของ พนักงานผู้ให้บริการแต่ละคน สืบเนื่องจากการขยายตัว ของธุรกิจการแพทย์แผนไทยทั้งในและต่างประเทศจาก ด้วยสภาพเศรษฐกิจภายในประเทศขาดสภาพคล่อง พนักงานผู้ให้บริการจึงออกไปค้าแรงงานที่ต่างประเทศ ซึ่งสามารถได้ค่าตอบแทนที่มากกว่าจึงส่งผลต่อการ ขาดแคลนฝีมือแรงงานภายในประเทศ การขาดความรู้ และทักษะในการบริหารธุรกิจของผู้ประกอบการ และ สุดท้ายภาพลักษณ์เชิงลบของธุรกิจเนื่องจากธุรกิจการ แพทย์แผนไทยมีธุรกิจอื่นมาแย่งที่ยังคงเป็นอุปสรรคใน การดำเนินธุรกิจแพทย์แผนไทย

ประเด็นที่ค้นพบที่ 3 อุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ ขนาดย่อมด้านการแพทย์แผนไทย

การขาดแคลนฝีมือแรงงานที่มีคุณสมบัติตามที่ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข กำหนดและรับรองเป็นอุปสรรคแรกและสืบเนื่อง พนักงานผู้ให้บริการได้รับค่าตอบแทนที่น้อยซึ่งเป็น ปัจจัยสำคัญต่อการยังชีพของพนักงานผู้ให้บริการจึงส่ง ผลให้มีการเข้าออกของพนักงานผู้ให้บริการบ่อย การ พัฒนาความรู้และทักษะของพนักงานผู้ให้บริการยังมี น้อยเพราะคิดว่าเสียเวลาและไม่คุ้มค่าต่อการลงทุนใน การฝึกอบรม ที่กล่าวมาข้างต้นมีผลต่อความมั่นคงและ คุณภาพชีวิตของพนักงานผู้ให้บริการ

4. ความยั่งยืนของธุรกิจ จากพื้นฐานการสืบทอด ทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาของไทยและสภาพสังคม เศรษฐกิจยังคงมีความต้องการใช้บริการแพทย์แผน ไทยในการบำบัดรักษาเพื่อการผ่อนคลายจากอาการ เจ็บปวดทางสรีระอย่างต่อเนื่องของประชาชนจึงส่งผลให้ ธุรกิจแพทย์แผนไทยยังคงอยู่กับสังคมไทย นอกจากนี้

นั้นการคงไว้ซึ่งธุรกิจขนาดย่อม (ในขณะนี้) เป็นผลดี ต่อการคงอยู่ของธุรกิจการแพทย์แผนไทยซึ่งปัจจุบัน สถานประกอบการธุรกิจแพทย์แผนไทยมีให้บริการเป็น จำนวนมากทำให้เกิดการแข่งขันสูง แต่เมื่อพิจารณาใน ส่วนของผู้รับบริการธุรกิจประเภทนี้โดยทั่วไปส่งผลดี ที่สามารถเลือกเข้าใช้บริการได้ง่ายหรืออาจเกิดการ ใช้ บริการซ้ำได้ถึงแม้จะเปลี่ยนสถานบริการ

ประเด็นที่ค้นพบที่ 4 ความยั่งยืนของธุรกิจขนาด ย่อมด้านการแพทย์แผนไทยปรากฏให้เห็นชัดคือ

มีความต้องการใช้บริการแพทย์แผนไทยอย่างต่อเนื่องของสังคมและสามารถเข้าถึงง่ายในการใช้บริการ ทำให้ธุรกิจด้านการแพทย์แผนไทยมีความยั่งยืนและ ยังคงไว้ซึ่งเป็นธุรกิจขนาดย่อมและผู้ประกอบการ พนักงานผู้ให้บริการมีความผูกพันในอาชีพซึ่งเกิดจาก ความภาคภูมิใจที่อาชีพของตนสามารถช่วยเหลือผู้อื่น และอยากจะมี การสืบทอดความรู้ทางวัฒนธรรมกับ บุคคลที่สนใจอยากมีอาชีพ เพื่อยังชีพ เลี้ยงครอบครัว และอยากจะทำอาชีพแพทย์แผนไทยยังคงอยู่กับสังคม ไทยต่อไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้รับบริการส่วนมาก ชื่นชมและพอใจจากการบริการที่ได้รับและผูกพันกับ ธุรกิจการแพทย์แผนไทย ส่วนมากกล่าวถึงประโยชน์ ที่ได้รับการบริการ ความคุ้มค่าที่ได้รับจากการ บริการเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายและคิดว่าการ แพทย์แผนไทยมีส่วนช่วยในการดำรงชีวิตเพิ่มคุณภาพ ของชีวิตให้ดีขึ้น

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ตระหนักถึงการแข่งขัน ทางธุรกิจ แต่ยังคงมีความมั่นใจในการดำเนินธุรกิจต่อไป ได้ในอนาคตเนื่องจากไม่ได้หวังผลกำไรที่สูง หากแต่ ผู้ประกอบการและพนักงานผู้ให้บริการมีความมุ่งมั่น และมั่นใจในประโยชน์จากการแพทย์แผนไทย ภูมิใจ ในอาชีพที่มีความจำเป็นที่เกิดขึ้นต่อสังคมคือการบำบัด เพื่อการผ่อนคลาย และช่วยบรรเทาความเจ็บปวด ซึ่ง ทำให้ธุรกิจการแพทย์แผนไทยยังคงอยู่ได้ในอนาคต

ข้อสรุปที่ได้จากการค้นพบ ผลการวิจัยได้พบประเด็นที่สำคัญที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มคือ ผู้ประกอบการ พนักงานผู้ให้บริการ ผู้รับบริการ พบประเด็นที่สำคัญในเชิงวิชาการที่สอดคล้องสามารถนำประเด็นที่ค้นพบไปอภิปรายผล ดังต่อไปนี้ (1) การริเริ่มธุรกิจแพทย์แผนไทย ผู้ประกอบการและพนักงานผู้ให้บริการเล็งเห็นโอกาสทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาของไทยที่สืบทอดต่อกันมาจนกระทั่งกลายเป็นโอกาสทางธุรกิจหรือการมีอาชีพหรือการมีงานทำ ต้องเป็นผู้ที่มีใจรักในการบริการและต้องการช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อบรรเทาอาการเจ็บปวดตามร่างกาย (2) กลยุทธ์การปฏิบัติงานในดำเนินธุรกิจแพทย์แผนไทยต้องใช้ทักษะและฝีมือแรงงานของพนักงานผู้ให้บริการเพื่อสร้างความพึงพอใจต่อผู้รับบริการและการพัฒนาคุณภาพการบริการอย่างต่อเนื่องของผู้ประกอบการและพนักงานผู้ให้บริการซึ่งเป็นอาชีพที่ไม่จำกัดวุฒิการศึกษาและการศึกษาหาความรู้ได้ง่าย การใช้กลยุทธ์ทางการตลาด การใช้สื่อสังคม และการสร้างความสัมพันธ์กับธุรกิจท่องเที่ยว (3) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจแพทย์แผนไทย ผู้ประกอบการขาดความเข้าใจในบริหารธุรกิจ ขาดแคลนพนักงานผู้ให้บริการ ขาดการพัฒนาความรู้และทักษะของพนักงานผู้ให้บริการ ส่งผลต่อความมั่นคงและคุณภาพชีวิตของพนักงานผู้ให้บริการ และ (4) ปัจจัยที่ส่งเสริมความยั่งยืนของธุรกิจสืบเนื่องจากมีความต้องการใช้บริการแพทย์แผนไทยอย่างต่อเนื่องของประชาชนและการเข้าถึงง่ายต่อการใช้บริการในสถานประกอบการที่เปิดจำนวนมาก การคงไว้ซึ่งเป็นธุรกิจขนาดย่อมที่การบริหารงานไม่ซับซ้อนลงทุนน้อยและการมีผลกำไรสม่ำเสมอ ผู้ประกอบการและพนักงานผู้ให้บริการมีความผูกพันในอาชีพและต้องการถ่ายทอดความรู้ทางวัฒนธรรมให้กับคนที่สนใจต้องการอยากมีอาชีพเพื่อยังชีพต่อไป

การอภิปรายผล

การริเริ่มธุรกิจของผู้ประกอบการเกิดจากความชื่นชมประโยชน์และความภูมิใจในวัฒนธรรมไทยที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jansson, Nilsson, Modig, and Vall (2017) กล่าวว่า โครงสร้างขององค์กร วัฒนธรรมองค์กรและการสร้างนิยมของบุคคลก่อให้เกิดธุรกิจ ส่วน Sidik (2012) กล่าวว่า ผู้ประกอบการมีลักษณะส่วนบุคคลที่จะตัดสินใจที่จะลงทุนมีผลต่อความยั่งยืนของธุรกิจ แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการประกอบธุรกิจคือ ต้องมีใจรักในการบริการ ความต้องการช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ Morioka, Evans, and Carvalho (2016) ได้ให้แนวคิดว่าการพัฒนาความรู้ ทักษะ เน้นคุณภาพเพื่อทำให้งานมีประสิทธิภาพของพนักงานก่อให้เกิดความพึงพอใจของลูกค้า รวมทั้งการเปิดกิจการและการเข้าสู่อาชีพไม่หวังผลกำไรเป็นเป้าหมายเพียงอย่างเดียวแต่มีความต้องการในการสืบทอดวัฒนธรรมที่เกิดจากประสบการณ์ส่วนบุคคลของผู้ประกอบการและพนักงานผู้ให้บริการเองที่ได้เคยเรียนรู้และทราบถึงประโยชน์ของการแพทย์แผนไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thompson, Strickland, and Gamble (2010) ว่าเป้าหมายในการดำเนินธุรกิจเป็นตัวบ่งบอกสถานะของธุรกิจ วัตถุประสงค์ขององค์กรต้องบรรลุแสดงถึงความอยู่รอดและเติบโตของธุรกิจ ดังนั้นโอกาสทางธุรกิจที่นำไปสู่การริเริ่มธุรกิจคือองค์ประกอบด้านความรู้การแพทย์แผนไทยในวัฒนธรรมไทยที่สังคมตระหนักถึงประโยชน์ของการรับบริการแพทย์แผนไทย การมีโอกาสทางธุรกิจของผู้ประกอบการ และการมีอาชีพ การมีงานทำของพนักงานผู้ให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nerurkar (2017) ว่าสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจมีปฏิสัมพันธ์ผลต่อการดำเนินธุรกิจ การมีอาชีพบริการด้านแพทย์แผนไทยไม่มีข้อจำกัดด้านวุฒิการศึกษา ปัจจุบันหน่วยงานของรัฐและเอกชนเปิดบริการอบรมให้ความรู้ด้านการ

แพทย์แผนไทยแก่ผู้สนใจในอาชีพ ทั้งผู้ประกอบการ และพนักงานผู้ให้บริการได้รับการฝึกอบรมระยะสั้น สามารถเข้าสู่การธุรกิจด้วยเงินลงทุนไม่มาก ซึ่งการลงทุนผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะลงทุนไม่สูงมากโดยใช้เงินส่วนตัวหรืออาจนำมาจากญาติและเพื่อน การลงทุนทำได้โดยการเช่าสถานที่ที่เหมาะสม จัดหาอุปกรณ์ที่ราคาไม่เกินไปแพงมาก ซึ่งได้รับผลตอบแทนในระดับน่าพอใจ และได้ทุนคืนแล้ว พนักงานผู้ให้บริการพึงพอใจต่อค่าตอบแทนที่ได้รับเช่นกัน

กลยุทธ์ในการปฏิบัติงาน เนื่องจากความตั้งใจดีในการช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์และความชื่นชมในมรดกความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย อุดมคติในการให้บริการ และดูแลเอาใจใส่ผู้รับบริการนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของความจริงใจ ที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hax and Majluf (1996) กล่าวว่า การมีวิถีกลยุทธ์ที่ดี จะทำให้อุตสาหกรรมมีความยั่งยืน ทั้งผู้ประกอบการและพนักงานผู้ให้บริการมีความสุขกับการทำงาน มีความรู้สึกผูกพันในอาชีพและรู้สึกประสบความสำเร็จในอาชีพที่เกิดจากความภาคภูมิใจต่ออาชีพแพทย์แผนไทย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Weiten (2014) กล่าวว่า ความสำเร็จในอาชีพมี 3 ข้อด้วยกันคือ แรงจูงใจของบุคคล การคาดคะเนจากโอกาส และคุณค่าของความสำเร็จ การค้นพบความจริงในประเด็นนี้นับว่าเป็นหลักการหรือแนวคิดการให้บริการที่เป็นเอกลักษณ์ และอาจปลูกฝังแนวคิดดังกล่าวให้กับธุรกิจบริการอื่นๆ เมื่อพิจารณาจากข้อมูลยังมีกลยุทธ์ทางการตลาด (4Ps) นอกจากนี้ Sidik (2012) ได้ศึกษาเพิ่มเติมจากงานวิจัยพบว่า ดัชนีของการเพิ่มยอดขาย เพิ่มจำนวนพนักงาน และส่วนแบ่งการตลาดมีผลต่อความยั่งยืนของธุรกิจ ถึงแม้ว่าผู้ประกอบการไม่มีพื้นฐานความรู้ทางธุรกิจ แต่ผู้ประกอบการทุกคนตระหนักด้วยตนเองว่า การจัดสถานที่ภายใน การเลือกทำเลที่ตั้งที่ใกล้ทางผ่านหรือในชุมชน การกำหนดราคา การจัดโปรโมชั่น การพัฒนาบริการให้แตกต่างเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานที่ต้องทำ นอกจากนั้นการใช้สื่อ

สังคมสมัยใหม่เป็นช่องทางการสื่อสารที่จำเป็นและใช้ทุกสถานประกอบการ สนับสนุนให้พนักงานใช้เพื่อการประชาสัมพันธ์บริการ และรับคำติชมมาปรับปรุงแก้ไข เป็นกลยุทธ์การสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับบริการ นอกจากนั้นการจัดสถานที่ให้เหมาะสม ปลอดภัย และสะอาด การต้อนรับพูดคุยอย่างดูแลเอาใจใส่เป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์การปฏิบัติงานเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dess, Lumpkin, and Elsnar (2010) ได้แนะนำกลยุทธ์ทั่วไป เช่น ผู้นำด้านราคา สร้างความแตกต่างของสินค้า และใช้การสื่อสาร เป็นกลยุทธ์การบริหารทำให้เกิดความยั่งยืน

การพึ่งพาธุรกิจอื่นโดยเฉพาะธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์ที่ใช้ในการเพิ่มรายได้ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างประเทศ ถึงแม้นักท่องเที่ยวอาจไม่มีความเป็นไปได้ในการมาใช้บริการซ้ำ แต่เป็นกลุ่มผู้รับบริการที่ธุรกิจสามารถสนองความต้องการในเรื่องของการผ่อนคลายอันเป็นส่วนหนึ่งของวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวและเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมาก ทำให้เกิดรายได้เพิ่มเติมจากกลุ่มนักท่องเที่ยวจากรายได้จากผู้รับบริการทั่วไป

อุปสรรคในการดำเนินงานที่สำคัญคือการขาดแคลนพนักงาน เนื่องจากการขยายตัวธุรกิจบริการด้านการแพทย์แผนไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีความต้องการฝีมือแรงงานเป็นจำนวนมาก แต่เข้าสู่อาชีพในตลาดแรงงานยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของสังคม พนักงานที่มีฝีมือมีการเปลี่ยนสถานประกอบการบ่อยและเปลี่ยนที่ทำงานสถานที่ให้ค่าตอบแทนที่สูงกว่า

ฉะนั้นธุรกิจขนาดย่อมด้านการแพทย์แผนไทยยังคงอยู่และมีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต แม้ว่าธุรกิจนี้จะมีการแข่งขันในระดับสูงก็ตาม ทั้งทางด้านผู้รับบริการยังเป็นปัจจัยเสริมจากความต้องการใช้บริการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ May (2010) กล่าวว่า ให้มองภาพในอนาคตจากปัจจุบันเพื่อการ

เติบโตและยั่งยืน และความผูกพันกับธุรกิจการแพทย์แผนไทยของผู้ประกอบการ และพนักงานผู้ให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Carson and Bedeian (1994) กล่าวว่า งานหรืออาชีพที่บุคคลมีใจรักจะเต็มใจในการทำงาน การพัฒนาความรู้ทั้งในเรื่องการทำธุรกิจและความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยเป็นธุรกิจบริการที่สามารถพัฒนาได้โดยไม่ต้องพึ่งพาในเรื่องของวัตถุดิบ และมีฝีมือก็สามารถทำงานได้แล้ว จึงเป็นอิสระจากการกำหนดรูปแบบของการบริการและราคาตามกลไกการตลาดมีส่วนทำให้มีความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เนื่องจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญในการริเริ่มธุรกิจขนาดย่อมด้านการแพทย์แผนไทย เป็นธุรกิจที่

ขยายตัวอย่างรวดเร็วเพราะการบำบัด การรักษาด้วยความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย เป็นธุรกิจที่ได้รับการยอมรับอย่างรวดเร็วเพราะจากพื้นฐานเดิม

2. หน่วยงานภาครัฐควรดำเนินการเรื่องการส่งเสริมธุรกิจการแพทย์แผนไทย โดยส่งเสริมฝีมือแรงงาน หรือฝึกอบรมให้ได้มาตรฐานฝีมือแรงงาน และการให้ความรู้กับสังคมเกี่ยวกับประโยชน์จากใช้บริการแพทย์แผนไทย เมื่อสังคมเข้าใจและยอมรับธุรกิจด้านการแพทย์แผนไทยมากขึ้นอาจทำให้ภาพลักษณ์ธุรกิจดีขึ้น และสนับสนุนเงินลงทุนและการให้ความรู้ผู้ประกอบการด้านการบริหารธุรกิจ กำหนดมาตรฐานและการควบคุม อาจทำให้ธุรกิจการแพทย์แผนไทยเป็นแหล่งรายได้ของประเทศ เป็นแหล่งงานให้คนจำนวนมากได้มีอาชีพ

References

- Carson, K. D., & Bedeian, A. G. (1994). Career commitment: Construction of measure and examination of its psychometric properties. *Journal of Vocational Behavior*, 44(3), 237-262.
- Certo, S. C., & Peter, J. P. (1990). *Strategic management: A focus on process*. McGraw-Hill.
- Chokewiwattana, W. (2017). Thai traditional medicine in Thailand 4.0 under 20-year national strategies. *Journal Thai Traditional Medicine and Alternative Medicine*, 15(3), 277-286. [In Thai]
- Danciu, V. (2013). The sustainable company: New challenges and strategies for more sustainability. *Theoretical and Applied Economics*, 10(9), 7-26.
- Dess, G. G., Lumpkin, G. T., & Elsner. (2010). *Strategic management: Text and cases*. McGraw-Hill.
- Hax, A. C., & Majluf, N. S. (1996). *The strategy concept and process: A pragmatic approach* (2nd ed.). Prentice Hall
- Hitt, M. A., Hoskisson, R. E., & Ireland, R. D. (2007). *Management of strategy: Concepts and cases*. Thomson.

- Janssan, J., Nilsson, J., Modig, F., & Vall, H. G., (2017). Commitment to Sustainability in Small and Medium-Sized Enterprises: The Influence of Strategic Orientations and Management Values. *Business Strategy and the Environment*. (pp. 69-83). 26(1). February 2017.
- May, G. (2010). *Strategic planning: Fundamentals for small business*. Business Expert Press.
- Morioka, M. N., Evans, S., & De Carvalho, M. M. (2016). Sustainable business model innovation: Exploring evidences in sustainability reporting. *13th Global Conference on Sustainability Manufacturing Decoupling Growth from Resource Use*, 40, 659-667.
- Nerurkar, O. (2017). A framework of sustainable business models. *Indian Journal of Economics and Development*, 5(3), 1-6.
- Pongpitak, S. (2016, August 16). *Tax corner: half-year cooperating income tax for SMEs*. Daily News, p. 7. [In Thai]
- Salimzadeh, P., Courvisanos, J., & Nayak, R. R. (2013). *Sustainability in small and medium enterprises in regional Australia: A framework of analysis* (pp. 11-22) Paper presented at 26th Annual, Sydney.
- Sawangmaneeewong, N. (2016). *Small and medium business management*. Ramkhamhaeng University Press. [In Thai]
- Sidik, I. G. (2012). *Conceptual framework of factors affecting SME development: Mediating factors on the relationship of entrepreneur traits and SME performance*. International Conference on Small and Medium Enterprises Development with a Theme “Innovation and Sustainability in SME Development”, 4, 373-383.
- Thompson, A., Strickland, A. J., & Gamble, J., (2010). *Crafting and executing strategy: The quest for competitive advantage*. McGraw-Hill.
- Weiten, W. (2014). *Psychology: Themes and variations*. Wadsworth.
- Wheelen, T. L., & Hunger, J. D. (2010). *Strategic management and business policy: Achieving sustainability* (12th ed.). Prentice- Hall.

ตัวแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างผลการดำเนินงาน เพื่อการแข่งขันสำหรับธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทย

พงศ์พนัส สุทธิพงศ์¹ พงษ์เทพ ศรีโสภกิจ²
ณัชชา กริมใจ³ ชลกกน โฆษิตคณิน⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ(1)เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองของสมการเชิงโครงสร้างของการแข่งขันการค้าปลีกในประเทศไทย และ (2) เพื่อวิเคราะห์แบบจำลองของสมการเชิงโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการสร้างผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขันสำหรับธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทย โดยเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทยจำนวน 380 ตัวอย่าง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง (Structure Equation Model: SEM)

ผลการวิจัยพบว่าดัชนีทุกตัวผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ประกอบด้วย Chi-Square /df=1.026, p-value=0.407, RMR=0.018, RMSEA=0.008, CFI=0.998, GFI=0.967 และ AGFI=0.954 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าผลการวิเคราะห์ที่ได้ครั้งนี้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานทางการแข่งขัน ประกอบด้วย ปัจจัยการตอบสนองผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานทางการแข่งขันมากที่สุดรองลงมาคือ ปัจจัยความร่วมมือของพันธมิตรทางธุรกิจ ปัจจัยการจัดการห่วงโซ่อุปทาน และปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารแห่งทศวรรษใหม่โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.409, 0.222 และ 0.213 ตามลำดับ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และสามารถร่วมกันอธิบายการสร้างผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขันสำหรับธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทย โดยเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทยได้ร้อยละ 57.3 ($R^2 = 0.573$).

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีอิทธิพล; การสร้างผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขัน; ธุรกิจค้าปลีก

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

พงศ์พนัส สุทธิพงศ์, พงษ์เทพ ศรีโสภกิจ, ณัชชา กริมใจ และชลกกน โฆษิตคณิน. (2564). ตัวแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างผลการดำเนินงาน เพื่อการแข่งขันสำหรับธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทย. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(1), 146-160.

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

16/10 ถนนเลียบคลองทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10170, ประเทศไทย

อีเมล: viewnop@gmail.com

^{2,3,4} คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

The Factors Influencing Competitive Performance Modal for Retail Businesses in Thailand

Phongphanat Sutthiphong¹ Phongthep Srisopachit²

Natcha krimjai³ Chonkanok Kositkanin⁴

Abstract

The objectives of research are (1) to examine the harmonization of the structural equation model for the retail business competition in Thailand and (2) to analyze the model of the structural equation of factors that directly influence the creation of competitive performance for retail businesses in Thailand. The data were collected from 380 retail business operators in Thailand and analyzed by using the structure equation model (SEM)

The research result indicates that every index passes the standard criteria of Chi-Square / df = 1.026, p -value = 0.407, RMR = 0.018, RMSEA = 0.008, CFI = 0.998, GFI = 0.967 and AGFI = 0.954. The study summarizes that the results of analysis are consistent with the empirical data. The factors influencing the competitive performance include effective consumer response, which is the most direct influence factor for the competitive performance and the next factors are cooperation of business partners, supply chain management and leadership of the executives of the new decade indicating the direct influence of 0.409, 0.222 and 0.213 respectively, with statistically significant levels at 0.01. The results jointly explain the competitive performance for retail businesses in the country by data collecting from retail business operators in Thailand at 57.3 percent ($R^2 = 0.573$).

Keywords: The influential factors creating; Performance for competition; Retail business

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Sutthiphong, P., Srisopachit, P., krimjai, N., & Kositkanin, C. (2021). The factors influencing competitive performance modal for retail businesses in Thailand. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(1), 146-160.

¹ Doctor of Business Administration Program, Bangkok Thonburi University
16/10 Khlong Thawi Watthana Road, Thawi Watthana, Bangkok 10170, Thailand
Email: viewnop@gmail.com

^{2,3,4} Faculty of Business Administration, Bangkok Thonburi University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมค้าปลีก คือหัวใจสำคัญที่เป็นตัวขับเคลื่อนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เนื่องด้วยส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชนในประเทศ เช่น ค่าใช้จ่ายประจำวัน คุณภาพชีวิต เป็นต้น (Titasatworakun, 2014) ซึ่งเป็นธุรกิจบริการจัดจำหน่าย (distribution services) ที่อยู่ภายใต้กรอบความตกลงการค้าบริการของอาเซียน (Asean Framework Agreement on Services--AFAS) (Department of Business Development, 2016) นอกจากนั้น อุตสาหกรรมค้าปลีกยังเป็นอุตสาหกรรมที่มีความซับซ้อนและเป็นอุตสาหกรรมตัวกลาง (mediator industry) ในการเชื่อมโยงและเป็นช่องทางในการกระจายสินค้า (distribution channels) จากต้นน้ำ (upstream) ที่เป็นผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้าที่อยู่ในโซ่อุปทานค้าปลีก ไปยังปลายน้ำ (downstream) ที่เป็นผู้บริโภคในกลุ่มธุรกิจ (business) และผู้บริโภคขั้นสุดท้าย (ultimate consumers) (Esquivias, Ramos, & Souza, 2010; Titasatworakun, 2014) ในขณะที่ปัจจุบันธุรกิจค้าปลีกจำนวนไม่น้อยเริ่มทยอยปิดตัวลงเพราะการปรับที่ช้ากว่าการพัฒนาของเทคโนโลยี และคู่แข่งมีการปรับโมเดลในการทำธุรกิจและดึงลูกค้าไปเป็นจำนวนมาก ทำให้ธุรกิจที่ปรับตัวช้ากว่าไม่สามารถพยุงธุรกิจหรือสาขาทั้งหมดไว้ได้ จึงเป็นเหตุให้ต้องทยอยปิดตัวไป สำหรับธุรกิจค้าปลีกที่ยังอยู่ก็จะต้องเร่งปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ซึ่งในปัจจุบันมีร้านค้าปลีกที่ขึ้นทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้ามากกว่า 20,000 ร้าน (Department of Business Development, 2016) เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการธุรกิจค้าปลีกให้มีความมาตรฐานคุณภาพ ให้ตอบสนองความต้องการผู้บริโภค ตลอดจนพัฒนาระบบและเครื่องมือต่างๆ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างโอกาสในการขาย นอกจากนี้ยังมีการตรวจประเมินศักยภาพและความพร้อมของ

ธุรกิจจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อแนะนำเทคนิคต่างๆ ในการประกอบธุรกิจให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ รวมถึงร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร้านค้าปลีกในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยได้สนใจที่จะศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขันสำหรับธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทย และเพื่อวิเคราะห์แบบจำลองของสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการสร้างผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขันสำหรับธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนและปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการตลอดโซ่อุปทานค้าปลีก ให้มีความเหมาะสมกับผู้บริหารธุรกิจค้าปลีก อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการค้าปลีกรายย่อยหรือผู้ที่เริ่มทำธุรกิจค้าปลีก ได้ประโยชน์จากการวิจัย เพื่อวิเคราะห์แบบจำลองของสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการสร้างผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขันสำหรับธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทย และเพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองของสมการเชิงโครงสร้างของการแข่งขันการดำเนินธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อให้อุตสาหกรรมธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทยมีความเข้มแข็ง สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม เพื่อให้ธุรกิจมีความสามารถในการทำกำไรที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งผลของการศึกษาที่ได้ยังจะส่งผลให้อุตสาหกรรมต้นน้ำ และอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทยให้สามารถเติบโตและมีความเข้มแข็งไปพร้อมกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองของสมการเชิงโครงสร้างของการแข่งขันการดำเนินธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์แบบจำลองของสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการสร้างผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขันสำหรับธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาแบบจำลองเชิงโครงสร้างซึ่งอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบเส้นตรงระหว่างตัวแปรแฝงภายนอกที่เป็นสาเหตุและตัวแปรแฝงภายใน ตัวแปรแฝงภายนอก จำนวน 3 ตัวแปร คือภาวะผู้นำของผู้บริหารแห่งทศวรรษใหม่ การจัดการห่วงโซ่อุปทาน (SCM) ความร่วมมือของพันธมิตรทางธุรกิจ (PAC) ตัวแปรแฝงภายใน คือ การตอบสนองผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ (ECR) และผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขัน (CCP)

2. ขอบเขตด้านประชากร ศึกษาเฉพาะธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทย จำนวน 20,081 แห่งได้แก่ ร้านค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern trade) และร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมหรือร้านโชห่วย (Traditional trade) ใน 77 จังหวัด ที่ได้ขึ้นทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าแล้วเท่านั้น (Department of Business Development, 2016)

3. ขอบเขตระยะเวลา ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบระยะเวลาในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล และทดลองลงมือปฏิบัติในการดำเนินการวิจัยเริ่มตั้งแต่ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2561 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2562

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ประโยชน์เชิงวิชาการเกิดองค์ความรู้ใหม่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์เป็นฐานข้อมูลด้านการศึกษาวิจัย การกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมธุรกิจค้าปลีก ในการวางแผนการดำเนินงานให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

2. ประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกได้ทราบถึงแนวทางและการนำไปปรับปรุงเพื่อนำไปต่อยอดหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับธุรกิจ ในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

3. ประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐและอื่นๆ หน่วย

งานภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการ วางแผนพัฒนา กำหนดนโยบายสนับสนุน ให้เหมาะสมกับลักษณะของอุตสาหกรรมค้าปลีก

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภาวะผู้นำของผู้บริหารแห่งทศวรรษใหม่(Executive Leadership of New Decade:ELN)

แนวคิดภาวะผู้นำของผู้บริหาร นี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าคนที่บุคคลถูกกำหนดให้เป็นผู้นำนั้นขึ้นอยู่กับคุณลักษณะทางบุคลิกภาพที่แยกผู้นำออกจากคนอื่นๆ หรือผู้ตามโดย Gordon, Mondy, Sharplin, and Premeaux (1990) แต่ไม่สามารถค้นหาคุณลักษณะที่จะรับประกันถึงความสำเร็จของผู้นำได้ เพราะไม่ได้ศึกษาว่าคุณลักษณะจะมีผลระยะยาว ด้วยเหตุผลดังกล่าว การศึกษาวิจัยต่อมาจึงได้พัฒนาไปสู่การค้นหาคุณลักษณะผู้นำที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมบุคคล และประสิทธิภาพ ในการชี้คุณลักษณะที่เป็นสากลของผู้นำจึงได้มีการศึกษารูปแบบผู้นำตามทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์ด้วยความเชื่อว่าพฤติกรรมของผู้นำมีผลกระทบโดยตรงต่อความมีประสิทธิภาพของกลุ่มพฤติกรรมของผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ จากสถานการณ์หนึ่งสู่สถานการณ์หนึ่ง ซึ่งการเป็นผู้นำที่ดีนั้นอยู่กับปัจจัยสถานการณ์ (Bateman & Zeithaml, 1990) สามารถนำไปใช้ในการคัดเลือกและฝึกอบรมผู้นำให้เหมาะสมกับองค์กร โดยไม่ว่าจะเป็นผู้นำแบบใดก็มีประสิทธิภาพได้หากแบบผู้นำสอดคล้องกับสถานการณ์ แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำในปัจจุบันจึงเน้นไปที่ผู้นำที่มีคุณธรรมซึ่งสนับสนุนให้ผู้ตามสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เป็นผู้นำได้มากกว่าที่จะใช้ตำแหน่งเพื่อการควบคุมหรือจำกัดความสามารถของผู้ตาม ผู้นำในอดีตจะรับผิดชอบต่อความสำเร็จขององค์กรโดยการควบคุมการทำงานของผู้ตามอย่างใกล้ชิด หากมองในแง่การควบคุมผู้ตามแล้ว (Daft, 2016)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการปฏิบัติวิธีทางของความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานและภาวะผู้นำในทุกแห่งหนของสังคมกำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงผู้คนมุ่งแสวงหาวิธีการผนวกการทำงานเข้ากับความสำเร็จของงานส่วนตน และความสำเร็จของงานทางจิตวิญญาณ เป็นการแสวงหาการรวมองค์ประกอบพื้นฐานที่ดีที่สุดของภาวะผู้นำให้เข้ากับการทำงานกับผู้ตามได้ ผู้นำที่มีความสามารถในการปรับตัวจะช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน (Ussahawanitchakit, 2011) เพราะไม่มีองค์กรใดในปัจจุบันที่จะรักษาสภาพการทำงานวิธีการทำงานในรูปแบบเดิมได้ดังนั้น ความสามารถในการปรับตัวจึงส่งผลให้ผู้นำมีความสามารถในการบริหารงานเพิ่มมากขึ้น

การจัดการห่วงโซ่อุปทาน(Supply Chain Management--SCM) การที่องค์กรธุรกิจพยายามค้นหาแนวทางหรือวิธีปฏิบัติในการจัดการกระบวนการทำงานที่เกิดขึ้นในห่วงโซ่อุปทาน ก็เพื่อต้องการที่จะทำให้องค์กรเกิดความคล่องตัวและสามารถปรับตัวในการดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว (Hsieh & Lee, 2012; Kerdpitak, Piriyakul, Charupathiran, & Sirisuk, 2009) เช่น การเชื่อมโยงข้อมูลที่ต้องการแบ่งปันและสื่อสารกับลูกค้าหรือผู้บริโภค (Huo, 2012) ทำให้ลูกค้ารับรู้ถึงสินค้าหรือบริการอย่างสม่ำเสมอตลอดเวลา สะท้อนถึงการเติบโตของผลการดำเนินงานขององค์กร (Li, Ragu-Nathan, B., Ragu-Nathan, T. S., & Rao, 2006) สอดคล้องกับ Kerdpitak et al. (2009) ที่ศึกษาไว้ว่า การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในทุกกิจกรรมของห่วงโซ่อุปทานจะทำให้การเชื่อมโยงและการแบ่งปันข้อมูลมีความถูกต้อง แม่นยำรวดเร็วขึ้น เป็นการเพิ่มศักยภาพการดำเนินงานขององค์กร นอกจากนี้ Huo (2012) และ Li et al. (2006) ยังศึกษาไว้ว่า การที่ผลการดำเนินงานขององค์กรจะมีประสิทธิภาพมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับระดับของการ

เชื่อมโยงเครือข่ายในห่วงโซ่อุปทาน ถ้าการเชื่อมโยงอยู่ในระดับสูงจะส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นสามารถสร้างความแตกต่างเหนือคู่แข่ง

แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือของพันธมิตรทางธุรกิจ(Partnership Collaboration--PAC) ปัจจุบันธุรกิจค้าปลีกต้องเผชิญกับความท้าทายอย่างรุนแรงต้องมีความพยายามอย่างหนักในการแข่งขันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของตลาดโลกที่ไม่หยุดนิ่ง ซึ่งไม่ใช่เพียงแต่การแข่งขันเท่านั้น องค์กรยังต้องให้ความสำคัญกับแนวทางหรือวิธีปฏิบัติในการจัดการภายใน องค์กรเพื่อการพัฒนาองค์กรไม่เพียงแต่ศักยภาพในการดำเนินงานขององค์กรเท่านั้น แต่ต้องประสานงานกับหุ้นส่วนหรือพันธมิตรทางธุรกิจที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานเดียวกันด้วยเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลการดำเนินงานร่วมกันให้ดีขึ้น (Cook, Heiser, & Sengupta, 2011) ดังนั้น ความร่วมกันระหว่างองค์กรธุรกิจค้าปลีกกับพันธมิตรทางธุรกิจจึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งในสภาวะปัจจุบัน ทั้งนี้ เพื่อสร้างความแข็งแกร่งภายในเครือข่าย สร้างความสมดุลและความสะดวกสบายในการแข่งขันอย่างยั่งยืน โดยมีแนวทางความร่วมมือกันอยู่หลายแนวทาง การสร้างเครือข่ายในความร่วมมือของหุ้นส่วนและพันธมิตรเพื่อร่วมกันหาแหล่งสินค้าเพื่อนำเสนอต่อผู้บริโภค

การตอบสนองผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient Consumer Response--ECR) การตอบสนองความต้องการอย่างรวดเร็วได้นั้นองค์กรต้องมีความสามารถในการทำงานด้วยเวลาที่สั้นที่สุดมีความยืดหยุ่นในกระบวนการผลิต และต้องสามารถรองรับการปรับเปลี่ยน หรือสามารถดัดแปลงรูปแบบได้ตามความต้องการของลูกค้า ความคล่องตัวในการดำเนินงานที่แสดงถึงขีดความสามารถในความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทานขององค์กร (supply chain flexibility) (Wiengarten, Fynes, Humphreys, Chavez, & McKittrick, 2011; Vanichchinchai, 2012;

Vanichchinchai & Igel, 2011; Kerdpitak et al., 2009) ซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน (Vanichchinchai, 2012; Vanichchinchai & Igel, 2011) และความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงานมากขึ้น (Lin, Chow, Madu, Kuei, & Yu, 2005) รวมถึงมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งภายในองค์กร พันธมิตรธุรกิจและลูกค้าให้สอดคล้องกับความต้องการและการปฏิบัติงาน เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่ทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ (customer satisfaction performance) (Lin et al., 2005) ซึ่งจะส่งผลความต่อขีดความสามารถในการแข่งขันและผลการดำเนินงานขององค์กร (Green, Zelbst, Meacham, & Bhadauria, 2012) การตอบสนองความต้องการได้อย่างรวดเร็ว (responsiveness) ขององค์กร (Kerdpitak, 2009) ทั้งนี้ ด้วยสภาพสังคมปัจจุบันลูกค้ามีโอกาสที่จะเลือกสิ่งที่ดีที่สุดให้กับตนเองมากขึ้น ยังมีการแข่งขันสูงขึ้น ลูกค้าก็ยิ่งมีความคาดหวังสูงขึ้นตามไปด้วย ธุรกิจจึงต้องพยายามทำให้ลูกค้ารับรู้และรู้สึกได้ว่าได้รับประโยชน์ คุณค่าและได้รับความคุ้มค่ากับสินค้าหรือบริการที่ซื้อไป ธุรกิจจึงมีความพยายามที่จะค้นหากลยุทธ์หรือยุทธวิธีในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุด คุณค่าจากการตอบสนองครอบคลุมเนื้อหาในส่วนของการสร้างคุณค่าจากการที่ลูกค้ารับรู้และรู้สึกได้ว่า ได้รับการตอบสนองที่มีความแตกต่างจากองค์กรอื่น (Li et al., 2006) โดยใช้กลยุทธ์มุ่งเน้นลูกค้าหรือการทำสัญญาหรือข้อตกลงที่ให้ไว้กับลูกค้า (Vanichchinchai & Igel, 2011) ในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า (Panayides & So, 2005) ด้วยความรวดเร็วในการส่งมอบ (Green et al., 2012; Panayides & So, 2005) ตามเวลาที่ลูกค้ากำหนดไว้ จนทำให้มีความจงรักภักดีต่อตราสินค้าขององค์กร คุณค่าจากความเชื่อถือไว้วางใจครอบคลุมเนื้อหาในส่วนของคุณค่าที่ลูกค้ามีความไว้วางใจและเชื่อถือในตัว

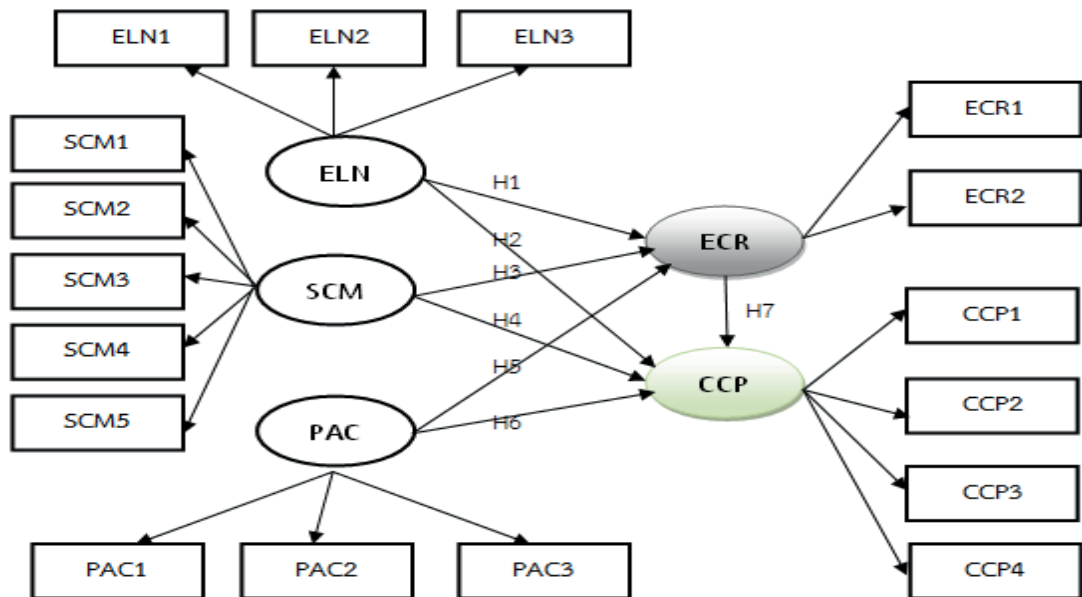
องค์กร (Value) (Asare, 2008) และการสร้างคุณค่าจากการมีข้อตกลงหรือมีความันสัญญาที่ดีต่อลูกค้า (Vanichchinchai & Igel, 2011)

การสร้างผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขัน (Creating Competitive Performance--CCP) ความสามารถในการแข่งขันจะมองที่การจัดการทรัพยากรทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ในองค์กรโดยเป็นความเฉพาะเจาะจงและศักยภาพขององค์กรที่กำหนดความสามารถทางธุรกิจกับผลการดำเนินงานนอกจากนี้ยังมีสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรซึ่งมีผลเชิงบวกต่อภาพรวมกับผลการดำเนินงาน (Wilden, Gudergan, Nielsen, & Lings, 2013; Wu, 2010) ปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงสาเหตุต่อการสร้างผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขันในการวิจัยครั้งนี้ พิจารณาได้จากการที่องค์กรมีผลการดำเนินงานและความสามารถในการทำกำไรได้ดีกว่าคู่แข่ง ซึ่งเป็นผลมาจากด้านการจัดการห่วงโซ่อุปทานขององค์กร ด้านความร่วมมือกันระหว่างกลุ่มพันธมิตรและองค์กร และด้านการตอบสนองผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพขององค์กร โดยแนวปฏิบัติในการจัดการห่วงโซ่อุปทานจะมีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานขององค์กรโดยตรง (Li et al., 2006; Green et al., 2012; Cook et al., 2011) ส่วนบทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องห่วงโซ่อุปทานจะมีผลต่อการพัฒนาแนวทางเพื่อเพิ่มศักยภาพของผลการดำเนินงาน (Wiengarten et al., 2011) สอดคล้องกับ Kerdpitak (2009) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความร่วมมือกันในการทำงานและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อและซัพพลายเออร์ (Asare, 2008) จะก่อให้เกิดผลการดำเนินงานที่มีศักยภาพ และสร้างความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันต่อองค์กร ซึ่งแตกต่างจาก Li et al. (2006) ที่กล่าวไว้ว่าความร่วมมือและความสัมพันธ์จะส่งต่อศักยภาพในการดำเนินงานได้นั้น ขึ้นอยู่กับระดับความพร้อมของพันธมิตรทางธุรกิจ ยิ่งไปกว่านั้น ความร่วมมือจะพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรธุรกิจ

ค่าปลีกและผู้ผลิต เพื่อร่วมมือกันสร้างคุณค่าให้กับผู้บริโภคหรือลูกค้า (Asare, 2008; Pamela & Pietro, 2011) โดยมีการเชื่อมโยงข้อมูลเข้ากับทุกๆ ซัพพลาย

เออร์ (Huo, 2012) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของผลการดำเนินงานและสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งทางธุรกิจ (Li et al., 2006)

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

***หมายเหตุ อักษรย่อที่ใช้แทนตัวแปร

ตัวแปรแฝงภายนอก(exogenous latent variable) 3 ตัวแปร

ELN	หมายถึง	ภาวะผู้นำของผู้บริหารแห่งทศวรรษใหม่
SCM	หมายถึง	การจัดการห่วงโซ่อุปทาน
PAC	หมายถึง	ความร่วมมือของพันธมิตรทางธุรกิจ

ตัวแปรแฝงภายใน (endogenous latent variable) 2 ตัวแปร

ECR	หมายถึง	การตอบสนองผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ
CCP	หมายถึง	ผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขัน

ตัวแปรสังเกตได้ 17 ตัวแปร

ELN1	แทน	ภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน
ELN2	แทน	ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์
ELN3	แทน	ภาวะผู้นำแบบมุ่งการเปลี่ยนแปลง

SCM1	แทน	การจัดการกระบวนการ
SCM2	แทน	นวัตกรรมและเทคโนโลยี
SCM3	แทน	การเชื่อมโยงเครือข่าย
SCM4	แทน	การแบ่งปันข้อมูล
SCM5	แทน	การสร้างความสัมพันธ์
PAC1	แทน	ความพร้อมด้านเทคโนโลยี
PAC2	แทน	ความสามารถในการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์
PAC3	แทน	การตอบสนองในการเติมเต็ม
ECR1	แทน	คุณค่าจากการตอบสนองอย่างคุ้มค่า
ECR2	แทน	ความคล่องตัวในการดำเนินงาน
CCP1	แทน	ความสามารถในการทำกำไร
CCP2	แทน	ความจงรักภักดีต่อตราสินค้า
CCP3	แทน	การเข้าตลาดในเวลาที่เหมาะสม
CCP4	แทน	การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สมมุติฐานของการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างผลการดำเนินงาน

งานเพื่อการแข่งขันสำหรับธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทย ซึ่งสามารถพัฒนาขึ้นเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยดังรูป 1 และได้ตั้งสมมุติฐานการวิจัย ทั้งหมด 6 สมมุติฐานด้วยกัน (ดูตาราง 1)

ตาราง 1

สมมุติฐานการวิจัยและคำอธิบายความสัมพันธ์

สมมุติฐาน	คำอธิบายความสัมพันธ์ของสมมุติฐานการวิจัย
H1	ภาวะผู้นำของผู้บริหารแห่งทศวรรษใหม่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการตอบสนองผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ
H2	ภาวะผู้นำของผู้บริหารแห่งทศวรรษใหม่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขัน
H3	การจัดการห่วงโซ่อุปทานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการตอบสนองผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ
H4	การจัดการห่วงโซ่อุปทานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขัน
H5	ความร่วมมือของพันธมิตรธุรกิจมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการตอบสนองผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ
H6	ความร่วมมือของพันธมิตรทางธุรกิจมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขัน
H7	การตอบสนองผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขัน

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทย จำนวน 20,081 แห่งใน 77 จังหวัด (Department of Business Development, 2018) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานในธุรกิจค้าปลีก การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตาม Hair, Black, Babin, and Anderson (2010) ได้แนะนำว่าขนาดของตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยควรมีขนาดตัวอย่าง 10-20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกตในงานวิจัย ขนาดตัวอย่างที่มีความเหมาะสมและเพียงพอจึงควรมีอย่างน้อย 340 ตัวอย่าง ($20 \times 17 = 340$) และผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเบื้องต้น ก่อนนำไปใช้จริง จำนวน 30 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถาม (questionnaire) ข้อคำถามเป็นมาตรวัด 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Item-Objective Congruence-IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ผลการวิเคราะห์แต่ละข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.6 ถึง 1.00 จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) แล้วนำมาวิเคราะห์ หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการตรวจสอบความสัมพันธ์ของแต่ละข้อคำถามกับคะแนนรวมของแบบสอบถาม (Item-total Correlation) และค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยเกณฑ์มาตรฐานกำหนดค่า Item-total Correlation ควรมากกว่า 0.3 (Field, 2005) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแต่ละตัวแปรควรมีค่ามากกว่า

0.70 (Hair et al., 2010) ซึ่งผลการทดสอบพบว่า พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าระหว่าง 0.718 ถึง 0.969

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติในวิเคราะห์ 2 ประเภทได้แก่สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics และ สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) สำหรับสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis: CFA) และวิเคราะห์อิทธิพลระหว่างตัวแปร (Path analysis) จากนั้นจึงนำมาพัฒนาเป็นสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM) เพื่อทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์มาตรฐานดังนี้ $p\text{-value} > 0.05$, $GFI \geq 0.90$, $AGFI \geq 0.90$, $CFI \geq 0.90$, $RMR < 0.05$ และ $RMSEA < 0.05$ (Hair et al., 2010; Diamantopoulos, & Siguaw, 2000) ด้วยโปรแกรมคำนวณผลทางสถิติ Amos

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา กับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ผู้ประกอบกิจการธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทย ทั้งนี้เป็นการอธิบายลักษณะทั่วไปของประชากรที่ใช้ศึกษาโดยการแสดงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ดูตาราง 2)

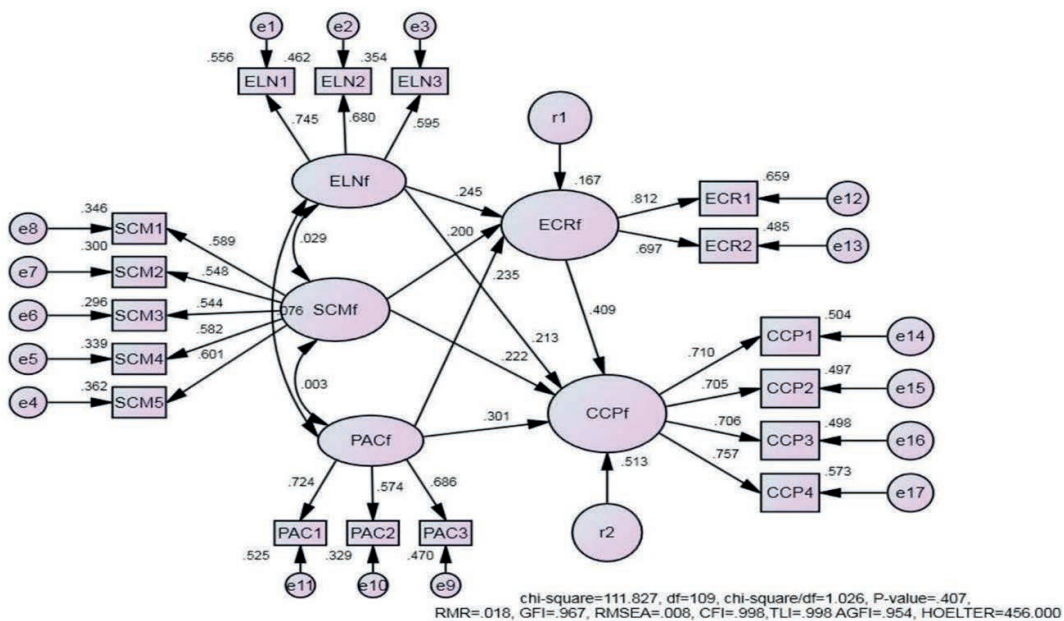
ตาราง 2

จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

	ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	221	58.16
	หญิง	159	41.84
	รวม	380	100.00
อายุ	ไม่เกิน 30 ปี	61	16.05
	มากกว่า 30 – 40 ปี	189	49.74
	มากกว่า 40-50 ปี	99	26.05
	มากกว่า 50 ปีขึ้นไป	31	8.16
	รวม	380	100.00
ระยะเวลาที่บริษัทดำเนินธุรกิจ ค้าปลีกนับแต่เริ่มก่อตั้งถึงปัจจุบัน ปัจจุบัน	1 ปีหรือน้อยกว่า	18	4.74
	มากกว่า 1 -5 ปี	42	11.05
	มากกว่า 5-10 ปี	79	20.79
	มากกว่า 10-15 ปี	125	32.89
	มากกว่า 15-20 ปี	89	23.42
	มากกว่า 20 ปี	27	7.11
	รวม	380	100.00

จากการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของแบบจำลอง พบว่าแบบจำลองที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนที่ผ่านเกณฑ์การยอมรับ คือ ค่าดัชนี คือ Chi-Square/df

=1.026, p -value=0.407, RMR=0.018, RMSEA=0.008, CFI=0.998, GFI=0.967, AGFI=0.954 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสม กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เกณฑ์และผลการพิจารณาดัชนีแสดงความกลมกลืน โดยพิจารณาตามเกณฑ์ของ Hair et al. (2010) และ Diamantopoulos & Siguaw (2000)

ภาพ 2 การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลไกของโมเดลโดยรวม

นอกจากนี้ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง(path coefficient) ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ เพื่อศึกษาขนาดของอิทธิพลของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขันตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 โดยการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม ของตัวแปรต่างๆ ภายในโมเดล พบว่า ตัวแปรการตอบสนองผู้บริหารอย่างมีประสิทธิภาพ (ECR) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขัน (CCP) มากที่สุดรองลงมาคือ ปัจจัยความร่วมมือของพันธมิตรทางธุรกิจ (PAC) ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารแห่งทศวรรษใหม่ (ELN) และปัจจัยการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (SCM) โดยมีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.409, 0.398, 0.313 และ 0.304 ตามลำดับ และพบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการสร้างผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขันได้ร้อยละ 57.3 ($R^2 = 0.573$)

การอภิปรายผล

จากผลการทดสอบอิทธิพลเชิงสาเหตุได้ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารแห่งทศวรรษใหม่มีอิทธิพลต่อการตอบสนองผู้บริหารอย่างมีประสิทธิภาพและผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขัน (ตามสมมุติฐานการวิจัยที่ 1 และสมมุติฐานที่ 2 พบว่า ยอมรับสมมุติฐานสามารถอธิบายได้ว่าผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกควรมีภาวะผู้นำแบบมุ่งงานแบบมุ่งความสัมพันธ์ แบบมุ่งการเปลี่ยนแปลงก็จะส่งผลให้ผลการดำเนินงานของกิจการเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันธุรกิจ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงระดับการสนับสนุนของผู้บริหาร ผู้นำจะแสดงบทบาททั้งในฐานะผู้นำแบบมุ่งงาน ผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ และ3)ผู้นำมุ่งการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของการกระตุ้นให้พนักงานมีส่วนร่วมในการคิดค้นกลยุทธ์ในการทำงานให้ได้มากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ Ussahawanitchakit (2011) ที่ว่า

ผู้นำที่มีความสามารถในการปรับตัวจะช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนเพราะไม่มีองค์กรใดในปัจจุบันที่จะรักษาสภาพการทำงานวิธีการทำงานในรูปแบบเดิมได้ ดังนั้น ความสามารถในการปรับตัวจึงส่งผลให้ผู้นำมีความสามารถในการบริหารงานเพิ่มมากขึ้น และสอดคล้องกับ Adam (2012) พบว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญคือ ความตระหนักต่อตนเอง การบริหารจัดการตัวเอง ความตระหนักสังคม และการบริหารความสัมพันธ์ นอกจากนี้ ผลการทดสอบอภิปหุผลเชิงสาเหตุของการจัดการห่วงโซ่อุปทานที่มีต่อการตอบสนองผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพและผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขัน (ตามสมมุติฐานการวิจัยที่ 3 และสมมุติฐานที่ 4) พบว่า ยอมรับสมมุติฐานสามารถอธิบายได้ว่าการจัดการกระบวนการ นวัตกรรมและเทคโนโลยี การเชื่อมโยงเครือข่าย การแบ่งปันข้อมูล รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ส่งผลให้ผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขันไปในทิศทางที่ดีขึ้นการสร้างความร่วมมือในห่วงโซ่อุปทานระหว่างผู้ประกอบการผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้า ผู้ประกอบการศูนย์กระจายสินค้า และผู้ประกอบการค้าปลีกอย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้ธุรกิจมีความได้เปรียบในการแข่งขัน (Thanasen, 2014) สอดคล้องกับ Li et al. (2006) ที่ศึกษาไว้ว่า การที่องค์กรธุรกิจจะมีความได้เปรียบในการแข่งขันได้มากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับระดับการเชื่อมโยงเครือข่ายในห่วงโซ่อุปทาน ถ้าระดับการเชื่อมโยงอยู่ในระดับที่สูง ก็จะทำให้ผลการดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสร้างความแตกต่างเหนือกว่าคู่แข่ง แต่ถ้าระดับการเชื่อมโยงกับซัพพลายเออร์หรือพันธมิตรอยู่ในระดับที่ต่ำ จะส่งผลสะท้อนถึงประสิทธิภาพในการเข้าถึงสินค้าหรือบริการของลูกค้าจะลดลง (Pamela & Pietro, 2011) อีกทั้ง ยังพบว่า ผลการทดสอบอภิปหุผลเชิงสาเหตุของความร่วมมือของพันธมิตรทางธุรกิจ ที่มีต่อการตอบสนองผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ และผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขัน

(ตามสมมุติฐานการวิจัยที่ 5) และสมมุติฐานที่ 6) พบว่า ยอมรับสมมุติฐานสามารถอธิบายได้ว่าความพร้อมด้านเทคโนโลยี ความสามารถในการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการตอบสนองในการเติมเต็มสอดคล้องกับ Kerdpitak (2009) ที่ศึกษาไว้ว่า ความร่วมมือกันในการทำงานระหว่างผู้ซื้อ (ผู้ประกอบการค้าปลีก) และซัพพลายเออร์ (Asare, 2008) จะมีผลกระทบทางตรงเชิงบวกต่อความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน และยังพบว่าผลการทดสอบอภิปหุผลเชิงสาเหตุของการตอบสนองผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพมีต่อผลการดำเนินงานเพื่อการแข่งขัน (ตามสมมุติฐานการวิจัยที่ 7) พบว่ายอมรับสมมุติฐานสามารถอธิบายได้ว่าคุณค่าจากการตอบสนองอย่างคุ่มค่าและความคล่องตัวในการดำเนินงานจะทำให้กิจการมีผลการดำเนินงานทางการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้น สอดคล้องกับ Kaplan and Norton (1996) ที่พบว่าสภาพการแข่งขันทางธุรกิจเต็มไปด้วยคู่แข่งทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ ต่างก็แข่งขันกันในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคให้ดีกว่า เร็วกว่า ในต้นทุนและราคาที่ดีกว่าคู่แข่ง โดยเฉพาะผู้บริโภคในยุคปัจจุบันที่มีโอกาสและอำนาจที่จะเลือกสิ่งที่ดีที่สุดจากคู่แข่งที่มีอยู่จำนวนมาก การแข่งขันยิ่งรุนแรงมากขึ้นเท่าใด ผู้บริโภคก็ยิ่งมีความคาดหวังสูงขึ้นถ้าสินค้าหรือบริการที่ผู้บริโภคซื้อไปแล้วรู้สึกพอใจที่มีประโยชน์หรือได้รับคุณค่า คุ่มค่ากับเงินที่จ่ายไป

ข้อเสนอแนะ

1. ภาครัฐควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ มาขยายผลไปสู่การกำหนดนโยบายหรือแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมค้าปลีกในระดับประเทศ เช่น นำโมเดลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ทำการทดสอบกับธุรกิจค้าปลีกเพื่อส่งเสริมให้ธุรกิจมีความสามารถในการทำกำไรที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งผลของการศึกษาที่ได้ยังจะส่งผลให้อุตสาหกรรมต้นน้ำ และอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับธุรกิจค้าปลีก

ในประเทศไทยให้สามารถเติบโตและมีความเข้มแข็งไปพร้อมกัน และเพื่อเป็นแนวทางในการสนับสนุนผู้ประกอบการค้าปลีกทั้งรายใหญ่ รายย่อย ให้เหมาะสมกับลักษณะของธุรกิจ

2. ผู้วิจัยได้พัฒนาตัวแบบหรือโมเดลทางธุรกิจค้าปลีกโดยนำผลการวิจัยที่ได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์ ธุรกิจสามารถนำโมเดลที่ได้ใช้เป็นเครื่องมือในการยกระดับผลการดำเนินงานของธุรกิจ เพื่อให้ธุรกิจมี

ผลการดำเนินงานที่ดีซึ่งเป็นพื้นฐานของความยั่งยืนในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอันนำไปสู่ความสำเร็จทางธุรกิจ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการดำเนินภายในธุรกิจค้าปลีกให้เกิดความร่วมมือจากพันธมิตรเพื่อให้เกิดความคล่องตัวตลอดโซ่อุปทานของเครือข่ายค้าปลีกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันขององค์กรธุรกิจค้าปลีก

References

- Adam, L. (2012). *Inside apple: How America most admired and secretive company really works*. Business Plus.
- Asare, A. K. (2008). *The role of the supplier in marketing process innovation and value creation*. Doctoral dissertation (management), University of Massachusetts Amherst.
- Bateman, T. S., & Zeithaml, C. P. (1990). *Management: Function and strategy*. Irwin.
- Cook, L. S., Heiser, D. R., & Sengupta, K. (2011). The moderating effect of supply chain role on the relationship between supply chain practices and performance: An empirical analysis. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 41(2), 104-134.
- Daft, R. (2016). *Organizational theory & design* (12th ed.). Cengage Learning.
- Department of Business Development. (2016). *Wholesale and retail business promotion – wholesale retail business*. Author. [In Thai]
- Department of Business Development. (2018). *Statistics of the number of export businesses in Thailand in 2018*. Ministry of Commerce. Author. [In Thai]
- Diamantopoulos, A., & Sigauw, A. D. (2000). *Introducing LISREL: A guide for uninitiated*. Sage.
- Esquivias, P., Ramos, P., & Souza, R. (2010). *Business model adaptation in retail: A growing need*. The Boston Consulting Group.
- Field, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS* (2nd ed.). Sage.
- Gordon, J. R., Mondy, R. W., Sharplin, A., & Premeaux, S. R. (1990). *Management and organizational behavior*. Allyn and Bacon.
- Green, K. W., Zelbst, P. J., Meacham, J., & Bhadauria, V. S. (2012). Green supply chain management practices: Impact on performance. *Supply Chain Management: An International Journal*, 17(3), 290-305.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective*. Prentice Hall.
- Huo, B. (2012). The impact of supply chain integration on company performance: An organizational capability perspective. *Supply Chain Management: An International Journal*, 17(6), 596-610.
- Hsieh, P.-F., & Lee, C-S. (2012). A note on value creation in consumption-oriented regional service clusters. *Competitiveness Review: An International Business Journal incorporating Journal of Global Competitiveness*, 22(2), 170-180.
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1996). *The balanced scorecard*. Harvard Business Press.
- Kerdpitak, C., Piriyakul, M., Charupathiran, S., & Sirisuk, P. (2009). Increasing competitive advantage with logistics strategies in the oil palm industry. *of the 9th Seminar in Logistics and Supply Chain Management (Thai VCML 2009)* (pp.19-21). November 2009. [In Thai]

- Li, S., Ragu-Nathan, B., Ragu-Nathan, T. S., & Rao S. S. (2006). The impact of supply chain management practices on competitive advantage and organizational performance. *The International Journal of Management Science*, 34(2), 107-124.
- Lin, C., Chow, W. S., Madu, C. N., Kuei, C.-H., & Yu, P. P. (2005). A structural equation model of supply chain quality management and organizational performance. *International Journal of Production Economics*, 96(3), 355-365.
- Pamela, D., & Pietro, R. (2011). Supply chain integration and efficiency performance: A study on the interactions between customer and supplier integration. *Supply Chain Management: An International Journal*, 16(4), 220-230.
- Panayides, P. M., & So, M. (2005). The impact of integrated logistics relationships on third-party logistics service quality and performance. *Maritime Economics & Logistics*, 7(1), 36-55.
- Thanasen, N. (2014). Development of cooperation in the supply chain between manufacturing enterprises Distribution center operators And retail operators. *Academic journal Faculty of Business Administration*, 9(2), 27-41. [In Thai]
- Titasatworakun, P. (2014). *Retail and wholesale business*. (2017). Bank of Ayudhya Research Center. [In Thai]
- Ussahawanitchakit, P. (2011). Strategic leadership, organizational learning, organizational innovation, and performance. Evidence from electronics businesses in Thailand. *Journal of Academy of Business And Economics*, 11(2), 1-12
- Vanichchinchai, A. (2012). The relationship between employee involvement, partnership management and supply performance. *International Journal of Productivity and Performance Management*, 61(2), 157-172.
- Vanichchinchai, A., & Igel, B. (2011). The impact of total quality management on supply chain management and firm's supply performance. *International Journal of Production Research*, 49(11), 3405-3424.
- Wiengarten, F., Fynes, B., Humphreys, P., Chavez, R., & McKittrick, A. (2011). Assessing the value creation process of e-business along the supply chain. *Supply Chain Management: An International Journal*, 16(4), 207-219.
- Wilden, R., Gudergan, S. P., Nielsen, B. B., & Lings, I. (2013). Dynamic capabilities and performance: Strategy, structure and environment. *Long Range Planning: International Journal of Strategic Management*, 46(1-2), 72-96.
- Wu, L.-Y. (2010). Applicability of the resource-based and dynamic-capability views under environmental volatility. *Journal of Business Research*, 63(1), 27-31.

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านการแข่งขันของผู้ประกอบการ ธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย

ไพรัตน์ สำเนียง¹ พงษ์เทพ ศรีโสภกิจ²

ณัฏชา กริมใจ³ ชนิดาภา ดิสุxonันต์⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านการแข่งขัน และ 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย โดยเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย จำนวน 390 ตัวอย่าง ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและสมการโครงสร้าง (Structure Equation Model: SEM)

ผลการวิจัย 1) พบว่าหลังจากใช้โปรแกรมสำเร็จรูปตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างปรากฏว่าดัชนีทุกตัวผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ประกอบด้วย (p -value = 0.376 GFI=0.976 AGFI=0.963 CFI=0.998 RMSEA=0.011 และ RMR=0.021) ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าผลการวิเคราะห์ที่ได้ครั้งนี้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 2) จากผลการวิเคราะห์เส้นทาง พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย ประกอบด้วย ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และปัจจัยด้านกลยุทธ์การจัดการธุรกิจ โดยมีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.550, 0.392 และ 0.426 ตามลำดับ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และพบว่าสามารถร่วมกันอธิบายผลการดำเนินงานด้านการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย ได้ร้อยละ 60.4 ($R^2=0.604$) งานวิจัยนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย และธุรกิจที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจ

คำสำคัญ: ปัจจัยเชิงสาเหตุ; ผลการดำเนินงานด้านการแข่งขัน; ธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนน

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

ไพรัตน์ สำเนียง, พงษ์เทพ ศรีโสภกิจ, ณัฏชา กริมใจ และชนิดาภา ดิสุxonันต์. (2564). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(1), 161-174.

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

16/10 ถนนเลียบคลองทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10170, ประเทศไทย

อีเมล: kai.hd@hotmail.com

^{2,3,4} คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

The Causal Factors That Influence the Performance of Competition in the Road Freight Service Business Operators in Thailand

Pirut Sumneing¹ Phongthep Srisopachit²

Natcha Krimjai³ Chanidapa Deesukanan⁴

Abstract

This research aimed : 1) to examine the consistency of the model and the empirical data of factors that influence the competitive performance and 2) to study factors that influence the competitive performance results of the road freight transport service business operators in Thailand by collecting data from 390 road freight transport service business operators in Thailand, and used the computer program to analyze the confirmatory component and structural equations (Structure Equation Model: SEM).

The research result found that 1) every index has passed the standard criteria P -Value = 0.376, GFI = 0.976, AGFI = 0.963, CFI = 0.998, RMSEA = 0.011 and RMR = 0.021. This indicates that the results are consistent with empirical data and 2) from the route analysis it was found that the factors that influence the competitive performance of the road freight transport service business operators in Thailand consist of transformational leadership information, technology and business management strategy with a total influence of 0.550, 0.392 and 0.426, respectively, at statistical significance level of 0.01. These three factors jointly explain the competitive performance of the road freight transport service business operators in Thailand by 60.4 percent ($R^2 = 0.604$). This research can be use and guideline for the competitive performance in the businesses of similar characteristics in creating competitive advantage to the business.

Keywords: The Causal Factors; Competition Performance; Road of Freight Service Business

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Sumneing, P., Srisopachit, P., Krimjai, N., & Deesukanan, C. (2021). The causal factors that influence the performance of competition in the road freight service business operators in Thailand. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(1), 161-174.

¹ Doctor of Business Administration Program, Bangkok Thonburi University
 16/10 Khlong Thawi Watthana Road, Thawi Watthana, Bangkok 10170, Thailand
 Email: kai.hd@hotmail.com

^{2,3,4} Faculty of Business Administration, Bangkok Thonburi University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากการขยายตัวของเศรษฐกิจโลกตั้งแต่ปี 1990 เป็นต้นมา มีผลทำให้การไหลเวียนของสินค้ามีปริมาณเพิ่มขึ้นเป็นอย่างสูง ทั้งทางอากาศ ทางทะเล และทางถนน ปัจจัยที่ช่วยกระตุ้นการขยายตัวของเศรษฐกิจระหว่างประเทศมาจากการมีข้อตกลงการค้าเสรี (free trade agreement) และการรวมกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ทำให้การพัฒนาการบริการด้านโลจิสติกส์มีความสำคัญมากขึ้น (Duangphastr, 2017; Theppitak, 2012) ผู้ประกอบการจึงเริ่มมีการปรับตัวจากเดิมที่มีหน่วยงานโลจิสติกส์ภายในองค์กรเปลี่ยนมาเป็นการใช้บริการจากผู้ให้บริการโลจิสติกส์จากภายนอกเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ความต้องการจัดจ้างการให้บริการโลจิสติกส์มีเพิ่มมากขึ้น (Saglietto, 2013)

การบริการขนส่งสินค้าของไทยแบ่งได้เป็น 5 รูปแบบหลัก ประกอบด้วย (1) การขนส่งทางถนน เป็นการขนส่งโดยรถบรรทุก (2) การขนส่งทางรถไฟหรือระบบราง มีการรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) เป็นผู้ให้บริการเพียงรายเดียว (3) การขนส่งทางท่อเกือบทั้งหมดเป็นการขนส่งปิโตรเลียม (4) การขนส่งทางน้ำ และ (5) การขนส่งทางอากาศ จากรูปแบบการขนส่งข้างต้น ในปี 2558 ปริมาณการขนส่งทางถนนมีสัดส่วนถึง 80.9% จึงนับว่าเป็นรูปแบบการขนส่งหลักภายในประเทศ เนื่องจากที่ผ่านมารัฐบาลไทยให้การสนับสนุนและพัฒนาโครงข่ายถนนมากกว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งอื่นๆ มีการกล่าวถึงกันอย่างมากต่อการที่ประเทศไทยที่ก้าวสู่ Thailand 4.0 หากมองในมุมของ Logistics 4.0 หมายถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกิจกรรมต่างๆ ของการบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์ เพื่อให้การขนส่งมีความรวดเร็วถูกต้อง แม่นยำ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันตลอดเวลา โดยระบบสารสนเทศที่ถูกต้องและทันต่อสถานการณ์จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

ขององค์กรได้ (Vonginta, Kuntasaat & Charoensuk, 2018) สารสนเทศที่ถูกต้องและทันเวลาจะช่วยกิจการลดระดับสินค้าคงคลังเพิ่มอัตราการใช้ประโยชน์จากปริมาตรในคลังสินค้าได้ลดค่าแรงงานในการบริหารโลจิสติกส์ได้ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันขององค์กร เนื่องจากกิจกรรมโลจิสติกส์เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกหน่วยงานขององค์กร ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีทักษะทั้งด้านกว้างและความลึกเฉพาะทาง งานวิจัยของ Thai, Cahoon, and Tran (2011) ได้จัดอันดับทักษะและความรู้ที่สำคัญของนักการจัดการไว้ว่าต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ต้องมีองค์ความรู้ด้านการวิเคราะห์แก้ปัญหาและการวางแผน มีความเข้าใจในธุรกิจสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้แบบบูรณาการ และยิ่งไปกว่านั้นต้องมีภาวะผู้นำที่เน้นการเปลี่ยนแปลง และสามารถใช้กลยุทธ์การจัดการธุรกิจได้อย่างเหมาะสมจะนำไปสู่การสร้างผลการดำเนินงานด้านการแข่งขันของธุรกิจ

จะเห็นได้ว่า ธุรกิจให้บริการโลจิสติกส์โดยเฉพาะการขนส่งทางถนนที่เป็นการขนส่งโดยรถบรรทุกที่มีสัดส่วนในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ที่สูงสุด (Department of Business Development, 2018) ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของไทยจึงจำเป็นต้องพัฒนาและปรับตัวตลอดจนเสริมศักยภาพด้านนวัตกรรมโลจิสติกส์เพื่อพัฒนาและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ควรให้ความสำคัญต่อเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำที่เน้นการเปลี่ยนแปลง และสามารถใช้กลยุทธ์การจัดการธุรกิจได้อย่างเหมาะสมจะนำไปสู่การสร้างผลการดำเนินงานด้านการแข่งขันของธุรกิจ โดยปัจจุบันมีผู้ประกอบการให้บริการโลจิสติกส์ไทยจำนวนทั้งสิ้น 24,091 ราย (Department of Business Development, 2018) อีกทั้งในปัจจุบันแนวคิด “ประเทศไทย 4.0” ได้ถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และก็ได้ถูกบรรจุเป็นส่วนหนึ่งในแผน

พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ตั้งแต่ปลายปี 2559 (Department of National Parks Logistics Division, 2019)

ผู้วิจัยจึงต้องการทราบถึงว่าปัจจัยเชิงสาเหตุใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทยและรูปแบบปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย นั่นที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยมีทฤษฎีและงานวิจัยสนับสนุนนั้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ และองค์การธุรกิจในภาคอุตสาหกรรมบริการโดยเฉพาะธุรกิจโลจิสติกส์จะสามารถนำผลวิจัยที่ได้ไปใช้ในการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาธุรกิจโลจิสติกส์ในประเทศไทยสู่องค์กรที่เป็นเลิศในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลต่อไปอีกทั้งผู้ประกอบการสามารถใช้ข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้พัฒนาพัฒนากิจการให้มีขีดความสามารถทางการแข่งขันที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ตัวแปรแฝงภายนอกประกอบด้วย 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนตัวแปรแฝงภายใน ประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านกลยุทธ์การจัดการธุรกิจ และปัจจัยด้านผลการ

ดำเนินงานด้านการแข่งขัน

ขอบเขตด้านประชากร คือผู้ประกอบการธุรกิจโลจิสติกส์นิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนที่ตั้งอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศไทย ที่ได้ขึ้นทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ก่อน ปี พ.ศ. 2561

ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2561 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2562

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย/เชิงวิชาการเกิดองค์ความรู้ใหม่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์เป็นฐานข้อมูลด้านการศึกษาวิจัย การกำหนดนโยบาย และการวางแผนงานในอนาคตต่อไป
2. ประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อเป็นแนวทางให้ธุรกิจผู้ประกอบการและผู้บริหารของธุรกิจโลจิสติกส์โดยเฉพาะผู้ประกอบการธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนสามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานได้ชัดเจน เหมาะสมมากขึ้น
3. ประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐและอื่นๆ หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนารูปแบบปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านการแข่งขันในยุคโลจิสติกส์ 4.0 ของผู้ประกอบการธุรกิจโลจิสติกส์ในประเทศไทย เพื่อส่งเสริมธุรกิจโลจิสติกส์ได้ถูกทิศทาง

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาเพื่อกำหนดสมมติฐานของการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้นำได้ถูกพัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆ ทำให้มีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ

ผู้นำที่หลากหลาย โดยทฤษฎีที่นักวิชาการได้ให้การยอมรับอย่างกว้างขวาง เช่น ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ทฤษฎีภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง เป็นต้นอย่างไรก็ตาม ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าทฤษฎีภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) การมีอิทธิพลทางความคิด (idealized influence) (2) การสร้างแรงจูงใจ (motivation inspiration) (3) การกระตุ้นให้เกิดปัญญา (intellectual stimulation) และ (4) การให้ความสำคัญกับความเป็นปัจเจก (individualized consideration) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 4 ประการดังกล่าวของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลให้องค์การสามารถสร้างผลการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น (Waldman, 2006) สามารถนำไปสู่การตั้งสมมติฐานการวิจัยดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลง
ทั้งนี้ ความสำเร็จของผู้บริหารในการจัดการองค์การในสภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกๆด้านที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้น Gibson (1997) กล่าวว่าผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้นำหรือมีภาวะผู้นำที่สอดคล้อง เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ และมีความพร้อมด้วยคุณสมบัติหลายอย่าง เช่น ความรับผิดชอบ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ อดทน รวมทั้งมีคุณสมบัติที่เหมาะสมเพื่อบริหารองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำความสำเร็จก้าวหน้าแก่องค์การ Yukl (2010) กล่าวว่า ผู้นำต้องเห็นคุณค่าและประโยชน์จากโอกาสในการเพิ่มคุณลักษณะ ทักษะ และพฤติกรรม รวมถึงการพัฒนาทักษะต่างๆที่จำเป็นและสอดคล้องกับภาวะผู้นำด้วย นอกจากนั้นผู้นำต้องสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงและไม่แน่นอนด้วยความมุ่งมั่นและอย่างมีคุณธรรม นอกจากนั้นผู้บริหารต้อง

บูรณาการแนวความคิดทฤษฎีของภาวะผู้นำทั้งทฤษฎีเชิงคุณลักษณะผู้นำ (trait leadership theory) ทฤษฎีเชิงพฤติกรรมของผู้นำ (behavioral leadership theory) และทฤษฎีผู้นำเชิงสถานการณ์ (contingency leadership theory) ซึ่งสอดคล้องกับ Achua and Lussier (2010) ที่สรุปแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำร่วมสมัยว่า ผู้นำที่ประสบความสำเร็จต้องมีภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ โดยใช้แนวความคิดทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม และภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ในการจูงใจผู้ตาม รวมถึงพัฒนาและแก้ไขปัญหาขององค์การเพื่อให้การบริหารเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สามารถนำไปสู่การตั้งสมมติฐานการวิจัยดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานด้านการแข่งขัน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของเทคโนโลยีสารสนเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาเพื่อกำหนดสมมติฐานของการวิจัย

เนื่องจากการจัดการโลจิสติกส์มีคุณลักษณะที่ความไม่แน่นอน การจัดการหรือดำเนินการจึงต้องปฏิบัติอย่างรวดเร็วและเป็นระบบ ทั้งนี้องค์กรหรือธุรกิจยังมีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดเก็บข้อมูลเพื่อที่จะใช้ในการพยากรณ์ ติดตาม และควบคุมให้มีประสิทธิภาพ เทคโนโลยีสารสนเทศ จะเข้ามามีบทบาทในการสร้างความคล่องตัวขององค์กรในการดำเนินงาน อีกทั้งสนับสนุนให้เกิดการบูรณาการร่วมกัน ดังนั้นธุรกิจควรมีการมุ่งเน้นไปที่ การพัฒนาเทคโนโลยีภายในธุรกิจเพื่อนำไปสู่การมีความสามารถในการจัดการบริการ ทั้งนี้งานวิจัยของ Kasim and Minai (2009) ผลการศึกษาพบว่า เทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญต่อการจัดการในธุรกิจ เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญในการให้ข้อมูลลูกค้ากับแผนการขายและการตลาดเกี่ยวกับความต้องการความคาดหวังและ

การเข้าใจของลูกค้าได้ทันเวลาทำให้สามารถเข้าใจถึง การตอบสนองความต้องการของลูกค้าเป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม และทำให้สามารถจำแนกกลุ่มลูกค้าที่ สร้างผลกำไรและไม่สร้างผลกำไรให้กับธุรกิจได้อีก ด้วย เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Dutu and Halmajan (2011) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของความพร้อม ของธุรกิจเกี่ยวกับโครงสร้างด้านเทคนิคและเทคโนโลยี สารสนเทศต่อการดำเนินกิจกรรม ผลการศึกษาพบว่า ความพร้อมของธุรกิจเกี่ยวกับโครงสร้างด้านเทคนิค และเทคโนโลยีสารสนเทศรวมถึงการที่พนักงานมีความ สามารถในการบูรณาการข้อมูลลูกค้า ด้วยเทคโนโลยี สารสนเทศมีผลกระทบต่อการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง กับการมีแหล่งข้อมูลลูกค้าที่มีศักยภาพในการสร้าง มูลค่าตลอดช่วงชีวิตของลูกค้า ความสามารถในการ บริการที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าเป็นราย บุคคลบนพื้นฐานการสร้างมูลค่าจากลูกค้าในระยะ ยาวให้กับธุรกิจ กิจกรรมการขายต่อเนื่องและการ ขายต่อยอด ที่สามารถสร้างมูลค่าตลอดช่วงชีวิตของ ลูกค้า เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Desai, Sahu, and Sinha (2007) ที่พบว่า เทคโนโลยีสารสนเทศสามารถ ในการทำให้ธุรกิจทราบถึงความต้องการที่แตกต่าง ของลูกค้าและสามารถตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว และ ความสามารถในการค้นหาความต้องการของลูกค้าและ ทำการปรับปรุงการบริการโดยแผนงานที่เกี่ยวข้องซึ่ง ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจการจึงนำมาสู่ สมมติฐานการวิจัย กล่าวคือ

สมมติฐานที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศมีอิทธิพลทาง ตรงเชิงบวกต่อกลยุทธ์การจัดการธุรกิจ

Laudon, K. C., and Laudon, J. P. (2015) ได้ กล่าวถึง นิยามของเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology--IT) หมายถึง กลุ่มของเครื่องมือ (hardware) และโปรแกรมประยุกต์ (software applications) ที่มีความจำเป็นในการนำมาใช้ดำเนินงานทั่วทั้งองค์กร จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า

Daugherty, Myers, and Richey (2002) ได้ให้นิยามของเทคโนโลยีสารสนเทศ (information technology) หมายถึง เครื่องมือที่นำเสนอข้อมูลสารสนเทศ ในการสนับสนุนการตัดสินใจและเป็นอาวุธสำหรับการ สร้างความสามารถทางการแข่งขันให้กับองค์กร ซึ่ง สอดคล้องกับการให้นิยามของ Queiroz and Oliveira (2014) ได้นำเสนอานิยามของเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology--IT) คือ เครื่องมือที่มี บทบาทที่ชัดเจนต่อการสร้างความสามารถทางการ แข่งขันขององค์กร นอกจากนี้ Silva and Neto (2014) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology--IT) จะทำให้บทบาท ของธุรกิจมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะต้องออกแบบ ให้ตรงตามความต้องการเพื่อนำไปใช้บูรณาการและ สร้างมาตรฐานในการสนับสนุนการผลิตและบริการ สำหรับการจัดการโลจิสติกส์ เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology--IT) มีบทบาทสำคัญใน การสนับสนุนและสร้างความสามารถทางการแข่งขัน จึงนำมาสู่สมมติฐานการวิจัยกล่าวคือ

สมมติฐานที่ 4 เทคโนโลยีสารสนเทศมีอิทธิพล ทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานด้านการแข่งขัน

ความสัมพันธ์ของตัวแปรกลยุทธ์ในการดำเนิน ธุรกิจที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ

Porter (1980) ทำการศึกษาประเทศไทยเชื่อว่า ความมั่งคั่งของประเทศในระยะยาว และคุณภาพชีวิต ของประชาชนจะถูกกำหนดจากความสามารถในการ ใช้ทรัพยากรมนุษย์ เงินทุน และทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเพิ่มผลิตภาพ ความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์เป็น ปัจจัยสำคัญของการดำเนินกลยุทธ์ทางด้านผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เหนือคู่แข่งภายใต้การแข่งขันที่รุนแรงขึ้น การออกแบบเป็นทางออกที่จะสร้างความแตกต่างด้าน ผลิตภัณฑ์และการกำหนดตำแหน่งสินค้า คุณภาพของ สินค้าและบริการ เป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งของ การค้าและธุรกิจทั่วโลกคุณภาพจะเป็นหลักประกันว่า

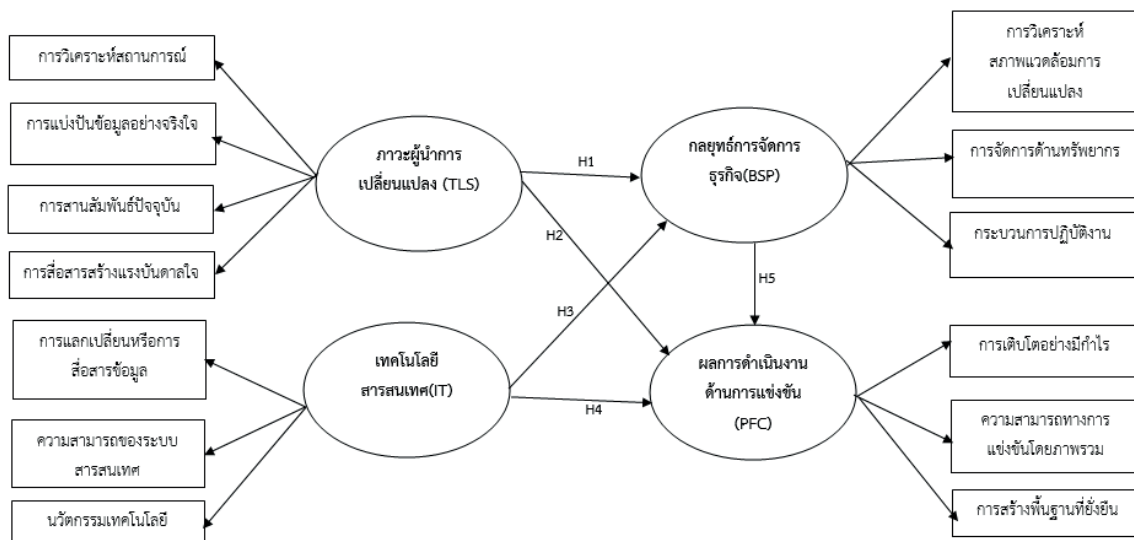
สินค้าหรือบริการที่ได้รับตรงกับความต้องการ มีความสม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางการค้าระหว่างประเทศที่ต้องมีการตรวจสอบด้านการประกันคุณภาพของผู้ขายสินค้าหรือบริการ ในการสร้างความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ รูปแบบจะบ่งบอกถึงมุมมองและความรู้สึกของผู้ซื้อต่อสินค้า รูปแบบทำให้สินค้ามีความแตกต่างที่ยากต่อการลอกเลียน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้กับองค์กรและทำให้ธุรกิจเจริญเติบโต ความแตกต่างด้านบุคคลสามารถสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขัน ความสามารถ (competence) ของบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆ ที่เป็นที่ยอมรับอย่างมีนัยสำคัญในการทำนายผลการปฏิบัติงานและความสำเร็จของงาน ในความแตกต่างด้านบุคคล การสื่อสารเป็นหัวใจของการทำความเข้าใจระหว่างกันของมนุษย์ในสังคม มนุษย์จะทำความเข้าใจกันได้ต้องอาศัยการสื่อสารเพื่อให้ข้อมูล ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน การสร้างความน่าเชื่อถือสามารถโน้มน้าวให้เกิดความรู้ ลำดับความสำคัญ และการตอบสนองในทิศทางบวกกับองค์กรการสร้างภาพลักษณ์ในเชิงกลยุทธ์ เพื่อการแข่งขันทำให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อถือ ไว้วางใจ ศรัทธา เลื่อมใสในสินค้า และบริการ การสร้างและรักษาภาพลักษณ์ของกิจการจะเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน สัญลักษณ์เป็นสิ่งกระตุ้นให้ระลึกถึงตราสินค้าหรือโลโก้

(logo) ของตราสินค้าหรือบริษัท ความน่าเชื่อถือของตราสินค้า ทำให้ผู้บริโภคเกิดความมั่นใจเมื่อตัดสินใจซื้อสินค้า ภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ดีจะช่วยสร้างความแตกต่างให้กับตราสินค้า และยังช่วยให้ผู้บริโภคสามารถจดจำตราสินค้า และก่อให้เกิดทัศนคติและความรู้สึกในทางที่ดีต่อตราสินค้า อันจะส่งผลถึงข้อได้เปรียบทางการแข่งขันในตลาด (Aaker, 1991) ความหลากหลายที่ประสบความสำเร็จสามารถทำให้กิจการรักษาราคาส่งของสินค้าเอาไว้ได้ และยังสามารถเพิ่มยอดขายเนื่องจากผู้ซื้อจะซื้อเพิ่มเพราะสินค้ามีลักษณะที่หลากหลาย ตลอดจนการได้รับความเชื่อถือต่อยี่ห้อ (Bunkwan & Apisakul, 2012) สามารถนำไปสู่การตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 5 กลยุทธ์การจัดการธุรกิจมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานด้านการแข่งขัน

เมื่อได้ตัวแปรสังเกตครบทุกตัวแปรแฝง และเส้นทางอิทธิพลแล้ว จึงนำมาสร้างเป็นรูปแบบสมการโครงสร้างที่ประกอบด้วยตัวแปรแฝง และตัวแปรสังเกตทุกตัว ตามเส้นทางอิทธิพลของตัวแปรแฝงเพื่อเป็นรูปแบบสมมติฐานเพื่อศึกษาถึง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทยที่จะใช้เป็นกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร คือ ผู้ประกอบการธุรกิจโลจิสติกส์นิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจให้บริการโลจิสติกส์ จำนวนทั้งสิ้น 24,091 ราย (Department of Business Development, 2018) ใช้วิธีการกำหนดตัวอย่างตามกฎแห่งความชัดเจน (Rule of Thumb) ในกรณีที่ดีที่สุดคือ 20:1 หมายถึง 20 คนต่อตัวแปรในการวิจัยหนึ่งตัวแปร (Angsuchoti, Wichitwanna, & Kunphinyopanuwat, 2014) ขนาดตัวอย่างที่มีความเหมาะสมและเพียงพอจึงควรมีอย่างน้อย 260 ตัวอย่าง ($20 \times 13 = 260$)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามโดยใช้มาตราวัด 5 ระดับ จากนั้นทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Item-Objective Congruence--IOC) โดยผลการวิเคราะห์แต่ละข้อคำถามพบว่ามีความสอดคล้อง 0.6 ถึง 1.00

หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับตัวอย่างจำนวน 30 รายแล้วนำมาวิเคราะห์ หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการตรวจสอบความสัมพันธ์ของแต่ละข้อคำถามกับคะแนนรวมของแบบสอบถาม (item-total correlation) และค่าความสอดคล้องภายใน (internal consistency) โดยเกณฑ์มาตรฐานกำหนดค่า Item-Total Correlation ควรมากกว่า 0.3 (Field, 2005) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแต่ละข้อคำถามควรมีค่ามากกว่า 0.70 (Hair, Black, Babin, & Anderson, 2010) ซึ่งผลการทดสอบพบว่าทุกข้อคำถามมีค่าสัมประสิทธิ์ที่อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach Alpha ของแบบสอบถามทั้งฉบับอยู่ที่ 0.825

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติในวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor Analysis--CFA) และวิเคราะห์อิทธิพลระหว่างตัวแปร (path analysis) จากนั้นจึงนำมาพัฒนาเป็น

สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling--SEM) เพื่อทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์มาตรฐานดังนี้ $p\text{-value} > 0.05$, $GFI \geq 0.95$, $AGFI \geq 0.95$, $CFI \geq 0.95$, $RMR < 0.05$ และ $RMSEA < 0.05$ (Hair et al., 2010) ด้วยโปรแกรมคำนวณผลทางสถิติ AMOS

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทาง

ถนนในประเทศไทย สามารถนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้ ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล (measures of the model fit) พบว่า โมเดลตัวแบบเชิงประจักษ์กับตัวแบบทางทฤษฎี (โมเดลต้นแบบ) มีความสอดคล้องกัน โดยผลการนำเสนอความสอดคล้องในครั้งนี้ใช้ค่าสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อนำค่าสถิติที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการพิจารณา จากผลการวิจัยที่ได้ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบทางทฤษฎี(โมเดลต้นแบบ) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกัน (ดูตาราง 1)

ตาราง 1

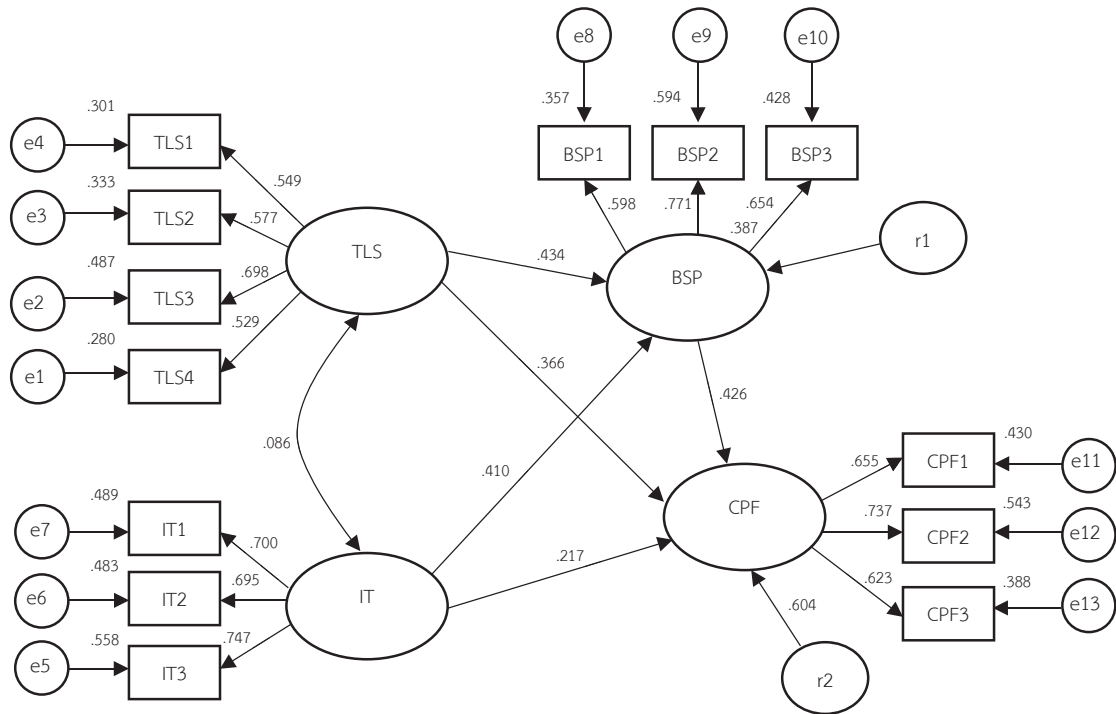
ค่าสถิติประเมินความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบทางทฤษฎี(โมเดลต้นแบบ) กับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีความกลมกลืน	ค่าดัชนีที่วัดได้	เกณฑ์	ผลการพิจารณา
$p\text{-value}$	0.376	>0.05	ผ่านเกณฑ์
GFI	0.976	>0.95	ผ่านเกณฑ์
AGFI	0.963	>0.95	ผ่านเกณฑ์
CFI	0.998	>0.95	ผ่านเกณฑ์
RMR	0.021	<0.05	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	0.011	<0.05	ผ่านเกณฑ์

***ดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องและความกลมกลืนของตัวแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากตาราง 1 จากผลการวิจัยที่ได้ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบทางทฤษฎี (โมเดลต้นแบบ) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งมีความสอดคล้องกัน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า โมเดลแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสม กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดได้ $p\text{-value} = 0.376$, $GFI = 0.976$, $CFI = 0.998$, $AGFI = 0.963$, $RMR = 0.021$, $RMSEA = 0.011$ แสดงให้เห็นว่า โมเดลการวัดองค์ประกอบ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

เทคโนโลยีสารสนเทศ กลยุทธ์การจัดการธุรกิจ และผลการดำเนินงานด้านการแข่งขันซึ่งเป็นตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด 13 ตัวแปร มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยของทุกองค์ประกอบมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าตั้งแต่ 0.529 - 0.747 และค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวซึ่งวัดได้จากค่า R^2 มีค่าตั้งแต่ 0.280-0.594 ดังแสดงในภาพ 2

ภาพ 2 การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลโดยรวม

จากโมเดลเส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ผ่านการตกแต่งหรือปรับโมเดลแล้วพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีความสัมพันธ์ที่ดีที่สุดแล้ว จึงนำโมเดล

ความสัมพันธ์ดังกล่าวมาหาอิทธิพลทางตรง (Direct Effect--DE) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect--IE) และผลรวมอิทธิพล (Total Effect--TE) (ดูตาราง 2)

ตาราง 2

แสดงผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และผลรวมอิทธิพลระหว่างตัวแปร

ตัวแปรภายนอก (Exogenous)	ตัวแปรภายใน (Endogenous)					
	BSP			CPF		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
TLS	0.434**	-	0.434	0.366**	0.185	0.550
IT	0.410**	-	0.410	0.217**	0.175	0.392
BSP	-	-	-	0.426**	-	0.426

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย ประกอบด้วย ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และปัจจัยด้านกลยุทธ์การจัดการธุรกิจ โดยมีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.550 0.392 และ 0.426 ตามลำดับ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และพบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และปัจจัยด้านกลยุทธ์การจัดการธุรกิจสามารถร่วมกันอธิบายผลการดำเนินงานด้านการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย ได้ร้อยละ 60.4 ($R^2 = 0.604$)

การอภิปรายผล

1. ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อกลยุทธ์การจัดการธุรกิจและผลการดำเนินงานด้านการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ถ้าผู้ประกอบการธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย ให้ความสำคัญกับปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ย่อมส่งผลให้กลยุทธ์การจัดการธุรกิจของธุรกิจมีประสิทธิภาพที่เพิ่มสูงขึ้น และส่งผลให้ธุรกิจมีผลการดำเนินงานด้านการแข่งขันของธุรกิจที่สูงขึ้น ซึ่งผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ Achua and Lussier (2010) ที่สรุปแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำร่วมสมัยว่า ผู้นำที่ประสบความสำเร็จต้องมีภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ โดยใช้แนวความคิดทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม และภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ในการจูงใจผู้ตาม รวมถึงพัฒนาและแก้ไขปัญหาขององค์กรเพื่อให้การบริหารเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ

เทคโนโลยีสารสนเทศมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อกลยุทธ์การจัดการธุรกิจและผลการดำเนินงานด้านการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 และข้อที่ 4 นั่นคือ ถ้าผู้ประกอบการธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทยมีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้ดีขึ้นย่อมส่งผลให้กลยุทธ์การจัดการธุรกิจมีประสิทธิภาพที่เพิ่มสูงขึ้น และส่งผลให้มีผลการดำเนินงานด้านการแข่งขันเพิ่มสูงขึ้นตาม ซึ่งสอดคล้องกับการให้นิยามของ Silva and Neto (2014) ได้อธิบายว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ จะทำให้บทบาทของธุรกิจมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะต้องออกแบบให้ตรงตามความต้องการเพื่อนำไปใช้บูรณาการและสร้างมาตรฐานในการสนับสนุนการผลิตและบริการ มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและสร้างความสามารถทางการแข่งขัน ทั้งนี้งานวิจัยของ Kasim and Minai (2009) ผลการศึกษาพบว่า เทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญต่อการจัดการในธุรกิจ เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญในการให้ข้อมูลลูกค้ากับแผนกการขายและการตลาดเกี่ยวกับความต้องการ ความคาดหวังและการเข้าใจของลูกค้าได้ทันเวลาทำให้สามารถเข้าใจถึงการตอบสนองความต้องการของลูกค้าเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม และทำให้สามารถจำแนกกลุ่มลูกค้าที่สร้างผลกำไรและไม่สร้างผลกำไรให้กับธุรกิจได้อีกด้วย เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Desai et al. (2007) ที่พบว่า เทคโนโลยีสารสนเทศสามารถในการทำให้ธุรกิจทราบถึงความต้องการที่แตกต่างของลูกค้าและสามารถตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว และความสามารถในการค้นหาความต้องการของลูกค้าและทำการปรับปรุงการบริการโดยแผนงานที่เกี่ยวข้องซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจการ

3. ปัจจัยกลยุทธ์การจัดการธุรกิจ

กลยุทธ์การจัดการธุรกิจมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวก ต่อผลการดำเนินงานด้านการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับ สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5 นั่นคือ ถ้าผู้ประกอบการ ธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทยมีการ บริหารด้านกลยุทธ์การจัดการธุรกิจให้ดีขึ้นย่อม ส่งผลให้กิจการมีผลการดำเนินงานด้านการแข่งขัน เพิ่มขึ้นเช่นกันสอดคล้องกับ Frese (2000) ที่ได้ ให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจอย่างมาก เพราะกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจสามารถทำนายความสำเร็จของผู้ประกอบการได้โดยตรง Abdullah and Yaakub (2014) ได้นำเสนอถึงความสำคัญของคือ ส่วน สำคัญที่องค์กรจะต้องให้ความสำคัญและความสนใจใน การพัฒนาและปรับปรุงเพราะเป็นปัจจัยที่จะกระทบ ต่อผลการดำเนินงานขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารธุรกิจโลจิสติกส์ควรให้ความสำคัญกับ การจัดการด้านกลยุทธ์การจัดการธุรกิจ โดยเฉพาะใน เรื่องของการจัดการทรัพยากรมนุษย์เนื่องจากการให้ ความสำคัญและพัฒนาพนักงานมากขึ้น จะส่งผลให้ พนักงานมีผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น
2. โดยผู้บริหารควรมีการจัดรูปแบบของธุรกิจ ให้มีโครงสร้างของธุรกิจในแต่ละแผนงานที่มีความ สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียว และมีการลงทุนในทรัพยากร ที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนต่อกลยุทธ์การจัดการธุรกิจ ที่เพิ่มสูงขึ้น การจัดให้มีระบบการให้รางวัลกับพนักงาน ที่สามารถสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับ ลูกค้า การให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างอิสระ
3. หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับธุรกิจโลจิสติกส์และอุตสาหกรรมธุรกิจโลจิสติกส์ สามารถนำผลสรุปและโมเดลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมธุรกิจโลจิสติกส์และ อุตสาหกรรมธุรกิจโลจิสติกส์ โดยนำไป ใช้ในการ กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมธุรกิจ โลจิสติกส์เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจ

References

- Aaker, D. A. (1991). *Managing brand equity: Capitalizing on the value of a brandname*. Free Press.
- Abdullah, N., & Yaakub, S. (2014). Reverse logistics: Pressure for adoption and the impact on firm's Performance. *International Journal of Business and Society*, 15(1), 151-170.
- Achua, C. F., & Lussier, R. N. (2010). *Effective leadership*. South-Western.
- Angsuchoti, S., Wichitwanna, S., & Kunphinyopanuwat, R. (2014). *Statistical analysis for research in social science and behavior science: techniques for using LISREL programs* (3rd ed.). Charoen Munkong Dee. [In Thai]
- Bunkwan, T., & Apisakul, A. (2012). *Strategic management: Building and implement a strategy*. McGraw-Hill. [In Thai].
- Daugherty, P. J., Myers, M. B., & Richey, R. G. (2002). Information support for reverse logistics: The influence of relationship commitment. *Journal of Business Logistics*, 23(1), 85-107.
- Department of Business Development. (2018). *Number of Thai logistics service providers*. Author. [In Thai].
- Department of National Parks Logistics Division. (2019). *Industrial logistics performance index: Key success factor*. Author [In Thai].
- Desai, D., Sahu, S., & Sinha, P. K. (2007). Role of dynamic capability and information technology in customer relationship management: A study of Indian companies. *Vikalpa*, 32(4), 45-59.
- Duangphastra, C. (2017). *Logistics management*. McGraw-Hill. [In Thai].
- Dutu, C. & Halmajan, H. (2011). The effect of organizational readiness on CRM and business performance. *International Journal of Computers*, 1(5), 106-114.
- Field, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS* (2nd ed.). Sage.
- Frese, M. (2000). *Success and failure of Mechlien Owners in Africa*. Greenwood.
- Gibson, M.. (1997). *Nursing care of children* (3rd ed.). Delmar.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective*. Prentice-Hall.
- Kasim, A. A., & Minai, B. (2009). Linking CRM strategy, customer performance measures and performance in the hotel industry. *International Journal of Economics and Management*, 3(2), 297-316.
- Laudon, K. C. & Laudon, J. P. (2015). *Management Information technology*. Prentice- Hall.
- Porter, M. E. (1980). *Competitive strategy: Techniques for analyzing industries and competitors*. Free Press.

- Queiroz, J. P., & Oliveira, B. (2014). Benefits of the marketing information system in the clothing retail business. *Journal of Information Systems and Technology Management*, 11(1), 153-168.
- Saglietto, L. (2013). Towards a classification of fourth party logistics (4PL). *Universal Journal of Industrial and Business Management*, 1(3), 104-116.
- Silva, L. M. da., & Neto, J. S. (2014). Method for measuring the alignment between information technology strategic planning and actions of information technology governance. *Journal of Information Systems and Technology Management*, 11(1), 131-152.
- Thai, V. V., Cahoon, S., & Tran, H. T.. (2011). Skill requirements for logistics professionals: Findings and implications. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 23(4), 553-574.
- Theppitak, T. (2012). *Readiness and adaptation of Thai logistics service branches towards the liberalization of trade in transport services by SMEs trucks*. Burapha University, Faculty of Logistics. [In Thai].
- Vonginta, T., Kuntasaat, A., & Charoensuk, G. (2018). Truck fleet and vehicle routing management by using the concept of integer linear programming with a case study of liquid product. *Journal of Transportation and Logistics*, 11(1), 99-116. [In Thai].
- Waldman, S. (2006). *Stakeholder theory*. Retrieved from <http://www.csr-thai.blogspot.com> [In Thai]
- Yukl, G. A. (2010). *Leadership in organizations* (7th ed.). Prentice Hall.

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการในการดำเนินงานโครงการโลจิสติกส์ย้อนกลับ จากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย

ศฤงคาร คล้ายแขก¹ ธัญปวีณ์ รัตนพงศ์พร²
เดช วัฒนชัยยิ่งเจริญ³ วลัยลักษณ์ อัครธีรวงศ์⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการในการดำเนินงานโครงการโลจิสติกส์ย้อนกลับจากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย รวมถึงปัญหาและอุปสรรค โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ตัวอย่างที่ใช้ แบ่งเป็นโรงงานประเภท 105 และ 106 รวมจำนวน 150 โรงงาน เครื่องมือใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง และการสัมภาษณ์เจาะลึกนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ประกอบการ รวมจำนวน 9 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านกฎระเบียบมีอิทธิพลทางตรงในเชิงบวกต่อโลจิสติกส์ย้อนกลับมีค่ามากที่สุด รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมและปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามลำดับ ยังพบอีกว่าปัจจัยด้านโลจิสติกส์ย้อนกลับมีอิทธิพลทางตรงในเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานทางด้านการเงินและผลการดำเนินงานทางด้านสิ่งแวดล้อม และจากการศึกษาปัญหาและอุปสรรค พบว่า ประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการจากผลิตภัณฑ์เฉพาะ ยังขาดการบูรณาการร่วมกัน รวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐไม่เข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายและการแก้ปัญหาในทางปฏิบัติ ในขณะที่ผู้ประกอบการโรงงานที่ได้รับใบอนุญาต ลักลอบนำเข้า และขาดความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ผู้ประกอบการแบบครัวเรือนมีการคัดแยกที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

คำสำคัญ: โลจิสติกส์ย้อนกลับ; จากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์; ขยะอิเล็กทรอนิกส์

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

ศฤงคาร คล้ายแขก, ธัญปวีณ์ รัตนพงศ์พร, เดช วัฒนชัยยิ่งเจริญ และวลัยลักษณ์ อัครธีรวงศ์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการในการดำเนินงานโครงการโลจิสติกส์ย้อนกลับจากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(1), 175-186.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
อีเมล: saringkhan7@hotmail.com

² คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร

⁴ คณะวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

Factors Affecting the Management of Reverse Logistics Network Operations for Electrical and Electronic Equipment Waste in Thailand

Saringkhan Khlaikhaek¹ Tunpawee Ratpongorn²
Dej Wattanachaiyingchroen³ Walailak Atthirawong⁴

Abstract

This research aimed to study factors affecting the management of reverse logistics network operations for electrical and electronics equipment waste in Thailand and problems and obstacles confronting operations dealing with this waste. Adopting a mixed- methods approach, the researcher employed both quantitative and qualitative research methods. The sample population was divided into Types 105 and 106 factories, totaling 150 factories. A questionnaire was used as an instrument of research to collect data. Statistical analysis of the data techniques of descriptive statistics and structural equation modeling analysis were conducted. And in-depth interviews with nine academics qualified scholars and entrepreneurs were performed and data were analyzed by content analysis.

Findings are as follows: The factor of legislation exhibited positive direct influence on reverse logistics with the highest value. The factor of corporate social responsibility and the factor of Information technology had a positive direct influence on reverse logistics respectively. In addition, the factor of reverse logistics exhibited a positive direct influence on financial and environmental performances. For the study on problems and obstacles, the followings were found; Thailand has no specific relevant law, lack of integration of efforts and state's officials are not strict in the enforcement of the law and solving practical problems. The Factory entrepreneurs holding a license, engage in smuggling waste and they do not take corporate social responsibility. In addition, the household entrepreneurs do not properly separate waste in accordance with theoretical principles.

Keywords: Reverse Logistics; Electrical and Electronics Equipment Waste; E-waste

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Khlaikhaek, S., Ratpongorn, T., Wattanachaiyingchroen, D., & Atthirawong, W. (2021). Factors affecting the management of reverse logistics network operations for electrical and electronic equipment waste in Thailand. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(1), 175-186.

¹ Doctor of Philosophy Program in Social Sciences, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand
E-mail: saringkhan7@hotmail.com

² Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University

³ Faculty of Agriculture Natural Resources and Environment, Naresuan University

⁴ Faculty of Science, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้รับการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดเกิดนวัตกรรมอย่างพลิกผัน ในขณะเดียวกันโลกในปัจจุบันเกิดการแข่งขัน และการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence--AI) ซึ่งเป็นหัวใจหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนโลกที่จะส่งผลต่ออุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ หลังจากใช้จนหมดอายุการใช้งาน ล้าสมัยและไม่ได้ใช้งาน จะกลายเป็นซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (Waste Electric and Electronic Equipment--WEEE) (European Union, 2012) ในแต่ละปีปริมาณซากผลิตภัณฑ์ทั่วโลก 20-50 ล้านตัน ในทวีปเอเชีย 12 ล้านตันต่อปี (United Nation University, 2014) ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2550 มีประมาณ 308,844.72 ตัน (Pollution Control Department, 2018, p.33) ซากผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมีโทษหนักเป็นส่วนประกอบ อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย และสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง หากไม่ได้รับการควบคุม หรือการจัดการอย่างถูกต้อง ตามที่โลจิสติกส์ย้อนกลับเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญในการดำเนินงาน เพื่อนำซากผลิตภัณฑ์กลับคืนมาใช้งานใหม่ ประกอบกับบรรล่วัตถุประสงค์ของกฎระเบียบและกฎหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งสามารถลดผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และสามารถได้รับผลตอบแทนทางด้านเศรษฐศาสตร์จากการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ จากโรงงานซึ่งสามารถคัดแยกชิ้นส่วนหรือองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ เหล็ก ทองแดง ทองเงิน สเตนเลส อลูมิเนียม แพลเลเดียม โคบอลต์ พลาสติก เศษแก้ว และวัสดุที่มีคุณค่า ซึ่งส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2559 สามารถสร้างมูลค่าประมาณ 4,770 ล้านบาท (Kasikorn Research Center, 2017) นอกจากนี้ United Nations University

กล่าวว่า เฉพาะในปี ค.ศ. 2016 ทั่วโลกสร้างมูลค่าสูงถึง 55 ล้านยูโร (Balde, Forti, Gray, Kuehr, & Stegmann, 2017, p. 7) เป็นการขยายตัวทางธุรกิจ ในอุตสาหกรรมวัสดุที่ไม่ใช้แล้วและมีการจ้างงานเพิ่มขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ปัญหาในการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ จำเป็นต้องอาศัยการจัดการโครงข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ เพื่อให้บรรลุผลการดำเนินงานทางด้านการเงินและการดำเนินงานทางด้านสิ่งแวดล้อม (Huang & Yang, 2014, p. 615) จึงนำมาซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อค้นหาปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการในการดำเนินงานโครงข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับจากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการในการดำเนินงานโครงข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับจากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย
2. เพื่อค้นหาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการในการดำเนินงานโครงข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับจากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

(1) ขอบเขตด้านเนื้อหาได้แก่ ด้านโลจิสติกส์ย้อนกลับ ด้านกฎระเบียบ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผลตอบแทนทางด้านการเงินและผลตอบแทนทางด้านสิ่งแวดล้อม (2) ขอบเขตด้านพื้นที่ เป็นการศึกษาในประเทศไทย (3) ขอบเขตด้านประชากรและตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ โรงงานประเภท 105 และ 106 รวมจำนวน 150 โรงงาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และ

ภาคเอกชน รวมจำนวน 9 ท่าน และ (4) ขอบเขตด้านเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2559 ถึงปี พ.ศ. 2561

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการในการดำเนินงานโครงการโลจิสติกส์ย้อนกลับจากผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย

2. ทราบปัญหาและอุปสรรคการจัดการในการดำเนินงานโครงการโลจิสติกส์ย้อนกลับจากผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โลจิสติกส์ย้อนกลับ (Reverse Logistic--RL) เป็นส่วนหนึ่งของโซ่อุปทาน และได้ขยายขอบเขตแนวคิดออกไปทั้งวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ จากเดิมที่ให้ผู้ผลิตนำผลิตภัณฑ์กลับมายังจุดเริ่มต้น แต่ในส่วนที่ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการใช้งานจากผู้บริโภค หักอายุการใช้งานหรือไม่ได้ใช้งาน และกลายเป็นซากผลิตภัณฑ์ โดยดำเนินการจากบุคคลที่สามหรือบุคคลอื่นที่อยู่ในโครงข่ายนำซากผลิตภัณฑ์จากจุดที่ทำการบริโภคมายังจุดเริ่มต้นเพื่อดึงมูลค่ากลับคืนและทำการกำจัดอย่างมีประสิทธิภาพ ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันบทบาทของโลจิสติกส์ย้อนกลับได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นในโลกของธุรกิจครอบคลุมในหลายอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ในอุตสาหกรรมยานยนต์ (Jiménez-Parra, Rubio, & Vicente-Molina, 2014) และส่วนหนึ่งเกิดจากแรงขับเคลื่อนอยู่บนพื้นฐานหลักจากความกังวลทางด้านสิ่งแวดล้อม การบังคับใช้กฎระเบียบหรือกฎหมาย และผลตอบแทนทางด้านเศรษฐศาสตร์ ส่งผลต่อองค์กรโดยทั่วไปให้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการโลจิสติกส์ย้อนกลับ การแข่งขันทางธุรกิจ และแรงกดดันจากลูกค้าทางด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Yang, Hong, & Modi,

2011) ในขณะที่ De Brito (2004) ที่พัฒนาแนวคิดจาก ได้กล่าวถึงสามเหลี่ยมขับเคลื่อนสำหรับโลจิสติกส์ย้อนกลับ ไว้ 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านกฎระเบียบ (2) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และ (3) ด้านเศรษฐศาสตร์ ซึ่งปัจจัยด้านโลจิสติกส์ย้อนกลับ De Brito and Dekker (2004) สรุปได้ 12 ปัจจัย ดังนี้ (1) การเก็บรวบรวม (2) การคัดแยก (3) การตรวจสอบ (4) การคัดเลือก (5) การขายซ้ำ (6) การกลับมาใช้ซ้ำ (7) การซ่อมแซม (8) การตกแต่งใหม่ (9) การผลิตซ้ำ (10) การรีไซเคิล (11) การคืนสภาพ และ (12) การกำจัด

จากแนวคิดการพัฒนายั่งยืน (sustainable development) Keeble (1988) ได้กล่าวสนับสนุนว่า “การพัฒนาที่สนองตอบความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่กระทบกระเทือนความสามารถของคนรุ่นต่อไป ในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง” ซึ่งนำไปสู่ ข้อตกลงของโลกแห่งองค์การสหประชาชาติ (The UN Global Compact) โดยเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญของข้อตกลงฉบับเริ่มต้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1999 โดย Kofi Annan ในขณะเดียวกัน ก็เริ่มมีข้อเรียกร้องต่อองค์กรธุรกิจให้คำนึงถึงปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วย โดยมีคำที่ใช้เรียกกัน คือ Corporate Social Responsibility หมายถึง ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กร ซึ่งคือการดำเนินธุรกิจภายใต้หลักจริยธรรมและการจัดการที่ดีทั้งในระดับไกลและใกล้ อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน CSR ในบริบทของข้อตกลงโลกแห่งสหประชาชาติ ที่มีหลักสากล 10 ประการ กับประเด็นหลัก 4 เรื่อง ได้แก่ สิทธิมนุษยชน แรงงาน สิ่งแวดล้อม และการด้านทุจริต ซึ่งครอบคลุมถึง การจ้างงาน อาชีวอนามัยและความปลอดภัย การป้องกันสิ่งแวดล้อม การกำกับดูแลกิจการ และการมีส่วนร่วมของชุมชน (Fuzi, Desa, Hibadullah, Zamri, & Habidin, 2012; UN Global Compact, 2014)

นอกจากนี้ แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่าเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรการผลิตที่มีอยู่จำกัด มาทำให้เกิดประโยชน์มากที่สุด โดยผลิตสินค้าและบริการขั้นสุดท้าย จำหน่ายจ่ายแจกไปยังบุคคลต่างๆ ของสังคมหนึ่ง เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่มีอยู่ไม่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด จากแนวคิดดังกล่าวนี้ กระบวนการโลจิสติกส์ย้อนกลับเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินการนำซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์กลับสู่กระบวนการอีกครั้ง ซึ่งเป็นการนำทรัพยากรกลับมาใช้ประโยชน์สูงสุด ลดการใช้วัตถุดิบ การเพิ่มมูลค่าให้กับการกู้คืนวัสดุ การลดค่าใช้จ่ายในการกำจัด และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จากการดำเนินการดังกล่าวซึ่งสามารถวัดได้จากผลการดำเนินงานทางการเงินและผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ด้านการเงิน ซึ่งวัดได้ด้วยผลการดำเนินงานทางด้านสิ่งแวดล้อม (Yang et al., 2011, p. 259)

ในการดำเนินกิจการขององค์กรธุรกิจสิ่งหนึ่งที่สำคัญ คือ ผลการดำเนินงานทางการเงิน เป็นการวัดผลที่มุ่งตอบสนองความต้องการของเจ้าของกิจการ ผู้ประกอบการ และผู้บริหารองค์กร เป้าหมายหลักของธุรกิจคือการแสวงหาผลกำไร และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรในการตอบสนองผู้ถือหุ้น แต่ในปัจจุบันเครื่องมือที่ได้รับความนิยมคือการวิเคราะห์งบการเงิน ด้วยการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน คือ อัตราผลตอบแทนทางการเงิน อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน ต้นทุน และกำไร นอกจากผลตอบแทนจากการลงทุนแล้ว ต้องสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน 3 มิติ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ที่มากกว่าการแสวงหาผลตอบแทนเพียงอย่างเดียว ซึ่งตัวชี้วัดที่สำคัญหลายประการจากผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการลดมลภาวะ ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอน ลดการเกิดน้ำเสีย และลดการเกิดขยะ จากการศึกษาของ Henri and Journeault (2010, p. 72) ผลการดำเนินงาน

ทางด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานทางด้านเศรษฐกิจ และพบอีกว่า การควบคุมเชิงนิเวศมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานทางด้านสิ่งแวดล้อม

เนื่องจากอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่หมดอายุการใช้งาน ไม่ได้ใช้งาน เก็บสะสมไว้ในครัวเรือน สำนักงาน โรงงานอุตสาหกรรมหรือนำไปทิ้งปะปนกับขยะทั่วไป จะกลายเป็นซากผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายต่อบุคคล สังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปและอีกหลายประเทศในกลุ่มผู้นำ เช่น เยอรมนี ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และจีน จึงได้ออกนโยบาย กฎระเบียบ และกฎหมายในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ดังกล่าวนี้ ซึ่งส่วนใหญ่มีความสอดคล้องไปในทำนองเดียวกันกับ “ระเบียบว่าด้วยการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์” (Directive 2002/96/EC of the European parliament and the Council of 27 January 2003 on Waste Electrical and Electronic Equipment--WEEE) สรุปสาระสำคัญ ดังนี้ (1) วัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการเกิดของเสีย ส่งเสริมการกลับมาใช้ซ้ำ และการรีไซเคิล รวมถึงการพัฒนาผลการดำเนินงานทางด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับองค์กร (2) โดยขอบเขตครอบคลุมขอบเขตของสินค้าที่จัดเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ 10 ประเภท (3) การเก็บรวบรวมแยกคัดแยก การเข้าถึงผู้ใช้ในการเก็บรวบรวมซากผลิตภัณฑ์ (4) การบำบัดการปรับปรุงมาตรฐานสถานที่จัดเก็บ การดูแลรักษา และการป้องกันการปนเปื้อน และ (5) การคืนสภาพ ปรับปรุงเป้าหมายในการคืนสภาพให้สูงสุด ไปจนถึงการกำจัดเศษเหลือทิ้ง (European Union, 2002) ผู้ผลิตต้องออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าต้องรับผิดชอบในการรับคืนซากผลิตภัณฑ์ โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย และรับภาระค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งหมดในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่การเก็บ

รวบรวมจนถึงการกำจัดการเลือกทิ้ง (European Union, 2012) สำหรับประเทศไทยไม่มีกฎระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องเฉพาะ มีแต่พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เป็นต้น ในส่วนนโยบายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องหน่วยงานที่รับผิดชอบ อาทิ กรมควบคุมมลพิษ กรมโรงงานอุตสาหกรรม และกรมศุลกากร เป็นต้น

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจากยุคปฏิวัติระบบดิจิทัล คอมพิวเตอร์ และโทรศัพท์ นำไปสู่นวัตกรรมทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ หุ่นยนต์ โดรน ยานยนต์เครื่องพิมพ์ 3 มิติ และอินเทอร์เน็ตของสิ่งต่างๆ ยังมีการพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ อาทิ ด้านเศรษฐกิจ ด้านอุตสาหกรรม ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และรวมทั้งด้านการศึกษา นอกจากนี้ เทคโนโลยีสารสนเทศ จัดอยู่ในการจัดการด้านการวางแผนขององค์กรเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานนำทรัพยากรขององค์กรมาใช้ให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด สนับสนุนการดำเนินธุรกิจในด้านต้นทุนและผลกำไร และมีบทบาทมากในการสนับสนุนในการจัดการกระบวนการโลจิสติกส์ย้อนกลับ ในขณะที่การจัดการขององค์กรเทคโนโลยีการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในองค์กรและระหว่างองค์กรเป็นไปอย่างถูกต้อง รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการเห็นความสำคัญของการนำมาใช้ในองค์กรหรือปฏิบัติงานนั้น ต้องแสดงถึงความสนใจที่จะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

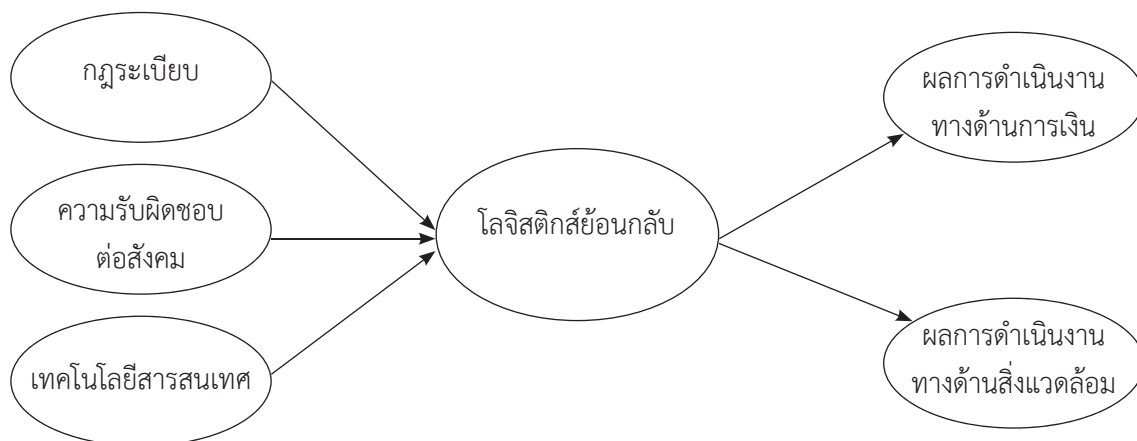
ใหม่ ถึงการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลต่อการนำมาใช้ (Technology acceptance model--TAM) แสดงถึงการรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับจากเทคโนโลยีสารสนเทศ และการรับรู้ความง่ายในการใช้งานที่ส่งผลต่อการนำมาใช้

สมมุติฐานของการวิจัย

1. สมมุติฐานที่ 1 (H1): กฎระเบียบมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อโลจิสติกส์ย้อนกลับ
2. สมมุติฐานที่ 2 (H2): ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อโลจิสติกส์ย้อนกลับ
3. สมมุติฐานที่ 3 (H3): เทคโนโลยีสารสนเทศมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อโลจิสติกส์ย้อนกลับ
4. สมมุติฐานที่ 4 (H4): โลจิสติกส์ย้อนกลับมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานทางด้านการเงิน
5. สมมุติฐานที่ 5 (H5): โลจิสติกส์ย้อนกลับมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานทางด้านสิ่งแวดล้อม

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ปัจจัยด้านต่างๆ ที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดที่นักวิชาการส่วนใหญ่เลือกและสอดคล้องกับแนวคิดของ Davis (1989); De Brito & Dekker (2004); Ehrhardt & Brigham (2011); Fuzi et al. (2012), Mostafa & Sarhan (2018), Yang (2013); Yang et al. (2011); Zhu, Sarkis, & Lai (2013)

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods research) 2 วิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้รูปแบบของการวิจัยแบบขั้นตอนเชิงอธิบาย (Creswell, 2014)

ประชากรและตัวอย่าง การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ โรงงานประเภท 105 และ 106 รวมจำนวน 530 โรงงาน (Department of Industrial Works, 2017) และทำการเก็บข้อมูลจริงจากตัวอย่าง จำนวน 500 โรงงาน โดยจำนวน 100 ตัวอย่างขึ้นไป ตามแนวคิดของ (Hair, Black, Babin, Adderson, & Tatham, 2014, p. 75) และการวิจัยเชิงคุณภาพ รวมจำนวน 9 ท่าน โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Guest, Bunce, & Johnson, 2006, p. 59)

การวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนที่ 1 สถิติพรรณนา โดยแจกแจงความถี่ จะได้ค่าอัตราส่วน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนที่ 2 สถิติวิเคราะห์เทคนิคการวิเคราะห์พหุตัวแปร การวิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์เส้นทาง และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) (Hair et al., 2014) และการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการ

วิเคราะห์เนื้อหา (Podhistita, 2013, p. 361)

ผลการวิจัย

ผลทดสอบความสอดคล้องโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ มีการสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี โดยพิจารณาดัชนีความสอดคล้องมีค่าดัชนีค่าไคสแควร์ (χ^2) เท่ากับ 174.855 ค่าดัชนีค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.181 ค่าดัชนี p -value เท่ากับ 0.065 ค่าดัชนี GFI มีค่าเท่ากับ 0.907 ค่าดัชนี CFI มีค่าเท่ากับ 0.990 ค่าดัชนี NFI มีค่าเท่ากับ 0.940 ค่าดัชนี RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.035 ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านกฎระเบียบมีอิทธิพลทางตรงในเชิงบวกต่อโลจิสติกส์ย้อนกลับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.87 และปัจจัยด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงในเชิงบวกต่อโลจิสติกส์ย้อนกลับ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.08 นอกจากนี้ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีอิทธิพลทางตรง อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในเชิงบวกต่อโลจิสติกส์ย้อนกลับ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.01 และปัจจัยด้านโลจิสติกส์ย้อนกลับมีอิทธิพลทางตรงในเชิงบวก

ต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.24 และ ในขณะที่ ปัจจัยด้านโลจิสติกส์ย้อนกลับมีอิทธิพลทางตรงในเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานทางด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.50

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ จากปัญหาและอุปสรรคพบว่า ประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เฉพาะ ยังขาดการบูรณาการร่วมกันและไม่ร่วมกันวิเคราะห์กฎหมายที่มีอยู่ในการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อการแก้ปัญหา นอกจากนี้เจ้าหน้าที่รัฐไม่เข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายและละเลยการปฏิบัติหน้าที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายและการแก้ปัญหาในทางปฏิบัติ และผู้ประกอบการกิจการโรงงานหรือบริษัทที่ได้รับใบอนุญาตนำเข้าซากผลิตภัณฑ์เหลือทิ้ง ลักลอบ ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด และขาดความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ผู้ประกอบการแบบครัวเรือน มีการคัดแยกที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการมีการกำจัดโดยการนำไปเผาและการฝังกลบด้วยวิธีที่ไม่ถูกต้อง และขาดมาตรการส่งเสริมด้านข้อมูลข่าวสารในเชิงรุก ช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และความตระหนักในความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

การอภิปรายผล

จากการวิจัย พบว่า กฎระเบียบมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อโลจิสติกส์ย้อนกลับมีค่าสูงที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสอดคล้องกับ Govindan, Soleimani, and Kannan (2015) ที่สรุปว่า กฎระเบียบมีกรอบในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการซากผลิตภัณฑ์มีวัตถุประสงค์เพื่อวางมาตรการในการป้องกันการเพิ่มขึ้นของปริมาณซากผลิตภัณฑ์ เพื่อการดำเนินการ

จัดการอย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะการกำหนดเป้าหมายการคืนสภาพ เป้าหมายการนำมาใช้ใหม่ และเป้าหมายการใช้ซ้ำ ทำให้มีการนำวัสดุทั้งที่เป็นทรัพยากรที่มีมูลค่าเพื่อนำกลับคืนมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด ทำให้มีรายได้จากการดำเนินการ และการพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมที่มารองรับการรีไซเคิลเพื่อลดปริมาณของเสียหรือวัสดุที่ใช้ประโยชน์ไม่ได้จากการดำเนินงานเหลือทิ้งน้อยสุด ทำให้ลดปัญหาจากการบำบัดซากผลิตภัณฑ์ การกำจัดด้วยการเผาหรือการฝังกลบ ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของมนุษย์

นอกจากนี้ ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงในเชิงบวกต่อโลจิสติกส์ย้อนกลับ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ Abdullah and Yaakub (2017, p. 167) ที่พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบต่อโลจิสติกส์ย้อนกลับอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วกับเป็นปัจจัยที่สำคัญสุด ในขณะที่ ผลจากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่า ยอดขายในปี พ.ศ. 2559 มียอดขายน้อยกว่า 5 ล้านบาท ถึง 98 โรงงาน และยอดขาย 5-10 ล้านบาท ต่อปี ถึง 20 โรงงาน จึงแสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการโรงงานขนาดกลางและขนาดเล็ก อาจมีความตื่นตัวในกระแสความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมน้อย ด้วยความที่เป็นประเด็นใหม่ อาจทำให้กลุ่มผู้ประกอบการ มีการรับรู้หรือยังไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก อาจละเลยและขาดการดำเนินการกิจกรรมเหล่านั้น

เทคโนโลยีสารสนเทศมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อโลจิสติกส์ย้อนกลับ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งค่าอิทธิพลมีค่าน้อยมาก ซึ่งผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยในอดีตของ Lambert, Riopel, and Abdul-Kader (2011, p. 561) ผู้วิจัยใช้หลักการที่อธิบาย ดังนี้ ตามแนวคิดของ Davis (1989) กล่าว

ถึงแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี เกิดจากปัจจัย 2 ประการได้แก่ การรับรู้ประโยชน์จากการใช้งาน เทคโนโลยีดังกล่าวทั้งแก่ตนหรือองค์กร และมีแนวโน้มว่าช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และเพิ่มผลกำไรให้กับองค์กร และจากการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ความคาดหวังของผู้ที่จะใช้ระบบสารสนเทศว่า ระบบดังกล่าวเป็นระบบที่เรียนรู้ได้ง่าย ไม่ต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการเรียนรู้ที่จะใช้ระบบ หรือในการเข้าใจระบบ ปราศจากความยากหรือความพยายาม จากเหตุผลกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ Rogers (1983) ได้กล่าวถึงพื้นฐานของทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (diffusion of innovation theory) ถึงกระบวนการยอมรับนวัตกรรมของเทคโนโลยีสารสนเทศนั้น เริ่มจากการรับรู้ แสดงความสนใจ การตัดสินใจ การทดลองใช้ และเกิดการยอมรับ แต่กระบวนการตัดสินใจเป็นขั้นตอนที่สำคัญจะนำไปสู่การยอมรับหรือการปฏิเสธได้ การตัดสินใจนั้นขึ้นกับขั้นการรับรู้ และแสดงความสนใจ ถ้ามีความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรม มีความรู้สึกชอบและเห็นประโยชน์ก็จะมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจยอมรับ แต่ก็อาจมีการตัดสินใจปฏิเสธนวัตกรรมหลังจากตัดสินใจยอมรับไปแล้วก็ได้ เพราะเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจ มีความคิดอื่นหรือปัจจัยอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม ต้นทุน ขาดทักษะความรู้ความเข้าใจหรือขาดบุคลากร ซึ่งเจ้าของเป็นผู้ดำเนินการเองใช้ประสบการณ์ในการทำงาน อีกปัญหาหนึ่งของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก มักยึดความคิดของตนเองเป็นใหญ่และยึดติดกับรูปแบบความสำเร็จในอดีต รวมทั้งการไม่ยอมรับและไม่ใช้เทคโนโลยีช่วยในการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับ Sarver (1983) ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (theory of reasoned action) ที่ว่าการตัดสินใจที่กระทำการใดๆ นั้นขึ้นอยู่กับเป้าหมายที่ต้องการของผู้ประกอบกิจการนั้นๆ

โลจิสติกส์ย้อนกลับมีอิทธิพลทางตรงในเชิงบวก

ต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน อย่างมีนัยสำคัญ มีความสอดคล้องกับ Huang and Yang (2014) และ ยังมีความสอดคล้องกับ และ Lai, Wu, and Wong (2013, p. 106) ที่พบว่า โลจิสติกส์ย้อนกลับมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน ดังนั้น การดำเนินการโลจิสติกส์ย้อนกลับ นั้นสามารถสร้างผลกำไรให้กับผู้ประกอบการกิจการโรงงาน รวมถึงอัตราผลตอบแทนต่อยอดขายและอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน การคัดแยกประเภทซากผลิตภัณฑ์ก่อนการรีไซเคิลจะทำให้สกัดโลหะที่มีค่า ส่งผลต่อรายได้ของบริษัทที่ได้จากการขายวัสดุรีไซเคิลมูลค่าเพิ่มขึ้น ซึ่งได้แก่ ทองคำ ทองแดง เหล็ก พลาสติกและอื่นๆ

นอกจากนี้ โลจิสติกส์ย้อนกลับมีอิทธิพลทางตรงในเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานทางด้านสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 มีความสอดคล้องกับ Ramirez (2012, p. 1137) ถึงแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่ให้ครอบคลุมทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม จากการนำทรัพยากรมาใช้เกิดประโยชน์มากที่สุด โดยผ่านการจัดการโลจิสติกส์ย้อนกลับ เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การพัฒนาและการนำเทคโนโลยีการรีไซเคิลที่ทันสมัยที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การนำกลับมาใช้ซ้ำและการรีไซเคิล ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มภายในประเทศจากการลงทุน ผลักดันให้เป็นแหล่งทรัพยากรทดแทนจากภาคอุตสาหกรรม เป็นการช่วยลดการใช้ทรัพยากรจากธรรมชาติ ลดการเกิดของเสียที่ใช้ประโยชน์ไม่ได้จากการดำเนินงาน มีการกำจัดอย่างถูกวิธี สามารถลดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนจากการดำเนินการ ลดการเกิดน้ำเสียโดยมีการบำบัดก่อนนำทิ้งปล่อยลงแหล่งน้ำสาธารณะ ลดการเกิดขยะจากการดำเนินงาน ส่วนที่เหลือที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ จะนำไปกำจัดด้วยการเผาหรือฝังกลบอย่างปลอดภัยจากการดำเนินกิจการให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ภาครัฐและผู้ประกอบกิจการโรงงาน ควรมีนโยบายในการกำหนดเป้าหมายการคืนสภาพเป้าหมายการนำมาใช้ใหม่ และเป้าหมายการใช้ซ้ำ ตามระเบียบของสหภาพยุโรป จะทำให้มีการนำวัสดุที่มีคุณค่ากลับคืนมาใช้ประโยชน์มากที่สุด

2. ภาครัฐและผู้ประกอบกิจการโรงงาน ควรส่งเสริมแนวคิดด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ในทุกระดับธุรกิจทั้งในส่วนที่กฎหมายหรือกฎระเบียบไม่ได้กำหนดไว้ก็ตาม

3. เทคโนโลยีสารสนเทศในยุคปัจจุบันมีความ

สำคัญมาก เช่น ปัญญาประดิษฐ์ หุ่นยนต์ อินเทอร์เน็ตของสิ่งต่างๆ และโปรแกรมในการวิเคราะห์ข้อมูล ควรตัดสินใจในการนำมาใช้อย่างเพียงพอ เพิ่มทักษะในการใช้งาน เรียนรู้เพิ่มเติม มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับระบบเครือข่ายในทุกภาคส่วน

4. ผู้ประกอบกิจการโรงงานควรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย จัดการอย่างครบวงจรและถูกต้องตามหลักวิชาการ มาปรับกระบวนการคัดแยก การรีไซเคิล และการกำจัดอย่างถูกวิธี ด้วยการเผาหรือฝังกลบอย่างปลอดภัย เพื่อลดผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และนำวัสดุกลับคืนให้มากที่สุดเพื่อสร้างผลกำไรสูงสุด

References

- Abdullah, N. A. H. N., & Yaakub, S. (2017). The pressure for reverse logistics adoption among manufacturers in Malaysia. *Asian Journal of Business and Accounting*, 8(1), 151-178.
- Balde, C. P., Forti, V., Gray, V., Kuehr, R., & Stegmann, P. (2017). *The global e-waste monitor 2017: Quantities, flows and resources*. United Nations University, International Telecommunication Union, and International Solid Waste Association. Bonn.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th edition). Sage.
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS quarterly*, 13(3), 319-340.
- De Brito, M. P. (2004). *Managing reverse logistics or reversing logistics management?*. Erasmus University Rotterdam, Erasmus Research Institute of Management.
- De Brito, M. P., & Dekker, R. (2004). A framework for reverse logistics. In R. Dekker, M. Fleischmann, K. Inderfurth, & L. N. Van Wassenhove (Eds.), *In Reverse logistics: Quantitative models for closed-loop supply chains* (pp. 3-27). Springer-Verlag Berlin Heidelberg.
- Department of Industrial Works. (2017). *Industrial factory information*. Retrieved from <http://www.diw.go.th/hawk/content.php?mode=dataservice&tabid=1> [In Thai]
- Ehrhardt, M. C., & Brigham, E. F. (2011). *Financial management: Theory and practice* (13th ed.). South-Western Cengage Learning.

- European Union. (2002). Directive 2002/96/EC of the European Parliament and of the council of 27 January 20003 on waste electrical and electronic equipment (WEEE). *Official Journal of The European Union L*, 37, 24-38.
- European Union. (2012). Directive 2012/19/EU of the European Parliament and of the council of 4 July 2012 on waste electrical and electronic equipment (WEEE). *Official Journal of European Union L*, 197, 38-71.
- Fuzi, N. M., Desa, A. F. N. C., Hibadullah, S. N., Zamri, F. I. M., & Habidin, N. F. (2012). Corporate social responsibility practices (CSR) and CSR performance in Malaysian automotive industry. *International Journal of Accounting and Financial Reporting*, 2(2), 268-277.
- Govindan, K., Soleimani, H., & Kannan, D. (2015). Reverse logistics and closed-loop supply chain: A comprehensive review to explore the future. *European Journal of Operational Research*, 240(3), 603-626.
- Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2006). How many interviews are enough? An experiment with data saturation and variability. *Field methods*, 18(1), 59-82.
- Hair, J. F., Jr., Black, W. C., Babin, B. J., Adderson, R. E., & Tatham, R. L. (2014). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Pearson Education.
- Henri, J. F., & Journeault, M. (2010). Eco-control: The influence of management control systems on environmental and economic performance. *Accounting, Organizations and Society*, 35(1), 63-80.
- Huang, Y. C., & Yang, M. L. (2014). Reverse logistics innovation, institutional pressures and performance. *Management Research Review*, 37(7), 615-641.
- Jiménez-Parra, B., Rubio, S., & Vicente-Molina, M. A. (2014). Key drivers in the behavior of potential consumers of remanufactured products: a study on laptops in Spain. *Journal of Cleaner Production*, 85(15), 488-496.
- Kasikorn Research Center. (2017). *Electronic waste ... the treasure of the waste recycling business while Raising waste management and technology development is the key to future growth*, 23 (2823), 1-5. [In Thai]
- Keeble, B. R. (1988). The brundtland report: 'Our common future'. *Medicine and war*, 4(1), 17-25.
- Lai, K. H., Wu, S. J., & Wong, C. W. (2013). Did reverse logistics practices hit the triple bottom line of Chinese manufacturers? *International Journal of Production Economics*, 146(1), 106-117.
- Lambert, S., Riopel, D., & Abdul-Kader, W. (2011). A reverse logistics decision conceptual framework. *Computers & Industrial Engineering*, 61(3), 561-581.

- Mostafa, T. M., & Sarhan, D. S. (2018). Economic feasibility study of E-waste recycling facility in Egypt. *Evergreen*, 5(2), 26-35.
- Podhistita, C. (2013). *Science and Art of Qualitative Research Division* (6th ed.) Amarin Printing. [In Thai]
- Pollution Control Department. (2018). *Handbook for waste management Electrical and Electronic Equipment*. Author. [In Thai]
- Ramirez, A. M. (2012). Product return and logistics knowledge: Influence on performance of the firm. *Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review*, 48(6), 1137-1151.
- Rogers, E. M. (1983). *Diffusion of innovations* (3rd ed.). Free Press.
- Sarver, V. T. (1983). Ajzen and Fishbein's "theory of reasoned action": A critical assessment. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 13(2), 155-163.
- UN Global Compact. (2014). *The ten Principles*. Retrieved from <http://www.unglobalcompact.org/abouttheGc/TheTenprinciples/index.html>
- United Nation University. (2014). *The global E-waste monitor 2014: Quantities, flow and resources*. Institute for the Advanced Study of Sustainability. Bonn, Germany: Author.
- Yang, M. G. (2013). *Developing a focal firm's sustainable supply chain framework: Drivers, orientation, practices and performance outcomes*. Doctoral dissertation, University of Toledo.
- Yang, M. G. M., Hong, P., & Modi, S. B. (2011). Impact of lean manufacturing and environmental management on business performance: An empirical study of manufacturing firms. *International Journal of Production Economics*, 129(2), 251-261.
- Zhu, Q., Sarkis, J., & Lai, K. H. (2013). Institutional-based antecedents and performance outcomes of internal and external green supply chain management practices. *Journal of Purchasing and Supply Management*, 19(2), 106-117.

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะ

วศิน สุวรรณรัตน์¹ อรัชมน พิเชฐวรกุล² ณัฏชา สุขะวัณกุล³

ภาณุพงศ์ เฉลิมสิน⁴ สุรินรัตน์ แก้วทอง⁵ พรพล เทศทอง⁶

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินศักยภาพมาตรการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะของไทยในปัจจุบัน สร้างกลไกความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และศึกษา วิเคราะห์ นโยบาย กฎหมาย และปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะของไทยและต่างประเทศ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการวิจัยเอกสาร การตอบแบบสอบถามประชาชนในพื้นที่จังหวัดสงขลา จำนวน 500 คน และการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-test และ F-test และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา และเปรียบเทียบ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันพื้นที่สาธารณะซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังมีไม่เพียงพอ เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยสาธารณะดังกล่าว ดังนั้น การควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะในประเทศไทยจำเป็นต้องอาศัยกลไกความร่วมมือระหว่างผู้บังคับใช้กฎหมาย ผู้ประกอบการร้านค้า และผู้บริโภค โดยเฉพาะพื้นที่ชุมชนและพื้นที่คาบเกี่ยวกับพื้นที่ของเอกชน อีกทั้งจำเป็นต้องขยายความหมายพื้นที่สาธารณะให้กว้างขึ้น ให้เหมือนกับมาตรการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะของสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส และสิงคโปร์ ที่มีการกำหนดพื้นที่สาธารณะให้มีความหมายอย่างกว้าง ไม่ได้กำหนดเป็นพื้นที่อย่างใดอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับประเทศไทย ทำให้การบังคับใช้กฎหมายสามารถบังคับใช้ได้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การดื่มแอลกอฮอล์; พื้นที่สาธารณะ; กฎหมายแอลกอฮอล์

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

วศิน สุวรรณรัตน์, อรัชมน พิเชฐวรกุล, ณัฏชา สุขะวัณกุล, ภาณุพงศ์ เฉลิมสิน, สุรินรัตน์ แก้วทอง และพรพล เทศทอง. (2564). มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะ. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(1), 187-202.

¹⁻⁶ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

15 ตำบลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110, ประเทศไทย

อีเมล: wasin.s@psu.ac.th

The Comparative Legal Studies on the Legal Regulations Toward the Alcohol Consuming in the Public Area

Wasin Suwannarat¹ Arachamon Pichetworakoon² Nutchu Sukhawattanakun³
Panupong Chalermisin⁴ Surinrat Kaewtong⁵ Pornpon Thedthong⁶

Abstract

This research paper, aimed at assessing the potential of current alcohol control measures in public areas of Thailand, establishing stakeholder cooperation mechanisms, and analyzing policy, legislation and law enforcement issues on alcohol consumption control. In the public areas of Thailand and abroad. The data collection methods used were documentary research, questionnaire responses from 500 people in Songkhla province and focus group discussion of 10 key informants. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, T-test and F-test, and analyzing the data by using content analysis and comparison techniques.

The research results found that currently, public areas under the alcohol laws are not sufficient enough to protect such public safety. Therefore, the control of alcohol consumption in public areas in Thailand requires a cooperative mechanism between law enforcement, shop operators and consumers, especially the community areas and the overlapping areas with the private area. It is also necessary to broaden the meaning of the public space like the measures for controlling the consumption of alcohol in public areas of the United States, Australia, France and Singapore where the definition of public spaces is broad, not just any area as defined by Thailand. This will make law enforcement become more effective.

Keywords: Alcohol Consuming; Public Area; Alcohol Law

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Suwannarat, W., Pichetworakoon, A., Sukhawattanakun, N., Chalermisin, P., Kaewtong, S. & Thedthong, P. (2021). The comparative legal studies on the legal regulations toward the alcohol consuming in the public area. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(1), 187-202.

¹⁻⁶ Faculty of Law Prince of Songkla University

15 Kho Hong Sub-dis, Hat Yai, Songkhla 90110, Thailand

Email: wasin.s@psu.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการออกกฎหมายควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะ (drinking alcohol in public) เป็นหนึ่งในปัญหาที่ถูกหยิบยกขึ้นมามากเถียงกันทั่วโลก เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา แต่ละประเทศมีการกำหนดขอบเขตของคำว่า พื้นที่สาธารณะแตกต่างกัน ส่งผลให้การใช้บังคับกฎหมายออกมาแตกต่างกัน ผลของการบังคับใช้กฎหมายก็มีความแตกต่างเช่นเดียวกัน จึงมีการถกเถียงในประเด็นเรื่องการดื่มในพื้นที่สาธารณะในนโยบายกฎหมายของแต่ละประเทศอย่างกว้างขวาง (World Health Organization, 2004) ฝ่ายที่คัดค้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะ ให้ความเห็นว่า การที่กฎหมายอนุญาตให้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะจะนำมาซึ่งผลกระทบต่อสังคม ขึ้นอยู่กับขอบเขตของนิยามคำว่าสถานที่สาธารณะของแต่ละประเทศ รัฐควรออกกฎหมายจำกัดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ให้จำกัดพื้นที่ให้มากที่สุด มุ่งเน้นเฉพาะพื้นที่ส่วนบุคคลหรือร้านอาหารเท่านั้น ส่วนฝ่ายสนับสนุนให้สามารถดื่มในพื้นที่สาธารณะได้ให้เหตุผลว่า การดื่มในพื้นที่สาธารณะไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาสังคมหรือการบริโภคมากเกินไป และถือว่าเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวันที่อาจมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะบ้าง ทำให้การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะไม่ควรถูกจำกัดสิทธิ์จนเกินสมควร (Cook, Tocque, Morleo & Bellis, 2008)

ประเด็นทางกฎหมายที่อนุญาตให้มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะหรือไม่อย่างไร จึงเป็นประเด็นที่จะต้องนำมากำหนดทิศทางนโยบายที่เหมาะสมเพื่อให้การแก้ไขปัญหาแอลกอฮอล์ในไทยเป็นไปในทิศทางที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ประเด็นที่จะต้องพิจารณา คือ นโยบายในการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะเนื่องจากในปัจจุบันเครื่องดื่มมีความหลากหลายและมี

ปริมาณแอลกอฮอล์ที่แตกต่างกันในแต่ละชนิดเครื่องดื่ม และสถานที่สาธารณะก็มีค่านิยามที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละประเทศ

สำหรับไทยมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ที่มีเจตนารมณ์ในการสร้างจิตสำนึกใหม่ให้เยาวชนของชาติ เพื่อป้องกันการริเริ่มการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเด็กและเยาวชน ลดปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทย โดยให้เข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ยากขึ้น ทั้งการห้ามดื่ม จำกัดเวลาห้ามขาย สถานที่ห้ามขายและห้ามดื่ม การคุ้มครองและลดผลกระทบที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งในผู้ที่บริโภคแอลกอฮอล์และประชาชนทั่วไป แม้จะมีมาตรการควบคุมเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์อยู่ การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะในไทยก็ยังมิให้เห็นอยู่ตลอดเวลา ดังกรณีข่าวครอบครัวนักท่องเที่ยวชาวอังกฤษถูกรุมทำร้ายโดยวัยรุ่นไทย 4 คนที่เมาสุราระหว่างเดินทางมาเที่ยวพักผ่อนที่หัวหิน ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ถูกเผยแพร่เป็นข่าวดังไปทั่วโลก เหตุการณ์นี้ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของไทย เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นลักษณะของการดื่มสุราแบบตั้งวงดื่มในพื้นที่สาธารณะซึ่งเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายในประเทศพัฒนาแล้ว ยังรวมถึงปัญหาการดื่มสุราขณะโดยสารบนยานพาหนะไม่ว่าจะเป็นผู้ขับหรือไม่ก็ตาม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินศักยภาพของมาตรการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะของไทยในปัจจุบัน
2. เพื่อสร้างกลไกความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (key stakeholders) ในส่วนบทบาทของ regulator, provider และ user ในการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะในไทยให้มีการบังคับใช้

และตีความตามเจตนารมณ์ของกฎหมายไปในแนวทางที่มีความเห็นสอดคล้องกัน

3. เพื่อศึกษามาตรการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะของต่างประเทศโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งเป็นผู้เริ่มในการบัญญัติกฎหมายให้การดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะมีความผิดหรือไม่มีความผิด และกลุ่มที่มีวัฒนธรรมการบริโภคคล้ายคลึงกับไทย

4. เพื่อวิเคราะห์นโยบาย กฎหมาย และปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะ โดยเปรียบเทียบระหว่างไทยกับกลุ่มประเทศตัวอย่างในส่วนของตัวบทกฎหมาย คำพิพากษา และแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เพื่อรองรับกับมาตรการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะในไทยว่า ข้อเสนอแนะในการเสนอมาตรการใหม่หรือแนวทางแก้ไขปัญหการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ได้แก่ แนวคิดบริหารจัดการภาครัฐ ทฤษฎีเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุม ทฤษฎีเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 และกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะของต่างประเทศ ได้แก่ Transportation Equity Act for the 21st Century (TEA-21) ของสหรัฐอเมริกา Open Container Law ของออสเตรเลีย The Liquor Control (Supply and Consumption) Act 2015 ของสิงคโปร์ และ Codegénéral des collectivités territoriales, Code de la santé publique, Code penal ของฝรั่งเศส รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ด้านประชากรและตัวอย่าง

ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ประชาชนทั่วไปในพื้นที่จังหวัดสงขลา จำนวน 500 คน และการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย องค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่ เครือข่ายองค์กรงดเหล้า นักกฎหมาย และนักวิชาการด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน

ด้านพื้นที่

ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในการศึกษาเฉพาะในพื้นที่จังหวัดสงขลา เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่สามารถเก็บข้อมูลได้ครอบคลุมตามงบประมาณและระยะเวลาที่กำหนดไว้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบศักยภาพของมาตรการควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะของประเทศไทยในปัจจุบัน

2. เพื่อสร้างกลไกความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (key stakeholders) ในส่วนบทบาทของ regulator, provider และ user ในการควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะในประเทศไทยให้มีการบังคับใช้และตีความตามเจตนารมณ์ของกฎหมายไปในแนวทางที่มีความเห็นสอดคล้องกัน

3. ทำให้เข้าใจมาตรการควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะของต่างประเทศโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วซึ่งเป็นผู้เริ่มในการบัญญัติกฎหมายให้การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะมีความผิดหรือไม่มีความผิด และกลุ่มที่มีวัฒนธรรมการบริโภคคล้ายคลึงกับประเทศไทย

4. สามารถนำเสนอแนะนโยบาย กฎหมายและปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องการควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะ โดยเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับกลุ่มประเทศตัวอย่างใน

ส่วนของตัวบทกฎหมาย คำพิพากษา และแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อรองรับกับมาตรการควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะในประเทศไทยว่าข้อเสนอแนะในการเสนอมาตรการใหม่หรือแนวทางแก้ไขปัญหาการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดบริหารจัดการภาครัฐ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะเป็นหนึ่งในปัญหาที่มีผลกระทบอย่างมากต่อสังคม ดังนั้น รัฐจึงกำหนดนโยบายในการลดปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์ในรูปแบบของยุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหา 5 ประการ ได้แก่ (1) การจำกัดการเข้าถึงโดยอาศัยกลไกทางเศรษฐศาสตร์และทางกายภาพ (2) ปรับเปลี่ยนค่านิยมและลดแรงสนับสนุนในการดื่ม (3) การลดอันตรายจากการบริโภค (4) การจัดการปัญหาแอลกอฮอล์ในระดับพื้นที่ และ (5) การพัฒนากลไกการจัดการและสนับสนุนที่เข้มแข็ง (Usaha, 2020)

ทฤษฎีเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีที่มาไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด มีการสันนิษฐานว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อรูปขึ้นในช่วงเริ่มแรกเพื่อใช้บริโภคภายในชนเผ่า ต่อมาได้นำมาใช้ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาหรือบูชาเทพเจ้า (Rosso, 2012) และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็ได้พัฒนาเข้ามาสู่วงการแพทย์สำหรับการรักษาโรค และการแลกเปลี่ยนทางการค้า (Hames, 2014) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ สุรา เบียร์ และไวน์ และมีการกำหนดถ้อยคำเป็นศัพท์นิยามคำว่า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสุราตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493

ทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุม มุ่งการจัดระเบียบทางสังคมให้บรรดาสมาชิกของสังคมแต่ละคนประพฤติตน

ตามกฎหมายหรือบรรทัดฐานที่สังคมร่วมกันกำหนด และปฏิบัติสืบเนื่องมาอย่างยาวนาน การควบคุมนี้เป็นการป้องกันพฤติกรรมของมนุษย์ไม่เกิดการละเมิดหรือประทุษร้ายต่อกฎหมายหรือบรรทัดฐานทางสังคมที่สมาชิกนั้นยึดถือให้เบี่ยงเบนไปจากปกติ เพื่อให้สังคมอยู่ในสภาวะปลอดภัยและสงบเรียบร้อย ทฤษฎีนี้มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง คือ (1) ทฤษฎีสัญญาสังคม ประกอบด้วยหลักการย่อย 4 ข้อ ได้แก่ ความผูกพัน ข้อผูกมัด การเข้าร่วม และความเชื่อ และ (2) ทฤษฎียับยั้ง เป็นการนำทฤษฎีมาใช้ป้องกันให้มีการกระทำความผิดเกิดน้อยลง (Subcharoen, 2008)

ทฤษฎีเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ มีทฤษฎีที่น่าสนใจ คือ (1) ทฤษฎีวิพากษ์ของ Jurgen Habermas (2) ทฤษฎีพื้นที่ส่วนบุคคลและพื้นที่สาธารณะของ Hannah Arendt (Arendt, 1998) (3) ทฤษฎีสถานที่ทัศน์ของ Benedikt (Benedikt, 1979) (4) แนวคิดการค้นหาคความแตกต่างระหว่างพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัวของ Stanley et al. ได้แก่ การเข้าถึง ตัวแทน และผลประโยชน์ พื้นที่สาธารณะ มีลักษณะ 4 ประการ คือ ลักษณะที่ 1 เป็นพื้นที่ซึ่งมีกลุ่มประชากรที่หลากหลาย ลักษณะที่ 2 เป็นศูนย์รวมของผู้คนในการพูดคุย ลักษณะที่ 3 กิจกรรมซึ่งทำร่วมกัน และลักษณะที่ 4 มีอำนาจเท่าเทียมกันและมีความเป็นอิสระ

การบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะของประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 31 กำหนดพื้นที่ห้ามบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายใต้บังคับของกฎหมาย เช่น วัด สถานบริการสาธารณสุข สถานที่ราชการ สถานศึกษา สถานบริการน้ำมัน สวนสาธารณะของรัฐ และสถานที่อื่นๆ ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นต้น และมีข้อยกเว้นตามที่กฎหมาย คือ ที่พักส่วนบุคคล สโมสร และการจัดเลี้ยงตามประเพณี

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะของต่างประเทศ (1) สหรัฐอเมริกา มีรัฐบาลกลางทำหน้าที่ควบคุมดูแลในภาพรวมและมอบอำนาจในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่แต่ละมลรัฐหรือในระดับท้องถิ่นสามารถกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ หรือข้อบังคับได้เอง ในหลายมลรัฐที่ห้ามการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะมีการนำ Transportation Equity Act for the 21st Century (TEA-21) (TEA-21, 2020) มาใช้บังคับ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ 6 ข้อ ที่ห้ามเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภทในยานพาหนะ บนทางหลวง และไหล่ทาง (2) ออสเตรเลีย มีการนำหลักกฎหมาย Open Container Law (Editorial, 2020) มาใช้ในการควบคุมปริมาณของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะ โดยรัฐบาลออสเตรเลียได้มีการกระจายอำนาจให้แก่แต่ละเขตพื้นที่วางหลักเกณฑ์เพื่อใช้บทบัญญัติบังคับใช้ในเขตพื้นที่ของตนเอง (3) สิงคโปร์ มีกฎหมาย The Liquor Control (Supply and Consumption) Act 2015 (Singapore, 2020) ที่ใช้ในการควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะ และกำหนดเกณฑ์ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยจะใช้ปริมาณแอลกอฮอล์เป็นหลักเกณฑ์สำคัญ รวมไปถึงการระบุปริมาณแอลกอฮอล์ในบรรจุภัณฑ์ของเครื่องดื่มทุกชนิดให้มีความชัดเจน และ (4) ฝรั่งเศส มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น ประมวลกฎหมายสาธารณสุข (Légifrance, 2020) และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยจะให้นิยามคำว่า พื้นที่สาธารณะไว้ในความหมายอย่างกว้างและมีการกำหนดในรูปแบบพื้นที่ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการดูแลเป็นพื้นที่ๆ ไป ส่วนกฎหมายควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะนั้น เป็นอำนาจของแต่ละเมืองที่จะออกประกาศเฉพาะขึ้นมาควบคุม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

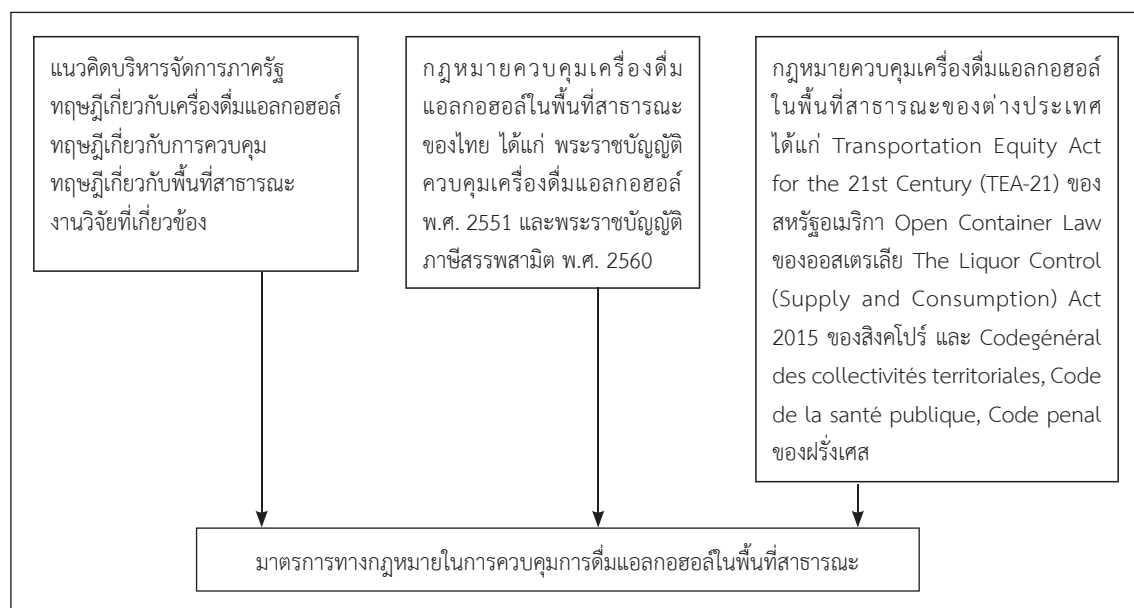
Deepala (2008) ศึกษาเรื่อง Community Leader's Participation in Solving Problems with Alcohol Consumption of People in Maejarim District, Nan Province พบว่า การแก้ไขปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน โดยการจัดตั้งภาคีเครือข่ายของผู้นำชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุ มูลนิธิในพื้นที่ และหน่วยงานทางราชการ และร่วมกันจัดทำกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ อาทิ จัดเวทีสาธารณะเพื่อรับฟังปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น กำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อการแก้ไขปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยหลัก 3 พ. ซึ่งประกอบด้วย หนึ่ง กำหนดพื้นที่สาธารณะ เช่น สถานที่ราชการ สถานที่ทางศาสนา สถานศึกษา สนามกีฬา เพื่อให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยปราศจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สอง กำหนดให้งานกิจกรรมการกุศลหรืองานเลี้ยงรื่นเริงเฉลิมฉลองทางสังคมปลอดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และ สาม ลดพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เมื่อมีงานสังสรรค์ นอกจากนี้ มีการกำหนดนโยบายสาธารณะโดยกำหนดตั้งแต่ระดับอำเภอลงไปจนถึงหมู่บ้านเพื่อสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมระหว่างกัน

Phongsophitanan (2012) ศึกษาเรื่อง Legal Measures Concerning on Liquor Consumer Protection Right พบว่า มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ซึ่งไม่มีความชัดเจนเพียงพอ ผู้บังคับใช้กฎหมายเกิดความสับสนต่อการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่ที่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัญหาต่อเรื่องบทลงโทษ และการไม่กำหนดให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสินค้าไม่ปลอดภัย ทำให้มาตรการเหล่านี้ไม่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองและบังคับใช้จนไม่สามารถควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างที่ควรจะเป็น

Boonkerd (2009) ศึกษาเรื่อง Law Enforcement Problems on the Alcoholic Drinks Control Act. B.E. 2551 Case Control Study Locations พบว่า ประสิทธิภาพของนโยบายในการควบคุมปัญหา เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการบังคับใช้กฎหมายตาม พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ซึ่งยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากไม่ สัมพันธ์กันระหว่างบทบัญญัติแห่งกฎหมายกับสภาพ พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ความเป็นอยู่ของผู้นในชนบท

และเมือง ประเพณีและวัฒนธรรมซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายโดย เสมอภาคทำได้ยาก และเจ้าหน้าที่ในขณะนั้นไม่มีความ รู้ความเข้าใจเพียงพอในการบังคับใช้กฎหมาย ทำให้ มาตรการที่รัฐจัดให้มีขึ้นไม่มีผลในทางปฏิบัติอย่าง จริงจัง และยังเปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้กฎหมาย ไปในทางไม่ชอบด้วย การแก้ไขปัญหาก็ไม่บรรลุผล ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ประชาชนไม่เกรงกลัว ต่อบทลงโทษที่กำหนดขึ้น

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ ควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยใน พื้นที่สาธารณะ พบว่า บทบัญญัติเกี่ยวกับการดื่มเครื่ง ดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย ถือว่ามีการบัญญัติ กฎหมายในการควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใน

พื้นที่สาธารณะไว้ครอบคลุมพอสมควร อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงผลลัพธ์ของการใช้บังคับกฎหมาย ฉบับนี้กลับยัง พบว่า กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่อาจไม่มี ประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการ ควบคุม การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะ สามารถปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งกฎหมาย

ที่จะเป็นต้นแบบในการนำมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงกฎหมายของไทยเนื่องจากประสบ ความสำเร็จในการออกและใช้บังคับกฎหมาย ซึ่งมีทั้งหมด 4 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนอย่างสูงรวมถึงสิทธิในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่สามารถแก้ไขปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะ ได้ดี ฝรั่งเศส ซึ่งเป็นต้นแบบและรากฐานของกฎหมายของหลายประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย รวมไปถึงกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ และกฎหมายของประเทศในเอเชียซึ่งได้มีการปรับปรุงแก้ไขใหม่ล่าสุดเกี่ยวกับการควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะ ได้แก่ สิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศในเอเชียที่ได้รับการยอมรับในการบัญญัติกฎหมาย ซึ่งรวมถึงการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะ และออสเตรเลียที่มีการกำหนดบทลงโทษสำหรับความผิดของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะ อย่างเหมาะสม ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ตัวกฎหมาย คำพิพากษากฎีกา แนวทางในทาง ปฏิบัติของกฎหมาย ทั้ง 3 ประเทศจะนำมาซึ่งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย แนวนโยบายและแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

การวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแนวคิดบริหารจัดการภาครัฐ ทฤษฎีเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุม ทฤษฎีเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 และกฎหมายควบคุมเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะของต่างประเทศ ได้แก่ Transportation Equity Act for the 21st Century (TEA-21) ของสหรัฐอเมริกา Open Container Law ของออสเตรเลีย The Liquor Control (Supply and Consumption) Act 2015 ของสิงคโปร์ และ Code-général des collectivités territoriales, Code de la santé publique, Code penal ของฝรั่งเศส รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือเพื่อสำรวจความคิดเห็นทางกฎหมาย ความเป็นไปได้ และผลกระทบจากมาตรการทางกฎหมายจากปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยกำหนดประชากรและตัวอย่างจากประชาชนทั่วไปในจังหวัดสงขลา จำนวน 500 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (quota sampling) ของสัดส่วนขนาดตัวอย่างในกลุ่มย่อย (subgroup) ไว้ล่วงหน้า โดยใช้องค์ประกอบหรือคุณลักษณะของประชากรเป็นเครื่องกำหนด และแบบเจาะจง (purposive sampling) กับองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่ เครือข่ายองค์กรงดเหล้า นักกฎหมาย และนักวิชาการด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องโดยการกำหนดกลุ่มเป้าหมายเฉพาะในพื้นที่จังหวัดสงขลา

การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิจัยเอกสารและการตอบแบบสอบถามดังกล่าวมาสนทนากลุ่ม (focus group discussion) โดยแบ่งการสนทนากลุ่มออกเป็น 2 ครั้ง ได้แก่ การสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 เป็นการสนทนากลุ่มระหว่างผู้วิจัยกับผู้เข้าร่วมซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมายและนักวิชาการ เพื่อทำความเข้าใจและหาคำตอบจากประเด็นคำถามในด้านของผู้ใช้บังคับกฎหมาย โดยมีประเด็นการสนทนา 6 ประเด็น และการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 เป็นการสนทนากลุ่มระหว่างผู้วิจัยกับผู้เข้าร่วมซึ่งเป็นผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผู้ประกอบการร้านค้า เพื่อทำความเข้าใจ

เข้าใจและหาคำตอบจากประเด็นคำถามในด้านของ ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายควบคุม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยมีประเด็นการสนทนา 4 ประเด็น

ส่วนสถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน T-test และ F-test และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและเปรียบเทียบ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ผลการประเมินศักยภาพของมาตรการควบคุม การดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะของไทยในปัจจุบัน พบว่า พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 31 ได้กำหนดพื้นที่ห้าม บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายใต้บังคับของกฎหมาย เช่น วัด สถานบริการสาธารณสุข สถานที่ราชการ สถานศึกษา สถานบริการน้ำมัน สวนสาธารณะของรัฐ และสถานที่อื่นๆ ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นต้น และมีข้อยกเว้นตามที่กฎหมาย คือ ที่พักส่วนบุคคล สโมสร และการจัดเลี้ยงตามประเพณี ซึ่งจากการศึกษาพบว่า นิยามของคำว่า “พื้นที่สาธารณะ” ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมถึงพื้นที่สาธารณะ อื่นๆ ที่มีความสำคัญเช่นเดียวกัน เช่น สถานที่ทำงาน หรือสำนักงานของเอกชนทั่วไป สนามแข่งขันกีฬา ประเภทต่างๆ ทางเท้าหรือถนนซึ่งไม่ใช่กรณีบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์บนยานพาหนะ ลานซึ่งจัดงาน สันทนาการ เช่น ดนตรี งานเลี้ยงรื่นเริง เป็นต้น พื้นที่ จัดงานเทศกาลต่างๆ เช่น เทศกาลสงกรานต์ ลอยกระทง หรืองานประเพณีตามวัฒนธรรมต่างๆ เป็นต้น จากที่กล่าวมาจะเห็นว่ายังมีพื้นที่สาธารณะอีกจำนวน มากมายซึ่งไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายนี้ นอกจากนี้ ยังพบว่า ยังมีผู้ฝ่าฝืนจำนวนไม่น้อย ซึ่งสอดคล้องกับ

ผลสำรวจที่ว่า กฎหมายที่มีอยู่ในขณะนี้เพียงพอต่อ การควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ สาธารณะอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.76 ($SD=0.97$) มาตรการทางกฎหมายในปัจจุบันเพียงพอต่อการใช้บังคับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในพื้นที่สาธารณะอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.99 ($SD=1.01$) จะเห็นว่ามาตรการในการควบคุม การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยยังไม่ดีพอ จะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมและขยายความ คำว่าพื้นที่สาธารณะให้ครอบคลุมมากขึ้น สอดคล้อง กับผลสำรวจที่ว่าควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติ ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ให้มีความ เข้มงวดขึ้นในประเด็นการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใน พื้นที่สาธารณะในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.00 ($SD=1.01$) การเพิ่มเติมพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ในการจำกัดพื้นที่การดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.02 ($SD=0.99$) การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ให้ขยายความ ครอบคลุมพื้นที่สาธารณะมากขึ้นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.04 ($SD=1.03$) ทั้งนี้ เพื่อให้การคุ้มครอง พื้นที่สาธารณะสามารถครอบคลุมพื้นที่ทางข้อเท็จจริง ให้ได้มากที่สุด

อีกทั้งจากการศึกษายังพบว่า “พื้นที่สาธารณะ” ที่ได้ทำการศึกษานั้นสามารถพิจารณาได้หลากหลาย มุมมอง โดยสามารถกำหนดลักษณะเบื้องต้นของ พื้นที่สาธารณะโดยพื้นที่สาธารณะอาจจำแนกลักษณะ ออกเป็น 4 ประการ คือ ลักษณะที่ 1 เป็นพื้นที่ซึ่ง มีกลุ่มประชากรที่หลากหลาย ความเป็นพื้นที่ใน ลักษณะนี้ไม่ได้จำกัดเพียงพื้นที่ในทางกายภาพอย่าง อสังหาริมทรัพย์เท่านั้น แต่ยังความหมายถึงพื้นที่ซึ่ง ไม่มีรูปร่างด้วย เช่น สื่อสังคมออนไลน์ซึ่งมีความเป็น พื้นที่สาธารณะเช่นเดียวกัน โดยพื้นที่เหล่านั้นจะต้อง เป็นพื้นที่ซึ่งรวบรวมผู้คนที่มีความหลากหลายแตกต่าง

กันไป ลักษณะที่ 2 เป็นศูนย์กลางของผู้คนในการพูดคุย ลักษณะเด่นของข้อนี้ คือ เป็นศูนย์กลางของการรวมตัวกันของผู้คนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือแสดงข้อความคิดเห็นของผู้คนต่างพื้นที่กัน แม้จะไม่ได้รู้จักกันมาก่อนก็ตาม ลักษณะที่ 3 กิจกรรมซึ่งทำร่วมกันด้วยความเป็นพื้นที่สื่อกลางของผู้คนที่สามารถเข้ามาในใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกันได้ และลักษณะที่ 4 มีอำนาจเท่าเทียมกันและมีความเป็นอิสระ ข้อนี้เกิดจากแนวคิดที่ว่าเมื่อเป็นพื้นที่ส่วนรวมของผู้คนทั้งหลายแล้ว ผู้คนทั้งหลายย่อมมีอำนาจที่เท่าเทียมกันในการเข้ามาอยู่และทำกิจกรรมในพื้นที่ดังกล่าว เนื่องจากต่างคนต่างเป็นเจ้าของพื้นที่ส่วนรวมไม่มีใครมีอำนาจเหนือกว่าใครในพื้นที่นั้น เว้นแต่เกิดจากข้อตกลงร่วมกันว่าจำเป็นจะต้องมีตัวแทนเป็นผู้ทำหน้าที่ดูแลรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม นอกจากนี้ ในพื้นที่สาธารณะจำเป็นจะต้องมีความเป็นอิสระอยู่ด้วย ความเป็นอิสระดังกล่าวจะอยู่ภายใต้บังคับข้อตกลงของคนในสังคม

ดังที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการเป็นพื้นที่สาธารณะนั้นควรจะมีลักษณะ 4 ประการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจความคิดเห็นที่ว่า การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคลอื่นในบริเวณรอบข้างอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.88 ($SD=1.03$) การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะว่ามีผลต่อการเป็นแบบอย่างพฤติกรรมบริโภคอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.60 ($SD=1.09$) เมื่อการใช้สิทธิบางอย่างในการทำกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะอาจสร้างความไม่ปลอดภัยให้แก่ผู้อื่นที่เข้ามาใช้พื้นที่สาธารณะร่วมกัน จึงจำเป็นจะต้องมีมาตรการคุ้มครองในส่วนนี้ด้วย สอดคล้องกับผลการสำรวจว่า ควรมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองบุคคลอื่นจากผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.03 ($SD=1.07$) หรือควรจำกัดพื้นที่การ

ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เฉพาะพื้นที่ส่วนตัวหรือร้านค้า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเฉพาะอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.88 ($SD=1.07$) จะเห็นได้ว่า การใช้สิทธิบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะกลายเป็นสิทธิที่มีการจำกัดมากหากการปล่อยให้สามารถบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ดังกล่าวได้อย่างเสรี ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลด้านความปลอดภัยสาธารณะหรือการสาธารณสุขก็ตาม ดังนั้น การทำความเข้าใจเรื่องของพื้นที่สาธารณะจึงเป็นเรื่องที่สำคัญเช่นกัน เนื่องจากกฎหมายประสงค์จะคุ้มครองผู้อื่นซึ่งใช้ประโยชน์ในพื้นที่เดียวกัน โดยไม่จำเป็นว่าพื้นที่นั้นจะอยู่ภายใต้การครอบครองของภาคส่วนใด หากมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นสถานที่สาธารณะแล้วย่อมจะต้องดูแลและคุ้มครองผลประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก การทำความเข้าใจในส่วนนี้จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากนี้ จากการศึกษายังพบว่า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถแบ่งแยกชนิดออกเป็น 3 กลุ่ม คือ สุรา เบียร์ และไวน์ เมื่อพิจารณาตามกฎหมายไทยได้ให้คำนิยามคำว่า “เครื่องดื่มแอลกอฮอล์” ไว้ในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และความหมายของ “สุรา” ไว้ในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 เมื่อพิจารณาลงไปในเนื้อหาของนิยามศัพท์พบว่า เป็นการให้ความหมายอย่างกว้างโดยรวมถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิด เบียร์และไวน์ด้วย เนื่องจากกฎหมายใช้คำว่า วัตถุทั้งหลายหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งหมายความว่า วัตถุใดๆ ก็ตามหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ กล่าวคือ วัตถุนั้นมีแอลกอฮอล์ในตัวเองหรือของซึ่งจะต้องผสมก่อนจึงจะเกิดแอลกอฮอล์ขึ้นย่อมอยู่ในความหมายของคำว่าสุราทั้งสิ้น แต่วัตถุนั้นจะต้องสามารถดื่มกินได้ กล่าวคือ บุคคลทั่วไปสามารถบริโภคเข้าสู่ร่างกายได้ โดยปลอดภัยหรือไม่ก่อให้เกิดพิษต่อร่างกายจนได้รับอันตรายเกิดขึ้น เนื่องจากแอลกอฮอล์นั้นเป็นองค์ประกอบ

ของสารที่นำไปใช้ประโยชน์ได้หลากหลายด้าน เช่น การนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิง หรือการนำมาทำความสะอาดวัตถุต่างๆ เป็นต้น ดังนั้น เมื่อความหมายของเครื่องต้มแอลกอฮอล์ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องต้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 3 ให้หมายถึงสุราตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 แล้วเครื่องต้มแอลกอฮอล์จึงหมายถึงวัตถุทั้งหลายหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งสามารถดื่มกินได้ อันจะทำให้เกิดความรวมถึงเบียร์และไวน์ด้วย ไม่เฉพาะแต่เครื่องต้มแอลกอฮอล์ชนิดสุราเท่านั้น อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 จำกัดความหมายของคำว่า สุราไว้ว่า ซึ่งสามารถดื่มกินได้ เช่นเดียวกับน้ำสุราหรือซึ่งดื่มกินไม่ได้ แต่เมื่อได้ผสมกับน้ำหรือของเหลวอย่างอื่นแล้ว สามารถดื่มกินได้ เช่นเดียวกับน้ำสุรา ตามเงื่อนไขจะเห็นว่าความหมายของสุรานั้น แบ่งได้ 2 ส่วนคือ ส่วนของวัตถุหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ที่สามารถบริโภคได้อย่างเดียวกับน้ำสุรา และส่วนของวัตถุหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ที่ไม่สามารถบริโภคได้โดยตรง แต่หากนำไปผสมกับของเหลวแล้วสามารถบริโภคได้อย่างเดียวกับน้ำสุรา ในส่วนแรกไม่มีปัญหาที่ต้องพิจารณาในส่วนของความหมาย เนื่องจากโดยสภาพหรือวิธีการบริโภคจะต้องเป็นอย่างเดียวกับน้ำสุรา แต่เมื่อพิจารณาในส่วนหลังแล้วจะเห็นว่าวัตถุหรือของผสมนั้นในขั้นแรกจะต้องไม่สามารถนำมาบริโภคได้โดยตรง ซึ่งอาจหมายถึงของแข็งหรือของเหลวก็ได้แต่ไม่สามารถบริโภคได้ทันที ไม่ว่าด้วยสภาพหรือแรงแอลกอฮอล์ จะต้องนำมาผ่านกรรมวิธีเพื่อให้กลายเป็นของเหลวก่อนจึงจะสามารถบริโภคได้ ดังนั้น หากวัตถุหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ในขั้นแรกไม่ใช่ของเหลวและสามารถบริโภคได้โดยตรง โดยไม่จำเป็นต้องผ่านกรรมวิธีข้างต้นแล้วย่อมไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายดังกล่าว แม้ว่าจะก่อให้เกิดอาการเมาเช่นเดียวกับน้ำสุราก็ตาม และในตอนท้ายของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวกำหนดปริมาณ

แอลกอฮอล์ของเครื่องต้มแอลกอฮอล์ไว้ว่าจะต้องมากกว่าศูนย์จุดห้าดีกรีด้วยเพื่อไม่ให้ขยายความรวมไปถึงวัตถุหรือของผสมที่มีแรงแอลกอฮอล์น้อยกว่าศูนย์จุดห้าดีกรี เช่น เบียร์ไม่มีแอลกอฮอล์ เป็นต้น

ดังที่กล่าวมา เครื่องต้มแอลกอฮอล์ที่ใช้บังคับภายใต้กฎหมายของไทย จึงมุ่งหมายเฉพาะแต่ส่วนที่เป็นเครื่องต้มเพื่อนำมาบริโภคเท่านั้น แม้ว่าจะสามารถนำไปใช้ทำประโยชน์อย่างอื่นนอกจากการบริโภคได้ แต่หากตามปกติแล้วคนทั่วไปนำมาดื่มกินเป็นเครื่องดื่มและมีปริมาณแอลกอฮอล์มากกว่าศูนย์จุดห้าดีกรีแล้วย่อมก็ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายนี้ และเมื่อนำมาเปรียบกับผลการสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้เกี่ยวกับเครื่องต้มแอลกอฮอล์น้อยกว่าผลที่ว่า ความถี่ในการบริโภคเครื่องต้มแอลกอฮอล์ของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.19 ($SD=1.17$) ประกอบกับการทราบถึงกฎหมายในเรื่องการควบคุมเครื่องต้มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.84 ($SD=0.94$) จึงเป็นไปได้ว่าความรู้ความเข้าใจในส่วนของความหมายเครื่องต้มแอลกอฮอล์มีไม่มากนัก จำเป็นจะต้องรณรงค์ส่งเสริมให้ความรู้ในส่วนนี้เพิ่มเติมเพื่อให้ประชาชนทราบว่าเครื่องต้มแอลกอฮอล์ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องต้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 นั้นมีกรอบหรือขอบเขตของความหมายอย่างไร

ผลการศึกษาการสร้างกลไกความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (key stakeholders) ในส่วนบทบาทของ regulator, provider และ user ในการควบคุมการต้มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะในไทยให้มีการบังคับใช้และตีความตามเจตนารมณ์ของกฎหมายไปในแนวทางที่มีความเห็นสอดคล้องกัน พบว่า การตีความตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในการควบคุมการต้มเครื่องต้มแอลกอฮอล์ของไทยเป็นการตีความเป็นรายกรณี เฉพาะในพื้นที่ที่ไม่มีความชัดเจนหรือมีคลุมเครือว่าอยู่ในพื้นที่บังคับตามกฎหมายหรือไม่ เพื่อหาแนว

บรรทัดฐานในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับตามกฎหมาย ดังนั้น พื้นที่สาธารณะซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงยังมีไม่เพียงพอเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยสาธารณะดังกล่าว จึงจำเป็นต้องขยายความพื้นที่ดังกล่าวให้กว้างขึ้น ดังนั้น การควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะในประเทศไทยจำเป็นต้องอาศัยกลไกความร่วมมือระหว่างผู้บังคับใช้กฎหมาย ผู้ประกอบการร้านค้า และผู้บริโภค โดยเฉพาะพื้นที่ชุมชนและพื้นที่คาบเกี่ยวกับพื้นที่ของเอกชน โดยอาจต้องอาศัยกลไกการกระจายอำนาจของฝ่ายปกครองหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อป้องกันและสอดส่องดูแลการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะ โดยอาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดพื้นที่และเวลาในการอนุญาตสำหรับควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในท้องที่และเป็นผู้ออกหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการควบคุมการบริโภคเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยแก่สังคม

นอกจากนี้ การแก้ไขปัญหามาดำเนินการโดยกำหนดมาตรการบังคับในการเฝ้าระวังผู้ที่จะฝ่าฝืนด้วยการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะผ่านใช้กลไกความร่วมมือของหน่วยงานในระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่นและภาคประชาชน และอาจกำหนดสินบนนำจับเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำงานช่วยเหลือเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยต้องกำหนดรางวัลตอบแทนนำจับเพื่อจูงใจให้ภาคประชาชนเกิดความตื่นตัวและกระตุ้นให้เกิดการสอดส่องดูแลกันเองในชุมชน อีกทั้งจะต้องยกระดับความเข้มข้นในการตรวจจับกรณีการเมาแล้วขับและส่งเสริมให้มีการจัดระบบบริการรับส่งสำหรับผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จนกระทั่งคืนสติไม่ได้เพื่อไม่ให้เกิดความเสี่ยงจากอุบัติเหตุบนท้องถนนและสร้างความปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภคด้วย

ผลการศึกษามาตรการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะของต่างประเทศโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มในการบัญญัติกฎหมายให้การดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะมีความผิดหรือไม่มีความผิด และกลุ่มที่มีวัฒนธรรมการบริโภคคล้ายคลึงกับไทย และผลการวิเคราะห์นโยบายกฎหมาย และปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะ โดยเปรียบเทียบระหว่างไทยกับกลุ่มประเทศตัวอย่าง ในส่วนของตัวบทกฎหมาย คำพิพากษา และแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อรองรับกับมาตรการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะในประเทศไทยว่า ข้อเสนอแนะในการเสนอมาตรการใหม่หรือแนวทางแก้ไขปัญหามาดำเนินการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พบว่า สำหรับมาตรการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะของต่างประเทศโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วอย่างสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลียที่มีการนำหลักกฎหมาย Open Container Laws เพื่อใช้เป็นข้อสันนิษฐานหรือเป็นหลักฐานสำหรับฐานความผิดในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะ เว้นแต่จะมีการกำหนดให้พื้นที่สาธารณะนั้นสามารถดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้ประโยชน์จากการเปิดภาชนะของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาใช้ควบคุมและลงโทษผู้กระทำความผิดหรือฝ่าฝืนข้อห้ามได้ ส่วนในฝรั่งเศสมีการควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะในลักษณะของประกาศโดยอาศัยอำนาจของหน่วยงานท้องถิ่นเป็นพื้นที่แต่ละพื้นที่ไปและกำหนดข้อยกเว้นที่จะไม่บังคับใช้กฎหมายดังกล่าวและในสิงคโปร์มีการตรากฎหมายออกมาใช้บังคับเป็นการเฉพาะในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะในลักษณะเช่นเดียวกับไทย โดยในประเทศไทยพื้นที่สาธารณะนั้นได้กำหนดให้มีความหมายอย่างกว้างไม่ได้กำหนดเป็นพื้นที่อย่างใดอย่างหนึ่งเช่น

เดียวกับไทย ทำให้การบังคับใช้กฎหมายสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อนำมาตรการของไทยที่บังคับใช้อยู่เปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศตัวอย่าง จะเห็นว่าประเทศไทยควรมีมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะเช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาบังคับใช้ โดยอาจมีการกำหนดแนวนโยบายและออกกฎหมายเพื่อมารองรับกับการควบคุมดังกล่าวอย่างเหมาะสม โดยเปิดโอกาสให้ผู้บังคับใช้กฎหมาย ผู้ถูกควบคุม และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดเงื่อนไข ชนิดเครื่องดื่ม สถานที่ และช่วงเวลาเพื่อใช้เป็นหลักในการควบคุมในแต่ละพื้นที่ เช่น พื้นที่ทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว หรือร้านอาหาร เป็นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ ภาครัฐควรส่งเสริมความเข้มแข็งให้แต่ละชุมชนสามารถควบคุมการดื่มเครื่องดื่มภายในพื้นที่สาธารณะได้ โดยกำหนดให้แต่ละอำเภอสามารถกำหนดมาตรการจำกัดพื้นที่เป็นของตนเอง เนื่องจากประเทศไทยมีความเป็นพหุวัฒนธรรม ไม่ควรใช้กฎหมายเดียวกันบังคับแก่ทุกพื้นที่ โดยอาจวางกรอบแนวคิดให้แต่ละพื้นที่สามารถกำหนดกระบวนการขออนุญาตในระดับท้องถิ่นได้ รวมไปถึงการกำหนดเงื่อนไขการควบคุมด้านชนิดเครื่องดื่ม สถานที่ และช่วงเวลาด้วย สำหรับกรณีออสเตรเลียมีการนำทฤษฎีการเลียนแบบพฤติกรรม ทฤษฎีการควบคุมและทฤษฎีการจำกัดด้วยสถานที่มาใช้ในการป้องกันการเยาวชนและกลุ่มเสี่ยงต่อปัญหาความรุนแรง ประเทศไทยจึงควรจัดให้มีป้ายเตือนและมีเจ้าหน้าที่ดูแลผู้ที่ดื่ม ควรพิจารณาการบังคับใช้กฎหมายในทุกพื้นที่อย่างจริงจัง มีความชัดเจน รวมถึงเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายให้มีเพียงพอและเพิ่มบทลงโทษ ทั้งนี้ จะต้องกระจายอำนาจในการตีความและการบังคับใช้กฎหมายลงไปในแต่ละเขตพื้นที่ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามภูมิภาคและวัฒนธรรมการดื่มโดยใช้ดุลยพินิจด้วยความระมัดระวังคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและข้อยกเว้น นอกจากนี้ ควรกำหนดกรอบและ

ขอบเขตการบังคับโดยให้สิทธิการดื่มแก่ผู้บริโภคอย่างจำกัดพื้นที่ในพื้นที่สาธารณะหรือกำหนดช่วงเวลาในการดื่มให้รัดกุมและป้องกันไม่ให้ไปกระทบสิทธิบุคคลอื่นที่ใช้พื้นที่โดยปกติ

กรณีสิงคโปร์มีการควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะ โดยเฉพาะการจัดโซนนิ่งหรือบริเวณสำหรับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะ นอกจากนี้ ประเด็นของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายใต้บังคับของกฎหมายจะการใช้การแบ่งตามหลักเกณฑ์ของปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่า 0.5 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป โดยระบุปริมาณแอลกอฮอล์ไว้บนฉลากบรรจุภัณฑ์ของเครื่องดื่มทุกชนิด สำหรับการกำหนดพื้นที่สาธารณะจะใช้เกณฑ์ในการเข้าถึงของประชาชนเป็นจุดการแบ่งแยก ไม่ว่าพื้นที่ดังกล่าวจะกำหนดเงื่อนไขใดๆ เพิ่มเติมหรือไม่ก็ตาม ส่วนฝรั่งเศสสามารถนำหลักการกำหนดพื้นที่สาธารณะมาใช้โดยให้แต่ละจังหวัดสามารถกำหนดพื้นที่สาธารณะเป็นนิยามเฉพาะของตนเองที่จะทำการควบคุมการดื่มโดยออกเป็นประกาศที่กำหนดพื้นที่อย่างเฉพาะเจาะจงหรือกำหนดพื้นที่อย่างทั่วไปที่ต้องการให้เป็นพื้นที่สาธารณะที่ทุกคนสามารถเข้าใช้ร่วมกัน ทำให้แต่ละจังหวัดมีพื้นที่สาธารณะภายใต้การควบคุมของตนเอง ไม่ให้มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ตรงตามที่แต่ละจังหวัดต้องการอย่างแท้จริง

การอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะ ผลการวิจัย พบว่า ในปัจจุบันสถานการณ์การควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะของไทย ยังไม่มีความชัดเจนมากพอ ทั้งในด้านความรับรู้ของผู้บริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ทราบเพียงบางพื้นที่ที่กำหนดห้ามมีการดื่ม และมีการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานของรัฐอย่างจริงจัง และในด้านของผู้บังคับใช้

กฎหมายที่ยังปัญหาในการนำพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาปรับใช้ในทางปฏิบัติ เนื่องจากจำนวนของผู้บริโภคมีจำนวนมากกว่าจำนวนเจ้าหน้าที่ประกอบกับต้องอาศัยการตีความในส่วนของผู้ที่สาธารณะซึ่งมีกฎหมายควบคุมไว้โดยเฉพาะกับพื้นที่สาธารณะที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับของการควบคุมการดื่มโดยกฎหมาย ทำให้เกิดช่องว่างในบางพื้นที่และส่งผลให้ผู้บังคับใช้กฎหมายไม่สามารถบังคับใช้ได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่กำหนดไว้ จึงยังคงมีเหตุการณ์ความรุนแรงและความเสียหายจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะเป็นประจำ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phongsopitnan (2012) ที่ศึกษาเรื่อง Legal Measures Concerning on Liquor Consumer Protection Right พบว่า มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่มีความชัดเจนเพียงพอ ผู้บังคับใช้กฎหมายเกิดความสับสนต่อการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่ที่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัญหาต่อเรื่องบทลงโทษ และการไม่กำหนดให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสินค้าไม่ปลอดภัย ทำให้มาตรการเหล่านี้ไม่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองและบังคับใช้จนไม่สามารถควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างที่ควรจะเป็น และผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonkerd (2009) ที่ได้ศึกษาเรื่อง Law Enforcement Problems on the Alcoholic Drinks Control Act. B.E. 2551 Case Control Study Locations พบว่า ประสิทธิภาพของนโยบายในการควบคุมปัญหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ซึ่งยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากไม่สัมพันธ์กันระหว่างบทบัญญัติแห่งกฎหมายกับสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ความเป็นอยู่ของผู้นิยมในชนบทและเมือง ประเพณีและวัฒนธรรมซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทำให้การบังคับใช้กฎหมายโดยเสมอภาคทำได้ยาก และเจ้าหน้าที่ในขณะนั้นไม่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอในการบังคับใช้กฎหมาย ทำให้มาตรการที่รัฐจัดให้มีขึ้นไม่มีผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง และยังเปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้กฎหมายไปในทางไม่ชอบด้วย การแก้ไขปัญหาจึงไม่บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ประชาชนไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษที่กำหนดขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า บทบัญญัติเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยที่ใช้บังคับอยู่อาจไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

นอกจากนี้ จากการศึกษามาตรการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะของต่างประเทศโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว พบว่า สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส และสิงคโปร์ มีการกำหนดพื้นที่สาธารณะให้มีความหมายอย่างกว้าง ไม่ได้กำหนดเป็นพื้นที่อย่างใดอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับประเทศไทย ทำให้การบังคับใช้กฎหมายสามารถบังคับใช้ได้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ และถ้าการบังคับใช้กฎหมายของไทยในส่วนของการดื่มในพื้นที่สาธารณะให้หน่วยงานในแต่ละพื้นที่สามารถพิจารณาและกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขชนิดเครื่องดื่ม สถานที่ และช่วงเวลาในการควบคุม จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของแต่ละพื้นที่ เหมือนกับการมีส่วนร่วมโดยการจัดตั้งภาคีเครือข่ายของผู้นำชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุ มูลนิธิในพื้นที่ และหน่วยงานทางราชการในอำเภอแม่จัน จังหวัดน่าน ที่ได้ร่วมกันจัดทำกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ด้วยการจัดเวทีสาธารณะเพื่อรับฟังปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นและกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อการแก้ไขปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เอง ตามที่ Deepala (2008) ได้ทำการศึกษาเรื่อง Community Leader's Participation in

Solving Problems with Alcohol Consumption of People in Maejarim District, Nan Province
ไว้ก่อนแล้ว

ข้อเสนอแนะ

(1) การบังคับใช้กฎหมายของไทยในส่วนของการดื่มในพื้นที่สาธารณะ ไม่ควรใช้กฎหมายเดียวกันบังคับแก่พื้นที่ เพราะแต่ละท้องที่จะมีวัฒนธรรมหรือเทศกาลไม่เหมือนกัน ควรกำหนดให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานในเป็นระดับท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลเป็นผู้พิจารณาในรายละเอียดว่าจะกำหนดหลักเกณฑ์อย่างไร

(2) ควรนำแบบกฎหมายของสิงคโปร์มาใช้ในการกำหนดโซนนิ่งหรือบริเวณในพื้นที่สาธารณะที่อยู่ในการควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมถึงการกำหนดคำนิยามของพื้นที่สาธารณะโดยใช้เกณฑ์การเข้าถึงของประชาชนและระบุว่าพื้นที่ใดบ้างเป็นพื้นที่สาธารณะที่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุม

(3) สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ควรเปิดโอกาสให้ผู้บังคับใช้ ผู้ถูกควบคุม

และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมกันในการกำหนดเงื่อนไขชนิดเครื่องดื่ม สถานที่ และช่วงเวลาเป็นหลักในการควบคุมในแต่ละพื้นที่อื่นจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของแต่ละพื้นที่และควรกำหนดกรอบและขอบเขตพื้นที่หรือช่วงเวลาในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้รัดกุม และมีกฎหมายคุ้มครองผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย

(4) ควรให้กระทรวงสาธารณสุขร่างกฎหมาย Open Container Law โดยกำหนดให้การเปิดขวดเป็นข้อสันนิษฐานไว้แล้วว่าต้องรับผิดชอบ จะทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายในการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ง่ายขึ้น

(5) ควรมีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีการจำหน่ายอยู่โดยทั่วไปหลายประเภททั้งที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และไม่อยู่ในบังคับกฎหมายดังกล่าว ทั้งผู้บังคับใช้กฎหมายและผู้อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย เพื่อไม่ให้เกิดการนำกฎหมายไปใช้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบและไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

References

- Arendt, H. (1998). *The human condition*. The University of Chicago Press.
- Benedikt, M. L. (1979). To Take Hold of Space: Isovists and Isovists Fields. *Environment and planning. B, Planning and design*, 6(1), 47-65.
- Boonkerd, Y. (2009). *Law enforcement problems on the Alcoholic Drinks Control ACT. B. E. 2551: Case control study locations*. Master of laws, Sripatum University Chonburi Campus. [In Thai]
- Cook, P. A., Tocque, K., Morleo, M., & Bellis, M. A. (2008). *Opinions on the impact of alcohol on individuals and communities: Early summary findings from the North West Big Drink Debate*. Liverpool, England: Liverpool John Moores University.
- Deepala, U. (2008). *Community leader's participation in solving problems with alcohol consumption of people in Maejarim district, Nan province*. Master of Public Administration (Urban and Rural Community Administration and Evelopment) Uttaradit Rajabhat University. [In Thai].
- Editorial Staff. (2020). *Open Container Laws Within the United States*. Retrieved from <https://www.alcohol.org/laws/open-container/> Global status report: alcohol policy. Author.
- Hames, G. (2014). *Alcohol in World History*. Routledge.
- Légifrance. (2020). *Le service public de la diffusion du droit. Code de la santé*. Retrieved from https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006072665/
- Phongsophitanan, U. (2012). *Legal Measures Concerning on Liquor Consumer Protection Right*. Master of Laws, Sripatum University Chonburi Campus. [In Thai]
- Rosso, A. M. (2012). Beer and wine in antiquity: Beneficial remedy or punishment imposed by the Gods?. *Acta med-hist Adriat*, 10(2), 237-262.
- Singapore Statutes online plus. (2020). *Republic of Singapore Government Gazette Acts Supplement*. Published by Authority. Retrieved from <https://sso.agc.gov.sg/Act/LCSCA2015>
- Subcharoen, P. (2016). *Urban sociology* (4th ed). Ramkhamhaeng University Press. [In Thai]
- United States Department of Transportation. (2020). *TEA-21 Moving Americans into the 21st Century. What's New on the TEA-21*. Retrieved from <https://www.fhwa.dot.gov/tea21/>
- Usaha, J. (2020). *Situation, Importance, Alcohol Control, National Alcohol Policy Strategic Plan, Draft National Alcohol Strategy Action Plan 2017-2020*. Retrieved from https://www.nurs.chula.ac.th/th/content_page/download/275/299/15.html [In Thai]
- World Health Organization. (2004). *Substance abuse department, World health organization*. Author.

แนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอน วิชาชุด มวย และต่อสู้ป้องกันตัว: กรณีศึกษานักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

สันต์ดี มีถาวร¹ นฤตลภัสสร จักษุเดโชวิชย์²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอน วิชาชุด มวย และต่อสู้ป้องกันตัว โดยการศึกษากรณีศึกษานักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (2) เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรค แนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอนวิชาชุด มวย และต่อสู้ป้องกันตัว โดยการศึกษากรณีศึกษานักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ และ (3) เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอนวิชาชุด มวย และต่อสู้ป้องกันตัว โดยการศึกษากรณีศึกษานักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจให้มีความเหมาะสม การศึกษาในครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ สุ่มตัวอย่าง จำนวน 233 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เจาะลึก เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอนวิชาชุด มวย และต่อสู้ป้องกันตัวของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอนวิชาชุด มวย และต่อสู้ป้องกันตัว โดยทำการศึกษาคณบดีนักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจยังคงมีปัญหาในเรื่อง ความปลอดภัยในการเรียนของนักเรียนนายร้อยตำรวจในวิชาชุด มวย และต่อสู้ป้องกันตัวมีอันตรายในการเรียนรู้ท่า ยาก ๆ ที่มีความอันตราย เวลาเรียนมีน้อย ครูอาจารย์ผู้สอนไม่เพียงพอ นักเรียนนายร้อยตำรวจขาดแรงจูงใจในการเรียน ดังนั้น การปรับปรุงเวลาเรียนโดยเพิ่มชั่วโมงเรียนให้มากขึ้น การเพิ่มครูอาจารย์ผู้สอนให้มากขึ้น การปรับปรุงอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนให้ทันสมัย การเรียนวิชาชุด มวย และต่อสู้ป้องกันตัวต้องมีเกรด และอย่าประมาทในระหว่างการเรียนการสอน ครูอาจารย์และนักเรียนต้องความรู้ด้านเรื่องการปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา ควรจัดสร้างศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬาในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ เพื่อเป็น ศูนย์รวม วิทยาศาสตร์การกีฬาเป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา; การจัดการความปลอดภัย; การเรียนการสอนวิชาชุด มวย และต่อสู้ป้องกันตัว
ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

สันต์ดี มีถาวร และนฤตลภัสสร จักษุเดโชวิชย์. (2564). แนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอน วิชาชุด มวย และต่อสู้ป้องกันตัว: กรณีศึกษานักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(1), 203-217.

¹ กองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธร ภาค 7
11/3 ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000, ประเทศไทย
อีเมล: meethavorn12354@gmail.com

² คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Approach to Development Judo Training Boxing and Fighting for Safety Management of Police Cadets Case Study: RPCA

Sunti Meetavon¹ Naruedolrapassorn Jaksudechovanith²

Abstract

This article research objectives which are (1) To study the Approach to Development Judo Training Boxing and Fighting for Safety Management of Police Cadets Case study: RPCA. (2) To study problems and obstacles Approach to Development Judo Training Boxing and Fighting for Safety Management of Police Cadets Casestudy: RPCA. (3) To Achieve Approach to Development Judo Training Boxing and Fighting for Safety Management of Police Cadets Casestudy: RPCA to be Appropriate. This study uses Mixed Methods Research. The quantitative research was conducted by sampling 233 respondents and analyzed the data. Qualitative Research by Focus Group to survey opinions and in-depth interview for the development of safety management in Judo, Boxing and Combat Training.

The result of this case study shows that Safety Management in Judo Boxing and Fighting. There are still problems. Safety in the study of cadets in martial arts, boxing and martial arts. Danger in learning difficult postures. Dangerous Lesson time Teachers are not enough. Police officers lacked motivation to study, so they improved their study time by adding more classes. Adding teachers to lecturers Improvement of equipment used in teaching and learning. Learning martial arts, boxing and martial arts requires a grade. And do not underestimate during the course. Teachers and students need first aid knowledge. Knowledge of sports science. Should build a sports science center in the police academy. To be the center Sports Science By the principles.

Keywords: Guidelines Development; Management; Safety; Teaching Judo Boxing; and Fighting

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Meetavon, S., & Jaksudechovanith, N. (2021). Approach to Development Judo Training Boxing and Fighting for Safety Management of Police Cadets Case Study: RPCA. *Ph.D. in Social Sciences Journal*. 11(1), 203-217.

¹ Crime Investigation Division Provincial Police Region 7
 11/3 Pra Pathom Jedi, Mueang, Nakhon Pathom 73000, Thailand
 E-mail: meethavorn12354@gmail.com

² Faculty of Police Science, Royal Police Cadet Academy

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับชีวิตของเราทุกคน และเป็นสิ่งที่ทุกคนแสวงหาองค์ความรู้เพื่อมาใช้ในการดำเนินชีวิต การทำงาน และการสร้างความสำเร็จให้กับชีวิตของเราทุกคน เราปฏิเสธไม่ได้ว่าการศึกษามีอิทธิพลต่อสังคมโลกในปัจจุบัน ต่างคนต่างแสวงหาหลักสูตร สถาบัน หรือสถานที่สำคัญเกี่ยวกับความรู้นั้นๆ อย่างจริงจัง และเป็นที่คาดหวังว่าจะค้นพบตัวตนได้จากการศึกษาในสาขาหรือหลักสูตรนั้นๆ ด้วยเช่นกัน ระบบโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กระแสโลกาภิวัตน์ได้เข้ามาอิทธิพลต่อหลายๆ ประการในสังคมไม่ว่าแต่ระบบการศึกษาที่มีการปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เพื่อก่อให้เกิดความทันสมัยในองค์ความรู้ และสอดคล้องต่อผู้ศึกษาและยังมีส่วนช่วยดึงดูดให้ผู้สนใจเข้ามาศึกษาและนำองค์ความรู้ไปใช้เพื่อเกิดประโยชน์ต่อไป (Phithakthanatkun, 2017) ดังนั้น อุดมศึกษาไทยในช่วงปี พ.ศ. 2555-2559 ต้องมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด เพื่อเป็นแหล่งความรู้ ที่ตอบสนองการแก้ไขปัญหาวิกฤติและชี้้นำการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชาติ และต้องถื่นโดยเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และต้องส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันได้ในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ ผลผลิตกำลังคนที่มีศักยภาพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานสามารถทำงานเพื่อดำรงชีพตนเองและเพื่อช่วยเหลือสังคม มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ และมีสุขภาวะทั้งร่างกายและจิตใจ รวมทั้งพัฒนาอาจารย์ให้เป็นมืออาชีพ และผู้เชี่ยวชาญมืออาชีพให้เป็นอาจารย์พัฒนาวิชาชีพอาจารย์ให้เป็นที่ยอมรับของสังคม มีการจัดการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยใช้ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ บนพื้นฐาน

การผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของประเทศไทย (Ministry of Education, 2017)

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เป็นสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางด้านวิชาชีพตำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบุคลากรในวิชาชีพตำรวจตามความต้องการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพขั้นสูง ทำการสอน การวิจัย การฝึกอบรม และให้บริการทางวิชาการแก่สังคมโดยเน้นทักษะความเชี่ยวชาญด้านการบังคับใช้กฎหมายและวิชาชีพตำรวจเป็นสำคัญ กลุ่มงานพลศึกษาและต่อสู้ป้องกันตัว ศูนย์ฝึกตำรวจ มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการให้การศึกษา ฝึกอบรม พัฒนาวิชากีฬา วิชาพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การกีฬา การต่อสู้ป้องกันตัว วิชายูโด และวิชามวย แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจ เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจให้แข็งแรงมีพลานามัยสมบูรณ์ มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีความสามารถในการต่อสู้และป้องกันตนเอง ตลอดจนสามารถช่วยเหลือประชาชนให้ได้รับความปลอดภัยจากการประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน (Royal Police Cadet Academy, 2018) โดยทำการสอนวิชายูโดให้กับนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 2 ภาควิชาการศึกษาที่ 1 ทำการสอนวิชามวยให้กับนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 2 ภาควิชาการศึกษาที่ 2 และทำการสอนวิชาต่อสู้ป้องกันตัวให้กับนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 3 ภาควิชาการศึกษาที่ 1

ปัจจุบัน พบว่า การจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอนวิชายูโด มวย และต่อสู้ป้องกันตัวของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ยังขาดความปลอดภัย โดยจะเห็นได้จากสถิตินักเรียนนายร้อยตำรวจบาดเจ็บจากการเรียนการสอนวิชาดังกล่าวข้างต้น ย้อนหลัง 5 ปี (Royal Police Cadet Academy, 2018)

ตาราง 1

สถิตินักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 2-3 บาดเจ็บจากการเรียนการสอนวิชายูโด มวย และต่อสู้ป้องกันตัว

ปีการศึกษา	อาการบาดเจ็บ	ชั้นปีที่ 2		ชั้นปีที่ 3	รวม
		วิชายูโด	วิชามวย	วิชาต่อสู้ป้องกันตัว	
2556	กระดุกและข้อ	62	84	54	200
2557	กระดุกและข้อ	101	89	49	239
2558	กระดุกและข้อ	90	85	65	240
2559	กระดุกและข้อ	99	90	34	223
2560	กระดุกและข้อ	85	74	107	266
	รวม	437	422	309	1,168

นอกจากนี้ ยังพบว่า ด้านอาวุธ อุปกรณ์ การเรียนการสอน เช่น เบาะล้มตัว มีไม่เพียงพอ ทำให้ไม่เกิดความปลอดภัยในการเรียนการสอน ในขณะเดียวกันด้านครูอาจารย์ผู้สอนวิชายูโด มวย และต่อสู้ป้องกันตัว ยังขาดความรู้ความสามารถ ความชำนาญในการสอนในด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ความรู้ด้านวิชาการ วิทยาศาสตร์การกีฬา เป็นต้น อีกทั้งอาจารย์ประจำวิชาดังกล่าวข้างต้น ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนนายร้อยตำรวจ ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีความปลอดภัยที่เพียงพอ

จากที่กล่าวมาข้างต้น โรงเรียนนายร้อยตำรวจเป็นหน่วยงานระดับอุดมศึกษาเฉพาะทางด้านวิชาชีพตำรวจ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการในการจัดการความปลอดภัยการเรียนการสอนวิชายูโด มวย และต่อสู้ป้องกันตัวของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ให้เกิดความปลอดภัยสูงสุด ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนนายร้อยตำรวจที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจออกไปให้บริการแก่สังคม โดยมีทักษะความเชี่ยวชาญด้านการบังคับใช้กฎหมายและวิชาชีพตำรวจให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอน วิชายูโด มวย และต่อสู้ป้องกันตัว โดยการศึกษากรณีนักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรค แนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอน วิชายูโด มวย และต่อสู้ป้องกันตัว โดยการศึกษากรณีนักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
3. เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอนวิชายูโด มวย และต่อสู้ป้องกันตัว โดยการศึกษากรณีนักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจให้มีความเหมาะสม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เลขที่ 90 หมู่ที่ 7 โรงเรียนนายร้อยตำรวจ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ตัวแปรที่เป็นการศึกษา ได้แก่ การจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอน วิชายูโด มวย และต่อสู้ป้องกันตัวของนักเรียนนายร้อย

ตำรวจ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านครูอาจารย์ผู้สอนวิชา ยุโด มวย และต่อสู้ป้องกันตัว ด้านอาวุธ อุปกรณ์ การเรียนการสอน ด้านตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจ และด้าน สภาพแวดล้อมในการเรียนการสอน

3. ขอบเขตเวลาระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา รวบรวมข้อมูล คือ 12 เดือน เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2560 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2561

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาการจัดการ ความปลอดภัยในการเรียนการสอน วิชายุโด มวย และ ต่อสู้ป้องกันตัว โดยการศึกษากรณีนักเรียนนายร้อย ตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

2. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรค แนวทาง การพัฒนาการจัดการความปลอดภัยในการเรียน การสอนวิชายุโด มวย และต่อสู้ป้องกันตัว โดยการศึกษา กรณีนักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

3. ทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาการจัดการ ความปลอดภัยในการเรียนการสอนวิชายุโด มวย และ ต่อสู้ป้องกันตัว โดยการศึกษากรณีนักเรียนนายร้อย ตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจให้มีความเหมาะสม

4. ทำให้ครูอาจารย์ผู้สอนวิชายุโด มวย และต่อสู้ ป้องกันตัวมีมาตรฐานที่ชัดเจนในการป้องกันไม่ให้นักเรียนนายร้อยบาดเจ็บจากการเรียนการสอนวิชา ต่อสู้ป้องกันตัว

5. ทำให้นักเรียนนายร้อยตำรวจที่วิชายุโด มวย และต่อสู้ป้องกันตัวมีความปลอดภัยมากขึ้น

6. ทำให้สามารถพัฒนาทักษะในการเรียน การสอนวิชายุโด มวย และต่อสู้ป้องกันตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอนวิชายุโด

มวย และต่อสู้ป้องกันตัวของนักเรียนนายร้อยตำรวจ นั้น ผู้เขียนได้ทำการศึกษาถึงความหมายแนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัย แนวคิดทฤษฎีด้าน พฤติกรรมศาสตร์ บทบาทของผู้บริหารในการป้องกัน อุปถัมภ์ในสถานศึกษา การจัดการความปลอดภัยของ สถานศึกษา งานบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน ความเป็นมาและการเรียนการสอนวิชายุโด มวย และ ต่อสู้ป้องกันตัวของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ดังต่อไปนี้

แนวคิดทฤษฎีทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ โดย Henri Fayol นำเสนอว่า เป็นแนวคิดทฤษฎีการบริหาร จัดการโดยเน้นถึงเกณฑ์การบริหารที่เป็นสากล โดย กำหนดหลักเกณฑ์ในการบริหารของผู้บริหาร (management functions) ต้องมีการวางแผน (planning) การจัดองค์การ (organizing) การบังคับบัญชาหรือการ สั่งการ (commanding) การประสานงาน (coordinating) การควบคุม (controlling) และได้วางหลักการ บริหาร (management principle) ไว้ 14 ประการ คือ การแบ่งงานกันทำ อำนาจหน้าที่ ความมีระเบียบ วินัย เอกภาพในการบังคับบัญชา เอกภาพในการสั่ง การ ผลประโยชน์ขององค์การมาก่อนผลประโยชน์ ส่วนบุคคล ผลตอบแทนที่ได้รับ การรวมอำนาจ สาย การบังคับบัญชา ความมีระเบียบเรียบร้อย ความเสมอภาค ความมั่นคงในการทำงาน ความคิดริเริ่ม และความ สามัคคี (Nuamai, 2017)

การบริหารจัดการ หมายถึง เทคนิคและวิธี การต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานในองค์การเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่ตั้งไว้ การดำเนินงานให้ บรรลุวัตถุประสงค์โดยการใช้กระบวนการอย่างมี ระเบียบ โดยที่ผู้บริหารต้องทำหน้าที่เป็นทั้งหัวหน้า ผู้นำ ผู้ประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัย กระบวนการ การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับ บัญชาหรือการสั่งการ การประสานงาน และการ ควบคุม (Dejsub, 2007, pp. 26-27)

ความปลอดภัย หมายถึง การรอดพ้นจากอันตราย ทั้งอันตรายต่อตนเองและทรัพย์สิน รวมทั้งพฤติกรรม หลีกเลียงจากปัญหาที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ กายและสุขภาพจิตของตนเองและผู้อื่น (Intaruksa, 2011) แนวคิดหลักเกี่ยวกับความปลอดภัยในโรงเรียน แนวคิดหลักเกี่ยวกับความปลอดภัยในโรงเรียน หมายถึง อุบัติภัยในสถานศึกษา เป็นอุบัติเหตุเกิดจากภาวะที่ไม่สมดุลของพฤติกรรมบุคคลสิ่งแวดล้อมและสิ่งๆ ทำให้เกิดความบาดเจ็บ สามารถป้องกันได้ถ้าผู้บริหาร ระดับสูงของสถานศึกษาให้ความสำคัญ ด้วยความร่วมมือของทุกคนในสถานศึกษา โดยมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบมีแบบแผนและต่อเนื่อง (Aonbanchong, 2006) ทฤษฎีการเกิดอุบัติเหตุ ตามทฤษฎีโดมิโน เป็นการเรียงลำดับการประสบอันตราย เป็นขั้นตอน ถ้าเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ขั้นตอนหนึ่งเกิดขึ้นก็จะส่งผลกระทบไปยังขั้นตอนอื่นๆ ตามลำดับ จนถึงลำดับ ขั้นตอนสุดท้ายก็คือการบาดเจ็บ และทฤษฎีรูปแบบ ระบบความปลอดภัยของ Firenze การศึกษาเรื่อง สาเหตุของอุบัติเหตุจะต้องศึกษาองค์ประกอบทั้งระบบ ซึ่งมีปฏิริยาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน (Kanaraksa, 2003)

ระบบการบริหารงานความปลอดภัยสมัยใหม่ (Modern Safety Manangement-MSM) เป็นการ พัฒนารูปแบบการบริหารงานความปลอดภัย และ ความสูญเสียอย่างเป็นระบบที่มีการกำหนดเป้าหมาย อย่างชัดเจน มีมาตรฐาน และระบบประเมินวัดผลที่ เชื่อถือได้ ยอมรับเป็นสากล โดยมีคุณลักษณะแนวคิด การบริหารงาน (management concept) มีระบบ ข้อมูลเพื่อการบริหาร (management information system) มีมาตรฐานการปฏิบัติงาน (performance standard) และมีระบบการประเมินผลวัดผล (measurement and evaluation system) (Siriruekudomporn, 2003) แนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมเป็นการกระทำหรือการแสดงออกของสิ่งมีชีวิตทั้งที่ปรากฏออกมาให้เห็นหรือสัมผัสได้ และไม่

สามารถเห็นหรือสัมผัสได้ เป็นสิ่งที่สิ่งมีชีวิตกระทำหรือ ปฏิริยาต่างๆ แสดงออก ซึ่งแสดงออกทั้งภายในและ ภายนอก ประกอบไปด้วย องค์ประกอบของพฤติกรรม องค์ประกอบการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีลำดับ ขั้นตอนความต้องการของ Maslow ความแตกต่างระหว่าง บุคคลในการเรียนรู้ และปัจจัยที่ส่งผลให้บุคคลมี พฤติกรรมที่แตกต่างกัน

แนวทางการจัดการความปลอดภัยในสถาน ศึกษา องค์ประกอบสำคัญในการดำเนินการป้องกัน อุบัติภัยในงานป้องกันอุบัติเหตุ ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้าง หรือรูปแบบการดำเนินการใดๆ ก็ตามองค์ประกอบ สำคัญที่ช่วยให้งานประสบผลสำเร็จสมความมุ่งหมาย ก็คือ ฝ่ายบริหาร การมอบหมายและกระจายความ รับผิดชอบ ผู้บริหารในสถานศึกษาควรมีแนวทางใน การจัดการความปลอดภัย (Aonbanchong, 2006) แนวคิดการบริหารร่างกาย ร่างกายที่แข็งแรงย่อม เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิชาศิลปะการต่อสู้ป้องกัน ตัว เพราะสามารถจะรับการฝึกหัดอบรมได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพและปลอดภัย เพราะฉะนั้นการบริหาร และการเสริมสร้างร่างกายเพื่อให้ร่างกายแข็งแรงจึง เป็นสิ่งสำคัญ ประโยชน์ที่ได้รับจากการที่เป็นคน แข็งแรงและว่องไว คือ ถ้าเกิดการต่อสู้กันขึ้นผู้ที่มี ร่างกายแข็งแรงกว่าย่อมได้เปรียบเกี่ยวกับแรงปะทะ และจะได้รับความปลอดภัย นอกจากนี้ยังเป็นผลต่อ เนื่องทางระบบประสาท เพิ่มความว่องไวเกี่ยวกับการ เคลื่อนไหวอีกด้วย (Rodsukcharoen, 2016)

แนวคิดเกี่ยวกับศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว วิธี การต่อสู้โดยใช้ร่างกายเป็นอาวุธที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า เพื่อให้ตนเองพ้นภัยและต่อมาได้พัฒนาเป็นกีฬาและ เพื่อการออกกำลังกาย อาทิเช่น ยูโด มวย คาราเต้ เทควันโด กังฟู เป็นต้น ต้องฝึกฝนทักษะเช่น ทักษะการ ทรงตัว ทักษะการหลบหลีก ทักษะการเคลื่อนที่ หลัก การล้ม หลักการโต้ตอบ เนื่องจากอาวุธในร่างกายของ มนุษย์ก็มีจุดอ่อนหากไม่ระมัดระวังอาจเกิดอันตรายถึง

ชีวิตได้ ซึ่งจุดอ่อนในร่างกายของมนุษย์ได้แก่ ขมับ ตา จมูก ปาก คาง ลำคอ ตรงหัวใจ ลิ้นปี่ เป็นต้น (Rod-sukcharoen, 2016) ความหมายของวิทยาศาสตร์ การกีฬา วิทยาศาสตร์การกีฬาเป็นการนำคำ 2 คำมารวมกัน คือ วิทยาศาสตร์กับกีฬา วิทยาศาสตร์การกีฬาเป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์ โดยนำหลักวิชาต่างๆ เช่น กายวิภาคศาสตร์ สรีรวิทยาการออกกำลังกาย การแพทย์ โภชนาการ จิตวิทยา วิทยาศาสตร์การเทคโนโลยี ต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการออกกำลังกาย การฝึกซ้อม กีฬา การแข่งขันกีฬา ตลอดจนการดูแลสุขภาพร่างกาย อย่างเป็นขั้นตอน (Institute of Physical Education Chumphon Campus, 2017)

ความสำคัญของวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา การที่จะพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการกีฬาของชาติ ให้สูงขึ้นจะต้องอาศัยความรู้และกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ทาง วิทยาศาสตร์การกีฬา การที่จะบรรลุถึงเป้าหมายได้ต้อง อาศัยความร่วมมือของบุคคลหลายฝ่ายที่สำคัญได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางวิทยาศาสตร์การกีฬาในแต่ละสาขาและ ผู้บริหารในแต่ละระดับ บุคคลทั้งสองกลุ่มถือว่าเป็น บุคคลสำคัญมาก (Tennis Pyramid Institute, 2017)

ความเป็นมาของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนนาย ร้อยตำรวจขึ้นในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2444 ณ มณฑลนครราชสีมา อันเป็นรากฐานเริ่มต้นของโรงเรียน นายร้อยตำรวจยุคปัจจุบัน โดยกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ย้ายที่ตั้ง โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ไปตั้งที่ ตำบลห้วยจรเข้มะ จังหวัด นครปฐม ปัจจุบันโรงเรียนนายร้อยตำรวจบริหารงาน ภายใต้พระราชบัญญัติโรงเรียนนายร้อยตำรวจ พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ได้กำหนดให้โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เป็นสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางด้านวิชาชีพตำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบุคลากรในวิชาชีพตำรวจตาม

ความต้องการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน การวิจัย การฝึกอบรม และให้บริการทางวิชาการ แก่สังคมโดยเน้นทักษะความเชี่ยวชาญด้านการบังคับ ใช้กฎหมายและวิชาชีพตำรวจเป็นสำคัญ (Royal Police Cadet Academy, 2018)

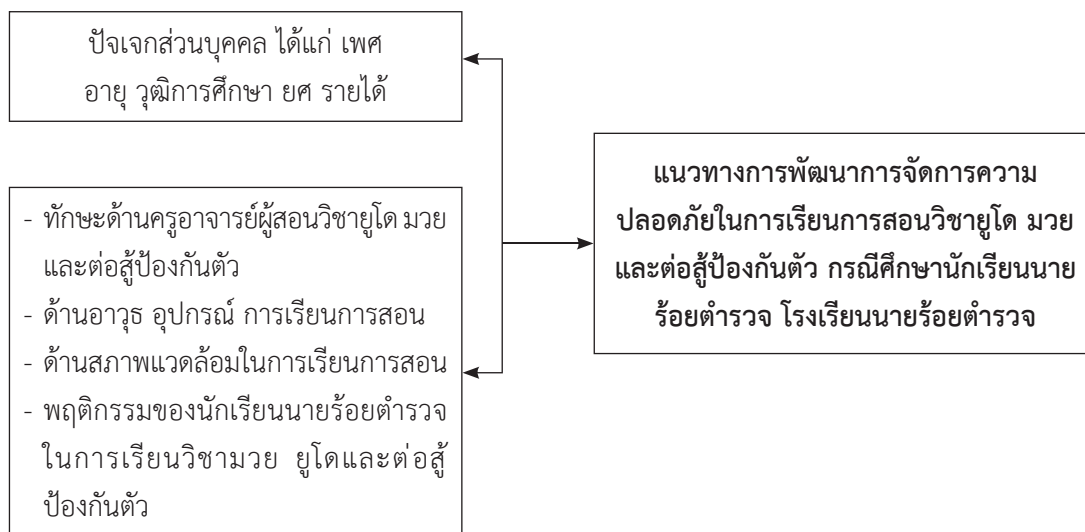
การเรียนการสอนวิชาโยด มวย และการต่อสู้ ป้องกันตัวของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ กลุ่มงาน พลศึกษาและต่อสู้ป้องกันตัว ศูนย์ฝึกตำรวจ มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการให้การศึกษา ฝึกอบรม พัฒนาวิชากีฬา วิชาพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การกีฬา วิชาโยดแก่นักเรียนนายร้อยตำรวจ และผู้เข้ารับการ อบรม เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ให้แข็งแรง มีพลานามัยสมบูรณ์ มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีความสามารถในการต่อสู้และป้องกันตนเอง ตลอดจน สามารถช่วยเหลือประชาชนให้ได้รับความปลอดภัย จากการประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน โดยทำการ สอนวิชาโยดให้กับนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 2 ภาคการศึกษาที่ 1 ทำการสอนวิชามวยให้กับนักเรียน นายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 2 ภาคการศึกษาที่ 2 และทำการ สอนวิชาต่อสู้ป้องกันตัวให้กับนักเรียนนายร้อยตำรวจ ชั้นปีที่ 3 ภาคการศึกษาที่ 1 (Royal Police Cadet Academy, 2018)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง Niponpittaya (1990) ศึกษา พบว่า ครูมีบทบาทในการส่งเสริมพฤติกรรมความ ปลอดภัยให้นักเรียนโดยส่วนรวมอยู่ใน ระดับดี ครู มีบทบาทในการส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัยใน ด้านการเป็นผู้ฝึกฝนอบรมไม่แตกต่างกัน ครูมีบทบาท ในการส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัยในด้านการ เป็นแบบอย่างที่ดี ขณะที่ Sriwarom (2012) ได้ศึกษา พบว่า ควรมีการอบรม สัมมนา และให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านการดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัย ด้านอุบัติเหตุของนักเรียนในโรงเรียน ได้แก่ ครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน

Insai (2015) ศึกษาพบว่า ควรปรับปรุงอาคารสถานที่ให้พร้อมใช้งานตลอดเวลา มีการดูแลบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดี ไม่ชำรุดทรุดโทรม คุณครูสามารถให้ความรู้แก่นักเรียน ให้นักเรียนสามารถนำเอาไปใช้และระวังตัวเองได้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน การจัดการความปลอดภัยของนักเรียนด้านการจัดการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนตรวจสอบเครื่องมือ เครื่องใช้ สถานที่ และทางโรงเรียนให้มีการจัดทำแผนการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยแก่นักเรียนทุกปีการศึกษา ส่วน Moolkeun (2016) ศึกษาพบว่า ตรวจสอบระบบไฟฟ้า

สายไฟโครงสร้างและส่วนประกอบอาคาร แต่งตั้งผู้รับผิดชอบดูแลในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ ปฐมนิเทศนักเรียนใหม่เกี่ยวกับอาคารสถานที่ ชี้แจงให้ความรู้ การดูแลรักษาเพื่อระวังความปลอดภัยของอาคารเรียน อาคารประกอบจัดทำป้ายและแผนผังข้อควรระวังด้านความปลอดภัยในจุดอันตรายทุกชั้นเรียน แต่งตั้งเวรยามรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษา ส่วนอุบัติเหตุจากเครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องเล่นสนามอุปกรณ์ต่างๆ มีมาตรการป้องกันและแก้ไขโดยตรวจสอบทดสอบเครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องเล่นสนาม และอุปกรณ์ต่างๆ ให้มีสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอน วิชาโยโด มวย และต่อสู้ป้องกันตัว: กรณีศึกษานักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ การศึกษาครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (mixed method research) โดยใช้

การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอนวิชาโยโด มวย และต่อสู้ป้องกันตัว ศึกษากรณี: นักเรียน

นายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ชั้นตอนที่ 1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และ ทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีวิจัยเชิง ปริมาณ (quantitative research) ชั้นตอนที่ 2 ผู้ เชี่ยวชาญตรวจสอบร่างข้อคำถาม และประเด็นในการ ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง และทำการลงพื้นที่ ค้นคว้าภาคสนาม โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (quan- titative research)

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาถึง ปัญหาและอุปสรรค แนวทางการพัฒนาการจัดการ ความปลอดภัยในการเรียนการสอนวิชาโยธ มวย และต่อสู้ป้องกันตัว ศึกษากรณี: นักเรียนนายร้อย ตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ชั้นตอนที่ 3 ทำการ สอนหนักกลุ่ม (focus group) สัมภาษณ์ความคิดเห็นจาก ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาโยธ มวย และต่อสู้ป้องกันตัว โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อให้ได้แนวทางการ พัฒนาการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอน วิชาโยธ มวย และต่อสู้ป้องกันตัว ศึกษากรณี: นักเรียน นายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจให้มีความ เหมาะสม ชั้นตอนที่ 4 สัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) ผู้บริหารระดับสูงสำนักงานตำรวจแห่ง ชาติ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม นักเรียนนายร้อยตำรวจ ชั้นปีที่ 2-4 จำนวน 233 คน ที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 233 คน เป็นเพศชาย จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 65.2 และเพศหญิง จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 มีอายุระหว่าง 21-23 ปี จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 50.6 รอง ลงมาคือ มีอายุ 18-20 ปีจำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 39.1 มีอายุ 24-26 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอน

ปลาย จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 63.5 รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวน 83 คน คิด เป็นร้อยละ 35.6 และสูงกว่า จำนวน 2 คน คิดเป็น ร้อยละ 0.9 ตามลำดับ มีสถานภาพโสด จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 100 นักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 2 จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 50.6 รองลงมาคือ นักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 3 จำนวน 74 คน คิด เป็นร้อยละ 31.8 และนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 4 จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6

2. วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความ ปลอดภัยในการเรียนการสอนวิชาโยธ มวย และต่อสู้ ป้องกันตัวของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ได้ระดับความ คิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัยในการเรียน การสอนวิชาโยธของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ทั้ง 10 ข้อ จากค่าเฉลี่ยของคำถามทั้ง 10 ข้อ จะพบว่า มีข้อ คำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์สูง และมีระดับ ความคิดเห็น “มาก” จำนวน 9 ข้อ ซึ่งประกอบไปด้วย การให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการบาดเจ็บจากการ เรียนการสอน การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การบำบัด รักษา การฟื้นฟู และการฝึกซ้อมร่างกายที่เกิดการเจ็บ ป่วยให้กลับฟื้นคืนสภาพเดิม โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88 การปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเรียน และอุปกรณ์การเรียนการสอน ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานได้อย่างปลอดภัย โดยมี คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.90 การใช้เทคโนโลยีการศึกษา ช่วยในการอำนวยความสะดวก สนับสนุนการเรียน การสอน การฝึกซ้อม การแข่งขัน มีประสิทธิภาพ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.84 การประเมินผลอุบัติเหตุ จากการเรียนการสอน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.85 การเตรียมร่างกาย การอบอุ่นร่างกายก่อนการเรียนการสอน โดยมีคะแนน เฉลี่ยเท่ากับ 4.08 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.83 วัสดุ อุปกรณ์ ต่างๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอน มีคุณภาพที่

ปลอดภัยต่อการใช้งาน เพียงพอ และเหมาะสมกับการเรียนการสอน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.82 การกำหนด กฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติในการใช้ห้องเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.77 การให้ความรู้ถึงภัยและอันตรายต่างๆ ที่สามารถเกิดขึ้นได้ จากการเรียนการสอน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.75 การทดสอบสมรรถภาพร่างกายก่อนการเรียนการสอนด้วยเครื่องมือทันสมัย เช่น การนำคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการการคำนวณวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.82 จากค่าเฉลี่ยของคำถามทั้ง 10 ข้อ จะพบว่ามีข้อคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์สูง และมีระดับความคิดเห็น “มากที่สุด” จำนวน 1 ข้อ ซึ่งประกอบไปด้วยความรู้ความสามารถ ความชำนาญของครูผู้สอน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71

ได้ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอนวิชามวย ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ทั้ง 10 ข้อ จากค่าเฉลี่ยของคำถามทั้ง 10 ข้อ จะพบว่ามีข้อคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์สูง และมีระดับความคิดเห็น “มาก” จำนวน 10 ข้อ ซึ่งประกอบไปด้วย การประเมินผลอุบัติเหตุจากการเรียนการสอน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.82 ความรู้ความสามารถ ความชำนาญของครูผู้สอน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.85 การปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียน และอุปกรณ์การเรียนการสอน ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานได้อย่างปลอดภัย โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.80 การเตรียมร่างกาย การอบอุ่นร่างกายก่อนการเรียนการสอน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.77 การกำหนด กฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติในการใช้ห้องเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน

สอนโดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.87 การทดสอบสมรรถภาพร่างกายก่อนการเรียนการสอนด้วยเครื่องมือทันสมัย เช่น การนำคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการการคำนวณวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71 วัสดุ อุปกรณ์ ต่างๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอน มีคุณภาพที่ปลอดภัยต่อการใช้งาน เพียงพอ และเหมาะสมกับการเรียนการสอน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.79 การให้ความรู้ถึงภัยและอันตรายต่างๆ ที่สามารถเกิดขึ้นได้ จากการเรียนการสอน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.74 การให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการบาดเจ็บจากการเรียนการสอน การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การบำบัดรักษา การฟื้นฟู และการฝึกซ้อมร่างกายที่เกิดการเจ็บป่วยให้กลับฟื้นคืนสภาพเดิม โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.74 การใช้เทคโนโลยีการกีฬา ช่วยในการอำนวยความสะดวก สนับสนุนการเรียน การสอน การฝึกซ้อม การแข่งขันมีประสิทธิภาพ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.83

ได้ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอนวิชาต่อสู้ป้องกันตัวของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ทั้ง 10 ข้อ จากค่าเฉลี่ยของคำถามทั้ง 10 ข้อ จะพบว่ามีข้อคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์สูง และมีระดับความคิดเห็น “มาก” จำนวน 10 ข้อ ซึ่งประกอบไปด้วย การประเมินผลอุบัติเหตุจากการเรียนการสอน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88 การใช้เทคโนโลยีการกีฬา ช่วยในการอำนวยความสะดวก สนับสนุนการเรียน การสอน การฝึกซ้อม การแข่งขันมีประสิทธิภาพ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.82 การกำหนด กฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติในการใช้ห้องเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

0.81 วัสดุ อุปกรณ์ ต่างๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอน มีคุณภาพที่ปลอดภัยต่อการใช้งาน เพียงพอ และเหมาะสมกับการเรียนการสอน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.83 การปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียน และอุปกรณ์การเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานได้อย่างปลอดภัย โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.86 การให้ความรู้ถึงภัยและอันตรายต่างๆ ที่สามารถเกิดขึ้นได้จากการเรียนการสอน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.84 การเตรียมร่างกาย การอบอุ่นร่างกายก่อนการเรียนการสอน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.89 การทดสอบสมรรถภาพร่างกายก่อนการเรียนการสอนด้วยเครื่องมือทันสมัย เช่น การนำคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการการคำนวณวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.82 ความรู้ความสามารถ ความชำนาญของครูผู้สอน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.96 การให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการบาดเจ็บจากการเรียนการสอน การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การบำบัดรักษา การฟื้นฟู และการฝึกซ้อมร่างกายที่เกิดการเจ็บป่วยให้กลับฟื้นคืนสภาพเดิม โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.81

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่นๆ จากการสำรวจความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาโยด มวย และต่อสู้ป้องกันตัว โดยการทำสนทนากลุ่ม (focus group) ได้ว่า ควรปรับปรุงเวลาเรียนให้มีเวลาเพิ่มขึ้น ควรเพิ่มจำนวนอาจารย์ผู้สอนให้เพียงพอ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนขาดความทันสมัย ขาดrupt นักเรียนนายร้อยตำรวจขาดแรงจูงใจในการเรียน เพราะวิชาโยด มวยไม่มีเกรด เห็นควรจัดสร้างศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬาในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ เพื่อเป็นศูนย์รวมวิทยาศาสตร์การกีฬาเป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์

การสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) ผู้บริหารระดับสูง จำนวน 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาโยด มวย และต่อสู้ป้องกันตัวของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จำนวน 3 ท่าน สรุป ความคิดเห็นจากสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) ผู้บริหารระดับสูง ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาโยด มวย และต่อสู้ป้องกันตัวของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ได้ว่า ในการเรียนการสอนกีฬาทุกชนิดมีความเสี่ยงทั้งสิ้น แม้แต่ในสนามเด็กเล่นหรือในโรงแรมระดับ 5 ดาว ทุกสถานที่มีความเสี่ยงเพียงแต่เราจะบริหารจัดการความเสี่ยงนั้นได้อย่างไร เพื่อไม่ให้เกิดผลที่เราไม่ต้องการให้เกิดทั้งการเสียชีวิต การเจ็บป่วยและร้ายแรงถึงขั้นเสียชีวิต ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น คือ อาจารย์ผู้สอน ต้องมีความรู้ความชำนาญในสาขาวิชาที่สอน มีความรู้ถ่ายทอดได้ ต้องรู้จักเหตุต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการเรียนการสอน จัดระดับความรุนแรงของเหตุที่อาจเกิดขึ้น คือ การฟกช้ำเขียว กล้ามเนื้อ ข้อต่อต่างๆ อาจารย์ต้องรู้หลักการปฏิบัติการปฐมพยาบาลเบื้องต้น และสอนว่าทำอย่างไรถึงจะไม่เกิดเหตุการณ์ที่เป็นอันตรายนี้ได้ สามารถให้ความรู้ในการป้องกันการบาดเจ็บในระดับต่างๆ ได้ ด้านตัวนักเรียนเอง ต้องเข้าใจตัวเอง และเชื่อฟังอาจารย์ผู้สอน และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด สถานที่ต้องสะอาด แข็งแรง ปลอดภัยไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยง สุดท้ายคือ ความศรัทธาในสาขาวิชาที่สอนและเรียนให้ ความศรัทธาในศาสตร์สำหรับผู้สอน สอนด้วยการเข้าถึงแก่นแท้ของเนื้อหา สอนด้วยความมุ่งมั่นที่หวังผลต่อการเรียน นักเรียนศรัทธาในการเรียนและมีความเชื่ออย่างแรงกล้าว่า สาขาวิชาการเรียนที่เรียนนั้นจะส่งผลถึงชีวิต ถึงอนาคต

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอน วิชาโยด มวย และต่อสู้ป้องกันตัว :กรณีศึกษานักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียน

นายร้อยตำรวจ สามารถสรุปผลการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอนวิชาโยธมว และต่อสู้ป้องกันตัว โดยการศึกษากรณีนักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ จากผลการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้คือ ความคิดเห็นของนักเรียนนายร้อยตำรวจเกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอนวิชาโยธมว ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสามารถมีแนวโน้มทำให้เกิดอุบัติเหตุในการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอนวิชาโยธมว และต่อสู้ป้องกันตัวของนักเรียนนายร้อยตำรวจได้น้อย ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีระบบการบริหารงานความปลอดภัยสมัยใหม่ (Modern Safety Management--MSM) เป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารงานความปลอดภัย และความปลอดภัยอย่างเป็นระบบที่มีการกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน มีมาตรฐาน และระบบประเมินวัดผลที่เชื่อถือได้ยอมรับเป็นสากล โดยมีคุณลักษณะแนวคิดการบริหารงาน (management concept) มีระบบข้อมูลเพื่อการบริหาร (management information system) มีมาตรฐานการปฏิบัติงาน (performance standard) และมีระบบการประเมินผลวัดผล (measurement and evaluation system)

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอนวิชาโยธมว และต่อสู้ป้องกันตัว โดยการศึกษากรณีนักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ผลการศึกษาค้นพบว่า ความปลอดภัยในการเรียนของนักเรียนนายร้อยตำรวจในวิชาโยธมว และต่อสู้ป้องกันตัวมีอันตรายในการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีความอันตราย เวลาเรียนมีน้อยทำให้ประสิทธิภาพการเรียนการสอนไม่ดีเท่าที่ควรทำให้การอบอุ่นร่างกายก่อนเรียนไม่เพียงพอและอาจเป็นสาเหตุทำให้

เกิดอุบัติเหตุในเวลาเรียนได้เพราะการเรียนที่เร่งรีบครูอาจารย์ผู้สอนไม่เพียงพออาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดอุบัติเหตุในเวลาเรียนได้เพราะจำนวนอาจารย์ผู้สอนไม่สามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง นักเรียนนายร้อยตำรวจขาดแรงจูงใจในการเรียนเพราะการเรียนการสอนวิชาดังกล่าวไม่มีเกรด นอกจากนั้นความแออัดของสถานที่อาคารเรียนเป็นปัญหาและอุปสรรคได้เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Sriwarom (2012) การศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพและปัญหาการดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอุบัติเหตุของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม” ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอุบัติเหตุของนักเรียน จากการเล่นกีฬา และกิจกรรมนันทนาการ หรือจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของนักเรียนเอง จึงต้องให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านการดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอุบัติเหตุของนักเรียนในโรงเรียน ได้แก่ ครู นักเรียน และคณะกรรมการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา ได้ศึกษาเกี่ยวกับอุบัติเหตุในโรงเรียน พบว่ามีผู้ประสบอุบัติเหตุมากกว่าหนึ่งล้านเก้าแสนคน และพบว่ามีผู้ประสบอุบัติเหตุเกิดจากสนามมากที่สุด เนื่องจากการเล่นกีฬา และอุบัติเหตุจากการเรียนการสอน กิจกรรมนันทนาการ และสอดคล้องกับสาเหตุในการเกิดอุบัติเหตุ ประกอบด้วย 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยเกี่ยวกับคนหรือการกระทำที่ไม่ปลอดภัย ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย และปัจจัยด้านองค์การ หรือด้านบริหาร

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอนวิชาโยธมว และต่อสู้ป้องกันตัว โดยการศึกษากรณีนักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจให้มีความเหมาะสม ผลการศึกษา พบว่า ควรปรับปรุงเวลาเรียนโดยเพิ่มชั่วโมงเรียนให้มากขึ้นเพื่อให้การเรียนการสอนมีเวลาเพียงพอสำหรับการอบอุ่นร่างกาย ควรเพิ่มครูอาจารย์

ผู้สอนให้มากขึ้นเพื่อให้ครูอาจารย์ผู้สอนสามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง ควรมีการปรับปรุงอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนให้ทันสมัยมีการซ่อมแซมบำรุงอย่างสม่ำเสมอ ควรให้การเรียนการสอนวิชาบูรณาการ และต่อสู้ป้องกันตัวมีเกรดเพื่อให้นักเรียนนายร้อยตำรวจมีแรงจูงใจในการเรียน นักเรียนนายร้อยตำรวจต้องเชื่อฟังครูอาจารย์ผู้สอนและอย่าประมาท ในระหว่างการเรียนการสอน ครูอาจารย์และนักเรียนนายร้อยตำรวจต้องมีความรู้ด้านเรื่องการปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา ควรจัดสร้างศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬาในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ เพื่อเป็นศูนย์รวม วิทยาศาสตร์การกีฬาเป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์ โดยนำหลักวิชาต่างๆ เช่น กายวิภาคศาสตร์ สรีรวิทยาการออกกำลังกาย การแพทย์ โภชนาการ จิตวิทยา วิทยาศาสตร์การเทคโนโลยีต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการออกกำลังกาย การฝึกซ้อมกีฬา การแข่งขันกีฬา ตลอดจนการดูแลสุขภาพร่างกายอย่างเป็นขั้นตอน ทำให้การเรียนการสอนวิชามวยของนักเรียนนายร้อยตำรวจมีประสิทธิภาพ อันเป็นการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอนวิชามวยของนักเรียนนายร้อยตำรวจได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ Niponpittaya (1990) ศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัยให้แก่ นักเรียนจังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า ครูมีบทบาทในการส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัยให้แก่ นักเรียนโดยส่วนรวมอยู่ในระดับดี ครูมีบทบาทในการส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัยในด้านการเป็นผู้ฝึกฝนอบรมไม่แตกต่างกัน ครูมีบทบาทในการส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัยในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี และสอดคล้องกับ Sriwarom (2012) ได้ทำการศึกษา สภาพและปัญหาการดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอุบัติเหตุของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม เสนอแนะให้มีการอบรมสัมมนา และให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านการดำเนิน

การเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอุบัติเหตุของนักเรียนในโรงเรียน ได้แก่ ครู นักเรียน และสอดคล้องกับ Insai (2015) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม มีข้อเสนอแนะว่าควรปรับปรุงอาคารสถานที่ให้พร้อมใช้งานตลอดเวลา มีการดูแลบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดี ไม่ชำรุดทรุดโทรม คุณครูสามารถให้ความรู้แก่นักเรียน ให้นักเรียนสามารถนำเอาไปใช้และระวังตัวเองได้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน การจัดการความปลอดภัยของนักเรียนด้านการจัดการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนตรวจสอบเครื่องมือ เครื่องใช้ สถานที่ และสอดคล้องกับ Moolkeun (2016) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางในการดูแลความปลอดภัยนักเรียนทุกคนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2 ให้มีมาตรการป้องกันและแก้ไขโดย ตรวจสอบทดสอบเครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องเล่นสนาม และอุปกรณ์ต่างๆ ให้มีสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ ใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องเล่นสนาม และอุปกรณ์ต่างๆ ที่ชำรุด แนะนำ สาธิต และควบคุมการใช้อย่างถูกวิธีตามประเภทของอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องเล่นสนาม จัดเก็บเครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์ทุกครั้งหลังใช้ กำกับ ดูแลนักเรียนในการใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องเล่นสนาม อุปกรณ์ได้อย่างปลอดภัย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรปรับปรุงเวลาเรียนโดยเพิ่มชั่วโมงเรียนให้มากขึ้นเพื่อให้การเรียนการสอนมีเวลาเพียงพอสำหรับการอบอุ่นร่างกาย เพิ่มครูอาจารย์ผู้สอนให้มากขึ้นเพื่อให้ครูอาจารย์ผู้สอนสามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง มีการปรับปรุงอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนให้ทันสมัยมีการซ่อมแซมบำรุงอย่างสม่ำเสมอ

2. ควรให้การเรียนการสอนวิชาบูรณาการ และต่อสู้ป้องกันตัวมีเกรดเพื่อให้นักเรียนนายร้อยตำรวจมี

แรงจูงใจในการเรียน นักเรียนนายร้อยตำรวจต้องเชื่อฟังครูอาจารย์ผู้สอนและอย่าประมาทในระหว่างการเรียนรู้ การสอน ครูอาจารย์และนักเรียนนายร้อยตำรวจต้องมีความรู้ด้านเรื่องการปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา

3. ควรจัดสร้างศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬาในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ เพื่อเป็นศูนย์รวม วิทยาศาสตร์การกีฬาเป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์ โดยนำหลักวิชาต่างๆ เช่น กายวิภาคศาสตร์ สรีรวิทยาการออกกำลังกาย

กาย การแพทย์ โภชนาการ จิตวิทยา วิทยาศาสตร์การเทคโนโลยีต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการออกกำลังกาย การฝึกซ้อมกีฬา การแข่งขันกีฬา ตลอดจนการดูแลสุขภาพร่างกายอย่างเป็นขั้นตอน ทำให้การเรียนการสอนวิชามวยของนักเรียนนายร้อยตำรวจมีประสิทธิภาพ อันเป็นการจัดการความปลอดภัยในการเรียนการสอนวิชายูโด มวย และต่อสู้ป้องกันตัวของนักเรียนนายร้อยตำรวจได้อย่างแท้จริง

References

- Aonbanchong, S. (2006). *Safety management in schools under the Bangkok Metropolitan Administration*. Master's thesis, Kasetsart University. [In Thai]
- Dejsub, T. (2007). *Management of Thaichanasuek Subdistrict Administrative Organization, Thung Saliang District, Sukhothai Province Governance*. Master's of public administration, Uttaradit Rajabhat University. [In Thai]
- Insai, R. (2015). *Factors affecting the safety management of students at Assumption College, Primary Department*. Assumption School. [In Thai]
- Institute of Physical Education Chumphon Campus. (2017). *General knowledge about sports science*. Author. [In Thai]
- Intruksa, P. (2011). *A study of safety procedures of educational institutions at the secondary education level under the Office of the Basic Education Commission*. Master's thesis, Chulalongkorn University. [In Thai]
- Kanaraksa, S. (2003). *Analysis of accidents in industrial plants*. Master's thesis, Kasetsart University. [In Thai]
- Ministry of Education. (2017). *Educational development plan of the Ministry of Education No. 12 (2017-2564)*. Author. [In Thai]
- Moolkeun, P. (2016). *Safety guidelines for all students under the Office of Uttaradit Educational Service Area 2*. Office of Uttaradit Educational Service Area 2. [In Thai]
- Niponpittaya, P. (1990). *Teachers' roles in promoting safety behavior to students*. Krung Siam. [In Thai]

- Nuamai, C. (2017). *Management theory concepts*. Retrieved from URL: <http://adisony.blogspot.com> [In Thai]
- Phithakthanatkun, E. (2017). *Education in today's world*. Retrieved from [https://www.stou.ac.th/study/sumrit/1-58\(500\)/page9-1-58\(500\).html](https://www.stou.ac.th/study/sumrit/1-58(500)/page9-1-58(500).html) [In Thai]
- Rodsukcharoen, R. (2016). *Martial arts martial arts*. Retrieved from URL: <http://3armyarea-rta.com> [In Thai]
- Royal Police Cadet Academy. (2018). *Medical treatment statistics*. Author. [In Thai]
- Siriruekudomporn, P. (2003). *Study of the relationship of modern security management systems with accident statistics in The Electricity Generating Authority of Thailand*. Master's thesis, Kasetsart University. [In Thai]
- Sriwarom, S. (2012). *Conditions and problems in the operation of accident safety of students in schools under the jurisdiction of Office of Educational Service Area in Nakhon Phanom Province*. Master's thesis of art and science, Nakhon Phanom University. [In Thai]
- Tennis Pyramid Institute. (2017). *The scope of sports science*. Author. [In Thai]

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสมรรถนะของพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุ ประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์

สุวลักษณ์ กุศลเพิ่มพูล¹ เอกสิทธิ์ สนามทอง²
อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล³ วันชัย ปานจันทร์⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสมรรถนะของพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ (1) การศึกษา สมรรถนะที่จำเป็นต่อวิชาชีพการตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบสมรรถนะ เก็บจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 374 คน และทำการยืนยันสมรรถนะของพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 10 คน (2) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะที่จำเป็นต่อวิชาชีพการ ตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การสร้างโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม การประเมินโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม และการพัฒนาโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมตามผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสมรรถนะของพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ ก่อนนำไปทดลองใช้ และ (3) การประเมินหลักสูตรฝึกอบรม จำนวน 30 คน

ผลการอบรมพบว่า มีคะแนนการทดสอบความรู้หลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใน 7 สมรรถนะ ได้แก่ สมรรถนะด้านความรู้และเงื่อนไขสัญญาในกรมธรรม์ภาคสมัครใจและภาคบังคับ สมรรถนะด้านกฎหมายจราจรและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สมรรถนะด้านทักษะการประเมินและการตั้งการประเมินความเสียหาย สมรรถนะด้านทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ สมรรถนะด้านทักษะการเจรจาต่อรอง สมรรถนะด้านมนุษยสัมพันธ์ และสมรรถนะด้านการสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษ และพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ มีคะแนนการทดสอบความรู้หลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมไม่แตกต่างกันคือสมรรถนะด้านทักษะการออกตรวจสอบอุบัติเหตุ

คำสำคัญ: การพัฒนาสมรรถนะ; รูปแบบการพัฒนา; ประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

สุวลักษณ์ กุศลเพิ่มพูล, เอกสิทธิ์ สนามทอง, อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และวันชัย ปานจันทร์. (2564). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสมรรถนะของพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(1), 218-229.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาศักยภาพคน มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
อีเมล: 5619480020@rumail.ru.ac.th

^{2,4} คณะพัฒนาศักยภาพคน มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

The Development of a Competency Training Program for Accident Investigatory Personnel for Motor Non-Life Insurance Concerns

Suvaluk Kusolpermpool¹ Ekkasit Sanamthong²

Ittipaat Suwathanpornkul³ Wanchai Panjan⁴

Abstract

This research aimed to construct and develop competency training program for motor insurance claim surveyors. The research was divided into three processes namely (1) Study of the competencies necessary for the profession of the inspection of non-life (car accident) insurance through interviews the 374 sampling group and confirming the competencies of the motor insurance claim surveyors by focus group discussion with ten experts (2) Development of the training courses on the competencies necessary for the 3 stages namely; drafting the training course, assessment of the draft training course and development of the draft training course according to the evaluation results of the experts in development of competencies for profession of motor insurance claim surveyors of the non-life (car accident) insurance (3) Assessment of the training courses by testing on 30 non-life (car accident) insurance agents.

The training results revealed that the non-life (car accident) insurance agents had the knowledge testing scores of the statistical significance at the level of .05 in seven competencies namely; knowledge and conditions of the voluntary and compulsory car insurance contract, traffic and relevant laws, evaluation and appraisal of damage, solutions of the problems and decision-making, negotiation, human relations, and communication in English. And the motor insurance claim surveyors of the non-life (car accident) insurance had no different testing scores in competency on the accident inspection.

Keywords: Competency Training; Development model; Motor Insurance Claim Surveyors

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Kusolpermpool, S., Sanamthong, E., Suwathanpornkul, I., & Panjan, W. (2021). The development of a competency training program for accident investigatory personnel for motor non-life insurance concerns. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(1), 218-229.

¹ Doctor of Philosophy Program in Human Resource Development, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Hau Mark, Bangkapi, Bangkok 10240, Thailand
Email: 5619480020@rumail.ru.ac.th

^{2,4} Faculty of Human Resource Development, Ramkhamhaeng University

³ Faculty of Education, Srinakharinwirot University.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประกันวินาศภัย เป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งที่สามารถช่วยบรรเทาความเดือดร้อน เมื่อเกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินต่างๆ ที่ได้ทำประกันภัยไว้ ซึ่งพระราชบัญญัติ ประกันวินาศภัย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 ได้กล่าวถึง “มาตรา 79 ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นเรียกว่า “กองทุนประกันวินาศภัย” มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองเจ้าหน้าที่ซึ่งมีสิทธิได้รับชำระหนี้ที่เกิดจากการเอาประกันภัย ในกรณีบริษัท ถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย และเพื่อพัฒนาธุรกิจประกันวินาศภัยให้มีความมั่นคง และเสถียรภาพ” (Non-Life Insurance (No. 3) B. E. 2558, 2015) เป็นหลักประกันความมั่นคงให้แก่ ผู้เอาประกันภัย และช่วยแบ่งเบาภาระของสังคมทำให้เกิดความมั่นใจ หากเกิดอุบัติเหตุและความเสียหายขึ้น ผู้ประสบภัยจะได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทน ดังเห็นได้จากรายงานจำนวนเคลมธุรกิจอุตสาหกรรม เฉพาะกรรมธรรม์รถยนต์ภาคบังคับและภาคสมัครใจ ประจำปี 2555-2559

ธุรกิจประกันวินาศภัย เป็นธุรกิจการเงินอีกประเภทหนึ่งในระบบเศรษฐกิจ ที่มีบทบาทความสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านการเป็นสถาบันรับความเสี่ยง ที่ช่วยสร้างหลักประกันความมั่นคงพื้นฐานแก่บุคคล ครอบครัว และธุรกิจ ซึ่งปัจจุบันทุกคนล้วนต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนและการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งไม่อาจคาดคะเนได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นบ้างในอนาคตเราต้องเสี่ยงกับความไม่แน่นอน และสิ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งในทางที่ดีหรือทางร้าย เหตุการณ์ที่ไม่อาจคาดการณ์ ดังกล่าวอาจเกิดจากเหตุการณ์ธรรมชาติจากการกระทำของผู้อื่น ซึ่งย่อมมีโอกาสส่งผลกระทบถึงเราได้เสมอ ปัจจุบันความเจริญทางด้านวัตถุมีมากขึ้นเป็นลำดับ มีการประดิษฐ์สิ่งอำนวยความสะดวก

ต่างๆ มากมาย เป็นผลทำให้เกิดภัยอันตราย และความเสียหายต่างๆ เพิ่มมากขึ้นด้วยการดำเนินชีวิตของเราจึงมีความเสี่ยงภัยอยู่ตลอดเวลา ทั้งความเสียหายจากธรรมชาติ ภัยจากสิ่งประดิษฐ์ที่ทันสมัย ภัยจากชุมชนที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ที่ลำบากมากขึ้นกว่าเดิม ตลอดจนการที่ประชาชนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และหลังไหลเข้ามาอาศัยแออัดกันในเมืองหลวง ทำให้แนวโน้มของภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นมีมากขึ้นด้วย โดยเฉพาะอุบัติเหตุจากยานพาหนะ ซึ่งผู้ขับขี่ที่เร่งร้อนประมาทเลินเล่อปราศจากความระมัดระวัง อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตทรัพย์สินของตนเองและของผู้อื่นได้อย่างง่ายดาย (Promrat, 2010, p. 1) ธุรกิจประกันภัยเป็นธุรกิจที่สำคัญอีกหนึ่งธุรกิจ จากการที่ประเทศไทยต้องเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ ASEAN Economic Community สมาคมประกันวินาศภัยไทยจึงได้ทำการศึกษาถึง “ผลกระทบของการเปิดเสรีตลาดอาเซียนที่มีต่อธุรกิจประกันวินาศภัยไทย” เพื่อเป็นการรับทราบปัญหาและอุปสรรครวมทั้งโอกาสของธุรกิจประกันวินาศภัยในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้มีการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบของกรรมธรรม์ประกันภัยประเภทต่างๆ ให้เกิดความทันสมัยต่อสภาพสังคมในปัจจุบันและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เอาประกันภัย เช่น กรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดชอบผู้ให้บริการโลจิสติกส์ กรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดชอบตามกฎหมายต่อบุคคล ภายนอก กรรมธรรม์ประกันภัยความเสี่ยงภัยทรัพย์สิน และกรรมธรรม์ประกันภัยธุรกิจหยุดชะงัก สำหรับความเสี่ยงภัยทรัพย์สิน เป็นต้น ทั้งนี้ งานศึกษาดังกล่าวจะเป็นการศึกษาถึงสภาพตลาดของทั้ง 10 ประเทศในอาเซียน และการเตรียมมาตรการทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ (Thai General Insurance Association, 2014, p. 2) ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ควรมีการเตรียมความพร้อมในบทบาทหน้าที่ของ

ตนเองให้มีความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นความรู้และเงื่อนไขสัญญาในกรรมธรรม์ กฎหมายจรรยา และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การประเมินและการตั้งการประเมินความเสียหาย หรือแม้กระทั่งการสื่อสารโดยการใช้ภาษาอังกฤษ จึงจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ ทักษะ และความเข้าใจในระบบประกันภัยรถยนต์ และการสำรวจอุบัติเหตุรถยนต์ โดยมุ่งหวังที่จะเพิ่มพูนความรู้ และนำประสบการณ์จากการอบรมไปปรับใช้กับงานได้ทันที รวมถึงเพื่อเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือ และภาพลักษณ์ที่ดีต่อธุรกิจประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์

จากสภาพปัญหาที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา การพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรมสมรรถนะที่จำเป็นต่อวิชาชีพการตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ จะมีความเหมาะสมกับสมรรถนะของพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุ (surveyor) หรือไม่ เหมาะสมสำหรับวิชาชีพการตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ จะเป็นเช่นไร และพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุ การฝึกอบรมนั้นเป็นวิธีการพัฒนาคนในองค์กรที่มีอยู่ให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยเป็นกระบวนการที่เป็นระบบ ที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน ซึ่งจากเดิมการฝึกอบรมของบริษัท วิริยะประกันภัย จำกัด (มหาชน) นั้น มีหัวข้อการฝึกอบรมที่ยังไม่ครอบคลุมทุกสมรรถนะเนื่องจากมีเวลาจำกัดที่จะต้องมุ่งเน้นการออกให้บริการลูกค้า ทั้งนี้หากพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุมีสมรรถนะระดับมืออาชีพเพิ่มขึ้นได้มากเพียงใด ผลผลิตอันเกิดจากผลการปฏิบัติงานอันเป็นผลมาจากสมรรถนะของบุคลากรที่เพิ่มขึ้นนั้น นอกจากยกระดับสมรรถภาพของธุรกิจประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์แล้ว ยังส่งผลให้การประกันภัยเข้ามามีส่วนร่วมในการบรรเทาความเดือดร้อนแก่ผู้ประสบภัยและครอบครัวได้อย่างทันท่วงที อีกทั้งเป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการ

กิจการประกันภัยในการควบคุมและวางแผนกำหนดนโยบาย หรือกลยุทธ์ทางการตลาดในการดำเนินงานกิจการประกันภัยของตน ให้เจริญเติบโต ในทิศทางที่ถูกต้องและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นต่อวิชาชีพการตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะที่จำเป็นต่อวิชาชีพการตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์
3. เพื่อประเมินหลักสูตรฝึกอบรมสมรรถนะที่จำเป็นต่อวิชาชีพการตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ครอบคลุมสมรรถนะที่จำเป็นของพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุ ได้แก่ ด้านความรู้และเงื่อนไขสัญญาในกรรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์ภาคสมัครใจและภาคบังคับ ด้านกฎหมายจรรยาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ด้านการออกตรวจสอบอุบัติเหตุ ด้านการประเมินและการตั้งการประเมินความเสียหาย ด้านการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ด้านการเจรจาต่อรอง ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านการสื่อสาร โดยการใช้ภาษาอังกฤษ

ขอบเขตด้านประชากร ที่ใช้ในการศึกษาหาสมรรถนะที่จำเป็นต่อวิชาชีพการตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ คือ พนักงานบริษัท วิริยะประกันภัยจำกัด (มหาชน) จำนวน 5,860 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2560)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้สมรรถนะที่จำเป็นต่อพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์
2. ได้หลักสูตรฝึกอบรมที่ได้ผ่านการทดลอง ซึ่งจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นต่อพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ ให้มีสมรรถนะระดับมืออาชีพที่จะดำเนินงาน
3. เป็นแนวทางใช้กำหนดเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาการปฏิบัติงานของพนักงานที่ปฏิบัติหน้าที่ให้บริการตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ และสามารถใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาคำตอบแทน และยกระดับอาชีพผู้ปฏิบัติหน้าที่ให้บริการตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ให้เป็นผู้รู้ด้านการบริการอีกด้วย

แนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะ (competency) เป็นการศึกษาคุณลักษณะที่บุคคลในองค์กรจำเป็นต้องมีในการปฏิบัติงานตามขอบเขตหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่จำเป็น โดยจากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ พบว่า ได้เริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1956 ใช้คำว่า Competency Pattern ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้บริหาร และถือกำเนิดอย่างชัดเจนมากขึ้นในปี ค.ศ. 1970 นอกจากนี้ยังได้มีการเสนอให้สำนักงานข่าวสารแห่งประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ การทดสอบสมรรถนะ (competency test) แทนการทดสอบระดับสติปัญญา (intelligence test) โดยผลการวิจัยของ McClelland (1973) พบว่า การทดสอบสมรรถนะสามารถทำนายผลการปฏิบัติงานและลดความเบี่ยงเบนจากแบบทดสอบแบบเดิมที่วัดความรู้และความถนัดของพนักงาน นอกจากนี้ เมื่อทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างผลการปฏิบัติงานกับคะแนน

สอบของพนักงานที่ผ่านการคัดเลือกจากแบบทดสอบเดิมที่ใช้อยู่ พบว่า คะแนนสอบไม่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ดังนั้น การนำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะมาใช้ได้รับความสนใจมากในปัจจุบันนี้ การแข่งขันทวีความรุนแรงขึ้น ซึ่งองค์กรจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงรอบด้านอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งองค์กรภาครัฐหรือเอกชน บุคลากรขององค์กรต้องมีขีดความสามารถหรือขีดสมรรถนะที่สอดคล้องกับองค์กร สมรรถนะเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้บุคลากรสามารถ ปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผลการปฏิบัติงานตรงตามวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยเฉพาะธุรกิจประกันภัยซึ่งเป็นลักษณะธุรกิจบริการ สมรรถนะบุคลากรในองค์กรสามารถพัฒนาได้โดยผ่านกระบวนการพัฒนาบุคลากรในรูปแบบต่างๆ

ประเภท คุณลักษณะเฉพาะ และประโยชน์ของสมรรถนะ

สมรรถนะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) สมรรถนะแบบขอบเขตทั่วไป (the threshold competency) ประกอบด้วยสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น เพื่อส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้ ได้แก่ แรงจูงใจ ความรู้ทั่วไป คุณลักษณะประจำตัวความเชื่อมั่นในตนเอง บทบาทหน้าที่ทางสังคม หรือทักษะอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และ (2) สมรรถนะเชิงการจัดการ (the actual managerial competency) ประกอบด้วย วิธีการปฏิบัติต่างๆ อันจะช่วยให้สามารถดำเนินงานในความรับผิดชอบของผู้บริหารได้ดีกว่าปกติ หรือดีขึ้นกว่าการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสมอื่นๆ ซึ่งวิธีการปฏิบัติดังกล่าว คือแบบแผนพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพนั่นเอง โดยที่แบบแผนพฤติกรรมแต่ละอย่าง จะเกิดการผสมผสานกันระหว่างการใช้ความรู้ ทักษะ ทักษะคิด ความเข้าใจ และประสบการณ์ นอกจากนี้ การบริหารความสามารถมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมอย่างทุ่มเทในงานของพนักงาน

(job involvement) ดังนั้น องค์กรต้องริเริ่มการจัดการสมรรถนะที่พิจารณาแล้วว่าจะมีผลเชิงบวกกับประสิทธิภาพขององค์กร และเชื่อมโยงระหว่างความเป็นผู้นำและความเป็นผู้มีความสามารถมีสมรรถนะสูง แปลเป็นการพัฒนาในงานอาชีพของพนักงาน เพื่อให้มีพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจงตามที่ต้องการ สอดคล้องกับ McClelland (1973, p. 34) แบ่งรูปแบบของสมรรถนะออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ ประเภทที่ 1 สมรรถนะขั้นพื้นฐาน (threshold competencies) หมายถึง ความรู้ หรือ ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นของบุคคลที่ต้องมีเพื่อให้สามารถที่จะทำงานที่สูงกว่า หรือ ซับซ้อนกว่าได้ เช่น สมรรถนะในการพูด การเขียน เป็นต้น และประเภทที่ 2 สมรรถนะที่ทำให้เกิดความแตกต่าง (differentiating competencies) หมายถึง ปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีผลการทำงานที่ดีกว่า หรือสูงกว่ามาตรฐานสูงกว่า คนทั่วไปจึงทำให้เกิดผลสำเร็จที่แตกต่างกัน

กล่าวสรุปได้ว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของด้านบุคคลอันเกิดจากความรู้ ทักษะ แรงจูงใจ ทศนคติ การเรียนรู้จากประสบการณ์ การศึกษา การฝึกอบรม และการปฏิบัติงานซึ่งสมรรถนะเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อพัฒนาองค์กร การพัฒนาสายอาชีพของบุคคลในองค์กร และสามารถนำมาอ้างอิงเป็นมาตรฐานอาชีพ หรือคุณภาพ ของการทำงานของแต่ละบุคคล โดยคุณลักษณะเฉพาะของบุคคลที่แสดงออกแล้วส่งผลต่อการปฏิบัติงานทำให้งานมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลตามที่ต้องการต้องการ

แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมและการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development--HRD) มีความสำคัญต่อองค์กร โดยผู้บริหารในทุกระดับตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง และผู้บริหารระดับล่างรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสนใจในการที่จะพัฒนาบุคลากรใน

หน่วยงานให้มีประสิทธิภาพที่เพิ่มสูงขึ้น ผู้บริหารส่วนใหญ่มักมองว่า งานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นเป็นเพียงแค่การฝึกอบรม ในความเป็นจริงแล้วการฝึกอบรมเป็นวิธีการหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จากประเด็นดังกล่าวจึงอาจจะทำให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น แต่อย่างไรก็ดีนักวิชาการหลากหลายท่านได้ให้ความสำคัญของการฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

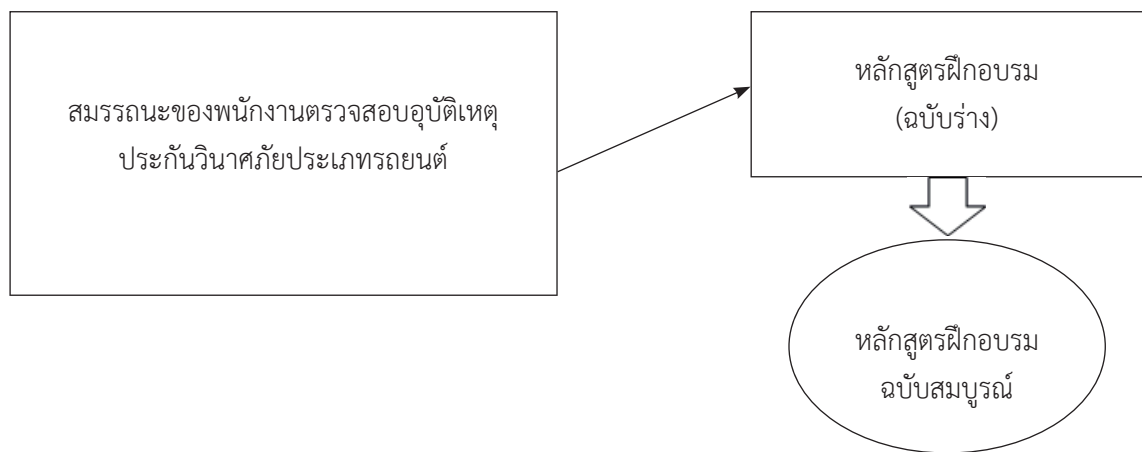
การฝึกอบรมเป็นเทคนิควิธีที่ได้ผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุด เนื่องจากมีหลากหลายวิธีในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ทักษะและความรับผิดชอบในงาน การฝึกอบรมเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคลากรให้ไปทำตามความต้องการขององค์กรนั่นเอง การฝึกอบรมช่วยให้พนักงานสามารถทำงานปัจจุบันของตนได้ แต่ผลประโยชน์ของการฝึกอบรมอาจเป็นประโยชน์ต่อพนักงานตลอดชีวิตการทำงานและอาจเป็นการพัฒนาบุคคลผู้นั้นไว้สำหรับงานในอนาคตได้ ในขณะที่การพัฒนาบุคคลจะช่วยให้พนักงานสามารถรับความรับผิดชอบในอนาคตได้โดยเน้นที่งานปัจจุบันน้อยกว่า นอกจากนี้ Swanson and Holton (2009, p. 208) ให้ความหมายของการฝึกอบรมเป็นกระบวนการของการพัฒนาความรู้ และความเชี่ยวชาญของคน นอกจากนี้ ยังหมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อสร้างและเพิ่มพูนความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) ความสามารถ (ability) และเจตคติ (attitude) ของบุคคลอื่นจะช่วยปรับปรุงให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น และยังหมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่รวมเอาทักษะของการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม แนวคิด กฎ ระเบียบหรือทัศนคติ ให้เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานของพนักงาน

กล่าวโดยสรุป การฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง กระบวนการที่องค์กรมีการวางแผนในการพัฒนาบุคลากรโดยการเพิ่มพูน

ความรู้ ทักษะ ความชำนาญในงานแต่ละฝ่ายมีบรรยากาศของการเรียนรู้ภายในองค์กรและมีการบูรณาการรูปแบบของการฝึกอบรม และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เข้าด้วยกันโดยการพัฒนาอาชีพ

สายงาน (career planning) ควบคู่ไปด้วยเพื่อให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและทุ่มเทในการทำงาน

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสมรรถนะของพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ โดยการสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม เก็บจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 374 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 และยินดีให้ความร่วมมือในการทำวิจัย และทำการยืนยันสมรรถนะของพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 10 คน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่ได้จากการศึกษาในขั้นที่ 1 โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การสร้างโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม จากนั้นการประเมินโครง

ร่างหลักสูตรฝึกอบรม และการพัฒนาโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมตามผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ด้านการพัฒนาสมรรถนะของพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ ก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินหลักสูตรฝึกอบรม โดยการทดลองนำหลักสูตรฝึกอบรม ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเรียบร้อยแล้วในขั้นตอนที่ 2 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ ในบริษัท วิริยะประกันภัย จำกัด (มหาชน) โดยทดลองแบบกลุ่มเดี่ยววัดก่อนและหลังการทดลอง

สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สมรรถนะที่จำเป็นต่อวิชาชีพการตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากการศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นต่อวิชาชีพการตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ จำนวน 374 คน พบว่า สมรรถนะที่จำเป็นต่อวิชาชีพการตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ มี 8 สมรรถนะ ได้แก่ สมรรถนะด้านความรู้และเงื่อนไขสัญญาในกรมธรรม์ภาคสมัครใจและภาคบังคับ สมรรถนะด้านกฎหมายจราจรและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สมรรถนะด้านการตรวจสอบอุบัติเหตุ สมรรถนะด้านการประเมินและการตั้งการประเมินความเสียหาย สมรรถนะด้านการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ สมรรถนะด้านการเจรจาต่อรอง สมรรถนะด้านมนุษยสัมพันธ์ และสมรรถนะด้านการสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษ ทั้ง 8 สมรรถนะดังกล่าว ผู้วิจัยนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดหลักสูตรฝึกอบรมต่อไป

ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ผู้วิจัยนำผลการศึกษา และผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นแนวทางในการร่างหลักสูตรฝึกอบรม ที่ได้โครงสร้างหลักสูตรซึ่งแบ่งออกเป็น 8 หน่วยการเรียนรู้ได้แก่ (1) หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ด้านกฎหมายจราจรและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (2) หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ด้านความรู้และเงื่อนไขสัญญาในกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์ภาคสมัครใจและภาคบังคับ (3) หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ด้านการออกตรวจสอบอุบัติเหตุ (4) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ด้านการประเมินและการตั้งการประเมินความเสียหาย (5) หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ด้านมนุษยสัมพันธ์ (6) หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ด้านการเจรจาต่อรอง (7) หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 ด้านการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (8) หน่วยการเรียนรู้ที่ 8

ด้านการสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษ ตรวจสอบประเมินคุณภาพโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมโดยพิจารณาถึงความสอดคล้อง และความเหมาะสมขององค์ประกอบต่างๆ ของโครงสร้างหลักสูตร ผลการประเมินโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมมีความสอดคล้อง และความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และมีความสอดคล้องกับทุกองค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตร

ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม

นำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้กับพนักงานตรวจสอบ อุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ บริษัท วิริยะประกันภัย จำกัด (มหาชน) จำนวน 30 คนโดยทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง จากผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม เป็นระยะเวลา 3 วัน (18 ชั่วโมง) ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ พนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ มีคะแนนการทดสอบความรู้หลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าการทดสอบความรู้ก่อนใช้หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใน 8 สมรรถนะ ได้แก่ สมรรถนะด้านความรู้และเงื่อนไขสัญญาในกรมธรรม์ภาคสมัครใจและภาคบังคับ สมรรถนะด้านกฎหมายจราจรและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สมรรถนะด้านทักษะการประเมินและการตั้งการประเมินความเสียหาย สมรรถนะด้านทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ สมรรถนะด้านทักษะการเจรจาต่อรอง สมรรถนะด้านมนุษยสัมพันธ์ และสมรรถนะด้านการสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษ และมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจตั้งแต่ 4.05-4.70 ซึ่งอยู่ในระดับความพึงพอใจมากถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนน ที่ได้กำหนดไว้ และผ่านเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยที่กำหนดไว้ ≥ 3.50 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน นอกจากนี้เมื่อผ่านการฝึกอบรมไปแล้ว 4 สัปดาห์ได้ผลการประเมินความคงทนของพฤติกรรม

การเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยทดสอบความรู้ด้านการตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ โดยใช้แบบทดสอบความรู้ชุดเดียวกับก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่า พนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์มีคะแนนการทดสอบความรู้หลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมผ่านมาแล้ว 4 สัปดาห์ สูงกว่าวันสุดท้ายของการใช้หลักสูตรฝึกอบรมอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อค้นพบสมรรถนะของพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ ส่วนใหญ่จะมีเวลาเร่งรีบในการให้บริการกับลูกค้า ทำให้ทักษะในการที่นำไปใช้ในงานอาจจะยังขาดความชำนาญบ้าง จึงได้นำเสนอข้อมูลในแต่ละด้านจากประเด็นที่มีความถี่มากที่สุด จากข้อเสนอแนะไว้ดังนี้ (1) ด้านความรู้และเงื่อนไขสัญญาในกรมธรรม์ภาคสมัครใจและภาคบังคับ อยากให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับความคุ้มครอง ทบทวนและเสริมสร้างความรู้ จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาชีพเพื่อความเข้าใจและแนวทางการทำงานที่ตรงกัน (2) ด้านกฎหมายจราจรและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อยากให้มีการจัดอบรมสัมมนา เกี่ยวกับขั้นตอนหลังจากการสรุปผลคดี การส่งฟ้อง และกฎหมายเกี่ยวกับทนายท และผู้มีสิทธิรับมอบรมตก โดยเจ้าหน้าที่จราจร พนักงานสอบสวน หรือนักกฎหมาย เพื่อเสริมสร้างความรู้ และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน (3) ด้านการออกตรวจสอบอุบัติเหตุ การจัดอบรมให้ความรู้ทุกปี จากพนักงานรุ่นพี่ หรือระดับหัวหน้างาน ผู้จัดการที่ผ่านประสบการณ์การเป็นพนักงานเคลมมาก่อน เพื่อเสริมทักษะการทำงาน (เช่น การสร้างสถานการณ์จำลอง, การตรวจสอบร่องรอยบาดแผล, work shop และ role play) (4) ด้านการประเมินและการตั้งการประเมินความเสียหาย จัดฝึกอบรมระหว่างฝ่าย สดส.กับฝ่ายเคลม

อุโครงการ และกองพิสูจน์หลักฐาน เรื่องประเมินค่าซ่อม การซ่อม ราคาค่าแรง อะไหล่ รถยนต์รุ่นต่างๆ ที่ออกมาใหม่เพื่อให้มีความรู้ และความก้าวหน้า ทางเทคโนโลยี (5) ด้านการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ อยากให้มีการอบรมเทคนิคการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือจัดให้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง เพื่อเพิ่มความมั่นใจและประสิทธิภาพในการทำงาน (6) ด้านการเจรจาต่อรอง จัดฝึกอบรมด้านการเจรจาต่อรอง เพื่อให้มีมาตรฐานการต่อรองเดียวกันทุกจังหวัด, พฤติกรรมบุคคล ธรรมชาติ นิ่งสมาธิ เพื่อให้มีสติในการควบคุมอารมณ์ (7) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ควรจัดอบรมด้านการพูด บุคลิกภาพ มนุษย์สัมพันธ์, ละลายพฤติกรรมพนักงานให้มีทัศนคติไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อเป็นการเพิ่มความรู้และประสิทธิภาพในการทำงาน และ (8) ด้านการสื่อสารโดยการใช้ภาษาอังกฤษ ควรมีการฝึกอบรมภาษาอังกฤษเกี่ยวกับเรื่องของประกันภัยและการสื่อสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยชาวต่างชาติ โดยเฉพาะศูนย์ที่มีลูกค้าชาวต่างชาติอาศัยอยู่กันเยอะ จากข้อค้นพบดังกล่าวผู้วิจัยได้ตระหนักถึงการบูรณาการกับแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นหลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอบรมสมรรถนะของพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ ให้มีความทันสมัย โดยจะพบว่าปัจจุบันท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงกับองค์กร ที่ต้องปรับตัวเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนได้ ทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดขององค์กรในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน หากองค์กรใดมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ มีความสามารถสูง เปรียบเหมือน มีทรัพย์สินที่มีค่า เป็นทุนมนุษย์ที่มีทุนทางปัญญา อันเป็นแหล่งกำเนิดสินทรัพย์ ในเชิงพาณิชย์ ซึ่งสามารถสร้างความ

เจริญก้าวหน้า ความมั่นคงและมั่นคงมาสู่องค์กรได้ สอดคล้องกับ Swanson and Holton (2009, p. 4) ได้ศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นกระบวนการเพื่อพัฒนาและนำพาเอาความเชี่ยวชาญของมนุษย์ออกมา โดยผ่านการพัฒนาองค์กร การฝึกอบรมและพัฒนาบุคคล นอกจากนี้ Werner and DeSimone (2009, p. 5) ให้ความหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ว่าเป็นชุดของกิจกรรมที่ได้รับการวางแผน มาอย่างเป็นระบบ ที่ออกแบบโดยองค์กรเพื่อเตรียมการให้กับสมาชิกในองค์กรได้มีโอกาส ในการเรียนรู้ถึงทักษะที่จำเป็น เพื่อให้สอดคล้องกับงานตรงตามความต้องการทั้งในปัจจุบัน และอนาคต สอดคล้องกับ Wongthongdee (2016, p. 19) ได้สรุปความหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ไว้สองมุมมอง กล่าวคือ ในความหมายที่แคบ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะหมายถึง การพัฒนามนุษย์ในระดับปัจเจกบุคคล และการพัฒนามนุษย์ ในระดับองค์กร ซึ่งเป็นการพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ (learning) ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) ประสบการณ์ใหม่ๆ (experiences) และเป็นการเพิ่มศักยภาพของบุคคลให้เป็นผู้ที่มีพฤติกรรม การปฏิบัติงานตามที่ต้องการ เพื่อสามารถทำให้สมการแห่งความสำเร็จ อันประกอบด้วย ผลรวมของการบรรลุความต้องการของปัจเจกบุคคลรวมแล้วมีค่าเท่ากับ ความสำเร็จขององค์กรเป็นจริง สำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในความหมายที่กว้าง หมายถึง การพัฒนามนุษย์ในระดับสังคม ประเทศ และสากล มีองค์กร หลายระดับที่ถูกคาดหวังให้ร่วมกันรับผิดชอบ ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับมหภาค ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะมีวิธีการ เป้าหมาย และกระบวนการ ที่ยึดหลักการหรือวัตถุประสงค์ซึ่งแสดงเป้าหมายไว้อย่างชัดเจนในระดับเพื่อนำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน นั่นคือ การทำให้มนุษย์ทุกคนมีความสุข พันทุข์ มีอิสระ เสรีภาพ สังคมมีสันติสุข และสภาพแวดล้อมอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ Sanamthong (2517, p. 10) ได้ให้ความ

หมายของการจัดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง บทบาท ภาระหน้าที่ กระบวนการต้นบุคลากร และกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรในองค์การ เพื่อให้องค์การได้รับประสิทธิผลและประสิทธิภาพจากการใช้บุคลากรนั้นและสามารถบริหารจัดการความสามารถในด้านต่างๆ ของทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การที่ได้กำหนดไว้ ด้วยกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การวิเคราะห์งาน การวางแผนกำลังคน การสรรหาบุคลากร การคัดเลือกบุคลากร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การบริหารตอบแทนและผลประโยชน์เกื้อกูล การจัดการความปลอดภัย สุขภาพ และสภาพแวดล้อมในองค์การ รวมทั้งการสร้าง ความผูกพันระหว่างองค์การและพนักงาน การเสริมสร้างหลักประกันให้แก่บุคลากรที่ต้องพ้นจากองค์การให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

สรุปได้ว่า การให้ความสำคัญสมรรถนะของพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ เป็นกระบวนการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ความคิด ประสบการณ์ ทักษะ ความชำนาญ และทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในปัจจุบันให้ได้รับผลดียิ่งขึ้นและสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร รวมทั้งเพื่อองค์กรจะได้เตรียมบุคลากรสำหรับการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงานในอนาคต อีกทั้งยังมีส่วนผสมของการฝึกอบรม การพัฒนาอาชีพ และการพัฒนาองค์กร ก่อให้เกิดการบูรณาการทฤษฎีที่จำเป็นต่อการเกิดขององค์กรแห่งการเรียนรู้ แต่จะต้องวางตำแหน่งเพื่อกระทำการแบบยุทธศาสตร์ทั่วทั้งองค์กรด้วย ทั้งนี้ พนักงานทุกคนจะต้องให้ความร่วมมือและทำความเข้าใจในสายงานของตนเองให้กระจ่างชัดสามารถตอบตนเองได้ว่า บทบาทหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบอะไรบ้าง ต้องพัฒนาในส่วนใด เพื่อให้สามารถรับผิดชอบงานของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมถึงทราบความก้าวหน้าของตนเองว่าเมื่อตนเองมีการพัฒนา

ในสายงานได้อย่างดีเยี่ยมแล้ว จะสามารถมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่ในสายงานได้อย่างไรบ้าง จากสมรรถนะทั้ง 8 ด้านนี้ จะช่วยเสริมสร้างให้กับพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุได้ตั้งแต่การปฐมพยาบาล แล้วพัฒนาให้ความรู้อย่างต่อเนื่องจึงจะส่งผลให้พนักงานให้ความสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพ หรือการฝึกฝนพัฒนาความรู้ ทักษะความสามารถ ความเข้าใจในหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง เพื่อให้สามารถเข้าใจการพัฒนาด้านวิชาชีพ และนำไปพัฒนาตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยใช้วิธีการพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ กระบวนการสำหรับการฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำหรับการปฏิบัติโดยใช้พื้นฐานแนวคิดมาจาก ADDIE Model เช่นกันซึ่งมีกระบวนการในการฝึกอบรมและพัฒนา 7 ขั้นตอน ที่ดำเนินการต่อเนื่องกัน ดังนี้ (1) ขั้นตอนการวิเคราะห์หาความต้องการในการพัฒนา (need assessment) ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์ใน 3 ระดับ คือ การวิเคราะห์ระดับองค์กร (organizational analysis) เพื่อใช้ในการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ซึ่งได้มาจากวิธีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในที่เรียกว่า SWOT Analysis เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน ภายในองค์กร โอกาสและภัยคุกคามที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร การวิเคราะห์ระดับงาน (task analysis) โดยพิจารณาจากกิจกรรมในงาน (work activity) ความรู้ ทักษะ ความสามารถ (Knowledge, Skills, Abilities--KSAs) และสถานะในการทำงาน (working conditions) และการวิเคราะห์ระดับบุคคล (person analysis) เพื่อให้มาซึ่งผลลัพธ์และผลที่ตามมา (outcomes and consequences) ทำให้ได้ข้อมูลความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เช่นทราบถึงสิ่งที่พนักงานต้องการเรียนรู้ ผู้ที่ต้องเรียนรู้มีใครบ้าง ประเภทของกิจกรรมได้แก่อะไรบ้าง ความถี่ในการจัดกิจกรรม เป็นต้น (2) ขั้นตอนการเตรียมบุคลากรให้มีความพร้อมเพื่อการฝึกอบรมและพัฒนา (3) การสร้างสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศในการเรียนรู้

(4) การถ่ายโอนความรู้ (5) พัฒนาแผนการประเมินผล (6) เลือกรูปวิธีการฝึกอบรมและพัฒนา และ (7) การติดตามและประเมินผล สอดคล้องกับ Nadler, L. and Nadler, Z. (1994, p. 34) เสนอถึงขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้ในลักษณะของการประยุกต์มาจากกระบวนการฝึกอบรม เรียกว่า CEM model (critical events model) ซึ่งประกอบด้วย 8 ขั้นตอน และในทุกขั้นตอนจะมีการประเมินผลและการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อนำไปปรับปรุงให้ทุกขั้นตอนดีขึ้นทุกระยะ (evaluation and feedback) ซึ่งใน 8 ขั้นตอนนี้ (1) การค้นหาและระบุความต้องการขององค์กร (identify the needs of the organization) (2) กำหนดมาตรฐานของผลการปฏิบัติงาน (specify job performance) (3) การค้นหาความต้องการของผู้เรียน (identify learner needs) (4) การกำหนดวัตถุประสงค์ (determine objective) (5) การสร้างหลักสูตร (build curriculum) (6) การเลือกกลยุทธ์การสอนที่เหมาะสม (select instructional strategies) (7) การเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือการเรียนการสอน (obtain instructional resource) และ (8) การกำกับการฝึกอบรม (conduct training) จากที่กล่าวมาผู้วิจัย จะมีขั้นตอนในการพัฒนาโดยการยึดแนวทางในการกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยการคิดวิเคราะห์ แล้วแยกแยะตามความสำคัญของงานนั้นๆ ซึ่งแนวคิดจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมมานั้นจะเป็นส่วนประกอบสำคัญส่วนหนึ่งในการใช้เป็นหลักการพื้นฐานในการกำหนดกรอบแนวคิดในการดำเนินวิจัย ซึ่งเป็นส่วน ประกอบที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของแนวคิดที่มีโครงสร้างอย่างเป็นระบบ และสามารถนำไปใช้เพื่อเป็นการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ในบริษัทอื่นๆ ที่มีลักษณะของการบริการแบบเดียวกันแล้วนำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยในครั้งนี้

2. ควรมีการวิจัย และพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับสมรรถนะของพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ อย่างต่อเนื่องเพื่อให้หลักสูตรมีความทันสมัย และนำไปใช้ได้

3. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสมรรถนะของพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ ในบริษัทประกันภัยต่างๆ เพื่อที่จะได้พัฒนาสมรรถนะของพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์

4. ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสมรรถนะของพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุประกันวินาศภัยประเภทรถยนต์ ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต หรือ อินเทอร์เน็ต เพื่อพนักงานตรวจสอบอุบัติเหตุ สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

References

- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for intelligence. *American Psychologist*, 28(1), 1-14.
- Nadler, L., & Nadler, Z. (1994). *Designing training programs: The critical events model* (2nd ed.). USA: Gulf.
- Non-Life Insurance (No. 3) B. E. 2558. (2015). *Royal Thai Government Gazette*, 132(15 A), 32-40. [In Thai]
- Promrat, J. (2010). *The factors influencing non-life insurance in Thailand*. Master's thesis in economics, Srinakharinwirot University. [In Thai]
- Sanamthong, E. (2017). *Human resource management and development*. Ramkhamhaeng University Press. [In Thai]
- Swanson, R. A., & Holton, E. F. (2009). *Foundations of human resource development*. Berrett-Koehler.
- Thai General Insurance Association. (2012). *Summary of various types of standard insurance policies*. Author. [In Thai]
- Werner, J. M., & DeSimone, R. L. (2009). *Human resource development* (5th ed.). Thomson South-Western.
- Wongthongdee, S. (2016). *Human resource development*. V. Print. [In Thai]

ระบบการบริหารจัดการสาธารณสุขด้านอศิภัยเชิงบูรณาการ

ทองใบ เพ็งธรรม¹ พงศ์สิทธิ์ ศรีสมทรัพย์²

เฉลิมชัย ปัญญาดี³ เมธี พยอมยงค์⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาขีดสมรรถนะการบริหารจัดการสาธารณสุขด้านอศิภัยของเทศบาลเมือง กลุ่มนครชัยบุรีนทร์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2) เพื่อศึกษาสภาพของระบบการป้องกันสาธารณสุขด้านอศิภัยของเทศบาลเมืองกลุ่มนครชัยบุรีนทร์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขีดสมรรถนะการบริหารจัดการสาธารณสุขด้านอศิภัยกับระบบการป้องกันสาธารณสุขด้านอศิภัย โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการคำนวณและการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เฉพาะเขตเทศบาลเมือง 6 แห่ง โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 620 ตัวอย่าง จำแนกเป็นกลุ่มคณะผู้บริหาร วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์ Canonical ตามตัวแบบสมมุติฐานของการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ระดับขีดสมรรถนะการบริหารจัดการสาธารณสุขด้านอศิภัย ได้แก่ การวางนโยบายการเตรียมความพร้อมในการป้องกันบรรเทาสาธารณสุขก่อนเกิดอุบัติเหตุด้านอศิภัย นโยบายการควบคุมสถานการณ์ขณะเกิดอุบัติเหตุด้านอศิภัย นโยบายการบรรเทาทุกข์และการฟื้นฟูหลังเกิดอุบัติเหตุด้านอศิภัย และขีดความสามารถในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข ส่วนมากอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง และ ระดับของระบบการป้องกันสาธารณสุขด้านอศิภัย ได้แก่ มาตรฐานการออกแบบระบบป้องกันสาธารณสุขด้านอศิภัย มาตรฐานการใช้งาน มาตรฐาน การซ่อมบำรุง และมาตรฐานการเก็บรักษาอุปกรณ์ป้องกันสาธารณสุขด้านอศิภัย ส่วนมากอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างขีดสมรรถนะการบริหารจัดการสาธารณสุขด้านอศิภัยกับระบบป้องกันสาธารณสุขด้านอศิภัยมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการสาธารณสุขด้านอศิภัย; ระบบการบริหารการป้องกันสาธารณสุขด้านอศิภัย; การบูรณาการการทำงานร่วมกัน

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

ทองใบ เพ็งธรรม, พงศ์สิทธิ์ ศรีสมทรัพย์, เฉลิมชัย ปัญญาดี และเมธี พยอมยงค์. (2564). ระบบการบริหารจัดการสาธารณสุขด้านอศิภัยเชิงบูรณาการ. วารสารดุซงญอบัณฑิตทางสังคมศาสตร์, 11(1), 230-242.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
อีเมล: talay-123@hotmail.com

² คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

⁴ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

An Integrated Fire Disaster Management System

Thongbai Phengtham¹ Pongsan Srisomsap²
Chalermchai Panyadee³ Methee Payomyong⁴

Abstract

This academic article aims to (1) study the competency of fire disaster management by the Mueang Municipalities of the Nakhonchaiburi group in the northeastern region (2) study the conditions of the disaster prevention systems of these municipalities and (3) study the relationships between competency in the management of fire disasters and fire disaster prevention systems. The research method used is quantitative research by from specific samplings in 6 Mueang Municipalities. The data from sample population of 620 were collected from administrative group. The quantitative data were analyzed by percentage, mean (M) standard deviation (SD) and canonical-correlation analysis (CCA).

Findings are as follows: The competency of fire disaster management level namely, having a policy of readiness in preventing fire disasters prior to occurrence, a policy for controlling the situation during fire disasters, a policy of relief and rehabilitation after fire disasters and the capability to prevent and alleviate the consequences of fire disasters were mostly evinced at a moderate level. The levels of fire disaster prevention systems namely, the standards for the design of fire disaster prevention systems, the standards for the use, the standards for maintenance and repair, and the standards for storage of fire disaster prevention equipment were mostly displayed at a moderate level. Insofar as hypothesis testing, this study shows that the competency of fire disaster management and fire disaster prevention systems were positively and directly correlated.

Keywords: Fire Disaster Management; Fire Disaster Prevention Management System;
The integration of the local government organization

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Phengtham, T., Srisomsap, P., Panyadee, C., & Payomyong, M. (2021). An integrated fire disaster management system. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(1), 230-242.

¹ Doctor of Philosophy Program in Social Sciences, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok 10240, Thailand
E-mail: talay-123@hotmail.com

² Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University

³ School of Administrative Studies, Maejo University

⁴ Highland Research and Development Institute (Public Organization)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารจัดการสาธารณภัยจะเริ่มพัฒนามาเรื่อยๆ จากการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์และการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน ด้วยการวางแผนนโยบาย และการบริหารกิจกรรมที่เน้นการจัดสรรทรัพยากรและบุคลากรเพื่อดำเนินการระหว่างเกิดเหตุเพื่อช่วยเหลือสังเคราะห์ผู้ประสบภัยและการฟื้นฟูภายหลังเกิดเหตุเป็นหลัก กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 (กลุ่มนครชัยบุรีรินทร์) ได้รวบรวมปัญหา และความ ต้องการของประชาชนเชิงพื้นที่ของจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ จากการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น ทุกภาคส่วน เวทีจังหวัด เคลื่อนที่ของจังหวัด เวทีประชาคมของโครงการไทย นิยมยั่งยืนของจังหวัด การวิเคราะห์จากข้อมูลที่มีอยู่จริง รวมทั้งผลการศึกษาที่มีอยู่ของกลุ่มจังหวัด ผ่าน กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีพัฒนาในทุกภาค ส่วนตั้งแต่ระดับชุมชน หมู่บ้าน อำเภอและจังหวัด จนถึงกลุ่มจังหวัด พบว่า ช่วงฤดูฝนที่ฝนตกชุกจะทำให้ มีน้ำล้นฝั่งก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วมเนื่องจากสภาพพื้นที่ แบนราบ และการระบายไม่ทัน แต่ปัญหาน้ำท่วมยังไม่ ยาวนานและก่อให้เกิดความเสียหายมากนักเมื่อเทียบกับปัญหาภัยแล้ง เนื่องจากการขาดแคลนน้ำเพื่อการ อุปโภคบริโภคและน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งจังหวัดสุรินทร์ มีความรุนแรงของปัญหามากที่สุด ส่วนปัญหาด้านสิ่ง แวดล้อมเกี่ยวกับการ บุกรุกทำลายป่า ไฟป่า ภาวะโลกร้อน ปัญหาขยะสะสม น้ำเน่าเสีย ซึ่งล้วนเกิดจากฝีมือ ของมนุษย์ เช่น ไฟไหม้บ้านเรือนทั้งหมู่บ้าน ที่พระบาท สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลธิเบศร รามธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราชบรมนาถ บพิตร พระมหากษัตริย์ในรัชกาลที่ 9 ทรงห่วงใย พสกนิกรอย่างหาที่สุดมิได้ เนื่องด้วยในวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2515 เป็นวันที่พระองค์ท่านฯ และ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสร็จเยี่ยม ราษฎรผู้ประสบภัยพิบัติจากเหตุไฟป่าลุกลามเข้าไหม้

บ้านเรือนทั้งหมู่บ้านหนองไผ่ล้อม ตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ กล่าวคือ “เปลวไฟ” ได้ ลุกลามเผาไหม้บ้านเรือนทั้งหมู่บ้านสร้างความเสียหาย จำนวนทั้งสิ้น 124 หลัง พระองค์ท่านฯ จึงเสร็จเยี่ยม พสกนิกรเป็นการเร่งด่วนเพื่อพระราชทานเครื่องอุปโภค บริโภค ข้าวสาร อาหารแห้ง เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ตลอดจนเครื่องแบบนักเรียนครบทุกหลังคาเรือน จาก พระราชกรณียกิจดังกล่าวสร้างความปลอบปลื้มแก่ พสกนิกรผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหายอย่างล้นพ้น หาที่สุดมิได้ และจังหวัดชัยภูมิมีเหตุไฟไหม้โรงงานที่ สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวน มากเช่นกัน อีกทั้งความสูญเสียชีวิตบุคลากรทางการ ศึกษาที่เกิดจากอาคารโรงแรมรอยัล จังหวัดนครราชสีมา ที่ทรุดตัวและพังทลายลงมาทำให้เกิดความเสียหายทั้ง บุคลากรทางการศึกษาและประชาชนที่เข้าพักแรมใน สถานที่แห่งนี้

แนวคิดการบริหารจัดการสาธารณภัยในยุค ปัจจุบันจะมีลักษณะการเตรียมการเชิงรุกโดยเน้น กระบวนการเชิงระบบในการบริหารจัดการ สาธารณภัย ตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ ซึ่งเป็นกระบวนการลดความเสี่ยงภัยพิบัติตามหลักนิติธรรม ภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 (Department of Disaster Prevention and Mitigation, 2019; Phromlert, 2017) ซึ่งเป็นกฎหมายหลักด้านการจัดการสาธารณภัยของ ประเทศไทย และเป็นเครื่องมือในการให้บริการ สาธารณภัยด้านการจัดการสาธารณภัยโดยเฉพาะ เพื่อให้เกิดความชอบธรรมและเป็นเอกภาพในการ บริหารงานโดยการบูรณาการการทำงานร่วมกันจาก ทุกภาคส่วน หรือ MOU ส่งผลให้หน่วยงานทุกระดับ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น สามารถเข้ามามีบทบาทในงานป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น อันเป็นการกำหนดขอบเขตการปฏิบัติ

งานช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมรวมถึงการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยครอบคลุมภัยทุกประเภท ทั้งภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ และภัยธรรมชาติ ซึ่ง กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในฐานะที่เป็นหน่วยงานกลางของรัฐในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศไทยได้ยึดมั่นในหลักนิติธรรมเพื่อ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” แก่ประชาชนอย่างเสมอภาคทั่วถึงและเป็นธรรม อีกทั้งมีแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 ซึ่งกำหนดให้มีผู้บัญชาการเหตุการณ์ทำหน้าที่บริหารจัดการสาธารณภัยแต่ละระดับอย่างชัดเจนก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และมีการประสานเครือข่ายทางสังคมในการป้องกันสาธารณภัย โดยใช้แนวคิดทุนทางสังคมเป็นฐานในการสร้างความร่วมมือร่วมใจในรูปแบบพหุภาคีโดยเน้นในประเด็นเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายทางสังคม การรณรงค์ในเรื่องของการเสริมสร้างบรรทัดฐานของการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยผลการศึกษา ยังบ่งชี้ว่าทุกภาคส่วนยังไม่ให้ความสำคัญกับการนำแนวคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือมาปรับใช้กับการบริหารจัดการสาธารณภัยเท่าที่ควร (Asawakritnawin & Arwichai, 2016) สอดคล้องกับการอนุมัติงบประมาณในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลเมืองกลุ่มนครชัยบุรีรัมย์ ประจำปี พ.ศ. 2561 โดยกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 (นครชัยบุรีรัมย์) ได้วางแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดโดยยึดยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี นโยบายรัฐบาล และ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มุ่งเน้นประสานเครือข่ายทางสังคมแบบการทำงานร่วมกันในทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเพื่อการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และเป็นการตั้งรับภัยพิบัติทุกประเภท (Department of Disaster Prevention and Mitigation, 2019)

การศึกษาปรากฏการณ์ภัยพิบัติที่ผ่านมาในอดีต

ดังกล่าวจะทำให้เราเข้าใจปัญหา สาเหตุ อุปสรรค และการแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ และท้ายที่สุดจะนำไปสู่ การปรับใช้ เพื่อเรียนรู้ เข้าใจ และใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในอนาคต (Department of Disaster Prevention and Mitigation, 2019; Phromlert, 2017) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องศึกษาถึงสภาพปัญหา และสาเหตุของปัญหา รวมถึงวิธีการตอบโต้สถานการณ์ในภาวะวิกฤต เพื่อตอบโจทยปัญหาในการวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาขีดสมรรถนะการบริหารจัดการสาธารณภัยด้านอัคคีภัยของเทศบาลเมือง กลุ่มนครชัยบุรีรัมย์
- 2 เพื่อศึกษาสภาพของระบบการป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัยของเทศบาลเมือง กลุ่มนครชัยบุรีรัมย์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขีดสมรรถนะการบริหารจัดการสาธารณภัยด้านอัคคีภัยกับระบบการป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัยของเทศบาลเมือง กลุ่มนครชัยบุรีรัมย์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาด้านขีดสมรรถนะการบริหารจัดการสาธารณภัยด้านอัคคีภัย แยกออกเป็น 4 ด้าน คือ นโยบายการเตรียมความพร้อมในการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยก่อนเกิดอุบัติภัยด้านอัคคีภัย นโยบายการควบคุมสถานการณ์ขณะเกิดอุบัติภัยด้านอัคคีภัย นโยบายบรรเทาทุกข์และการฟื้นฟูหลังเกิดอุบัติภัยด้านอัคคีภัย และขีดความสามารถในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในด้านระบบการป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัย แยกออกเป็น 4 ด้าน คือ มาตรฐานการออกแบบระบบป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัย มาตรฐานการใช้งาน มาตรฐานการ

ซ่อมบำรุง มาตรฐานการเก็บรักษาอุปกรณ์ป้องกัน
สาธารณภัยด้านอัคคีภัย

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง 1 กลุ่มจังหวัด “นครชัยบุรินทร์” ประกอบด้วย จังหวัด นครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัด สุรินทร์

3. ขอบเขตด้านประชากรและตัวอย่าง

3.1 ตัวอย่างข้าราชการท้องถิ่น มีประชากรทั้งหมด 616 คน นำมาคำนวณได้ตัวอย่าง จำนวน 237 คน

3.2 ตัวอย่างตัวแทนชุมชน มีประชากรทั้งหมด 169,946 คน คำนวณได้ตัวอย่างจำนวน 383 คน โดย ทั้ง 2 ตัวอย่างใช้การกำหนดตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants Person) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องกันสาธารณภัย อธิบดีกรม ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผู้บริหาร สมาชิกสภา เทศบาล เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและระงับ อัคคีภัย อาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และตัวแทนชุมชน

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. ทราบถึงสภาพปัญหาของระบบการบริหารการ ป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัย และนำสภาพปัญหามา กล่าวมาปรับปรุงหาแนวทางการสร้างระบบการบริหาร การป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัยเชิงบูรณาการของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลเมือง ของประเทศไทย

2. สามารถนำผลการสร้างระบบการบริหารการ ป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัยเชิงบูรณาการของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลเมืองใน กลุ่มนครชัยบุรินทร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอน ล่าง 1 ของประเทศไทย มาประยุกต์ใช้กับงานป้องกัน

สาธารณภัยของหน่วยงานราชการอื่นๆ เพื่อให้เกิด ประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฝ่ายงานป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย สามารถนำผลการศึกษาวิจัย ในครั้งนี้ไปต่อยอดเป็นตัวแบบเพื่อพัฒนาระบบการ บริหารจัดการสาธารณภัยด้านอัคคีภัยร่วมกับชุมชน

4. ประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจใน การบริหารจัดการสาธารณภัยด้านอัคคีภัยในการเตรียม ความพร้อมรับเหตุฉุกเฉินในทุกสถานการณ์ เพื่อ ป้องกันชีวิตและทรัพย์สินในเบื้องต้น

5. ประชาชนเชื่อมั่นต่อระบบการบริหารจัดการ สาธารณภัยด้านอัคคีภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลเมือง กลุ่มนครชัยบุรินทร์ ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 และเกิดภาพลักษณ์ ที่ดีกับประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับความปลอดภัยใน การรักษาชีวิตและทรัพย์สิน

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการสาธารณภัยด้านอัคคีภัย การดำเนินงานในการป้องกัน แก้ไขปัญหา และการระงับการเกิด อัคคีภัยนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเตรียมความ พร้อมทั้งด้านเครื่องมือ ทักษะการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ความร่วมมือของประชาชนและทุกภาคส่วน ในชุมชน เพื่อวางแผนและเตรียมพร้อมกับเหตุการณ์ อัคคีภัยได้ตลอดเวลาและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การบริหารจัดการในการป้องกันและระงับอัคคีภัย แบบบูรณาการระหว่างองค์กรก็จำเป็นจะต้องมีการ วางแผนและมีการจัดการอย่างเป็นระบบและชัดเจน เพื่อประสิทธิภาพในการบริการแก่ประชาชน โดยสรุป ได้ว่า อัคคีภัย เป็นภัยพิบัติที่เป็นสาธารณภัยที่เกิดจาก ไฟไหม้อันเนื่องมาจากอุบัติเหตุ ภัยธรรมชาติหรือแม้ กระทั่งจากฝีมือของมนุษย์เอง ซึ่งสร้างความเสียหาย ทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนหรือสังคมเป็นอย่างมากและควรมีระบบการป้องกันและบรรเทาเหตุการณ์

ที่เกิดขึ้นจากอัคคีภัยให้เกิดการสูญเสียน้อยที่สุด ซึ่งก็ได้มีหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องได้จัดทำหลักการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในรูปของแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2553-2557 โดยแผนได้กำหนดขั้นตอนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ภัยจากอัคคีภัย โดยในการป้องกันนั้นเป็นการป้องกันตั้งแต่ระยะก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย ดังนั้นการจัดการภัยพิบัติจึงเป็นกระบวนการจัดการภัยที่เกิดจากธรรมชาติและภัยที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์ ซึ่งความรุนแรงของภัยพิบัติจะแตกต่างกันอยู่กับปัจจัยแวดล้อมหลายประการ และขึ้นอยู่กับวัตถุไวไฟด้วยเช่นกัน ซึ่งมนุษย์ควรเรียนรู้วิธีการจัดการกับภัยพิบัติให้ถูกวิธี หรือควรมียุทธวิธีในการกำจัดภัยพิบัติ (National Disaster Prevention and Mitigation Committee, 2013)

กรอบการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ แนวทางการบริหารจัดการสาธารณภัยเพื่อลดความเสียหายจากพิบัติ เป็นแนวทางการจัดการสาธารณภัยในภาวะวิกฤติจะกำหนดช่วงบัญชาการจากสถานะการณ์เป็น 3 ช่วง ได้แก่ (1) ก่อนเกิดภัย โดยลำดับแรกจะเป็นช่วงระยะก่อนเกิดภัยจะมีวิธีการจัดการป้องกันการลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อมที่เป็นดำเนินการดำเนินการเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติทุกประเภทด้วยการวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลอย่างเป็นระบบ ที่ต้องบริหารจัดการเชิงระบบ กล่าวคือ การวิเคราะห์ความล่าช้า ความเปราะบางตามสภาวะการณ์แวดล้อมที่อาจส่งผลต่อชีวิตและทรัพย์สิน (2) ขณะเกิดภัย เป็นช่วงของการจัดการภัยพิบัติขณะเกิดภัยแล้ว จึงต้องใช้วิธีการยุทธการตอบโต้ การช่วยเหลือในภาวะฉุกเฉิน ที่ต้องเน้นกระบวนการเชิงระบบในการบริหารจัดการภาวะวิกฤติภายใต้การบัญชาการเหตุการณ์ในภาวะฉุกเฉิน ที่มุ่งเน้นไปที่การตอบโต้ การช่วยเหลือในภาวะฉุกเฉินตามหลักสากลที่ผ่านการรับรองของประเทศสมาชิก

ระดับโลก เพื่อมุ่งเป้าหมายให้ตอบโต้สนองความต้องการขั้นพื้นฐานแก่ผู้ประสบภัยขณะที่ภัยเกิดขึ้นอย่างพึงพอใจ และ (3) หลังจากภัยยุติ เป็นช่วงของการจัดการสาธารณภัยหลังจากภัยยุติ จึงเป็นช่วงเวลาของการฟื้นฟูบูรณะสภาพแวดล้อมในชุมชน สังคม ให้กลับฟื้นคืนสภาพโดยเร็วที่สุด โดยใช้วิธีการฟื้นคืนสภาพ และการสร้างใหม่เพื่อทดแทนโครงสร้างเดิมที่เสียหายทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมให้คืนสภาพ รวมถึงการรักษาสุขภาพจิตของผู้ประสบภัยให้กลับคืนโดยเร็วโดยเฉพาะสุขภาพจิต เพื่อมุ่งให้ชุมชนสังคมได้เกิดจิตสำนึกร่วมสร้างและพัฒนาประเทศต่อไป (Department of Disaster Prevention and Mitigation, 2019)

สมรรถนะการบริหาร McClelland (1973, p. 13) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของสมรรถนะว่าประกอบด้วย 5 ส่วน คือ (1) ความรู้ (knowledge) คือ ความรู้เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญ เช่น ความรู้ด้านเครื่องยนต์ เป็นต้น (2) ทักษะ (skill) คือ สิ่งที่ต้องการให้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะทางคอมพิวเตอร์ทักษะทางการถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น ทักษะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานทางความรู้ และสามารถปฏิบัติได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว (3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (self-concept) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนหรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น เช่น ความมั่นใจในตนเอง เป็นต้น (4) บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (traits) เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้น เช่น คนที่หน้าเชื่อถือและไว้วางใจได้หรือมีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น และ (5) แรงจูงใจ/เจตคติ (motives/attitude) เป็นแรงจูงใจ หรือแรงขับภายใน ซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย หรือมุ่งสู่ความสำเร็จ เป็นต้น

จากการศึกษาแนวคิดระบบการบริหารจัดการสาธารณภัยด้านอัคคีภัยเชิงบูรณาการ สามารถอธิบายเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการเป็นแนวทาง พัฒนาระบบการบริหารการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยเชิงบูรณาการด้านอัคคีภัยโดยมีหลักการ สำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ปัญหาการพัฒนากระบวนการบริหารการป้องกัน สาธารณภัยเชิงบูรณาการด้านอัคคีภัย ดังนี้ (1) นโยบาย สาธารณะ ได้แก่ นโยบายภาครัฐ แผนยุทธศาสตร์ แผน พัฒนาท้องถิ่น (2) กฎหมายระเบียบข้อบังคับ ได้แก่ พรบ. ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎต่างๆ (3) องค์กร บริหาร ได้แก่ คณะกรรมการ หน่วยงานของรัฐ หน่ว งานท้องถิ่นหน่วยงานเอกชน (4) ทรัพยากรการบริหาร ได้แก่ งบประมาณ ทรัพยากรมนุษย์ วัสดุอุปกรณ์ และ (5) เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ วิทยุ สัญญาณเตือนภัย

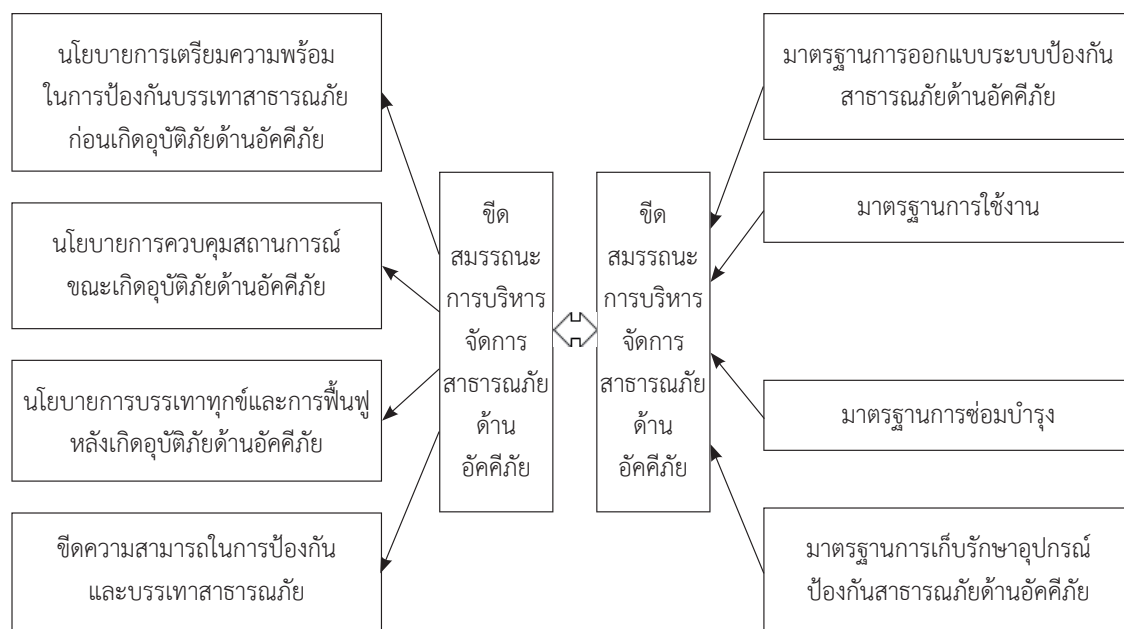
2. ระบบการบริหารงานด้านสาธารณภัย ดังนี้ (1) การป้องกันสาธารณภัยเชิงบูรณาการได้แก่ การ ทำบันทึกตกลงร่วมกัน (MOU) (2) การเตรียมความ พร้อมในการป้องกันสาธารณภัย ได้แก่ ระบบเตือนภัย ระบบข้อมูลเพื่อการจัดการสาธารณภัย การรณรงค์ เพื่อสร้างความตระหนักของสาธาณชน แผนและ คู่มือปฏิบัติการ (3) การควบคุมสถานการณ์และภัย ได้แก่ ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉิน การติดต่อสื่อสาร การ ใช้กำลังทหารในยามฉุกเฉิน การประเมินสถานการณ์ และการวางแผนฉุกเฉิน การมีส่วนร่วมของภาค เอกชน และประชาชน (4)การบรรเทาทุกข์ ได้แก่ การ ช่วยเหลือฉุกเฉินทางการแพทย์ การช่วยเหลือด้าน ประชาสงเคราะห์ การให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ และ (5) การฟื้นฟูบูรณะและพัฒนา ได้แก่ การตรวจรักษา สุขภาพจิตผู้ประสบภัย การบูรณะสถานที่ประสบภัย

3. องค์ประกอบของระบบการบริหารการป้องกัน สาธารณภัย ดังนี้ (1) ทักษะการบริหารจัดการ ได้แก่ สิ่งการ ประสานงาน วางแผน (2) ทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ โครงสร้างบุคลากร แผนทรัพยากรมนุษย์ (3) งบ ประมาณ ได้แก่ การออกข้อบัญญัติรายจ่ายตามขั้นตอน ของระเบียบ กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีงบประมาณ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ (4) วัสดุอุปกรณ์

ได้แก่ จัดทำ การวางแผน ลงทะเบียนคุม สำรวจ ทำลาย การตั้งงบประมาณซื้อมาทดแทน ตามขั้นตอนของ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุ ฯ

4. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างระบบการ บริหารการป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัยกับ สมรรถนะการบริหารการป้องกันสาธารณภัยด้าน อัคคีภัย ได้แก่ (1) การป้องกันสาธารณภัยเชิง บูรณาการมีความสัมพันธ์กับนโยบายสาธารณะ ภาวะ ผู้นำ กฎหมาย/กฎข้อบังคับ องค์กรและการจัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศ การแปรรูปการมีส่วนร่วมของ ภาคเอกชน (2) การเตรียมความพร้อมในการป้องกัน สาธารณภัย มีความสัมพันธ์กับนโยบายสาธารณะ ภาวะผู้นำ กฎหมาย/กฎข้อบังคับ องค์กรและการ จัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศ การแปรรูปการมีส่วนร่วม ของภาคเอกชน (3) การควบคุมสถานการณ์และ ภัยมีความสัมพันธ์กับนโยบายสาธารณะ ภาวะ ผู้นำ กฎหมาย/กฎข้อบังคับ องค์กรและการจัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศ การแปรรูปการมีส่วนร่วมของ ภาคเอกชน (4) การบรรเทาทุกข์มีความสัมพันธ์กับ นโยบายสาธารณะ ภาวะผู้นำ กฎหมาย/กฎข้อบังคับ องค์กรและการจัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศ การ แปรรูปการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน และ (5) การ ฟื้นฟูบูรณะและพัฒนาที่มีความสัมพันธ์กับนโยบาย สาธารณะ ภาวะผู้นำ กฎหมาย/กฎข้อบังคับ องค์กร และการจัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศ การแปรรูปการ มีส่วนร่วมของภาคเอกชน

5. แนวทางในการพัฒนาระบบการบริหาร การป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัย ได้จากการ ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน สาธารณภัยด้านอัคคีภัยทั้งในประเทศและนอกประเทศ การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องงานด้านป้องกันบรรเทา สาธารณภัย และการประเมินกลุ่ม (focus group) เพื่อ นำผลมาสร้างรูปแบบที่เหมาะสมกับการบริหารงานใน การป้องกันและระงับอัคคีภัยเพื่อลดความสูญเสียที่จะ เกิดขึ้น

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แนวทางการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสาธารณภัยด้านอัคคีภัยเชิงบูรณาการ โดยกำหนดแนวทางการศึกษาตามรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ซึ่งจะทำให้การศึกษาข้อมูลภาคสนามโดยการทดสอบแบบสอบถามสอบถามผู้บริหารเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล พนักงานเทศบาล และตัวแทนชุมชนต่างๆ ในเขตเทศบาลเมืองที่ศึกษา 6 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองชัยภูมิ เทศบาลเมืองบัวใหญ่ เทศบาลเมืองปากช่อง เทศบาลเมืองสีคิ้ว เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ เทศบาลเมืองสุรินทร์ เพื่อการแสวงหาแนวทางในการวางระบบบริหารจัดการสาธารณภัยด้านอัคคีภัยเชิงบูรณาการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลเมือง โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การค้นพบปัญหาและสาเหตุที่แท้จริง (facts or problems causes)

ที่กำหนดปัญหาไว้อย่างชัดเจนว่า การบริหารจัดการสาธารณภัยด้านอัคคีภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลเมืองสามารถส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงาน

ประชากรการวิจัย

1. ประชากรการวิจัย กำหนดให้เทศบาลเมืองจากกลุ่มนครชัยบุรินทร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 เป็นเทศบาลที่จะศึกษาทั้งหมด โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) มีจำนวนทั้งสิ้น 4 จังหวัด แบ่งออกเป็นเทศบาลเมือง 6 แห่ง ประกอบด้วย เทศบาลเมืองสีคิ้ว เทศบาลเมืองปากช่อง เทศบาลเมืองบัวใหญ่ เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ เทศบาลเมืองสุรินทร์ เทศบาลเมืองชัยภูมิ

2. การสุ่มตัวอย่าง หลังจากทีสุ่มตัวอย่างเทศบาลเมือง กลุ่มนครชัยบุรินทร์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนล่าง 1 แล้ว ต่อจากนั้นเป็นการกำหนดให้ผู้ที่อยู่ในเทศบาลเมืองที่ถูกสุ่มมาเป็นตัวอย่างบุคคลในการศึกษาทั้งหมด เป็นการสุ่มแบบแบ่งกลุ่มชั้นเดียว (single-stage cluster sampling) โดยตัวอย่างการศึกษาในระดับบุคคลในเทศบาลเมืองแต่ละแห่งรวมทั้งสิ้น 6 ตัวอย่าง ประกอบด้วย ตัวแทนที่อยู่ในองค์กรเทศบาลเมือง คือ คณะผู้บริหารเทศบาลเมือง สมาชิกสภาเทศบาลเมือง พนักงานเทศบาล ลูกจ้างประจำ พนักงานจ้าง ในเทศบาลเมือง และตัวแทนประชาชนที่อยู่ในชุมชนของเทศบาลเมืองทั้ง 6 แห่ง ประกอบด้วย เทศบาลเมืองสีคิ้ว เทศบาลเมืองปากช่อง เทศบาลเมืองบัวใหญ่ เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ เทศบาลเมืองสุรินทร์ เทศบาลเมืองชัยภูมิ โดยถ้าถัวเฉลี่ยคัดเลือกประชากรตัวอย่าง จะได้ทั้งหมด 620 คน/ตัวอย่าง มีรายละเอียดการประมาณประชากร ดังนี้

2.1.1 ตัวอย่างข้าราชการท้องถิ่น ประกอบด้วย คณะผู้บริหารเทศบาลเมือง สมาชิกสภาเทศบาลเมือง พนักงานเทศบาลของเทศบาลเมืองจำนวน 6 แห่ง จากจำนวนประชากร 616 คน ได้ตัวอย่าง จำนวน 237 คน

2.1.2 ตัวอย่างในตัวแทนชุมชนของเทศบาลเมือง จำนวน 6 แห่ง จากจำนวนประชากรที่เป็นตัวแทนชุมชนรวมทั้งสิ้น 169,946 คน คำนวณตัวอย่างได้จำนวน 383 คน

การสร้างและทดสอบเครื่องมือวิจัย

1. เครื่องมือการวิจัย ใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือในการศึกษา ซึ่งลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามปลายปิด โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา เพื่อนำมาจัดทำแบบสอบถามให้มีความสัมพันธ์กับกรอบการศึกษา โดยได้กำหนดเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับตัวแปรตาม ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับตัวแปรอิสระ และพร้อมทั้งผลการวัดค่าความเที่ยงตรง (Content validity) ของแบบสอบถามโดยการ

คำนวณหาค่า Item Objective Congruence Index (IOC) หรือค่าความสอดคล้องของแต่ละข้อ ซึ่งต้องมีค่ามากกว่า 0.5 จึงจะถือว่าคำถามนั้นมีความเที่ยงตรง

2. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยทำการทดสอบ 2 ค่า คือ ค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) และวัดค่าความน่าเชื่อถือ (reliability) ของแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาและรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง คือ

1. การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยจะเป็นการวิจัยและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือทั่วไป วิทยานิพนธ์ งานวิจัย ตำราทางวิชาการต่างๆ ซึ่งข้อมูลจากเอกสารนั้นถือเป็นข้อมูลทุติยภูมิเพราะเป็นข้อมูลที่มีผู้บันทึกเอาไว้ ดังนั้น จึงมีความน่าเชื่อถือและสามารถตรวจสอบได้

2. การรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามโดยใช้การสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นคำถามปลายปิดโดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น จำนวน 116 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 ชีตสมรรถนะการบริหารจัดการ สาธารณภัยด้านอัคคีภัย จำนวน 58 ข้อ

ส่วนที่ 3 ระบบการป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัย จำนวน 53 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป การศึกษาระบบการบริหารจัดการสาธารณภัยด้านอัคคีภัยเชิงบูรณาการของเทศบาลเมือง กลุ่มนครชัยบุรีรินทร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะสรุปข้อมูลทั่วไปของประชากรที่ใช้จำนวนนับ และค่าร้อยละ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรต้นของชีต

สมรรถนะ การบริหารจัดการสาธารณสุขด้านอค์คิภัย โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป คำนวณ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งอธิบายค่าเฉลี่ยด้วยค่า Mean ($\bar{X}$) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ 1-5 เพื่อใช้ในการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ Canonical

จากการหาค่าความสัมพันธ์ Canonical พบว่ามีค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามในเชิงบวกและมีตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรตาม กล่าวคือ จากผลการวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่า เทศบาลเมือง กลุ่มนครชัยบุรีรินทร์ มีการดำเนินงานด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างขีดสมรรถนะการบริหารจัดการสาธารณสุขด้านอค์คิภัยกับระบบการบริหารจัดการป้องกันสาธารณสุขด้านอค์คิภัยอยู่ในระดับ 0.664 และมีค่าความแปรปรวนอยู่ในระดับ .790 จึงเป็นค่าทางสถิติที่ได้มาตรฐานและค่าทางสถิติดังกล่าวสามารถทำนายได้ว่าเทศบาลเมืองในกลุ่มนครชัยบุรีรินทร์นั้นได้มีการป้องกันบรรเทาสาธารณสุขภัยอย่างมีขีดสมรรถนะการบริหารจัดการสาธารณสุขด้านอค์คิภัยมีอิทธิพลต่อระบบการบริหารจัดการป้องกันสาธารณสุขด้านอค์คิภัยในเชิงบวก และส่งผลให้เทศบาลเมืองดังกล่าวจำเป็นต้องศึกษาและหาแนวทางยกระดับการปฏิบัติงานด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขในสูงยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรักษาความสงบและป้องกันทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งการในภาวะฉุกเฉิน จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องวินิจฉัยภาวะวิกฤตอย่างเฉียบขาดเพื่อให้การสั่งการเป็นแนวทางเดียวกันในการบริหารจัดการป้องกันบรรเทาสาธารณสุขภัยซึ่งเป็นภารกิจหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบ

2. ผลของการบริหารจัดการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถวิเคราะห์ผลของการบริหารจัดการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยของเทศบาลเมือง “กลุ่มนครชัยบุรีรินทร์” เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย ที่ต้องจัดเตรียมความพร้อมและเพิ่มขีดสมรรถนะการบริหารจัดการสาธารณสุขภัยด้วยการกำหนดและให้ความสำคัญกับนโยบายการเตรียมความพร้อมในการป้องกันบรรเทาสาธารณสุขภัยก่อนเกิดอุบัติเหตุด้านอค์คิภัยที่เป็นการเตรียมความพร้อมรับมือกับภาวะวิกฤตในเชิงรุกและสนองนโยบายจัดการสาธารณสุขภัยเชิงรุกที่เป็นวาระแห่งชาติ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันและเป็นการเตรียมความพร้อมในการระงับเหตุก่อนที่จะเกิดมีภาวะวิกฤต ในลำดับแรกก่อนที่จะเป็นการกำหนดขั้นตอนการกำหนดนโยบายการควบคุมสถานการณ์ขณะเกิดอุบัติเหตุด้านอค์คิภัย นโยบายการบรรเทาทุกข์และการฟื้นฟูหลังเกิดอุบัติเหตุด้านอค์คิภัย และควรจัดให้มีการประเมินขีดความสามารถในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยตามลำดับ ดังแสดงในผลการวิจัยครั้งนี้แล้ว โดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ดังนั้น หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเทศบาลเมืองกลุ่มนครชัยบุรีรินทร์ที่มีฐานะเป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลักในการจัดการสาธารณสุขภัย และมีอำนาจในการบริหารและจัดสรรงบประมาณด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยเพื่อการพัฒนาด้านการบริหารจัดการสาธารณสุขภัยให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นตามกรอบอำนาจหน้าที่ภายใต้พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ที่มีตัวบทบัญญัติรองรับอำนาจและหน้าที่การบริหารงานของนายกเทศมนตรีในการวางหลักบริหารราชการท้องถิ่นภายใต้ นโยบาย คำสั่งการ และการอนุมัติงบประมาณด้านสาธารณสุข ภัย ที่ผู้บริหารหรือนายกเทศมนตรีส่วนมาก จะใช้การวิเคราะห์สภาพปัญหาและสภาพแวดล้อมของพื้นที่ในท้องถิ่น เพื่อประกอบการตัดสินใจและวางแผน

ปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้สามารถเชื่อมโยงและดึงศักยภาพระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่เพื่อการส่งเสริมหรือสนับสนุนฝ่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้บรรลุเป้าหมาย อาทิ คำสั่งการของผู้นำจะต้องสั่งการภายใต้นโยบายแห่งชาติตามพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามลำดับชั้น ตั้งแต่ส่วนกลาง จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น ที่มุ่งเน้นการรักษาชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นหลัก ที่ต้องคำนึงถึงเหตุและผลที่เกิดความเสียหายจากภัยพิบัติ อีกทั้งต้องคำนึงถึงการได้รับเงินค่าชดเชยจะต้องอยู่ภายใต้หลักการของกฎกระทรวง ว่าด้วยเงินช่วยเหลือประชาชนในฐานะผู้ประสบภัยพิบัติ เช่น การชดเชยเงินจากไฟไหม้บ้านเรือน

3. ผลของการวางระบบป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

การวางระบบป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัยที่เกี่ยวกับมาตรฐาน การออกแบบระบบป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัย มาตรฐานการใช้งาน มาตรฐานการซ่อมบำรุง มาตรฐานการเก็บรักษาอุปกรณ์ป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัย โดยสรุปผลการวิเคราะห์จากการประมวลผลคะแนนมาตรฐานโดยภาพรวมจะอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเทศบาลเมืองกลุ่มนครชัยบุรีรินทร์ ที่เป็นหน่วยงานหลักผู้หน้าที่โดยตรงในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามโครงสร้างอำนาจหน้าที่ภายใต้กรอบแห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ที่จะอำนวยความสะดวกและการอนุมัติจัดสรรงบประมาณเพื่อวางมาตรการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามหลักสากลให้อุปกรณ์ต่างๆ สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การขออนุญาตก่อสร้างอาคารจะต้องใช้ดุลยพินิจในการตรวจรูปแบบแปลนโครงสร้างอาคารให้ได้มาตรฐานรองรับภาวะวิกฤต เพื่อการป้องกันเหตุฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต

ถ้าการดูแลควบคุมอย่างเข้มงวด ไม่ปล่อยปะละเลยหรือปล่อยให้อาคารผิดรูปแบบแปลนจนนำไปสู่การสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น โรงแรมรอยัลจังหวัดนครราชสีมาที่แอบต่อเติมโครงสร้างอาคารผิดรูปแบบแปลน ที่โครงสร้างไม่สามารถรับน้ำหนักอาคารจึงพังถล่ม ดังนั้น หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเทศบาลเมืองกลุ่มนครชัยบุรีรินทร์ควรจะมีเหตุการณ์ในอดีตมาถอดบทเรียน เพื่อวางแผนป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัยให้ได้มาตรฐานสากลและเห็นได้จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงประจักษ์และที่ทำการศึกษาระบบป้องกันสาธารณภัยในเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษากลุ่มนครชัยบุรีรินทร์ พบว่า ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดชัยภูมิ ผู้บริหารและชุมชนได้ให้ความสำคัญในเรื่องการดับเพลิงเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผู้บริหารหรือหัวหน้างานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จะบูรณาการร่วมวางแผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่อนุมัติงบประมาณจัดซื้อรถยนต์ดับเพลิงขนาดใหญ่ มีระบบอุปกรณ์ติดตั้งไว้ฉีดย้ำและมีกระเช้ายาวระดับความสูงของตึก 4 ชั้น ส่วนเทศบาลปากช่องพึ่งจะอนุมัติและจัดสรรงบประมาณจัดซื้อรถยนต์ดับเพลิงรุ่นที่ทันสมัยเช่นเดียวกันที่มีระบบหัวฉีดจ่ายน้ำด้วยระบบดิจิทัลทันสมัย พร้อมกระเช้าความยาวระดับความสูงของตึก 4 ชั้น จึงเห็นได้ว่าระบบป้องกันสาธารณภัยที่มีมาตรฐานสากลจะสามารถระงับเหตุภาวะวิกฤติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาชี้ตสมรรถนะการบริหารจัดการสาธารณภัยด้านอัคคีภัย ด้านนโยบายการเตรียมความพร้อมในการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยก่อนเกิดอุบัติภัยด้านอัคคีภัยกับระบบป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัย เกี่ยวกับมาตรฐานการออกแบบระบบป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัย มาตรฐานการใช้งาน มาตรฐาน

การซ่อมบำรุง มาตรฐานการเก็บรักษาอุปกรณ์ป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัยจะมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก ความสัมพันธ์ระหว่างขีดสมรรถนะการบริหารจัดการสาธารณภัยด้านอัคคีภัย ด้านนโยบายการควบคุมสถานการณ์ขณะเกิดอุบัติเหตุด้านอัคคีภัยกับระบบป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัย ที่เกี่ยวกับมาตรฐานการออกแบบระบบป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัย มาตรฐานการใช้งาน มาตรฐานการซ่อมบำรุง มาตรฐานการเก็บรักษาอุปกรณ์ป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัย จะมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก สอดคล้องกับ Phromlert (2017) ส่วน ความสัมพันธ์ระหว่างขีดสมรรถนะการบริหารจัดการสาธารณภัยด้านอัคคีภัย นโยบายการบรรเทาทุกข์และการฟื้นฟูหลังเกิดอุบัติเหตุด้านอัคคีภัยกับระบบป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัยเกี่ยวกับมาตรฐานการออกแบบระบบป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัย มาตรฐานการใช้งาน มาตรฐานการซ่อมบำรุง มาตรฐานการเก็บรักษาอุปกรณ์ป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัยจะมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก และความสัมพันธ์ระหว่างขีดความสามารถในด้านการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยกับระบบป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัยเกี่ยวกับมาตรฐานการออกแบบระบบป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัย มาตรฐานการใช้งาน มาตรฐานการซ่อมบำรุง

มาตรฐานการเก็บรักษาอุปกรณ์ป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัยจะมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก ซึ่งสอดคล้องกับ Department of Disaster Prevention and Mitigation (2019)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจะนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปประกอบการพัฒนาระบบการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในการบริหารจัดการสาธารณภัยด้านอัคคีภัยอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งต้องจัดการความรู้ และยกระดับมาตรฐานงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามหลักสากล ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาไว้แล้วทั้ง 4 แนวทาง คือ (1) การพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการออกแบบ (2) การพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการใช้งาน (3) การพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการซ่อมบำรุง และ (4) การพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการเก็บรักษาอุปกรณ์ป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัย

2. ควรมีการศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารจัดการสาธารณภัยจากผู้เชี่ยวชาญหลากหลายสาขา เพื่อนำไปสู่การถอดบทเรียนจากอดีตสู่ชนรุ่นต่อไป

3. ควรนำผลการวิจัยไปพัฒนาต่อยอดในการจัดทำคู่มือการจัดการความรู้กับการบริหารจัดการสาธารณภัย

References

- Asawakritnawin, P., & Arwichai, W. (2016). Disaster management base on concepts of the deliberative democracy and social capital. *Journal of Social Sciences, Srinakharinwirot University, 19*, 122-145. [In Thai]
- Department of Disaster Prevention and Mitigation. (2019). *Disaster risk reduction*. Author. [In Thai]
- Krejcie, R. V., & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Education and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for “intelligence. *American Psychologist, 28*(1), 1-14.
- National Disaster Prevention and Mitigation Committee. (2013). *National disaster prevention and mitigation plan 2010-2014*. Ministry of the Interior. [In Thai]
- Phromlert, C. (2017). *The rule of law and public disaster management in Thailand Under the Disaster Prevention and Mitigation Act B. E. 2550*. Constitutional Court Office, Constitutional. [In Thai]

ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินผ่านคะแนนการกำกับดูแลกิจการที่ดี ผลการดำเนินงานและมูลค่ากิจการของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

นรินทร์ สมทอง¹ พูนศักดิ์ แสงสันต์² กาญจนนาท เรืองวรากร³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินผ่านคะแนนการกำกับดูแลกิจการที่ประเมินโดย IOD กับ Tobin's Q และ ROA รวมทั้งตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่าง Tobin's Q กับ ROA ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่เข้ารับการประเมินโดย IOD ประจำปี 2561 จำนวน 361 บริษัท โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณทดสอบความสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่าระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินผ่านคะแนนการกำกับดูแลกิจการที่ประเมินโดย IOD ไม่มีความสัมพันธ์กับ Tobin's Q และ ROA ในทุกกลุ่มอุตสาหกรรม เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มอุตสาหกรรมพบว่า กลุ่มบริการมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่าง ระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินผ่านคะแนนการกำกับดูแลกิจการที่ประเมินโดย IOD กับ ROA ส่วน ROA ว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ Tobin's Q การศึกษาในครั้งนี้ยังพบว่า ความสามารถในการทำกำไร โอกาสในการเติบโต และศักยภาพการเติบโตของราคาหุ้น สามารถอธิบายความผันแปรของ Tobin's Q ในขณะที่ ROA กับขนาดของบริษัท ความสามารถในการทำกำไร และ โอกาสในการเติบโต มีความสัมพันธ์เชิงบวกและความสัมพันธ์เชิงลบกับความเสี่ยงทางการเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังพบว่าระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินผ่านคะแนนการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีความสัมพันธ์กับ ขนาดของบริษัท ยอดขายของกิจการ ศักยภาพการเติบโตของราคาหุ้น และความเสี่ยงทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: การเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน; การกำกับดูแลกิจการ; มูลค่ากิจการ

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

นรินทร์ สมทอง, พูนศักดิ์ แสงสันต์ และกาญจนนาท เรืองวรากร. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินผ่านคะแนนการกำกับดูแลกิจการที่ดี ผลการดำเนินงานและมูลค่ากิจการของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(1), 243-256.

^{1,2,3} คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย

อีเมล: narinsom@hotmail.com

The Relationship Between Transparency Levels of Financial Information Disclosures through the Corporate Governance Scored, Performance and Firm Value of Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand

Narintorn Somthong¹ Poonsuk Sangsun² Kanjanat Ruangvarakorn³

Abstract

The purpose of this research is to examine the relationship between the transparency Levels of financial information disclosures through the corporate governance scored by Thai institute of directors (IOD) firm value according to the Tobin's Q concept and Return on asset (ROA) measured performance, including the investigate, the relationship between Tobin's Q and ROA of listed companies in the Stock Exchange of Thailand who were assessed by IOD, annual 2561, 361 company. The research used Pearson's correlation analysis and multiple regression analysis to test the relationships.

The results show that the transparency level of financial disclosure through regulatory scores evaluated by the IOD has no relationship with The Tobin's Q and ROA across all industry sector, Considered by industry sector, found that Service sectors had a significant negative relationship between The transparency level of financial disclosure through corporate governance scored assessed by IOD and ROA. The results revealed that ROA has positively relationship to Tobin's Q. This study also found that profitability, growth opportunities and the growth potential of the share price cloud explain Tobin's Q, while ROA with the firm size, profitability and growth opportunities, there were positive relationship, and negative relationship with financial risk, statistical significance. And also found that the transparency level of financial disclosure through good corporate governance scores has relationship with firm size, sales, stock price growth potential and financial risk statistical significance.

Keywords: Financial Information Disclosures; Corporate Governance; Tobin's Q

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Somthong, N., Sangsun, P., & Ruangvarakorn, K. (2021). The relationship between transparency levels of financial information disclosures through the corporate governance scored, performance and firm value of listed companies in the Stock Exchange of Thailand. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(1), 243-256.

¹ Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University
 2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand
 E-mail: narinsom@hotmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยหลังจากเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 หลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างเริ่มต้นตัวและผลักดันกิจการต่างๆ ให้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance—CG) และนำหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้ในการจัดการภายในควบคู่กับการบริหารงานของกิจการ อย่างน้อยอาจทำให้กิจการได้เห็นสัญญาณบางอย่างจากข้อมูลทางการที่เปิดเผยอย่างโปร่งใสก่อนที่จะเกิดวิกฤตทางการเงิน รวมถึงประเทศไทยต้องริบสร้างเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนในตลาดทุน โดยทำการพัฒนา การกำกับดูแลกิจการอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด อนึ่งความโปร่งใสและการเปิดเผยข้อมูลเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการกำกับดูแลกิจการความโปร่งใสหมายถึง การแบ่งปันข้อมูลและดำเนินการในลักษณะที่เปิดเผยและโปร่งใสช่วยให้ผู้มีส่วนได้เสียได้รวบรวมข้อมูลที่สำคัญต่อการเปิดเผย การละเมิดและปกป้องผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ ขององค์กร ระบบความโปร่งใสมีกระบวนการที่ชัดเจนสำหรับการตัดสินใจต่อสาธารณะและช่องทางการสื่อสารระหว่างผู้มีส่วนได้เสียและคณะกรรมการ รวมถึงการสร้างข้อมูลที่หลากหลาย ความโปร่งใสและการเปิดเผยข้อมูลที่มากขึ้นช่วยให้ผู้มีส่วนได้เสียขององค์กรได้รับข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการบริหารและวิธิตามของบริษัที่ดีขึ้น

สำหรับการประเมินด้านการกำกับดูแลของตลาดทุนไทยจากหลายหน่วยงานของต่างประเทศ เช่น โครงการ CG-Rosc จัดโดย World Bank CG Watch, Asian Corporate Governance Association ร่วมกับ CLSA (Credit Lyonnais Securities Asia) Asia-Pacific Markets ซึ่งผลการประเมินแสดงให้เห็นว่าตลาดทุนไทยเป็นผู้นำของภูมิภาคและประสบความสำเร็จอย่างสูงด้านการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียน เนื่องจากมีการยกระดับมาตรฐานต่างๆ ด้วย

การแก้ไขกฎหมาย กฎเกณฑ์ และแนวปฏิบัติ รวมถึงการกำกับดูแลที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลมากขึ้น นอกจากนี้การประเมินการกำกับดูแลกิจการรายบริษัทจดทะเบียนโดยหน่วยงานภายในประเทศ จะช่วยทำให้เกิดพัฒนาการของบริษัทจดทะเบียนในการปรับปรุงการกำกับดูแลกิจการให้เป็นมาตรฐานสากล เช่น โครงการสำรวจและติดตามพัฒนาการด้านการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย (Corporate Governance Report—CGR) โดยสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (IOD) โครงการประเมินคุณภาพการจัดประชุมผู้ถือหุ้น โดยสมาคมส่งเสริมผู้ลงทุนไทย เป็นต้น ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ได้เสนอหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีให้แก่บริษัทจดทะเบียนซึ่งเทียบเคียงกับหลักการกำกับดูแลกิจการขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development—OECD) ซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศที่เป็นต้นแบบการกำหนดมาตรฐานสากลด้านการกำกับดูแลกิจการ และใช้เป็นบรรทัดฐาน และหลักเกณฑ์การประเมิน หลายประเทศได้มีการแนะนำโดยสมัครใจที่สนับสนุนหลักการของ OECD หลักการสากลด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีคือความเป็นธรรม ความรับผิดชอบ ความโปร่งใสและความรับผิดชอบ หลักการประกอบด้วย 4 หมวด ได้แก่ ผู้ถือหุ้น การเปิดเผยและความโปร่งใส ผู้มีส่วนได้เสีย และคณะกรรมการ (Capital Markets Board, 2003)

ส่วนการปฏิบัติที่ทำให้เกิดความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน OECD ได้กล่าวถึงไว้ในส่วนที่สองของหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี หัวข้อหลักการเกี่ยวกับการเปิดเผยและปัญหาความโปร่งใส ประกอบด้วย หลักการของการกำหนดข้อมูลนโยบายในบริษัทที่เกี่ยวกับผู้ถือหุ้นและการปฏิบัติตามนโยบายเหล่านี้ของบริษัท ประเด็นที่เป็นเงื่อนไขของเศรษฐกิจการ

เงินทั่วโลกในปัจจุบันและเงื่อนไขภายในประเทศที่ต้องเผชิญได้รับการพิจารณา ในขณะที่มาตรฐานกำหนดขั้นตอนสำหรับการให้ข้อมูลผ่านงบการเงินเป็นระยะ และรายงานรายละเอียดตามมาตรฐานดังกล่าวโดยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการ (Capital Markets Board, 2003) นอกจากนี้ การกำกับดูแลกิจการที่ดีของอาเซียนและอีกหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทย เพื่อให้สอดคล้องกับ OECD มีเนื้อหาของเกณฑ์การประเมินโดยแบ่งออกเป็น 5 หมวด ได้แก่ (1) สิทธิของผู้ถือหุ้น (rights of shareholders) (2) การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน (equitable treatment of shareholders) (3) บทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย (roles of stakeholders) (4) การเปิดเผยข้อมูลที่โปร่งใส (disclosure and transparency) (5) ความรับผิดชอบของกรรมการ (board responsibilities) (The Securities and Exchange Commission, 2017) นอกจากนี้ IOD ใช้หลักดังกล่าวเป็นหลักเกณฑ์ในการประเมินและจัดระดับช่วงคะแนนการกำกับดูแลกิจการ การประเมินการกำกับดูแลกิจการโดย IOD เป็นการประเมินจากหลักฐานข้อมูลที่มีการเปิดเผยอย่างเป็นทางการ เช่น แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี รายงานประจำปีของบริษัท หนังสือนัดประชุมและรายงานการประชุมผู้ถือหุ้น เว็บไซต์ของบริษัท ข้อมูลเกี่ยวกับบริษัทที่เผยแพร่ผ่านตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ก.ล.ต. และข้อมูลอื่น ๆ ที่เปิดเผยต่อสาธารณชน ซึ่งเชื่อว่าจะสามารถสะท้อนคุณภาพของการกำกับดูแลกิจการของบริษัทไทยโดยรวมได้ และสามารถใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจของนักลงทุน นักวิเคราะห์ และผู้สนใจ (Thai Institute of Directors Association, 2018)

สำหรับงานวิจัยที่ผ่านมา มีการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับผลการดำเนินงานของกิจการ ส่วนใหญ่ใช้อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) เป็นตัววัดผลการดำเนินงาน และใช้ Tobin's Q เป็นตัววัดมูลค่าของกิจการ พบว่า การ

กำกับดูแลกิจการที่ดีผ่านคะแนนการประเมินเป็นตัววัดความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับผลการดำเนินงาน (Ammann, Oesch, & Schmid, 2011; Kaewhanam, Sutthachai, & Likitwongkajon, 2017; Michelon & Parbonetti, 2012) และในขณะเดียวกันยังมีการวิจัยที่การศึกษาหาความสัมพันธ์เช่นเดียวกันกลับพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างการกำกับดูแลกิจการ กับผลการดำเนินงานของกิจการ (Abatecola, Caputo, Mari & Poggesi, 2012; Epps & Cereola, 2008; Pipatanasern & Srijunpetch, 2017; Sami, Wang, & Zhou, 2011) หรือไม่สามารถสรุปทิศทางความสัมพันธ์ได้ชัดเจน (Connelly, Limpaphayom, & Nagarajan, 2012; Price, Román, & Rountree, 2011) หากพิจารณาผลงานวิจัยที่ผ่านมาจะพบว่าเมื่อสภาพแวดล้อมต่างกัน หลายสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปจากแนวคิดที่ว่ากิจการที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีย่อมส่งผลถึงผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงคุณภาพของการกำกับดูแลกิจการที่ดีผ่านคะแนนการประเมินจาก IOD อีกทั้งตัววัดความมีประสิทธิภาพที่มีหลายแนวคิดที่ถูกนำมาใช้ทั้งตัวชี้วัดแบบดั้งเดิมได้แก่ ROA, ROE และตัวชี้วัดแบบสมัยใหม่ที่นิยมใช้คือ Tobin's Q ดังนั้น งานวิจัยฉบับนี้จึงให้ความสนใจที่จะศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินผ่านคะแนนการกำกับดูแลที่ดี ผลการดำเนินงานและมูลค่ากิจการของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยว่ามีความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินผ่านคะแนนการกำกับดูแลที่ประเมินโดย IOD กับ Tobin's Q และ ROA ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่ง

ประเทศไทยที่เข้ารับการประเมินโดย IOD ในภาพรวมทุกกลุ่มอุตสาหกรรมและในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม และตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่าง Tobin's Q กับ ROA ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเข้ารับการประเมินโดยIOD ในภาพรวมทุกกลุ่มอุตสาหกรรม

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกเว้นกลุ่มธุรกิจธนาคาร ธุรกิจการเงิน ประกันภัย และบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม.เอ.ไอ (MAI) และได้เข้าร่วมการประเมินการกำกับดูแลกิจการจาก IOD ในปี พ.ศ. 2561 โดยได้คะแนนอยู่ในระดับดี ขึ้นไป ซึ่งมี 3 กลุ่ม คือ ดี ดีมาก และ ดีเลิศ ตามช่วงคะแนนที่กำหนดขึ้นและใช้จำนวนตราสัญลักษณ์ของคณะกรรมการบริษัทภิบาลแห่งชาติแสดงระดับคะแนนในแต่ละกลุ่ม (IOD จะไม่ประกาศรายชื่อบริษัทที่ได้รับการประเมินในช่วงคะแนนที่ต่ำกว่าระดับดี) จำนวน 557 บริษัท (Thai Institute of Directors Association, 2018) โดยศึกษาเฉพาะบริษัทที่มีข้อมูลครบถ้วนและปิดรอบบัญชี ณ 31 ธันวาคม ได้ทั้งสิ้นจำนวน 361 บริษัท ข้อมูลงบการเงิน และแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัท จากเว็บไซต์ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และสำนักงาน ก.ล.ต. สำหรับคะแนนการกำกับดูแลกิจการสามารถเข้าถึงได้จากสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (Thai Institute of Directors Association, 2018)

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ ระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินผ่านคะแนนการกำกับดูแลกิจการประเมินโดย IOD ในระดับ ดีเลิศ ดีมาก และ ดี โดยที่หัวข้อความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน

เงินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 85 มีความสำคัญเป็นลำดับ 3 ใน 5 หัวข้อที่ใช้ในการวัดคะแนนการกำกับดูแลกิจการ รองจากสิทธิของผู้ถือหุ้น และการปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน (Thai Institute of Directors Association, 2018)

2. ตัวแปรตาม

2.1 การวัดมูลค่ากิจการด้วย Tobin's Q จากสูตรในการคำนวณค่า Tobin's Q ตามแนวทางของ Chung and Pruitt (1994) ที่ได้มีการปรับสูตรให้ง่ายต่อการคำนวณและมีค่าใกล้เคียงกับค่า Tobin's Q ที่คำนวณตามแนวทางของ Lindenberg and Ross (1981) ซึ่งเป็นวิธีการคำนวณอย่างง่ายและได้รับการยอมรับว่าถูกต้องตามหลักทฤษฎีพอสมควร

2.2 ผลการดำเนินงานวัดด้วย อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) แสดงถึงประสิทธิภาพของบริษัทในการบริหารสินทรัพย์ทั้งหมดให้เกิดผลตอบแทน ค่าที่ได้หมายถึงกำไรที่บริษัทหาได้จากสินทรัพย์ทั้งหมดจากการดำเนินงาน (The Stock Exchange of Thailand, 2015) คำนวณได้จากกำไรสุทธิหารด้วยสินทรัพย์รวม

3. ตัวแปรควบคุม ในบทความวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะตัวแปรที่เกี่ยวกับคุณลักษณะเฉพาะของกิจการ ประกอบด้วย (1) ขนาดของกิจการ (2) โครงสร้างของสินทรัพย์ (3) ความเสี่ยงทางการเงิน (4) ยอดขายหรือรายได้รวม (5) ความสามารถในการทำกำไร (6) โอกาสในการเติบโต (7) ศักยภาพการเติบโตของราคาหุ้น และ (8) ความสามารถในการชำระหนี้ระยะยาว

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. สามารถนำข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับงบการเงินทั้งข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับบริษัทซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการศึกษาเชิงวิชาการและนักลงทุน นักวิเคราะห์หลักทรัพย์ สามารถนำข้อมูลที่ต้องไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สามารถนำผลการประเมินโดย IOD สามารถนำไปใช้พัฒนากฎเกณฑ์การกำกับดูแลต่อไป และสำหรับบริษัทที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินสามารถนำข้อบกพร่องต่างๆไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ผ่านเกณฑ์การประเมินได้ในที่สุด

3. สามารถนำไปใช้ในการยกระดับหลักเกณฑ์การสำรวจตามมาตรฐานการกำกับดูแลให้สอดคล้องกับหลักการของ OECD ที่ว่าควรมีความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบริษัททั้งข้อมูลทางการเงินและมีใช้ข้อมูลทางการเงินอย่างถูกต้อง ครบถ้วน ทันเวลา โปร่งใสผ่านช่องทางที่เข้าถึงได้ง่ายมีความเท่าเทียมกันและน่าเชื่อถือ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีตัวแทน (agency theory) เป็นแนวคิดของ Jensen and Meckling (1976) อธิบายไว้ว่าเจ้าของกิจการไม่สามารถบริหารงานได้เพียงผู้เดียว เมื่อกิจการเจริญเติบโตเป็นบริษัทขนาดใหญ่ มีการระดมทุนที่มากขึ้นจากนักลงทุนหรือผู้ที่มีความสนใจทำให้กิจการต้องเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสียจำนวนมากขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อการบริหารงานที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นตัวแทนขึ้นระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย ได้แก่ ตัวการ (principal) คือ ฝ่ายที่มอบอำนาจและตัวแทน (Agent) คือ ฝ่ายที่ได้รับมอบอำนาจในการบริหารงาน เมื่อผู้บริหารซึ่งเป็นตัวแทนตัดสินใจลงทุนเพื่อสร้างผลตอบแทนสูงสุดจากเงินลงทุน และเพื่อการสร้างผลประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นตัวการแล้วความสัมพันธ์ของการเป็นตัวแทนระหว่างผู้ถือหุ้นกับผู้บริหารยังคงมีประสิทธิผลดี

แนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการ (corporate governance) เป็นการกำกับดูแลกิจการที่ดี หมายถึง ระบบที่จัดให้มีกระบวนการและโครงสร้างที่จะช่วยให้กิจการมีการจัดการภายในที่ดี มีการแบ่งแยกหน้าที่ควบคุมและตรวจสอบ ประเมินผลกันได้อย่างตรงไป

ตรงมา ระหว่างฝ่ายจัดการและคณะกรรมการบริษัท ซึ่งทำหน้าที่ในการสอดส่องให้ทุกคนในองค์กรมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเองด้วยความโปร่งใส เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียกับกิจการทุกฝ่าย สร้างความสามารถในการแข่งขันและเพิ่มคุณค่าให้กับกิจการในระยะยาว (The Securities and Exchange Commission, 2017)

โครงการสำรวจการกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียนไทย (Corporate Governance Report of Thai Listed Companies--CGR) เป็นโครงการที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการสำรวจและติดตามพัฒนาการการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ โครงการนี้ทำการสำรวจและประเมินการกำกับดูแลกิจการภายใต้การดูแลของ Institute of Directors Association (IOD) โดยได้รับการสนับสนุนจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เริ่มต้นโครงการตั้งแต่ปี 2544 ได้ทำการสำรวจการกำกับดูแลกิจการและจัดทำเป็นรายงานการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนเพื่อประกาศผลการประเมินมาแล้วทั้งหมด 16 ครั้ง (Thai Institute of Directors Association, 2018)

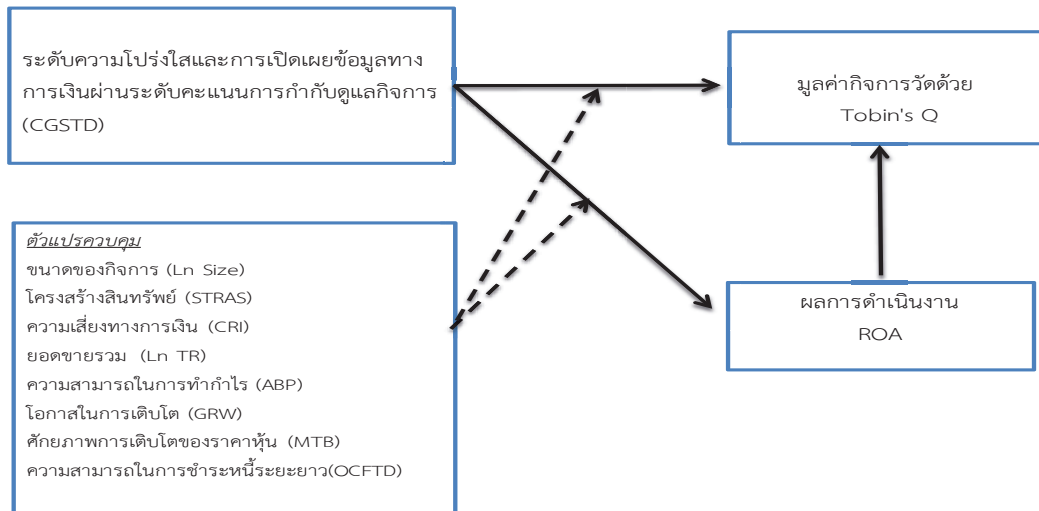
ความสัมพันธ์ของระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินผ่านคะแนนประเมิน CG กับ Tobin's Q และ ROA งานวิจัยที่ผ่านมาได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลกับผลการดำเนินงานและมูลค่ากิจการ ได้ผลการศึกษาไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน โดยที่ Sandeep, Patel, and Liliane (2002) ศึกษาโดยใช้ชุดข้อมูลคะแนนความโปร่งใสและการเปิดเผยข้อมูลในตลาดเกิดใหม่ในปี ค.ศ. 2000 จำนวน 19 แห่งพบว่า ในเอเชียและแอฟริกาได้มีคะแนนความโปร่งใสและการเปิดเผยข้อมูลที่สูงขึ้นอย่างมากเมื่อเทียบกับตลาดเกิดใหม่ในลาตินอเมริกา ยุโรปตะวันออกและ

ตะวันออกกลาง และยังพบว่าตลาดทุนในประเทศบราซิล โปแลนด์ แอฟริกาใต้ อินเดีย และไทยยกเว้นประเทศเกาหลีมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราส่วนราคาตลาดต่อราคาตามบัญชี ส่วนตลาดในแอฟริกาใต้อีก 6 ตลาดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราส่วนราคาตลาดต่อราคาตามบัญชี ส่วนงานวิจัยของ Aksu and Kosedag (2006) พบว่ากลไกของคะแนนความโปร่งใสและการเปิดเผยข้อมูลเชื่อมโยงกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์อิสตันบูล (ISE) ส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางการเงินทั้งในระดับบริษัทและภาคเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศและสามารถแก้ไขปัญหาตัวแทน (agency) ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Healy and Palepu (2001) ที่พบว่า การเปิดเผยข้อมูลที่ดีกว่านั้นมีผลกระทบเชิงบวกต่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพของตลาดทุน ส่วนผลงานวิจัยของ Adiloglu and Vuran (2012) พบว่าบริษัทในตลาด ISE-100 มีความสัมพันธ์ระหว่างระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลผ่านการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับ ROA อัตราหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมและอัตราหนี้ระยะยาวต่อสินทรัพย์รวม ในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัย Kaewhanam et al. (2017) พบว่า ระดับคะแนนการกำกับดูแลกิจการประเมินโดย IOD ในปี พ.ศ. 2557 กับ ROA มีความสัมพันธ์เชิงบวก สอดคล้องกับงานของ Sami et al. (2011) ที่พบว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีในตลาดทุนของประเทศไทย มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับ ROA, ROE และ Tobin's Q แสดงให้เห็นว่ากิจการที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะมีผลการดำเนินงานที่ดีด้วย เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Shrivastav and Kalsie (2017) พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างดัชนีการกำกับดูแลกิจการที่ดี (CGDI) กับ Tobin's Q และอัตราส่วนมูลค่าตลาดต่อมูลค่าตามบัญชี MVA, ROA, ROI และ ROE ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาด NSE ประเทศอินเดียชี้ให้เห็นว่าการ

ปรับปรุงกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีขึ้นนำไปสู่การเปิดเผยข้อมูลที่เพิ่มมากขึ้น

สำหรับงานวิจัยที่ให้ผลแตกต่างออกไปเช่น งานวิจัยของ Saidat, Silva, and Seaman (2019) พบความสัมพันธ์เชิงลบ ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ASE ในประเทศจอร์แดน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานของ Phiromrak and Sinjaroonsak (2017) พบว่า การกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีความสัมพันธ์เชิงลบกับ ROA และ Tobin's Q ส่วน ROA มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ Tobin's Q แสดงให้เห็นว่าบริษัทมีผลกำไรจากสินทรัพย์ทั้งหมดที่ใช้ในการดำเนินงาน ส่งผลต่อการเพิ่มมูลค่าของกิจการ ส่วนงานวิจัยของ Rajput (2015) พบว่าสัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติและสัดส่วนการถือหุ้นของคนในครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ROE แต่สัดส่วนการถือหุ้นของภาครัฐ สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายย่อย และ CGI มีความสัมพันธ์เชิงลบกับ ROE และยังพบว่า ดัชนีการกำกับดูแลกิจการ (CGI) ไม่มีความสัมพันธ์กับ ROA และ Tobin's Q ผลการวิจัยสอดคล้องกับ Epps and Cereola (2008) พบว่า คะแนนการจัดอันดับการกำกับดูแลกิจการที่ดีของประเทศสหรัฐอเมริกา (CGQ) ไม่มีความสัมพันธ์กับตัววัดผลการดำเนินงานทั้ง ROA และ ROE ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Bencharongki (2010) ที่ได้นำช่วงผลคะแนนการกำกับดูแลของกิจการของ IOD ในปีพ.ศ. 2553 มาศึกษาความสัมพันธ์กับตัววัดผลการดำเนินงานโดยใช้อัตราส่วนผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น (ROE) และ Tobin's Q ซึ่งจากผลการศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการวัดผลการกำกับดูแลกิจการโดย IOD กับตัววัดผลการดำเนินงาน ROE และ Tobin's Q เช่นกัน

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

สมมุติฐานที่ 1 ระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินผ่านคะแนนการกำกับดูแลกิจการที่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการที่วัดจากค่า Tobin's Q

สมมุติฐานที่ 2 ระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินผ่านคะแนนการกำกับดูแลกิจการที่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานที่วัดด้วย ROA

สมมุติฐานที่ 3 ระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินผ่านคะแนนการกำกับดูแลกิจการที่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการที่วัดจากค่า Tobin's Q ในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมแตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 4 ระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินผ่านคะแนนการกำกับดูแลกิจการที่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานที่วัดด้วย ROA ในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมแตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 5 ผลการดำเนินงานที่วัดด้วย ROA มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการที่วัดจากค่า Tobin's Q

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลแบบภาคตัดขวาง ขั้นตอนการวิจัยประกอบด้วย การสำรวจและวิจัยเอกสารจากงบการเงินประจำปี พ.ศ. 2561 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่เข้ารับการประเมินจาก IOD ในระดับดีเลิศ ดีมาก และดี โดยศึกษาทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกเว้นกลุ่มธุรกิจการเงิน รวมทั้งสิ้น 361 บริษัท เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ระดับคะแนนการกำกับดูแลกิจการประเมินโดย IOD ประจำปี 2561 ในเว็บไซต์ www.thai-iod.com งบการเงินประจำปี และแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) พ.ศ. 2561 ของบริษัท

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไปของตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย Tobin's Q, ROA, CGSTD, Ln SIZE, STRUC, CRI, LnTR, ABP, GRW, MTB และ OCFTD โดยใช้หลักการทางสถิติเชิงพรรณนา (descriptive

statistics) ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (correlation analysis) นำข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาทำการวิเคราะห์โดยทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรตาม Tobin's Q, ROA ตัวแปรอิสระคือ CGSTD ตัวแปรควบคุมประกอบด้วย Ln SIZE, STRUC, CRI, LnTR, ABP, GROW, MTB และ OCFTD โดยวิธีการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient)

3. การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (multiple regression analysis) ใช้อธิบายการวัดมูลค่ากิจการด้วย Tobin's Q และวัดผลการดำเนินงานด้วย ROA ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผลการวิจัย

1. สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรตาม ตัวแปรอิสระ และตัวแปรควบคุม

สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรตาม Tobin's Q ของตัวอย่างทั้งหมด พบว่า มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.387 และสูงสุดเท่ากับ 11.323 ตามลำดับ แสดงว่าส่วนใหญ่มีมูลค่ากิจการต่ำ สำหรับ ROA ของบริษัทจดทะเบียนที่มีระดับคะแนนการกำกับดูแลกิจการในช่วง 3- 5 มีค่าต่ำสุดเท่ากับ -0.668 และสูงสุดเท่ากับ 0.558 ตามลำดับ และระดับความโปร่งในการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินวัดจากคะแนนระดับการกำกับดูแลกิจการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98615 แสดงถึงตัวอย่างส่วนใหญ่มีความโปร่งใสค่อนข้างดี และมีความโปร่งใสดำเนินงานผ่านการลงทุนในสินทรัพย์รวมมีค่าเป็นบวก แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ ในขณะที่ขนาดของบริษัท (LnSize) ซึ่งวัดจากสินทรัพย์รวมโดยใส่ Natural Logarithm ที่มีค่ามากเพื่อปรับความแตกต่างของขนาดบริษัทให้เป็นฐานเดียวกัน และโครงสร้าง

สินทรัพย์ (STRAS) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.01978 เท่า และ 0.56090 เท่า แสดงให้เห็นว่าตัวอย่างมีขนาดใหญ่และการลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนมีสัดส่วนครึ่งหนึ่งของสินทรัพย์รวม ความเสี่ยงทางการเงิน (CRI) และความสามารถในการชำระหนี้ระยะยาว (OCFTD) ซึ่งวัดด้วยอัตราส่วนกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานต่อหนี้สิน มีค่าเฉลี่ยที่ 1.05344 เท่า และ 0.23225 เท่า แสดงว่าตัวอย่างมีการก่อหนี้สูงและไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ระยะยาวด้วยเงินสดได้ดี อาจมีความเสี่ยงต่อการชำระหนี้ที่สูง ยอดขายรวม (LnTR) ความสามารถในการทำกำไร (ABP) และโอกาสในการเติบโต (GRW) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.47728 ล้านบาท 0.06299 เท่า และ 0.04009 เท่า แสดงว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่มียอดขายที่สูงมีความสามารถในการทำกำไรและโอกาสในการเติบโตอยู่ในระดับที่ต่ำ ศักยภาพการเติบโตของราคาหุ้นวัดด้วยอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าตามบัญชี มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.125 เท่า สูงสุดเท่ากับ 436.00 เท่า โดยเฉลี่ย 1.62699 เท่า หมายถึง นักลงทุนยินดีจ่ายเงินซื้อหุ้นสามัญของบริษัทในราคาที่สูงกว่ามูลค่าตามบัญชี 1.62699 เท่า แสดงว่าบริษัทไม่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มมูลค่าให้แก่ผู้ถือหุ้น

2. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ H1, H2
ค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์หรือ R^2 ของโมเดลกรณีที่ใช้ Tobin's Q และ ROA เป็นตัวแปรตามเท่ากับ 0.624 และ 0.970 ตามลำดับ กล่าวคือ ความสามารถในการทำกำไร (ABP) โอกาสในการเติบโต (GRW) และศักยภาพการเติบโตของราคาหุ้น (MTB) สามารถอธิบายความผันแปรของมูลค่ากิจการที่วัดด้วย Tobin's Q ได้ร้อยละ 62.40 และ ความสามารถในการทำกำไร (ABP) โอกาสในการเติบโต (GRW) ขนาดของบริษัท (LnSize) และความเสี่ยงทางการเงิน (CRI) สามารถอธิบายความผันแปรของผลการดำเนินงานที่วัดด้วย ROA ได้ร้อยละ 97 อธิบายได้ว่า กิจการที่มูลค่า Tobin's Q สูง จะมีความสามารถในการทำกำไรได้สูง

ศักยภาพการเติบโตของราคาหุ้นสูงจะมีโอกาสในการเติบโตต่ำ และกิจการที่มีผลการดำเนินงานที่ดีหรืออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์สูงจะมีความสามารถในการทำกำไรสูงโอกาสในการเติบโตสูงจะมีขนาดของกิจการเล็กกว่ามีความเสี่ยงทางการเงินต่ำกว่ากิจการที่มีอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ต่ำ โดยที่ ความสามารถในการทำกำไรสามารถอธิบายความผันแปรของมูลค่ากิจการที่วัดด้วย Tobin's Q และ ROA ได้เหมือนกันและมีความสัมพันธ์ในทิศทางเหมือนกัน ส่วนโอกาสในการเติบโตสามารถอธิบายความผันแปรได้เช่นเดียวกันและมีความสัมพันธ์ในทิศทางที่ต่างกัน ในขณะที่ระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินผ่านคะแนนการกำกับดูแลกิจการที่ดี (CGSTD) โครงสร้างของสินทรัพย์ (STRAS) ยอดขาย (LnTR) และความสามารถในการชำระหนี้ระยะยาว (OCFTD) ไม่สามารถอธิบายความผันแปรของมูลค่ากิจการที่วัดด้วย Tobin's Q และ ROA ได้

3. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS 1, INDUS 2, INDUS 4

ค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์หรือ R^2 ของโมเดลกรณีที่ใช้มูลค่า Tobin's Q ของกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (INDUS1) กลุ่มทรัพยากร (INDUS2) และกลุ่มบริการ (INDUS4) เป็นตัวแปรตาม เท่ากับ 0.697, 0.672 และ 0.876 ตามลำดับ กล่าวคือ ความสามารถในการทำกำไร (ABP) โอกาสในการเติบโต (GRW) สามารถอธิบายความผันแปรของมูลค่า Tobin's Q ของกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (INDUS1) ได้ร้อยละ 69.70 ส่วนความสามารถในการทำกำไร (ABP) โอกาสในการเติบโต (GRW) และศักยภาพการเติบโตของราคาหุ้น (MTB) และความเสี่ยงทางการเงิน (CRI) สามารถอธิบายความผันแปรของมูลค่า Tobin's Q ของกลุ่มทรัพยากร (INDUS2) ได้ร้อยละ 67.20 และความสามารถในการทำกำไร (ABP) โอกาสในการเติบโต (GRW) และศักยภาพการ

เติบโตของราคาหุ้น (MTB) ขนาดของบริษัท (LnSize) โครงสร้างของสินทรัพย์ (STRAS) และความเสี่ยงทางการเงิน (CRI) สามารถอธิบายความผันแปรของมูลค่ากิจการที่วัดด้วย Tobin's Q ของกลุ่มบริการ (INDUS4) ได้ร้อยละ 87.60 กล่าวคือ มูลค่ากิจการที่วัดด้วย Tobin's Q ของกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (INDUS1) มีมูลค่าสูง มีความสามารถในการทำกำไรสูงจะมีโอกาสในการเติบโตต่ำ ส่วนมูลค่ากิจการที่วัดด้วย Tobin's Q ของ กลุ่มทรัพยากร (INDUS2) มีมูลค่าสูงมีความสามารถในการทำกำไรสูงศักยภาพการเติบโตของราคาหุ้นสูงจะมีโอกาสในการเติบโตต่ำ และความเสี่ยงทางการเงินสูง สำหรับมูลค่ากิจการที่วัดด้วย Tobin's Q ของกลุ่มบริการ (INDUS4) มีมูลค่าสูงมีโครงสร้างของสินทรัพย์สูงยอดขายสูงความสามารถในการทำกำไรสูงศักยภาพการเติบโตของราคาหุ้นสูงจะมีโอกาสในการเติบโตต่ำ ขณะที่ขนาดบริษัทเล็กและความเสี่ยงทางการเงินต่ำ

4. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ROA, Tobin's Q

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) เท่ากับ 0.539 แสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์กับตัวแปร มูลค่ากิจการ Tobin's Q ได้ร้อยละ 53.9 และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์หรือ R^2 เท่ากับ 0.29 แสดงถึง อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สามารถอธิบายความผันแปรของ Tobin's Q ได้ร้อยละ 29 สรุปได้ว่าอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อ Tobin's Q อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าเท่ากับ 0.539

5. ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ทำการศึกษาทั้งหมดซึ่งตัวแปรทั้ง 11 ตัวแปร ได้แก่ มูลค่า Tobin's Q, ROA ระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินผ่านคะแนนการกำกับ

ดูแลกิจการที่ดี (CGSTD) ขนาดของบริษัท (LnSize) โครงสร้างของสินทรัพย์ (STRAS) ความเสี่ยงทางการเงิน (CRI) ยอดขายของกิจการ (LnTR) ความสามารถในการทำกำไร (ABP) โอกาสในการเติบโต (GRW) ศักยภาพการเติบโตของราคาหุ้น (MTB) และความสามารถในการชำระหนี้สินระยะยาว (OCFTD) พบว่า ในภาพรวมอยู่ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ตัวแปรมูลค่ากิจการวัดจากค่า มีความสัมพันธ์กับ ROA ความสามารถในการทำกำไร (ABP) ศักยภาพการเติบโตของราคาหุ้น (MTB) และความสามารถในการชำระหนี้สินระยะยาว (OCFTD) ส่วนโอกาสในการเติบโต (GRW) และศักยภาพการเติบโตของราคาหุ้น (MTB) มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการชำระหนี้สินระยะยาว (OCFTD) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่า บริษัทที่มีโอกาสในการเติบโตจะมีศักยภาพการเติบโตของราคาหุ้นและมีความสามารถชำระหนี้ระยะยาว เนื่องจากมีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานมากเพียงพอต่อการชำระหนี้

การอภิปรายผล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินผ่านคะแนนการกำกับดูแลกิจการที่ดี ผลการดำเนินงานและมูลค่ากิจการของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยซึ่งเป็นบริษัทที่ได้เข้าร่วมการประเมินและได้รับการประกาศผลการกำกับดูแลกิจการจาก IOD ในปี พ.ศ. 2561 จำนวน 361 บริษัท ผลการทดสอบแบบรวมทุกกลุ่มอุตสาหกรรม พบว่า ระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินผ่านคะแนนการกำกับดูแลที่ประเมินโดย IOD ไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการตามแนวคิด Tobin's Q ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bencharongki (2010) ส่วนผลงานวิจัยที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินผ่าน

คะแนนการกำกับดูแลที่ประเมินโดย IOD กับ ROA ไม่มีความสัมพันธ์กันนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ Epps and Cereola (2008) และผลงานวิจัยที่พบว่าทั้ง Tobin's Q และ ROA ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินผ่านคะแนนการกำกับดูแล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rajput, (2015) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะข้อมูลคะแนนการกำกับดูแลกิจการที่ดีทั้งหมดไม่ได้ถูกนำมาพิจารณาเนื่องจาก IOD ประกาศผลการสำรวจเฉพาะบริษัทที่ได้คะแนน CG ตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไปหรือระดับดีขึ้นเท่านั้น ดังนั้น จึงไม่สามารถเก็บข้อมูลบริษัทที่มีผลคะแนน CG ระดับพอใช้ ระดับผ่าน และระดับที่ควรปรับปรุงได้ เมื่อดำเนินการคัดสรรส่วนของจำนวนบริษัทที่ไม่ได้รับการประกาศผล มีถึงประมาณร้อยละ 25 ซึ่งมีสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มอุตสาหกรรมพบว่า กลุ่มบริการมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่าง ระดับความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินผ่านคะแนนการกำกับดูแลที่ประเมินโดย IOD กับ ROA ซึ่งสอดคล้องกับ Adiloglu and Vuran (2012); Phiromrak and Sinjaroonsak (2017); Saidat et al. (2019) อาจเป็นเพราะข้อมูลจำนวนบริษัทที่เข้ารับการประเมินในกลุ่มบริการที่ประกาศโดย IOD มากพอในการนำมาพิจารณากล่าวคือ มีจำนวนทั้งสิ้น 86 รายคิดเป็นสัดส่วนของจำนวนที่ประกาศและนำมาใช้ในการศึกษามีประมาณร้อยละ 24 ซึ่งมีสัดส่วนค่อนข้างสูง

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าของกิจการตามแนวคิด Tobin's Q กับผลการดำเนินงานที่วัดด้วย ROA ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยซึ่งเข้าร่วมการประเมินโดย IOD พบ ROA ว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ Tobin's Q ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phiromrak and Sinjaroonsak (2017) กล่าวคือ บริษัทที่มีผลตอบแทนจากการใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้มูลค่าของ

กิจการตามแนวคิด Tobin's Q สูงขึ้นไปในทิศทางเดียวกัน

การศึกษาในครั้งนี้ยังพบว่าความสามารถในการทำกำไร (ABP) โอกาสในการเติบโต (GRW) และศักยภาพการเติบโตของราคาหุ้น (MTB) สามารถอธิบายความผันแปรของ มูลค่ากิจการที่วัดด้วย Tobin's Q ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wongyai, Chaiyakhet, and Neerapattanakun (2017) แสดงให้เห็นว่า บริษัทที่มีการใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพจะมีผลตอบแทนสูงทำให้สัดส่วนอัตราส่วนกำไรต่อหุ้นขึ้นพื้นฐานต่อมูลค่าตลาดของหุ้นสามัญเพิ่มขึ้นและอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าตามบัญชีจะเพิ่มขึ้นด้วย ส่งผลต่อมูลค่ากิจการที่วัดด้วย Tobin's Q ซึ่งคำนวณจากอัตราส่วนมูลค่าตลาดทั้งหมดของบริษัทต่อมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์

ผลการวิจัย ยังพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่าง ROA กับขนาดของบริษัท (LnSize) และความสัมพันธ์เชิงลบกับความเสี่ยงทางการเงิน (CRI) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaewhanam et al. (2017) และ Samia et al. (2011) นอกจากนั้น ยังพบว่า ROA กับความสามารถในการทำกำไร (ABP) และ โอกาสในการ

เติบโต (GRW) มีความสัมพันธ์กัน แสดงให้เห็นว่า บริษัทที่มีมูลค่าของสินทรัพย์รวมสูงซึ่งมีขนาดใหญ่มักมีผลตอบแทนจากการใช้สินทรัพย์สูง มีความสามารถในการทำกำไรสูงโดยไม่คำนึงถึงดอกเบี้ยจ่ายและภาษีมี โอกาสในการเติบโตแต่ไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ อาจเกิดจากการนำเงินกำไรที่ได้จากกิจกรรมดำเนินงาน และกระแสเงินสดที่ได้จากการจัดหาเงินด้วยวิธีการกู้ยืมระดมทุนจากผู้ถือหุ้นเพื่อการขยายธุรกิจทำให้เกิดขาดสภาพคล่องส่งผลต่อความเสี่ยงทางการเงิน ไม่สามารถชำระดอกเบี้ยและเงินต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการประเมินโดย IOD สามารถนำไปใช้พัฒนา กฎเกณฑ์การกำกับดูแลต่อไปเพื่อเป็นการยกระดับหลักเกณฑ์การสำรวจตามมาตรฐานการกำกับดูแลให้สอดคล้องกับหลักการของ OECD

2. ข้อคำถามในการประเมินควรจะมีการปรับปรุงให้เกิดความทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่ ทำธุรกรรมผ่านระบบดิจิทัล เพื่อให้การเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใสมากขึ้น

References

- Abatecola, G., Caputo, A., Mari, M., & Poggesi, S. (2012). Relations among corporate governance, codes of conduct, and the profitability of public utilities: An empirical study of companies on the Italian Stock Exchange. *International Journal of Management*, 29(2), 611-626.
- Adiloglu, B., & Vuran, B. (2012). The relationship between the financial ratios and transparency of financial information disclosures within the scope of corporate governance: Evidence from Turkey levels. *The Journal of Applied Business Research*, 28(4), 543-554.
- Aksu, M., & Kosedag, A., (2006). Transparency and disclosure scores and their determinants in the Istanbul Stock Exchange. *Corporate Governance: An International Review*, 14(4), 277-296
- Ammann, M., Oesch, D., & Schmid, M. (2011). Corporate governance and firm value: International evidence. *Journal of Empirical Finance*, 18(1), 36-55.
- Bencharongki, U. (2010). *The relationship between corporate governance level and performance of listed companies in the Stock Exchange of Thailand. Independent study*. Master's thesis of business administration, Kasetsart University. [In Thai]
- Capital Markets Board. (2003). *Corporate governance principles*. Author. [In Thai]
- Chung, K. H., & Pruitt, S. W. (1994). A simple approximation of Tobin's Q. *Financial Management* 23(3), 70-74.
- Connelly, J. T., Limpaphayom, P., & Nagarajan, N. J. (2012). Form versus substance: The effect of ownership structure and corporate governance on firm value in Thailand. *Journal of Banking & Finance*, 36(6), 1722-1743.
- Epps, R. W., & Cereola, S. J. (2008). Do institutional shareholder services (ISS) corporate governance ratings reflect a company operating performance? *Critical Perspectives on Accounting*, 19(8), 1135-1148.
- Healy, P. M., & Palepu, K. G. (2001.). Information asymmetry, corporate disclosure and the capital markets: A review of the empirical disclosure literature. *Journal of Accounting & Economics*, 31(1-3), 405-440.
- Jensen, M. C., & Mecking, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305-360.
- Kaewhanam, K., Sutthachai, S., & Likitwongkajon, N. (2017) The relationship between corporate governance scored by Thai institute of directors and corporate performance among Thai Listed Companies. *Journal of Management, Walailak University*, 6(1), 45-53. [In Thai]
- Lindenberg, E. B., & Ross, S. A. (1981). Tobin's Q ratio and industrial organization. *The Journal of Business*, 54(1), 1-32.

- Michelon, G., & Parbonetti, A. (2012). The effects of corporate governance on sustainability disclosure. *Journal of Management and Governance*, 16(3), 477-509.
- Pipatanasern, A., & Srijunpetch, S. (2017). Response of the Stock Exchange of Thailand on corporate governance, earnings quality, and auditors. *Journal of Accounting Profession*, 13(40), 22-31. [In Thai]
- Phiromrak, P., & Sinjaroonsak, T. (2017). *The impact of corporate governance on return on asset and business value of listed companies in the stock exchange of Thailand*. the 9th NPRU National Academic Conference, Nakorn Pathom Rajabhat University, 28-29 September 2017, pp. 872-880. [In Thai]
- Price, R., Román, F.J., & Rountree, B. (2011). The impact of governance reform on performance and transparency. *Journal of Financial Economics*, 99(1), 76-96.
- Rajput, N. (2015). Shareholder types, corporate governance and firm performance: An anecdote from Indian Corporate Sector. *Asian Journal of Finance & Accounting*, 7(1), 45-63.
- Saidat, Z., Silva, M., & Seaman, C. (2019). The relationship between corporate governance and financial performance: Evidence from Jordanian family and nonfamily firms. *Journal of Family Business Management*, 9(1), 54-78.
- Sami, H., Wang, J. T., & Zhou, H. (2011). Corporate governance and operating performance of China Listed Firms. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 20(2), 106-114.
- Sandeep, A., Patel, A. B., & Liliane, B. (2002). Measuring transparency and disclosure at firm level in emerging markets. *Emerging Markets Review*, 3(4), 325-337.
- Shrivastav, S. M., & Kalsie, A. (2017). Corporate governance disclosure index and firm performance: Evidence from NSE companies. *Business Analyst*, 38(1), 173-213.
- Thai Institute of Directors Association. (2018). *CGR 2018 report*. Retrieved from <http://www.thai-iod.com/imgUpload/รายชื่อบริษัทที่ได้ผลคะแนนระดับดี-ดีเลิศ%20และ%20Top%20Quartile%20แต่ละกลุ่ม%20ประจำปี%202561.pdf> [In Thai]
- The Securities and Exchange Commission. (2017). *CG Thailand for sustainability of business and society*. Retrieved from <https://www.sec.or.th/cgthailand/TH/pages/cgcode/cgcodeintroduction.aspx> [In Thai]
- The Stock Exchange of Thailand. (2015). *Manual guides*. Author. [In Thai]
- Wongyai, S., Chaiyakhet, N., & Neerapattanakun, D. (2017). The relationship between capital structure and firm value: A case study of listed companies in the Stock Exchange of Thailand. *Journal of Business Administration and Accountancy, Khonkaen University*, 1(3), 1-17. [In Thai]

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน: ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะและประสิทธิภาพการทำงานของที่ปรึกษาการเงินในอุตสาหกรรมประกันชีวิต

วิรัตน์ ตรงพิทักษ์กุล¹ ณัฐสพันธ์ เผ่าพันธุ์²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะและประสิทธิภาพการทำงานของที่ปรึกษาการเงินในอุตสาหกรรมประกันชีวิตโดยดำเนินการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อออกแบบกรอบแนวคิด ผู้วิจัยได้ทำการสร้างเครื่องมือการวิจัยและพัฒนาเครื่องมือการวิจัยโดยการวิเคราะห์ความเที่ยงตรง ด้วยการทดสอบ IOC และการทำ Pre-test โดยการเก็บข้อมูลจากที่ปรึกษาการเงินในอุตสาหกรรมประกันชีวิตจำนวน 30 ตัวอย่าง ผลการพัฒนาเครื่องมือพบว่าเป็นไปตามหลักการวิจัยและมีค่าที่น่าเชื่อถือของCronbach's alpha มากกว่า 0.8 ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่าง 315 ตัวอย่างจากที่ปรึกษาการเงินในอุตสาหกรรมประกันชีวิตมีตัวแปรสังเกตได้ในแบบจำลองจำนวน 21 ตัวแปรแฝง ดังนั้นขนาดความเหมาะสมของขนาดตัวอย่างที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์การสร้างแบบจำลองสมการโครงสร้าง Structural Equation Modeling (SEM) ที่เหมาะสม คือ 10-20 เท่าเพื่อความเหมาะสมของข้อมูลผู้วิจัยจึงใช้ขนาดของตัวอย่างเป็น 15 เท่าของตัวแปรแฝง

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะและประสิทธิภาพของที่ปรึกษาการเงินในอุตสาหกรรมประกันชีวิตประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า (input) ที่เป็นตัวแปรแฝงภายนอกได้แก่ การจัดการปัจจัยขององค์กร การบริหารจัดการความรู้ และการพัฒนาบุคลากร และมีตัวแปรแฝงภายใน ได้แก่ สมรรถนะ และประสิทธิภาพการทำงาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่าปัจจัยทั้งหมดมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์องค์ประกอบของแต่ละตัวแปรสามารถวัดประเมินตัวแปรได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: ที่ปรึกษาด้านการเงิน; ประสิทธิภาพการทำงาน; อุตสาหกรรมประกันชีวิต

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

วิรัตน์ ตรงพิทักษ์กุล และณัฐสพันธ์ เผ่าพันธุ์. (2564). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน: ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะและประสิทธิภาพการทำงานของที่ปรึกษาการเงินในอุตสาหกรรมประกันชีวิต. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(1), 257-268.

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2410/2 ถ.พหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900, ประเทศไทย
อีเมล: virat_trong@hotmail.com

² ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

The Confirmatory Factor Analysis: Factors affecting competency and job performance of financial advisors in The Life Insurance industry

Virat Trongpitakul¹ Natsapan Paopun²

Abstract

The study aims to analyze confirmatory factors of factors affecting competency and job performance of financial advisors in The Life Insurance industry. Conducting a review of relevant literature to design the conceptual framework, the researcher created and developed a research tool by analyzing the accuracy by IOC and pre-test. Data were collected from 30 financial advisors from in the life insurance industry. The results of the development of tool was in accordance with the research methodology, with a Cronbach's alpha value greater than 0.8. The researchers collected data 315 samples from financial advisors in the life insurance industry having 21 endogenous variables observed in the model. Therefore, the appropriate size of the samples being used for the formation of Structural Equation Model (SEM) was 10-20 times. The researcher, therefore, used the sample size 15 times of the variables.

The result indicated that factors affecting competency and job performance of financial advisors in the life insurance industry consist of input factors that are exogenous variables such as business resources, knowledge management and human resource development and endogenous variables, namely, competency and job performance. The confirmatory factor analysis indicated that all factors were consistent with the empirical data. Elements of each variable are able to measure and evaluate variables appropriately.

Keywords: Financial advisors; Job Performance; Life Insurance industry

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Trongpitakul, V., & Paopun, N. (2021). The Confirmatory Factor Analysis: Factors affecting competency and job performance of financial advisors in The Life Insurance industry. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(1), 257-268.

¹ Doctor of Business Administration Program, Graduate College of Management, Sripatum University, 2410/2 Phahonyothin Rd, Chatuchak, Bangkok 10900 Thailand
Email: virat_trong@hotmail.com

² Assistant to the Dean of Academic, Graduate College of Management, Sripatum University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปี 2561 ธุรกิจประกันชีวิต โดยบริษัทประกันชีวิตได้ออกผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าทุกกลุ่มเป้าหมาย ธุรกิจประกันชีวิตขายผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางตัวแทนประกันชีวิตมากกว่า 50% จากทุกช่องทาง ช่องทางตัวแทนประกันชีวิตยังคงเป็นหลักสำหรับการดำเนินธุรกิจประกันชีวิต ตัวแทนประกันชีวิตกำลังเปลี่ยนเป็นที่ปรึกษาทางการเงินหรือนักวางแผนทางการเงินเพื่อนำผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องภายใต้เป้าหมายของลูกค้าที่ต้องการบริการทางการเงินเต็มรูปแบบ Kyong Tae Kim et al. (2020). สอดคล้องกับองค์กรระดับโลก เช่น MDRT (Million Dollar Round Table) ที่มีสมาชิกเป็นตัวแทนบริษัทประกันชีวิตทั่วโลก ตั้งในปี ค.ศ. 1927 ตัวแทนสมาชิกที่มียอดขายปีละ 1 ล้านดอลลาร์จะได้รับการสนับสนุนให้เดินทางไปปรับความรู้ในการขายผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตและสร้างความสัมพันธ์ทั่วโลก ปัจจุบัน MDRT ใช้แนวทางการขายแบบที่ปรึกษาการเงินเพื่อให้ลูกค้าบรรลุเป้าหมายทางการเงินที่ตั้งไว้ ส่วนใหญ่ตัวแทนประกันชีวิตเกือบทั่วโลกได้เปลี่ยนสถานะตัวเองเป็นที่ปรึกษาการเงินหรือนักวางแผนการเงิน ซึ่งจะมีคุณวุฒิที่ปรึกษาการเงินติดตัวกันมาร่วมประชุม

ประเทศไทยมีตัวแทนประกันชีวิตทั้งหมดที่ได้รับการรับรองคุณวุฒิที่ปรึกษาการเงิน FChFP (Fellow Chartered Practitioners) ทั้งสิ้น 2,560 คนตามตัวเลขของสมาคมตัวแทนประกันชีวิตและที่ปรึกษาการเงินไทย ปี พ.ศ. 2562, <http://www.thaifa.org/> และเติบโตอย่างช้าๆ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศตะวันตก ดังนั้นแบบจำลองของปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะและประสิทธิภาพการทำงานของที่ปรึกษาการเงินยังไม่ปรากฏในอุตสาหกรรมประกันชีวิตในประเทศไทย บริษัทประกันชีวิตทุกแห่งกำลังปรับตัวและพัฒนาหรือคัดเลือกตัวแทนขายให้เป็นที่ปรึกษาการเงินโดยนำเสนอการขายแบบให้คำปรึกษาแทนการขาย

แบบผลิตภัณฑ์และได้ออกผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าในแง่ของอุตสาหกรรมทางการเงิน เช่นการวางแผนป้องกันความเสี่ยง, วางแผนการลงทุน, วางแผนภาษี, วางแผนการศึกษาของบุตรและวางแผนเพื่อการเกษียณอายุ ซึ่งสอดคล้องกับการส่งเสริมความรู้ด้านวางแผนการเงินให้กับประชาชนทั่วไปของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะและประสิทธิภาพการทำงานของที่ปรึกษาการเงินในอุตสาหกรรมประกันชีวิต

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปอย่างมีมาตรฐานโดยมีรายละเอียดดังนี้ (1) การจัดการปัจจัยขององค์กรโดยใช้ 7s of McKinsey (2) การบริหารจัดการความรู้ขององค์กร (Knowledge Management) (3) การพัฒนาบุคลากรขององค์กร (Human Resource Development) (4) สมรรถนะการทำงานของที่ปรึกษาการเงิน (competency) (5) ประสิทธิภาพการทำงานของที่ปรึกษาการเงิน (Job Performance)

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. ประโยชน์ที่ได้รับทางวิชาชีพ ผู้ประกอบการธุรกิจประกันชีวิตสามารถนำการศึกษาค้นคว้าไปวางกรอบแนวทางการพัฒนาธุรกิจให้เกิดประสิทธิภาพการดำเนินงานจากการนำองค์ประกอบปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะและประสิทธิภาพการทำงานของที่ปรึกษาการเงินมาใช้กับธุรกิจของตนเอง ซึ่งจะเป็นการรักษาฐานลูกค้าเดิมของธุรกิจให้คงอยู่กับเรา และเพิ่มจำนวนลูกค้าใหม่เพื่อความยั่งยืนตลอดไป

2. ประโยชน์ที่ได้รับทางวิชาการ การศึกษาครั้งนี้สามารถเพิ่มความรู้ความเข้าใจของวิชาชีพตัวแทนประกันชีวิตซึ่งทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาการเงินในอุตสาหกรรมประกันชีวิต เพื่อยกระดับความรู้และนำไปสู่แนวทางการพัฒนาทางด้านการศึกษา หรือวิชาการเพื่อให้เกิดงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำไปต่อยอดกับธุรกิจในด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นการยกระดับแนวทางวิชาการให้เกิดความหลากหลายและแพร่หลายต่อไป

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ด้วยการทบทวนวรรณกรรมต่างๆ เพื่อนำไปสู่วิธีการกำหนดกรอบแนวคิดของงานวิจัย โดยได้ศึกษา ทฤษฎีระบบ (System Theory) ของ Bertalanffy (1969). ประกอบด้วย (1) ปัจจัยนำเข้า (Input) (2) กระบวนการ (Process) (3) ผลลัพธ์ (Output) และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดเพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะและประสิทธิภาพการทำงานของที่ปรึกษาการเงินในอุตสาหกรรมประกันชีวิต ดังต่อไปนี้

ปัจจัยนำเข้า (Input)

การจัดการปัจจัยขององค์กร (Business Resources Management of 7-S of McKinsey) แนวคิดการจัดการปัจจัยขององค์กรเริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่ปี 1980 และกลายเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย เมื่อกลุ่มที่ปรึกษาทางธุรกิจในอังกฤษได้นำเสนอการค้นพบ จนทำให้องค์กรมีความเปลี่ยนแปลง (Organizational Change) นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายบนพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างกันของปัจจัยภายในองค์กร 7 ประการ นั่นคือ โครงสร้าง (Structure), กลยุทธ์ (Strategy), ระบบ (Systems), รูปแบบ (Style), บุคลากร (Staff), ทักษะ (Skills) และ ค่านิยมร่วม (Share Value) ใน

งานวิจัยนี้จะนำมาเพียง 6 ประการตามความเหมาะสมกับงานวิจัยนี้ตามกระบวนการบรรลุเป็นองค์กรแห่งความสำเร็จและได้รับการพัฒนาอีกครั้งโดย Peters & Waterman ในปี 1982 ทำให้มีการนำ 7-S Model มาใช้ในการบริหารอย่างกว้างขวางแทนการประยุกต์ใช้กลยุทธ์แต่เพียงด้านเดียว

การพัฒนาบุคลากรขององค์กร (Human Resource Development) เป็นการใช้องค์ประกอบของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่สอดคล้องกับการศึกษาของผู้วิจัย จึงประกอบด้วย 1 การฝึกอบรม (Training) 2 การโค้ช (Coaching) 3 การอำนวยความสะดวก (Facilitating) 4 การออกแบบการฝึกอบรม (Course Designing) และ 5 การประสานงาน (Coordinating) คือการสื่อสารและการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ Bright & Crockett (2012); Ardichvili (2003).

การจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นแนวคิดของกระบวนการจัดการความรู้ขององค์กรเฉพาะของบุคคล ตามหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับบุคลากรเพื่อให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์กร ผู้วิจัยพัฒนามาจากแนวคิดของ Tiwana (2000).

ปัจจัยกระบวนการ (Process)

สมรรถนะ (Competency) เป็นเครื่องมือในการบริหารองค์กรทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน และพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์กรอย่างแพร่หลายจากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อศึกษาความหมายของสมรรถนะ (Competency) ผู้วิจัยได้ศึกษาชิ้นงานของ McClelland (1973). ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์เวิร์ดของสหรัฐอเมริกาในยุค 1970 ซึ่งนำเสนอเรื่องราวของสมรรถนะไว้ใน Testing for Competence Rather Than for Intelligence คือแนวคิดที่อธิบายบุคลิกลักษณะของคนว่า ความรู้และทักษะต่างๆ จะอยู่

พื่อน้ำ ส่วนที่เป็นการแสดงออกทางสังคม, รูปลักษณ์ของตัวเอง, ลักษณะนิสัยและแรงจูงใจของตัวเอง อยู่ในได้นำของภูเขาน้ำแข็ง

Arnauld de Nadaillac (2003) ได้โดยกล่าวสอดคล้องว่าสมรรถนะจะต้องลงมือทำตามเป้าหมายที่วางไว้และผลที่ตามมาคือองค์ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และลักษณะนิสัยหรือบุคลิกภาพต่างๆ (Attitude) ที่ช่วยให้สามารถทำงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ Arnauld de Nadaillac (2003) นอกจากนี้พบว่าสมรรถนะ คือสิ่งที่ทุกคนมีเพื่อให้สามารถทำงานได้ตามเป้าหมายมีประสิทธิภาพในการทำงานจากแรงจูงใจ วิธีคิด รวมถึงความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพแห่งตน ดังนั้นในการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าสมรรถนะหมายถึงความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะความสามารถภายในที่ซ่อนอยู่ภายในตัวบุคคล ทั้งสามสิ่งนี้เป็นตัวผลักดันที่ทำให้บุคคลสามารถทำงานของตนเองได้อย่างดี หรือทำได้มากกว่าตัวชี้วัดมาตรฐานของเป้าหมาย ขณะที่คุณลักษณะภายในที่บุคคลนั้นนำไปประยุกต์และสามารถนำไปใช้จนทำให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์และสร้างคุณค่าในองค์กร

ปัจจัยผลลัพธ์ (Output)

ประสิทธิภาพการทำงาน (Job Performance) Bandura (1977). กล่าวถึงองค์ประกอบด้านบุคลิกภาพส่วนบุคคล (Personal Factors) สถานการณ์ (Situational) และพฤติกรรม (Behaviors) ของบุคลากรส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน, Tung-Ju Wu et al. (2020). การนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จจำเป็นต้องนำกลุ่มทักษะและความสามารถในการทำงานที่ตีรวมถึงบรรยากาศการทำงาน มาเป็นเครื่องมือเพื่อทำกิจกรรมในการดำเนินงานในองค์กรเพื่อทำให้เกิดผลที่ดี (good fit) ต่อประสิทธิภาพการทำงาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยเลือกประชากรเป้าหมายที่เป็นที่ปรึกษาการเงิน คุณวุฒิ FChFP (Financial Advisor Practitioners) ของสมาคมตัวแทนประกันชีวิตและที่ปรึกษาการเงินแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นองค์กรกลางของตัวแทนขายประกันชีวิตสังกัดบริษัทประกันชีวิตต่างๆทั่วประเทศ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยเลือกเฉพาะจากที่ปรึกษาการเงิน (Financial Advisor Practitioners) ของสมาคมตัวแทนประกันชีวิตและที่ปรึกษาการเงินแห่งประเทศไทย จำนวน 315 ตัวอย่างจากตัวแทนประกันชีวิตผู้จบการศึกษาและสอบได้วุฒิบัติคุณวุฒิ FChFP (ที่ปรึกษาการเงิน)ทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 2560 ราย เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่ผ่านการพัฒนาเครื่องมือด้วยการวิเคราะห์ความเที่ยงตรง (Content Validity) โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของการศึกษาค้นคว้า พบว่า ผลของข้อคำถามแต่ละรายการมีค่า 1 นอกจากนี้ได้หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) หรือความสอดคล้องภายในด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่ามีค่าเกินกว่า 0.8 ในทุกตัวแปร สำหรับการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบที่ยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงแต่ละตัว เพื่อตรวจสอบการแจกแจงความเป็นปกติของข้อมูลก่อนวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรประกอบด้วย ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง โดยตัวแปรสังเกต ประกอบด้วย 1) การจัดการความรู้องค์กร (KM) ประกอบด้วย

การรวบรวมความรู้ (GAT) การต่อยอดความรู้ (CON) การสร้างความรู้ที่พัฒนามาใช้เฉพาะบุคคล (FOR) การถ่ายทอดความรู้ (JOI) 2) การจัดการปัจจัยขององค์กรโดยใช้ 7S ของ Mc Kinsey (BRM) ประกอบด้วย โครงสร้าง (STU) กลยุทธ์ (STA) ระบบ (SYS) รูปแบบ (STY) บุคลากร (STF) ค่านิยมร่วม (SHV) 3) การพัฒนาบุคลากรองค์กร (HRD) ประกอบด้วย การฝึกอบรม (TRA) การโค้ช (COA) การอำนวยความสะดวก (FAC) การออกแบบการฝึกอบรม (DES) การประสานงาน (COO) 4) สมรรถนะงาน (CFA) ประกอบด้วย ทักษะของที่ปรึกษาการเงิน (SKI) ความรู้ของที่ปรึกษาการเงิน (KNO) คุณลักษณะความสามารถ (ATT) 5) ประสิทธิภาพการทำงาน (JP) ประกอบด้วย กิจกรรมการทำงาน (ACT) บุคลิกภาพส่วนบุคคล (PEF) ทักษะและความสามารถในการทำงาน (ABI) ทั้งนี้พบผลการวิเคราะห์ค่าสถิติ Bartlett's test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 4221.796, $df = 210$, $p = .000$ ในขณะที่ผลการวิเคราะห์ KMO มีค่าเท่ากับ .929 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์ แสดงว่าข้อมูลเหมาะสมที่จะทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ดีมาก

ตาราง 1

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน KM

องค์ประกอบ	Correlation			
	GAT	CON	FOR	JOI
GAT	1			
CON	.403**	1		
FOR	.356**	.662**	1	.
JOI	.459**	.590**	.607**	1

KMO = .770, Bartlett's test of Sphericity

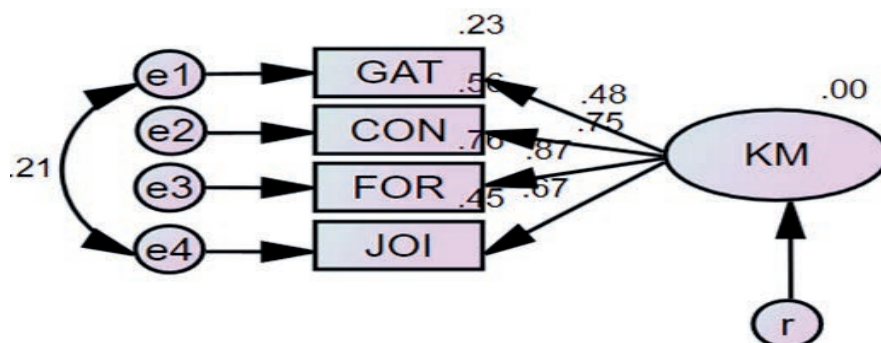
Chi-Square = 440.803, $df = 6$, $p = .000$

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและถูกต้องของโมเดลสมการเชิงโครงสร้างด้วยการพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ และค่า R^2 เพื่อตรวจสอบความผันแปรร่วมของตัวบ่งชี้ ซึ่งสามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน : ปัจจัยนำเข้า (Input)

ตัวแปรการจัดการความรู้ (KM) ผลการตรวจสอบค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 มีค่าความสัมพันธ์ระหว่าง .356 - .662 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ด้วย Bartlett's test of Sphericity ได้ค่า $p = .000$ ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขณะที่ผลการวิเคราะห์พบว่าโมเดลการวัดได้ค่า Chi-square = 1.316, $DF = 1$, $p\text{-value} = .251$, RMSEA = .032 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรแฝงภายนอกมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังตาราง 1 และภาพ 1

ภาพ 1 ตัวแปรการจัดการความรู้ (KM)

ตัวแปรการจัดการปัจจัยขององค์กร (BRM) ผลการตรวจสอบค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 มีค่าความสัมพันธ์ระหว่าง .277 - .720 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ด้วย Bartlett's test of Sphericity ได้ค่า $p = .000$ ซึ่ง

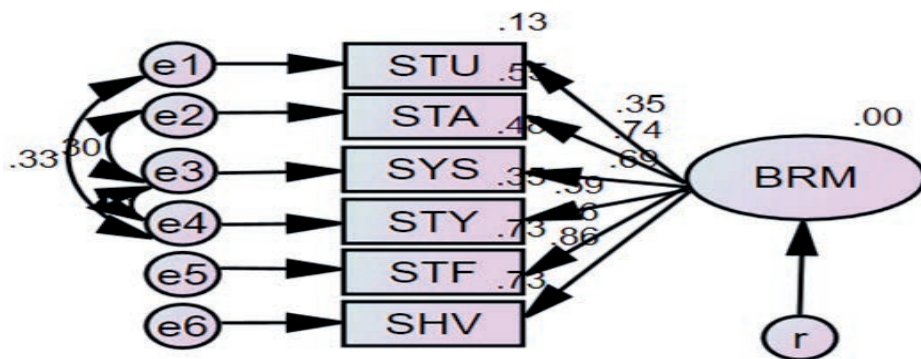
แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขณะที่ผลการวิเคราะห์พบว่าโมเดลการวัดได้ค่า Chi-square = 4.090, DF = 6, p -value = .664, RMSEA = .000 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรแฝงภายนอก มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังตาราง 2 และภาพ 2

ตาราง 2

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน BRM

องค์ประกอบ	Correlation					
	STU	STA	SYS	STY	STF	SHV
STU	1					
STA	.277**	1				
SYS	.306**	.674**	1			
STY	.508**	.390**	.425**	1		
STF	.340**	.616**	.550**	.522**	1	
SHV	.294**	.634**	.609**	.513**	.720**	1

KMO = .834, Bartlett's of Sphericity Chi-Square = 859.330, df = 15, $p = .000$

ภาพ 2 ตัวแปรการจัดการปัจจัยขององค์กร(BRM)

ตัวแปรการจัดการการพัฒนาบุคลากร (HRD) ผลการตรวจสอบค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.01 มีค่าความสัมพันธ์ระหว่าง .538 - .781 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ด้วย Bartlett's test of Sphericity ได้ค่า $p = .000$ ซึ่ง

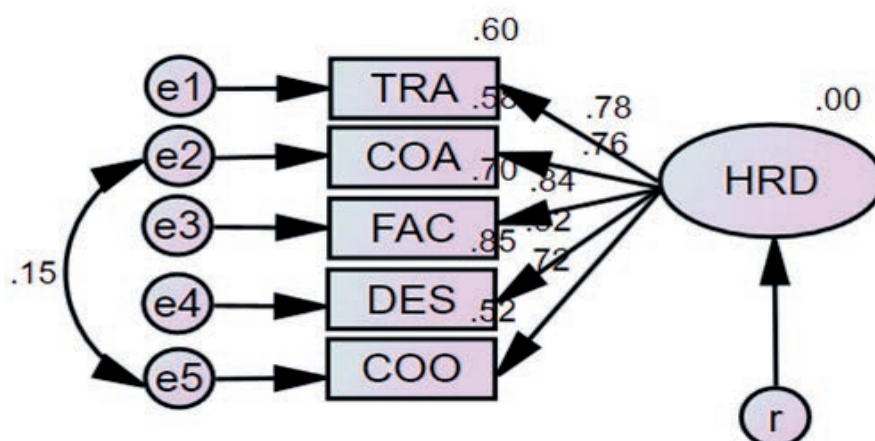
แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขณะที่ผลการวิเคราะห์พบว่าโมเดลการวัดได้ค่า Chi-square = 4.941, DF = 4, p -value = .293, RMSEA = .027 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรแฝงภายนอกมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังตาราง 3 และภาพ 3

ตาราง 3

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน HRD

องค์ประกอบ	Correlation				
	TRA	COA	FAC	DES	COO
TRA	1				
COA	.588**	1			
FAC	.643**	.712**	1		
DES	.662**	.684**	.781**	1	
COO	.538**	.580**	.618**	.651**	1

KMO = .884, Bartlett's test of Sphericity Chi-Square = 954.249, df = 10, $p = .000$

ภาพ 3 ตัวแปรการจัดการการพัฒนาบุคลากร

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน : ปัจจัยกระบวนการ (Process)

ตัวแปรสมรรถนะการทำงาน (CFA) ผลการตรวจสอบค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 มีค่าความสัมพันธ์ระหว่าง .554 - .614 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ด้วย Bartlett's

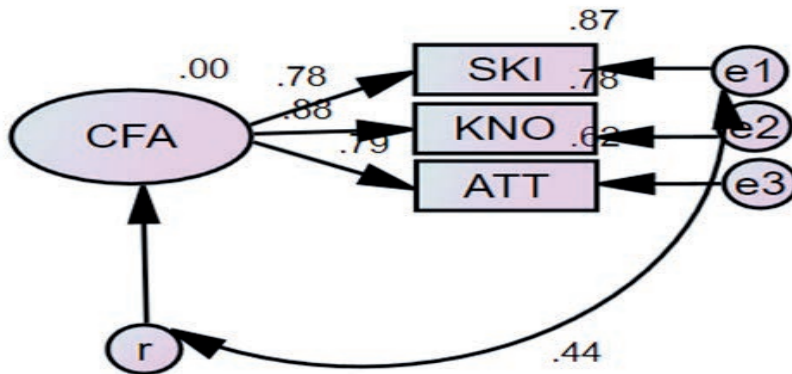
test of Sphericity ได้ค่า $p = .000$ ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขณะที่ผลการวิเคราะห์พบว่ามีเดลการวัดได้ค่า Chi-square = 16.529, $DF = 10$, $p\text{-value} = .085$, RMSEA = .039 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรแฝงภายนอกมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังตาราง 4 และภาพ 4

ตาราง 4

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน CFA

องค์ประกอบ	Correlation		
	SKI	KNO	ATT
SKI	1		
KNO	.614**	1	
ATT	.598**	.554**	1

KMO = .712, Bartlett's test of Sphericity Chi-Square = 314.386, $df = 3$, $p = .000$

ภาพ 4 ตัวแปรสมรรถนะการทำงาน

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน : ปัจจัย ผลลัพธ์ (Output)

ตัวแปรประสิทธิภาพการทำงาน ผลการตรวจสอบค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 มีค่าความสัมพันธ์ระหว่าง .682 - .795 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ด้วย Bartlett's test

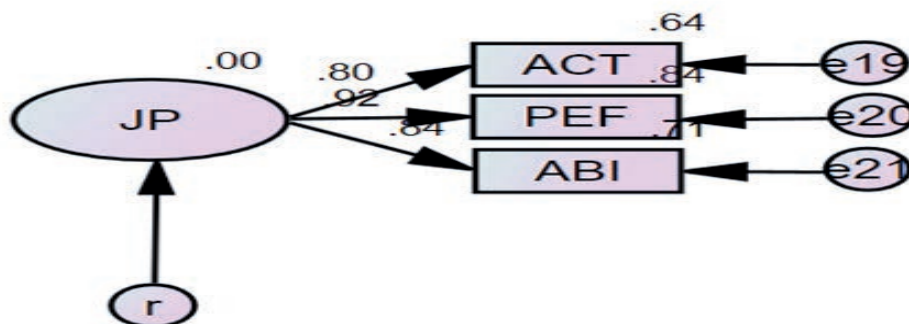
of Sphericity ได้ค่า $p = .000$ ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขณะที่ผลการวิเคราะห์พบว่าโมเดลการวัดได้ค่า Chi-square = 16.529, DF = 10, p -value = .085, RMSEA = .039 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรแฝงภายนอกมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังตาราง 5 และภาพ 5

ตาราง 5

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน JP

องค์ประกอบ	Correlation		
	ACT	PEF	ABI
ACT	1		
PEF	.778**	1	
ABI	.682**	.795**	1

KMO = .726, Bartlett's test of Sphericity Chi-Square = 610.957, df = 3, $p = .000$

ภาพ 5 ตัวแปรประสิทธิภาพการทำงาน

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการทดสอบตัวแปรทั้งหมด พบว่า ผลการทดสอบการจัดการความรู้ขององค์กรอธิบายได้ว่าผลต่อการเรียนรู้ของบุคลากรสร้างความสำเร็จให้กับองค์กร สำหรับที่ปรึกษาทางการเงินการจัดการความรู้เป็นมิติที่สำคัญในการขับเคลื่อนให้ที่ปรึกษาทางการเงินทราบว่าต้องพัฒนาความรู้ในเรื่องใดบ้าง เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมโลกเพื่อประโยชน์ต่อความเข้าใจและการตัดสินใจต่อสถานการณ์ที่พบอยู่

ผลการทดสอบด้านการจัดการปัจจัยขององค์กรอธิบายได้ว่า การให้ความสำคัญนี้จะทำให้องค์กรมีการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการภายในอย่างต่อเนื่อง เช่น การปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรและการทำงานให้สอดคล้องและสามารถสนับสนุนที่ปรึกษาทางการเงินให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น การวางกลยุทธ์ที่ส่งเสริมและสนับสนุน เช่น การพัฒนารูปแบบการทำงานของทีมงานหรือบุคลากรที่คอยให้การสนับสนุนที่ปรึกษาทางการเงิน ตลอดจนการพัฒนากระบวนการทำงานอื่นๆที่เป็นประโยชน์และการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรอย่างเต็มรูปแบบทั้งหมดก่อให้เกิดการทำงานในทิศทางเดียวกันภายใต้ค่านิยมที่สอดคล้องกันทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ

ผลการทดสอบด้านการพัฒนาบุคลากรอธิบายได้ว่า การฝึกอบรมบุคลากร เป็นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะ ซึ่งทั้งความรู้และทักษะเป็นส่วนหนึ่งของสมรรถนะ รวมไปถึงการชี้แนะที่มีประสิทธิภาพทำให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่ดี

ผลการทดสอบด้านสมรรถนะการทำงานอธิบายได้ว่า ทักษะ ความรู้และคุณลักษณะของที่ปรึกษาทางการเงินในอุตสาหกรรมประกันชีวิตมีความจำเพาะแตกต่างจากหลายอาชีพ นอกจากต้องมียอดความรู้ทางการเงิน ต้องมีทักษะในการใช้เครื่องมือทางการเงินที่หวังผลได้ดี หรือมีเทคนิคในการผสมผสานเครื่องมือทางการเงินเพื่อให้บริการลูกค้า ตลอดจนคุณลักษณะความน่าเชื่อถือและการสื่อสารเพื่อให้ลูกค้าเข้าใจเรื่องที่อาจยากที่จะเข้าใจอย่างทักษะทางการเงินและการวางแผนทางการเงิน ที่ปรึกษาทางการเงินที่มีความรู้ชัดเจน จะสามารถอธิบายเรื่องการวางแผนและให้ความรู้ลูกค้าให้เข้าใจด้านการเงินอย่างประจักษ์ สามารถรับรู้ความต้องการของลูกค้าและใช้ทักษะทางการเงินในการจัดทำแผนได้อย่างเหมาะสมสมรรถนะงานจึงสะท้อนการปฏิบัติงานของที่ปรึกษาทางการเงินได้อย่างเหมาะสม

ผลการทดสอบด้านประสิทธิภาพของการทำงานอธิบายได้ว่ากิจกรรมการทำงานที่มีประสิทธิภาพมีความสำคัญต่อการเติบโตของทีมงานและองค์กรเพราะ

สามารถลดทรัพยากรและพัฒนาบุคลากรได้อย่างเหมาะสม ทำให้บุคลากรมีความมั่นใจในการทำงาน มีความกล้าที่จะคิดอะไรใหม่ๆ หรือสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ ให้กับองค์กร ทำให้สามารถยกระดับการทำงานของที่ปรึกษาการเงินไปสู่การเป็นมืออาชีพที่ได้รับการยอมรับต่อไปเพราะมีความเชี่ยวชาญในการทำงานให้คำปรึกษาทางการเงินกับลูกค้าอย่างเหมาะสม

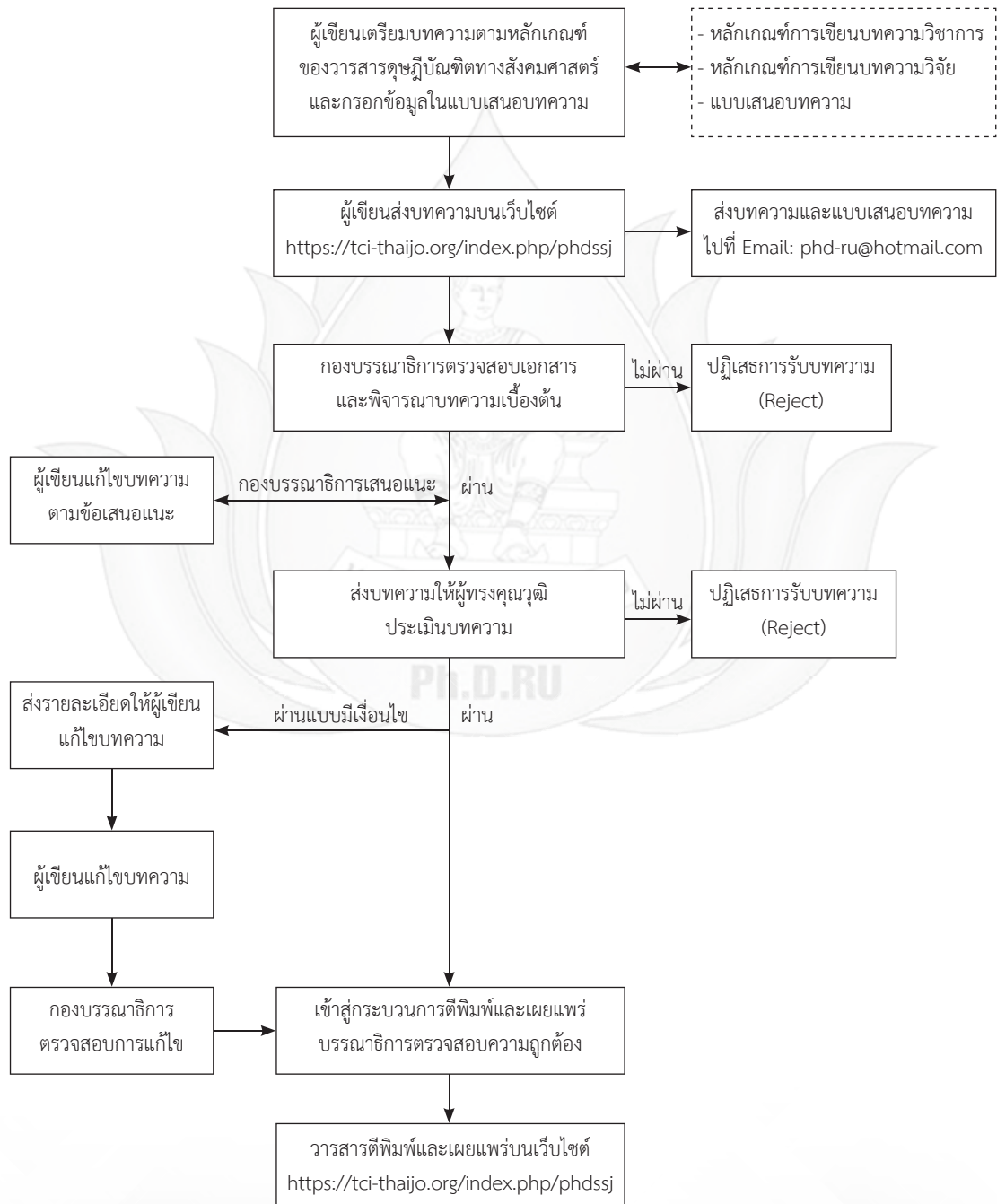
ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาครั้งต่อไปมุ่งเน้นการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรเพื่ออธิบายเหตุและผลที่เกิดขึ้น
2. ศึกษากลุ่มเป้าหมายใหม่โดยเน้นบุคลากรจากหน่วยงานที่มีหน้าที่สนับสนุนการทำงานร่วมกับที่ปรึกษาการเงิน เพื่อยกระดับให้เกิดการมีส่วนร่วม
3. ศึกษาและสำรวจความพึงพอใจ ทักษะคติต่อที่ปรึกษาการเงินในอุตสาหกรรมประกันชีวิต

References

- Ardichvili, A. (2003). Constructing socially situated learning experiences in human resource development: An activity theory perspective. *Human Resource Development International*, 5(3), 301–325.
- Arnauld de Nadaillac. (2003). *Definition of competency*. Retrieved from <http://competency.rmutp.ac.th> (14/01/2560)
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Bright, D., & Crockett, A. (2012). Training combined with coaching can make a significant difference in job performance and satisfaction. *Coaching: An International Journal of Theory Research and Practice*, 5(1), 4-21.
- Kyoung Tae Kima, Travis, P., Mountainb., Sherman, D. Hannac., Namhoon, Kimd. (2020). The decrease in life insurance ownership: Implications for financial planning. *Financial Services Review*, 28 1-16
- McClelland, D. C. (1973). Test for Competency rather than intelligence. *American Psychologists*. 17(7), 57-83.
- Tiwana, A. (2000), *The Knowledge Management Toolkit: Practical Techniques for Building a Knowledge Management System*. Prentice Hall PTR.
- Tung-Ju Wu, Jia-Ying Gao, Lian-Yi Wang and Kuo-Shu Yuan. (2020). Exploring Links between Polychronicity and Job Performance from the Person–Environment Fit Perspective – Perspective—The Mediating Role of Well-Being. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 17(10), 3711. doi:10.3390/ijerph17103711
- Von Bertalanffy, L. (1969). *General System Theory: Foundations, Development, Applications*. (Revised Edition). George Braziller.

ขั้นตอนการส่งบทความตีพิมพ์ วารสารดุุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

จริยธรรมการตีพิมพ์วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

บทบาท หน้าที่ และจริยธรรมของผู้เขียน

1. ผู้เขียนต้องรับรองว่าบทความที่ส่งตีพิมพ์เป็นบทความใหม่ ไม่เคยได้รับการตีพิมพ์มาก่อนแล้ว หรืออยู่ในระหว่างขั้นตอนการพิจารณาจากวารสารอื่นหรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ
2. ผู้เขียนบทความต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่วารสารกำหนด
3. ผู้เขียนต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่นและต้องอ้างอิงทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมาเสนอโดยอ้างอิงในเนื้อหาบทความของตน และจัดทำเอกสารอ้างอิงไว้ท้ายบทความให้ชัดเจน
4. ผู้เขียนทุกคนที่มีรายชื่อในบทความต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยจริง
5. ผู้เขียนบทความที่คัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) หรือละเมิดลิขสิทธิ์ผู้อื่น ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความโดยตรง
6. หากเป็นการวิจัยในมนุษย์ หรือสัตว์ทดลอง ผู้เขียนต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการใช้สัตว์ทดลองตามแต่กรณี และต้องระบุในบทความด้วย
7. ในกรณีที่ผู้เขียนทำผิดจริยธรรมจะถูกตัดสิทธิ์การตีพิมพ์เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 ปีโดยแจ้งผู้เขียนและหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน
8. บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารถือเป็นผลงานของผู้เขียน ผู้เขียนและคณะต้องรับผิดชอบต่อบทความของตน
9. การพิจารณาอนุญาตให้ลงตีพิมพ์ในวารสารขึ้นอยู่กับพิจารณาจากบรรณาธิการและให้ถือเป็นที่สุด

บทบาท หน้าที่ และจริยธรรมของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของผลงานทางวิชาการที่ประเมินอย่างแท้จริง
2. ผู้ประเมินบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก พิจารณาบทความภายใต้หลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติ หรือความคิดเห็นส่วนตัว
3. ผู้ประเมินบทความควรให้ข้อเสนอแนะที่สอดคล้องและเป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนบทความ
4. ผู้ประเมินบทความจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนใดๆ กับวารสาร บรรณาธิการ และผู้เขียน
5. ผู้ประเมินบทความจะต้องรักษาความลับ ไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง
6. ผู้ประเมินบทความ เมื่อตรวจพบว่าบทความที่พิจารณาอยู่มีความเหมือนหรือความซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ
7. ผู้ประเมินบทความจะต้องส่งผลประเมินตรงตามกำหนดเวลาที่วารสารกำหนดไว้

บทบาท หน้าที่ และจริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณากลับกรองคุณภาพของบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารโดยคัดเลือกผลงานที่มีการควบคุมคุณภาพ ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ รวมถึงผลงานต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร
2. บรรณาธิการมีหน้าที่ในการตรวจสอบการตีพิมพ์ซ้ำ (Duplications) หรือการคัดลอกผลงาน (Plagiarism) อย่างเคร่งครัดหากตรวจพบว่า บทความมีการคัดลอก ลอกเลียนแบบจากบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียน ซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ
3. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน ผู้ประเมิน และต้องมีความรับผิดชอบในการรักษาข้อมูลได้เป็นอย่างดี
4. บรรณาธิการต้องปฏิบัติโดยใช้เหตุผลทางวิชาการ ในการพิจารณาบทความทุกครั้งด้วยความเป็นธรรม ปราศจากอคติหรือความลำเอียงต่อบทความและผู้เขียน ทั้งในด้านเชื้อชาติ ศาสนา เพศ วัฒนธรรม การเมือง อุดมคติ และสังกัดของผู้เขียน
5. บรรณาธิการมีหน้าที่ตรวจสอบหลักฐานเพื่อให้มีความมั่นใจได้ว่างานวิจัยทุกชนิดที่จะตีพิมพ์หากเป็นการวิจัยในมนุษย์ หรือสัตว์ทดลอง ผู้เขียนต้องแสดงหลักฐานการได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการใช้สัตว์ทดลองตามแต่กรณี และต้องระบุในบทความด้วย
6. บรรณาธิการต้องไม่ร้องขอให้มีการอ้างอิงผลงานใดเพื่อเพิ่มจำนวนการอ้างอิง (Citation) หรือค่า Impact Factor ของวารสาร หรือเพื่อเพิ่มจำนวนการอ้างอิงของผลงานของตนหรือพวกพ้อง
7. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน หรือผู้ประเมิน และต้องไม่นำบทความหรือวารสารไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ หรือนำไปเป็นผลงานของตน
8. บรรณาธิการไม่ควรเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารของตน

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิชาการ วารสารดุษฎิบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

วารสารดุษฎิบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มีนโยบายจัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน, ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม และ ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริม เผยแพร่ ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการด้านสังคมศาสตร์

ข้อกำหนดในการส่งบทความ

บทความจัดทำขึ้นโดยใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น บทความที่นำมาลงในวารสารต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างตีพิมพ์ในหนังสือหรือวารสารใดมาก่อน กระบวนการคัดเลือกบทความโดยใช้วิธีการประเมินแบบ Double-Blind Review บทความจะถูกส่งไปยังนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ เพื่อเป็นผู้อ่านประเมินบทความ

แนวทางการเขียนบทความวิชาการ ประกอบด้วย

- มีประเด็นหรือความแนวคิดที่ชัดเจน มีเนื้อหาทางวิชาการที่ถูกต้อง สมบูรณ์ และทันสมัย
- วิเคราะห์ประเด็นตามหลักวิชาการ มีการสังเคราะห์ความรู้จากแหล่งต่างๆ และเสนอความรู้ หรือวิธีการที่เป็นประโยชน์
- สอดแทรกความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ หรือแสดงทัศนะทางวิชาการของผู้เขียนอย่างชัดเจนและเที่ยงตรง
- มีการค้นคว้าอ้างอิงจากแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ ทันสมัย และครอบคลุม
- มีการนำเสนอข้อมูลที่เข้าใจง่ายและเป็นระบบ ใช้ภาษาทางวิชาการอย่างเหมาะสม

การส่งต้นฉบับ

1. การตั้งค่านำกระดาษ ใช้แบบอักษร TH Sarabun New พิมพ์แบบหน้าเดียวในกระดาษขนาด A4 ตั้งขอบกระดาษทุกด้าน 1 นิ้ว (2.54 เซนติเมตร) ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้าที่มุมขวาด้านบน ความยาวของบทความ 12-15 หน้า

2. ชื่อเรื่อง (Title) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. ชื่อผู้เขียน (Author) ประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล หน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

4. เนื้อหา (Text) ควรใช้ภาษาแบบทางการที่ผู้อ่านเข้าใจง่ายและมีความชัดเจน ประกอบด้วย

4.1 บทคัดย่อ (Abstract) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สรุปสาระสำคัญของบทความไว้อย่างครบถ้วน

4.2 คำสำคัญ (Keywords) จำนวน 3-5 คำ

4.3 บทนำ (Introduction) อธิบายที่มาและความสำคัญ โดยเขียนให้สอดคล้องกับชื่อเรื่อง

4.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Concept and Theory) อธิบายแนวคิดและทฤษฎีเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

4.5 กรอบในการวิเคราะห์ (Analysis Framework) นำเสนอกรอบสำหรับใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.6 ผลการวิเคราะห์ (Result) เป็นการอภิปรายผลตามกรอบในการวิเคราะห์ โดยเขียนข้อมูลให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้อ่านได้

4.7 บทสรุป (Conclusion) เป็นการสรุปเชิงอภิปรายและมีการนำเสนอแนวคิดของผู้เขียนด้วย

4.8 ข้อเสนอแนะ (Recommendation) เป็นข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ และข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

4.9 การอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบ APA Style(7th ed.) ดังนี้

4.9.1 การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับจากภาษาไทยก่อนภาษาอังกฤษ ก-ฮ และ A-Z

4.9.2 ชื่อผู้เขียน เอกสารภาษาไทยใช้ชื่อ นามสกุล เอกสารภาษาอังกฤษใช้นามสกุล และอักษรย่อตัวแรกของชื่อ

4.9.3 ปีที่พิมพ์ เอกสารภาษาไทยใช้ปี พ.ศ. เอกสารภาษาอังกฤษใช้ปี ค.ศ. ใส่ในวงเล็บ หากผู้เขียนคนเดียวกันเขียนเอกสารหลายเล่ม ให้เรียงลำดับปีที่พิมพ์จากน้อยไปหามาก

4.9.4 ชื่อเรื่อง ให้ใช้ตัวเอน กรณีเป็นเรื่องย่อในหนังสือให้ระบุ “ใน หรือ In” ตามด้วยผู้แต่ง และชื่อหนังสือ

4.9.5 สถานที่พิมพ์และสำนักพิมพ์ เป็นรูปแบบของเอกสารประเภทหนังสือ หรือตำรา กรณีประเภทบทความในวารสาร ให้ระบุชื่อบทความ ชื่อวารสาร ปีที่ ฉบับที่ และหมายเลขหน้าของบทความตั้งแต่นำหน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย (การอ้างอิงในเนื้อหาให้ระบุเฉพาะหน้าที่ใช้อ้างอิง)

4.9.6 การอ้างอิง Website ให้ระบุชื่อผู้เขียน ชื่อเรื่อง วัน เดือน ปีที่ค้น และ Website

5. การส่งบทความให้ส่งต้นฉบับบทความออนไลน์ (ไฟล์ Word) ไปที่<https://www.tci-thaijo.org/index.php/phdssj>

6. ค่าธรรมเนียมการส่งบทความ ค่าธรรมเนียมบทความละ 5,000 บาท (ห้าพันบาทถ้วน) โดยโอนเงินไปที่ชื่อบัญชี สมาคมปรัชญาคณะบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เลขที่บัญชี 020036297552 ธนาคารออมสิน สาขารามคำแหง

หมายเหตุ วารสารคณะบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาตีพิมพ์

ตัวอย่างการเขียนบทความวิชาการเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

1 นิ้ว ↔	1 นิ้ว ↕	1 นิ้ว ↔
TH Sarabun New 18 Point Bold Title		
ชื่อและนามสกุลของผู้เขียน¹ กรณีมีผู้เขียนหลายคนให้ใส่ชื่อและนามสกุลทุกคน²		
16 Point Bold	Abstract	ภาษาอังกฤษ
16 Point		
- นำเสนอให้กระชับ เน้นประเด็นสำคัญที่ต้องการนำเสนอ โดยสรุปสาระสำคัญของบทความตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับชื่อเรื่องเพื่อดึงดูดให้ผู้อ่านอยากอ่านเนื้อหาฉบับเต็ม - ใช้ภาษาแบบทางการ แสดงเฉพาะเนื้อหา ไม่แสดงความรู้สึก อารมณ์หรืออคติ ไม่ใช้คำฟุ่มเฟือย ควรใช้ “เทคนิคของการใช้คำ” เพื่อประโยชน์ในการค้นหาคำย่อให้พบได้ง่ายที่สุด - ความยาวประมาณ 250 คำ		
16 Point Bold	Keywords :	
16 Point	- นำเสนอโดยเลือกใช้คำที่มีอยู่ในวัตถุประสงค์ของบทความที่เกี่ยวข้องกันหัวข้อเรื่องของบทความ และเป็นคำที่นิยมใช้ เพื่อต้องการให้ผู้อ่านที่สนใจค้นพบบทความ จำนวน 3-5 คำ	
Type of Article: Academic Article		
12 Point	{ ³ [กรณีที่เป็นนักศึกษา] ระบุชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คณะ สถาบันการศึกษา ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้ ⁴ [กรณีที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคคลทั่วไป] ระบุหน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้	
1 นิ้ว ↕		

ตัวอย่างการเขียนบทความวิชาการเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

16 Point
Bold

→ บทนำ

16 Point

นำเสนอเนื้อหาเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่านสู่เนื้อเรื่องให้เห็นความสำคัญ และสร้างบรรยากาศให้น่าติดตามต่อไป ควรเขียนให้กระชับตรงประเด็น ไม่ยืดเยื้อ สอดคล้องกับชื่อเรื่อง โดยจับประเด็นจากชื่อเรื่องแล้วนำเสนอเนื้อหาในส่วนนี้สามารถกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของบทความ ที่มาของบทความ ขอบเขตของบทความ อาจมีคำจำกัดความหรือนิยามที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

16 Point
Bold

→ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

16 Point

นำเสนอให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องหรือประเด็นที่เขียน จัดวางโครงสร้างเนื้อหาและจัดลำดับให้เหมาะสม เนื้อหาสาระควรมีความต่อเนื่องกัน เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูล และอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

16 Point
Bold

→ กรอบในการวิเคราะห์

16 Point

นำเสนอกรอบในการวิเคราะห์ที่ได้จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในรูปแบบภาพ หรือข้อความอันเป็นใจความสำคัญที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูล

16 Point
Bold

→ ผลการวิเคราะห์

16 Point

นำเสนอให้เป็นไปตามหลักการ ทฤษฎี ตามกรอบในการวิเคราะห์ มีหลักฐานการอ้างอิงอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ มีความเป็นเหตุเป็นผล

ตัวอย่างการเขียนบทความวิชาการเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

16 Point
Bold

บทสรุป

16 Point

นำเสนอสรุปประเด็นสำคัญของบทความ โดยการเลือกประเด็นสำคัญของบทความนั้นมาเขียนรวมไว้อย่างสั้นๆท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่า สิ่งที่กำลังกล่าวมาทั้งหมดมีความสำคัญอย่างไรสามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรือ อาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปแสวงหาความรู้เพื่อคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป

16 Point
Bold

ข้อเสนอแนะ

16 Point

นำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิเคราะห์สำหรับนำไปใช้ในเชิงทฤษฎีและการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

16 Point
Bold

References

เอกสารอ้างอิงใช้ภาษาอังกฤษตามรูปแบบ APA Style (7th ed.) มีวิธีการ ดังนี้

- การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร ตั้งแต่ ก-ฮ แล้วตามด้วย A-Z

- การเขียนอ้างอิงประเภทหนังสือ (Book)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

- การเขียนอ้างอิงประเภทวารสาร (Journal)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของบทความ.

- การเขียนอ้างอิงประเภท ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ (Dissertation/Thesis)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. หลักสูตรปริญญา, มหาวิทยาลัย.

ตัวอย่างการแปลเอกสารอ้างอิงภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

ชัยฤทธิ์ ทองรอด และวารารณ สारอินมูล. (2559). พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าในตลาดนัดกลางคืนของผู้บริโภคเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 21(3), 197-210.

Thongrawd, C., & Saninmool, V. (2016). Consumers' buying behaviors of products in night markets in Bangkok Metropolitan. *Journal of the Association of Researchers*, 21(3), 197-210. [In Thai]

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิจัย วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มีนโยบายจัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน, ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม และ ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริม เผยแพร่ ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการด้านสังคมศาสตร์

ข้อกำหนดในการส่งบทความ

บทความจัดทำขึ้นโดยใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น บทความที่นำมาลงในวารสารต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างตีพิมพ์ในหนังสือหรือวารสารใดมาก่อน กระบวนการคัดเลือกบทความโดยใช้วิธีการประเมินแบบ Double-Blind Review บทความจะถูกส่งไปยังนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นๆ เพื่อเป็นผู้อ่านประเมินบทความ

การส่งต้นฉบับ

1. การตั้งค่านำกระดาษ ใช้แบบอักษร TH Sarabun New พิมพ์แบบหน้าเดียวในกระดาษขนาด A4 ตั้งขอบกระดาษทุกด้าน 1 นิ้ว (2.54 เซนติเมตร) ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้าที่มุมขวาด้านบน ความยาวของบทความ 12-15 หน้า

2. ชื่อเรื่อง (Title) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. ชื่อผู้เขียน (Author) ประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล หน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

4. เนื้อหา (Text) ควรใช้ภาษาแบบทางการที่ผู้อ่านเข้าใจง่ายและมีความชัดเจน ประกอบด้วย

4.1 บทคัดย่อ (Abstract) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สรุปสาระสำคัญของบทความไว้อย่างครบถ้วน

4.2 คำสำคัญ (Keywords) จำนวน 3-5 คำ

4.3 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (Background and Significance of the Problems) นำเสนอโดยใช้ภาษาแบบทางการ เป็นแบบแผน เลือกใช้คำที่ถูกต้องตามหลักภาษาและค่านิยมของคำ ใช้คำให้เกิดความหมายตรงประเด็น และไม่ซับซ้อน เพื่อให้สามารถอ่านแล้วเข้าใจทันที

4.4 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) นำเสนอให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องและเนื้อหาเพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบของการวิจัย

4.5 ขอบเขตของการวิจัย (Scope of the Research) นำเสนอให้ครอบคลุมเนื้อหา ลักษณะประชากร จำนวนประชากร ขนาดตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษา โดยอาจจะระบุช่วงระยะเวลาที่ศึกษาด้วย

4.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย (Research Benefits) นำเสนอประโยชน์ที่ได้รับตามวัตถุประสงค์และแนวทางการนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการและการนำไปปฏิบัติ

4.7 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Concepts, Theories, and Related Literatures) นำเสนอให้มีความสัมพันธ์กันของตัวแปรทุกตัวและต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ เพื่อนำไปสู่กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

4.8 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย (Conceptual Framework) นำเสนอให้ครอบคลุมและครบถ้วนทุกตัวแปรเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย โดยอาจนำเสนอเป็นรูปภาพเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย

4.9 สมมุติฐานของการวิจัย (Hypotheses of the Research (if any)) นำเสนอถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้กับคำตอบที่ผู้วิจัยคาดคะเน โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายสามารถสื่อความหมายได้โดยตรง

4.10 ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) อธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประชากรและตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

4.11 ผลการวิจัย (Result) นำเสนอผลที่ได้จากการวิจัยเป็นขั้นตอนโดยสรุป

4.12 การอภิปรายผล (Discussion) เป็นการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ หรือสมมุติฐานที่ตั้งไว้

4.13 ข้อเสนอแนะ (Recommendation) เป็นข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ และข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

4.14 การอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบ APA Style (7th ed.) ดังนี้

4.14.1 การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับจากภาษาไทยก่อนภาษาอังกฤษ ก-ฮ และ A-Z

4.14.2 ชื่อผู้เขียน เอกสารภาษาไทยใช้ชื่อ นามสกุล เอกสารภาษาอังกฤษใช้นามสกุล และอักษรย่อตัวแรกของชื่อ

4.14.3 ปีที่พิมพ์ เอกสารภาษาไทยใช้ปี พ.ศ. เอกสารภาษาอังกฤษใช้ปี ค.ศ. ใส่ในวงเล็บ หากผู้เขียนคนเดียวกันเขียนเอกสารหลายเล่ม ให้เรียงลำดับปีที่พิมพ์จากน้อยไปหามาก

4.14.4 ชื่อเรื่อง ให้ใช้ตัวเอน กรณีเป็นเรื่องย่อยในหนังสือให้ระบุ “ใน” หรือ “in” ตามด้วยผู้แต่งและชื่อหนังสือ

4.14.5 สถานที่พิมพ์และสำนักพิมพ์ เป็นรูปแบบของเอกสารประเภทหนังสือ หรือตำรา กรณีประเภทบทความในวารสาร ให้ระบุชื่อบทความ ชื่อวารสาร ปีที่ ฉบับที่ และหมายเลขหน้าของบทความตั้งแต่นำหน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย (การอ้างอิงในเนื้อหาให้ระบุเฉพาะหน้าที่ใช้อ้างอิง)

4.14.6 การอ้างอิง Website ให้ระบุชื่อผู้เขียน ชื่อเรื่อง และค้นจาก Website

5. การส่งบทความ ให้ส่งต้นฉบับบทความออนไลน์ (ไฟล์ Word) ไปที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/phdssj>

6. ค่าธรรมเนียมการส่งบทความ ค่าธรรมเนียมบทความละ 5,000 บาท (ห้าพันบาทถ้วน) โดยการโอนเงินไปที่ ชื่อบัญชี สมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เลขที่บัญชี 020036297552 ธนาคารออมสิน สาขารามคำแหง

หมายเหตุ วารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาตีพิมพ์

ตัวอย่างการเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

← 1 นิ้ว
↑ 1 นิ้ว
← 1 นิ้ว

TH Sarabun New 18 Point Bold

ชื่อเรื่อง

ชื่อและนามสกุลของผู้เขียน¹
กรณีมีผู้เขียนหลายคนให้ใส่ชื่อและนามสกุลทุกคน²

16 Point Bold

16 Point

บทคัดย่อ

.....

.....

.....

- นำเสนอภาพรวมของเนื้อหางานทั้งหมด ครอบคลุมสาระสำคัญของผลการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการอ้างอิง และดึงดูดให้ผู้อ่านอยากอ่านเนื้อหาฉบับเต็ม ใช้ข้อเท็จจริง ไม่ใช่เนื้อหาเกินจริงหรือไม่อยู่ในเนื้อหาการวิจัย

- ระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย ผลการวิจัยและคุณค่าของการวิจัย

- ใช้ภาษาแบบทางการ แสดงเฉพาะเนื้อหา ไม่แสดงความรู้สึก อารมณ์หรืออคติ ไม่ใช่คำฟุ่มเฟือย ควรใช้ “เทคนิคของการใช้คำ” เพื่อประโยชน์ในการค้นหาบทคัดย่อให้พบได้ง่ายที่สุด

- ความยาวประมาณ 250 คำ

16 Point Bold

16 Point

คำสำคัญ: .....

.....

- นำเสนอโดยเลือกใช้ตัวแปรที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย หรือคำที่เป็นชื่อเรื่องการวิจัย เป็นคำที่นิยมใช้ เพื่อให้ผู้สนใจงานวิจัยสืบค้นเจอจำนวน 3-5 คำ

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

12 Point

¹ [กรณีที่เป็นนักศึกษา] ระบุชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คณะ สถาบันการศึกษา ที่อยู่และอีเมลที่ติดต่อได้

² [กรณีที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคคลทั่วไป] ระบุหน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

↑ 1 นิ้ว

ภาษาไทย

ตัวอย่างการเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

1 นิ้ว ← →	1 นิ้ว ↑ ↓	1 นิ้ว ← →
TH Sarabun New 18 Point Bold Title		
ชื่อและนามสกุลของผู้เขียน¹ กรณีมีผู้เขียนหลายคนให้ใส่ชื่อและนามสกุลทุกคน²		
16 Point Bold	Abstract	ภาษาอังกฤษ
16 Point		
- นำเสนอภาพรวมของเนื้อหาทั้งหมด ครอบคลุมสาระสำคัญของผลการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการอ้างอิง และดึงดูดให้ผู้อ่านอยากอ่านเนื้อหาฉบับเต็ม ใช้ข้อเท็จจริง ไม่ใช่เนื้อหาเกินจริงหรือไม่อยู่ในเนื้อหาการวิจัย - ระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย ผลการวิจัยและคุณค่าของการวิจัย - ใช้ภาษาแบบทางการ แสดงเฉพาะเนื้อหา ไม่แสดงความรู้สึก อารมณ์หรืออคติ ไม่ใช่คำฟุ่มเฟือย ควรใช้ “เทคนิคของการใช้คำ” เพื่อประโยชน์ในการค้นหาคำย่อให้พบได้ง่ายที่สุด - ความยาวประมาณ 250 คำ		
16 Point Bold	Keywords :	
16 Point	- นำเสนอโดยเลือกใช้ตัวแปรที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกันกับงานวิจัย หรือคำที่เป็นชื่อเรื่องการวิจัยเป็นคำที่นิยมใช้ เพื่อให้ผู้สนใจงานวิจัยสืบค้นเจอจำนวน 3-5 คำ	
Type of Article: Research Article		
12 Point		
1 นิ้ว ↑ ↓		

ตัวอย่างการเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

16 Point
Bold

→ **ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา**

16 Point

นำเสนอโดยใช้ภาษาแบบทางการ เป็นแบบแผน เลือกใช้คำที่ถูกต้องตามหลักภาษาและความนิยมของคำ ใช้คำให้เกิดความหมายตรงประเด็น ไม่ซับซ้อน อ่านแล้วเข้าใจทันที การแปลคำศัพท์จากต่างประเทศควรตรวจสอบความนิยมและใช้ความหมายเดียวกันตลอดบทความ เช่น Organization พบแปลเป็นไทยว่าองค์กรหรือองค์การ เป็นต้น และภายในหนึ่งย่อหน้าควรมีใจความสำคัญประเด็นเดียวเป็นเอกภาพ และต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

16 Point
Bold

→ **วัตถุประสงค์ของการวิจัย**

16 Point

16 Point
Bold

→ **ขอบเขตของการวิจัย**

16 Point

นำเสนอให้ครอบคลุมเนื้อหา ลักษณะประชากร จำนวนประชากร การเลือกตัวอย่าง วิธีเลือกตัวอย่างขนาดตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษา โดยอาจจะระบุช่วงระยะเวลาที่ศึกษาด้วย

16 Point
Bold

→ **ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย**

16 Point

ตัวอย่างการเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

16 Point
Bold

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

16 Point

- นำเสนอแนวคิดและทฤษฎีให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยพอสังเขปของตัวแปรทุกตัว และจำเป็นต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ หลีกเลี่ยงการ"อ้างอิงใน" หรือหลีกเลี่ยงการอ้างอิงต่อกันมา ควรใช้ต้นฉบับมาอ้างอิง
- นำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการอภิปรายผล
- นำเสนอให้มีความสัมพันธ์กันทั้งแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

16 Point
Bold

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

16 Point
Bold

สมมุติฐานของการวิจัย (ถ้ามี)

16 Point

16 Point
Bold

ระเบียบวิธีวิจัย

16 Point

นำเสนอโดยอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประชากรและตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล ควรอ้างอิงเจ้าของทฤษฎีที่ผู้เขียนอ้างอิงโดยตรง หลีกเลี่ยงการอ้างอิงต่อกันมา เขียนให้กระชับ นำเสนอเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของบทความ

ตัวอย่างการเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

16 Point
Bold

ผลการวิจัย

16 Point

นำเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์ และผลการวิเคราะห์โดยอาจจะมีการนำเสนอในรูปแบบตารางและการแปลความหมายอย่างกะทัดรัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ตัวอย่างการนำเสนอในรูปแบบตาราง

ตาราง 1

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ข้อความ	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย

16 Point
Bold

การอภิปรายผล

16 Point

- สรุปสาระประเด็นสำคัญ และอภิปรายผลในแง่มุมต่างๆที่เกี่ยวกับงานวิจัยให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ หากมีสมมุติฐานของการวิจัยควรอภิปรายรายข้อ ข้อค้นพบที่ขัดแย้งหรือสอดคล้องกับงานวิจัยของงาน
- อภิปรายข้อจำกัดและข้อบกพร่องในการวิจัย รวมถึงการอภิปรายคุณประโยชน์ของงานวิจัย

16 Point
Bold

ข้อเสนอแนะ

16 Point

นำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิเคราะห์สำหรับนำไปใช้ในเชิงทฤษฎีและการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

ตัวอย่างการเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

16 Point
Bold

References

เอกสารอ้างอิงใช้ภาษาอังกฤษตามรูปแบบ APA Style (7th ed.) มีวิธีการ ดังนี้

- การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร ตั้งแต่ ก-ฮ แล้วตามด้วย A-Z

- การเขียนอ้างอิงประเภทหนังสือ (Book)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

- การเขียนอ้างอิงประเภทวารสาร (Journal)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของบทความ.

- การเขียนอ้างอิงประเภท ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ (Dissertation/Thesis)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. หลักสูตรปริญญา, มหาวิทยาลัย.

ตัวอย่างการแปลเอกสารอ้างอิงภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

ชัยฤทธิ์ ทองรอด และวราภรณ์ สารอินมุล. (2559). พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าในตลาดนัดกลางคืนของผู้บริโภค
เขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 21(3), 197-210.

Thongrawd, C., & Saninmool, V. (2016). Consumers' buying behaviors of products in night markets in
Bangkok Metropolitan. *Journal of the Association of Researchers*, 21(3), 197-210. [In Thai]

แบบเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

เรียน บรรณาธิการวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

ข้าพเจ้า ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย).....

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) .....

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน.....

หน่วยงานที่สังกัด.....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.....

หมายเลขโทรศัพท์.....Email.....

มีความประสงค์ขอส่งบทความ เรื่อง :

ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....

.....

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ).....

.....

ประเภทของบทความ ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิจารณ์หนังสือ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้า ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่ระบุชื่อในผลงาน

บทความนี้ยังไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นอีก นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งผลงานต้นฉบับนี้มายังบรรณาธิการวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่งเอกสารต่างๆ ให้บรรณาธิการวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ดังต่อไปนี้

☐ ต้นฉบับบทความออนไลน์ (ไฟล์ Word) ส่งไปที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/phdssj>

☐ สำเนาต้นฉบับ (ไฟล์ Word) ส่งไปที่ Email: phd-ru@hotmail.com

☐ แบบเสนอบทความส่งไปที่ Email: phd-ru@hotmail.com

ลงชื่อ.....เจ้าของบทความ

(.....)

วันที่.....เดือน.....ปี.....

กรณีบทความวิจัยของนักศึกษา ต้องผ่านการพิจารณาจากประธานที่ปรึกษาว่าถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และยินดีให้ตีพิมพ์ในวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ได้

ลงชื่อ.....

(.....)

ประธานที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์

วันที่.....เดือน.....ปี.....

Doctor of Philosophy in Social Sciences Association
Ramkhamhaeng University

ผู้จัดพิมพ์ สมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง